

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ
ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΩΝ

7ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ, ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ
& ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

25 - 28 Σεπτεμβρίου 2025
Βόλος

ΤΜ
ΧΠ
ΠΑ

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Πολυτεχνική Σχολή

Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας,
Πολεοδομίας και Περιφερειακής
Ανάπτυξης (ΤΜΧΠΠΑ)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

7^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Πολεοδομίας Χωροταξίας & Περιφερειακής Ανάπτυξης

25 - 28 Σεπτεμβρίου 2025, Βόλος

<https://prdcon7.prd.uth.gr> ✉ prdcon7@uth.gr

© ΤΜΧΠΠΑ-ΠΘ, 2025

Διαμόρφωση-τεχνική επιμέλεια έκδοσης [έκδοση 21/10/25]

Παναγιώτης Πανταζής, ΕΔΙΠ, ΤΜΧΠΠΑ, Πολυτεχνική Σχολή-ΠΘ

Συντονισμός περιεχομένου-πρόγραμμα παρουσιάσεων

Άρης Βαρθολομαίος, *Επικ. Καθηγητής, ΤΜΧΠΠΑ, Πολυτεχνική Σχολή-ΠΘ*

Γεωργία Γεμενετζή, *Επικ. Καθηγήτρια, ΤΜΧΠΠΑ, Πολυτεχνική Σχολή-ΠΘ*

Νατάσα Τασσοπούλου, *Επικ. Καθηγήτρια, ΤΜΧΠΠΑ, Πολυτεχνική Σχολή-ΠΘ*

Πίνακας περιεχομένων

Παρασκευή, 26.09.2025, 09:00 – 11:00..... 19

- Τηλεργασία και Αστική Ανάπτυξη: Χωρικές επιπτώσεις, προκλήσεις και προοπτικές [66]
Ποζουκίδου Γεωργία, Αγγελίδη Μαργαρίτα, Παπαγεωργίου Μαριλένα, Ιστορίου Θεοδώρα, Πλασταρά Δήμητρα..... 20
- Τηλεργασία: Η σιωπηρή επανάσταση στις πόλεις και στην αγορά ακινήτων [167]
Κυριακίδου Ελένη, Καρανικόλας Νικόλας, Αθανασούλη Ελένη..... 21
- Βασικά προαπαιτούμενα για την επίτευξη μιας Ανθεκτικής, Βιώσιμης κι Έξυπνης Πόλης, η ολοκλήρωση του πολεοδομικού σχεδιασμού (ΤΠΣ+ΡΣΕ) [163]
Κίσσας Λάμπρος, Στεφανή Φωτεινή, Καλοπήτα Δήμητρα 22
- Από τον *ad hoc* σχεδιασμό στην αναγκαιότητα στρατηγικού χωρικού σχεδιασμού: Η περίπτωση του Ειδικού Πολεοδομικού Σχεδίου της ΔΕΘ [248]
Θωίδου Ελισάβετ, Φουτάκης Δημήτρης..... 23
- Ο ρολός του Συμβουλίου Αρχιτεκτονικής (ΣΑ) στην προστασία του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος. Η εμπειρία του ΣΑ ΠΕ Ροδόπης: 10 χρόνια λειτουργίας (2016-2025) [223]
Βεζυριανίδου Σουλτάνα, Κουγιουμτζόγλου Αγγελική 24
- Αστική κληρονομιά και πολεοδομικός σχεδιασμός: Η Ειδική Πολεοδομική Μελέτη για την Παλιά Πόλη της Κέρκυρας [142]
Κυριακίδου Χαρίκλεια, Τασοπούλου Αναστασία, Δούμα Ειρήνη, Παπακωνσταντίνου Βασίλης 25
- Συμμετοχικός και υπεύθυνος σχεδιασμός πολιτικών για την πολεοδομία, τις μεταφορές και την ενέργεια: Μια μεθοδολογική προσέγγιση [278]
Αγγελίδου Μαργαρίτα 26
- Με το "Βλέμμα στο Αύριο" της Υδατοκαλλιέργειας στην Ελλάδα. Ανάλυση Κρίσιμων Μεταβλητών για τη Σκιαγράφηση Εναλλακτικών Επιλογών Μελλοντικής Ανάπτυξης του Κλάδου [54]
Αργυρού Ιωάννα, Στρατηγέα Αναστασία 27
- Το σύστημα του χωρικού σχεδιασμού στην Ελλάδα σε σύγκριση με τα συστήματα χωρικού σχεδιασμού των μεσογειακών χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης [207]
Στεφανή Φωτεινή, Δημοπούλου Μαρία-Αυγουστίνα 28
- Ανθεκτικότητα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης: Η ικανότητα επιβίωσης, προσαρμογής και εξέλιξης του θεσμού της τοπικής αυτοδιοίκησης έπειτα από μία εξωγενή διαταραχή [51]
Αποστολάκης Ιάσων, Καλλιώρας Δημήτρης 29
- Χωρικοί μετασχηματισμοί–μεταβάσεις (εσωτερικοί, εξωτερικοί, ηθικοί, πολιτικοί, ιστορικοί, πολεοδομικοί). Το παράδειγμα του πρώην αεροδρομίου του Ελληνικού [281]
Παπαθανασίου Μάρα 30
- Θεσμικά εργαλεία και πολιτικές αστικής ανθεκτικότητας στον δημόσιο αστικό χώρο [288]
Ζυγούρη Φωτεινή..... 31
- Πολιτικές αστικής αναζωογόνησης οικιστικών συγκροτημάτων–συνόλων στις πρώην Σοσιαλιστικές χώρες: Η περίπτωση της Σόφιας [45]
Ιορδανίδου Ιωάννα 32
- Χαρακτηριστικά και ποσοτική ανάλυση αστικού τουρισμού στην Ελλάδα [26]
Κραμποκούκης Θωμάς, Τσιώτας Δημήτριος, Καντιάνης Δημήτριος Δ. 33
- Metaverse Tourism: Ο τουρισμός στη σύγχρονη πραγματικότητα [211]
Γούλας Απόστολος, Χριστοπούλου Όλγα..... 34

<ul style="list-style-type: none"> ■ Προσκυνηματικός Τουρισμός και Βιωσιμότητα υπό το Πρίσμα της Φαινομενολογίας: Μία Βιβλιογραφική Προσέγγιση [192] Καλαβριώτη Αρετή, Χριστοπούλου Όλγα 	35
<ul style="list-style-type: none"> ■ Διερεύνηση της έννοιας της συν-δημιουργίας στον αλιευτικό τουρισμό. Μια πανελλήνια ποιοτική έρευνα [3] Τσαφούτης Δημήτρης, Ματσιώρη Στεριανή, Δρίτσας Σοφοκλής Ε..... 	36
<ul style="list-style-type: none"> ■ Η Νέα Γαστρονομική Σκηνή της Θεσσαλονίκης: Ευκαιρία για αειφορική αστική ανάπτυξη; [138] Σκορδίλη Σοφία, Καλογερέσης Θανάσης 	37
<ul style="list-style-type: none"> ■ Κοινωνικοχωρικές διαστάσεις του συμμετοχικού σχεδιασμού και η συμβολή του στην αστική βιώσιμη ανάπτυξη μέσα από την επανάχρηση αστικών εγκαταλελειμμένων εκτάσεων με προσωρινή χρήση: Η διεθνής εμπειρία [119] Κωστάκης Ειρήνη, Φραγκόπουλος Ιωάννης 	38
<ul style="list-style-type: none"> ■ Σχεδιασμός προσανατολισμένος στον διάλογο και Αστική Ανάπτυξη: Εργαλεία ενσωμάτωσης τοπικών κοινοτήτων και συμπερίληψης [148] Σαμουρκασιδου Έλενα 	39
<ul style="list-style-type: none"> ■ Ο συμμετοχικός σχεδιασμός στο πλαίσιο των έξυπνων πόλεων: Προσεγγίσεις, εργαλεία και προκλήσεις. [256] Ροδακινιάς Πέτρος..... 	40
<ul style="list-style-type: none"> ■ Σχεδιασμός, κινητικότητα και εξουσία από τα κάτω [75] Πολυμενίδης Γιάννης..... 	41
<ul style="list-style-type: none"> ■ Προσπάθεια εμπειρικής εθνογραφικής παρατήρησης και βιωματικού εργαστήριου συμμετοχικού σχεδιασμού σε κοινωνικά διαχωρισμένες περιοχές: Η Περίπτωση του Δενδροποτάμου, Θεσσαλονίκης [153] Βασιλειάδου Αικατερίνη, Γραμμένου Ελένη-Μαρία, Μουρτίογλου Φωτεινή, Ντίτσας Αναστασία, Στανωτάς Νικόλαος, Μακρίδου Αλεξάνδρα, Κωστάκη Ειρήνη, Φραγκόπουλος Ιωάννης 	42
<ul style="list-style-type: none"> ■ Επισκόπηση μεθοδολογιών αξιολόγησης εφαρμογής εργαλείων της Επιστήμης του Πολίτη (Citizen Science) στη λήψη αποφάσεων [201] Ηλιάδου Μαργαρίτα, Νιαβής Στύρος..... 	43
<ul style="list-style-type: none"> ■ Ολοκληρωμένος Χωρικός Σχεδιασμός και Εκπαίδευση: Διασυνδέοντας επιστημονικά πεδία, μεθόδους και φορείς γνώσης [206] Παρασκευόπουλος Γιάννης, Τσιγδινός Στέφανος, Τσάδαρη Σοφία, Κούτση Διονυσία, Χατζηιωάννου Ιωάννης, Κυριακίδης Χαράλαμπος, Σκάγιαννης Παντολέων, Βλαστός Θάνος..... 	44
<ul style="list-style-type: none"> ■ Δύστροπος Σχεδιασμός στα Πολύπλοκα Μεγάλα Έργα & Συμμετοχικότητα: Παραδείγματα από το Μετρό της Αθήνας [209] Σκάγιαννης Παντολέων..... 	45
<ul style="list-style-type: none"> ■ Μετασχηματίζοντας την αστική ανθεκτικότητα σε ένα πολύπλοκο και δύστροπο τοπίο κοινωνικής τρωτότητας [161] Ζαφειρίου Έρση, Σκάγιαννης Παντολέων 	46
<ul style="list-style-type: none"> ■ Διαφοροποιούμενη Κοινωνική Τρωτότητα και Αστική Ανθεκτικότητα στην Κλιματική Αλλαγή: Σύστημακές και Δομικές Ανισότητες, Συγκείμενοι Παράγοντες και Διαθεματικότητα [164] Ζαφειρίου Έρση 	47
<ul style="list-style-type: none"> ■ Ο ρόλος της Προοπτικής Διερεύνησης (Foresight) στον περιφερειακό αναπτυξιακό σχεδιασμό. Η περίπτωση της Θεσσαλίας. [85] Καλαμαράς Άκης, Σκάγιαννης Παντολέων 	48
<ul style="list-style-type: none"> ■ Πολυπλοκότητα και Δύστροπα Ζητήματα στη Δίκαιη Πράσινη Μετάβαση της ΕΕ: Διεπιστημονικές Διεπαφές Χωρικού Σχεδιασμού, Εδαφικής Διακυβέρνησης, Ανθεκτικότητας και Προοπτικής Διερεύνησης [268] Ζαφειρίου Έρση, Σκάγιαννης Παντολέων, Καλαμαράς Άκης, Shaker Yahya 	49

Παρασκευή, 26.09.2025, 11:30 – 13:30..... 50

- Ιστορική διατήρηση στο Ιστορικό Κέντρο της Λάρισας. Θεωρητικά ζητήματα σχετιζόμενα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, με μελέτη περίπτωσης την Οικία Αλεξάνδρου [239]
Σαμαράς Νικόλαος, Σαμαράς Χρήστος 51
- Το Αρχαίο Θέατρο της Λάρισας: Κατεδάφιση, αστική ταυτότητα και η διαχείριση της πολυεπίπεδης ιστορικής κληρονομιάς [275]
Κωνσταντόγλου Μαρία, Καλέργης Δημήτρης 52
- Χρόνος + χώρος = χρήμα; Το ανασκαφικό τοπίο και ο άγνωστος x – η συνιστώσα της χαράς στον σχεδιασμό [58]
Παπαλιούρα Ευδοξία 53
- Αστικές αναπλάσεις και cluster υψηλού πολιτισμού στην Ευρώπη: Μοντέλα ανάπτυξης και προοπτικές για την Ελλάδα [124]
Βασιλάκου Άννα 54
- Πρότυπο σχέδιο διάσωσης, αναγέννησης και επανακατοίκησης του ευρύτερου ιστορικού κέντρου Βέροιας: Μία ολιστική και καινοτομική προσέγγιση [11]
Πάπαρη Αναστασία 55
- Η δυναμική του θεσμικού πλαισίου πολεοδομικού σχεδιασμού στην Ελλάδα: Κριτική αποτίμηση με έμφαση στις αστικές παρεμβάσεις [282]
Πρίγκου Σπαματία 56
- Ο κλάδος της μουσικής δραστηριότητας στη Θεσσαλονίκη: Χωρικές, Οικονομικές και Κοινωνικοπολιτισμικές επιδράσεις στην πόλη [165]
Κουρκουρίδης Δημήτρης, Καλογερέσης Θανάσης 57
- Η συμβολή της Αποκεντρωμένης Διοίκησης στην πολεοδομηση των Επιχειρηματικών Πάρκων [221]
Βεζυριαννίδου Σουλτάνα, Γεωργιτισπούλου Μαρία 58
- Άτυπες Βιομηχανικές Συγκεντρώσεις: Η περίπτωση της ΑΒΣ Κρουονερίου [176]
Γκούντα Μαριάμ-Ουρανία, Γάτου Αλεξία-Γεωργία, Πετούση Σοφία 59
- Εφαρμογή της μεθοδολογίας real options στην κατασκευή και διασύνδεση ομάδας έργων ΑΠΕ στο δίκτυο μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας [19]
Παπαδημητρίου Βασίλειος, Πολύζος Σεραφείμ, Τσιώτας Δημήτριος 60
- Βελτιστοποίηση τομεακής παραγωγής με εφαρμογή του μαθηματικού προγραμματισμού στην ανάλυση εισροών–εκροών: Η περίπτωση της Ελλάδας [23]
Καντιάνης Δημήτριος Δ., Τσιώτας Δημήτριος, Κραμποκούκης Θωμάς 61
- Προοπτικές, Κίνητρα και Πρακτικές Ενασχόλησης στον Αγροτουρισμό: Αντιλήψεις των Επιχειρηματιών του Κλάδου [99]
Δημοπούλου Γιώτα, Γκαραβούζη Αναστασία, Ματσιώρη Στεριανή 62
- Διαχρονική εξέλιξη και χαρτογραφική απεικόνιση της βιομηχανικής δραστηριότητας στον ελλαδικό χώρο [154]
Γάτου Αλεξία-Γεωργία, Μπαλτάς Σωκράτης 63
- Τα σύγχρονα χρηματοδοτικά εργαλεία και ο ρόλος των Παρατηρητηρίων Επιχειρηματικότητας για τη δημιουργία ευέλικτων Επιχειρηματικών Πάρκων [7]
Τσουράπη Χρυσάνθη, Γουργιώτης Ανέστης 64
- Ο ρόλος του Χωρικού Σχεδιασμού στη Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη: Μια κριτική αποτίμηση του νέου ΕΧΠ-Τ [205]
Σαραντάκου Ευθυμία 65
- Συμβολή μίας Μεσογειακής Κοινότητας Έργων για το Βιώσιμο Τουρισμό στους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ: Μια Μεθοδολογική Προσέγγιση [197]
Κουτσοπούλου Αντωνία, Παπαθεοχάρη Θεοδώρα, Μολώνη Πελαγία, Νιαβής Σπύρος, Κοκκώσης Χάρης 66

<ul style="list-style-type: none"> ■ Ποιοτική Πολυκριτηριακή Αξιολόγηση του Πολιτισμού ως Τουριστικού Πόρου στον Χωροταξικό Σχεδιασμό του Νησιωτικού Χώρου [108] Τσόλα Ευρυδική, Ασπρογέρακας Ευάγγελος..... 67 ■ Χωρικός Σχεδιασμός & Χρηματοδοτικά Εργαλεία: Προς μια Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη [157] Πλατανιά Δέσποινα, Πετούση Σοφία 68 ■ Πρόταση Πολιτιστικής Διαδρομής Κρουαζιέρας Αργώ - Βόλος Homerort [300] Αναστασίου Γιάννης 69 ■ Ανάπτυξη ολοκληρωμένου συστήματος για την υποστήριξη του χωρικού σχεδιασμού στην εποχή της κλιματικής κρίσης: Το έργο CLIMASPIN [280] Καρτάλης Κωνσταντίνος, Ασπρογέρακας Ευάγγελος, Γουργιώτης Ανέστης, Λαγαρίας Απόστολος, Πανταζής Παναγιώτης, Σαμαρίνα Άννα, Πολύδωρος Αναστάσιος, Αγαθαγγελίδης Ηλίας 70 ■ Αποτυπώνοντας τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής σε τοπική κλίμακα: Στατιστική υποκλιμάκωση της θερμοκρασίας σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη για δύο σενάριο CMIP6 [279] Κουτρουμάνου-Κοντόση Κωνσταντίνα, Καρτάλης Κωνσταντίνος, Χατζηνικολάου Πάνος, Πολύδωρος Αναστάσιος..... 71 ■ Σύγχρονες πρακτικές απόκρισης στην κλιματική αλλαγή και την κλιματική επικινδυνότητα από την οπτική του χωρικού σχεδιασμού [264] Λαγαρίας Απόστολος, Ασπρογέρακας Ευάγγελος, Πανταζής Παναγιώτης, Σαμαρίνα Άννα, Παπαθανασίου Μαρίνα 72 ■ Hotspots Τουρισμού και Τρωτότητα στους κινδύνους της Κλιματικής Αλλαγής. Η περίπτωση της Ρόδου [55] Λαγαρίας Απόστολος, Λέκα Ακριβή, Κούτση Διονυσία, Στρατηγέα Αναστασία..... 73 ■ Κλιματική Αλλαγή και Πόλεις του Μέλλοντος: Νέες προοπτικές και προκλήσεις σχεδιασμού [8] Αθανασιά Κωνσταντίνα-Δέσποινα, Τσιγδινός Στέφανος, Μπακογιάννης Ευθύμιος..... 74 ■ Επιπτώσεις της αστικοποίησης: Ατμοσφαιρική ρύπανση, πυκνότητα καταστημάτων γρήγορου φαγητού και οι επιπτώσεις τους στην υγεία [276] Νταρλαδήμα Άννα-Μαρία..... 75 ■ Η Πυξίδα της Ανταγωνιστικότητας και οι Ελληνικές Περιφέρειες [89] Σαράτσης Γιάννης 76 ■ Μοντελοποίηση σχέσεων διεθνούς χωρικής και οικονομικής αλληλεξάρτησης με ανάλυση πολύπλοκων δικτύων [183] Αλμαλιώτη Σταματία, Τσιώτας Δημήτριος..... 77 ■ Χρησιμοποιώντας μικρο-γεωγραφικά δεδομένα για τον εντοπισμό της βιομηχανικής εγκατάστασης στην Ελλάδα με την μέθοδο της σημειακής ανάλυσης προτύπων. [171] Δούκισσας Λεωνίδας, Ψυχάρης Γιάννης..... 78 ■ Ενδοευρωπαϊκές ροές άμεσων επενδύσεων από και προς την περιφέρεια Θεσσαλίας [147] Αδαμάκου Μαρία, Καλλιώρας Δημήτρης, Μανέτος Παναγιώτης 79 ■ Οι δικτύσεις των μελών του Οικοσυστήματος Συνεργατισμού Καρδίτσας ως πόλος τοπικής ανάπτυξης [245] Ναλμπάντης Στράτος, Καλογερέσης Θανάσης, Γριτζάς Γιώργος..... 80 ■ Ενοιολόγηση της Περιφερειακής Μεταμόρφωσης της Αγοράς Εργασίας στο Πλαίσιο της Πράσινης και Ψηφιακής Μετάβασης: Καταστροφή και Δημιουργία Θέσεων Εργασίας και Γεωγραφικές Επιπτώσεις [180] Καπιτσίνης Νίκος 81 	
---	--

Παρασκευή, 26.09.2025, 15:00 – 17:00..... 82

- Οι αρχές της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας στον πολεοδομικό σχεδιασμό [34]
 Φουλίδου Αργυρώ, Τασσπούλου Αναστασία 83
- Η αναποτελεσματικότητα του πολεοδομικού σχεδιασμού ως αποτέλεσμα της απουσίας πολιτικής γης στην Ελλάδα [262]
 Τριανταφυλλόπουλος Νίκος 84
- Αυθαίρετη δόμηση και οικιστική εξάπλωση: Η περίπτωση της Θεσσαλονίκης [114]
 Ευτυχιάδου Ουρανία, Ασπρογέρακας Ευάγγελος 85
- Σχεδιαστικές και ρυθμιστικές συγκρούσεις στο 1ο επίπεδο πολεοδομικού σχεδιασμού (ΤΠΣ/ΕΠΣ) του ν. 4447/2016 [289]
 Αγγελίδου Τατιανή-Βασιλική 86
- Το Ειδικό Πολεοδομικό Σχέδιο ως εργαλείο αντιμετώπισης των προβλημάτων χωροθέτησης βιομηχανικών εγκαταστάσεων [214]
 Αυγουστάκη Δήμητρα, Γεμεντζή Γεωργία 87
- Γιατί όχι εκτός σχεδίου; [17]
 Χατζημπίρος Κίμων 88
- Από το Φάληρο στο Ελληνικό: Η τυπολόγηση του παράκτιου χώρου ως μέσο χάραξης αστικής πολιτικής για την επίτευξη των στόχων βιωσιμότητας και ανθεκτικότητας [255]
 Θεοδωρά Γιώτα, Σπανογιάννη Ελένη 89
- Εκτίμηση της παραγωγικότητας της εργασίας σε περιφερειακό επίπεδο: Μια μεθοδολογική προσέγγιση στον τομέα της αλιείας [20]
 Τσιπερκάς Χρήστος, Πολύζος Σεραφείμ, Κραμπκοούκης Θωμάς 90
- Οι χωρικές διαστάσεις της εξ αποστάσεως εργασίας στις περιφέρειες της ΕΕ στο πλαίσιο της πανδημίας Covid-19: Περιφερειακές αλλαγές, παράγοντες, διασυνδέσεις [5]
 Καπιτσίνης Νίκος 91
- Επανεκτιμώντας το ρόλο της γεωγραφικής εγγύτητας: Η σημασία της γνωστικής εγγύτητας των φορέων στον κλάδο της Αεροδιαστημικής στην Ελλάδα [116]
 Σταθάκη Χρυσή 92
- Ροές κεφαλαίου και χωρικές αναδιαρθρώσεις: Τουρισμός και κατασκευές στην Μητροπολιτική Περιφέρεια Αττικής [118]
 Συκάς Γιώργος, Ψαρολόγος Δημήτρης, Γουρζής Κώστας, Γκιάλης Στέλιος 93
- Πολύ Μικρές και Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις και περιφερειακή ανάπτυξη: Ο ρόλος των τοπικών και μη τοπικών θεσμών στην Ελληνική πραγματικότητα [166]
 Ρασβάνης Ευάγγελος, Καλογερέσης Θανάσης 94
- Συντονίζοντας ένα Έργο Χωρικής Καινοτομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης στην Αν. Αττική. Πως οι δυσκολίες και οι αντικειμενικοί περιορισμοί μπορούν να αποτελέσουν μοχλούς ανάπτυξης και συγκριτικά πλεονεκτήματα για την περιοχή και τη βιωσιμότητα του Έργου [129]
 Γιακουβάκη Ζωγραφιά 95
- Προγραμματισμός Έργων με χρήση Εφοδιαστικής Αλυσίδας: Μια μεθοδολογική προσέγγιση [18]
 Πράττος Λεωνίδα, Πολύζος Σεραφείμ, Καντιάνης Δημήτριος Δ. 96
- Το branding πόλης και τόπου ως στοιχείο σύζευξης τουρισμού και πολιτισμού: Η επίδραση των τηλεοπτικών σειρών [120]
 Δέφνερ Αλέξιος 97

- Θεωρητική και Εμπειρική Διερεύνηση της Σύνδεσης Ιδιότυπων Εμπορικών– Πολιτιστικών Γεγονότων με την Περιφερειακή Ενδογενή Ανάπτυξη μέσω του Τουρισμού: Η περίπτωση του Παζαριού της Λάρισας [186]
Φωλίνας Σωτήρης, Καλλίωρας Δημήτρης, Νιαβής Σπύρος, Μεταξάς Θεόδωρος, Γαβριηλίδης Γκάμπυ 98
- Πόλος Έλξης και Ανάπτυξης. Η ταυτότητα τόπου και η πολιτιστική δικτύωση ως κρίσιμοι παράγοντες για μία σύγχρονη και αποτελεσματική προσέγγιση του σχεδιασμού: Η περίπτωση του προορισμού "Ανατολική Αττική" [130]
Γιακουβάκη Ζωγραφιά, Μπούργος Μιχάλης..... 99
- Ενσωμάτωση της παραδοσιακής παράκτιας πολιτιστικής κληρονομιάς στο τουριστικό αφήγημα [141]
Σαμουρκασιδού Έλενα 100
- Σκιαγραφώντας την Εικόνα της Ελληνικής Πόλης: Η ΧΩΡΑ της Ελευσίνας ως Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης 2023 [155]
Μαντάς Νεοκλής..... 101
- Πλαίσιο Περιγραφής και Αξιολόγησης των Μεγάλων Έργων. Μελέτη περίπτωσης για το Κέντρο Πολιτισμού "Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος" [101]
Θεοδωρόπουλος Ηλίας, Γαβανάς Νικόλαος..... 102
- Αναγνώριση και Ανάλυση Άτυπων Λύσεων που βασίζονται στη Φύση: Η περίπτωση της Θεσσαλονίκης [103]
Θεοδωρίδου Θεοδώρα, Βιτοπούλου Αθηνά 103
- Η διαχρονική συμβολή των αστικών ρεμάτων στη διαμόρφωση της πόλης. Η περίπτωση της τεχνητής κοίτης του Ιλισού [72]
Ματθαίου Μυρτώ 104
- Επαναφορά και αξιοποίηση της κοίτης του Ιλισού στο πολεοδομικό συγκρότημα της Αθήνας: Δυνατότητες, προκλήσεις και απόψεις των κατοίκων [93]
Ξενοπούλου Κλειώ, Λεγάκη Μαρία-Ειρήνη, Παπαθανασίου Χριστίνα 105
- Συγκριτική Ανάλυση Μεθοδολογιών Εκτίμησης Κινδύνου Πυρκαγιάς σε Ζώνες Διεπαφής Δασών–Οικισμών. Η Περίπτωση της Βορειοανατολικής Αττικής [56]
Πατάτζογλου Αγγελική, Λαγαρίας Απόστολος, Στρατηγέα Αναστασία 106
- Αποκατάσταση των εργατικών κατοικιών Γιαννούλης στη Λάρισα μετά την κακοκαιρία Daniel: Ευκαιρία για μια πιο βιώσιμη, συμμετοχική και ανθεκτική ανασυγκρότηση; [15]
Δαδήλας Δημοσθένης, Παιδακάκη Αγγελική 107
- Δίκαιη Μετάβαση και Ενεργειακό Τρίλημμα: Περίπτωση μελέτης Ελλάδα, Βουλγαρία, Πολωνία [194]
Τουρλής Νίκος, Καντελέρ Δέσποινα, Πλιάτσικα Φωτεινή, Τοπάλογλου Λευτέρης..... 108
- Η επίδραση των Μέσων Μαζικής Μεταφοράς στις αξίες των ακινήτων: Η περίπτωση του Μετρό Θεσσαλονίκης [168]
Αθανασούλη Ελένη, Καρανικόλας Νικόλας, Κυριακίδου Ελένη..... 109

Παρασκευή, 26.09.2025, 17:30 – 19:30..... 110

- Το AirBnB ως νέο πολεοδομικό ζήτημα [284]
Σερράος Κωνσταντίνος 111
- Χρήσεις Γης και Πυρήνας ή μήπως υπάρχει ένας πυρήνας σε κάθε χρήση που όταν θίγεται αλλάζει η χρήση του; [258]
Μέλισσας Δημήτριος..... 112
- Οριοθετήσεις οικισμών [285]
Τασοπούλου Αναστασία, Παπακωνσταντίνου Βασίλης 113
- Γενικοί Οικοδομικοί Κανονισμοί και πολεοδομικός Σχεδιασμός: νομολογιακές εξελίξεις και θεσμικές προκλήσεις [83]
Σταματίου Κωνσταντίνα 114

■ Η Πόλη σε Ομηρία: Οι Άρσεις των Ρυμοτομικών Απαλλοτριώσεων ως Δούρειος Ίππος για τη Βιωσιμότητα [33] Φουλίδου Αργυρώ, Μικέλη Ευλαμπία, Τασοπούλου Αναστασία	115
■ Επιχείρηση Πολεοδομικής Ανασυγκρότησης–ΕΠΑ (1983) και Πρόγραμμα "Κωνσταντίνος Δοξιάδης" (2020): Κρίσεις και συγκρίσεις [227] Μπεριάτος Ηλίας	116
■ Οικοδομώντας την νομιμοποίηση του πολεοδομικού σχεδιασμού: Ο ρόλος του πολεοδόμου στο ελληνικό σύστημα χωρικού σχεδιασμού [48] Γεμεντζή Γεωργία	117
■ Η Χωρική Συνοχή στην περίοδο της πολυκρίσης και στο μέλλον στην Ευρωπαϊκή Ένωση – με μερικές παρατηρήσεις για την Ελλάδα [40] Αγγελίδης Μηνάς	118
■ Πολυκρίση και χωρική ανισότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση [47] Αρτελάρης Παναγιώτης, Μαυρομάτης Γεώργιος	119
■ Χωρική συγκέντρωση και περιφερειακές ανισότητες στην ανεργία: Η περίπτωση της Ελλάδας [27] Τσιώτας Δημήτριος, Καντιάνης Δημήτριος Δ., Κραμποκούκης Θωμάς	120
■ Χωροχρονική δυναμική της περιφερειακής ανάπτυξης στην Ε.Ε. (2000-2024). Μία εφραμογή των χωρικών αλυσίδων Markov [139] Δούκισσας Λεωνίδα, Πανταζής Παναγιώτης	121
■ Σκέψεις, προβληματισμοί και προτάσεις για τη μετεξέλιξη της Πολιτικής Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης [146] Κρητικός Αλέκος, Καλλιώρας Δημήτρης	122
■ Η Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνοχής και οι επιδράσεις της στις ανισότητες στην Ευρώπη [196] Πετράκος Γιώργος, Καλλιώρας Δημήτρης, Σωτηρίου Αλεξάνδρα, Σαράτσης Γιάννης, Αλεξίου Σταυρούλα	123
■ Τουρισμός, Φέρουσα Ικανότητα και Βιοποικιλότητα: Ένα μεθοδολογικό πλαίσιο για την αξιολόγηση της πίεσης στον Δήμο Μυτιλήνης [24] Ηλιάδης Φίλιππος, Βουλέλλης Παναγιώτης, Κουριέρης Χρήστος, Φαλάρας Τριαντάφυλλος, Ασπρογέρακος Ευάγγελος	124
■ Αξιολόγηση Χαρακτήρα Τοπίου και Σύνθεση Ζωνών Τοπίου: Μελέτη περίπτωσης στην Περιφερειακή Ενότητα Χανίων [174] Λιονάτου Μαρία, Λατινόπουλος Διονύσιος, Σιώπης Βασίλης	125
■ Θεωρίες λήψης αποφάσεων στο πολιτισμό και την ανθεκτικότητα. Δημιουργώντας ένα πολυκριτηριακό μοντέλο για την πολιτισμική ανθεκτικότητα των τόπων. [4] Λινάκη Ελένη	126
■ Μελέτη της περιφερειακής ανθεκτικότητας της Ελλάδας στην τουριστική ζήτηση: Μια τριδιάστατη μετρική προσέγγιση [28] Τσιώτας Δημήτριος, Κραμποκούκης Θωμάς, Καντιάνης Δημήτριος Δ.	127
■ Σχεδιασμός για την Κλιματική Ουδετερότητα και την Ανθεκτικότητα. Το Τοπικό Πολεοδομικό Σχέδιο (ΤΠΣ) Ιωαννινών ως Εργαλείο για την Ανάπτυξη σε έναν Μεταβαλλόμενο Κόσμο [226] Ανδριανός Παύλος, Βίνη Κατερίνα	128
■ Προσομοίωση σεναρίων περιβαλλοντικής αναβάθμισης και βιώσιμης κινητικότητας σε τυπολογία οδών στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Θεσσαλονίκης [32] Συλλίρης Νικόλαος, Παπαγιαννάκης Απόστολος	129
■ Κλιματική αλλαγή και άνοδος της στάθμης της θάλασσας. Διερεύνηση πλημμυρικής επικινδυνότητας στο λιμάνι Θεσσαλονίκης [121] Μιχοπούλου Στέλλα, Παπαγιαννάκης Απόστολος	130

- Πολιτική Προστασία: Αποτελεσματικός σχεδιασμός και χωρική διάσταση έγκαιρης πρόβλεψης και αντιμετώπισης Τεχνολογικών Ατυχημάτων Μεγάλης Έκτασης – Ευρωπαϊκή Οδηγία SEVESO. Εξειδικεύοντας στην Περιφέρεια Αττικής [131]
Μπούργος Μιχάλης 131
- Η συμμετοχή των πολιτών στον σχεδιασμό στρατηγικών περιορισμού του κινδύνου από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Η περίπτωση του Μοσχάτου [57]
Λέκα Ακριβή, Αθανασοπουλος Κωσταντinos, Στρατηγέα Αναστασία 132
- Κλιματική αλλαγή και εισοδηματική ανισότητα: Εξετάζοντας την αλληλεπίδραση μεταξύ εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και δεικτών ανισότητας [191]
Πετράκος Γιώργος, Πέτρου Κλεονίκη-Ναταλία 133

Σάββατο, 27.09.2025, 09:00 – 11:00 134

- Μελετώντας την τουριστική εποχικότητα: Ανάλυση διακυμάνσεων και περιφερειακών στρατηγικών στην Ελλάδα [46]
Μολώνη Πελαγία 135
- Τα Καταλύματα Βραχυχρόνιας Μίσθωσης στο κέντρο της Αθήνας και η συσχετίσή τους με τον Αστικό Εξευγενισμό και την Στεγαστική Κρίση [98]
Αλβέρτη Άννα, Κάλφας Χρήστος, Τζιαμτζή Άννα 136
- Ο ρόλος των flagship projects στην προσέλκυση επενδύσεων και στην κοινωνική συνοχή: Η περίπτωση της "Διπλής Ανάπλασης" του Δήμου Αθηναίων [133]
Καλέμης Αλέξανδρος 137
- Η πόλη μέσα από το "βλέμμα του καλλιτέχνη": Η περίπτωση της Αθήνας [76]
Παπαλαμπιδου Ιόλη 138
- Ιχνηλατώντας εκφάνσεις κατοίκησης στην Πάτρα: Η αναζήτηση του "μέσα", "ανάμεσα" και "έξω" [170]
Ευθυμίου Ελένη, Μουστακά Φρειδερίκη 139
- Εξετάζοντας τη συμπαραγωγή (Co-production) στη Διαμόρφωση Αστικών Δημόσιων Χώρων: Ενεργοποίηση των Πολιτών στη Λήψη Αποφάσεων και τον Σχεδιασμό Αστικών Χώρων στη Γερμανία [79]
Τσόλα Ευρυδική 140
- Αστική Διάχυση και Παράκτιες Ζώνες: Παράγοντες, Δυναμική και Προκλήσεις στον Χωρικό Σχεδιασμό. Η περίπτωση της Ελλάδας [109]
Στυροπούλου Άννα, Τσιλιμπίγκας Γεώργιος 141
- Μεταβολή της αστικής διάχυσης στην παράκτια ζώνη και στην ενδοχώρα της Ρόδου [62]
Χατζή Ευστρατία, Ζαφειρέλλη Σοφία, Γουργιώτης Ανέστης 142
- Ο ρόλος του οδικού δικτύου στην κατανομή της μεταβολής της αστικής διάχυσης στην Πάρο 2006-2018 [64]
Χατζή Ευστρατία, Ζαφειρέλλη Σοφία, Γουργιώτης Ανέστης 143
- Αστική διάχυση και κατανομή καταλυμάτων στο νησί της Τήνου [59]
Αναστασιάδου Άννα-Σόνια, Δερδεμέζη Ευαγγελία-Θεοδώρα 144
- Ανίχνευση της Αστικής Διάχυσης με Τεχνητά Νευρωνικά Δίκτυα (ANN) σε Δορυφορικές Εικόνες στην Κλίμακα του Πολεοδομικού Σχεδιασμού της Μυτιλήνης [136]
Παπαχρυσού Παναγιώτα, Βασιλάκος Χρήστος 145
- Χωρικές τυπολογίες των νησιών των Κυκλάδων και μεταβολή της αστικής διάχυσης [96]
Δερδεμέζη Ευαγγελία-Θεοδώρα 146
- "No net land take" πολιτικές και πρακτικές στην Ελλάδα: Παράδειγμα από τη Δυτική Αττική [107]
Πανταζής Παναγιώτης, Γεμεντζή Γεωργία 147

■ NOK vs Σχεδιασμός; [259] Μέλισσας Δημήτριος.....	148
■ Από τον μη σχεδιασμό στον υπερ-σχεδιασμό του ελληνικού χώρου. Ομοιότητες και διαφορές αποτυπωμάτων δόμησης στη διάρκεια ενός αιώνα [287] Κλαμπασέα Ρένα.....	149
■ Ένα παλιό «δικαίωμα» για σύγχρονες πολεοδομικές ανάγκες: Το δικαίωμα επιφανείας επανέρχεται [184] Καλογιάννης Σταύρος.....	150
■ Η τρίτη διάσταση στο ρυμοτομικό σχέδιο: Είναι εφικτή η μετάβαση από την οικοδομική γραμμή στον οικοδομικό όγκο; [37] Βαρθολομαίος Αριστοτέλης.....	151
■ Η Εξέλιξη και η Εφαρμογή των Οικοδομικών Κανονισμών στην Ελλάδα: Σχέση με τον Αστικό Σχεδιασμό [140] Καραβιδοπούλου Αλεξάνδρα, Κατσαβουνίδου Γαρυφαλλιά.....	152
■ Θρησκευτικά Ιδρύματα στην Ελλάδα. Εισαγωγή στην Ανάλυση του Νομικού και Θεσμικού Πλαισίου αναφορικά με τη Χωροθέτηση, τους Οικοδομικούς Κανονισμούς και την Ένταξή τους στον Χωρικό Σχεδιασμό [252] Λαλένης Κωνσταντίνος.....	153
■ Ο ρόλος της αγοράς ακινήτων στην προώθηση της ενεργειακής αναβάθμισης κτηρίων [263] Τριανταφυλλόπουλος Νίκος.....	154
■ Πραγματικά δικαιώματα προαίρεσης για ευέλικτη λήψη αποφάσεων στις επενδύσεις Αστικής Ανάπτυξης [22] Καντιάνης Δημήτριος Δ., Κραμποκούκης Θωμάς, Τσιώτας Δημήτριος.....	155
■ Χαρακτηριστικά και παράγοντες του Airbnb στον Δήμο Αθηναίων: Μια χωροχρονική ανάλυση δεδομένων [35] Κυριακοπούλου-Δελήωργα Μαρία, Μανέτος Παναγιώτης, Καλλιώρας Δημήτρης.....	156
■ Εξάπλωση καταλυμάτων βραχυχρόνιας μίσθωσης και μεταβολές αξιών γης: Το παράδειγμα της Θεσσαλονίκης [106] Παπαδημητρίου Μαρία, Γουρζής Κώστας, Ψαρολόγος Δημήτρης, Γκιάλης Στέλιος.....	157
■ Η Μεταρρύθμιση του Ελληνικού Κτηματολογίου υπό Οικονομικούς Περιορισμούς και Εξωτερική Πίεση την Περίοδο 2009–2018 [80] Μπαλλά Ευαγγελία.....	158
■ Η Μεταρρύθμιση του Ελληνικού Κτηματολογίου υπό Συνθήκες Κρίσης: Θεσμικές Αντιπαραθέσεις, Εξωτερικές Πιέσεις και Πλαισιώσεις Πολιτικής [81] Μπαλλά Ευαγγελία.....	159
■ Κοινότητες Πρακτικής στο Θαλάσσιο Χωροταξικό Σχεδιασμό: Προκλήσεις και προοπτικές για την Ελλάδα [253] Ποζουκίδου Γεωργία, Ιστόριου Θεοδώρα, Κωστοπούλου Θεώνη, Παπαγεωργίου Μαριλένα.....	160
■ Θαλάσσιος Χωροταξικός Σχεδιασμός και Δεξιότητες: Παρακολούθηση και αξιολόγηση για την πράσινη και ψηφιακή μετάβαση των λιμένων [69] Μποϊλέ Μαρία, Πέρρα Βασιλική-Μαρία.....	161
■ Ζητήματα τρωτότητας του θαλάσσιου και παράκτιου χώρου έναντι φυσικών και τεχνολογικών καταστροφών: Ο ρόλος του Θαλάσσιου Χωροταξικού Σχεδιασμού (ΘΧΣ) [244] Κωστοπούλου Θεώνη, Παπαγεωργίου Μαριλένα.....	162
■ Μελέτη της δομής και των χωρικών δυναμικών του δικτύου ακτοπλοϊκών μεταφορών της Ελλάδας [31] Βομβά Μαριάννα, Τσιώτας Δημήτριος.....	163
■ Θαλάσσιος Χωροταξικός Σχεδιασμός και Λιμενικές Υποδομές. Η περίπτωση της Ελλάδας [128] Κατράδη Αντωνία.....	164

- Η σημασία του χωροταξικού σχεδιασμού στην ανάπτυξη των ιχθυοκαλλιεργειών στην Ελλάδα και ο ρόλος του κλάδου στο σύγχρονο επιχειρησιακό περιβάλλον. [67]
Καραμπατζάκη Θεοφάνια, Γουργιώτης Ανέστης, Πετρίδης Φίλιππος, Μαρκάκης Ισιδωρος, Μπαϊραμίδης Στέλιος, Πέτσα Κατερίνα, Τουλουπάκη Ελεάνα..... 165
- Το δικαίωμα των προσφύγων στην ενέργεια. Κοινωνικοχωρική μελέτη σε δομές φιλοξενίας—**καμπος στη Θεσσαλονίκη** [50]
Τσαβδάρουλου Χάρης, Καϊκα Μαρία..... 166
- Διακυβέρνηση (μέσω) "κοινοτήτων"; (Αμφισβητούμενες) κατηγορίες στις γεωγραφίες των προσφυγικών camps στην Ελλάδα [150]
Παπατζανή Εύα, Χατζηπροκοπίου Πάνος..... 167
- Χωρικές και κοινωνικές διαστάσεις της εκπαίδευσης προσφύγων [151]
Βουδρισλής Νίκος, Χατζηπροκοπίου Πάνος 168
- Χωρική διαχείριση των προσφυγικών κρίσεων: Δυνατότητες χρησιμοποίησης των πολεοδομικών—**χωροταξικών μηχανισμών** [182]
Δαμανάκης Εμμανουήλ 169

Σάββατο, 27.09.2025, 11:30 – 13:30 170

- Ειδικό Πολεοδομικό Σχέδιο: Ανισχνεύοντας το παρόν και το μέλλον [111]
Μπαρμπέρης Γεώργιος 171
- Αστικοί μετασχηματισμοί και νεκροταφειακοί χώροι: Ο θάνατος στον σύγχρονο χωρικό σχεδιασμό [218]
Λούτζης Γεώργιος-Διονύσιος, Νικολαΐδη Γαλήνη..... 172
- Περιβαλλοντικός σχεδιασμός υπαίθριων χώρων στάθμευσης στο Λιμάνι της Θεσσαλονίκης [29]
Σεραφειμίδου Αναστασία 173
- Η ένταξη του τραμ στον αστικό ιστό και οι χωρικές επιπτώσεις του. Η περίπτωση του Βόλου [112]
Σαββελίδη Μαρία-Ειρήνη 174
- Αστική ανάπτυξη και διαμόρφωση τόπου με άξονα τα μέσα σταθερής τροχιάς: Η περίπτωση του σταθμού Μετρό στην Δημοτική Ενότητα Σταυρούπολης [30]
Μπέση Χριστίνα 175
- Ανάλυση της Ατμοσφαιρικής Αστικής Θερμικής Νησίδας. Η Περίπτωση της Χάγης, Ολλανδία [277]
Νταρλαδήμα Άννα-Μαρία..... 176
- Η μεταβολή της αστικής διάχυσης: Συγκριτική ανάλυση των νησιών Σαντορίνης και Σερίφου [97]
Δερδεμέζη Ευαγγελία-Θεοδώρα, Κουκούλας Σωτήριος..... 177
- Πολιτιστική Κληρονομιά και κατανομή της αστικής διάχυσης στο νησί της Ρόδου [63]
Χατζή Ευστρατία, Τσιλιμίγκας Γεώργιος..... 178
- Η ποσοτική απόδοση της επίδρασης των δομών οπτικής όχλησης στη μεταβολή της αστικής διάχυσης στο νησί της Σύρου [60]
Αναστασιάδου Άννα-Σόνια, Τσιλιμίγκας Γεώργιος 179
- Η Κατανομή του Δομημένου Χώρου στις Παράκτιες Περιοχές της Ελλάδας [71]
Τσαχτινή Μαρία, Τσιλιμίγκας Γεώργιος 180
- GIS και Big Data στη Χαρτογράφηση του Αύριο: Υπολογισμός και Αξιολόγηση του Αστικού Κορσμού σε Μητροπολιτικές Περιοχές. Το παράδειγμα της Αθήνας [231]
Χρυσικού Ιωάννα, Τσιόκα Βασιλική, Νερούτσου Κατερίνα, Μαρακάκης Ιωάννης 181
- Ολοκληρωμένες αστικές αναπλάσεις στην Κοπεγχάγη: Είναι η δανέζικη πρωτεύουσα μια "συμπεριληπτική πόλη"; [102]
Κούρα-Μανώλη Φρειδερίκη-Χριστίνα, Χριστοδούλου Χάρης 182

<ul style="list-style-type: none"> ■ Χωρική ανάλυση και αξιολόγηση Αστικών Χώρων Πρασίνου: Κριτήρια και Δείκτες για τη Βελτίωση της Βιωσιμότητας στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Θεσσαλονίκης [42] Εύδου Μυρτώ, Λατινόπουλος Διονύσιος..... 183 ■ Το πρόγραμμα αστικής ανάπτυξης του HafenCity και ο ρόλος των Μέσων Σταθερής Τροχιάς (U-Bahn) στο κυκλοφοριακό και πολεοδομικό προφίλ του [127] Ελευθερίου Βασίλειος, Σιόλας Άγγελος, Μπακογιάννης Ευθύμιος, Αποστολόπουλος Κωνσταντίνος..... 184 ■ Αστικοί και περαστικοί λαχανόκηποι: Συμβολή στην ανθεκτικότητα και δυνατότητες για τις Δυτικές συνοικίες της Θεσσαλονίκης [250] Θωίδου Ελισάβετ, Αντωνιάδου Αλεξάνδρα..... 185 ■ Στοιχεία τοπικής ταυτότητας και ιστορικής μνήμης που αλλοιώνονται: Η διάσταση της βιομηχανικής κληρονομιάς του εργοστασίου Γκλαβάνη–Καζάζη στην πόλη του Βόλου [274] Καλέργης Δημήτρης, Κοκκάλη Ιφιγένεια..... 186 ■ Ζωντανά τοπία: Πως η Πολιτιστική Κληρονομιά ενδυναμώνει την ανθεκτικότητα μίας κοινότητας [53] Μπρούζγου Μαρία, Ασπρογέρακας Ευάγγελος..... 187 ■ Ο καθημερινός τόπος μέσα από το πλαίσιο κατάκτησης της σύγχρονης πόλης από τις πρακτικές του κεφαλαίου. Η περίπτωση της πολιτιστικής ατζέντας της Στέγης Γραμμάτων και Τεχνών [215] Χρηστάκη Αναστασία, Μίχα Ειρήνη..... 188 ■ Το φαινόμενο του υπερτουρισμού στην Ελλάδα. Η περίπτωση της Σαντορίνης [14] Κομνηνού Ελένη, Γουργιώτης Ανέστης..... 189 ■ Ο αστικός χώρος ως μνήμη: Η οδός των υαλοπωλείων στην Θεσσαλονίκη [238] Δημουλά Σοφία..... 190 ■ Επαναπροσδιορίζοντας την Περιφέρεια: Το Ντοκιμαντέρ ως Εργαλείο Αναζωογόνησης των Μαστοροχωριών Κόνιτσας [105] Τρομπούκης Δημήτριος, Qu Lei..... 191 ■ Η Αθήνα ως συμβολικός χώρος: Αναπαραστάσεις και Νοηματοδοτήσεις της πόλης μέσα από αφηγήσεις και κείμενα πολιτικής [220] Δεμερτζή Αγγελική..... 192 ■ "Χαρτογραφίες" του αστικού τοπίου της Κυψέλης μέσα από τον δημοφιλή ελληνικό κινηματογράφο 1950-1970: Μια εναλλακτική αστική μελέτη [190] Ελευθεράκη Γεωργία..... 193 ■ Συνθετική αξιολόγηση του υπερτουρισμού στον νησιωτικό χώρο: Η περίπτωση της Σαντορίνης [61] Λέκα Ακριβή, Λαγαρίας Απόστολος, Στρατηγέα Αναστασία, Πρέκας Παναγιώτης..... 194 ■ Το Αποτύπωμα της Τουριστικής Ανάπτυξης στον Νησιωτικό Χώρο: Η Περίπτωση του Συμπλέγματος των Δωδεκανήσων [92] Κούτση Διονυσία, Στρατηγέα Αναστασία, Σπιλάνης Ιωάννης..... 195 ■ Ο σχεδιασμός βιώσιμων νησιωτικών δικτύων ως απάντηση στην νησιωτικότητα. Η περίπτωση των μικρών ακριτικών νησιών του Αιγαίου [241] Θεοδωρά Γιώτα..... 196 ■ Η επίδραση του ναυπηγείου της Σύρου στον χωρικό σχεδιασμό της Ερμούπολης [10] Μάνος Νικόλαος, Τσίμας Νικόλαος..... 197 ■ Χωροταξικός Σχεδιασμός και Τουρισμός στη Σέριφο: Προκλήσεις και Προοπτικές Βιώσιμης Ανάπτυξης [236] Τζιράκη Μαίρη, Λάζογλου Μιλτιάδης, Χατζηνικολάου Μπέττυ..... 198 ■ Διερεύνηση των προοπτικών πολλαπλής χρήσης του Θαλασσιού Χώρου [16] Παπαθανασίου Μαρίνα, Ασπρογέρακας Ευάγγελος..... 199 	
---	--

- Παράγοντες ένταξης λιμένων στο δίκτυο κρουαζιέρας: Βιβλιογραφική επισκόπηση και η περίπτωση του Πειραιά [265]
Μιλιπάνη Γεωργία, Ασπρογέρακος Ευάγγελος 200
- Διερεύνηση της συμβολής των μικρομεσαίων πόλεων του παράκτιου χώρου στην αστική και περιφερειακή ανάπτυξη: Η περίπτωση του ελλαδικού χώρου [266]
Λάιος Παναγιώτης, Τσιώτας Δημήτριος 201
- Εκτίμηση της αισθητικής αξίας του τοπίου στον πολεοδομικό σχεδιασμό Α' επιπέδου. Μελέτη περίπτωσης: Νότιο Πήλιο [222]
Στεφάνη Φωτεινή, Μπακλατσάη Γραμματή, Γραμματικογιάννης Ηλίας 202
- Ο ρόλος των γαστρονομικών κοινών και της γνώσης στην ανάδυση γαστρονομικών σκηνών: Βιβλιογραφική ανασκόπηση και εννοιολογικό πλαίσιο [233]
Χίνης Ιωάννης, Καλογερέσης Θανάσης 203

Κυριακή, 28.09.2025, 09:00 – 11:00 204

- Ανθεκτικότητα και Περιφερειακή Ανάπτυξη: Η Μέθοδος DPSIR ως Εργαλείο για την Ενίσχυση της Βιωσιμότητας των Περιφερειών στις Διαταραχές [240]
Βάτσιου Μαργαρίτα 205
- Παραστατικές τέχνες και Πολιτιστικό προϊόν: Από τη δημιουργία στην εμπορική επιτυχία. Μελέτη περίπτωσης το Φεστιβάλ Αθηνών [117]
Ζγούρη Ειρήνη 206
- Ανάπτυξη μιας ποσοτικής προσέγγισης αστικής τυπομορφολογίας ως υποστηρικτικό πλαίσιο για τον ολοκληρωμένο χωρικό σχεδιασμό βιώσιμης κινητικότητας [212]
Παρασκευόπουλος Γιάννης, Μπακογιάννης Ευθύμιος 207
- Αστική ανάπτυξη και περιβαλλοντική αναβάθμιση με άξονα τους σταθμούς Μετρό στο Δήμο Καλαμαριάς [73]
Ταβδόρη Ζωή, Ράπτη Παναγιώτα, Παπαγιαννάκης Απόστολος 208
- Η πρόωθηση της ηλεκτροκίνησης στην Ελλάδα: προκλήσεις και προοπτικές [88]
Αναστασιάδου Κωνσταντίνα 209
- Αυτόνομα οχήματα: Επιπτώσεις και απαιτήσεις για τα αστικά οδικά δίκτυα και τις υποδομές [185]
Δουγαλής Παναγιώτης, Πλάκα Γκαμπριέλα, Γαβανάς Νικόλαος 210
- Μεθοδολογία αξιολόγησης της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών Δημόσιων Συγκοινωνιών: Η περίπτωση της Καρδίτσας [247]
Αδάμος Ευάγγελος, Γαβανάς Νικόλαος, Ναθανάηλ Ευτυχία 211
- Η Βιώσιμη Κινητικότητα και το Αστικό Πράσινο ως εργαλεία αστικής ανθεκτικότητας στις μικρομεσαίες πόλεις: Η περίπτωση της Καρδίτσας [115]
Τοπούζη Βικτώρια, Σαμουρκασίδου Έλενα 212
- Σύστημα δεικτών για τον προσδιορισμό της συμβολής των νέων υπηρεσιών κινητικότητας στην επίτευξη της βιώσιμης ανάπτυξης [290]
Καλογεράκος Γεώργιος, Γαβανάς Νικόλαος 213
- Αξιολόγηση του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων [36]
Μπρατάνη Δήμητρα, Βαγιωνά Δήμητρα 214
- Χωροθέτηση χερσαίων αιολικών πάρκων στην Ε.Ε.: Πολιτικές, περιορισμοί και συγκριτική ανάλυση [158]
Αγγελακάκης Άγγελος, Ντάνης Γεώργιος, Γρίβα Θεοδώρα, Μπενέκος Ιωάννης, Μπιούλι Μαρία 215
- Βέλτιστη Χωροθέτηση Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων στην Ελλάδα: Μεθοδολογία, Επιφάνεια Κόστους και Αξιολόγηση των Περιοχών Οργανωμένης Ανάπτυξης Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων (ΠΟΑΥΑΠ) [21]
Τσιάρα Χριστίνα, Κασταροδή Βανέσσα, Σπιλιωτόπουλος Γεώργιος, Βασιλειάδης Λάμπρος 216

▪ Συγκριτική αξιολόγηση πολυκριτηριακών μεθόδων λήψης αποφάσεων στη χωροθέτηση χερσαίων φωτοβολταϊκών συστημάτων [84] Βαγιανά Δήμητρα.....	217
▪ Υπεράκτια Αιολικά Πάρκα στην Ελλάδα και ο ρόλος του Θαλάσσιου Χωροταξικού Σχεδιασμού [39] Χρυσικού Ιωάννα, Γουργιώτης Ανέστης.....	218
▪ Ειδικά Πολεοδομικά Σχέδια: Προκλήσεις, Πολίτες και σημεία Εφαρμογής. Η Περίπτωση της Θεσσαλονίκης [156] Θεοδωρακοπούλου Βασιλική.....	219
▪ Κοινόχρηστοι Χώροι και Απαλλοτριώσεις: Προκλήσεις και Στρατηγικές για την Ολοκλήρωση του Πολεοδομικού Σχεδιασμού [100] Πατελίδα Μαριάννα.....	220
▪ Ο σχεδιασμός του HIG Logistics Park ως ανταγωνιστικός κόμβος. Η συνεισφορά του σε χωροταξικό και πολεοδομικό επίπεδο και η σύγκριση με το Logistics park στο Αμβούργο [126] Μαντά Θεοδώρα.....	221
▪ Αυτόνομες Μεταφορές. Παρουσίαση της υφιστάμενης κατάστασης [179] Καλφούντζος Γεώργιος.....	222
▪ Αναλύοντας την επίδραση των βελτιώσεων του μεταφορικού δικτύου στην αστική εξάπλωση της Θεσσαλονίκης [143] Λεοντούδης Γρηγόρης-Παναγιώτης.....	223
▪ Η κοινωνικοχωρική διαλεκτική των Διεθνών Εκθέσεων: Η περίπτωση της Θεσσαλονίκης [152] Κουρκουρίδης Δημήτρης, Φραγκόπουλος Ιωάννης.....	224
▪ Επενδύσεις και Κοινωνική Ανθεκτικότητα: Η Περίπτωση της Εξόρυξης Χρυσού στις Σκουριές, Χαλκιδικής [123] Χατζηπροκοπίου Παναγιώτης-Αρίων, Λάμπρος Χρήστος.....	225
▪ Η Νέα Πόλη: από τα πάνω για...τα πιο πάνω [149] Χατζηευθυμίου Γιώργος.....	226
▪ Η Ενδογένεια της Πολιτικής Συνοχής [200] Πετράκος Γιώργος, Αλεξίου Σταυρούλα, Σωτηρίου Αλεξάνδρα.....	227
▪ Περιφέρειες που έχουν «μείνει πίσω» (left-behind regions) και Άνιση Ανάπτυξη. Η περίπτωση της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης [213] Σαρούκου Άννα, Αβαγιανού Αθηνά, Γκιάλης Στέλιος.....	228
▪ Άνιση Αστική και Περιφερειακή Ανάπτυξη στα σύνορα της Ε.Ε.: Μία συγκριτική Μελέτη Ελλάδας – Τουρκίας σε μια περίοδο πολλαπλών κρίσεων [216] Κουτσάκης Κίμωνας, Συκάς Γιώργος, Γουρζής Κώστας.....	229
▪ Χωρική Διάσταση της Εισοδηματικής Ανισότητας: Εφαρμογή ανάλυσης ποσοστημορίων και γενικευμένων καμπυλών Pareto στις ελληνικές περιφέρειες, 2003-2019 [234] Ψυχάρης Γιάννης, Πολίτης Κωνσταντίνος, Δούκισσας Λεωνίδα, Πανταζής Παναγιώτης.....	230
▪ Οι προσδιοριστικοί παράγοντες της Περιφερειακής Ανισότητας στην Ελλάδα [187] Αρτελάρης Παναγιώτης.....	231

Κυριακή, 28.09.2025, 11:30 – 13:30.....232

▪ Συμμετοχικότητα και σχεδιασμός μεταφορών: Η ενσωμάτωση του συμμετοχικού σχεδιασμού στα Σχέδια Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας [43] Γαβανάς Νικόλαος, Κεσοπούλου Σοφία, Αναστασιάδου Κωνσταντίνα.....	233
▪ Συμμετοχικός Σχεδιασμός για "φιλικές" προς τους πεζούς γειτονίες: η διαδικασία και τα εργαλεία της εμπλοκής των διαφορετικών ομάδων πολιτών στο σχεδιασμό [269] Ζυγούρα Άννα, Κεσοπούλου Σοφία, Γαβανάς Νικόλαος.....	234

<ul style="list-style-type: none"> ■ Καθολικός Σχεδιασμός και Συμμετοχικότητα στον Αστικό Σχεδιασμό υπό το Πρίσμα της Προσβασιμότητας: Προκλήσεις και Προοπτικές στο Πλαίσιο της Πόλης των 15 Λεπτών [104] <ul style="list-style-type: none"> Παϊτάη Μαρία, Καμαργιάννη Μαρία, Μπετσίδου Θεοδώρα, Γαβανάς Νικόλαος 235 ■ Μελέτη της σχέσης μεταξύ χωρικής ζήτησης και οδικής αστικής οργάνωσης: Η περίπτωση της Καρδίτσας [177] <ul style="list-style-type: none"> Καραλή Κατερίνα, Τσιώτας Δημήτριος..... 236 ■ Διερεύνηση των δυνατοτήτων Αναδυνάμωσης (Repowering) αιολικών πάρκων στην Ελλάδα: Η περίπτωση της Νότιας Εύβοιας [91] <ul style="list-style-type: none"> Οικονομίδου Βαρβάρα, Ασπιογέρακας Ευάγγελος..... 237 ■ Απολιγνιτοποίηση και αναπτυξιακός αναπροσανατολισμός στο Δήμο Κοζάνης: Χωρικές προκλήσεις και εφαρμογή του ΕΣΔΙΜ [132] <ul style="list-style-type: none"> Τσανακτσίδου Σοφία 238 ■ Ενεργειακή μετάβαση και εργασιακή επισφάλεια: Η απολιγνιτοποίηση της ηλεκτροπαραγωγής στην Ελλάδα [74] <ul style="list-style-type: none"> Κρομμύδα Βασιλική 239 ■ Δικαιοσύνη στην κινητικότητα και εξηλεκτρισμός μεταφορών: Η περίπτωση της ηλεκτροκίνησης στην Ελλάδα [87] <ul style="list-style-type: none"> Κρομμύδα Βασιλική, Τσιγδινός Στέφανος, Παρασκευόπουλος Γιάννης 240 ■ Διαχρονική μελέτη των μεταβολών του δομημένου περιβάλλοντος με δορυφορικά δεδομένα Sentinel-2 (2017-2024). Η περίπτωση της Πάρου [134] <ul style="list-style-type: none"> Ζαλιά Αλεξάνδρα, Τσιανάκα Αφροδίτη..... 241 ■ Ανθεκτικότητα (κρίσιμων) υποδομών και βιωσιμότητα. Το παράδειγμα του Άνω Βόλου με τις καταστροφικές πλημμύρες. [77] <ul style="list-style-type: none"> Παχιστής Ελευθέριος 242 ■ Διερεύνηση των κριτηρίων χωρικού σχεδιασμού με σκοπό τη δημιουργία προβάσιμων, ασφαλών και άνετων περιοχών γύρω από τις στάσεις ΜΜΜ για τις γυναίκες [125] <ul style="list-style-type: none"> Χράντα Αικατερίνη-Παναγιώτα 243 ■ Ο ρόλος της Τεχνητής Νοημοσύνης στον αστικό σχεδιασμό: Εργαλεία, καλές πρακτικές και προκλήσεις [257] <ul style="list-style-type: none"> Ροδακινιάς Πέτρος..... 244 ■ Αξιοποιώντας τη Ψηφιακή Γραφειοκρατία: Δυνατότητες και Προκλήσεις για την Αξιοποίηση Μεγάλων Διοικητικών Δεδομένων στην Πολεοδομική Ανάλυση [208] <ul style="list-style-type: none"> Μπούκουρας Ευστάθιος..... 245 ■ Ψηφιακά Δίδυμα: Μια καινοτόμα προσέγγιση στη διαχείριση λιμενικών υποδομών [160] <ul style="list-style-type: none"> Αγγελακάκης Άγγελος, Ντάνης Γεώργιος, Μπιλιέ Μαρία, Θεοφάνης Σωτήριος..... 246 ■ Η σημασία των αναπαραστάσεων στον πολεοδομικό και αστικό σχεδιασμό – Οπτικοποίηση: Μέσα και τεχνολογίες [159] <ul style="list-style-type: none"> Θεοδωρακοπούλου Βασιλική 247 ■ Προς ένα ενοποιημένο πλαίσιο χωρικών δεδομένων: Η εφαρμογή του LADM-PART 5 στον πολεοδομικό σχεδιασμό στην Ελλάδα [273] <ul style="list-style-type: none"> Κυριακίδης Χαράλαμπος, Καλογιάννη Ευτυχία, Ξαγοράρης Νικόλαος, Μπακογιάννης Ευθύμιος, Δημοπούλου Έφη..... 248 ■ Εξετάζοντας τις προκλήσεις εφαρμογής πολιτικών μείωσης των ανισοτήτων. Η περίπτωση του LEADER και των προγραμμάτων ενίσχυσης της γυναικείας επιχειρηματικότητας [224] <ul style="list-style-type: none"> Νιαβής Σπύρος, Πέτρου Κλεονίκη-Ναταλία, Σαράτσης Γιάννης, Καλλιώρας Δημήτρης, Πετράκος Γιώργος 249 ■ Τρεις δεκαετίες αλβανικών μεταναστεύσεων προς την Ελλάδα: Παλαιές και νέες [272] <ul style="list-style-type: none"> Κοκκάλη Ιφιγένεια, Κοκόςση Νικόλαος, Φωτοπούλου Μυρσίνη 250 	
---	--

- Ιδιομορφίες της αστικοποίησης στην Αλβανία: Διερευνώντας τις μεταβολές πληθυσμού και τις αλλαγές χρήσεων γης στον άξονα Τίρανα–Δυρράχιο κατά την τελευταία τριαντακονταετία [270]
 Κοκκάλη Ιφιγένεια, Λαγαρίας Απόστολος..... 251
- Από το σύστημα DPRD-50 στο DPRD-20: Συγκριτική αξιολόγηση της ποιότητας ζωής στις ελληνικές πόλεις μεσαίου μεγέθους μέσω σύνθετων δεικτών [175]
 Ψαθά Εύα 252
- Ποσοτική ανάλυση των οικονομικών ανισοτήτων στην Ευρώπη [25]
 Κραμποκούκης Θωμάς, Καντιάνης Δημήτριος Δ., Τσιώτας Δημήτριος 253
- Επισφαλής εργασία και δράση των εργαζομένων σε φυσικούς και ψηφιακούς χώρους: Η περίπτωση των εργαζομένων σε πλατφόρμες διανομής τροφίμων στην Αθήνα [65]
 Αβαγιανού Αθηνά, Γκιάλης Στέλιος..... 254

Ευρετήριο συγγραφέων255

Ευρετήριο θεματικών ενοτήτων261

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ, ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Παρασκευή, 26.09.2025, 09:00 – 11:00

Τηλεργασία και Αστική Ανάπτυξη: Χωρικές επιπτώσεις, προκλήσεις και προοπτικές [66]

Ποζουκίδου Γεωργία, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*
 Αγγελίδη Μαργαρίτα, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*
 Παπαγεωργίου Μαριλένα, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*
 Ιστόριου Θεοδώρα, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*
 Πλασταρά Δήμητρα, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*

Η αυξανόμενη επικράτηση της τηλεργασίας εκτιμάται ότι θα επιφέρει πολυδιάστατες αλλαγές στη μορφολειτουργική δομή των αστικών περιοχών, μεταβάλλοντας τα παραδοσιακά πρότυπα κατανομής των πολεοδομικών λειτουργιών όπως π.χ. της κατοικίας, αναψυχής, εμπορίου κλπ. Η επιστημονική βιβλιογραφία και τα πρόσφατα στατιστικά δεδομένα καταδεικνύουν ότι σημαντικό ποσοστό χώρων γραφειακής χρήσης στα μεγάλα αστικά κέντρα παραμένουν αδιάθετα, καθώς αυξάνεται το ποσοστό των εργαζομένων που διατηρούν υβριδικές ή αποκλειστικά εξ αποστάσεως μορφές εργασίας, ακόμη και μετά το πέρας της πανδημίας COVID-19. Η αναδυόμενη αυτή τάση υποστηρίζεται από έρευνες, οι οποίες υποδεικνύουν ότι η εξ αποστάσεως εργασία μειώνει το κόστος και το πλήθος των μετακινήσεων για το ειδικευμένο εργατικό δυναμικό. Ως αποτέλεσμα, παρατηρείται αυξημένη αναζήτηση μεγαλύτερων ακινήτων σε περιοχές χαμηλότερης πληθυσμιακής πυκνότητας, γεγονός που συμβάλλει τόσο στη γεωγραφική διασπορά του πληθυσμού όσο και στη διεύρυνση του φυσικού αποτυπώματος των πόλεων. Η καταγεγραμμένη μετατόπιση από τις κεντρικές αστικές περιοχές στις περιφερειακές ζώνες και τα μικρότερα αστικά κέντρα δύναται να μετασχηματίσει την ιεραρχία των αστικών κέντρων και τη χωρική κατανομή της οικονομικής δραστηριότητας. Παράλληλα, πιθανές συνέπειες περιλαμβάνουν την αύξηση της εξάρτησης από τα ιδιωτικής χρήσης μέσα μετακίνησης, καθώς και τον εξευγενισμό περιφερειακών περιοχών και της υπαίθρου, με αντίκτυπο στις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες και στις περιφερειακές ανισότητες. Η παρούσα εργασία επιχειρεί μια συστηματική διερεύνηση των χωρικών επιπτώσεων της τηλεργασίας, όπως αυτές τεκμηριώνονται από τη βιβλιογραφία. Η ανάλυση επικεντρώνεται στις επιπτώσεις στα αστικά κέντρα, δίνοντας έμφαση στις διαδικασίες αστικού μετασχηματισμού, υποβάθμισης των κεντρικών αστικών περιοχών, προαστιοποίησης και εντατικοποίησης της περιφερειακής ανάπτυξης, καθώς και των φαινομένων της αστικής αναζωογόνησης των μικρών και μεσαίων αστικών κέντρων.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 09:00 – 11:00 A1

 Πολυεπιχειρησιακές πολιτικές και πρακτικές

▶ Θεματική ενότητα

 Οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή ■ Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές

Τηλεργασία: Η σιωπηρή επανάσταση στις πόλεις και στην αγορά ακινήτων [167]

Κυριακίδου Ελένη, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*
Καρανικόλας Νικόλας, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*
Αθανασούλη Ελένη, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*

Η πανδημία της Covid-19 επέφερε μια σημαντική αλλαγή στο παγκόσμιο εργασιακό σύστημα. Συγκεκριμένα, η τηλεργασία και οι πολιτικές του υβριδικού μοντέλου εργασίας αποτέλεσαν αρχικά τον κανόνα και μετέπειτα την καθημερινότητα. Τα αστικά τοπία και η αγορά των ακινήτων έχουν επηρεαστεί σε μεγάλο βαθμό από αυτή τη νέα πραγματικότητα, όπως φαίνεται ιδιαίτερα από τις αλλαγές στις αξίες των γραφειακών, οικιστικών αλλά και εμπορικών χώρων. Την ώρα που οι επιχειρήσεις επανεκτιμούν τις ανάγκες τους για γραφειακούς χώρους, αμφισβητείται η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των παραδοσιακών εμπορικών ζωνών και επιχειρηματικών κέντρων. Ο τρόπος που εργαζόμαστε, ζούμε και ψυχαγωγούμαστε στις πόλεις, αλλάζει βάσει του νέου ψηφιακού μοντέλου εργασίας και του αστικού μετασχηματισμού που προκύπτει από αυτό. Από τις χρήσεις γης και τις μετακινήσεις ως τα θεμέλια της επιστήμης της αγοράς ακινήτων, πραγματοποιείται μια ισχυρή μεταμόρφωση των κανόνων. Η νέα πραγματικότητα έχει ενσωματωθεί στην αγορά γραφείων, στη ζήτηση εμπορικών χώρων και κατοικιών και μπορεί να ποσοτικοποιηθεί τελικά στις αξίες των ακινήτων. Η συζήτηση αφορά την κοινωνική ζωή, την παραγωγικότητα, την καινοτομία και τα πλαίσια περιφερειακών πολιτικών. Επιπλέον, η ανάλυση των ευκαιριών και των προκλήσεων που δημιουργεί αυτή η νέα αλλαγή προσφέρει νέα ματιά στην έννοια της αστικής βιωσιμότητας. Σε μεγάλο βαθμό, όλα αυτά είναι σημαντικά θέματα που σχετίζονται με την αποκέντρωση των πόλεων, την επανάχρηση εγκαταλελειμμένων γραφειακών χώρων και το φαινόμενο της «πόλης των 15 λεπτών». Η συγκεκριμένη εργασία, ερευνά την κατανόηση του πώς η τηλεργασία αναδιαμορφώνει τα αστικά τοπία και επηρεάζει τα μοτίβα της αγοράς ακινήτων. Εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο η εξ αποστάσεων εργασία επηρεάζει και αλληλεπιδρά με τα ακίνητα και το αστικό περιβάλλον. Γίνεται μια ανάλυση προκειμένου να διερευνηθεί το κατά πόσο αλλάζει η δυναμική των πόλεων αλλά και οι τάσεις της αγοράς των ακινήτων, εξαιτίας αυτής της αναδυόμενης πραγματικότητας. Χωρικά, παραθέτονται περιπτώσεις από πόλεις διεθνώς, ενώ ταυτόχρονα γίνεται μια προσπάθεια παρουσίασης δεδομένων από τον ελλαδικό χώρο και συγκεκριμένα των αστικών κέντρων της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης. Η μελέτη πραγματοποιεί μια ολιστική επισκόπηση, αναλύοντας το πώς οι τρέχουσες τάσεις, τα εμπόδια και οι ευκαιρίες έχουν αντίκτυπο στην αγορά ακινήτων λόγω της κατεύθυνσης προς την εξ αποστάσεως εργασία.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 09:00 – 11:00 A1

 Πολοδομικές πολιτικές και πρακτικές

▶ Θεματική ενότητα

 Αστικές αναπλάσεις και διαχείριση ακινήτων

Βασικά προαπαιτούμενα για την επίτευξη μιας Ανθεκτικής, Βιώσιμης κι Έξυπνης Πόλης, η ολοκλήρωση του πολεοδομικού σχεδιασμού (ΤΠΣ+ΡΣΕ) [163]

Κίσσας Λάμπρος, Μηχ. ΧΠΠΑ, MSc

Στεφανή Φωτεινή, Αγρονόμος-Τοπογράφος Μηχ., MSc, Δρ. Μηχ. ΜΧΠΠΑ

Καλοπήτα Δήμητρα, Μηχ. ΧΠΠΑ

Η εισήγηση αποσκοπεί στην διατύπωση προτάσεων για τον εκσυγχρονισμό του συστήματος χωρικού σχεδιασμού σε κατεύθυνση ενίσχυσης του επιχειρησιακού του χαρακτήρα με βελτίωση της εσωτερικής του συνοχής, ιδίως στην μετάβαση μεταξύ στρατηγικού και κανονιστικού/ ρυθμιστικού σχεδιασμού. Η απόκτηση των Κοινόχρηστων (ΚΧ) και Κοινοφελών Χώρων (ΚΦ), μέσα από την ολοκλήρωση του πολεοδομικού σχεδιασμού (ΤΠΣ+ΡΣΕ), αποτελούν τους κρίσιμους παράγοντες για την επίτευξη μιας ανθεκτικής, βιώσιμης κι έξυπνης πόλης. Είναι προφανές πως, η δυσκολία στην απόκτηση αυτών, είναι σημαντικό εμπόδιο στην υλοποίηση των παραπάνω στόχων. Ο νόμος 4759/20, στις σχετικές διατάξεις του, προσανατολίζεται στην διευκόλυνση της ανάπτυξης και της αναβάθμισης των αστικών περιοχών. Μια πιθανή λύση για να ξεπεραστεί αυτή η δυσκολία θα μπορούσε να είναι η δημιουργία πιο ευέλικτων και ταχύτερων διαδικασιών για την εκπόνηση και εφαρμογή των πολεοδομικών μελετών (π. χ., ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, εφαρμογή σύγχρονων τεχνολογιών για τη διαχείριση των πόλεων, κλπ). Μέσα από μια συγκριτική προσέγγιση θεσμικών πλαισίων (ν. 1337/83, ν. 2508/97, ΟΡΣΑ, κλπ) κι εμπειρίας τριάντα ετών, κατατίθεται η θέση (α) να δοθεί αυξημένο βάρος στο σκέλος «σχέδιο δράσης» (ή πρόγραμμα εφαρμογής/υλοποίησης) σε κάθε επίπεδο του σχεδιασμού, το οποίο πρέπει να αναβαθμιστεί ως διακριτό περιεχόμενο εντός των αντίστοιχων προδιαγραφών αλλά -κυρίως- (β) να αποδοθεί η ευθύνη της εφαρμογής του στο διοικητικό επίπεδο που αντιστοιχεί χωρικά, δηλαδή τα εθνικά χωροταξικά στο κέντρο, τα περιφερειακά στην Περιφέρεια, (αιρετή) και τα τοπικά στον Δήμο. Παράλληλα η διάκριση ρόλων (θεσμοθέτησης και εφαρμογής) συνάδει με τα συνταγματικά δεδομένα και τη νομολογία του ΣτΕ περί κρατικής υποχρέωσης χωρικού σχεδιασμού, και συμβάλλει τόσο στην αναβάθμιση της χωρικής διακυβέρνησης και ανθεκτικότητας, όσο και στη χειραφέτηση της Αυτοδιοίκησης και άσκηση του επιτελικού ρόλου του κράτους, σε επίπεδο στρατηγικής και παρακολούθησης (monitoring). Γίνεται αναφορά σε διεθνή παραδείγματα, με την σχετική βιβλιογραφία.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 09:00 – 11:00 A1

Πολεοδομικές πολιτικές και πρακτικές

▶ Θεματική ενότητα

Έξυπνη, βιώσιμη και συμπεριληπτική (χωρίς αποκλεισμούς) ανάπτυξη ▪ Ευημερία και ποιότητα ζωής ▪ Νέες τεχνολογίες και χώρος ▪ Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές ▪ Συμμετοχικός σχεδιασμός και χωρική διακυβέρνηση

Από τον *ad hoc* σχεδιασμό στην αναγκαιότητα στρατηγικού χωρικού σχεδιασμού: Η περίπτωση του Ειδικού Πολεοδομικού Σχεδίου της ΔΕΘ [248]

Ωαίδου Ελισάβετ, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)
Φουτάκης Δημήτρης, Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος

Μια δεκαετία μετά τη θέσπιση νέου πλαισίου χωρικού σχεδιασμού στην Ελλάδα, πολλές προσδοκίες για τη χωρική οργάνωση / χωρική ανάπτυξη έχουν εναποτεθεί στα Ειδικά Πολεοδομικά Σχέδια (ΕΠΣ). Τις δυσκολίες ολοκληρωμένης και αποτελεσματικής εφαρμογής του καθολικού/κανονιστικού σχεδιασμού κατά τις προηγούμενες δεκαετίες, διαδέχθηκε η ευελιξία που προσφέρουν τα ΕΠΣ ως εργαλείο *ad hoc* σχεδιασμού. Παράλληλα, ο στρατηγικός χωρικός σχεδιασμός των μητροπολιτικών περιοχών που είχε αναδειχθεί τη δεκαετία του 1990, υποβαθμίστηκε στη ρητορική και την πράξη του χωρικού σχεδιασμού. Για τη μητροπολιτική Θεσσαλονίκη η αποτυχία επικαιροποίησης του Ρυθμιστικού Σχεδίου (ΡΣΘ) το 2014, παράλληλα με τις σοβαρές συνέπειες της οικονομικής κρίσης, δημιούργησε κενά και προσδοκίες τις οποίες επιχειρούν να καλύψουν πολυάριθμα ΕΠΣ που κινούνται με πρωτοβουλία δημόσιων φορέων. Ενώ τα νέα Τοπικά Πολεοδομικά Σχέδια απαιτούν διαδικασίες και χρόνο, τα ΕΠΣ επιδιώκουν τη γρήγορη εξασφάλιση συγκεκριμένων προϋποθέσεων ανάπτυξης για επιλεγμένες περιοχές και τομείς, φιλοδοξώντας να προβάλουν οράματα ελλείψει επικαιροποιημένου στρατηγικού σχεδιασμού. Το ΕΠΣ για την περιοχή του Εκθεσιακού Κέντρου Θεσσαλονίκης (ΔΕΘ) είναι χαρακτηριστικό της στροφής αυτής του σχεδιασμού. Σε κεντρική περιοχή της πόλης όπου οι προηγούμενοι σχεδιασμοί αλλά και οι προσδοκίες των κατοίκων επιφύλασσαν λειτουργία «Μητροπολιτικού πάρκου πολιτισμού και πρασίνου» με παράλληλη μετεγκατάσταση των εκθεσιακών λειτουργιών στη Δυτική Θεσσαλονίκη, μέσω του ΕΠΣ αυτού επιδιώκεται μια μεγάλη παρέμβαση με στόχο να ενισχυθούν οι επιχειρηματικές δραστηριότητες της ΔΕΘ και να οριστικοποιηθεί η λειτουργία της στη θέση αυτή. Ωστόσο, η επιτακτική αναγκαιότητα για περισσότερους χώρους πρασίνου καθώς και η σημασία της προστασίας της αρχιτεκτονικής/πολιτιστικής κληρονομιάς ως ιστορικού τόπου και εν τέλει απόδοσης του χώρου του Εκθεσιακού Κέντρου στις λειτουργίες της πόλης, αναδεικνύουν θεμελιώδη ζητήματα του σχεδιασμού για τη μητροπολιτική περιοχή. Είναι χαρακτηριστικό ότι τέτοια ζητήματα, όπως η δημιουργία στην κεντρική αυτή περιοχή ενός εκτεταμένου κοινόχρηστου χώρου πολιτισμού και πρασίνου μητροπολιτικής εμβέλειας σε συνδυασμό με μετεγκατάσταση της ΔΕΘ, αν και είχαν ατονήσει επανέρχονται στον δημόσιο διάλογο με τις τοποθετήσεις επιστημόνων, φορέων, κινήσεων πολιτών και Δήμων, συχνά υπό νέο πρίσμα όπως η αστική ανθεκτικότητα. Το άρθρο εξετάζει το ΕΠΣ ως *ad hoc* σχεδιασμό που, μέσα από ανεπάρκειες και αδιέξοδα, επαναφέρει την αναγκαιότητα του στρατηγικού χωρικού σχεδιασμού ο οποίος επικεντρώνεται σε σύγχρονα κρίσιμα θέματα και είναι ταυτόχρονα συμμετοχικός/συνεργατικός.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 09:00 – 11:00 A1

 Πολεοδομικές πολιτικές και πρακτικές

▶ Θεματική ενότητα

 Αστικές αναπλάσεις και διαχείριση ακινήτων ■ Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές ■ Συμμετοχικός σχεδιασμός και χωρική διακυβέρνηση

Ο ρολος του Συμβουλίου Αρχιτεκτονικής (ΣΑ) στην προστασία του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος. Η εμπειρία του ΣΑ ΠΕ Ροδόπης: 10 χρόνια λειτουργίας (2016-2025) [223]

Βεζυριαννίδου Σουλτάνα, *Αποκεντρωμένη Διοίκηση Μακεδονίας-Θράκης*
Κουγιουμτζόγλου Αγγελική, *Αποκεντρωμένη Διοίκηση Μακεδονίας-Θράκης*

Ο ρόλος του Συμβουλίου Αρχιτεκτονικής (ΣΑ) είναι διττός: συμβάλει στην αναπτυξιακή διαδικασία και ταυτόχρονα στην προστασία του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος. Το ΣΑ συγκροτείται από την Αποκεντρωμένη Διοίκηση και λειτουργεί ως ανεξάρτητο γνυμοδοτικό όργανο αναλαμβάνοντας την υποχρέωση της προστασίας του τοπίου, της ένταξης και ενσωμάτωσης των κατασκευών στον αναπτυξιακό σχεδιασμό και το πολιτιστικό περιβάλλον, όπως ορίζει το Σύνταγμα και οι διεθνείς συμβάσεις που έχει υπογράψει και υποχρεούται να τηρεί η χώρα μας. Το ΣΑ ελέγχει την πληρότητα του αρχιτεκτονικού σχεδιασμού, την απόδοση του αντικείμενου της μελέτης και τη συνέπεια της αρχιτεκτονικής πρότασης. Το παρόν άρθρο αρχικά επιδιώκει την καταγραφή των κύριων αρμοδιοτήτων του ΣΑ, την ταξινόμηση και κατηγοριοποίησή τους σε σκοπό την αξιολόγηση της συμβολής του στη βελτίωση της ποιότητας ζωής και την αναβάθμιση του δομημένου περιβάλλοντος. Παρουσιάζει ως περίπτωση μελέτης την λειτουργία του ΣΑ Περιφερειακής Ενότητας (ΠΕ) Ροδόπης καθώς η γράφουσα ήταν πρόεδρος του εν λόγω ΣΑ σχεδόν μία δεκαετία (2016-2025). Μέσα από την παρουσίαση των κύριων θεμάτων που κλήθηκε να εξετάσει και να διαχειριστεί το ΣΑ ΠΕ Ροδόπης επιδιώκεται ο εντοπισμός και η αποτίμηση ζητημάτων που απασχολούν το Συμβούλιο με απώτερο σκοπό τη σημαντικότητα της συμβολής του στην προστασία του δομημένου περιβάλλοντος. Το άρθρο καταλήγει σε συμπεράσματα και παροχή προτάσεων για την βελτίωση της λειτουργίας των ΣΑ σε επίπεδο χώρας.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 09:00 – 11:00 A1

 Πολεοδομικές πολιτικές και πρακτικές

▶ Θεματική ενότητα

 Ευημερία και ποιότητα ζωής ■ Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές

Αστική κληρονομιά και πολεοδομικός σχεδιασμός: Η Ειδική Πολεοδομική Μελέτη για την Παλιά Πόλη της Κέρκυρας [142]

Κυριακίδου Χαρίκλεια, *CONSORTIS*
 Τασοπούλου Αναστασία, *Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*
 Δούμα Ειρήνη, *ΔΙΚΤΥΟ Α.Ε.*
 Παπακωνσταντίνου Βασίλης, *ΔΙΚΤΥΟ Α.Ε.*

Η αστική κληρονομιά αποτελεί διεθνώς αναπόσπαστο μέρος του πολεοδομικού σχεδιασμού. Η έννοια της αστικής κληρονομιάς είναι διττή: αναφέρεται είτε στον κατάλογο των στοιχείων κληρονομιάς που βρίσκονται σε αστικές περιοχές (π.χ. αρχαιολογικά κατάλοιπα, ιστορικά κτίρια, παραδοσιακή αρχιτεκτονική, κοινωνικές πρακτικές, τελετουργίες, εκδηλώσεις) είτε στην πόλη ως κληρονομιά, ως ένα είδος πολιτιστικής ιδιοκτησίας. Στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας, υιοθετείται ο ορισμός της αστικής κληρονομιάς ως τα στρώματα ιστορικών, φυσικών καταλοίπων που συγκροτούν σύγχρονες αστικές περιοχές, δηλαδή η κτιστή κληρονομιά που διαθέτει αρχιτεκτονική και ιστορική αξία ή τα «μνημεία» μιας πόλης, ενώ περιλαμβάνει και το πολεοδομικό σχέδιο, τη χρήση κτιρίων και γης. Η εργασία αναδεικνύει τον ρόλο του πολεοδομικού σχεδιασμού στην αντιμετώπιση σύνθετων προκλήσεων που συνδέονται με την αστική κληρονομιά, παρουσιάζοντας τη μεθοδολογία εκπόνησης και τα αποτελέσματα της Ειδικής Πολεοδομικής Μελέτης (ΕΠΜ) για την Παλιά Πόλη της Κέρκυρας. Η Παλιά Πόλη αποτελεί δείγμα προσαρμογής στις ιστορικές και γεωγραφικές συνθήκες, με μια χωρική διάρθρωση που εδράζεται στην αλληλεπίδραση μεταξύ φυσικού τοπίου, κοινωνικής δομής και διοικητικών επιρροών. Αναπτύχθηκε μέσα από τις διαφορετικές κυριαρχίες που βίωσε το νησί (Ενετών, Γάλλων και Άγγλων). Αυτές οι επιρροές έχουν αφήσει το αποτύπωμά τους, καθιστώντας την Παλιά Πόλη ένα ζωντανό μουσείο αρχιτεκτονικής, ιστορίας και πολιτισμού. Παράλληλα, η Παλιά Πόλη αποτελεί ένα πεδίο σύνθετων πολεοδομικών προκλήσεων. Αφενός, το εγκεκριμένο πολεοδομικό της σχέδιο εγείρει δυσεπίλυτα ζητήματα που απορρέουν από τις διαφορετικές μελέτες και τις επιμέρους παρεμβάσεις που έχουν εφαρμοστεί σε διάφορες χρονικές περιόδους, εμποδίζοντας τη συνολική ανάδειξη της πόλης και την επίτευξη ενός ενιαίου αστικού χαρακτήρα. Αφετέρου, εντός των ορίων της περιλαμβάνεται η «περιοχή αναδασμού», που σχετίζεται με την πράξη ομαδικής τακτοποίησης οικοπέδων (1949) σε κατεστραμμένες περιοχές της Παλιάς Πόλης λόγω του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, ως την πρώτη απόπειρα αποκατάστασης της λειτουργικότητας της πόλης, της οποίας η μερική εφαρμογή άφησε ασυνέχειες στον αστικό ιστό. Η ΕΠΜ επιδιώκει να θέσει τους όρους για την ουσιαστική εναρμόνιση των δύο διαστάσεων του χώρου, αυτήν του Μνημείου και της σύγχρονης ζωντανής πόλης, που έχει πολλαπλές ανάγκες εκσυγχρονισμού και ανάπτυξης. Τα τελικά αποτελέσματα της μελέτης θα αποτελέσουν τα βασικά εργαλεία για την εξειδικευμένη πολιτική προστασίας και την αποτελεσματική διαχείριση πολιτιστικών, οικονομικών και κοινωνικών αγαθών.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 09:00 – 11:00 A1

 Πολεοδομικές πολιτικές και πρακτικές

▶ Θεματική ενότητα

 Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές

Συμμετοχικός και υπεύθυνος σχεδιασμός πολιτικών για την πολεοδομία, τις μεταφορές και την ενέργεια: Μια μεθοδολογική προσέγγιση [278]

Αγγελίδου Μαργαρίτα, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)

Η μετάβαση σε πιο έξυπνα, ανθεκτικά και χωρίς αποκλεισμούς αστικά περιβάλλοντα απαιτεί νέες προσεγγίσεις στον σχεδιασμό δημόσιων πολιτικών. Οι τοπικές και περιφερειακές αρχές καλούνται να σχεδιάσουν πολιτικές που να ανταποκρίνονται στις προκλήσεις της τεχνολογικής μετάβασης και της ψηφιακής καινοτομίας, διασφαλίζοντας παράλληλα την κοινωνική αποδοχή και συμμετοχή. Το παρόν άρθρο παρουσιάζει μια ολοκληρωμένη μεθοδολογία συμμετοχικού και υπεύθυνου σχεδιασμού πολιτικών στους τομείς της πολεοδομίας, των αστικών μεταφορών και της παραγωγής και κατανάλωσης ενέργειας στο αστικό περιβάλλον, βασισμένη στις αρχές της Υπεύθυνης Έρευνας και Καινοτομίας (Responsible Research and Innovation – RRI), όπως αυτές ορίζονται στο πλαίσιο του Horizon 2020. Η μεθοδολογία αναπτύχθηκε και εφαρμόστηκε πιλοτικά στο ευρωπαϊκό έργο RRI2SCALE και περιλαμβάνει πέντε διακριτές φάσεις: (1) την προετοιμασία και χαρτογράφηση του τοπικού πλαισίου και των βασικών διλημμάτων πολιτικής, (2) την ανάλυση αναδυόμενων τάσεων και τη διαμόρφωση τεχνολογικών σεναρίων με τη συμμετοχή εμπειρογνομόνων και πολιτών, (3) τη δημόσια διαβούλευση και επικύρωση των σεναρίων μέσω καινοτόμων εργαλείων όπως το Scenario Exploration System (SES), (4) τον συν-σχεδιασμό της πολιτικής ατζέντας και του οδικού χάρτη δράσεων, και (5) τη συστηματική παρακολούθηση και αξιολόγηση της κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής επίδρασης των προτεινόμενων πολιτικών. Η εφαρμογή της μεθοδολογίας στις περιφέρειες Κρήτης, Galicia, Vestland, και Overijssel ανέδειξε τη χρησιμότητα του μοντέλου Υπεύθυνης Έρευνας και Καινοτομίας στην εδραίωση συμμετοχικών διαδικασιών, την ενίσχυση της εμπιστοσύνης των πολιτών, και την εναρμόιση της τεχνολογικής προόδου με τις κοινωνικές ανάγκες και αξίες. Η εργασία αυτή φιλοδοξεί να συμβάλει στον επιστημονικό διάλογο για την ενσωμάτωση των αρχών της υπεύθυνης καινοτομίας στον χωρικό και στρατηγικό σχεδιασμό, προτείνοντας ένα εφαρμόσιμο και επαναλήψιμο πλαίσιο για τις ελληνικές πόλεις και περιφέρειες.

► Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 09:00 – 11:00 A1

 Πολεοδομικές πολιτικές και πρακτικές

► Θεματική ενότητα

 Έξυπνη, βιώσιμη και συμπεριληπτική (χωρίς αποκλεισμούς) ανάπτυξη

Με το "Βλέμμα στο Αύριο" της Υδατοκαλλιέργειας στην Ελλάδα. Ανάλυση Κρίσιμων Μεταβλητών για τη Σκιαγράφηση Εναλλακτικών Επιλογών Μελλοντικής Ανάπτυξης του Κλάδου [54]

Αργυρού Ιωάννα, ΝΑΥΣ, Σύμβουλοι Περιβαλλοντικού και Αναπτυξιακού Σχεδιασμού
Στρατηγέα Αναστασία, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)

Ο τομέας της υδατοκαλλιέργειας, ως ένας από τους πυλώνες της «γαλάζιας ανάπτυξης», αποτελεί έναν δυναμικό κλάδο της παγκόσμιας, της Ευρωπαϊκής, αλλά και της εθνικής οικονομίας, με σημαντική συνεισφορά στην επισιτιστική ασφάλεια και την υγεία του κοινωνικού συνόλου. Η τόνωση της συνεισφοράς του σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο και η περαιτέρω ανάπτυξή του στη χώρα μας με όρους καινοτομίας και ανταγωνιστικότητας, αλλά και προστασίας των θαλάσσιων πόρων και του περιβάλλοντος, αναδεικνύουν την ανάγκη μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης της μελλοντικής αναπτυξιακής πορείας του κλάδου με στόχο την ανάδειξη της πλήρους δυναμικότητάς του, αλλά και τη συμβολή του σε μία βιώσιμη και ανθεκτική τοπική/περιφερειακή και εθνική ανάπτυξη. Η κατεύθυνση αυτή έχει, εκτός των άλλων, και σημαντικές χωρικές διαστάσεις, με τον τομέα της υδατοκαλλιέργειας να αποτελεί ένα πεδίο δράσης στον θαλάσσιο χώρο, όπου το επενδυτικό ενδιαφέρον για διάφορες δραστηριότητες εντείνεται, ενώ εντείνονται επίσης και οι συγκρούσεις μεταξύ των δραστηριοτήτων που διεκδικούν θαλάσσιο χώρο για την άσκησή τους. Με δεδομένη την ανάγκη επικαιροποίησης του Ειδικού Πλαισίου για την υδατοκαλλιέργεια μέσα σε ένα δυναμικά εξελισσόμενο εξωτερικό περιβάλλον λήψης απόφασης, ζητούμενο στο πλαίσιο αυτό είναι ένα πρότυπο χωροθέτησης και ανάπτυξης της υδατοκαλλιέργειας, το οποίο να: α) βρίσκεται σε διαλεκτική σχέση με τις παγκόσμιες προκλήσεις/εξελίξεις, β) εναρμονίζεται με άλλες επιλογές του χωροταξικού και αναπτυξιακού σχεδιασμού, και γ) εξασφαλίζει τη βέλτιστη χωροθέτησή του στον θαλάσσιο χώρο, σε αρμονία ή/και συνέργεια με άλλες χρήσεις. Παράλληλα, θα πρέπει να ενισχύει την ανταγωνιστικότητα, την εξωστρέφεια στη διεθνή αγορά, τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας, την καινοτομία και αξιοποίηση των τεχνολογικών εξελίξεων, καθώς και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή του δυναμικού αυτού κλάδου της εθνικής οικονομίας. Στο πλαίσιο του παραπάνω προβληματισμού, προκύπτει η ανάγκη διερεύνησης των κρίσιμων εκείνων μεταβλητών (key drivers of change) που καθοδηγούν τις εξελίξεις στο εξωτερικό περιβάλλον λήψης απόφασης και οριοθετούν τις επιλογές ανάπτυξης του κλάδου της υδατοκαλλιέργειας. Η εμβάθυνση στις μεταβλητές αυτές, που αποτελεί αντικείμενο της παρούσας εργασίας, θα τροφοδοτήσει την οριοθέτηση εναλλακτικών επιλογών ανάπτυξης του κλάδου, σκιαγραφώντας μελλοντικές εικόνες του, οι οποίες υποστηρίζουν τις επιλογές πολιτικής εντός της χώρας, ενώ παρακολουθούν και ενσωματώνουν στην παραγωγική διαδικασία όλο τον σύγχρονο προβληματισμό σε θέματα βιωσιμότητας/ανθεκτικότητας, επισιτιστικής επάρκειας, τεχνολογίας, κλιματικής αλλαγής, κυκλικής οικονομίας, κ. ο. κ.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 09:00 – 11:00 A2

Χωρικός σχεδιασμός και πολιτικές

▶ Θεματική ενότητα

Mega-trends (EU Green Deal, Βιομηχανία 4.0 κλπ) και ανάπτυξη ■ Θαλάσσιοι χωροταξικοί σχεδιασμοί ■ Παραγωγικές δραστηριότητες και Οργανωμένοι υποδοχείς ■ Χωρικός σχεδιασμός και παράκτιος χώρος

Το σύστημα του χωρικού σχεδιασμού στην Ελλάδα σε σύγκριση με τα συστήματα χωρικού σχεδιασμού των μεσογειακών χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης [207]

Στεφανή Φωτεινή, *Αγρονόμος-Τοπογράφος Μηχ., MSc, Δρ. Μηχ. ΜΧΠΠΑ*
 Δημοπούλου Μαρία-Αυγουστίνα, *Νομικός, MSc*

Η εργασία αναλύει και συγκρίνει τα συστήματα του χερσαίου χωρικού σχεδιασμού των μεσογειακών κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ελλάδας, Γαλλίας, Ισπανίας, Ιταλίας, Κροατίας, Σλοβενίας, Κύπρου και Μάλτας), με εστίαση στο ελληνικό σύστημα. Οι βασικοί στόχοι της είναι η ανάδειξη των κοινών παραμέτρων και αντιθέσεων καθώς και η ανίχνευση καινοτόμων στοιχείων χωρικής πολιτικής στο πλαίσιο βελτίωσης του ελληνικού συστήματος. Για την εξέταση καθορίστηκαν δύο κύριες παράμετροι. Η πρώτη παράμετρος αναφέρεται στη θέση του χωρικού σχεδιασμού στα Συντάγματα των μεσογειακών χωρών της ΕΕ. Η δεύτερη διερευνά τα εργαλεία του χερσαίου χωρικού σχεδιασμού σε συνδυασμό με την χωρική διακυβέρνηση. Στο επόμενο στάδιο εξετάστηκαν τα οκτώ συστήματα χωρικού σχεδιασμού στη βάση των επιλεγμένων παραμέτρων και ακολούθα πραγματοποιήθηκε η συνθετική εκτίμηση και εύρεση καινοτόμων χωρικών πολιτικών που εισφέρουν στη βιώσιμη χωρική ανάπτυξη. Συμπερασματικά, το εύρος των συνταγματικών προβλέψεων για το χωρικό σχεδιασμό παρουσιάζει διακυμάνσεις από την ρητή, ως την έμμεση και την μηδενική αναφορά σε αυτόν. Στο σύνολο των εξεταζόμενων χωρών ασκείται χωρικός σχεδιασμός σε τοπικό επίπεδο (δημοτικό). Διαφοροποιήσεις όμως εντοπίστηκαν σχετικά με το εθνικό και περιφερειακό επίπεδο του χερσαίου χωρικού σχεδιασμού. Σημειώνεται ότι στα μικρότερα σε έκταση μεσογειακά κ-μ (Κύπρος, Μάλτα), δεν εκπονείται χωρικός σχεδιασμός σε περιφερειακό επίπεδο. Επίσης στις χώρες στις οποίες δεν συναντάται χερσαίος χωρικός σχεδιασμός σε εθνικό επίπεδο (Γαλλία, Ισπανία, Ιταλία), η εθνική κυβέρνηση επηρεάζει εμμέσως το σύστημα καθορίζοντας το γενικό νομικό πλαίσιο του χωρικού σχεδιασμού και της εδαφικής ανάπτυξης, ενώ ταυτόχρονα διαμορφώνει τομείς πολιτικής που σχετίζονται με αυτούς. Με βάση τα πορίσματα της έρευνας, προτείνεται η εισαγωγή χωρικών πολιτικών στο ελληνικό σύστημα χωρικού σχεδιασμού με αναζήτηση των αντίστοιχων εργαλείων, προς βελτίωση και προσαρμογή του στις μεταβαλλόμενες ενδογενείς και εξωγενείς ανάγκες, όπως: α) της βιώσιμης χωρικής ενίσχυσης των μειονεκτικών ορεινών και νησιωτικών περιοχών β) της προστασίας των εύθραυστων περιοχών του παράκτιου και νησιωτικού χώρου, γ) της διαχείρισης του τοπίου σε εθνικό και τοπικό επίπεδο, δ) της παρακολούθησης της εφαρμογής του χωρικού σχεδιασμού με κατάλληλους δείκτες και ε) της ενσωμάτωσης του πολεοδομικού ελέγχου στην αδειοδότηση.

► Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 09:00 – 11:00 A2

Χωρικός σχεδιασμός και πολιτικές

► Θεματική ενότητα

Εξυπνη, βιώσιμη και συμπεριληπτική (χωρίς αποκλεισμούς) ανάπτυξη ▪ Ευημερία και ποιότητα ζωής ▪ Οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή ▪ Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές ▪ Συμμετοχικός σχεδιασμός και χωρική διακυβέρνηση

Ανθεκτικότητα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης: Η ικανότητα επιβίωσης, προσαρμογής και εξέλιξης του θεσμού της τοπικής αυτοδιοίκησης έπειτα από μία εξωγενή διαταραχή [51]

Αποστολάκης Ιάσων, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Καλλιώρας Δημήτρης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Ακολουθώντας την οικονομική κρίση του 2008-2009, η μεταρρύθμιση του Καλλικράτη (Ν. 3850/2010) είχε ως αποτέλεσμα τη συγχώνευση και μείωση του αριθμού των ελληνικών Δήμων από 1034 σε 325. Οι πολιτικές δημοσιονομικής εξυγίανσης οδήγησαν σε μείωση των πόρων της τοπικής αυτοδιοίκησης και οι παρεχόμενες υπηρεσίες προς τους πολίτες υποβαθμίστηκαν. Οι αλλαγές αυτές έθεσαν υπό αμφισβήτηση την ανθεκτικότητα τόσο των τοπικών οικονομιών όσο και των κοινωνιών. Ωστόσο, οι πιέσεις αυτές επηρέασαν επίσης τη λειτουργία και τα όρια των τοπικών πολιτικών συστημάτων και ελίτ. Η ψήφος του τοπικού εκλογικού σώματος έφερε στην εξουσία εκπροσώπους πέρα από το κυρίαρχο πολιτικό σύστημα, θέτοντας υπό αμφισβήτηση την ανθεκτικότητα, όπως και τις πολιτικές που εφαρμόστηκαν. Ωστόσο, η αξιολόγηση της ανθεκτικότητας του τοπικού πολιτικού συστήματος και των πολιτικών που εφαρμόστηκαν αποτελεί ένα ανοιχτό ζήτημα για περαιτέρω συζήτηση και ερμηνεία (Psycharis et al., 2018). Το παρόν άρθρο έχει ως στόχο να συμβάλει στην εισαγωγή μιας νέας διάστασης στην έννοια της ανθεκτικότητας. Αυτή της πολιτικής ανθεκτικότητας, η οποία φαίνεται να είναι ανεξερεύνητη και βρίσκεται σε πρώιμο ερευνητικό στάδιο, καθώς ο όρος μόλις άρχισε να εμφανίζεται (Psycharis et al., 2018). Μελετάμε μια περίοδο όπου διοικητικές και θεσμικές αλλαγές έλαβαν χώρα ταυτόχρονα. Δεδομένου ότι η αυστηρή εποπτεία ανάγκασε τις δημοτικές και τοπικές αρχές να δώσουν έμφαση και να θέσουν προτεραιότητες στους προϋπολογισμούς τους, οι τελευταίες αναγκάστηκαν να εφαρμόσουν πολιτικές που δεν ευνοούσαν τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των πολιτών (καθαριότητα, ηλεκτροδότηση, διαχείριση απορριμμάτων κ. α). Αντιθέτως, οι πολιτικές αυτές είχαν αντίθετα αποτελέσματα, παρά το γεγονός ότι η πλειοψηφία των Δήμων έγινε βιώσιμη με μείωση χρεών. Από αυτή την άποψη, δεν αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι σε πολλές περιπτώσεις οι πολίτες αντιλήφθηκαν την εφαρμογή αυτών των πολιτικών περιορισμού του προϋπολογισμού ως αποτυχία των τοπικών αρχών. Αυτό αποτέλεσε κίνητρο να εξετάσουμε πολλές περιπτώσεις όπου οι τοπικές αρχές είχαν επιτύχει αξιοσημείωτα αποτελέσματα όσον αφορά την οικονομική κατάσταση του Δήμου τους, αλλά η τοπική πολιτική ανθεκτικότητα αποδείχθηκε εξαιρετικά χαμηλή και διαμετρικά αντίθετη με τη δημοσιονομική ανθεκτικότητα. Μπορούν να εξηγηθούν αυτές οι αποκλίσεις; Η εργασία διεξάγει πρωτογενή έρευνα με τη μέθοδο των ερωτηματολογίων. Η έρευνα επικεντρώνεται στους Δήμους Βόλου και Πάτρας.

► Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 09:00 – 11:00 A2

Χωρικός σχεδιασμός και πολιτικές

► Θεματική ενότητα

Έξυπνη, βιώσιμη και συμπεριληπτική (χωρίς αποκλεισμούς) ανάπτυξη ▪ Οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή ▪ Περιφερειακή ανάπτυξη-χωρικές ανισότητες ▪ Πολυ-κρίσεις (poly-crisis), ανισότητες (χωρικές-περιβαλλοντικές, οικονομικο-κοινωνικές, κλπ.) και σχεδιασμός

Χωρικοί μετασχηματισμοί–μεταβάσεις (εσωτερικοί, εξωτερικοί, ηθικοί, πολιτικοί, ιστορικοί, πολεοδομικοί). Το παράδειγμα του πρώην αεροδρομίου του Ελληνικού [281]

Παπαθανασίου Μάρα, Αρχιτέκτων Μηχ., MSc EMΠ

Η πρόταση εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο ο χωρικός σχεδιασμός επιδρά στον μετασχηματισμό και τη διαμόρφωση των πόλεων, με έμφαση στην περίπτωση του πρώην αεροδρομίου του Ελληνικού. Η εστίαση είναι στην ιστορική και πολεοδομική πορεία ενός γεωγραφικού χώρου που, με την πάροδο του χρόνου, μετασχηματίζεται σε πολιτισμικά και κοινωνικά νοηματοδοτημένο αστικό τόπο. Η μελέτη αναδεικνύει τον τρόπο με τον οποίο η σχέση Χώρου και Ιστορίας μεσολαβείται μέσα από τις υποδομές, τους δημόσιους τόπους και την κρατική στρατηγική για τον αστικό σχεδιασμό. Πώς οι χωρικοί μετασχηματισμοί, όπως αυτοί που συντελούνται στο πρώην αεροδρόμιο του Ελληνικού, αντανακλούν και επηρεάζονται από τις πολιτικές του κράτους, την ιστορική συγκυρία και τις στρατηγικές διαμόρφωσης πολιτισμικής και κοινωνικής ταυτότητας στον αστικό χώρο; Ποιος είναι ο ρόλος των υποδομών και του πολεοδομικού σχεδιασμού ως μηχανισμών συγκρότησης ταυτότητας ή/και επαναπροσδιορισμού της πόλης και του κράτους; Η προσέγγιση βασίζεται στη διαχρονική ανάλυση της περίπτωσης του Ελληνικού, από τις αρχές του 20ού αιώνα μέχρι τη σύγχρονη ανάπλαση σήμερα. Συνδυάζονται μεθοδολογικά εργαλεία της ιστορικής έρευνας, της πολεοδομικής ανάλυσης και της μελέτης θεσμικού πλαισίου. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη σχέση ανάμεσα στις κρατικές πολιτικές, τις υποδομές και τις κοινωνικές διεργασίες, που διαμορφώνουν τον αστικό χώρο ως πεδίο διαρκούς διαπραγμάτευσης. Το Ελληνικό αποτελεί εμβληματικό παράδειγμα αστικού μετασχηματισμού, που αναδεικνύει τη δυναμική σχέση μεταξύ πολεοδομικής πολιτικής, ιστορικής μνήμης και αστικής ταυτότητας. Η πρόσφατη ανάπλαση φέρει τα χαρακτηριστικά μιας νέας κρατικής στρατηγικής, που αξιοποιεί ειδικά θεσμικά εργαλεία για την παραγωγή του χώρου με όρους ανάπτυξης, επένδυσης και διεθνούς προβολής. Η περίπτωση καταδεικνύει ότι η πόλη και οι υποδομές της δεν είναι απλώς φυσικό ή διοικητικό δεδομένο, αλλά χώρος ενσώματης ιστορίας και πολιτικο-ιδεολογικής παραγωγής.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 09:00 – 11:00 A2

Χωρικός σχεδιασμός και πολιτικές

▶ Θεματική ενότητα

Αστικές αναπλάσεις και διαχείριση ακινήτων ■ Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές

Θεσμικά εργαλεία και πολιτικές αστικής ανθεκτικότητας στον δημόσιο αστικό χώρο [288]

Ζυγούρη Φωτεινή, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Οι ραγδαίες κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές αλλαγές που πραγματοποιούνται στις πόλεις εξαιτίας των αυξανόμενων πιέσεων τις οποίες υφίστανται από την αύξηση του πληθυσμού τους, την κλιματική αλλαγή, τις αιφνίδιες φυσικές και ανθρωπογενείς καταστροφές, τις κάθε είδους πολιτικές και οικονομικές κρίσεις, τις μεταναστευτικές ροές, του ραγδαίου ψηφιακού μετασχηματισμού τους και τις αλλαγές στη διακυβέρνηση τους, έχουν ως συνέπεια να μετατρέπονται σε ευάλωτα και ασταθή κοινωνικά και οικονομικά συστήματα. Στο πλαίσιο των αυξανόμενων πιέσεων, καθίσταται αναγκαία η αλλαγή στον τρόπο αντίληψης του σχεδιασμού τους ώστε να εξασφαλίζεται η βιώσιμη ανάπτυξη και η ποιοτική διαβίωση των κατοίκων τους. Ο δημόσιος αστικός χώρος (αστικοί χώροι πρασίνου, πλατείες, πάρκα, άλση, ελεύθεροι χώροι πρασίνου) αποτελεί τον κυρίαρχο τόπο στον οποίο διαδραματίζονται οι κάθε είδους λειτουργίες (οικονομικές δραστηριότητες, ανταλλαγή αγαθών, υπηρεσιών, ιδεών, προσβασιμότητα, ψυχική και κοινωνική σταθερότητα, ευημερία). Περαιτέρω, υπό το καθεστώς των αιφνιδίων κινδύνων και των φυσικών καταστροφών και εν γένει κρίσεων, ο δημόσιος αστικός χώρος υφίσταται τις μεγαλύτερες πιέσεις λόγω της υπερσυγκέντρωσης πληθυσμού και δραστηριοτήτων. Ταυτόχρονα, στις περιόδους κρίσης, μπορεί να αποτελέσει τον τόπο πρόληψης από τις πιέσεις αυτές και τους κινδύνους. Οι σύγχρονες πολιτικές χωρικού σχεδιασμού προβλέπουν την εφαρμογή εργαλείων αστικής ανθεκτικότητας, προκειμένου οι δημόσιοι αστικοί χώροι να μπορούν να ανταποκριθούν στις έντονες πιέσεις και να αποτελέσουν τόπους ασφάλειας για τους κατοίκους και τις συναλλαγές. Στον ελληνικό αστικό χώρο και κατόπιν και των προσφάτων αιφνιδίων καταστροφών (πυρκαγιές, πλημμύρες) που υπέστησαν πολλές αστικές περιοχές, οι οποίες πιθανολογείται ότι θα επαναληφθούν στο μέλλον εξαιτίας και της υφιστάμενης κλιματικής κατάρρευσης, κρίνεται σκόπιμη και αναγκαία η ενσωμάτωση στην ελληνική έννομη τάξη θεσμικών εργαλείων και πολεοδομικών πολιτικών αστικής ανθεκτικότητας που θα στοχεύσουν σε ολοκληρωμένη διαχείριση και πρόληψη με έμφαση στον δημόσιο αστικό χώρο. Στο παρόν άρθρο, εξετάζονται τα θεσμικά εργαλεία και οι πολιτικές αστικής ανθεκτικότητας στην ελληνική έννομη τάξη, με σκοπό τον ολοκληρωμένο πολεοδομικό σχεδιασμό του δημόσιου αστικού χώρου και την αποτελεσματική διαχείριση και αντιμετώπιση των φυσικών καταστροφών και κινδύνων και των εν γένει περιβαλλοντικών, κοινωνικών και οικονομικών κρίσεων.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 09:00 – 11:00 A2

 Χωρικός σχεδιασμός και πολιτικές

▶ Θεματική ενότητα

 Περιβαλλοντικές Προκλήσεις και Χωρικός σχεδιασμός ▪ Πολυ-κρίσεις (poly-crisis), ανισότητες (χωρικές-περιβαλλοντικές, οικονομικο-κοινωνικές, κλπ.) και σχεδιασμός ▪ Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές ▪ Χωρική ανθεκτικότητα και προσαρμογή σε κλιματικούς και άλλ

Πολιτικές αστικής αναζωογόνησης οικιστικών συγκροτημάτων–συνόλων στις πρώην Σοσιαλιστικές χώρες: Η περίπτωση της Σόφιας [45]

Ιορδανίδου Ιωάννα, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)

Μετά την πτώση του κομμουνισμού στα τέλη της δεκαετίας του 1980 και κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου προς οικονομίες της αγοράς, οι πόλεις στις Χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης υπέστησαν εκτεταμένες διαδικασίες αναδιάρθρωσης, οι οποίες επηρέασαν τη δομή και τις λειτουργίες τους. Σημαντική προσέγγιση στην αντιμετώπιση των χωρικών προκλήσεων αποτέλεσε η εφαρμογή στρατηγικών αστικής αναζωογόνησης, ως κατάλληλο εργαλείο για να ξεπεραστούν τα «βάρη» του κομμουνιστικού πολεοδομικού μοντέλου. Στο παρόν άρθρο εξετάζονται οι πολιτικές αστικής αναζωογόνησης οικιστικών συγκροτημάτων στην πρωτεύουσα της Βουλγαρίας, τη Σόφια, με επίκεντρο την περιοχή Mladost II. Κατά τη διάρκεια της κομμουνιστικής περιόδου κατασκευάστηκαν μεγάλα οικιστικά συμπλέγματα στη Βουλγαρία, ως γρήγορη και φθηνή λύση στη στεγαστική κρίση, υπό τον πλήρη έλεγχο του κρατικού μηχανισμού. Με την πτώση του κομμουνιστικού καθεστώτος τη δεκαετία του 1980, πραγματοποιήθηκε μαζική ιδιωτικοποίηση (97%) του οικιστικού αποθέματος, γεγονός που οδήγησε στην αποχώρηση του κράτους από τη συντήρηση και διαχείριση αυτού. Από το 1992, η Βουλγαρία εισήλθε σε μια φάση πολιτικών και κοινωνικοοικονομικών αλλαγών, με έμφαση στη μετάβαση από το σοσιαλιστικό μοντέλο προς μια πιο φιλελεύθερη οικονομία της αγοράς και ενσωμάτωση στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, η οικιστική ανάπτυξη κατά την κομμουνιστική περίοδο αποτελεί ένα αμφιλεγόμενο και ιδεολογικά επιβαρυσμένο ζήτημα, καθώς συνδέεται με μνήμες και εμπειρίες του παρελθόντος. Βασισμένη κυρίως σε πρωτογενή έρευνα πεδίου και βιβλιογραφική επισκόπηση, η παρούσα εργασία επιχειρεί να συζητήσει τα περίπλοκα κοινωνικά, χωρικά, οικονομικά ζητήματα που ανακύπτουν από τη διαχείριση της σοσιαλιστικής μαζικής στέγασης στη Βουλγαρία, κατά τη διάρκεια της κομμουνιστικής περιόδου. Στόχος της εργασίας είναι να αναλύσει τις προκλήσεις που αντιμετώπισαν οι οικιστικές περιοχές κατά τη διαδικασία ανάπτυξης και αποκατάστασης στη μετασοσιαλιστική περίοδο και να συζητηθούν οι μελλοντικές προοπτικές μέσα από σχετικές πολιτικές και προγράμματα αστικής αναζωογόνησης. Η εργασία καταλήγει με την διαπίστωση της ταχείας υποβάθμισης των σοσιαλιστικών οικιστικών συνόλων, καθώς και την ανεπάρκεια των έργων αναζωογόνησης. Η ενεργοποίηση του κράτους με την εισαγωγή και εφαρμογή νέου νομοθετικού και λειτουργικού πλαισίου μαζί με την ευαισθητοποίηση και συμμετοχή του κοινού, θα μπορούσαν να αποτελέσουν πιθανές πρωτοβουλίες αναβάθμισης των υφιστάμενων οικιστικών συνόλων.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 09:00 – 11:00 A2

 Χωρικός σχεδιασμός και πολιτικές

▶ Θεματική ενότητα

 Αστικές αναπλάσεις και διαχείριση ακινήτων ▪ Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές

Χαρακτηριστικά και ποσοτική ανάλυση αστικού τουρισμού στην Ελλάδα [26]

Κραμποκούκης Θωμάς, *Πανεπιστήμιο Δυτ. Μακεδονίας*
 Τσιώτας Δημήτριος, *Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών*
 Καντιάνης Δημήτριος Δ., *Πανεπιστήμιο Αιγαίου*

Η ανάλυση του αστικού τουρισμού αποτελεί κρίσιμο ζήτημα για την κατανόηση της οικονομικής και χωρικής του δυναμικής στις ελληνικές πόλεις. Στο άρθρο εξετάζεται η τουριστική δραστηριότητα στις πρωτεύουσες των Περιφερειακών Ενοτήτων (Π. Ε.) της Ελλάδας μέσω ποσοτικής ανάλυσης, αξιοποιώντας δεδομένα από τους πιο πρόσφατους δημοσιευμένους ισολογισμούς των Δήμων. Η μελέτη επικεντρώνεται στην ανάλυση του πάγιου ενεργητικού, εξετάζοντας την αξία κτήσης των ενσώματων ακινητοποιήσεων που σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με τον τουρισμό, όπως οι πλατείες, πάρκα, παιδότοποι, οδοστρώματα, πεζοδρόμια, κτίρια κοινής χρήσης, εγκαταστάσεις ηλεκτροφωτισμού και μεταφορικά μέσα. Παράλληλα, αναλύονται τα αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως, εστιάζοντας στα έσοδα από πώληση αγαθών και υπηρεσιών και στα έσοδα από φόρους και τέλη για να αποτυπωθεί η συμβολή της τουριστικής δραστηριότητας στην οικονομία της πόλης. Επιπλέον, πραγματοποιείται καταγραφή του αριθμού των καταλυμάτων Airbnb και των ξενοδοχείων, με αναγωγή ανά 1. 000 κατοίκους και ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο, λαμβάνοντας υπόψη διαφορετικές ακτίνες αναζήτησης ανάλογα με το μέγεθος της πόλης. Η ανάλυση εμπλουτίζεται με τη χρήση geotagged δεδομένων από hashtags στο Instagram, επιτρέποντας την αποτύπωση της τουριστικής δημοφιλίας κάθε προορισμού. Μέσω εμπειρικών και στατιστικών τεχνικών, διερευνάται η σχέση μεταξύ των βραχυχρόνιων μισθώσεων και των δημοτικών εσόδων, ενώ παράλληλα εφαρμόζεται cluster analysis για την ταξινόμηση των πόλεων με βάση τα τουριστικά τους χαρακτηριστικά. Τα ευρήματα της μελέτης συμβάλλουν στην κατανόηση των παραγόντων που επηρεάζουν την τουριστική δυναμική των ελληνικών πόλεων και παρέχουν χρήσιμες πληροφορίες για τη διαμόρφωση τοπικών πολιτικών βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης.

► Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 09:00 – 11:00 A6

Πολιτισμός και τουρισμός I

► Θεματική ενότητα

Περιφερειακή ανάπτυξη-χωρικές ανισότητες ▪ Πολιτισμός και τουρισμός ▪ Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές ▪ Τουριστική ανάπτυξη και χωρικός σχεδιασμός

Metaverse Tourism: Ο τουρισμός στη σύγχρονη πραγματικότητα [211]

Γούλας Απόστολος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Χριστοπούλου Όλγα, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η τεχνολογική πρόοδος της ανθρωπότητας έχει φέρει πολλές αλλαγές στην καθημερινότητα των ανθρώπων και των κοινωνιών. Αρκετοί ακαδημαϊκοί υποστηρίζουν ότι η επόμενη τεχνολογία που θα επηρεάσει τις κοινωνίες των ανθρώπων είναι το Metaverse (Buhalis et al., 2023). Μάλιστα, υποστηρίζουν ότι το Metaverse θα επιτρέψει στους ανθρώπους να βιώσουν μοναδικές εμπειρίες τόσο στο ψηφιακό σύμπαν όσο και στο φυσικό. Ενώ αρκετοί είναι εκείνοι οι οποίοι υποστηρίζουν ότι η χρήση του metaverse στον τουρισμό και την τουριστική εμπειρία μπορεί να συμβάλει στην επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης καθώς και στην προστασία και διατήρηση μοναδικών πολιτιστικών μνημείων (Meena et al., 2024). Και σε αυτό ακριβώς το σημείο, ο ρόλος που καλείται να διαδραματίσει το Metaverse είναι καθοριστικός, για τη δημιουργία εικονικών μουσείων και εικονικών τόπων, παρέχοντας τη δυνατότητα δημιουργίας συνδέσεων με ανθρώπους χωρίς να είναι απαραίτητη η φυσική παρουσία των ανθρώπων σε αυτό το συγκεκριμένο μέρος (Trivino – Tarradas et. al., (2024). Το Metaverse παρέχει ευκαιρίες υποστήριξης σχεδιασμού ταξιδιού, αλληλεπίδρασης και δημιουργίας προσμονών, μεταμορφώνοντας αποτελεσματικά τη συμπεριφορά των καταναλωτών. Η επίσκεψη και η αλληλεπίδραση με εικονικούς προορισμούς ουσιαστικά αναμένεται να παρακινήσουν τα πραγματικά ταξίδια, αντί να τα αντικαταστήσουν (Buhalis et al., 2023). Ταυτόχρονα, δε λείπουν οι φωνές των ίδιων των κατοίκων δημοφιλών τουριστικών προορισμών, οι οποίοι αναδεικνύουν το φαινόμενο του υπερτουρισμού και των αρνητικών επιπτώσεων που έχει τόσο για τις τοπικές κοινωνίες όσο και για τη διατήρηση και διαφύλαξη των ίδιων των μνημείων ή / και των τόπων ως μοναδικών τουριστικών προορισμών (Carocchi et al., 2019). Ακόμα, η πανδημία του 2019 και το πλήγμα της παγκόσμιας αγοράς τουρισμού κάνουν την εφαρμογή του Metaverse στον τουρισμό ως μια επιβεβλημένη λύση για το μέλλον. Η παρούσα εργασία θα ασχοληθεί με την πρόκληση της διερεύνησης του οράματος της εφαρμογής του Metaverse και των προεκτάσεών του στην δημιουργία τουριστικής εμπειρίας αλλά και στην ανάδειξη, προστασία και διαφύλαξη μοναδικών τουριστικών προορισμών. Θα παρουσιάσει καλές πρακτικές εφαρμογής του Metaverse και των προεκτάσεών του στον τουρισμό, διερευνώντας μέσα από τη διεθνή βιβλιογραφία την αποτελεσματικότητα της εφαρμογής του Metaverse ως λύση για πλήθος προκλήσεων της αγοράς τουρισμού.

► Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 09:00 – 11:00 A6

 Πολιτισμός και τουρισμός I

► Θεματική ενότητα

 Έξυπνη, βιώσιμη και συμπεριληπτική (χωρίς αποκλεισμούς) ανάπτυξη ▪ Νέες τεχνολογίες και χώρος ▪ Πολιτισμός και τουρισμός ▪ Τουριστική ανάπτυξη και χωρικός σχεδιασμός

Προσκυνηματικός Τουρισμός και Βιωσιμότητα υπό το Πρίσμα της Φαινομενολογίας: Μία Βιβλιογραφική Προσέγγιση [192]

Καλαβρώτη Αρετή, *Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*
Χριστοπούλου Όλγα, *Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*

Ο Προσκυνηματικός Τουρισμός αποτελεί μια ιδιαίτερη μορφή τουριστικής δραστηριότητας, η οποία συνδυάζει το Θρησκευτικό Βίωμα με την Πολιτισμική Εμπειρία. Υπό το πρίσμα της φαινομενολογικής προσέγγισης, ο προσκυνητής βιώνει την επίσκεψη σε Ιερούς Τόπους, όχι απλώς ως μετακίνηση στον Χώρο, αλλά ως εσωτερικό βίωμα, ως πορεία νοηματοδότησης, μεταμόρφωσης και αυτογνωσίας. Η παρούσα εργασία, επιχειρεί μια βιβλιογραφική ανάλυση με σκοπό την ανάδειξη του τρόπου, με τον οποίο οι προσωπικές εμπειρίες των επισκεπτών, σε Προσκυνηματικούς Τόπους, συνδέονται με την έννοια της Βιωσιμότητας. Το Προσκύνημα μπορεί να λειτουργήσει ως μοχλός ανάπτυξης τοπικών κοινοτήτων, ενισχύοντας την Πολιτιστική Ταυτότητα και προάγοντας τη διατήρηση της Άυλης και Υλικής Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Ωστόσο, προκύπτουν προκλήσεις, που αφορούν την υπερτουριστικοποίηση, την εμπορευματοποίηση του ιερού και την περιβαλλοντική επιβάρυνση. Επιλέγονται ως μελέτες περίπτωσης η Πάτμος και το Camino de Santiago και μέσα από τη φαινομενολογική ανάλυση των εμπειριών των προσκυνητών, εξετάζεται πώς η Βιωσιμότητα μπορεί να ενσωματωθεί στον σχεδιασμό Προσκυνηματικών Διαδρομών, με σεβασμό στο τοπικό πολιτισμικό οικοσύστημα. Η εργασία προτείνει την υιοθέτηση πολιτικών, που θα συνδυάζουν τη βιώσιμη διαχείριση, την αυθεντικότητα της εμπειρίας και την ενεργό συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών. Λέξεις-Κλειδιά: Προσκυνηματικός Τουρισμός, Βιωσιμότητα, Φαινομενολογία, Πολιτιστική Κληρονομιά, Τουριστική Ανάπτυξη, Εμπειρία

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 09:00 – 11:00 A6

 Πολιτισμός και τουρισμός I

▶ Θεματική ενότητα

 Πολιτισμός και τουρισμός

Διερεύνηση της έννοιας της συν-δημιουργίας στον αλιευτικό τουρισμό. Μια πανελλήνια ποιοτική έρευνα [3]

Τσαφούτης Δημήτρης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Ματσιώρη Στεριανή, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Δρίτσας Σοφοκλής Ε., Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η συν-δημιουργία είναι μια διαδικασία συνεργασίας όπου πολλοί ενδιαφερόμενοι, συμπεριλαμβανομένων επιχειρήσεων, πελατών και άλλων εταίρων, δημιουργούν από κοινού αξία και καινοτομούν. Αν και η συγκεκριμένη ορολογία έχει μελετηθεί αρκετά στην βιβλιογραφία εντοπίζεται μία έλλειψη μελετών που να εξετάζουν αυτή την έννοια μεταξύ τοπικών κοινωνιών και τουριστών. Η παρούσα έρευνα χρησιμοποιεί ποιοτικές μεθόδους και προσπαθεί να διερευνήσει τις αντιλήψεις ντόπιων ψαράδων που διενεργούν αλιευτικό τουρισμό εξετάζοντας την έννοια της συνδημιουργίας. Τα εμπειρικά ευρήματα αποκαλύπτουν ότι το αλιευτικό πλήρωμα επηρεάζει σημαντικά την εμπειρία που λαμβάνει ο κάθε επισκέπτης από το αν οι πάροχοι εμπειρίας υιοθετούν ή όχι τη μεταβλητή της συνδημιουργίας. Παράλληλα, ο τρόπος με τον οποίο οι τουρίστες θα εμπλακούν σε αυτή τη βιωματική δραστηριότητα φαίνεται να έχει άμεσο αντίκτυπο στους παρόχους εμπειρίας, τόσο κατά την κοινωνική αλληλεπίδραση όσο και μετά την αλιευτική εκδρομή.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 09:00 – 11:00 A6

 Πολιτισμός και τουρισμός I

▶ Θεματική ενότητα

 Πολιτισμός και τουρισμός ▪ Τουριστική ανάπτυξη και χωρικός σχεδιασμός ▪ Χωρικός σχεδιασμός και νησιωτικότητα ▪ Χωρικός σχεδιασμός και παράκτιος χώρος

Η Νέα Γαστρονομική Σκηνή της Θεσσαλονίκης: Ευκαιρία για αειφορική αστική ανάπτυξη; [138]

Σκορδίλη Σοφία, *Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο*

Καλογερέσης Θανάσης, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*

Τα μικρά εστιατόρια δεν είχαν προσελκύσει το ενδιαφέρον της Οικονομικής Γεωγραφίας μέχρι πολύ πρόσφατα. Αυτή η μακροχρόνια θεώρηση αλλάζει σταδιακά στο πλαίσιο της ταχείας επέκτασης δραστηριοτήτων του τρίτογενή τομέα και της τουριστικοποίησης των πόλεων. Έχει πλέον εκτιμηθεί η συνεισφορά των μικρών εστιατορίων τόσο σε οικονομικές όσο και σε ευρύτερες πτυχές των πόλεων όπως, η ενίσχυση της ζωντανιάς και της αυθεντικότητας σε αντιπαράθεση με τα ομογενοποιημένα αστικά τοπία και καταναλωτικά πρότυπα που επιβάλλουν οι μεγάλες αλυσίδες της εστίασης. Η παρουσία τους και η συνεισφορά τους στην αστική ανάπτυξη είναι ιδιαίτερα σημαντική στις μεσογειακές πόλεις όπου η γαστρονομική παράδοση έχει βαθιές ρίζες και αποτελεί κρίσιμο συστατικό της ταυτότητας τους. Χαρακτηριστική περίπτωση αποτελεί η Θεσσαλονίκη, που έχει καθιερωθεί να αναφέρεται ως η «γαστρονομικής πρωτεύουσα της χώρας». Από την έναρξη της οικονομικής κρίσης του 2010, διάφορες κατηγορίες νέων μικρών εστιατορίων ξεφυτρώνουν στην πόλη για να εξυπηρετήσουν τους κατοίκους και τον αυξανόμενο αριθμό τουριστών. Τα Μέσα προβάλλουν μια ιδιαίτερη κατηγορία μικρών εστιατορίων που συγκροτούν τη Νέα Γαστρονομική Σκηνή (ΝΓΣ) της πόλης. Ο όρος ΝΓΣ υποδηλώνει μικρά νέα εστιατόρια με ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τη γαστρονομία που ανανεώνουν τη γαστρονομική παράδοση της πόλης και απευθύνονται στο μέσο καταναλωτή/-τρια. Ισχυριζόμαστε ότι τα εστιατόρια της ΝΓΣ θα μπορούσαν να συμβάλουν σε μια πιο δίκαιη και βιώσιμη αστική ανάπτυξη εάν πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις. Η εργασία βασίζεται στα ευρήματα εκτεταμένης έρευνας πεδίου που υλοποιήθηκε σε τρία στάδια (συνεντεύξεις με βασικούς πληροφορητές/-τριες, ημιδομημένες συνεντεύξεις με ιδιοκτήτες/τριες νέων μικρών γαστρονομικών εστιατορίων, και ομάδα εστίασης με επιλεγμένους/ες εκπρόσωπους φορέων και επιχειρήσεων) στο πλαίσιο του ερευνητικού προγράμματος VeSBUD (Very Small and Small Business and Urban Development) και επιχειρεί να φωτίσει την ΝΓΣ της Θεσσαλονίκης απαντώντας σε τρία κρίσιμα και αλληλένδετα ερωτήματα. Πρώτον, έχει όντως διαμορφωθεί μια Νέα Γαστρονομική Σκηνή στη Θεσσαλονίκη, και αν ναι, ποια είναι τα τυπικά χαρακτηριστικά και η δυναμική των εστιατορίων που την συγκροτούν; Δεύτερον, πώς αλληλοεπιδρούν τα εστιατόρια με το αστικό περιβάλλον; Τρίτον, ποιες είναι οι σημαντικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν και πώς θα μπορούσαν να υποστηριχτούν από τοπικούς φορείς;

► Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 09:00 – 11:00 A6

 Πολιτισμός και τουρισμός I

► Θεματική ενότητα

 Έξυπνη, βιώσιμη και συμπεριληπτική (χωρίς αποκλεισμούς) ανάπτυξη ■ Περιφερειακή ανάπτυξη-χωρικές ανισότητες

Κοινωνικοχωρικές διαστάσεις του συμμετοχικού σχεδιασμού και η συμβολή του στην αστική βιώσιμη ανάπτυξη μέσα από την επανάχρηση αστικών εγκαταλελειμμένων εκτάσεων με προσωρινή χρήση: Η διεθνής εμπειρία [119]

Κωστάκη Ειρήνη, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)

Φραγκόπουλος Ιωάννης, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)

Από το 1990 ο συμμετοχικός σχεδιασμός γίνεται ιδιαίτερα δημοφιλής, στο πλαίσιο ενός νέου μοντέλου διακυβέρνησης. Σε αυτό το πλαίσιο, οι «από πάνω προς τα κάτω» προσεγγίσεις αμφισβητούνται από «από κάτω προς τα πάνω» προσεγγίσεις που θεωρούν τον σχεδιασμό και την υλοποίηση έργων ως μια διαδραστική διαδικασία, που εξελίσσεται διαρκώς και προσελκύει πολλούς και διαφορετικούς φορείς και εμπλεκόμενους, πέραν των επίσημων φορέων σχεδιασμού. Μέσα από την ουσιαστική συμμετοχή του κοινού και των διαφόρων ομάδων στην διαδικασία σχεδιασμού και υλοποίησης έργων φαίνεται πως μπορούν να οικοδομηθούν ισχυρότεροι δεσμοί μεταξύ των παικτών που εμπλέκονται και να οικοδομηθεί εμπιστοσύνη μεταξύ της τοπικής κοινωνίας και των κέντρων λήψης αποφάσεων, ενισχύοντας το κοινωνικό κεφάλαιο, το οποίο διαδραματίζει πολυσήμαντο ρόλο στην αστική βιώσιμη ανάπτυξη. Αυτή την ουσιαστική συμμετοχή του κοινού στην διαδικασία σχεδιασμού και υλοποίησης έργων φαίνεται πως ενεργοποιεί η προσωρινή χρήση, μια νεότερη και ευέλικτη προσέγγιση επανάχρησης αστικών εγκαταλελειμμένων εκτάσεων, οι οποίες αυξάνονται διαρκώς εξαιτίας σύγχρονων πιέσεων, όπως η προαστιοποίηση κ.α. Η θεωρητική εννοιολόγηση αξιοποιεί μια κοινωνικοχωρική προσέγγιση, το κοινωνικό κεφάλαιο και την σημασία του στην αστική βιώσιμη ανάπτυξη, καθώς και εννοιολογήσεις του συμμετοχικού σχεδιασμού με έμφαση στην προσωρινή χρήση των αστικών εγκαταλελειμμένων εκτάσεων. Σε αυτή την εργασία στόχος μας είναι να παρουσιάσουμε και να αναλύσουμε την συμβολή των συμμετοχικών διαδικασιών στην αστική βιώσιμη ανάπτυξη που ενεργοποίησε η προσωρινή χρήση σε αστικές εγκαταλελειμμένες εκτάσεις. Μεθοδολογικά, επιχειρούμε μια συγκριτική παράθεση «καλών πρακτικών» επανάχρησης αστικών εγκαταλελειμμένων εκτάσεων με προσωρινή χρήση και συμμετοχικές διαδικασίες. Η μεθοδολογία αυτής της συγκριτικής παράθεσης βασίζεται σε μια αντιπροσωπευτική επιλογή «καλών πρακτικών» από 6 ευρωπαϊκές πόλεις, βάσει 3 κριτηρίων: α) πρότερη χρήση, β) επανάχρηση μέσω προσωρινής χρήσης, γ) συμμετοχικές διαδικασίες επανάχρησης. Στη συνέχεια αναλύουμε και αξιολογούμε τα αποτελέσματα κάθε τέτοιας «καλής πρακτικής». Από την ανάλυση αυτών των αποτελεσμάτων, αναδεικνύεται πως μέσα από τις συμμετοχικές διαδικασίες, που ενεργοποίησε η προσωρινή χρήση σε αστικές εγκαταλελειμμένες εκτάσεις, κατέστη δυνατόν να ανακαλυφθούν, να αποκωδικοποιηθούν, να «διαβαστούν» και να αξιοποιηθούν οι κοινωνικές δυναμικές του χώρου, ενισχύοντας το κοινωνικό κεφάλαιο και συμβάλλοντας στην αστική βιώσιμη ανάπτυξη.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 09:00 – 11:00 B2

 Συμμετοχικός σχεδιασμός και χωρική διακυβέρνηση

▶ Θεματική ενότητα

 Πολιτική για το Τοπικό και χωρικός σχεδιασμός ▪ Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές ▪ Συμμετοχικός σχεδιασμός και χωρική διακυβέρνηση

Σχεδιασμός προσανατολισμένος στον διάλογο και Αστική Ανάπτυξη: Εργαλεία ενσωμάτωσης τοπικών κοινοτήτων και συμπερίληψης [148]

Σαμουρκασίδου Έλενα, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Σύμφωνα με τις τρέχουσες τάσεις και αρχές στον χωρικό σχεδιασμό, όπως η εισαγωγή του μοντέλου της πόλης 15 λεπτών και οι στρατηγικές δράσεων μετριασμού του κλίματος σε τοπικό επίπεδο και σε επίπεδο γειτονιάς κρίνεται ζωτικής σημασίας η αλληλεπίδραση και η συνδημιουργία με τις τοπικές κοινότητες και τους τοπικούς παράγοντες για τον καθορισμό των αναγκών τους. Ως μελέτη περίπτωσης εξετάζεται η πόλη της Καβάλας, η οποία παρουσιάζει ένα ιδιαίτερα ενεργό προφίλ στην κατεύθυνση του συμμετοχικού σχεδιασμού καθώς διαθέτει μια μακροπρόθεσμη στρατηγική εμπλοκής και ευαισθητοποίησης των πολιτών που δίνει έμφαση σε θέματα αστικού σχεδιασμού και αστικής κινητικότητας, μία θεσμοθετημένη δομή συμμετοχικού σχεδιασμού, το Kavala urban Center, και έχει διακριθεί αρκετές φορές σε αυτό το πεδίο. Η στρατηγική εμπλοκής των τοπικών κοινοτήτων της πόλης λαμβάνει υπόψη την ποικιλομορφία των ενδιαφερομένων και τις συγκρούσεις συμφερόντων, ανησυχιών και προοπτικών και επίσης επικεντρώνεται σε διαδικασίες σχεδιασμού προσανατολισμένες στον διάλογο και στη συμπερίληψη. Τα αποτελέσματα υπογραμμίζουν τη σημασία των συμμετοχικών διαδικασιών και της διαβούλευσης στον χωρικό σχεδιασμό τόσο κατά τη φάση του σχεδιασμού όσο και κατά την υλοποίηση μιας στρατηγικής ή ενός έργου. Ένα άλλο θέμα που τονίζεται από αυτή την έρευνα είναι ο υψηλός βαθμός κοινωνικής αποδοχής και «οικειοποίησης» ενός έργου όταν η τοπική κοινωνία έχει συμμετάσχει ενεργά στον σχεδιασμό ή/και στην υλοποίησή του. Τα μεθοδολογικά και θεωρητικά διδάγματα που αντλήθηκαν από αυτές τις πιλοτικές περιπτώσιολογικές μελέτες ενισχύουν την αξία του συμμετοχικού σχεδιασμού ιδίως όσον αφορά α) τις γρήγορες παρεμβάσεις (quick-wins), την προσαρμογή και τις δράσεις μετριασμού που πρόκειται να αναλάβουν οι πόλεις υπό τις επιταγές της κλιματικής αλλαγής και της πράσινης μετάβασης, β) αύξηση της συμμετοχής των πολιτών σε στρατηγικές και αστικές παρεμβάσεις, όπως αυτές που υποστηρίζονται από την περιφερειακή πολιτική της ΕΕ όπου αποτελεί αιρεσιμότητα και γ) την αξιοποίηση διαφορετικών εργαλείων ανάλογα με την ομάδα στόχου, όπου η προσέγγιση ποικίλει μεταξύ της μαθητικής για παράδειγμα κοινότητας και της τρίτης ηλικίας. Τα εν λόγω εργαλεία δύνανται να είναι ενδεικτικά: Ανάλυση Στόχων (Goals Grid Analysis), Συλλογικό Όραμα (Collective Visioning), παιχνίδι ρόλων ("Step Up"), επιτραπέζια παιχνίδια πχ. "Φτιάξε το δικό σου οικοδομικό τετράγωνο", "walkshops" κτλ.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 09:00 – 11:00 B2

 Συμμετοχικός σχεδιασμός και χωρική διακυβέρνηση

▶ Θεματική ενότητα

 Συμμετοχικός σχεδιασμός και χωρική διακυβέρνηση

Ο συμμετοχικός σχεδιασμός στο πλαίσιο των έξυπνων πόλεων: Προσεγγίσεις, εργαλεία και προκλήσεις. [256]

Ροδακινιάς Πέτρος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Το παρόν άρθρο επιχειρεί να αναλύσει την τρέχουσα διαδικασία μεταμόρφωσης του παγκόσμιου τοπίου της αστικής ανάπτυξης, η οποία χαρακτηρίζεται από την ενσωμάτωση «έξυπνων» τεχνολογιών με σκοπό τη βελτίωση της αποδοτικότητας, της βιωσιμότητας και της ποιότητας ζωής στο αστικό περιβάλλον. Κεντρική θέση κατέχει η αναγνώριση της κρίσιμης σημασίας της συμμετοχής των πολιτών και των συμμετοχικών προσεγγίσεων στον πολεοδομικό σχεδιασμό, οι οποίες εξασφαλίζουν ότι τα αστικά περιβάλλοντα αντανακλούν τις ανάγκες και τις προσδοκίες των ατόμων και ομάδων που δραστηριοποιούνται σε αυτά. Το άρθρο διερευνά την αλληλεπίδραση μεταξύ συμμετοχικού σχεδιασμού και έξυπνων πόλεων, εστιάζοντας στην ενεργή συμμετοχή των πολιτών και όλων των ενδιαφερομένων στη διαδικασία ανάπτυξης και εφαρμογής σχετικών τεχνολογιών και πολιτικών. Επισημαίνεται η σημασία της συνεργασίας διαφόρων φορέων - κυβέρνησης, βιομηχανίας, ακαδημαϊκής κοινότητας και κοινού (τετραπλή έλικα) - στην καλλιέργεια ενός κοινού οράματος για την αστική ανάπτυξη.

Η ανάλυση, μέσα από την επισκόπηση της βιβλιογραφίας και την ανάλυση πρόσφατων καλών πρακτικών, αναδεικνύει τα ενδεχόμενα οφέλη μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης και παραθέτει παραδείγματα επιτυχημένων στρατηγικών συμμετοχικού σχεδιασμού σε υπάρχουσες έξυπνες πόλεις. Ταυτόχρονα, αναγνωρίζει τις προκλήσεις της συμμετοχής των πολιτών, όπως η πολυπλοκότητα και η εμπιστοσύνη, που μπορούν να περιορίσουν την ουσιαστική συμμετοχή τους και επισημαίνεται η ανάγκη για διαφάνεια και αποτελεσματική επικοινωνία στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Το άρθρο εξετάζει μεθοδολογίες συμμετοχικού σχεδιασμού, όπως η συμμετοχική δημιουργία πρωτοτύπων, και προτείνει ότι η συνεργασία μεταξύ συμμετοχικού σχεδιασμού και έξυπνης ανάπτυξης είναι κρίσιμη για την ανάπτυξη αστικών περιβαλλόντων που είναι τεχνολογικά προηγμένα και βασίζονται στις ανάγκες των κατοίκων τους.

Το άρθρο βασίζεται σε εκπαιδευτικό υλικό που αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του Προγράμματος Digital Education Modules 4 Participatory Planning: DEMo4PPL (Erasmus+) και αποτελεί συνέχεια του υλικού αυτού, μετατοπίζοντας την έμφαση της έρευνας στα πιο πρόσφατα τεχνολογικά εργαλεία και προσεγγίσεις.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 09:00 – 11:00 B2

 Συμμετοχικός σχεδιασμός και χωρική διακυβέρνηση

▶ Θεματική ενότητα

 Νέες τεχνολογίες και χώρος ▪ Συμμετοχικός σχεδιασμός και χωρική διακυβέρνηση

Σχεδιασμός, κινητικότητα και εξουσία από τα κάτω [75]

Πολυμενίδης Γιάννης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η κινητικότητα δεν είναι ένα απλό φυσικό φαινόμενο κίνησης ανθρώπων και αντικειμένων και ο χώρος δεν είναι μια απλή δισδιάστατη ή τριδιάστατη απεικόνιση του περιβάλλοντος μας. Είναι κοινωνικο-πολιτιστικά προϊόντα, αλλά κυρίως δυναμικά, αφού δημιουργούνται και διαμορφώνονται μέσα από σχέσεις και πρακτικές. Ωστόσο η σχέση μεταξύ κινητικότητας και χώρου είναι αμφίδρομη, είτε η κινητικότητα περιλαμβάνει ανθρώπους, αντικείμενα, ιδέες, πολιτισμό, είτε ο χώρος είναι σε αναλογική και υλικοποιημένη μορφή, ή σε μη υλική, ψηφιακή (μη-χώρος). Η θεωρία της κινητικότητας και του χώρου, εφαρμόζεται χαρακτηριστικά, όταν εξετάζουμε τον αστικό χώρο. Η πολιτική της κινητικότητας διαδραματίζει ενεργό ρόλο στην συγκρότηση της πόλης. Στην αμφίδρομη σχέση κινητικότητας και αστικού χώρου, συχνά διακρίνονται (ευδιάκριτα ή δυσδιάκριτα) μορφές εξουσίας, οι οποίες ενσωματώνονται στην καθημερινότητα και αναδιαμορφώνουν υποκειμενικά την κινητικότητα ή τον χώρο. Η εξουσία είναι ένα από τα βασικά ζητήματα στο επίκεντρο του πεδίου των σπουδών κινητικότητας και συνεπώς το τρίπτυχο κινητικότητα, χώρος και εξουσία, είναι σημαντικές έννοιες στο επίκεντρο της δυτικής νεωτερικότητας. Αναφέρονται περιπτώσεις αστικών και προαστιακών χώρων, όπου ο πολεοδομικός σχεδιασμός με την «βιτρίνα» του ανοιχτού και χωρίς αποκλεισμούς δημόσιου χώρου, συγχρόνως διαμορφώνει το που μπορείς και που δεν μπορείς να κινηθείς, αλλά και τις επιθυμίες των ανθρώπων. Αυτά έχουν επιπτώσεις στην κοινωνική (αν)ισότητα που σχετίζεται με την πρόσβαση και την αναγκαστική (α)κινητικότητα. Βέβαια, η κοινωνική ανισότητα στις λειτουργίες της εξουσίας αφορά τον αποκλεισμό, αλλά με τρόπους που φαίνεται να διέπονται περισσότερο από τις ελεύθερες συμπεριφορές και εμπειρίες των υποκειμένων, παρά από απαγορεύσεις, κανόνες και επιτήρηση. Ωστόσο, η εξουσία μπορεί να ασκηθεί και «από τα κάτω», να αναδιαμορφώσει μέσω της κινητικότητας τον ίδιο τον χώρο και να ανακατευθύνει τον σχεδιασμό του αστικού χώρου. Στη παρούσα εισήγηση θα αναφερθούν παραδείγματα άσκησης εξουσίας από τα πάνω και από τα κάτω και πως αυτά συμμετέχουν στην εκδημοκράτηση του πολεοδομικού σχεδιασμού.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 09:00 – 11:00 B2

Συμμετοχικός σχεδιασμός και χωρική διακυβέρνηση

▶ Θεματική ενότητα

Πολυ-κρίσεις (poly-crisis), ανισότητες (χωρικές-περιβαλλοντικές, οικονομικο-κοινωνικές, κλπ.) και σχεδιασμός ▪ Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές ▪ Συμμετοχικός σχεδιασμός και χωρική διακυβέρνηση

Προσπάθεια εμπειρικής εθνογραφικής παρατήρησης και βιωματικού εργαστήριου συμμετοχικού σχεδιασμού σε κοινωνικά διαχωρισμένες περιοχές: Η Περίπτωση του Δενδροποτάμου, Θεσσαλονίκης [153]

Βασιλειάδου Αικατερίνη, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*
 Γραμμένου Ελένη-Μαρία, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*
 Μουρτίογλου Φωτεινή, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*
 Ντίμτσα Αναστασία, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*
 Στανωτάς Νικόλαος, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*
 Μακρίδου Αλεξάνδρα, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*
 Κωστάκη Ειρήνη, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*
 Φραγκόπουλος Ιωάννης, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*

Ο Δενδροποτάμος αποτελεί μια κοινωνικά διαχωρισμένη περιοχή της Θεσσαλονίκης, γεγονός που οφείλεται τόσο σε τεχνητά όσο και σε φυσικά εμπόδια. Στον δημόσιο λόγο συχνά χαρακτηρίζεται ως «γκέτο», λόγω των παραβατικών συμπεριφορών που λαμβάνουν χώρα στην περιοχή. Επιπλέον, είναι ευρύτερα διαδεδομένος ως «οικισμός Ρομά», παρότι φιλοξενεί και μη Ρομά κατοίκους από χαμηλά κοινωνικά στρώματα. Αυτή η ιδιαίτερη κοινωνική σύνθεση διαφοροποιεί τον Δενδροποτάμο από άλλους οικισμούς αποκλειστικά Ρομά, όπως η Αγία Σοφία. Οι υφιστάμενες έρευνες επικεντρώνονται κυρίως στις πτυχές του κοινωνικού αποκλεισμού και διαχωρισμού του Δενδροποτάμου, με έμφαση στη Ρομά κοινότητα (Τσιτριδής, 2020, Maloutas et al., 2024). Αντίθετα, η παρούσα μελέτη, αξιοποιώντας μια ανθρωπολογική-βιωματική προσέγγιση και εθνογραφική παρατήρηση, διερευνά πώς οι κάτοικοι αντιλαμβάνονται και βιώνουν τον χώρο τους. Παράλληλα, εξετάζει τις υποκείμενες κοινωνικές δυναμικές που διαμορφώνουν το αστικό τοπίο της περιοχής. Μεθοδολογικά, η έρευνα συνδυάζει ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα. Αξιοποιήθηκαν στοιχεία από την Απογραφή Πληθυσμού του 2011 για την καταγραφή των συνθηκών διαβίωσης, ενώ η ανάλυση δευτερογενών δεδομένων προσέφερε μια ευρύτερη εικόνα του κοινωνικού διαχωρισμού του οικισμού. Επιπλέον, πραγματοποιήθηκαν δύο βιωματικές περιηγήσεις στον Δενδροποτάμο, με επισκέψεις σε βασικά τοπικά σημεία, όπως το καφενείο της περιοχής, η ΚΟΙΝΣΕΠ «Φάρος του Κόσμου» και κατοικίες τόσο Ρομά όσο και μη Ρομά. Ακόμη, διεξάχθηκαν συνεντεύξεις και ‘focus groups’ με κατοίκους και ενεργά μέλη της κοινότητας, μέσα από τις οποίες αποτυπώθηκε η καθημερινότητα των κατοίκων. Η δημιουργία ενός βιωματικού, ψυχογεωγραφικού χάρτη ανέδειξε κύρια τοπία και αποτύπωσε τα βασικά συναισθήματα που προκλήθηκαν στην ερευνητική ομάδα κατά τις επισκέψεις της στον οικισμό. Τέλος, ακολουθώντας τη μεθοδολογία World Café, πραγματοποιήθηκε ένα συμμετοχικό εργαστήριο στον οικισμό, με ενέα συμμετέχοντες από την κοινότητα (Ρομά και μη Ρομά). Μέσα από αυτήν τη συμμετοχική συζήτηση, αναδείχθηκαν οι βασικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι κάτοικοι και διατυπώθηκαν προτάσεις με χωρικό αποτύπωμα. Ακολουθώντας μια εθνογραφική, ανθρωπολογική-βιωματική προσέγγιση, η παρούσα έρευνα που πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια του μαθήματος «Πολιτισμική Γεωγραφία και Ανθρωπολογία του Χώρου» στο Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας και Ανάπτυξης του ΑΠΘ επιδιώκει να συμβάλει στη συζήτηση για τη συμμετοχή κοινωνικά ευάλωτων και διαχωρισμένων ομάδων στο σχεδιασμό. Παράλληλα, αναδεικνύει τη σημασία του χωρικού σχεδιασμού ως εργαλείου για την αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού και τη χωρική συμπερίληψη περιθωριοποιημένων κοινοτήτων.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 09:00 – 11:00 B2

Συμμετοχικός σχεδιασμός και χωρική διακυβέρνηση

▶ Θεματική ενότητα

Οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή ■ Πολιτική για το Τοπίο και χωρικός σχεδιασμός ■ Συμμετοχικός σχεδιασμός και χωρική διακυβέρνηση ■ Χώρος & Πληθυσμός

Επισκόπηση μεθοδολογιών αξιολόγησης εφαρμογής εργαλείων της Επιστήμης του Πολίτη (Citizen Science) στη λήψη αποφάσεων [201]

Ηλιάδου Μαργαρίτα, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Νιαβής Σπύρος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Στη σύγχρονη εποχή η Επιστήμη του Πολίτη - ΕΠ (Citizen Science) χρησιμοποιείται ολοένα και περισσότερο στην εφαρμογή και υποστήριξη καινοτόμων πολιτικών. Η ΕΠ τροφοδοτεί με νέα δεδομένα την ακαδημαϊκή κοινότητα, παρέχοντας τη δυνατότητα συμμετοχής πολιτών στην επιστημονική έρευνα, θέτοντας τα θεμέλια για τη σύνδεση μεταξύ εθελοντών και ακαδημαϊκού κόσμου. Στοχεύει στη βελτίωση της παραγωγής γνώσης και της συλλογής δεδομένων, στην ενεργό συμμετοχή των πολιτών σε κοινωνικά ζητήματα και στην κατανόηση σοβαρών ζητημάτων της σύγχρονης κοινωνίας, όπως π.χ. η ρύπανση του περιβάλλοντος. Επιπλέον, οι πολίτες, μέσα από την ενασχόλησή τους με νέα επιστημονικά πεδία, ευαισθητοποιούνται περισσότερο σχετικά με τα προβλήματα που πλανήτη και συμμετέχουν συνειδητά στην πρόληψη και στην αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων. Ωστόσο, πρέπει να αναφερθεί ότι υπάρχουν και ορισμένες δυσκολίες σχετικά με την ΕΠ, όπως η πιθανή ασυνέπεια των αποτελεσμάτων και η μείωση ενδιαφέροντος των συμμετεχόντων του προγράμματος. Για να εξασφαλιστεί και να βελτιωθεί η ποιότητα των αποτελεσμάτων της ΕΠ απαιτούνται πλαίσια αξιολόγησης, τα οποία μας βοηθούν να καταλάβουμε τα οφέλη της, αλλά και τις προκλήσεις ενσωμάτωσής της στο πεδίο. Η αξιολόγηση της επιστήμης αυτής είναι μία πολύ σύνθετη και πολύπλοκη διαδικασία, που συνδυάζει αρκετά κριτήρια, όπως π.χ. η αντιπροσωπευτικότητα, η ακρίβεια των δεδομένων, ο μακροπρόθεσμος σκοπός του ερευνητικού προγράμματος κ.α.. Λόγω της ευρείας εφαρμογής της μεθόδου σε διάφορους τομείς, η σχετική βιβλιογραφία παρέχει ένα μεγάλο εύρος προσεγγίσεων ως προς την αξιολόγηση πολιτικών της ΕΠ και για το λόγο αυτό είναι επιθυμητό να διερευνηθούν σε βάθος τα διάφορα πλαίσια αξιολόγησης που έχουν αναπτυχθεί για να αναδειχθούν τα κοινά χαρακτηριστικά, καθώς και οι διαφοροποιήσεις στην κλαδική και τομεακή εφαρμογή της μεθόδου. Στο παρόν άρθρο γίνεται μία βιβλιογραφική ανασκόπηση των μεθοδολογικών πλαισίων αξιολόγησης της ΕΠ, με σκοπό να αναδειχθούν τα κύρια σημεία, τα πλεονεκτήματα, αλλά και οι αδυναμίες της σε κάθε πεδίο εφαρμογής της. Επίσης, αναδεικνύονται οι προϋποθέσεις κάτω από τις οποίες η μέθοδος δύναται να αποτελέσει το όχημα για τη βελτίωση των πολιτικών στους τομείς υπό εξέταση και την πιο συμπεριληπτική διαδικασία λήψης αποφάσεων στο δημόσιο βίο.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 09:00 – 11:00 B2

Συμμετοχικός σχεδιασμός και χωρική διακυβέρνηση

▶ Θεματική ενότητα

Ξεψνη, βιώσιμη και συμπεριληπτική (χωρίς αποκλεισμούς) ανάπτυξη ■ Ευημερία και ποιότητα ζωής

Ολοκληρωμένος Χωρικός Σχεδιασμός και Εκπαίδευση: Διασυνδένοντας επιστημονικά πεδία, μεθόδους και φορείς γνώσης [206]

Παρασκευόπουλος Γιάννης, *Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)*

Τσιγδινός Στέφανος, *Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)*

Τσάδαρη Σοφία, *commonsplace*

Κούτση Διονυσία, *commonsplace*

Χατζηϊωάννου Ιωάννης, *Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)*

Κυριακίδης Χαράλαμπος, *Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)*

Σκάγιαννης Παντολέων, *Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, POLIS University*

Βλαστός Θάνας, *Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)*

Τα τελευταία χρόνια γίνεται ολοένα και πιο εμφανής η ανάγκη σύνθετων και πολύμορφων προσεγγίσεων στον ολοκληρωμένο χωρικό σχεδιασμό ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί στις σύγχρονες περιβαλλοντικές, κοινωνικές, και οικονομικές αστικές προκλήσεις. Ωστόσο, πολύ συχνά, τα πανεπιστημιακά μαθήματα που σχετίζονται με τον σχεδιασμό εστιάζουν σε συγκεκριμένα επιστημονικά πεδία χωρίς να αναδεικνύουν επαρκώς τις διαφορετικές προσεγγίσεις που εντοπίζονται στον σχεδιασμό. Πέραν όμως της προφανής ανάγκης για διεπιστημονικότες προσεγγίσεις στην εκπαίδευση για τον ολοκληρωμένο χωρικό σχεδιασμό (discipline-based integration), ίσως πιο κρίσιμη είναι η ανάγκη για συνδυασμό των διαφορετικών μεθόδων, πρακτικών και σχολών σκέψης που εμπλέκονται στο σχεδιασμό (method-based integration) καθώς και η εμπλοκή των διαφορετικών ρόλων/φορέων γνώσης του χωρικού σχεδιασμού και των διαφορετικών εμπειριών που φέρουν (role-based integration). Στόχος της εισήγησης είναι η παρουσίαση μιας εκπαιδευτικής και ερευνητικής πρωτοβουλίας που επιχειρεί να επαναπροσδιορίσει την εκπαίδευση στον ολοκληρωμένο χωρικό σχεδιασμό μέσα από τη διασύνδεση διαφορετικών επιστημονικών πεδίων, μεθόδων και φορέων γνώσης για τον ολοκληρωμένο χωρικό σχεδιασμό. Η προσέγγιση αυτή περιλαμβάνει τον εντοπισμό των διαφορετικών προφίλ γνώσης που συναντώνται στους εμπλεκόμενους/ες στον ολοκληρωμένο χωρικό καθώς και των σχετικών ελλείψεων στα ακαδημαϊκά προγράμματα. Ακόμα περιλαμβάνει την ανάπτυξη ενός διεθνούς μεταπτυχιακού διεπιστημονικού μαθήματος για τον ολοκληρωμένο χωρικό σχεδιασμό καθώς και την συν-δημιουργία εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων από τους διαφορετικούς φορείς γνώσης που εμπλέκονται στον χωρικό σχεδιασμό. Ενώ παράλληλα αξιοποιούνται ποικίλα εκπαιδευτικά μοντέλα, (κλασσικού μεταπτυχιακού μαθήματος, workshops-σεμινάρια σε χώρους εκτός της συνήθους πανεπιστημιακής τάξης, intensive summer course ανοικτό για φοιτητές και επαγγελματίες), ώστε να προσεγγιστούν τα διαφορετικά κοινά-στόχοι. Τέλος δημιουργείται ένα διεθνές δίκτυο για τον ολοκληρωμένο Χωρικό Σχεδιασμό (<https://forms.gle/przxbdKfnfjrJ6xtEA>) που θα υποστηρίξει και θα διατηρήσει τις παραπάνω διαδικασίες, και κυρίως θα αποτελέσει την πλατφόρμα διάλογου ανάμεσα στις διαφορετικές προσεγγίσεις για τον χωρικό σχεδιασμό και τα αστικά ζητήματα. Η εισήγηση επιδιώκει να συμβάλει στη συγκρότηση ενός νέου υποδείγματος στον σχεδιαστικό ακαδημαϊκό λόγο, που θα αναγνωρίζει τις πολλαπλότητες και τις εντάσεις του χωρικού σχεδιασμού, αποφεύγοντας συνθετικές απλουστεύσεις. Αναδεικνύονται έτσι νέοι δρόμοι για την ενδυνάμωση του ρόλου της εκπαίδευσης ως εργαλείου διερεύνησης και μετασχηματισμού της σχεδιαστικής πρακτικής, ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί στις σύγχρονες προκλήσεις, που εντείνονται από την κλιματική κρίση, τις κοινωνικές ανισότητες και τις ταχύτατες τεχνολογικές μεταβολές.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 09:00 – 11:00 B12

Πολυπλοκότητα, δυστροπία και ανθεκτικότητα στον χωρικό σχεδιασμό

▶ Θεματική ενότητα

Βιώσιμη κινητικότητα ▪ Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές ▪ Συμμετοχικός σχεδιασμός και χωρική διακυβέρνηση ▪ Χωρικός σχεδιασμός-κλιματική αλλαγή

Δύστροπος Σχεδιασμός στα Πολύπλοκα Μεγάλα Έργα & Συμμετοχικότητα: Παραδείγματα από το Μετρό της Αθήνας [209]

Σκάγιαννης Παντολέων, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, POLIS University, Αλβανία

Η εισήγηση επιχειρεί να διερευνήσει το επίπεδο της συμμετοχικότητας στην περίπτωση των πολύπλοκων μεγάλων έργων (megaprojects), με αναφορά στη διαμάχη για ορισμένους σταθμούς της κατασκευαζόμενης γραμμής [4] του μετρό της Αθήνας. Η επιχειρηματολογία θεωρεί ως δεδομένο ότι ο σχεδιασμός (planning) είναι ένα δύστροπο (wicked) πρόβλημα κατά Rittel and Webber (1973), όπως επίσης και πολύπλοκο (complex) σύμφωνα με τις παραδοχές της θεωρίας της πολυπλοκότητας. Στοιχειοθετεί επίσης το γεγονός ότι τα μεγάλα έργα είναι επίσης δύστροπα και πολύπλοκα, οπότε κατά μείζονα λόγο και ο ίδιος ο σχεδιασμός των μεγάλων έργων είναι ταυτόχρονα και πολύπλοκος και δύστροπος. Η διαπίστωση του δυστρόπου και πολυπλόκου των μεγάλων έργων εγείρει το ζήτημα των προβλημάτων για την εισαγωγή του συμμετοχικού σχεδιασμού στα έργα αυτά. Η εισήγηση υποστηρίζει ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση ο συμμετοχικός σχεδιασμός έχει θετικές και επιβαρυντικές πλευρές, αλλά και «σχετικές» (που εξαρτώνται από τη φάση σχεδιασμού, τις «τεχνικές» και τα εργαλεία της συμμετοχής). Η διερεύνηση του θέματος αξιοποιεί την εμπειρία από τις διαμάχες για την χωροθέτηση των σταθμών των Εξαρχείων και της Ριζάρη στην κατασκευαζόμενη γραμμή [4] του μετρό της Αθήνας. Η συζήτηση αυτή βασίζεται στην εξέταση των θεωρητικών σταδίων της συμμετοχικότητας σε αντιπαραβολή με την πορεία του σχεδιασμού των σταθμών. Συμπερασματικά, συζητείται εάν η δημιουργία των 'σιλό' (ξεχωριστών κόσμων) που προκύπτουν από την αντιπαράθεση μπορεί να ξεπεραστεί με τα διάφορα επίπεδα της συμμετοχικότητας.

► Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 09:00 – 11:00 B12

 Πολυπλοκότητα, δυστροπία και ανθεκτικότητα στον χωρικό σχεδιασμό

► Θεματική ενότητα

 Συμμετοχικός σχεδιασμός και χωρική διακυβέρνηση

Μετασηματίζοντας την αστική ανθεκτικότητα σε ένα πολύπλοκο και δύστροπο τοπίο κοινωνικής τρωτότητας [161]

Ζαφειρίου Έρση, *Dresden Leibniz Graduate School, TUDresdev*

Σκάγιαννης Παντολέων, *Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, POLIS University, Αλβανία*

Η αστική ανθεκτικότητα αποτελεί μια κεντρική οργανωτική αρχή του σύγχρονου σχεδιασμού, στοχεύοντας στην ικανότητα των πόλεων να ανθίστανται, να προσαρμόζονται, ή ακόμη και να μεταμορφώνονται όταν έρχονται αντιμέτωπες με σοκ ή πιέσεις. Οι προσεγγίσεις που συμμορφώνονται με την ανθεκτικότητα ως ένα μετα-πολιτικό (post-political) αφήγημα έχουν υποστεί έντονη κριτική στην επιστημονική κοινότητα, καθώς πολιτικές και κοινωνικοοικονομικές διαστάσεις συχνά υποβιβάζονται, οδηγώντας σε ανθεκτικές απαντήσεις που μπορεί να μην είναι δίκαιες κι αποτελεσματικές για όλους. Σε αυτό το πλαίσιο, οι ανθεκτικές απαντήσεις στις σύγχρονες προκλήσεις συχνά περιορίζονται σε τεχνικές, οριζόντιες λύσεις. Ωστόσο, για να διασφαλιστεί η δικαιοσύνη και η αποτελεσματικότητά τους για όλους, απαιτείται μια συμμετοχική προσέγγιση που αναγνωρίζει τη διαφοροποιημένη κοινωνική τρωτότητα και τον διασταυρούμενο χαρακτήρα των ταυτοτήτων, ιδίως υπό το πρίσμα της πολυπλοκότητας και του δυστρόπου (wickedness) των σύγχρονων αστικών προκλήσεων. Η έννοια των δύστροπων προβλημάτων και της πολυπλοκότητας αναδεικνύει τη δυσκολία δίκαιης και αποτελεσματικής επίλυσης των προκλήσεων, χωρίς την αναγνώριση των τοπικών και κοινωνικών παραμέτρων που διαμορφώνουν την τρωτότητα. Οι συστημικές και δομικές ανισότητες που οδηγούν σε διαφοροποιούμενη κοινωνική τρωτότητα αναδεικνύουν τη σημασία ενός πιο ολοκληρωμένου σχεδιασμού, που δεν περιορίζεται σε τεχνικές λύσεις, αλλά λαμβάνει υπόψη τους διαφορετικούς κινδύνους που παράγονται από την αλληλεπίδραση των διάφορων ταυτοτήτων (π. χ., φύλο, εθνοτική καταγωγή και άλλες διαστάσεις της κοινωνικής ταυτότητας). Αυτή η διαφοροποιούμενη κοινωνική τρωτότητα απαιτεί τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων, από τις πιο ευάλωτες κοινωνικές ομάδες μέχρι τους υπεύθυνους λήψης πολιτικών και άλλων αποφάσεων που επηρεάζουν τον σχεδιασμό. Το παρόν κείμενο εξετάζει πώς ο σχεδιασμός αστικής ανθεκτικότητας μπορεί να εξελιχθεί ώστε να ανταποκρίνεται στις διαφορετικές ανάγκες των κοινωνικών ομάδων, προτείνοντας μεθόδους για την αναγνώριση και την «διάγνωση» των ετερογενών αναγκών κοινωνικών ομάδων και ατόμων διασταυρωμένων ταυτοτήτων. Το κείμενο υπογραμμίζει την ανάγκη επαναπολιτικοποίησης της έννοιας της ανθεκτικότητας και τη σημασία της συμμετοχικότητας και της συνεργασίας στην ανάπτυξη πολιτικών ανθεκτικότητας που να είναι πιο δίκαιες και αποτελεσματικές για όλους. Παράλληλα, αναλύονται προκλήσεις και ευκαιρίες της ανάπτυξης πολιτικών ανθεκτικότητας που ενσωματώνουν τις κοινωνικοοικονομικές και πολιτικές δυναμικές σε ένα κλίμα συνεχούς διαπραγμάτευσης κινδύνου και αβεβαιότητας, ενώ αναγνωρίζει την πολυπλοκότητα και την δυστροπία των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι πόλεις.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 09:00 – 11:00 B12

 Πολυπλοκότητα, δυστροπία και ανθεκτικότητα στον χωρικό σχεδιασμό

▶ Θεματική ενότητα

 Πολυ-κρίσεις (poly-crisis), ανισότητες (χωρικές-περιβαλλοντικές, οικονομικο-κοινωνικές, κλπ.) και σχεδιασμός ▪ Χωρική ανθεκτικότητα και προσαρμογή σε κλιματικούς και άλλους κινδύνους

Διαφοροποιούμενη Κοινωνική Τρωτότητα και Αστική Ανθεκτικότητα στην Κλιματική Αλλαγή: Συστημικές και Δομικές Ανισότητες, Συγκείμενοι Παράγοντες και Διαθεματικότητα [164]

Ζαφειρίου Έρση, *Dresden Leibniz Graduate School, TUDresdev*

Καθώς η κλιματική αλλαγή εντείνεται, οι πόλεις—επίκεντρα τόσο του κινδύνου όσο και της ανθεκτικότητας—καθίστανται κεντρικές στη μείωση των επιπτώσεων της. Ένας βασικός παράγοντας της ανθεκτικότητας είναι η τρωτότητα, η οποία καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο οι κοινότητες επηρεάζονται από τους κλιματικούς κινδύνους. Ωστόσο, η τρωτότητα συχνά απλοποιείται ως έλλειψη προσαρμοστικής ικανότητας, αντί να αναγνωρίζεται ως αποτέλεσμα βαθιά ριζωμένων ανισοτήτων που διαμορφώνουν την έκθεση, ευαισθησία και προσαρμοστική ικανότητα. Η παρούσα εργασία εξετάζει κριτικά τον τρόπο με τον οποίο η κοινωνική τρωτότητα εννοιολογείται στη βιβλιογραφία για την αστική ανθεκτικότητα, χαρτογραφώντας την εξέλιξη της από αξιολογήσεις βασισμένες σε κινδύνους προς μια πιο σύνθετη κατανόηση της παραγωγής, της ενίσχυσης και των βιωμένων εμπειριών της μέσα από διασταυρούμενες ταυτότητες (διαθεματικότητα). Η έρευνα βασίζεται σε μια συστηματική ανασκόπηση της βιβλιογραφίας, η οποία αποτυπώνει τις σύγχρονες προσεγγίσεις της κοινωνικής τρωτότητας στην αστική ανθεκτικότητα. Παράλληλα, μέσω θεματικής κωδικοποίησης και ανάλυσης αναδεικνύει τους συστημικούς και δομικούς παράγοντες ανισότητας που διαμορφώνουν την κοινωνική τρωτότητα, καθώς και τους συγκείμενους μηχανισμούς που την ενισχύουν—στα αστικά υποσυστήματα, και συγκεκριμένα στα δίκτυα διακυβέρνησης, τις ροές, τις υποδομές και τις κοινωνικές δυναμικές—δημιουργώντας έτσι μοτίβα διαφοροποιούμενης τρωτότητας μεταξύ κοινωνικών ομάδων και ατόμων. Η θεματική ανάλυση της εννοιολόγησης της κοινωνικής τρωτότητας στη βιβλιογραφία της αστικής ανθεκτικότητας στην κλιματική αλλαγή 24 μελετών περίπτωσης (πόλεις) αποκαλύπτει 28 παράγοντες τρωτότητας σε μακρο- και μεσο-επίπεδο και 44 συγκείμενους παράγοντες ενίσχυσης της τρωτότητας, που αξιολογούνται κριτικά για να αποκαλυφθούν οι μεταξύ τους διασυνδέσεις και οι διαφορετικές επιπτώσεις τους, σε κοινωνικές ομάδες και άτομα με διασταυρούμενες ταυτότητες και χαρακτηριστικά (διαθεματική προσέγγιση). Τα ευρήματα υπογραμμίζουν ότι η ανθεκτικότητα δεν είναι ουδέτερη έννοια, καθώς οι κοινωνικές τάξεις, ομάδες και άτομα δεν είναι εξίσου τρωτά στους κινδύνους της κλιματικής αλλαγής. Επομένως, η ανθεκτικότητα αφορά πρωτίστως τη θωράκιση των ευάλωτων κοινωνικών στρωμάτων, μια προσέγγιση που διαμορφώνει συγκεκριμένες επιλογές και προτεραιότητες σχεδιασμού. Αυτό αναδεικνύει την ανάγκη μετάβασης από μια περιορισμένη, τεχνική κατανόηση της τρωτότητας σε μια πιο ολοκληρωμένη και κριτική προσέγγιση, η οποία λαμβάνει υπόψη τις κοινωνικές και πολιτικές διαστάσεις της. Χωρίς αυτή τη στροφή, η αστική ανθεκτικότητα κινδυνεύει να δαιμονώσει τις ίδιες ανισότητες που υποτίθεται ότι οφείλει να αμβλύνει.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 09:00 – 11:00 B12

 Πολυπλοκότητα, δυστροπία και ανθεκτικότητα στον χωρικό σχεδιασμό

▶ Θεματική ενότητα

 Πολυ-κρίσεις (poly-crisis), ανισότητες (χωρικές-περιβαλλοντικές, οικονομικο-κοινωνικές, κλπ.) και σχεδιασμός ▪ Χωρική ανθεκτικότητα και προσαρμογή σε κλιματικούς και άλλους κινδύνους ▪ Χωρικός σχεδιασμός-κλιματική αλλαγή

Ο ρόλος της Προοπτικής Διερεύνησης (Foresight) στον περιφερειακό αναπτυξιακό σχεδιασμό. Η περίπτωση της Θεσσαλίας. [85]

Καλαμαράς Άκης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Σκάγιαννης Παντολέων, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, POLIS University, Αλβανία

Σε περιόδους ραγδαίων αλλαγών, αυξανόμενης πολυπλοκότητας και κρίσιμης αβεβαιότητας, η προετοιμασία για το απροσδόκητο αποτελεί θεμελιώδες στοιχείο της υπεύθυνης διακυβέρνησης (OECD, 2019). Παράλληλα, η προετοιμασία (μαζί με τη διάγνωση και αντιμετώπιση της πολυποικιλής πλέον τρωτότητας), η οικονομική αποτελεσματικότητα και η κοινωνική δικαιοσύνη συνιστούν ένα διαρκές ζητούμενο για τις ελληνικές Περιφέρειες. Η Περιφερειακή Αυτοδιοίκηση καλείται να μετασχηματίσει τις μεθόδους αναπτυξιακού σχεδιασμού που ακολουθεί και να ανασυγκροτήσει συνολικά τις δομές και τις λειτουργίες της στην κατεύθυνση της στρατηγικής νοημοσύνης (Kuosa, 2014). Η υιοθέτηση της Προοπτικής Διερεύνησης από τις ελληνικές Περιφέρειες (OECD, 2021) μπορεί να τους δώσει τη δυνατότητα αντίληψης και μελέτης της μεγάλης εικόνας του σήμερα και της κατανόησης των μελλοντικών δυνατοτήτων τους. Συμβάλλει στην ιεράρχηση των κρίσιμων τομέων παρέμβασης, στην αποτελεσματική κατανομή των αναπτυξιακών πόρων και στη λήψη τεκμηριωμένων αποφάσεων. Ενισχύει την στρατηγική σκέψη και ενσωματώνει τις απόψεις και τις προτάσεις των τοπικών κοινωνιών. Επιπλέον, δημιουργεί τις προϋποθέσεις για μία Περιφερειακή Πολιτική που θα συμβαδίζει με την Οικονομία της Γνώσης (Foray, 2004) και την Οικονομία της Αποστολής (Mazzucato, 2021). Ιδιαίτερα σήμερα, την εποχή της κλιματικής κρίσης, η στρατηγική σκέψη για το μέλλον προσλαμβάνει αυτονόητα σημαντικές διαστάσεις. Σκοπός της έρευνας μας είναι να εξετάσουμε αν και με ποιο τρόπο εφαρμόζονται οι παράμετροι της Προοπτικής Διερεύνησης (European Commission, 2001) από την Περιφέρεια Θεσσαλίας κατά την υλοποίηση των θεσπισμένων διαδικασιών αναπτυξιακού σχεδιασμού. Μέσα από εις βάθος ημιδομημένες συνεντεύξεις με εκπροσώπους της τετραπλής έλικας, επιδιώκουμε να εντοπίσουμε τις κυριότερες προϋποθέσεις για την εναρμόνιση της Περιφέρειας Θεσσαλίας με τη λογική της Προοπτικής Διερεύνησης. Ειδικότερα, θα σταθούμε στην παράμετρο της Δομημένης Προνοητικότητας και ακολουθώντας την μεθοδολογία της Εμπειρικά Θεμελιωμένης Θεωρίας (Glaser & Strauss, 2017) θα παρουσιάσουμε τις ιδιότητες και τις διαστάσεις της που προκύπτουν από την αναλυτική διαδικασία των δεδομένων που έχουμε συλλέξει. Συνολικότερα, φιλοδοξούμε να αναπτύξουμε μια θεωρία μέσου βεληγεκούς (middle-range theory) που θα εξηγήσει το πώς η Προοπτική Διερεύνηση μπορεί να αξιοποιηθεί για την εκπόνηση του αναπτυξιακού σχεδιασμού της Περιφέρειας Θεσσαλίας, ιδιαίτερα στο σημερινό πλαίσιο των μεγάλων προβλημάτων της κλιματικής κρίσης.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 09:00 – 11:00 B12

 Πολυπλοκότητα, δυστροπία και ανθεκτικότητα στον χωρικό σχεδιασμό

▶ Θεματική ενότητα

 Συμμετοχικός σχεδιασμός και χωρική διακυβέρνηση

Πολυπλοκότητα και Δύστροπα Ζητήματα στη Δίκαιη Πράσινη Μετάβαση της ΕΕ: Διεπιστημονικές Διεπαφές Χωρικού Σχεδιασμού, Εδαφικής Διακυβέρνησης, Ανθεκτικότητας και Προοπτικής Διερεύνησης [268]

Ζαφειρίου Έρη, *Dresden University of Technology (TUD)*

Σκάγιαννης Παντολέων, *Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, POLIS University, Αλβανία*

Καλαμαράς Άκης, *Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*

Shaker Yahya, *Politecnico di Torino*

Η Πράσινη Μετάβαση συνιστά μια ολιστική προσέγγιση που περιλαμβάνει στοχευμένες πολιτικές, στρατηγικές και δράσεις με σκοπό τη διαμόρφωση ενός βιώσιμου, περιβαλλοντικά υπεύθυνου και κοινωνικά δίκαιου μοντέλου ανάπτυξης. Ωστόσο, χωρίς τη θεμελίωση σε αρχές δικαιοσύνης, η Πράσινη Μετάβαση καθίσταται ανεφάρμοστη στην πράξη. Για να επιτευχθεί αυτός ο στόχος, η Δίκαιη Πράσινη Μετάβαση (JGT) πρέπει να ξεπεράσει μια σειρά θεωρητικών αδιεξόδων, καθώς τα προβλήματα που πρέπει να επιλυθούν είναι πολύπλοκα και δύστροπα. Το παρόν άρθρο εξετάζει την πολυπλοκότητα και τα δύστροπα προβλήματα της JGT, αναλύοντας τα πεδία όπου αυτά εκδηλώνονται και τις προοπτικές αντιμετώπισής τους μέσω μιας διεπιστημονικής προσέγγισης. Σε αυτό το πλαίσιο, το παρόν άρθρο επιχειρεί να αναδείξει τα οφέλη μιας τέτοιας προσέγγισης, διερευνώντας τα πλεονεκτήματα που ανακύπτουν από τη διασταύρωση τεσσάρων επιλεγμένων τομιακών πεδίων και αναλυτικών πλαισίων στη μελέτη των Δίκαιων Πράσινων Μεταβάσεων (Just Green Transitions). Ειδικότερα, το άρθρο εστιάζει στις διεπαφές: 1) του χωρικού σχεδιασμού και της εδαφικής διακυβέρνησης, 2) της ανθεκτικότητας και της διαφοροποιούμενης τρωτότητας, 3) των δύστροπων προβλημάτων και της πολυπλοκότητας, και 4) της προοπτικής διερεύνησης. Έτσι, τίθεται ένα τελικό ερώτημα: Υπάρχει λύση στη δυστροπία και πολυπλοκότητα ή βρισκόμαστε αντιμετώπι με μια σειρά συμβιβασμών και μη γραμμικοτήτων που καθιστούν την JGT ένα διαρκώς διαπραγματευόμενο ζήτημα χωρίς τη δυνατότητα λήψης οριστικών τελικών αποφάσεων, αλλά αντίθετα με «αδέξιες» (clumsy) λύσεις;

► Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 09:00 – 11:00 B12

Πολυπλοκότητα, δυστροπία και ανθεκτικότητα στον χωρικό σχεδιασμό

► Θεματική ενότητα

Πολυ-κρίσεις (poly-crisis), ανισότητες (χωρικές-περιβαλλοντικές, οικονομικο-κοινωνικές, κλπ.) και σχεδιασμός

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ, ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Παρασκευή, 26.09.2025, 11:30 – 13:30

Ιστορική διατήρηση στο Ιστορικό Κέντρο της Λάρισας. Θεωρητικά Ζητήματα σχετιζόμενα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, με μελέτη περίπτωσης την Οικία Αλεξάνδρου [239]

Σαμαράς Νικόλαος, *Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*
 Σαμαράς Χρήστος, *Πανεπιστήμιο Πατρών*

Η Λάρισα έχει να επιδείξει σχετικά χαμηλές επιδόσεις στο ζήτημα της ιστορικής διατήρησης, καθώς τα διατηρητέα της κτήρια, μόλις ένδεκα τον αριθμό μέχρι πρότινος, αυξήθηκαν κατά δύο, πριν ένα περίπου χρόνο, αφού κηρύχθηκαν διατηρητέα τα Δίδυμα της οδού 31ης Αυγούστου, ενώ οι αιτίες του φαινομένου μπορούν να αναζητηθούν, εκτός από ιστορικούς λόγους (σεισμός, βομβαρδισμοί κλπ), επίσης στις διαφορετικές ιεραρχήσεις προτεραιοτήτων της κάθε εποχής, αλλά και στη σφαίρα των νοοτροπιών και διαχρονικών συμπεριφορών. Από τις αρχές του έτους, ένα ακόμη κτήριο στο Ιστορικό Κέντρο της Λάρισας, κατασκευής 1911, η Οικία Αλεξάνδρου, στην οδό Παπακυριαζή και Παύλου Μελά, φαίνεται να συγκεντρώνει το δημόσιο ενδιαφέρον για διατήρηση, καθώς η επικείμενη κατεδάφισή του στο πλαίσιο κατασκευής πολυώροφης οικοδομής, γίνεται θέμα στον τοπικό Τύπο, και προκαλεί παρέμβαση του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων Λάρισας και του ΤΕΕ ΚΔ Θεσσαλίας, καθώς και την κατάθεση επίκαιρης ερώτησης στη Βουλή προς την Υπουργό Πολιτισμού, από Λαρισαία βουλευτή. Στην παρούσα ανακοίνωση επιχειρείται, με αφορμή την Οικία Αλεξάνδρου, μια γενική θεωρητική προσέγγιση του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου ιστορικής διατήρησης, ενώ παράλληλα, παρουσιάζεται πρωτότυπη σχεδιαστική και φωτογραφική αποτύπωση του ιστορικού κτηρίου, καθώς και η διαχρονική εξέλιξή του μέσα από την αξιοποίηση φωτογραφικού υλικού και πληροφοριών που είχε θέσει υπόψη μας ο εκλιπών ιδιοκτήτης του, Δημήτρης Αλεξάνδρου, σε χρόνο ανύποπτο, στις 14/12/2016.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 11:30 – 13:30 A1

Αστική ταυτότητα και αναπλάσεις

▶ Θεματική ενότητα

Αστικές αναπλάσεις και διαχείριση ακινήτων ▪ Ευημερία και ποιότητα ζωής ▪ Πολιτισμός και τουρισμός ▪ Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές

Το Αρχαίο Θέατρο της Λάρισας: Κατεδάφιση, αστική ταυτότητα και η διαχείριση της πολυεπίπεδης ιστορικής κληρονομιάς [275]

Κωνσταντόγλου Μαρία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Καλέργης Δημήτρης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η ανάδειξη του Αρχαίου Θεάτρου της Λάρισας αναδεικνύει ένα διαχρονικό και κρίσιμο ζήτημα της αστικής πολιτικής: την επίτευξη ισορροπίας μεταξύ της προστασίας των αρχαιολογικών χώρων και της διατήρησης της αστικής μνήμης. Η απόφαση για την κατεδάφιση του παρακείμενου οικοδομικού τετραγώνου, με στόχο την ανάδειξη του μνημείου, εγείρει σημαντικά ερωτήματα σχετικά με τις επιπτώσεις αυτής της επιλογής, τόσο στο υλικό πολιτιστικό απόθεμα όσο και στην ιστορική συνέχεια του αστικού ιστού. Η σύγχρονη προσέγγιση στη διαχείριση του ιστορικού περιβάλλοντος υποστηρίζει την πολυεπίπεδη συνύπαρξη διαφορετικών χρονικών στρωμάτων στον δημόσιο χώρο. Συγκεκριμένα, η πρακτική της απομόνωσης ενός μνημείου μέσω της απογύμνωσης του περιβάλλοντός του από μεταγενέστερα αρχιτεκτονικά στοιχεία, θεωρείται πλέον ανεπαρκής και αναχρονιστική. Αντιθέτως, αναδεικνύεται η επιτακτική ανάγκη για διατήρηση και επανάχρηση των ιστορικών συνόλων, ανεξαρτήτως της χρονολογίας τους, ως ενιαίων φορέων πολιτισμικής ταυτότητας. Η Λάρισα, με την πλούσια αλλά αποσπασματικά σωζόμενη ιστορική της τοπογραφία, καλείται να αναθεωρήσει τη σχέση της με το παρελθόν. Η επιστημονική κοινότητα, συμπεριλαμβανομένων των Σχολών Αρχιτεκτόνων του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας (Π. Θ.) και του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου (Ε. Μ. Π.), της Πανελληνίας Ένωσης Αρχιτεκτόνων, καθώς και της Εφορείας Αρχαιοτήτων Λάρισας, έχει εκφράσει την αντίθεσή της στην προτεινόμενη κατεδάφιση, καλώντας για μια δημόσια διαβούλευση και μια πιο ισορροπημένη και τεκμηριωμένη προσέγγιση που θα λαμβάνει υπόψη την ιστορική αξία όλων των εποχών της πόλης. Το παρόν άρθρο συμβάλλει σε μια θεωρητική ανάλυση του εν λόγω ζητήματος, προσφέροντας μια εναλλακτική θεώρηση για την ανάδειξη του θεάτρου. Αυτή η προσέγγιση δεν βασίζεται στην κατεδάφιση, αλλά στην ενσωμάτωση του μνημείου στο πολυεπίπεδο αστικό περιβάλλον που το περιβάλλει. Η ανάλυση αυτή ενσωματώνει επίσης την ευρύτερη τάση κατεδάφισης κτιρίων στη νεοελληνική πόλη, συχνά προς όφελος της αντιπαροχής, και επικεντρώνεται στην ιστορική πολυμορφία καθώς και στη βιώσιμη διαχείριση και αξιοποίηση τόσο της αρχαιολογικής όσο και της νεότερης πολιτιστικής κληρονομιάς.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 11:30 – 13:30 A1

Αστική ταυτότητα και αναπλάσεις

▶ Θεματική ενότητα

Αστικές αναπλάσεις και διαχείριση ακινήτων ▪ Πολιτισμός και τουρισμός

Χρόνος + χώρος = χρήμα; Το ανασκαφικό τοπίο και ο άγνωστος x – η συνιστώσα της χαράς στον σχεδιασμό [58]

Παπαλιούρα Ευδοξία, Αρχιτέκτων Μηχ.

Στη σύγχρονη παγκοσμιοποιημένη πραγματικότητα οι διαρκώς μεταλλασσόμενες πόλεις μετατρέπονται σε ελκυστικά προϊόντα κατανάλωσης, για να ανταπεξέλθουν και να αναδειχθούν. Στο πλαίσιο αυτής της απόπειρας, ιστορικά κέντρα και συγκεκριμένα, αστικά ανασκαφικά τοπία, τόσο σε επίπεδο αναστήλωσης όσο χωρικής οργάνωσης, αναδιαμορφώνονται και επανερμηνεύονται, στοχεύοντας σε πολιτισμική ανάδειξη, απόκτηση ταυτότητας και βελτίωση της ανταγωνιστικότητας. Οι χωρικές παρεμβάσεις δεν είναι στατικά τεχνουργήματα, αλλά οργανικά φαινόμενα, που αλλάζουν με την πάροδο της χωροχρονικότητας, επηρεάζουν και επηρεάζονται από την τεχνολογία, την οικονομία και την κοινωνία. Όμως, η επιτυχία των νέων τόπων δεν εξαρτάται αποκλειστικά από το τρίπτυχο 'Χρόνος + χώρος = χρήμα', αλλά οφείλει να παρουσιάζει ευελιξία και προσαρμοστικότητα στα νέα δεδομένα. Συνεπώς, τα αναδυόμενα ανασκαφικά τοπία, εντός πόλης, πρέπει να έχουν, ως κοινή συνιστώσα, την ενσωμάτωση του κρυμμένου χωρικού και χρονικού δυναμικού, δηλαδή του πνεύματος κάθε τόπου, μέσα στον σχεδιασμό. Παράλληλα, οφείλει να ενυπάρχει η κοινωνική διάσταση στοχεύοντας στη διάδραση της επόμενης γενιάς με την ιστορία. Ο σχεδιασμός λειτουργικών τοπίων, προσαρμοσμένων στις ιδιαίτερες συνθήκες του κάθε τόπου και σύγχρονες ανάγκες για βιώσιμα περιβάλλοντα, δημιουργεί μνήμες στα παιδιά και ενθαρρύνονται οι βιωματικές εμπειρίες, που ενισχύουν την ενσυναίσθηση και τη διεκδίκηση καλύτερης ποιότητας ζωής, άρα χαράς. Θα θέλαμε να τονίσουμε ότι χρειαζόμαστε τόπους με ταυτότητα και δυναμική, χωρίς στερεότυπα. Έχουμε ανάγκη από ευέλικτα 'σημεία στίξης' για να τα ενώσουμε και να ζωγραφίσουμε τη δική μας εικόνα για τις πόλεις που μας φιλοξενούν. Η πρόταση της παρούσας αφορά τη δημοκρατική χρήση του δημόσιου χώρου μέσω πολιτικών, όπως η δημιουργία ανοικτών ανασκαφών μέσα στο αστικό τοπίο, χωρίς χωρική οριοθέτηση (περίφραξη) και είσοδο με χρηματικό αντίτιμο, αλλά με απόλυτη χωρική και χρονική ενσωμάτωση στο υπάρχον πλέγμα της πόλης. Ενδεικτικά θα παρουσιαστούν οι αρχαιοστάσεις του Μετρό Θεσσαλονίκης σε αντιπαράθεση με τη σχεδιαστική πρόταση του ανασκαφικού τοπίου στο κέντρο της Θήβας (Β' Βραβείο Αρχιτεκτονικού Διαγωνισμού). Στόχος είναι το σχεδιασμένο αστικό ανασκαφικό τοπίο να αντικατοπτρίζει, χωρικά και αντιληπτικά, τη διάσταση του παλίμψηστου και να ενισχύει το κρυμμένο χωρικό και χρονικό δυναμικό, που είναι γεμάτο από πληροφορίες ιστορίας και πολιτισμού. Η επόμενη γενιά μαθαίνει μέσω της διάδρασης. Με αυτόν τον τρόπο πραγματοποιείται η χρονική και χωρική διασύνδεση όλων των ηλικιών, λειτουργικά και αποτελεσματικά.

► Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 11:30 – 13:30 A1

 Αστική ταυτότητα και αναπλάσεις

► Θεματική ενότητα

 Ευημερία και ποιότητα ζωής ■ Πολιτισμός και τουρισμός ■ Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές

Αστικές αναπλάσεις και cluster υψηλού πολιτισμού στην Ευρώπη: Μοντέλα ανάπτυξης και προοπτικές για την Ελλάδα [124]

Βασιλάκου Άννα, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Από το δεύτερο μισό του 20ου αιώνα, το αστικό περιβάλλον γνώρισε σημαντική μεταμόρφωση. Ένας από τους πιο εντατικά αναπτυσσόμενους τομείς – η δημιουργική βιομηχανία – προσέφερε στις πόλεις πολυάριθμα πολιτιστικά συμπλέγματα, τα οποία ενίσχυσαν την αστική οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή. Η κατανόηση των οικονομικών πλεονεκτημάτων έκανε τους διαχειριστές πόλεων να ξεκινήσουν μια ενεργή προώθηση δημιουργικών ομάδων και την εντατική ενσωμάτωσή τους στην αστική ζωή, με τη συμμετοχή των κύριων μουσείων και πολιτιστικών ιδρυμάτων. Έτσι, εμφανίστηκε ένας νέος τύπος πολιτιστικών συστάδων, η Συνοικία των Μουσείων. Κατέχοντας υψηλή θέση στην ιστορική καρδιά της πόλης, οι συνοικίες μουσείων (MQs) αναλαμβάνουν σημαντικό ρόλο τόσο στην πολεοδομική δομή όσο και στην κοινωνική ζωή. Επιπλέον, ένας τέτοιος ρόλος έχει συνήθως ισχυρή επιρροή στις γύρω περιοχές, με θετικό ή αρνητικό τρόπο. Αν και εξακολουθούν να εφαρμόζονται βασικές αρχές για όλους τους τύπους πολιτιστικών περιοχών, τα φαινόμενα των «Μουσείων Συνοικιών» λόγω της πολυπλοκότητας των θεμάτων σχεδιασμού, λειτουργίας και συντήρησης, ξεπέρασαν κατά πολύ τα βασικά πολιτιστικά συγκροτήματα, απαιτώντας ουσιαστικά νέα στάση στο σχεδιασμό τέτοιων αστικών οντοτήτων. Από την άλλη μεριά, η Ελλάδα παρόλο που διαθέτει πλούσια πολιτιστική κληρονομιά η ανάπτυξη cluster υψηλού πολιτισμού μέσω αστικών αναπλάσεων παραμένει περιορισμένη. Περιοχές όπως ο Ελαιώνας και πρώην βιομηχανικές ζώνες μπορούν να σχηματιστούν σε σύγχρονες πολιτιστικές μονάδες συνδυάζοντας μουσεία, δημόσιους χώρους κλπ. Η αξιοποίηση των ευρωπαϊκών πρακτικών, η συνεργασία δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, καθώς και η χρήση κατάλληλων χρηματοδοτικών εργαλείων θα μπορούσαν να ενισχύσουν τη βιώσιμη ανάπτυξη, την πολιτιστική καινοτομία και την κοινωνική συνοχή στις ελληνικές πόλεις. Αυτό το έγγραφο στοχεύει να πραγματοποιήσει μια εκ των υστέρων ανάλυση ορισμένων καλών πρακτικών δημιουργία cluster πολιτισμού μέσω της αστικής ανάπλασης (Βερολίνο, Λονδίνο, Βιέννη, Μπιλμπάο, Παρίσι, Λυών), εστιάζοντας στον εντοπισμό καινοτόμων και βιώσιμων προσεγγίσεων που υιοθετήθηκαν.

► Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 11:30 – 13:30 A1

Αστική ταυτότητα και αναπλάσεις

► Θεματική ενότητα

Αστικές αναπλάσεις και διαχείριση ακινήτων ▪ Πολιτισμός και τουρισμός

Πρότυπο σχέδιο διάσωσης, αναγέννησης και επανακατοίκησης του ευρύτερου ιστορικού κέντρου Βέροιας: Μία ολιστική και καινοτομική προσέγγιση [11]

Πάπαρη Αναστασία, ARCHI.PPOLIS Dr Anastasia Paparis Architects & City Planners / Urban Designers

Το ευρύτερο Ιστορικό Κέντρο Βέροιας (Ι. Κ. Β.) εμφανίζει εδώ και χρόνια σημάδια έντονης παρακμής, εγκατάλειψης και επικινδυνότητας, με άμεσες επιπτώσεις στην αναπτυξιακή πορεία του συνόλου της πόλης. Στο άρθρο παρουσιάζονται μια σύντομη ιστορική επισκόπηση των ερευνών και μελετών, που εκπονήθηκαν κατά καιρούς, ένα οδοιπορικό στις συνοικίες, που αναδεικνύει την ακραία κακή κατάσταση του δομημένου περιβάλλοντος, ένα περίγραμμα της πολεοδομικής οργάνωσης, των χρήσεων γης και του πολιτιστικού περιβάλλοντος, καθώς και τα συμπεράσματα αυτής της επισκόπησης. Κύρια ευρήματα είναι η αποσπασματική προσέγγιση, άλλοτε κυρίως χωρική και άλλοτε κυρίως κοινωνική ή κυκλοφοριακή. Το μεγαλύτερο μέρος αυτών των ερευνών ή μελετών δεν υλοποιήθηκε, γεγονός που συνέβαλε καθοριστικά στην κατάσταση εγκατάλειψης και ερείπωσης, στην οποία το Ι. Κ. Β. έχει περιέλθει. Ακόμη, η εγκατάλειψη του δημόσιου χώρου, η προϊούσα ερείπωση των κτηρίων – κατοικιών στην πλειονότητά τους και η ερήμωση ολόκληρων αστικών γειτονιών. Είναι φανερό πως η τοπική αυτοδιοίκηση θα έπρεπε να έχει κάνει περισσότερα για την ‘καρδιά’ της πόλης και την αντιστροφή αυτής της κατάστασης. Προτείνεται μια στρατηγική διάσωσης, αναγέννησης και επανακατοίκησης του Ι. Κ. Β., μετά από κριτική επισκόπηση και του ισχύοντος εθνικού θεσμικού πλαισίου, όπου προκρίνεται το Σχέδιο Ολοκληρωμένης Αστικής Παρέμβασης (Σ. Ο. Α. Π., Ν. 2742/1999), ως το πλέον ενδεικνυόμενο εργαλείο διάσωσης. Προτείνεται το Σ. Ο. Α. Π. να ενταχθεί στο πλαίσιο των διεθνών Χαρτών της UNESCO / ICOMOS (Κείμενο Αναφοράς του Toledo, Χάρτα της Λειψίας, Αρχές της Βαλέτας), των Οδηγιών και πρωτοβουλιών της Ε. Ε. (π. χ., New European Bauhaus), καθώς και κομβικών κειμένων διεθνών φορέων (π. χ., Νέα Χάρτα των Αθηνών, European Council of Town Planners, ECTP). Η καινοτομία της έρευνας συνίσταται κυρίως στην κριτική επισκόπηση των αστικών σχεδίων για το Ι. Κ. Β. μέχρι σήμερα, στην κριτική επεξεργασία και αξιολόγηση του ισχύοντος εθνικού και διεθνούς θεσμοθετημένου πλαισίου παρεμβάσεων για τα ιστορικά κέντρα και ως απόρροια αυτών, στην πρόταση της πλέον ενδεικνυόμενης λύσης για τον τρόπο παρέμβασης – το Σ. Ο. Α. Π. Αυτό προτείνεται να κινηθεί εντός του πλαισίου των ισχυόντων διεθνών, επίσημων κειμένων, περιλαμβάνοντας τις χωρικές και α-χωρικές συνιστώσες ανάπτυξης, γεγονός σπάνιο στην ελληνική πολεοδομία και τον αστικό σχεδιασμό.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 11:30 – 13:30 A1

 Αστική ταυτότητα και αναπλάσεις

▶ Θεματική ενότητα

 Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές

Η δυναμική του θεσμικού πλαισίου πολεοδομικού σχεδιασμού στην Ελλάδα: Κριτική αποτίμηση με έμφαση στις αστικές παρεμβάσεις [282]

Πρίγκου Σταματία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η παρούσα εργασία εξετάζει το ισχύον θεσμικό πλαίσιο πολεοδομικού σχεδιασμού στην Ελλάδα με έμφαση στις διαδικασίες αστικών παρεμβάσεων, όπως οι αναπλάσεις, και επιχειρεί μια θεωρητική και κριτική αποτίμηση της αποτελεσματικότητάς του. Εστιάζοντας στις εξελίξεις των τελευταίων δεκαετιών, αναλύεται πώς οι θεσμικές μεταβολές και οι αλλαγές στα επίπεδα σχεδιασμού (ΓΠΣ, ΕΧΣ, ΤΧΣ, ΕΣΧΑΔΑ, ΕΣΧΑΣΕ κ. ά.) επηρεάζουν την υλοποίηση αστικών έργων και την εφαρμογή στρατηγικών ανασυγκρότησης του αστικού χώρου. Η μεθοδολογική προσέγγιση βασίζεται σε ποιοτικές συνεντεύξεις με εκπροσώπους δημόσιων φορέων (όπως ΥΠΕΝ, πολεοδομικές υπηρεσίες, ΟΤΑ), μελετητές του χώρου και μέλη του ακαδημαϊκού χώρου, προκειμένου να αναδειχθούν οι προκλήσεις, οι παθογένειες και τα εν δυνάμει περιθώρια μεταρρύθμισης. Παράλληλα, αξιοποιείται συγκριτική ανασκόπηση επιλεγμένων περιπτώσεων αστικών παρεμβάσεων που υλοποιήθηκαν ή σχεδιάστηκαν τα τελευταία χρόνια, με στόχο την εντοπισμό κρίσιμων θεσμικών και διοικητικών ασυνεχειών. Συμπληρωματικά, εξετάζονται επιλεγμένα παραδείγματα αστικών παρεμβάσεων (π.χ. ΕΠΣ Διεθνούς Έκθεσης Θεσσαλονίκης, αναπλάσεις σε ιστορικά κέντρα) ώστε να αναδειχθούν στην πράξη τα θεσμικά και πολιτικά εμπόδια. Τα προκαταρκτικά ευρήματα καταδεικνύουν την ύπαρξη θεσμικής πολυπλοκότητας, επικάλυψης αρμοδιοτήτων και έλλειψης συνέχειας στις διαδικασίες σχεδιασμού και εφαρμογής. Η εργασία καταλήγει σε προτάσεις για την αναθεώρηση επιμέρους εργαλείων σχεδιασμού και την ανάγκη ενίσχυσης του στρατηγικού χαρακτήρα του πολεοδομικού σχεδιασμού στην κατεύθυνση μιας βιώσιμης και κοινωνικά δίκαιης αστικής ανάπτυξης.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 11:30 – 13:30 A1

Αστική ταυτότητα και αναπλάσεις

▶ Θεματική ενότητα

Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές

Ο κλάδος της μουσικής δραστηριότητας στη Θεσσαλονίκη: Χωρικές, Οικονομικές και Κοινωνικοπολιτισμικές επιδράσεις στην πόλη [165]

Κουρκουρίδης Δημήτρης, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*
Καλογερέσης Θανάσης, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*

Ο κλάδος της μουσικής δραστηριότητας στη Θεσσαλονίκη αποτελεί διαχρονικά έναν βασικό φορέα πολιτιστικής έκφρασης, οικονομικής δραστηριότητας και κοινωνικής αλληλεπίδρασης. Με μια πλούσια μουσική παράδοση, η πόλη έχει διαμορφώσει ένα δυναμικό μουσικό οικοσύστημα που περιλαμβάνει ωδεία, μουσικά σχολεία, στούντιο ηχογραφήσεων, μουσικές σκηνές, χώρους διασκέδασης με μουσική και άτυπους χώρους συγκέντρωσης μουσικών, όπως σύλλογοι και καλλιτεχνικές κολεκτίβες. Η παρούσα έρευνα αποτελεί μέρος μεταδιδακτορικής έρευνας που βρίσκεται σε εξέλιξη. Η έρευνα αυτή στοχεύει: 1) Στη διερεύνηση της χωρικής διάστασης του κλάδου της μουσικής δραστηριότητας στην Θεσσαλονίκη, η οποία θα καλύπτει τις εξής κατηγορίες δρώντων: α) Μουσική Εκπαίδευση, β) Υποδομές, γ) Μουσική Παραγωγή και δ) Πολιτικές και Θεσμικές Παρεμβάσεις. 2) Στην ανάλυση της οικονομικής διάστασης του κλάδου της μουσικής δραστηριότητας στην πόλη, εξετάζοντας την επίδραση του κλάδου στην απασχόληση της πόλης και εν γένει στην τοπική οικονομία. 3) Στην ανάλυση της κοινωνικοπολιτισμικής επίδρασης του κλάδου της μουσικής δραστηριότητας στην Θεσσαλονίκη, εξετάζοντας τον ρόλο της μουσικής στην πολιτιστική ταυτότητα της Θεσσαλονίκης, την σχέση των μουσικών κοινοτήτων με την τοπική κοινωνία και η συμβολή τους στη διαμόρφωση τοπικών πολιτιστικών δικτύων. Στην παρούσα εργασία, αρχικά παρουσιάζεται η συνολική μεθοδολογία της μεταδιδακτορικής έρευνας και στην συνέχεια παρουσιάζονται ευρήματα από τις πρώτες διερευνητικές συνεντεύξεις με μουσικούς, επιχειρηματίες και μουσικούς παραγωγούς. Τα αρχικά πορίσματα αναδεικνύουν ένα πολυδιάστατο οικοσύστημα, όπου η μουσική λειτουργεί όχι μόνο ως καλλιτεχνική έκφραση, αλλά και ως μηχανισμός δημιουργίας αστικής κουλτούρας και κοινότητας. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το φαινόμενο της «διαρροής ταλέντων» προς την Αθήνα, αλλά και οι αφηγήσεις καλλιτεχνών που επιλέγουν να παραμείνουν στη Θεσσαλονίκη για λόγους ταυτότητας και ανήκειν.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 11:30 – 13:30 A2

Επιχειρηματικότητα και παραγωγικές δραστηριότητες

▶ Θεματική ενότητα

Πολιτισμός και τουρισμός

Η συμβολή της Αποκεντρωμένης Διοίκησης στην πολεοδόμηση των Επιχειρηματικών Πάρκων [221]

Βεζυριαννίδου Σουλτάνα, *Αποκεντρωμένη Διοίκηση Μακεδονίας-Θράκης*
Γεωργιτσοπούλου Μαρία, *Αποκεντρωμένη Διοίκηση Μακεδονίας-Θράκης*

Η μεγάλη διασπορά της βιομηχανικής δραστηριότητας και η δημιουργία άτυπων βιομηχανικών συγκεντρώσεων στο σύνολο της έκτασης της αγροτικής γης της χώρας ακόμη και σε περιοχές γης υψηλής παραγωγικότητας προκάλεσε και συνεχίζει να δημιουργεί αρνητικές επιπτώσεις στο φυσικό και δομημένο περιβάλλον αλλά και στη βιομηχανία. Η κατάσταση αυτή οδήγησε στην αναγκαιότητα για την πολεοδομική και λειτουργική οργάνωση Επιχειρηματικών Πάρκων (ΕΠ) και την περιβαλλοντική εξυγίανση περιοχών με πιέσεις από την εκτός σχεδίου και άναρχη ανάπτυξη και δόμηση. Η Αποκεντρωμένη Διοίκηση (ΑΔ) αποτελεί τον φορέα που έχει την αρμοδιότητα έγκρισης, τροποποίησης και αναθεώρησης των ρυμοτομικών σχεδίων των Επιχειρηματικών Πάρκων σύμφωνα με το άρθρο 11 του Ν. 4982/2022, όπως ισχύει, ενώ η Κεντρική Διοίκηση έχει επιτελικό και συντονιστικό ρόλο ως προς την παροχή κατευθύνσεων προς την ΑΔ για την άσκηση της εν λόγω αρμοδιότητας. Το παρόν άρθρο αρχικά επιδιώκει να αποτυπώσει τα ζητήματα που απασχολούν την πολεοδόμηση των οργανωμένων υποδοχέων των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και να αναδείξει τα προβλήματα που δυσχεραίνουν και καθυστερούν τη λειτουργία τους. Παρουσιάζονται παραδείγματα μελετών έγκρισης, τροποποίησης και αναθεώρησης των ρυμοτομικών σχεδίων ΕΠ που χωροθετούνται στη Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης και έχουν εγκριθεί από την ΑΔ Μακεδονίας Θράκης. Μέσα από την παρουσίαση αυτή διαπιστώνεται ότι, οι μελέτες πολλές φορές δεν ακολουθούν τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης καθώς ασύμβατες χρήσεις επιδιώκεται να χωροθετηθούν σε οργανωμένους υποδοχείς. Παρατηρείται επίσης το παράδοξο να μην υπάρχουν σαφείς κατευθυντήριες οδηγίες που να δίνουν λύσεις στα προβλήματα που ανακύπτουν κατά τον σχεδιασμό των ΕΠ και να επιδιώκεται η εξεύρεση «χωρικών» λύσεων χωρίς τη συμβολή της χωροταξίας και του σχεδιασμού. Το άρθρο καταλήγει σε συμπεράσματα και προτάσεις για την ορθολογική οργάνωση των ΕΠ.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 11:30 – 13:30 Α2

Επιχειρηματικότητα και παραγωγικές δραστηριότητες

▶ Θεματική ενότητα

Παραγωγικές δραστηριότητες και Οργανωμένοι υποδοχείς

Άτυπες Βιομηχανικές Συγκεντρώσεις: Η περίπτωση της ΑΒΣ Κρουονερίου [176]

Γκούντα Μαριάμ-Ουρανία, *ReDePlan Consultants AE*

Γάτου Αλεξία-Γεωργία, *ReDePlan Consultants AE*

Πετούση Σοφία, *ReDePlan Consultants AE*

Η μακροχρόνια υστέρηση του στρατηγικού σχεδιασμού για τη βιομηχανική ανάπτυξη στην Ελλάδα, σε συνδυασμό με την ανεπαρκή ενσωμάτωση της επιχειρηματικής δραστηριότητας στον πολεοδομικό και χωρικό σχεδιασμό, έχει οδηγήσει στη συγκρότηση διάχυτων και μη θεσμοθετημένων συγκεντρώσεων παραγωγικών δραστηριοτήτων σε περιοχές εκτός σχεδίου σε όλη την επικράτεια. Οι Άτυπες Βιομηχανικές Συγκεντρώσεις (ΑΒΣ), όπως ορίζονται από το άρθρο 3, Ν. 4982/22, εντοπίζονται κατά κύριο λόγο πλησίον βασικών υποδομών, μεταφορών και μητροπολιτικών κέντρων και αποτελούν κρίσιμες συσιστώσες του παραγωγικού ιστού της χώρας. Ωστόσο, η απουσία επαρκών τεχνικών υποδομών και οργανωμένης πολεοδομικής διάρθρωσης έχει ως αποτέλεσμα τη λειτουργία των συγκεντρώσεων αυτών υπό καθεστώς θεσμικής αβεβαιότητας, με συσσωρευμένα λειτουργικά και περιβαλλοντικά προβλήματα. Στο πλαίσιο αυτό, εξετάζεται η περίπτωση της ΑΒΣ Κρουονερίου Αττικής, ως ένα αντιπροσωπευτικό παράδειγμα πρώτης οργανωμένης προσπάθειας που υλοποιείται από πρωτοβουλία των εγκατεστημένων επιχειρήσεων της περιοχής, με την υποστήριξη του Συνδέσμου Επιχειρήσεων Βορείου Τομέα Αττικής (ΣΕΒΑ) για την έκδοση της ΚΥΑ Αναγνώρισης της ΑΒΣ. Η ανάλυση περιλαμβάνει την αποτύπωση των λειτουργικών, παραγωγικών και χωρικών χαρακτηριστικών της άτυπης συγκέντρωσης, καθώς και τη διαδικασία εξέλιξης του έργου από την αρχική φάση καταγραφής έως τη διαμόρφωση πρότασης θεσμικής αναγνώρισης, με τελικό στόχο την λειτουργική, πολεοδομική και περιβαλλοντική εξυγίανση της συγκέντρωσης αυτής. Παράλληλα, αναδεικνύει τις δυνατότητες θεσμικής ενσωμάτωσης των ΑΒΣ σε συνθήκες οργανωμένων υποδοχέων, χωρίς την επιβολή μετεγκατάστασης, αλλά με στοχευμένες παρεμβάσεις. Το παράδειγμα του Κρουονερίου αποτελεί την πρώτη, όπως έχει ήδη αναφερθεί, και χαρακτηριστική εφαρμογή «bottom-up» ενεργοποίησης του ιδιωτικού τομέα στη διαμόρφωση τεκμηριωμένων χωρικών και περιβαλλοντικών παρεμβάσεων. Η παρούσα εισήγηση παρουσιάζει τη μελέτη περίπτωσης της ΑΒΣ Κρουονερίου, εστιάζοντας στα χαρακτηριστικά της και στις τεχνικές και θεσμικές απαιτήσεις ένταξής της σε ένα λειτουργικά οργανωμένο και περιβαλλοντικά βιώσιμο πολεοδομικό πλαίσιο, συμβατό με τις προβλέψεις του θεσμικού πλαισίου για τους οργανωμένους υποδοχείς επιχειρηματικότητας (Επιχειρηματικά Πάρκα/ΕΠ). Εξετάζονται κρίσιμες παράμετροι όπως η περιβαλλοντική αποκατάσταση, η κατασκευή ή/και αναβάθμιση υποδομών, η οριοθέτηση λειτουργικών ενοτήτων και η εναρμόνιση με τον πολεοδομικό και χωροταξικό σχεδιασμό. Τέλος, αναδεικνύεται η σημασία της τεκμηριωμένης προσέγγισης και της θεσμικής προσαρμογής για την ενσωμάτωση των ΑΒΣ στο αναπτυξιακό καθεστώς, με στόχο τη μετεξέλιξή τους σε Επιχειρηματικά Πάρκα Εξυγίανσης (ΕΠΕ), σύμφωνα με το άρθρο 20, Ν. 4982/2022, αξιοποιώντας εφαρμοσμένα παραδείγματα και καλές πρακτικές.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 11:30 – 13:30 Α2

Επιχειρηματικότητα και παραγωγικές δραστηριότητες

▶ Θεματική ενότητα

Παραγωγικές δραστηριότητες και Οργανωμένοι υποδοχείς ■ Περιβαλλοντικές Προκλήσεις και Χωρικός σχεδιασμός

Εφαρμογή της μεθοδολογίας real options στην κατασκευή και διασύνδεση ομάδας έργων ΑΠΕ στο δίκτυο μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας [19]

Παπαδημητρίου Βασίλειος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Πολύζος Σεραφείμ, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Τσιώτας Δημήτριος, Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η ενέργεια αποτελούσε ανέκαθεν έναν από τους βασικότερους παράγοντες για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της κάθε κοινότητας. Οι εξελίξεις στον ενεργειακό τομέα διαμορφώνονται με ταχύτατους ρυθμούς την τελευταία περίοδο, αφού αυξάνονται διαρκώς οι απαιτήσεις και οι ανάγκες για τη χρήση διαφόρων πηγών ενέργειας. Οι επενδύσεις σε έργα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ) επηρεάζονται από ποικίλες αβεβαιότητες, τόσο εσωτερικές (π.χ. η διάρκεια της ηλιακής ακτινοβολίας) όσο και εξωτερικές (π.χ. η τιμή πώλησης της ηλεκτρικής ενέργειας). Η μεθοδολογία των Real Options (RO) εφαρμόζεται ευρέως στην υφιστάμενη βιβλιογραφία, καθώς συνδυάζει και βελτιώνει τη χρήση των παραδοσιακών μεθόδων, παρέχοντας παράλληλα την απαιτούμενη ευελιξία και τις πιο ακριβείς εκτιμήσεις για την αξιολόγηση των επενδύσεων σε έργα ΑΠΕ. Σκοπός αυτού του άρθρου είναι η παρουσίαση του πλαισίου, στο οποίο εντάσσονται αφενός η κατασκευή μίας καθορισμένης ομάδας έργων ΑΠΕ στην Ελλάδα και αφετέρου οι εργασίες για τη διασύνδεσή τους στο εθνικό δίκτυο μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Χρησιμοποιείται η μεθοδολογία των RO για την αποτίμηση της εν λόγω επένδυσης και αναλύονται τα δικαιώματα της εγκατάλειψης ή της συνέχειας τοποθέτησης κεφαλαίων, σε όλα τα βασικά στάδια υλοποίησης του έργου. Σημαντική επίδραση στη διαμόρφωση των αποτελεσμάτων έχει η αποτελεσματική αναγνώριση και ανάλυση των κρίσιμων αβεβαιοτήτων, οι οποίες μπορούν να επηρεάσουν καθοριστικά την έκβαση της συγκεκριμένης επένδυσης καθ' όλη τη διάρκεια ζωής του έργου.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 11:30 – 13:30 A2

Επιχειρηματικότητα και παραγωγικές δραστηριότητες

▶ Θεματική ενότητα

Ενέργεια και χωρικός σχεδιασμός ▪ Νέες τεχνολογίες και χώρος ▪ Οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή ▪ Παραγωγικές δραστηριότητες και Οργανωμένοι υποδοχείς ▪ Περιφερειακή ανάπτυξη-χωρικές ανισότητες

Βελτιστοποίηση τομεακής παραγωγής με εφαρμογή του μαθηματικού προγραμματισμού στην ανάλυση εισροών–εκροών: Η περίπτωση της Ελλάδας [23]

Καντιάνης Δημήτριος Δ., Πανεπιστήμιο Αιγαίου
 Τσιώτας Δημήτριος, Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
 Κραμποκούκης Θωμάς, Πανεπιστήμιο Δυτ. Μακεδονίας

Ο αποτελεσματικός οικονομικός σχεδιασμός αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο για την επίτευξη των κοινωνικο-οικονομικών στόχων που τίθενται από τις κυβερνήσεις των κρατών σε παγκόσμιο επίπεδο. Η ανάλυση εισροών-εκροών (I-O) θεωρείται ως μία από τις πιο ευρύτερα εφαρμοσμένες ποσοτικές μεθόδους οικονομικού προγραμματισμού, χρησιμοποιώντας ως βάση της τον πίνακα εισροών-εκροών στον οποίο αποτυπώνεται το σύνολο των αγαθών, των υπηρεσιών αλλά και των τομεακών σχέσεων μιας εθνικής οικονομίας. Παρά την ευρεία χρήση του, το υπόδειγμα I-O δεν μπορεί να αντιμετωπίσει ζητήματα που σχετίζονται με τη βέλτιστη κατανομή των πόρων και, ως εκ τούτου, υπάρχει η ανάγκη εφαρμογής τεχνικών βελτιστοποίησης. Συνεπώς, ο βασικός σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η ενσωμάτωση του μαθηματικού προγραμματισμού στην κλασική ανάλυση εισροών-εκροών, από την οποία αναμένεται ότι θα επιτευχθούν πιο συνεπή και άρα πιο χρήσιμα αποτελέσματα. Ειδικότερα, εφαρμόζεται η τεχνική του Γραμμικού Προγραμματισμού (ΓΠ) δεδομένου ότι οι τομεακές σχέσεις του πίνακα I-O εκφράζονται γραμμικά. Υπό αυτήν την έννοια, διερευνάται η οικονομική δομή της Ελλάδας και ο καθορισμός των τομεακών επιπέδων παραγωγής, χρησιμοποιώντας τον τελευταίο πίνακα I-O που είναι δημοσιευμένος από την Ελληνική Στατιστική Αρχή για το έτος 2020. Στο πλαίσιο της ολοκληρωμένης αυτής εφαρμογής της ανάλυσης I-O και του ΓΠ αναζητείται ο προσδιορισμός της βέλτιστης κατανομής των οικονομικών πόρων σε τομεακή βάση (μεταβλητές απόφασης) για τη μεγιστοποίηση του εθνικού εισοδήματος (αντικειμενική συνάρτηση).

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 11:30 – 13:30 A2

Επιχειρηματικότητα και παραγωγικές δραστηριότητες

▶ Θεματική ενότητα

Οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή ■ Παραγωγικές δραστηριότητες και Οργανωμένοι υποδοχείς

Προοπτικές, Κίνητρα και Πρακτικές Ενασχόλησης στον Αγροτουρισμό: Αντιλήψεις των Επιχειρηματιών του Κλάδου [99]

Δημοπούλου Γιώτα, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Γκαραβούζη Αναστασία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Ματσιώρη Στεριανή, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η παρούσα έρευνα στοχεύει στη διερεύνηση των απόψεων των επιχειρηματιών που δραστηριοποιούνται στον κλάδο του αγροτουρισμού. Η συλλογή των δεδομένων υλοποιήθηκε με τη βοήθεια δομημένου ερωτηματολογίου, το οποίο διανεμήθηκε ηλεκτρονικά στο σύνολο των ιδιοκτητών επιχειρήσεων που έχουν λάβει το Ειδικό Σήμα Αγροτουρισμού σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία του Υπουργείου Τουρισμού. Έγινε χρήση ψυχομετρικών εργαλείων της διεθνούς βιβλιογραφίας για τη μέτρηση των κύριων μεταβλητών συμπεριλαμβανομένων των περιβαλλοντικών συνηθειών, των στάσεων και οι αντιλήψεις σχετικά με αυτές, των κινήτρων που τους παρακινούν να αναπτύξουν φιλοπεριβαλλοντικές συνήθειες, αλλά και των απόψεων σχετικά με τις επιπτώσεις του τουρισμού στο περιβάλλον. Η στατιστική ανάλυση περιλαμβάνει ελέγχους υποθέσεων και πολυμεταβλητές μεθόδους όπως Παραγοντική Ανάλυση. Τα αποτελέσματα καταδεικνύουν ότι οι επιχειρηματίες παρουσιάζουν θετικές περιβαλλοντικές στάσεις, θεωρούν ότι ο τουρισμός πρέπει να αναπτύσσεται σε αρμονία με το φυσικό περιβάλλον, αλλά αντιλαμβάνονται και τα προβλήματα του αγροτουρισμού, θεωρώντας το μεγαλύτερο πρόβλημα την έλλειψη τουριστικού σχεδιασμού και marketing. Η χρησιμότητα της παρούσας έρευνας, σχετίζεται με την καταγραφή δεδομένων του περιβαλλοντικού προφίλ των επιχειρήσεων αγροτουρισμού στον ελλαδικό χώρο, ενώ μεταξύ άλλων, παρουσιάζει κάποιες από τις ελλείψεις που αφορούν το νομικό πλαίσιο του αγροτουρισμού, ενώ συνεισφέρει στη διατύπωση προτάσεων στην κατεύθυνση της περαιτέρω προώθησης του Αγροτουρισμού.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 11:30 – 13:30 A2

 Επιχειρηματικότητα και παραγωγικές δραστηριότητες

▶ Θεματική ενότητα

 Πολιτισμός και τουρισμός ▪ Τουριστική ανάπτυξη και χωρικός σχεδιασμός

Διαχρονική εξέλιξη και χαρτογραφική απεικόνιση της βιομηχανικής δραστηριότητας στον ελλαδικό χώρο [154]

Γάτου Αλεξία-Γεωργία, *ReDePlan Consultants AE*
Μπαλάτς Σωκράτης, *ReDePlan Consultants AE*

Η ελληνική βιομηχανία συνεισφέρει περίπου το 13% στο ΑΕΠ της χώρας (σε όρους Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία - ΑΓΑ) και ο μετασχηματισμός της παραγωγικής δομής, μέσω κατάλληλων πολιτικών, αποτελεί μοχλό ανθεκτικής οικονομικής ανάπτυξης. Η χωρική ανάπτυξη της βιομηχανίας στον ελλαδικό χώρο αναπτύχθηκε κατά κανόνα με άναρχο τρόπο, αναδεικνύοντας αργά ή αποσπασματικά αντανακλαστικά του νομοθέτη στις τάσεις και στις ανάγκες ανάπτυξης του δευτερογενούς τομέα. Ο πρώτος νόμος για την θεσμοθέτηση οργανωμένων περιοχών βιομηχανικών χρήσεων σε πολεοδομικό και χωροταξικό επίπεδο ψηφίστηκε το 1965 (ν. 4685/65) και βασικός λόγος δημιουργίας σχετικής νομοθεσίας ήταν οι διαφορετικές ανάγκες πολεοδόμησης μιας βιομηχανικής περιοχής. Η παρούσα εργασία επικεντρώνεται στη διαχρονική απεικόνιση των μεταβολών των χρήσεων – καλύψεων γης σε σχέση με την βιομηχανική δραστηριότητα στον ευρύτερο ελλαδικό χώρο, μέσω της ανάλυσης διανυσματικών δεδομένων της υπηρεσίας Corine Land Cover (CLC) του προγράμματος Copernicus της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα δεδομένα αυτά αφορούν τις περιόδους 1990, 2000, 2006, 2012, 2018. Μολονότι το CLC εμπεριέχει μία ευρεία κατηγοριοποίηση καλύψεων γης (π.χ. 1. 2. 1: «Βιομηχανικές και Εμπορικές Ζώνες»), δεν προσφέρει επαρκή λεπτομέρεια για τον ακριβή εντοπισμό της βιομηχανικής δραστηριότητας. Το γεγονός αυτό, καθιστά αναγκαίο τον συνδυασμό του CLC με συμπληρωματικά δεδομένα (όπως ανοιχτά γεωχωρικά δεδομένα, π.χ. OSM, geofabrik) ή άλλες μεθόδους ανάλυσης, όπως η τηλεπισκόπηση. Η χωρική ανάλυση αυτή έχει βασικό άξονα τη σύγκριση των χρονικών στιγμών των CLC χαρτών και την υπέρθεση των θεσμοθετημένων δεδομένων βιομηχανικών χρήσεων γης, με σκοπό την εκτίμηση της διάχυσης των παραγωγικών δραστηριοτήτων εκτός οργανωμένων υποδοχέων, τον βαθμό επηρεασμού των ευρύτερων περιοχών και την άναρχη χωροθέτηση των παραγωγικών δραστηριοτήτων. Ο όρος βιομηχανία με την ευρύτερη έννοια είναι πολυσύνθετος και περιλαμβάνει πληθώρα κλάδων με ποικίλα χαρακτηριστικά χωροθέτησης, τα οποία αποτελούν ιδιάζουσα πρόκληση για την ανάλυση. Στόχος της παρούσης εργασίας είναι η ανάδειξη της αναγκαιότητας της ορθολογικής χωροθέτησης οργανωμένων υποδοχέων, μέσω γεωγραφικών συστημάτων πληροφοριών ως εργαλείο υποστήριξης λήψης αποφάσεων. Στόχος της χαρτογράφησης των αλλαγών καλύψεων/ χρήσεων γης βιομηχανίας, όπως περιγράφηκε ανωτέρω, είναι τα Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών να χρησιμοποιηθούν ως οδηγός για την κατάρτιση σχεδίων δράσης για την διερεύνηση δυνατότητας χωροθέτησης Επιχειρηματικών Πάρκων (Ν. 4982/2022).

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 11:30 – 13:30 A2

 Επιχειρηματικότητα και παραγωγικές δραστηριότητες

▶ Θεματική ενότητα

 Παραγωγικές δραστηριότητες και Οργανωμένοι υποδοχείς

Τα σύγχρονα χρηματοδοτικά εργαλεία και ο ρόλος των Παρατηρητηρίων Επιχειρηματικότητας για τη δημιουργία ευέλικτων Επιχειρηματικών Πάρκων [7]

Τσουράπη Χρυσάνθη, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Γουργιώτης Ανέστης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η ανάγκη για ευελιξία των ΕΠ εντοπίζεται κυρίως στην στροφή των κρατών προς την προοπτική διερεύνηση για τη Βιομηχανία. Την τελευταία δεκαετία οι ραγδαίες εξελίξεις στην κλιματική αλλαγή, η παγκόσμια οικονομική κρίση, η εμφάνιση της πανδημίας, και οι επιπτώσεις όλων αυτών στη Βιομηχανία, οδηγούν αναπόφευκτα στην ανάγκη προγραμματισμού και εκπόνησης επιχειρησιακών σχεδίων για την αποφυγή/αντιμετώπιση μελλοντικών τέτοιων καταστάσεων και την εξασφάλιση της βιωσιμότητας των ΕΠ. Η ανάπτυξη ευέλικτων Επιχειρηματικών Πάρκων δύνανται να διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη μιας γεωγραφικής περιοχής, με την προώθηση της ανάπτυξης της «πράσινης οικονομίας», της μετάβασης σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα και της ενσωμάτωση της αειφόρου ανάπτυξης και της σύγχρονης καινοτομίας. Στην σύγχρονη εποχή, η χρήση χρηματοδοτικών εργαλείων είναι ζωτικής σημασίας για τις επιχειρήσεις και κατ' επέκταση για την υλοποίηση έργων που αφορούν την ενίσχυση της ευελιξίας των ΕΠ. Η παρούσα έρευνα αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης καινοτόμου έρευνας που αφορά τη δημιουργία ευέλικτων μοντέλων ΕΠ. Στο πλαίσιο αυτό, διερευνούνται και τα ακόλουθα ερευνητικά ερωτήματα: • Η δυνατότητα και οι προϋποθέσεις πρόσβασης ενός ΕΠ σε σύγχρονα χρηματοδοτικά εργαλεία, προκειμένου να ενισχύσει τη βιωσιμότητά του, να αποκτήσει ευέλικτη μορφή και να είναι εφικτή η υλοποίηση Σεναρίων στα πλαίσια Προοπτικής Διερεύνησης. Πώς οι δείκτες ευελιξίας των ΕΠ αυξάνουν τις ευκαιρίες πρόσβασης σε χρηματοδοτικά εργαλεία. • Πώς τα Παρατηρητήρια Επιχειρηματικότητας αποτελούν τον πλέον σημαντικό και χρήσιμο κόμβο για την πρόσβαση σε δεδομένα που αφορούν την επικαιροποιημένη κατάσταση των αγορών, τα οποία χρησιμοποιούνται στα Σενάρια Προοπτικής Διερεύνησης, αλλά και την πρόσβαση σε χρηματοδοτικά εργαλεία και την καινοτομία. Τα ΕΠ έχουν πρόσβαση σε χρηματοδοτικά εργαλεία τόσο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, όσο και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων. Στην παρούσα έρευνα αναλύεται η σύνδεση των όρων χρηματοδότησης καινοτόμων και βιώσιμων επιχειρήσεων, εγκατεστημένων εντός ευέλικτων ΕΠ, με τους δείκτες ευελιξίας. Γίνεται επίσης ειδική αναφορά στην περίπτωση που αυτά τα ΕΠ εγκαθίστανται σε νησιά, και πώς αυτή η εγκατάσταση ενισχύει τον γεωστρατηγικό ρόλο αυτών των νησιών.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 11:30 – 13:30 A2

 Επιχειρηματικότητα και παραγωγικές δραστηριότητες

▶ Θεματική ενότητα

 Mega-trends (EU Green Deal, Βιομηχανία 4.0 κλπ) και ανάπτυξη ■ Οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή ■ Παραγωγικές δραστηριότητες και Οργανωμένοι υποδοχείς ■ Στρατηγικός Σχεδιασμός και Γεωπολιτική ■ Χωρικός σχεδιασμός και νησιωτικότητα

Ο ρόλος του Χωρικού Σχεδιασμού στη Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη: Μια κριτική αποτίμηση του νέου ΕΧΠ-Τ [205]

Σαραντάκου Ευθυμία, Πανεπιστήμιο Δυτ. Αττικής

Ο χωρικός σχεδιασμός αποτελεί θεμελιώδες εργαλείο για τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη, ιδιαίτερα σε κοινωνίες που επιδιώκουν τη μακροπρόθεσμη, ισόρροπη αξιοποίηση των φυσικών, κοινωνικών και πολιτιστικών πόρων. Η σχετική βιβλιογραφία (Chettiparamb & Thomas 2012, Dredge & Jenkins 2011, Hayllar et al. 2008, King & Pearlman 2009, Κοκκώσης 2015, Σαραντάκου & Καραχάλης 2024) αναγνωρίζει τέσσερις βασικούς ρόλους του χωρικού σχεδιασμού στον τουριστικό τομέα: την περιβαλλοντική προστασία, την προώθηση κατάλληλων μορφών ανάπτυξης, την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και την ανθεκτικότητα των προορισμών. Οι ρόλοι αυτοί δεν είναι μόνο θεωρητικοί, αλλά έχουν θεσμική κατοχύρωση και στον ν. 4447/2016, ο οποίος ορίζει το πλαίσιο του χωρικού σχεδιασμού στην Ελλάδα. Στο πλαίσιο αυτό, τα Ειδικά Χωροταξικά Πλαίσια (ΕΧΠ) λειτουργούν ως στρατηγικά εργαλεία για την οργάνωση τομέων εθνικής σημασίας, όπως ο τουρισμός. Το νέο Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο για τον Τουρισμό (ΕΧΠΤ), που τέθηκε σε διαβούλευση τον Ιούλιο του 2024, συνοδευόμενο από ΣΜΠΕ, επιδίωξε να ενσωματώσει τη βιώσιμη ανάπτυξη ως βασική αρχή. Ωστόσο, η δημόσια διαβούλευση ανέδειξε σοβαρές ενστάσεις, κυρίως ως προς την ισόρροπη ενσωμάτωση περιβαλλοντικών, κοινωνικών και οικονομικών διαστάσεων. Η παρούσα έρευνα προχωρά σε κριτική αποτίμηση του σχεδίου, με βάση μια σύνθετη μεθοδολογία με υποκειμενικά κριτήρια. Η ανάλυση οργανώνεται γύρω από τρεις άξονες: α) τον βαθμό ανταπόκρισης στους τέσσερις θεμελιώδεις ρόλους του χωρικού σχεδιασμού για τον τουρισμό, β) την αξιολόγηση κρίσιμων ρυθμίσεων (όπως εκτός σχεδίου δόμηση, σημειακή χωροθέτηση, ΟΥΤΔ, κλιματική αλλαγή), και γ) τη σαφήνεια και δεσμευτικότητα των διατάξεων. Η ανάλυση καταδεικνύει ότι το σχέδιο εστιάζει υπέρμετρα στην προσέλκυση επενδύσεων, παραμελώντας την περιβαλλοντική και κοινωνική διάσταση. Κυρίως, αποδεικνύεται ανεπίκαιρο, καθώς δεν περιλαμβάνει σαφείς ρυθμίσεις για τη διαχείριση της κλιματικής αλλαγής, θέτοντας υπό αμφισβήτηση τον βιώσιμο χαρακτήρα του.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 11:30 – 13:30 A6

 Τουριστική ανάπτυξη και χωρικός σχεδιασμός

▶ Θεματική ενότητα

 Τουριστική ανάπτυξη και χωρικός σχεδιασμός

Συμβολή μίας Μεσογειακής Κοινότητας Έργων για το Βιώσιμο Τουρισμό στους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ: Μια Μεθοδολογική Προσέγγιση [197]

Κουτσοπούλου Αντωνία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Παπαθεοχάρη Θεοδώρα, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Μολώνη Πελαγία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Νιαβής Σπύρος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Κοκκώσης Χάρης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Ο βιώσιμος τουρισμός αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την υλοποίηση των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ), ενισχύοντας την οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή. Συμβάλλει στη δημιουργία θέσεων εργασίας, στην ενίσχυση των τοπικών οικονομιών και στη διατήρηση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς. Παράλληλα, προωθεί υπεύθυνες πρακτικές κατανάλωσης και παραγωγής με στόχο τη μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος. Σε αυτό το πλαίσιο, η ευθυγράμμιση των τουριστικών δραστηριοτήτων με τους ΣΒΑ αποτελεί βασική προτεραιότητα για στρατηγικές σε διεθνές και περιφερειακό επίπεδο. Η παρούσα εισήγηση εστιάζει στην αξιολόγηση της συμβολής των θεματικών έργων της Μεσογειακής Κοινότητας Βιώσιμου Τουρισμού του προγράμματος Interreg Euro-MED στους ΣΒΑ. Τα θεματικά έργα της Κοινότητας αποσκοπούν στην ανάπτυξη ενός βιώσιμου και ανθεκτικού τουριστικού μοντέλου μέσω του σχεδιασμού καινοτόμων τουριστικών προϊόντων και πολιτικών. Η μέτρηση και παρακολούθηση της συμβολής αυτών των έργων στους ΣΒΑ είναι κρίσιμη για την επίτευξη των στόχων της Ατζέντας 2030. Για τη διαμόρφωση της μεθοδολογίας, πραγματοποιήθηκε ανασκόπηση της διεθνούς βιβλιογραφίας για τον εντοπισμό των καλύτερων πρακτικών και εργαλείων μέτρησης της συμβολής του τουρισμού στους ΣΒΑ. Η μεθοδολογία περιλαμβάνει την ανάπτυξη και εφαρμογή ενός ευέλικτου συστήματος δεικτών, προσαρμοσμένου στις ανάγκες και τους στόχους των θεματικών έργων. Βασικά σημεία της μεθοδολογίας είναι η αξιολόγηση των δραστηριοτήτων και παραδοτέων των έργων σύμφωνα με επιλεγμένα κριτήρια καθώς και η συνεργασία με εκπροσώπους των έργων για την επιλογή των κατάλληλων δεικτών μέτρησης και παρακολούθησης της συμβολής τους στους ΣΒΑ. Παράλληλα, εξετάζεται η συμβολή της μεθοδολογίας στην έρευνα και τη χάραξη πολιτικής για τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη στη Μεσόγειο. Επιπλέον, εξετάζονται πιθανές προκλήσεις εφαρμογής της μεθοδολογίας, όπως η προσαρμοστικότητα της σε διαφορετικές περιπτώσεις και η πολυπλοκότητα στη συλλογή δεδομένων, ενώ προτείνονται στοχευμένες δράσεις για τη βελτίωση της ευθυγράμμισης των θεματικών έργων με τους ΣΒΑ. Συνολικά, η μεθοδολογική προσέγγιση παρέχει έναν ολοκληρωμένο μηχανισμό αξιολόγησης για τη διασφάλιση της ευθυγράμμισης των έργων με τους στόχους της Ατζέντας 2030, προάγοντας τη συγκέντρωση δεδομένων για τη χάραξη πολιτικών και ενισχύοντας τη συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 11:30 – 13:30 A6

Τουριστική ανάπτυξη και χωρικός σχεδιασμός

▶ Θεματική ενότητα

Περιφερειακή ανάπτυξη-χωρικές ανισότητες ■ Τουριστική ανάπτυξη και χωρικός σχεδιασμός ■ Χωρικός σχεδιασμός και παράκτιος χώρος

Ποιοτική Πολυκριτηριακή Αξιολόγηση του Πολιτισμού ως Τουριστικού Πόρου στον Χωροταξικό Σχεδιασμό του Νησιωτικού Χώρου [108]

Τσόλα Ευρυδική, *Technical University Dortmund*
 Ασπρογέρακας Ευάγγελος, *Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*

Η πολιτιστική κληρονομιά συνδέεται άρρηκτα με την ιστορία, τον πολιτισμό και τις κοινωνικές δομές, επηρεάζοντας σημαντικά τον χωρικό σχεδιασμό και τη λήψη αποφάσεων. Η διατήρηση, η προστασία και η προβολή της είναι ζωτικής σημασίας και αποτελούν προτεραιότητες σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Παράλληλα, ο τουρισμός, ως σημαντική βιομηχανία, επηρεάζει το κοινωνικό και παραγωγικό τοπίο της χώρας, συνδέοντας στενά τους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους. Η Ελλάδα κατέχει σημαντικό συγκριτικό πλεονέκτημα τόσο στον τομέα του τουρισμού όσο και της πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς αυτά αποτελούν βασικά στοιχεία διεθνούς ανταγωνιστικότητας. Ωστόσο, ο πολιτιστικός τουρισμός παρουσιάζει περιθώρια ανάπτυξης, ιδιαίτερα στα Ελληνικά νησιά. Παράλληλα, ο νησιωτικός χώρος τοποθετείται στο επίκεντρο του δημόσιου διαλόγου καθώς λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του καθίσταται ευάλωτος στις σύγχρονες προκλήσεις, όπως ο υπερτουρισμός, και το έλλειμμα διαφοροποιημένων αναπτυξιακών επιλογών. Ο πολιτιστικός τουρισμός ως εναλλακτική μορφή αποτελεί μια διαφορετική επιλογή από το παραδοσιακό υπόδειγμα του τουρισμού «ήλιου και θάλασσας». Ο χωρικός σχεδιασμός περιλαμβάνει εργαλεία ικανά να συντονίσουν τις σχετικές πολιτικές. Η παρούσα εργασία στοχεύει στην εξέταση και αξιολόγηση της σύνδεσης του τουρισμού με τον πολιτισμό στη χωροταξική πολιτική του νησιωτικού χώρου μέσω ποιοτικών κριτηρίων. Θα εξεταστεί η δεσμευτικότητα, ο σκοπός και ο χωρικός προσδιορισμός των σχετικών κατευθύνσεων. Επιδιώκεται η κατανόηση της σύνδεσης του τουρισμού με τον πολιτισμό και η διαμόρφωση ενός πλαισίου για την ορθότερη σύνδεση τους στη χωροταξική πολιτική του νησιωτικού χώρου.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 11:30 – 13:30 A6

Τουριστική ανάπτυξη και χωρικός σχεδιασμός

▶ Θεματική ενότητα

Πολιτισμός και τουρισμός ■ Τουριστική ανάπτυξη και χωρικός σχεδιασμός ■ Χωρικός σχεδιασμός και νησιωτικότητα

Χωρικός Σχεδιασμός & Χρηματοδοτικά Εργαλεία: Προς μια Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη [157]

Πλατανιά Δέσποινα, *ReDePlan Consultants AE*
Πετούση Σοφία, *ReDePlan Consultants AE*

Ο χωρικός σχεδιασμός αποτελεί θεμελιώδες εργαλείο για την ανάπτυξη αλλά και την ανθεκτικότητα της τουριστικής εξέλιξης. Η σταδιακή ανεξέλεγκτη ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων έχει οδηγήσει αρκετές περιοχές και ιδιαίτερα το νησιωτικό χώρο, σε σημαντικό κορεσμό. Το φαινόμενο του υπερτουρισμού που εντοπίζεται, ενισχύει περαιτέρω τις περιβαλλοντικές και κοινωνικές πιέσεις που υφίστανται οι περιοχές αυτές, με αποτέλεσμα ο σχεδιασμός και η εφαρμογή ολοκληρωμένων στρατηγικών χωρικών παρεμβάσεων να καθίσταται ως απόλυτη αναγκαιότητα. Οι κύριες κατευθύνσεις σχεδιασμού απορρέουν από το Νέο Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο Τουρισμού (ΕΧΠ-Τ), αλλά η επί του πεδίου υλοποίηση καθοδηγείται σε μεγάλο βαθμό και από τα χρηματοδοτικά προγράμματα ΕΣΠΑ (2014-2020, 2021-2027), τα οποία οφείλουν να βαδίζουν στην ίδια κατευθυντήρια γραμμή με τον χωροταξικό σχεδιασμό. Η εναρμόνιση τους και ο κοινός σκοπός είναι εκείνα τα στοιχεία που συνθέτουν και μπορούν να επιφέρουν στην πράξη την αειφόρο ανάπτυξη. Ήδη το ΕΣΠΑ 2014-2020 έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην ενίσχυση ίδρυσης νέων τουριστικών επενδύσεων, ανά την επικράτεια. Βαδίζοντας στο ίδιο πλαίσιο πολιτικής, το ΕΣΠΑ 2021-2027, με προβλέψεις όπως η αύξηση του ποσοστού επιχορήγησης, εφόσον η επένδυση χωροθετείται σε απομακρυσμένες, πυρόπληκτες/πλημμυροπαθείς περιοχές κ.λπ. αλλά και η παύση χρηματοδότησης κορεσμένων νήσων όπως των Θήρας & Μυκόνου, φιλοδοξεί να μειώσει έμπρακτα, ως ένα βαθμό, το φαινόμενο των κορεσμένων περιοχών, ενισχύοντας την ισόρροπη ανάπτυξη. Η συνεργεία μεταξύ χωρικού σχεδιασμού και χρηματοδοτικών εργαλείων κρίνεται ως ζωτικής σημασίας για τον εξορθολογισμό αλόγιστων παρεμβάσεων, την προστασία φυσικών αλλά και πολιτιστικών πόρων. Το νέο ΕΧΠ-Τ, σε μία προσπάθεια διευθέτησης όλων των παραπάνω συγκρούσεων, επιχειρεί να δώσει κατευθύνσεις και να προτείνει μέτρα ανακούφισης των προβλημάτων. Εν αναμονή της γνωμοδότησης του Εθνικού Συμβουλίου Χωροταξίας και κατ' επέκταση της ΚΥΑ για την οριστική έγκριση του, έπειτα και από το πέρας της διαβούλευσης, προκύπτει το ερώτημα αν οι αρχικές προβλέψεις του πλαισίου αυτού έχουν βρει ανταπόκριση και είναι εναρμονισμένες με την πραγματική εξέλιξη των χρηματοδοτήσεων. Επιπλέον, οι κατευθύνσεις του θα μπορούσαν να εξασφαλίσουν αυστηρότερα μέτρα προστασίας των περιοχών πριν κηρυχθούν περιοχές έκτακτης ανάγκης; Η βιώσιμη ισόρροπη ανάπτυξη του τουρισμού είναι πιο επίκαιρη από ποτέ, επισημαίνοντας πως με την ορθή χρήση όλων των εργαλείων, σχεδιασμού και χρηματοδοτήσεων, θα καταστήσουν την Ελλάδα ανταγωνιστική, χαρακτηρίζοντας την ως ένα βιώσιμο τουριστικό προορισμό.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 11:30 – 13:30 A6

Τουριστική ανάπτυξη και χωρικός σχεδιασμός

▶ Θεματική ενότητα

Τουριστική ανάπτυξη και χωρικός σχεδιασμός

Πρόταση Πολιτιστικής Διαδρομής Κρουαζιέρας Αργώ - Βόλος Homerport [300]

Αναστασίου Γιάννης, Αντιπεριφερειάρχης Ψηφιακής Διακυβέρνησης και Εξυπηρέτησης του Πολίτη Περιφέρειας Θεσσαλίας, MSc Σχεδιασμός και Ανάπτυξη Τουρισμού και Πολιτισμού, ΤΜΧΠΠΑ

Η πρόταση για τη δημιουργία της Πολιτιστικής Διαδρομής Κρουαζιέρας «Αργώ» αφορά έναν νέο τύπο κρουαζιέρας με πολιτιστικό προσανατολισμό, που έχει ως λιμένα εκκίνησης (homerport) τον Βόλο και στόχο τη σύνδεση πέντε Μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO. Η πρόταση παρουσιάστηκε στο Posidonia Sea Tourism Forum από τον Αντιπεριφερειάρχη Ψηφιακής Διακυβέρνησης και Εξυπηρέτησης του Πολίτη Περιφέρειας Θεσσαλίας, Γ. Αναστασίου, αναδεικνύοντας μια καινοτόμο τουριστική εμπειρία που συνδυάζει τη μυθολογική κληρονομιά της Αργοναυτικής Εκστρατείας με την ιστορία, τη βυζαντινή και ορθόδοξη παράδοση, καθώς και τη γαστρονομία και τον πολιτισμό της Θεσσαλίας, του Βορείου Αιγαίου και της Μακεδονίας.

Το κρουαζιερόπλοιο Αργώ, χωρητικότητας έως 800 επιβατών, θα προσφέρει μια διαδραστική και εμπειρική περιήγηση που ζωντανεύει το ταξίδι των Αργοναυτών στο Αιγαίο. Η πενήνήμερη διαδρομή περιλαμβάνει προορισμούς όπως Σκόπελο, Αλόνησο, Λήμνο, Σαμοθράκη, Καβάλα, Άγιον Όρος (θαλάσσια περιήγηση), Θεσσαλονίκη, Βεργίνα και Σκιάθο. Οι στάσεις δίνουν έμφαση σε αρχαιολογικούς χώρους, μνημεία παγκόσμιας σημασίας, θρησκευτικά κέντρα και τοπικές πολιτιστικές εμπειρίες, ενώ ταυτόχρονα αναδεικνύουν τη γαστρονομία και την αυθεντικότητα των τόπων. Ο Βόλος πληροί όλες τις διεθνείς προδιαγραφές για homerport κρουαζιέρας, ενώ η ύπαρξη του Αεροδρομίου Νέας Αγχιάλου ενισχύει την προσβασιμότητα και δημιουργεί πρόσθετη αξία. Σύμφωνα με μελέτες, οι ταξιδιώτες θα παραμένουν στην πόλη μία ή δύο ημέρες πριν την αναχώρηση, γεγονός που ενισχύει την τοπική οικονομία και δίνει τη δυνατότητα ανάδειξης εμβληματικών αξιοθέατων, όπως τα Μετέωρα, το Αρχαίο Θέατρο Λάρισας και ο Σιδηρόδρομος Πηλίου.

Αναμενόμενα αποτελέσματα της πρότασης περιλαμβάνουν: την ενίσχυση της διεθνούς ελκυστικότητας της Θεσσαλίας ως προορισμού πολιτιστικού τουρισμού, την αύξηση της επιβατικής κίνησης στο λιμάνι Βόλου και στο αεροδρόμιο Νέας Αγχιάλου, την τόνωση της τοπικής οικονομίας μέσω διανυκτερεύσεων, επισκέψεων και γαστρονομικών εμπειριών, καθώς και τη δημιουργία ενός διεθνούς σημείου αναφοράς στον πολιτιστικό τουρισμό κρουαζιέρας της Ανατολικής Μεσογείου.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 11:30 – 13:30 A6

 Τουριστική ανάπτυξη και χωρικός σχεδιασμός

▶ Θεματική ενότητα

 Πολιτισμός και τουρισμός ▪ Τουριστική ανάπτυξη και χωρικός σχεδιασμός

Ανάπτυξη ολοκληρωμένου συστήματος για την υποστήριξη του χωρικού σχεδιασμού στην εποχή της κλιματικής κρίσης: Το έργο CLIMASPIN [280]

Καρτάλης Κωνσταντίνος, *Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ)*
Ασπρογέρακας Ευάγγελος, *Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*
Γουργιώτης Ανέστης, *Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*
Λαγαρίας Απόστολος, *Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*
Πανταζής Παναγιώτης, *Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*
Σαμαρίνα Άννα, *Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*
Πολύδωρος Αναστάσιος, *Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ)*
Αγαθαγγελίδης Ηλίας, *Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ)*

Η ανάγκη προσαρμογής του χωρικού και πολεοδομικού σχεδιασμού στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής καθιστά επιτακτική τη δημιουργία εργαλείων που ενσωματώνουν τη διάσταση της κλιματικής διακινδύνευσης σε όλα τα στάδια του σχεδιασμού. Το έργο CLIMASPIN αποσκοπεί στην ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου συστήματος εκτίμησης, αξιολόγησης και χωρικής απεικόνισης της κλιματικής τρωτότητας, με στόχο την υποστήριξη της λήψης αποφάσεων σε πολυεπίπεδο θεσμικό και γεωγραφικό πλαίσιο. Η προσέγγιση του έργου βασίζεται στη σύνθεση επιστημονικών μεθοδολογιών και τεχνολογιών αιχμής, με την ανάπτυξη ενός συνεκτικού πλαισίου αποτίμησης κινδύνων όπως ξηρασία, πλημμύρες, δασικές πυρκαγιές και καύσωνες, ενσωματώνοντας φυσικά, κοινωνικά και οικονομικά δεδομένα. Παράλληλα, διαμορφώνεται μια πολυκριτηριακή διαδικτυακή πλατφόρμα που λειτουργεί τόσο ως αποθετήριο χωρικών και θεματικών δεδομένων, όσο και ως δυναμικό εργαλείο υποστήριξης σχεδιαστικών επιλογών. Τα αποτελέσματα από την εφαρμογή του συστήματος αναμένεται να τροφοδοτήσουν προτάσεις πολιτικής για την ενσωμάτωση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή στο εθνικό θεσμικό πλαίσιο του σχεδιασμού. Η πρωτοτυπία του έργου έγκειται ακριβώς στο συσχετισμό κλιματικής τρωτότητας-κλιματικής διακινδύνευσης και χωρικού σχεδιασμού, με έμφαση στην ανάπτυξη εργαλείων που θα βοηθήσουν στη λήψη χωρικά προσδιορισμένων αποφάσεων (place-based) για τον μετριασμό των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής. Υπό αυτό το πρίσμα, ο χωρικός σχεδιασμός καθίσταται εργαλείο για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και στην ανθεκτικότητα σε κλιματικούς κινδύνους και αφετέρου οι παρεμβάσεις μέσω του χωρικού σχεδιασμού για την προσαρμογή και την ανθεκτικότητα δεν αξιολογούνται μόνο για την παρούσα κλιματική περίοδο αλλά και για τη μελλοντική, στη βάση δε σεναρίων που έχουν διαμορφωθεί σε διεθνές επίπεδο και στην επιλογή των κατάλληλων μέτρων προσαρμογής/ μετριασμού επιπτώσεων ανά περίπτωση.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 11:30 – 13:30 B2

Χωρικός σχεδιασμός και κλιματική αλλαγή

▶ Θεματική ενότητα

Χωρική ανθεκτικότητα και προσαρμογή σε κλιματικούς και άλλους κινδύνους ▪
Χωρικός σχεδιασμός-κλιματική αλλαγή

Αποτυπώνοντας τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής σε τοπική κλίμακα: Στατιστική υποκλιμάκωση της θερμοκρασίας σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη για δύο σενάρια CMIP6 [279]

Κουτρομάνου-Κοντόση Κωνσταντίνα, *Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ)/The Cyprus Institute*

Καρτάλης Κωνσταντίνος, *Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ)*

Χατζηνικολάου Πάνος, *The Cyprus Institute, Climate and Atmosphere Research Center*

Πολύδωρος Αναστάσιος, *Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ)*

Η περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής (ΑΜΜΑ) θερμαίνεται με ταχείς ρυθμούς, με τις προβλέψεις να δείχνουν αυξανόμενη συχνότητα, ένταση και διάρκεια καυσώνων. Η τάση αυτή επηρεάζει σημαντικά τις αστικές περιοχές, όπως η Αθήνα και η Θεσσαλονίκη, αυξάνοντας την ευάλωτότητά τους σε κινδύνους που σχετίζονται με τη θερμική επιβάρυνση και υποβαθμίζοντας την ποιότητα ζωής των κατοίκων. Ωστόσο, η περιορισμένη χωρική ανάλυση των Παγκόσμιων Κλιματικών Μοντέλων δεν επαρκεί για την αξιόπιστη αποτίμηση του αστικού θερμικού περιβάλλοντος σε τοπική κλίμακα. Για την αντιμετώπιση αυτού του ζητήματος, εφαρμόζονται τεχνικές Εμπειρικής/Στατιστικής Υποκλιμάκωσης (ESD), οι οποίες προσφέρουν υψηλή υπολογιστική αποδοτικότητα για μακροχρόνιες προσομοιώσεις. Στη μελέτη αυτή, αξιοποιούνται οι μέθοδοι μηχανικής μάθησης της Πολλαπλής Γραμμικής Παλινδρόμησης (MLR) και των Τεχνητών Νευρωνικών Δικτύων (ANNs), με στόχο την εξαγωγή στατιστικών σχέσεων μεταξύ μεταβλητών σε παγκόσμια και τοπική κλίμακα. Συγκεκριμένα, χρησιμοποιούνται δεδομένα από τα παγκόσμια κλιματικά μοντέλα CMIP6 (ανάλυση $100 \text{ km}^2 \times 100 \text{ km}^2$) και δεδομένα υψηλής χωρικής ανάλυσης ($1 \text{ km}^2 \times 1 \text{ km}^2$) από το μοντέλο UrbClim. Οι μεταβλητές που μελετώνται είναι η ημερήσια μέγιστη και ελάχιστη θερμοκρασία αέρα, ως βασικοί δείκτες του αστικού θερμικού περιβάλλοντος. Η μεθοδολογία εφαρμόζεται για διάφορα μοντέλα CMIP6 και δύο διαφορετικά σενάρια (SSP1-2.6 και SSP5-8.5), καλύπτοντας τόσο την ιστορική περίοδο 1971–2000 όσο και τη μελλοντική 2041–2070. Τα αποτελέσματα των προσομοιώσεων αξιολογούνται έναντι μετρήσεων από δίκτυο μετεωρολογικών σταθμών στις δύο πόλεις, ενώ η συγκριτική ανάλυση μεταξύ ιστορικών και μελλοντικών συνθηκών αναδεικνύει κρίσιμες μεταβολές στο αστικό θερμικό περιβάλλον, παρέχοντας πολύτιμα στοιχεία για τον σχεδιασμό ανθεκτικών και βιώσιμων πόλεων έναντι της κλιματικής αλλαγής.

► Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 11:30 – 13:30 B2

Χωρικός σχεδιασμός και κλιματική αλλαγή

► Θεματική ενότητα

Χωρική ανθεκτικότητα και προσαρμογή σε κλιματικούς και άλλους κινδύνους ▪
Χωρικός σχεδιασμός-κλιματική αλλαγή

Σύγχρονες πρακτικές απόκρισης στην κλιματική αλλαγή και την κλιματική επικινδυνότητα από την οπτική του χωρικού σχεδιασμού [264]

Λαγαρίας Απόστολος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Ασπρογέρακας Ευάγγελος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Πανταζής Παναγιώτης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Σαμαρίνα Άννα, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Παπαθανασίου Μαρίνα, Μηχ. ΧΠΠΑ, MSc

Καθώς η κλιματική αλλαγή δημιουργεί μία σύνθετη σειρά προκλήσεων σε πολλαπλά επίπεδα της κοινωνικό-χωρικής οργάνωσης, τα υφιστάμενα χωρικά πρότυπα των χρήσεων γης σε αστικές και εξωαστικές περιοχές επηρεάζονται αντιστοίχως. Στη σύγχρονη επιστημονική έρευνα αλλά και τη σχετική βιβλιογραφία αποτυπώνεται μία σημαντική στροφή προς μία «δυναμική προσαρμογή» του χωρικού σχεδιασμού στα νέα δεδομένα, που αφορούν αφενός στην διαχείριση φυσικών κινδύνων σε βραχυ-μεσοπρόθεσμο ορίζοντα, αφετέρου στην ολοκληρωμένη διαδικασία ενσωμάτωσης προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή -σε πιο μακροπρόθεσμο ορίζοντα-, με ταυτόχρονη εμπλοκή ευρέος διεπιστημονικού φάσματος ειδικοτήτων. Η παρούσα εργασία έχει ως επίκεντρο την εξέταση και αξιολόγηση του ρόλου που παίζει ο χωρικός σχεδιασμός σε αυτήν την προβληματική. Ο βασικός στόχος της προτεινόμενης εργασίας αποτελεί: η αξιολόγηση του βαθμού ενσωμάτωσης της κλιματικής συνιστώσας (διαχείριση κινδύνων και δράσεις προσαρμογής) σε όλα τα στάδια της διαδικασίας που αφορά το σχεδιασμό του χώρου στην Ελλάδα (διαμόρφωση θεσμικού πλαισίου, στρατηγικές-κατευθύνσεις, προδιαγραφές μελετών, εκπόνηση μελετών, διαβούλευση/ανάδραση, κύρωση/εφαρμογή, παρακολούθηση/αξιολόγηση), η ανάδειξη πιθανών παραλήψεων και κενών, και η διατύπωση βελτιώσεων με βάση την διεθνή εμπειρία. Η μεθοδολογία βασίζεται στην αξιοποίηση αποτελεσμάτων που προκύπτουν από i) την συνδυασμένη βιβλιομετρική ανάλυση βάσεων δεδομένων επιστημονικών δημοσιεύσεων [πχ. Web of Science [WoS], Scopus, OpenAlex, Lens, Dimensions κ. ά] και ii) την κατηγοριοποίηση και τυποποίηση καλών πρακτικών από αντίστοιχες διεθνείς βάσεις δεδομένων [πχ. PreventionWeb (UNDRR), EU Climate-ADAPT, U. S. Climate Resilience Toolkit κ. ά] και iii) την επισκόπηση προδιαγραφών των σχεδίων του ελληνικού συστήματος χωρικού σχεδιασμού σε όλες της κλίμακες εφαρμογής (εθνική, περιφερειακή και τοπική), για το χρονικό διάστημα 2010-2015. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης επιβεβαιώνουν και υπερθεματίζουν την στροφή της επιστημονικής σκέψης για την αναγκαιότητα διεπιστημονικών προσεγγίσεων και επιπλέον αναδεικνύουν και την κρίσιμότητα της ενσωμάτωσης εργαλείων και πρακτικών του χωρικού σχεδιασμού στην διαχείριση κλιματικών κινδύνων με ιδιαίτερη έμφαση στην αξιολόγηση/παρακολούθηση εφαρμογής του σχεδιασμού που συχνά απουσιάζει.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 11:30 – 13:30 B2

Χωρικός σχεδιασμός και κλιματική αλλαγή

▶ Θεματική ενότητα

Χωρική ανθεκτικότητα και προσαρμογή σε κλιματικούς και άλλους κινδύνους ▪
 Χωρικός σχεδιασμός-κλιματική αλλαγή

Hotspots Τουρισμού και Τρωτότητα στους κινδύνους της Κλιματικής Αλλαγής. Η περίπτωση της Ρόδου [55]

Λαγαρίας Απόστολος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Λέκα Ακριβή, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)
 Κούτση Διονυσία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Στρατηγέα Αναστασία, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)

Ο τομέας του τουρισμού αποτελεί διαχρονικά έναν σημαντικό αναπτυξιακό μοχλό για τις περιοχές της Μεσογείου. Ταυτόχρονα όμως, συνιστά και πηγή υποβάθμισης του φυσικού και πολιτιστικού τους πλούτου, ενώ εκθέτει τους τουριστικούς προορισμούς σε σημαντικές πιέσεις (έλλειμα ενέργειας και υδάτινων πόρων, κυκλοφοριακή συμφόρηση, αστικοποίηση παράκτιου χώρου, αυξημένη ρύπανση, κ. ά.) εξ αιτίας κυρίως του επικρατούντος μαζικού μοντέλου τουριστικής ανάπτυξης κατά μήκος του παράκτιου μετώπου. Στο επίκεντρο του εν λόγω προβληματισμού βρίσκονται οι νησιωτικές περιοχές της Μεσογείου γενικότερα και της χώρας μας ειδικότερα. Οι περιοχές αυτές αποτελούν πόλους έλξης τουριστικών ροών εξ αιτίας της μοναδικότητάς τους με όρους φυσικού και πολιτιστικού κεφαλαίου στον χερσαίο και θαλάσσιο χώρο. Ταυτόχρονα όμως είναι ιδιαίτερα ευάλωτες τόσο εξ αιτίας προβλημάτων που απορρέουν από την ίδια τη συνθήκη της νησιωτικότητας, όσο και από την τρωτότητά τους απέναντι σε παγκόσμιας εμβέλειας προκλήσεις, όπως η Κλιματική Αλλαγή (ΚΑ), η παράκτια αστικοποίηση, η υποβάθμιση της βιοποικιλότητας, κ.λπ. Σήμερα, σε πολλά νησιά της χώρας μας καταγράφονται τουριστικοί πόλοι (hotspots) με πολύ σημαντικό ‘φορτίο’ (τόσο από την πλευρά της προσφοράς όσο και από αυτή της ζήτησης) θέτοντας έτσι την επιδίωξη στόχων βιωσιμότητας και ανθεκτικότητας των περιοχών αυτών σε κίνδυνο. Η παρούσα εργασία έχει ως περιοχή μελέτης το νησί της Ρόδου – έναν δημοφιλή δηλαδή προορισμό στην παγκόσμια τουριστική αγορά – και επιχειρεί να θέσει το μεθοδολογικό εκείνο πλαίσιο, το οποίο θα συνδέσει τα τουριστικά hotspots με τους κινδύνους που απορρέουν από την κλιματική αλλαγή. Για τον σκοπό αυτό αξιοποιεί χωρική, ποιοτική και ποσοτική πληροφορία, που αποτελεί τη βάση για: α) την εκτίμηση του χωρικού προτύπου και της δυναμικής των τουριστικών πόλων στην περιοχή μελέτης, και β) τη συσχέτιση αυτών με παρελθόντα και εν δυνάμει συμβάντα της ΚΑ (πυρκαγιές, πλημμύρες) με σκοπό να εντοπιστούν οι κίνδυνοι και να αποτελέσουν τη βάση για αποτελεσματικότερες πολιτικές στήριξης της ανθεκτικότητας των περιοχών αυτών. Τα αποτελέσματα της εργασίας αναδεικνύουν κρίσιμα ζητήματα σχετικά με τους κινδύνους της ΚΑ που απειλούν τα τουριστικά hotspots της Ρόδου, προκρίνοντας την ανάγκη ενσωμάτωσης των κινδύνων αυτών στους τοπικούς σχεδιασμούς τόνωσης της ανθεκτικότητας και βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης των εν λόγω προορισμών.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 11:30 – 13:30 B2

Χωρικός σχεδιασμός και κλιματική αλλαγή

▶ Θεματική ενότητα

Χωρικός σχεδιασμός και νησιωτικότητα ■ Χωρικός σχεδιασμός και παράκτιος χώρος ■ Χωρικός σχεδιασμός-κλιματική αλλαγή

Κλιματική Αλλαγή και Πόλεις του Μέλλοντος: Νέες προοπτικές και προκλήσεις σχεδιασμού [8]

Αθανασία Κωνσταντίνα-Δέσποια, *Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)*

Τσιγδινός Στέφανος, *Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)*

Μπακογιάννης Ευθύμιος, *Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)*

Η κλιματική αλλαγή αποτελεί μία από τις σημαντικότερες προκλήσεις του 21ου αιώνα, επηρεάζοντας το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον, τις οικονομίες και τις (τοπικές) κοινωνίες παγκοσμίως. Οι συνέπειές της, όπως η περιβαλλοντική υποβάθμιση, τα ακραία καιρικά φαινόμενα, η ερημοποίηση η υδατική και επισιτιστική ανασφάλεια, καθώς και η οικονομική αστάθεια, οδηγούν στην αναγκαστική μετακίνηση πληθυσμών. Σε αυτό το πλαίσιο, αναδύεται η νέα κατηγορία των «κλιματικών μεταναστών», οι οποίοι αναζητούν ασφαλείς συνθήκες διαβίωσης σε άλλες περιοχές, κυρίως σε αστικά κέντρα. Οι πόλεις του μέλλοντος θα αποτελέσουν τους βασικούς χώρους υποδοχής αυτών των πληθυσμών, γεγονός που δημιουργεί σημαντικές ευκαιρίες αλλά και προκλήσεις για την αστική ανάπτυξη αλλά και τον περιφερειακό και χωροταξικό σχεδιασμό. Οι προβλέψεις δείχνουν ότι ο παγκόσμιος αστικός πληθυσμός θα αγγίξει το 68-70% τις επόμενες δεκαετίες, εντείνοντας τις πιέσεις σε υποδομές, κοινωνικές υπηρεσίες και την τοπική οικονομία. Παράλληλα, η διαχείριση της κλιματικής κρίσης απαιτεί νέες προσεγγίσεις στον σχεδιασμό των πόλεων. Στο πλαίσιο αυτό, τίθενται κρίσιμα ερευνητικά ερωτήματα: Ποιο είναι το προφίλ των κλιματικών μεταναστών και ποιοι είναι οι κύριοι λόγοι μετακίνησής τους; Πώς μπορούν οι πόλεις να ανταποκριθούν στις αυξανόμενες ανάγκες στέγασης, εργασίας και κοινωνικής ενσωμάτωσης; Και, κυρίως, ποιος είναι ο ρόλος του χωροταξικού και αστικού σχεδιασμού στην αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων; Για να ανταποκριθούν σε αυτές τις νέες συνθήκες, οι πόλεις χρειάζονται καινοτόμες και ευέλικτες λύσεις που θα βασίζονται σε αρχές βιωσιμότητας, ανθεκτικότητας και κοινωνικής συνοχής. Στην παρούσα μελέτη, προτείνεται ένα μοντέλο αστικής διαχείρισης των κλιματικών μεταναστών, το οποίο εστιάζει στη δημιουργία προσιτής κατοικίας, στην ενίσχυση της τοπικής οικονομίας, στην ανάπτυξη βιώσιμων υποδομών και στην προώθηση πολιτικών συμπεριληπτικότητας. Η εφαρμογή αυτού εφαρμόζεται στη μητροπολιτική περιοχή της Αττικής, μια περιοχή που αντιμετωπίζει έντονες αστικές και περιβαλλοντικές πιέσεις, αλλά ταυτόχρονα προσφέρει δυνατότητες ανάπτυξης βιώσιμων και καινοτόμων πρακτικών ένταξης. Η μελέτη των σχέσεων μεταξύ κλιματικής αλλαγής, μετακινήσεων πληθυσμών και αστικού σχεδιασμού και οργάνωσης είναι απαραίτητη για τη χάραξη ολοκληρωμένων πολιτικών που θα διασφαλίσουν τη βιώσιμη ανάπτυξη και την ανθεκτικότητα των πόλεων του μέλλοντος. Η διερεύνηση αυτών των ζητημάτων αποτελεί βασικό βήμα προς τη δημιουργία ενός αστικού περιβάλλοντος που θα μπορεί να ανταποκριθεί στις προκλήσεις της κλιματικής κρίσης, προσφέροντας ισότιμες ευκαιρίες διαβίωσης και ανάπτυξης.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 11:30 – 13:30 B2

Χωρικός σχεδιασμός και κλιματική αλλαγή

▶ Θεματική ενότητα

Μεταναστευτικές ροές και ο ρόλος του σχεδιασμού ▪ Περιβαλλοντικές Προκλήσεις και Χωρικός σχεδιασμός ▪ Συμμετοχικός σχεδιασμός και χωρική διακυβέρνηση ▪ Χωρική ανθεκτικότητα και προσαρμογή σε κλιματικούς και άλλους κινδύνους ▪ Χωρικός σχεδιασμός-κλιματική

Επιπτώσεις της αστικοποίησης: Ατμοσφαιρική ρύπανση, πυκνότητα καταστημάτων γρήγορου φαγητού και οι επιπτώσεις τους στην υγεία [276]

Νταρλαδήμα Άννα-Μαρία, Πανεπιστήμιο του Άμστερνταμ

Τα αστικά περιβάλλοντα υφίστανται σημαντικές μεταβολές λόγω της αλληλεπίδρασης της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και της ραγδαίας αύξησης των fast-food εστιατορίων, τα οποία συμβάλλουν σε δυσμενείς επιπτώσεις για τη δημόσια υγεία. Η κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι περιβαλλοντικές εκθέσεις επηρεάζουν την ανθρώπινη υγεία είναι πολύπλοκη. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι τα άτομα εκτίθενται σε πολλαπλούς περιβαλλοντικούς παράγοντες, σε διάφορα περιβάλλοντα καθώς ακολουθούν καθημερινές δραστηριότητες. Σε αυτή τη νηργασία παρουσιάζουμε νέες μεθοδολογίες οι οποίες εκτιμούν την πραγματική έκθεση κάνοντας χρήση των Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών (GIS). Ειδικότερα, εξετάσαμε τις συσχετίσεις μεταξύ της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και της καρδιαγγειακής υγείας σε παιδιά χρησιμοποιώντας επικαιροποιημένες μεθοδολογίες έκθεσης. Για τον υπολογισμό της έκθεσης των παιδιών ορίσαμε τις πιθανές κύριες δραστηριότητες και υπολογίσαμε τη μέση έκθεση στην ατμοσφαιρική ρύπανση εντόχης υποτιθέμενης περιοχής που επισκέπτεται το παιδί. Στη συνέχεια, η έκθεση σταθμίστηκε με το χρόνο εκτέλεσης κάθε δραστηριότητας για την ανάκτηση της προσωπικής έκθεσης για κάθε παιδί. Η ανάλυση παλινδρόμησης έδειξε ότι η έκθεση στην ατμοσφαιρική ρύπανση συνδέεται σταθερά με μειωμένη διασταλτικότητα της καρδιάς. Επιπλέον, μελετήσαμε τις συσχετίσεις μεταξύ του fast-food περιβάλλοντος και του επιπολασμού του διαβήτη χρησιμοποιώντας την ολλανδική εθνική έρευνα υγείας του 2012, η οποία περιελάμβανε 284.793 ενήλικες. Η έκθεση σε fast-food προσδιορίστηκε εντός buffers 100m, 400m, 1000m και 1500m γύρω από διευθύνσεις κατοικιών. Για καθένα από αυτά τα buffers υπολογίστηκαν τρεις δείκτες: παρουσία (ναι/όχι) καταστημάτων fast-food, πυκνότητα καταστημάτων fast-food και αναλογία fast-food και άλλων επιλογών φαγητού. Πραγματοποιήθηκαν αναλύσεις λογιστικής παλινδρόμησης για την αξιολόγηση των συσχετίσεων με τον διαβήτη, με προσαρμογή για πιθανούς συγχυτικούς παράγοντες και διαστρωμάτωση σε αστικές και αγροτικές περιοχές. Η έκθεση σε καταστήματα fast-food συσχετίστηκε θετικά με τον επιπολασμό του διαβήτη. Τα αποτελέσματα επιβεβαιώνουν την επιβάρυνση της δημόσιας υγείας από τα σύγχρονα αστικά περιβάλλοντα. Επιπλέον, τα αποτελέσματα δίνουν σημαντικές πληροφορίες για τον τρόπο που οι εκθέσεις επδρούν στην υγεία οι οποίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν από πολεοδόμους προκειμένου να σχεδιαστούν πόλεις που επιβαρύνουν λιγότερο την υγεία. Στρατηγικές προς αυτή την κατεύθυνση δεν είναι μόνο η μείωση της ρύπανσης αλλά και η βελτίωση της πρόσβασης σε υγιεινές επιλογές τροφίμων, σε αστικό πράσινο και η εφαρμογή πολιτικών χωροθέτησης για τον περιορισμό της πυκνότητας των fast-food.

► Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 11:30 – 13:30 B2

 Χωρικός σχεδιασμός και κλιματική αλλαγή

► Θεματική ενότητα

 Ευημερία και ποιότητα ζωής ■ Περιβαλλοντικές Προκλήσεις και Χωρικός σχεδιασμός

Η Πυξίδα της Ανταγωνιστικότητας και οι Ελληνικές Περιφέρειες [89]

Σαράτσης Γιάννης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Στις αρχές του 2025 ανακοινώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή η στρατηγική για την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της Ευρωπαϊκής Οικονομίας. Η στρατηγική αυτή βασίζεται στην πρόσφατη έκθεση Ντράγκι και αποδίδεται με την ονομαζόμενη Πυξίδα της Ανταγωνιστικότητας, η οποία δείχνει τους στόχους που πρέπει να υλοποιηθούν ώστε η Ευρωπαϊκή Οικονομία να παραμείνει μία από τις πιο ανεπτυγμένες οικονομίες στην παγκόσμια κλίμακα. Οι στόχοι αυτοί είναι: Η μείωση του χάσματος στην καινοτομία, ένας κοινός χάρτης πορείας για την απανθρακοποίηση και την ανταγωνιστικότητα, και η μείωση των εξαρτήσεων και αύξηση της ανθεκτικότητας και της ασφάλειας. Εκτός από αυτούς τους στόχους προσδιορίζονται και κάποιες «οριζόντιες προϋποθέσεις» ώστε η στρατηγική αυτή να εφαρμοστεί αποτελεσματικά. Οι προϋποθέσεις αυτές περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων και κάποιες συνήθειες έννοιες όπως η απλούστευση των διαδικασιών υλοποίησης των στρατηγικών, η στόχευση των διαθέσιμων χρηματοδοτήσεων στις στρατηγικές, ο συντονισμός μεταξύ εθνικών και κοινοτικών πολιτικών. Τα ερωτήματα που προκύπτουν από την στρατηγική αυτή στο ευρωπαϊκό επίπεδο αφορούν κυρίως τις δυνατότητες χρηματοδότησης μέσα από τα υφιστάμενα ή πιθανά νέα χρηματοδοτικά εργαλεία και το κυριότερο είναι το κατά πόσο δεν θα επηρεαστούν άλλες πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπως για παράδειγμα η Πολιτική Συνοχής. Ένα άλλο ερώτημα όμως που αφορά κυρίως την χώρα μας είναι πόσο μπορεί να προσαρμοστεί η Ελληνική οικονομία συνολικά, αλλά και οι Ελληνικές Περιφέρειες στις προβλέψεις και τις προτεραιότητες της νέας αυτής στρατηγικής. Λαμβάνοντας υπόψη ότι η ανταγωνιστικότητα των Ελληνικών Περιφερειών είναι πολύ χαμηλή, καθώς καταλαμβάνουν από τις χαμηλότερες θέσεις στην τελευταία Έκθεση για την Περιφερειακή Ανταγωνιστικότητα του 2023, και το γεγονός ότι οι χρηματοδοτήσεις από τους πόρους των ΕΔΕΤ και του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας δεν πέτυχαν σημαντική βελτίωση στην ανταγωνιστικότητα των Ελληνικών Περιφερειών, είναι εξαιρετικά κρίσιμο να αναδειχθούν άμεσα οι προτεραιότητες που θα πρέπει να υιοθετήσουν οι Ελληνικές Περιφέρειες, ώστε να μην μείνουν για άλλη μια φορά στις τελευταίες θέσεις των σχετικών δεικτών ανταγωνιστικότητας. Καθίσταται, επομένως, επιτακτική η ανάγκη για μια συνεκτική και στοχευμένη Περιφερειακή αναπτυξιακή στρατηγική η οποία θα συνεκτιμά την ανάγκη κάλυψης των ευρωπαϊκών στόχων, αλλά και των υστερήσεων που παρουσιάζει κάθε περιφέρεια έτσι ώστε να επιτευχθεί η μέγιστη δυνατή αξιοποίηση των πόρων που θα είναι διαθέσιμοι.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 11:30 – 13:30 B12

Περιφερειακή ανάπτυξη - χωρικές ανισότητες I

▶ Θεματική ενότητα

Mega-trends (EU Green Deal, Βιομηχανία 4.0 κλπ) και ανάπτυξη ▪ Οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή ▪ Περιφερειακή ανάπτυξη-χωρικές ανισότητες

Μοντελοποίηση σχέσεων διεθνούς χωρικής και οικονομικής αλληλεξάρτησης με ανάλυση πολύπλοκων δικτύων [183]

Αλμαλιώτη Σταματία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Τσιώτας Δημήτριος, Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Οι εμπορικές συναλλαγές μεταξύ κρατών, μέσα από τη διάθεση πόρων και αγαθών και της ταυτόχρονης κοινωνικής συνδιαλλαγής που τα συνοδεύει, συντελούν στην ενίσχυση της παραγωγικής διαδικασίας, στην τεχνολογική διάχυση και στην προώθηση κοινωνικών, θεσμικών και διπλωματικών αλληλεπιδράσεων, συνιστώντας διαχρονικά πυλώνια οικονομικής, περιφερειακής και πολιτιστικής ανάπτυξης. Στο πλαίσιο αυτό, το παρόν άρθρο μελετά την οικονομική αλληλεξάρτηση που δημιουργούν οι εμπορικές διεθνείς συναλλαγές στη σύγχρονη παγκόσμια οικονομία, εξετάζοντας τις αναδυόμενες οικονομικές και γεωγραφικές δομές των παγκόσμιων εμπορικών ροών με χρήση της ανάλυσης σύνθετων (πολύπλοκων) δικτύων (complex network analysis). Η έρευνα επικεντρώνεται στην εμπορική αλληλεπίδραση και στις χωρικές διασυνδέσεις 42 διαφορετικών χωρών ΟΟΣΑ, εξετάζοντας το δομικό μηχανισμό με τον οποίο κάθε κράτος συμμετέχει στο διεθνές εμπόριο σε διαφορετική κλίμακα έντασης συναλλαγών που έκαστη αντιπροσωπεύει διαφορετικό επίπεδο οικονομιών κλίμακας. Υποθέτοντας ότι υφίσταται θετική συσχέτιση μεταξύ της έντασης των εμπορικών συναλλαγών και του επιπέδου εθνικής οικονομικής ανάπτυξης και ότι ο βαθμός ενσωμάτωσης στα παγκόσμια εμπορικά δίκτυα συνεισφέρει στην ενίσχυση των οικονομιών κλίμακας, η έρευνα βασίζεται στον υπολογισμό μέτρων τοπολογίας δικτύου και κεντρικότητας και πραγματοποιείται σε τρία επίπεδα ανάλυσης της δομής του δικτύου: σε μικροσκοπικό (τοπικό, επίπεδο κόμβων), μεσοσκοπικό (κοινοτικό, επίπεδο κοινοτήτων) και μακροσκοπικό (παγκόσμιο, συνολικό δίκτυο). Κάθε επίπεδο παρέχει διαφορετικές προοπτικές και ενδείξεις σχετικά με το πώς οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ χωρών επηρεάζουν την παγκόσμια οικονομική σκηνή. Τα ευρήματα της μελέτης αναδεικνύουν σημαντικές πτυχές της στρατηγικής συνεργασίας και των δυνητικών κινδύνων του διεθνούς εμπορίου, υπογραμμίζοντας ότι η διεθνής εμπορική και οικονομική αλληλεξάρτηση, πλέον του ενισχυτικού της ρόλου στην παγκόσμια ανάπτυξη και ευημερία, μπορεί ταυτόχρονα να αποτελέσει παράγοντα οικονομικής τρωτότητας έναντι των παγκόσμιων οικονομικών κρίσεων.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 11:30 – 13:30 B12

Περιφερειακή ανάπτυξη - χωρικές ανισότητες I

▶ Θεματική ενότητα

Ευημερία και ποιότητα ζωής ▪ Περιφερειακή ανάπτυξη-χωρικές ανισότητες

Χρησιμοποιώντας μικρο-γεωγραφικά δεδομένα για τον εντοπισμό της βιομηχανικής εγκατάστασης στην Ελλάδα με την μέθοδο της σημειακής ανάλυσης προτύπων. [171]

Δούκισσας Λεωνίδας, *Ινστιτούτο Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών*

Ψυχάρης Γιάννης, *Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών*

Η επιλογή του τόπου εγκατάστασης των επιχειρήσεων και η συγκέντρωση ή διασπορά της δραστηριότητάς τους στο χώρο έχει αποτελέσει κεντρικό αντικείμενο επιστημονικής ανάλυσης τόσο της Οικονομικής του Χώρου, όσο και της Οικονομικής των Επιχειρήσεων και του Διεθνούς Εμπορίου. Στόχος του παρόντος άρθρου είναι η χωρική ανάλυση της ακριβούς θέσης μικρο-γεωγραφικών δεδομένων επιχειρήσεων για την Ελλάδα για τους 24 κλάδους (NACE) που αφορούν τις Μεταποιητικές επιχειρήσεις βιομηχανικής δραστηριότητας. Η μέθοδος Σημειακής Ανάλυσης Προτύπων (Point Pattern Analysis) και οι αντίστοιχες συναρτήσεις απόστασης (K_d , M , m) στην οικονομική θεωρία αποτελούν σύγχρονες και καταξιωμένες μεθόδους χωρικής ανάλυσης για την ύπαρξη ή όχι στατιστικά σημαντικής συγκέντρωσης ενώ παράλληλα αντιμετωπίζουν τον χώρο ως συνεχή ποσότητα, παρέχοντας την δυνατότητα αποφυγής του προβλήματος της διοικητικής κλίμακας. Στο παρόν άρθρο χρησιμοποιείται η συνάρτηση πυκνότητας πιθανότητας K_d των Duranton και Overman και οι συναρτήσεις M και m του Marcon. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι το επίπεδο συσσώρευσης διαφέρει σημαντικά μεταξύ των διαφόρων τομέων, υπογραμμίζοντας την εξειδίκευση και τη διασπορά της οικονομικής δραστηριότητας στη χώρα. Επιπροσθέτως, οι βιομηχανικές επιχειρήσεις στην Ελλάδα τείνουν να συγκεντρώνονται γύρω από κέντρα που προσφέρουν καλές υποδομές και πρόσβαση στην αγορά. Οι περιοχές με έντονη βιομηχανική δραστηριότητα είναι πιο ανεπτυγμένες σε επίπεδο υποδομών, όπως δρόμοι, σιδηρόδρομοι, και λιμάνια, γεγονός που καθιστά τη μεταφορά αγαθών και πρώτων υλών πιο εύκολη και οικονομική. Τα ευρήματα της έρευνας είναι χρήσιμα για τη διαμόρφωση άσκησης πολιτικών για την υποστήριξη ή την αναδιάρθρωση των βιομηχανικών περιοχών στην Ελλάδα. Κλείνοντας, η εργασία επιτρέπει τη σύγκριση των συναρτήσεων απόστασης για την ύπαρξη ή όχι συσσώρευσης του ελληνικού μεταποιητικού τομέα με άλλες χώρες (Αγγλία, Ισπανία, Ιταλία, Ιαπωνία).

► Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 11:30 – 13:30 B12

Περιφερειακή ανάπτυξη - χωρικές ανισότητες I

► Θεματική ενότητα

Νέες τεχνολογίες και χώρος ▪ Περιφερειακή ανάπτυξη-χωρικές ανισότητες ▪ Χώρος & Πληθυσμός

Ενδοευρωπαϊκές ροές άμεσων επενδύσεων από και προς την περιφέρεια Θεσσαλίας [147]

Αδαμάκου Μαρία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Καλλιώρας Δημήτρης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Μανέτος Παναγιώτης, Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΥΠΕΝ)

Η στατιστική πληροφόρηση σχετικά με τις ροές άμεσων επενδύσεων στον ευρωπαϊκό χώρο είναι σπάνια και, όταν υφίσταται, αφορά το εθνικό επίπεδο. Κατά συνέπεια, το εν λόγω έλλειμμα πληροφόρησης δυσχεραίνει τη διεξαγωγή αναλύσεων, και τη συνακόλουθη εξαγωγή συμπερασμάτων, αναφορικά με τις αλληλεπιδράσεις οι οποίες υφίστανται σε επίπεδο περιφερειών. Πρόκειται για έλλειμμα εξέχουσας σημασίας, λαμβάνοντας υπόψη ότι ο ευρωπαϊκός χώρος (τείνει να) είναι ένας «χώρος ροών» και ότι οι ευρωπαϊκές περιφέρειες έχουν αναδειχθεί σε «πηγές κρίσιμων αναπτυξιακών πόρων». Καθίσταται σαφές ότι η αναδυόμενη ευρωπαϊκή πραγματικότητα απαιτεί την ενδελεχή κατανόηση των χωρικών δυναμικών οι οποίες (ανα)παράγονται στο πλαίσιο της διαδικασίας ευρωπαϊκής οικονομικής ολοκλήρωσης. Το άρθρο συμβάλλει προς αυτή την κατεύθυνση παρέχοντας πληροφόρηση για τις ενδοευρωπαϊκές ροές άμεσων επενδύσεων από και προς την περιφέρεια Θεσσαλίας. Η διενέργεια άμεσων επενδύσεων αποτελεί κομβική οικονομική δραστηριότητα, ιδιαίτερα στο σύγχρονο οικονομικό περιβάλλον της παγκοσμιοποίησης και της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Η περιφέρεια Θεσσαλίας ευρισκόμενη σε αναζήτηση αναπτυξιακού υποδείγματος, έπειτα από τα σφοδρά πλήγματα τα οποία δέχτηκε από τις πρόσφατες πλημμύρες (έτος 2023, πλημμύρες Daniel και Elias), προσφέρει μια εξαιρετικά ενδιαφέρουσα περίπτωση προς ανάλυση. Τα στοιχεία του άρθρου αντλούνται από την επεξεργασία της βάσης δεδομένων AMADEUS η οποία έγινε στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού ερευνητικού προγράμματος IRIE (Interregional Relations in Europe). Η ανάλυση αναφέρεται τόσο στο σύνολο της οικονομίας όσο και στους επιμέρους κλάδους αυτής (κλαδικό επίπεδο NACE 1). Καταγράφεται η αλληλεπίδραση της Θεσσαλίας με 296 ευρωπαϊκές περιφέρειες (χωρικό επίπεδο NUTS 2) και τα αποτελέσματα παρατίθενται διαγραμματικά και χαρτογραφικά. Η ανάλυση καλύπτει την περίοδο από το έτος 2010 ως και το έτος 2018. Τα αποτελέσματα του άρθρου είναι πολύτιμα τόσο για την ακαδημαϊκή συζήτηση όσο και για την άσκηση πολιτικής.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 11:30 – 13:30 B12

Περιφερειακή ανάπτυξη - χωρικές ανισότητες I

▶ Θεματική ενότητα

Περιφερειακή ανάπτυξη-χωρικές ανισότητες

Οι δικτύώσεις των μελών του Οικοσυστήματος Συνεργατισμού Καρδίτσας ως πόλος τοπικής ανάπτυξης [245]

Ναλμπάντης Στράτος, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*
 Καλογερέσης Θανάσης, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*
 Γριτζάς Γιώργος, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*

Η θετική σχέση μεταξύ της μικρής και πολύ μικρής επιχειρηματικότητας με την τοπική και εν γένει την αστική ανάπτυξη είναι γνωστή και έχει αποτυπωθεί στη σχετική βιβλιογραφία. Αντίστοιχα είναι μελετημένη στη βιβλιογραφία η σχέση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας τόσο στην τοπική ανάπτυξη, όσο και στην άμβλυση των ανισοτήτων και των επίκαιρων προκλήσεων. Στην περίπτωση της Καρδίτσας η δημιουργία του Οικοσυστήματος Συνεργατισμού Καρδίτσας (Ο. Σ. Κ.) και η θετική του συνεισφορά στην τοπική οικονομία έχει επίσης μελετηθεί σε σημαντικό βαθμό. Πολύ συχνά οι τοπικές οικονομίες αντιμετωπίζουν εγκλωβισμούς, ιδίως αυτές που βρίσκονται σε γεωγραφικά μεγάλη απόσταση από σημαντικά αστικά κέντρα. Οι εγκλωβισμοί αυτοί μπορεί να έχουν σχέση τόσο με την πρόσβαση σε απαραίτητους πόρους, μεταξύ των οποίων η γνώση είναι ίσως ο σημαντικότερος. Με βάση αυτό το στοιχείο το ένα ερευνητικό ερώτημα που τίθεται προς απάντηση είναι το κατά πόσο το Ο. Σ. Κ. δίνει τη δυνατότητα στα τοπικά εγχειρήματα να αποφύγουν τους εγκλωβισμούς. Εκτός των φορέων και εγχειρημάτων που συμμετέχουν στο Ο. Σ. Κ., το ερώτημα αυτό επεκτείνεται και στις λοιπές τοπικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην υπό μελέτη περιοχή. Το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα αφορά τους μηχανισμούς και τους λόγους που συνέβαλαν στη δημιουργία των φορέων που δραστηριοποιούνται εντός του Ο. Σ. Κ. Η μεθοδολογία της εργασίας αυτής περιλαμβάνει βιβλιογραφική έρευνα, μέσω της οποίας εντοπίστηκαν κενά σε αυτήν που άπτονται της κοινωνικής επιχειρηματικότητας, των δικτύωσης και της τοπικής ανάπτυξης. Για τη συμπλήρωση των κενών στη βιβλιογραφία πραγματοποιήθηκε εκτενής πρωτογενής έρευνα (ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου και συνεντεύξεων) Συνοπτικά, η ύπαρξη και λειτουργία του Ο. Σ. Κ. δίνει σημαντικούς πόρους στους φορείς που δραστηριοποιούνται εντός αυτού, τόσο οικονομικούς όσο και γνώση. Η αποτροπή των τοπικών εγκλωβισμών μέσω του Οικοσυστήματος δεν αφορά αποκλειστικά τα εγχειρήματα του αλλά σε ένα βαθμό και την τοπική οικονομία μέσω των διεπαφών με εγχειρήματα του Ο. Σ. Κ. . Οι αιτίες και οι λόγοι δημιουργίας των εγχειρημάτων που είναι μέλη του Οικοσυστήματος επιχειρείται να διερευνηθούν μέσω της αξιοποίησης των παραγόντων που θεωρούνται σημαντικοί στη βιβλιογραφία της επιχειρηματικότητας, δίνοντας έμφαση στις διαχρονικές μεταβολές στο επιχειρηματικό περιβάλλον της περιοχής κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 11:30 – 13:30 B12

Περιφερειακή ανάπτυξη - χωρικές ανισότητες I

▶ Θεματική ενότητα

Οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή ■ Περιφερειακή ανάπτυξη-χωρικές ανισότητες

Εννοιολόγηση της Περιφερειακής Μεταμόρφωσης της Αγοράς Εργασίας στο Πλαίσιο της Πράσινης και Ψηφιακής Μετάβασης: Καταστροφή και Δημιουργία Θέσεων Εργασίας και Γεωγραφικές Επιπτώσεις [180]

Καπιτίνης Νίκος, *University of Copenhagen*

Μακροοικονομικοί παράγοντες, όπως η τεχνολογική πρόοδος και η παγκοσμιοποίηση, καθώς και έκτακτα φαινόμενα, όπως η παγκόσμια οικονομική κρίση του 2008 και η πανδημία Covid-19, έχουν αναδιαμορφώσει την εργασία. Η πράσινη μετάβαση μετασχηματίζει τις ευρωπαϊκές αγορές εργασίας, αν και οι επιπτώσεις της στη δημιουργία και καταστροφή θέσεων εργασίας (ΔΚΘΕ) διαφέρουν σημαντικά ανά περιφέρεια. Οι περιοχές με υψηλή εξάρτηση από τον άνθρακα είναι ιδιαίτερα ευάλωτες, αντιμετωπίζοντας τις πιο σοβαρές συνέπειες. Αυτό εκτυλίσσεται παράλληλα με την ψηφιακή μετάβαση, η οποία προωθεί πιο βιώσιμες μεθόδους παραγωγής, όπως ο αυτοματισμός. Η ψηφιοποίηση και το "πρασίνισμα" της οικονομίας είναι αλληλένδετες και αμοιβαία ενισχυόμενες διαδικασίες: από τη μια πλευρά, η ψηφιοποίηση συμβάλλει σε πιο φιλικές προς το περιβάλλον παραγωγικές διαδικασίες, ενώ από την άλλη, η πράσινη μετάβαση απαιτεί την υιοθέτηση ψηφιακών λύσεων και προηγμένων τεχνολογιών. Αυτές οι άνισες επιπτώσεις δεν είναι μόνο οικονομικές, καθώς πρόσφατη βιβλιογραφία στην οικονομική γεωγραφία εισάγει έννοιες όπως η "γεωγραφία της δυσαρέσκειας", υπογραμμίζοντας την ιδέα ότι οι περιοχές που υφίστανται απώλεια της οικονομικής τους δυναμικής και μείωση των διαθέσιμων θέσεων εργασίας, είναι πιο επιρρεπείς στην έκφραση δυσαρέσκειας. Ομάδες όπως οι μετανάστες και ανειδίκευτοι εργαζόμενοι είναι ιδιαίτερα εκτεθειμένες στον κίνδυνο, καθώς υπερεκπροσωπούνται σε τομείς υψηλού ρίσκου και αντιμετωπίζουν μεγαλύτερες δυσκολίες στην αναζήτηση νέας απασχόλησης. Οι υπάρχουσες απόψεις για τη διαδικασία της ΔΚΘΕ έχουν προσφέρει προσεγγίσεις για τον μετασχηματισμό των αγορών εργασίας κατά την τρέχουσα μεταβατική περίοδο, εστιάζοντας κυρίως στη ζήτηση, και ιδιαίτερα στις απαιτούμενες δεξιότητες. Επιπλέον, το μεγαλύτερο μέρος της βιβλιογραφίας γύρω από τη ΔΚΘΕ επικεντρώνεται σε εθνικό επίπεδο και σε συγκεκριμένους τομείς, προσεγγίζοντάς τα κυρίως από ποσοτική σκοπιά, παραβλέποντας έτσι τις συνθήκες εργασίας στις νέες θέσεις. Αυτό το άρθρο προτείνει ένα ολοκληρωμένο εννοιολογικό πλαίσιο για τη ΔΚΘΕ και τις γεωγραφικά και κοινωνικά άνισες επιπτώσεις της, υιοθετώντας μια προσέγγιση γεωγραφικής πολιτικής οικονομίας, με τα χαρακτηριστικά του γεωγραφικά προσδιορισμένου κοινωνικο-οικονομικού πλαισίου να διαμορφώνουν την γεωγραφικά άνιση εξέλιξη των μεταβάσεων. Το πλαίσιο αυτό επιδιώκει να αξιολογήσει τις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις της ΔΚΘΕ, λαμβάνοντας υπόψη τη διάσταση του φύλου και τις πλευρές τόσο της ζήτησης όσο και της προσφοράς, ενώ παράλληλα προσφέρει εναλλακτικές ερμηνείες για τους παράγοντες των άνισων επιπτώσεων της ΔΚΘΕ.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 11:30 – 13:30 B12

 Περιφερειακή ανάπτυξη - χωρικές ανισότητες I

▶ Θεματική ενότητα

 Οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή ■ Περιφερειακή ανάπτυξη-χωρικές ανισότητες

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ, ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Παρασκευή, 26.09.2025, 15:00 – 17:00

Οι αρχές της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας στον πολεοδομικό σχεδιασμό [34]

Φουλίδου Αργυρώ, Αρχιτέκτων Μηχ., Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας/Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Τασοπούλου Αναστασία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Οι έννοιες της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας χρησιμοποιούνται σε διάφορα επιστημονικά πεδία για την αξιολόγηση διαδικασιών, μέτρων, πολιτικών, οργανωσιακών μονάδων, επιχειρήσεων, οικονομιών και σχεδιασμού. Στο πεδίο του πολεοδομικού σχεδιασμού οι δύο έννοιες συναντώνται σε επιστημονικά και νομοθετικά κείμενα, κυρίως με τη μορφή επιθετικού προσδιορισμού του, προκειμένου να δηλώσουν μια ιδιότητά του ή να τον αξιολογήσουν ποιοτικά. Ανατρέχοντας στην ελληνική και διεθνή βιβλιογραφία διαπιστώνεται η απουσία ορισμού του περιεχομένου της ιδιότητας που προσδίδεται στον πολεοδομικό σχεδιασμό ως «αποτελεσματικού» και «αποδοτικού». Η δυσκολία του ως άνω εννοιολογικού προσδιορισμού έγκειται στο γεγονός ότι ο πολεοδομικός σχεδιασμός δεν αποτελεί μια απλή διαδικασία ή ένα απλό εργαλείο έκφρασης δημόσιας πολιτικής αλλά μια πολύπλοκη «κυκλική» διαδικασία λήψης αποφάσεων με πολλούς εμπλεκόμενους. Με το παρόν άρθρο επιχειρείται αρχικά η κατανόηση και η αποσαφήνιση των εννοιών της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας και στη συνέχεια ο ορισμός του περιεχομένου τους για τον πολεοδομικό σχεδιασμό. Η βιβλιογραφική έρευνα προσανατολίστηκε στην αναζήτηση της εννοιολογικής προσέγγισης και της εφαρμογής των εννοιών αυτών που αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο θεωριών στους κλάδους της οικονομίας, της διοίκησης επιχειρήσεων, της δημόσιας διοίκησης και των πολιτικών επιστημών. Η επιλογή των επιστημονικών πεδίων διερεύνησης βασίστηκε στην ανάλυση του όρου «σχεδιασμός του χώρου» καθώς και στους παράγοντες που καθορίζουν και επηρεάζουν τη διαδικασία του πολεοδομικού σχεδιασμού (νομοθετικό πλαίσιο, πολιτικές, διοικητικό σύστημα). Τα αποτελέσματα της βιβλιογραφικής έρευνας οδηγούν στη διατύπωση ενός κατ' αρχάς ορισμού του αποτελεσματικού και αποδοτικού πολεοδομικού σχεδιασμού και θέτουν ερωτήματα για περαιτέρω διερεύνηση και ανάλυση των εννοιών σε όλες τις φάσεις του.

► Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 15:00 – 17:00 A1

 Πολεοδομικός σχεδιασμός

► Θεματική ενότητα

 Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές

Η αναποτελεσματικότητα του πολεοδομικού σχεδιασμού ως αποτέλεσμα της απουσίας πολιτικής γης στην Ελλάδα [262]

Τριανταφυλλόπουλος Νίκος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Με στόχο την πολεοδομική ρύθμιση του 70% της έκτασης της χώρας, ξεκίνησε πρόσφατα μια προσπάθεια εκπόνησης στρατηγικών πολεοδομικών σχεδίων (ΤΠΣ, ΕΠΣ), θεωρώντας ότι έτσι θα επιλυθεί ένα μεγάλο μέρος χρονίως συσσωρευμένων θεμάτων. Εντούτοις, έστω και εάν αυτά τα σχέδια θεσμοθετηθούν σε εύθετο χρόνο και αντιμετωπισθούν επαρκώς κάποια από θέματα χρήσεων γης στον εξωαστικό χώρο, μάλλον δε θα συμβεί το ίδιο και για τις περιοχές που θα εμπίπτουν πλέον εντός των ορίων των πόλεων και οικισμών, αφού θα παραμείνουν εκτός σχεδίου έως την πολεοδόμησή τους, σε απροσδιόριστο χρόνο. Εφόσον δεν υπάρχουν προβλέψεις για την πολεοδόμηση αυτών των περιοχών και θα ακολουθηθεί η ιδιαίτερως χρονοβόρα διαδικασία πολεοδόμησης, τότε μοιραία, μετριάζεται δραματικά η αποτελεσματικότητα του πολεοδομικού σχεδιασμού. Ο πολεοδομικός σχεδιασμός παράγει μεγάλες υπεραξίες και πλούτο, τόσο για τους πολίτες, όσο και το κράτος, ιδιαίτερα σε τοπική κλίμακα. Το ισχύον σύστημα σχεδιασμού αδυνατεί όχι μόνο να εξασφαλίσει τη βιωσιμότητά του, αλλά και να κατανείμει δίκαια τις υπεραξίες που παράγονται, μεταξύ του κράτους και των πολιτών, λόγω της έλλειψης μηχανισμών και εργαλείων πολιτικής γης. Έως σήμερα, οι ιδιοκτήτες γης καρπώνονται – με στρεβλώσεις – το μεγαλύτερο μέρος της παραγόμενης υπεραξίας από το σχεδιασμό, ενώ το κράτος αδυνατεί, όχι μόνο να τον ολοκληρώσει εγκαίρως, αλλά και να υλοποιήσει τις αναγκαίες δημόσιες υποδομές. Η ανεπάρκεια του μηχανισμού της εισφοράς σε γη και χρήμα είναι αδιαμφισβήτητη, όπως για παράδειγμα αποδεικνύεται από την αδυναμία εξασφάλισης κοινόχρηστων χώρων, αλλά και κοινωνικών υποδομών, όταν μάλιστα η ευθύνη για την υλοποίησή των τελευταίων έχει μεταφερθεί στους δήμους. Στην παρούσα εργασία υποστηρίζεται η αναγκαιότητα ανάπτυξης και εφαρμογής συγκεκριμένων εργαλείων πολιτικής γης, που θα εξασφαλίζουν τόσο την εκπόνηση και υλοποίηση των σχεδίων πόλεως, όσο και των δημόσιων υποδομών, μέσω της αποκόμισης μέρους των παραγόμενων υπεραξιών από το κράτος. Αυτό θα αποτελούσε κορυφαία μεταρρύθμιση, τόσο προς την κατεύθυνση της αποτελεσματικότητας του πολεοδομικού σχεδιασμού, όσο και της δίκαιης κατανομής των υπεραξιών που παράγονται από το σχεδιασμό.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 15:00 – 17:00 A1

Πολεοδομικός σχεδιασμός

▶ Θεματική ενότητα

Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές

Αυθαίρετη δόμηση και οικιστική εξάπλωση: Η περίπτωση της Θεσσαλονίκης [114]

Ευτυχιάδου Ουρανία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Ασπρογέρακας Ευάγγελος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η αυθαίρετη δόμηση στην Ελλάδα, έχει καταγραφεί ήδη από το 19ο αιώνα, και αποτέλεσε μια πρακτική για την εξασφάλιση κατοικίας, αλλά και την εξυπηρέτηση των αναγκών των λειτουργιών, όπως εργαστήρια, εμπόριο κ. α., για τους χρήστες που αδυνατούσαν να ακολουθήσουν τους κανονισμούς και τις διαδικασίες της διοίκησης. Μετά τη Μικρασιατική καταστροφή και αργότερα με τη μεγάλη μεταπολεμική εισροή πληθυσμού, οι αστικές περιοχές δέχθηκαν πίεση, με την αύξηση της πυκνότητάς τους αλλά και με τη χωρική επέκτασή τους στον εξωαστικό χώρο. Η αυθαίρετη δόμηση είχε καθοριστικό ρόλο στην σταδιακή επέκταση των ελληνικών πόλεων καθώς αναπτύσσονταν, σε σημαντικό βαθμό, στις παρυφές της πόλης διαμορφώνοντας οικιστικές συστάδες γύρω από τον αστικό χώρο. Με τις επεκτάσεις του «σχεδίου πόλεως» οι περιοχές αυτές ενσωματώθηκαν στον οικιστικό ιστό και τη λειτουργία της πόλης με τρόπο απρογραμμάτιστο. Η έρευνα βασίζεται στην επεξεργασία δεδομένων για τα αυθαίρετα χωρίς οικοδομική άδεια που προήλθαν από το σύστημα δήλωσης των αυθαιρέτων, του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας, και αφορούν χρονικά όλα τα αυθαίρετα, πριν το 1975 και μέχρι το 2011. Η επεξεργασία των δεδομένων έγινε με τη χρήση συστήματος γεωγραφικών πληροφοριών. Η μελέτη εστιάζεται στην περιοχή της Θεσσαλονίκης, αφορά συγκεκριμένα στα αυθαίρετα χωρίς οικοδομική άδεια και εξετάζει (α) τη χωρική κατανομή, (β) τον χρόνο κατασκευής και (γ) τη χρήση των αυθαιρέτων. Αξιολογείται η χωρική κατανομή των αυθαιρέτων, προκειμένου να εντοπιστούν συγκεντρώσεις και τα στοιχεία αυτά συσχετίζονται και με την ιστορική πολεοδομική ανάπτυξη της Θεσσαλονίκης. Αυτή η χώρο-χρονική ανάλυση περιλαμβάνει και την παράμετρο της χρήσης των αυθαιρέτων. Στόχος είναι να προσεγγιστούν οι μηχανισμοί ανάπτυξης της αυθαίρετης δόμησης και η επίδραση των αυθαιρέτων αυτών στην πόλη και στον εξωαστικό χώρο. Η κατηγορία αυτή αυθαιρέτων παρουσιάζει συγκεντρώσεις, τόσο σε αστικές όσο και σε εξωαστικές περιοχές, διαμορφώνοντας ένα τόξο βορειοδυτικά της πόλης, περικλείοντας προσφυγικούς οικισμούς, αλλά και δημιουργώντας αυτοσχέδιους παραθεριστικούς οικισμούς σε εκτός σχεδίου περιοχές. Όπως προκύπτει από την εξέλιξη του φαινομένου η αυθαίρετη δόμηση εξελίσσεται από τρόπο κάλυψης μιας άμεσης στεγαστικής ανάγκης, σε επιλογή για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής με την εξασφάλιση μιας παραθεριστικής κατοικίας.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 15:00 – 17:00 A1

Πολεοδομικός σχεδιασμός

▶ Θεματική ενότητα

Μεταναστευτικές ροές και ο ρόλος του σχεδιασμού ▪ Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές ▪ Χώρος & Πληθυσμός ▪ Ψηφιακές Υποδομές, Καινοτόμες Εφαρμογές, Ανάλυση Μεγάλων Δεδομένων και Χωρικός Σχεδιασμός

Σχεδιαστικές και ρυθμιστικές συγκρούσεις στο 1ο επίπεδο πολεοδομικού σχεδιασμού (ΤΠΣ/ΕΠΣ) του ν. 4447/2016 [289]

Αγγελίδου Τατιανή-Βασιλική, Μηχ. Χωροταξίας & Ανάπτυξης, ΜSc, Όμιλος Εταιρειών Σαμαράς και Συνεργάτες

Οι εξελίξεις στο σχεδιασμό μεταξύ της περιόδου ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ του ν. 2508/1997 και ΤΠΣ/ΕΠΣ του ν. 4447/2016 έχουν φέρει τις κλίμακες πολεοδομικού σχεδιασμού κοντύτερα χωρίς ωστόσο την ανάλογη πρόνοια επίλυσης συγκρούσεων λόγω ακρίβειας δεδομένων. Στη σημερινή κατάσταση, παρότι τα σχέδια 1ου πολεοδομικού επιπέδου αποτελούν στην ουσία κυρίως στρατηγικό και λιγότερο ρυθμιστικό χαρακτήρα, έχουν απωλέσει αυτήν την άδεια «δημιουργικής ασάφειας» και καλούνται να επιλύσουν ζητήματα κλίμακας τοπικής ρύθμισης για των οποίων τη λύση δεν νομιμοποιούνται πάντοτε, αλλά και δεν έχουν πάντοτε τη σωστή τεχνική εργαλειοθήκη. Ανάμεσα στα ποικίλα ζητήματα που καλούνται τα ΤΠΣ/ΕΠΣ να λύσουν, αναδεικνύονται ζητήματα όπως η σύγκρουση των οικιστικών εκτάσεων αλλά και επεκτάσεων με τα όρια γεωργικής γης υψηλής παραγωγικότητας που έχουν καθοριστεί με πλημμελή ακρίβεια από παλαιότερες αποφάσεις και η ελευθερία ερμηνείας που μπορεί να έχει ένα πολεοδομικό σχέδιο στην απόδοση των ορίων αυτών. Ομοίως εξετάζεται η σύγκρουση ορίων οικιστικών υποδοχέων με περιοχές προστασίας της φύσης (περιοχές Natura2000, όρια Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών) αλλά και ειδικότερα παλιότερα νομοθετήματα όπως τα Καταφύγια Αγρίας Ζωής ή Αγριων Θηραμάτων. Ακόμη εξετάζεται η συνέργεια παραλιακών οικισμών με το παραλιακό τους μέτωπο θεσμικά αλλά και λειτουργικά καθώς προκύπτουν περιπτώσιολογίες ανάλογα το βαθμό πολεοδομικής οργάνωσης του οικισμού αλλά και το βαθμό οριοθέτησης του παραλιακού μετώπου και τη λειτουργία του ως κοινόχρηστο χώρο. Τέλος εξετάζεται η περίπτωση της συναρμογής οικιστικών περιοχών με ζώνες ρεμάτων αλλά και κινδύνων πλημμύρας σε σχέση με την ακρίβεια απεικόνισής τους ανάλογα με το βαθμό ολοκλήρωσης της διαχείρισής τους. Για τις ανωτέρω περιπτώσεις αναφέρονται τα ζητήματα που προκύπτουν σχεδιαστικά αλλά και κατά περίπτωση ρυθμιστικά στα Τοπικά και Ειδικά Πολεοδομικά Σχέδια. Παράλληλα παρατίθενται σκέψεις σχετικά με το πως ο πολεοδομικός σχεδιασμός, στο πρώτο αυτό επίπεδο, μπορεί να αντιμετωπίσει τέτοιου είδους ζητήματα, χωρίς να απωλέσει την πιθανότητα εμπρόθεσμης ολοκλήρωσής του, χωρίς να δημιουργήσει προβλήματα σε επόμενα βήματα εφαρμογής του και τέλος χωρίς να καταστεί αδιάφορος ο ίδιος.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 15:00 – 17:00 A1

 Πολεοδομικός σχεδιασμός

▶ Θεματική ενότητα

 Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές ▪ Στρατηγικός Σχεδιασμός και Γεωπολιτική

Το Ειδικό Πολεοδομικό Σχέδιο ως εργαλείο αντιμετώπισης των προβλημάτων χωροθέτησης βιομηχανικών εγκαταστάσεων [214]

Αυγουστάκη Δήμητρα, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Γεμεντζή Γεωργία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Σημαντική ήταν η μεταρρύθμιση για τον χωρικό σχεδιασμό, η οποία τέθηκε σε ισχύ με τον ν. 4447/16, σε αντικατάσταση του ν. 4269/14, που δεν εφαρμόστηκε. Νέο στοιχείο της ήταν η δημιουργία μιας νέας κατηγορίας σχεδίων, των Ειδικών Πολεοδομικών Σχεδίων (ΕΠΣ), στο ίδιο ρυθμιστικό επίπεδο που τοποθετούνται τα Τοπικά Πολεοδομικά Σχέδια (ΤΠΣ), και με επίκεντρο τις στρατηγικού χαρακτήρα επενδύσεις. Ένας σημαντικός αριθμός ΕΠΣ αλλά και άλλων τύπων σχεδίων ειδικού σκοπού εκπονείται τα τελευταία χρόνια στο σύνολο της επικράτειας ικανοποιώντας συγκεκριμένες αναπτυξιακές ανάγκες, συνήθως της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, ενώ πρόσφατα εκπονούνται ΕΠΣ και με πρωτοβουλία του δημόσιου. Αυτά συντάσσονται παράλληλα με το εγχείρημα της πολεοδομικής ανασυγκρότησης της χώρας μέσω του Προγράμματος Πολεοδομικών Μεταρρυθμίσεων «Κωνσταντίνος Δοξιάδης», ήτοι την διαδικασία εκπόνησης και έγκρισης μελετών Τοπικών Πολεοδομικών Σχεδίων. Στο πλαίσιο του παρόντος άρθρου καταγράφονται οι μελέτες ΕΠΣ που έχουν εκπονηθεί για εγκαταστάσεις δευτερογενούς τομέα και αφορούν σε χρήσεις βιομηχανίας και χονδρεμπορίου. Συγκεκριμένα καταγράφονται όλα τα εγκεκριμένα, μέχρι σήμερα, ΕΠΣ στα οποία η επιδιωκόμενη χρήση γης αφορά σε δραστηριότητες του δευτερογενούς τομέα. Επιπλέον αναζητούνται οι Αποφάσεις Προέγκρισης αλλά και οι μελέτες εκείνες οι οποίες έχουν αναρτηθεί στο πλαίσιο της δημόσιας διαβούλευσης των Στρατηγικών Μελετών Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) και αφορούν σε βιομηχανικές εγκαταστάσεις. Διερευνώνται συγκεκριμένα χαρακτηριστικά των σχεδίων αυτών όπως οι χρόνοι έγκρισής τους, οι ιδιότητες των επισπευδόντων φορέων, τα χαρακτηριστικά του σχεδιασμού, αλλά κυρίως εξετάζεται η σχέση τους με τον καθολικό σχεδιασμό. Ειδικότερα διερευνώνται ζητήματα τροποποίησης των χρήσεων γης, αποκλίσεων από τις γενικές διατάξεις όσον αφορά τον κανονισμό δόμησης, ή αν πρόκειται για διαδικασία διασφάλισης της χωροθέτησης υφιστάμενων εγκαταστάσεων. Παράλληλα, εξετάζεται και η σχετική νομολογία που έχει προκύψει από τις αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας (ΣτΕ). Σκοπός είναι, αφενός, να εξαχθούν εμπειρικά αποτελέσματα σχετικά με την εφαρμογή του ΕΠΣ ως εργαλείο για την αντιμετώπιση ενδεχόμενων προβλημάτων χωροθέτησης εγκαταστάσεων δευτερογενούς τομέα, αφετέρου, να δημιουργηθεί ένα πλαίσιο μεθοδολογίας των διακριτών χαρακτηριστικών των ΕΠΣ που μπορεί να εφαρμοστεί και στις λοιπές δραστηριότητες (π.χ. τουρισμού, οικιστικής ανάπτυξης). Η σύγκριση των ΕΠΣ ανάλογα με το είδος της δραστηριότητας μπορεί να δώσει χρήσιμα συμπεράσματα για τη χρησιμότητά τους και την επιτυχία τους ανάλογα με το είδος της δραστηριότητας.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 15:00 – 17:00 A1

Πολεοδομικός σχεδιασμός

▶ Θεματική ενότητα

Παραγωγικές δραστηριότητες και Οργανωμένοι υποδοχείς ■ Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές

Γιατί όχι εκτός σχεδίου; [17]

Χατζημήτρος Κίμων, *Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)*

Στόχος να δειχθεί ότι η απαγόρευση της εκτός σχεδίου δόμησης (ΕΣΔ) στην Ελλάδα δεν συνεπάγεται προστασία του τοπίου και ότι, αντίθετα, η αυστηρή ρύθμιση της ΕΣΔ είναι δυνατόν να οδηγήσει σε βελτίωση του "καθημερινού" τοπίου. Προς υποστήριξη της θέσης προβάλλονται τα επιχειρήματα: 1) Η απόρριψη της ΕΣΔ, που προτείνεται σχεδόν ομόφωνα από αρχιτεκτονικές, πολεοδομικές και χωροταξικές προσεγγίσεις είναι πλήρως αναποτελεσματική 2) Η μεγάλη ελκυστικότητα του ελληνικού τοπίου δημιουργεί σε ντόπιους και ξένους ακατανίκητη επιθυμία να απολαύσουν κατοικία στην ακτή ή γενικώς στην φύση 3) Είναι αντιεπιστημονικό να ταυτίζονται οι επιζήμιες επιδράσεις από αυθαίρετη δόμηση χωρίς νομοθετικό πλαίσιο, με αυτές από ΕΣΔ υπαγόμενη σε νομικές ρυθμίσεις 4) Ο περιορισμός της ΕΣΔ, με ελάχιστη επιφάνεια οικοπέδου στα 4 στρέμματα συνιστά συνετή ρύθμιση, οι δε αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις της ΕΣΔ μπορούν να ελεγχονται με κατάλληλες προδιαγραφές που εφαρμόζονται 5) Η ΕΣΔ είναι δυνατόν να έχει θετικές επιπτώσεις, με κατοίκους που φροντίζουν το τοπίο, αφού ποιοτικά «καθημερινά» τοπία συχνά διαμορφώνονται από επιμελημένες δραστηριότητες, π.χ. πεζούλες, φυτοφράκτες, καλαίσθητοι οικισμοί, τεχνολογικά έργα 6) Πολλά αγροτικά τοπία που υποτίθεται ότι καταστρέφει η ΕΣΔ είναι υποβαθμισμένα 7) Έχει εφαρμοσθεί σε προηγμένες κοινωνίες η διατήρηση και αναβάθμιση των αξιόλογων φυσικών ή πολιτιστικών χαρακτηριστικών του «καθημερινού» τοπίου με εύστοχες παρεμβάσεις, κανόνες και κατάλληλη τεχνολογία 8) Πλην Τοπίων Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους, υψηλών δασών, αιγιαλών και ειδικών καλλιέργειών, οι καλαίσθητες κατοικίες αυστηρών προδιαγραφών μπορούν να εντάσσονται αρμονικά στο φυσικό και αγροτικό τοπίο 9) Η αυθαίρετη δόμηση είναι δυνατόν να εκλείψει μέσω αυστηρού ελέγχου με προηγμένα τεχνικά μέσα. Η ΕΣΔ δεν αποτελεί ελληνική εξαίρεση. Επιτρέπεται με περιορισμούς, σε μερικές ευρωπαϊκές χώρες. Οι τεχνικές αντιρρήσεις για μη επέκταση υποδομών, όπως οδοί ή δίκτυα αποχέτευσης-ηλεκτρικού-νερού-τηλεφώνου μπορούν να αντισταθμίζονται με αντίστοιχη οικονομική επιβάρυνση των ενδιαφερομένων. Οι αλλοιώσεις στο «καθημερινό» και στο εξαιρετο τοπίο οφείλονται κυρίως σε τοπικές αυθαιρεσίες που το υποβαθμίζουν ανώφελα. Η πλήρης απαγόρευση της ΕΣΔ έχει ιδεολογικό υπόβαθρο. Αντανακλά πεποιθήσεις περί ολοκληρωτικού σχεδιασμού του χώρου και περί ταξικού χαρακτήρα των μη οριζόντιων ρυθμίσεων. Η έλλειψη πολιτικής και κοινωνικής κατανόησης και παιδείας περί τοπίου προκαλεί φανατικές αντιθέσεις, που αγνοούν δυνατότητες συνδυασμού περιβαλλοντικών αξιών και ορθολογικής ανάπτυξης.

► Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 15:00 – 17:00 A1

Πολεοδομικός σχεδιασμός

► Θεματική ενότητα

Περιβαλλοντικές Προκλήσεις και Χωρικός σχεδιασμός ▪ Πολιτική για το Τοπίο και χωρικός σχεδιασμός ▪ Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές ▪ Χωρικός σχεδιασμός και παράκτιος χώρος

Από το Φάληρο στο Ελληνικό: Η τυπολόγηση του παράκτιου χώρου ως μέσο χάραξης αστικής πολιτικής για την επίτευξη των στόχων βιωσιμότητας και ανθεκτικότητας [255]

Θεοδωρά Γιώτα, *Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)*

Σπανογιάννη Ελένη, *Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)*

Η διαχείριση της αστικής παράκτιας ζώνης αποτελεί ένα από τα πλέον προκλητικά ερευνητικά αντικείμενα του χωρικού σχεδιασμού για βιώσιμη αστική ανάπτυξη. Διαχρονικά βρίσκεται στο επίκεντρο της συζήτησης και απασχολεί την διεθνή επιστημονική κοινότητα και τις κυβερνήσεις των κρατών. Το ενδιαφέρον για τον παράκτιο σχεδιασμό ενισχύεται διαρκώς, ειδικά στη διάρκεια της πρόσφατης εικοσαετίας όπου, σε συνθήκες οικονομικής ύφεσης, κλιματικής αλλαγής και πρόσφατα υγειονομικής κρίσης, τα παράκτια αστικά μέτωπα προβάλλονται όλο και πιο συνειδητά ως αναπτυξιακοί συντελεστές με ρόλο κλειδί στην αστική ανάπτυξη, με ό, τι αυτό συνεπάγεται για τη βιωσιμότητα και ανθεκτικότητα των παράκτιων κοινοτήτων. Ειδικό ενδιαφέρον εμφανίζουν οι παράκτιες μητροπόλεις, λόγω των έντονων και ποικίλων πιέσεων που δέχονται από την παράκτια οικιστική διάχυση και την εντατικοποίηση των χρήσεων υπερτοπικής εμβέλειας σε στερεά και σε θάλασσα. Η υπερσυγκέντρωση πληθυσμού και ανθρώπινων δραστηριοτήτων / υποδομών ενισχύει τη συγκρότηση αναπτυξιακών θυλάκων, κατά μήκος της ακτογραμμής, με πολλαπλές επιπτώσεις στα θαλάσσια/ παράκτια οικοσυστήματα, στην τοπική ταυτότητα και στη χωρο-κοινωνική συνοχή των τοπικών κοινοτήτων. Αναγνωρίζοντας την ευθραυστότητα των αστικών παράκτιων μετώπων, υποστηρίζεται η ανάγκη σχεδιασμού τους στο ευρύτερο πλαίσιο της ολοκληρωμένης διαχείρισης της παράκτιας ζώνης και των σχεδιασμών που αφορούν την πόλη και την ευρύτερη περιοχή της. Έχοντας ορίσει ως πιλοτικό πεδίο έρευνας ένα από τα πιο πολυσυζητημένα τμήματα του νότιου παράκτιου μετώπου της μητροπολιτικής περιφέρειας της Αθήνας (Φάληρο έως Ελληνικό), στόχος του άρθρου αποτελεί: (α) ο εντοπισμός των κύριων παραγόντων που συνέβαλαν στην μετεξέλιξη της δομής και της δυναμικής του, (β) η διερεύνηση, καταγραφή, χαρτογράφηση και εκτίμηση των χωρο-λειτουργικών μετασχηματισμών του, και (γ) η ανάδειξη των τυπολογικών χαρακτηριστικών της παράκτιας ζώνης που έχουν επηρεάσει την τρωτότητα, τη χωρική συνέχεια και την ένταξή της στην πόλη. Απώτερος στόχος της έρευνας αποτελεί η ανάδειξη της κρισιμότητας διατύπωσης μιας πολυδιάστατης χωρο-χρονικής προσέγγισης για την εκτίμηση της παράκτιας αστικής εξάπλωσης και την παρακολούθησης των επιπτώσεών της στο φυσικό - δομημένο περιβάλλον ως αναγκαίας και ικανής συνθήκης για τη διασφάλιση ενός βιώσιμου παράκτιου σχεδιασμού.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 15:00 – 17:00 A1

Πολυεδομικός σχεδιασμός

▶ Θεματική ενότητα

Χωρικός σχεδιασμός και παράκτιος χώρος

Εκτίμηση της παραγωγικότητας της εργασίας σε περιφερειακό επίπεδο: Μια μεθοδολογική προσέγγιση στον τομέα της αλιείας [20]

Τσεπέρκας Χρήστος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Πολύζος Σεραφείμ, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Κραμποκούκης Θωμάς, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η παραγωγικότητα της εργασίας αποτελεί κρίσιμο συστατικό στοιχείο της εκάστοτε οικονομικής ή και περιφερειακής πολιτικής. Έτσι μέσω αυτού του παράγοντα μπορούν να αντιμετωπιστούν οι περιφερειακές ανισότητες και να μελετηθούν τα προβλήματα των λιγότερο αναπτυγμένων περιφερειών. Το παρόν άρθρο, ερευνά ένα κρίσιμο τομέα της ελληνικής περιφερειακής οικονομίας και ειδικότερα τον τομέα της αλιείας. Συγκεκριμένα, χρησιμοποιείται η συνάρτηση Cobb Douglas σε γραμμικό επίπεδο ώστε να μελετηθούν οι επιμέρους παράμετροι που αφορούν την παραγωγικότητα της εργασίας για τον υπό εξέταση τομέα της παραγωγής. Η εφαρμογή της εν λόγω μεθοδολογίας, λαμβάνει χώρα στο χρονικό διάστημα 2010-2018 ώστε να γίνει στατιστική διερεύνηση των παραμέτρων που επηρεάζουν την παραγωγικότητα της εργασίας στον τομέα της αλιείας.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 15:00 – 17:00 A2

 Καινοτομία και παραγωγικές δραστηριότητες

▶ Θεματική ενότητα

 Νέες τεχνολογίες και χώρος ■ Οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή ■ Παραγωγικές δραστηριότητες και Οργανωμένοι υποδοχείς ■ Περιφερειακή ανάπτυξη-χωρικές ανισότητες

Οι χωρικές διαστάσεις της εξ αποστάσεως εργασίας στις περιφέρειες της ΕΕ στο πλαίσιο της πανδημίας Covid-19: Περιφερειακές αλλαγές, παράγοντες, διασυνδέσεις [5]

Καπιτσίνης Νίκος, *University of Copenhagen*

Μία από τις σημαντικότερες επιπτώσεις της πανδημίας του Covid-19 αφορούσε τις αυξανόμενες τάσεις της εξ αποστάσεως εργασίας, λόγω των μέτρων αποκλεισμού, κυρίως στους τομείς έντασης γνώσης, που έχουν αλλάξει την ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής. Οι αλλαγές αυτές εξελίσσονταν άνισα μεταξύ χωρών και περιφερειών, καθώς, για παράδειγμα, οι αστικές περιοχές έχουν μεγαλύτερο ποσοστό θέσεων εργασίας που θα μπορούσαν να εκτελούνται εξ αποστάσεως. Η παρούσα μελέτη ερευνά πώς και γιατί η εξ αποστάσεως εργασία εκτυλίσσεται άνισα στο χώρο, στο πλαίσιο του Covid-19, εμπλουτίζοντας έτσι την κατανόησή μας για τις αλλαγές της χωρικής οργάνωσης της εργασίας μετά την εμφάνιση της πανδημίας. Ειδικότερα, χρησιμοποιεί δευτερογενή στοιχεία από την Eurostat και υιοθετεί οικονομετρική ανάλυση σε 217 περιφέρειες NUTS2 της ΕΕ με εξαρτημένες μεταβλητές το ποσοστό απομακρυσμένης εργασίας το 2020 και την ετήσια μεταβολή μεταξύ 2019 και 2020. Τα αποτελέσματα αναδεικνύουν τις γεωγραφικά άνισες αλλαγές στην οργάνωση της εργασίας και την περιφερειακή διακύμανση της εξ αποστάσεως εργασίας στην ΕΕ στο πλαίσιο της πανδημίας του Covid-19. Η περιφερειακή δομή των τομέων οικονομικής δραστηριότητας, οι πολιτικές για τον περιορισμό της πανδημίας του Covid-19, τα περιφερειακά διαρθρωτικά στοιχεία και τα δημογραφικά στοιχεία αποδείχθηκαν βασικοί παράγοντες της γεωγραφικής διακύμανσης της εξ αποστάσεως εργασίας.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 15:00 – 17:00 A2

 Καινοτομία και παραγωγικές δραστηριότητες

▶ Θεματική ενότητα

 Οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή ■ Περιφερειακή ανάπτυξη-χωρικές ανισότητες

Επανεκτιμώντας το ρόλο της γεωγραφικής εγγύτητας: Η σημασία της γνωστικής εγγύτητας των φορέων στον κλάδο της Αεροδιαστημικής στην Ελλάδα [116]

Σταθάκη Χρυσή, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η γεωγραφική εγγύτητα, υπό την έννοια του τόπου εγκατάστασης των εν δυνάμει συνεργατών, όπως πανεπιστήμια, επιχειρήσεις, ερευνητικά κέντρα και μεμονωμένοι ερευνητές, έχει διαχρονικά αποτελέσει έναν καθοριστικό παράγοντα για τη πρόωθηση και ενίσχυση της καινοτομίας στους διαφόρους τύπους της. Η σημασία της προκύπτει από το γεγονός ότι η γεωγραφική απόσταση συχνά συνοδεύεται από γλωσσικές, πολιτιστικές, θεσμικές και λοιπές διαφοροποιήσεις που ενδέχεται να παρεμποδίσουν τις συλλογικές προσπάθειες για καινοτομικά αποτελέσματα (Kirat και Lung, 1999, Torre και Rallet, 2005). Ωστόσο, η Γαλλική Σχολή των Δυναμικών της Εγγύτητας εισέφερε μια νέα προοπτική τη δεκαετία του 1990, επισημαίνοντας πως η εγγύτητα περικλείει γνωστικές, οργανωσιακές, κοινωνικές και θεσμικές πτυχές, ικανές να διαδραματίσουν έναν εξίσου, αν όχι πιο σημαντικό, ρόλο στη διαδικασία της καινοτομίας. Η διερεύνηση των εν λόγω μη χωρικών διαστάσεων αποκάλυψε έναν ολοκληρωμένο μηχανισμό προώθησης του καινοτομείν και υποστήριξης του συντονισμού των εμπλεκόμενων μερών με επίκεντρο την εμπιστοσύνη, την ιεραρχία, τις γνωστικές ικανότητες, τη θεσμική συμμόρφωση, κ. α. (Boschma, 2005, Mattes, 2012). Στο αναδυόμενο πεδίο της Αεροδιαστημικής στην Ελλάδα, όπου οι δραστηριότητες εντάσεως γνώσης, τεχνολογίας και καινοτομίας κατέχουν κεντρική θέση, η γνωστική εγγύτητα των συνεργαζόμενων μερών συνιστά απαραίτητη προϋπόθεση. Ο κλάδος άπτεται κρίσιμων ζητημάτων (όπως, εθνική άμυνα, καιρική πρόγνωση, πλοήγηση, συστήματα αυτοματισμού και ελέγχου, κ.λπ.) που εμπλέκουν τόσο τη ρητή όσο και την άρρητη γνώση, ανάλογα με τον τύπο και το στάδιο κάθε έργου. Ωστόσο, είναι σημαντικό να διερευνηθεί σε ποιο επίπεδο συνεργασίας -από την Ε&Α και τον ποιοτικό έλεγχο έως την καινοτομία στη διαχείριση, στο προϊόν/υπηρεσία, στη διαδικασία και στη διάθεση/προώθηση- η διάχυση της γνώσης μεταξύ των εταιρών λαμβάνει χώρα συχνότερα και σε μεγαλύτερο βαθμό, τόσο σε εγχώριο όσο και σε διεθνές επίπεδο. Η λεπτομερής μελέτη 22 φορέων του ελληνικού συμπλέγματος της Αεροδιαστημικής (Corallia si-cluster) αποκάλυψε ότι η σημασία της γεωγραφικής εγγύτητας (ή απόστασης) είναι πλέον σχετική. Η διεξαγωγή συνεντεύξεων με εκπροσώπους των φορέων-στόχων και η συμπλήρωση εκτενών ερωτηματολογίων οδήγησαν στη συλλογή κρίσιμων πληροφοριών σχετικά με τους παράγοντες, τις συνθήκες και τα χαρακτηριστικά που συνέβαλαν στη μετατόπιση της έννοιας του χώρου, οι οποίες θα παρουσιαστούν ως προκαταρκτικά συμπεράσματα στο συνέδριο με στόχο την ανάδειξη του ρόλου της γνωστικής εγγύτητας στην οικοδόμηση αποδοτικών συνεργατικών σχέσεων.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 15:00 – 17:00 A2

 Καινοτομία και παραγωγικές δραστηριότητες

▶ Θεματική ενότητα

 Νέες τεχνολογίες και χώρος

Ροές κεφαλαίου και χωρικές αναδιαρθρώσεις: Τουρισμός και κατασκευές στην Μητροπολιτική Περιφέρεια Αττικής [118]

Συκάς Γιώργος, Πανεπιστήμιο Αιγαίου
 Ψαρολόγος Δημήτρης, Πανεπιστήμιο Αιγαίου
 Γουρζής Κώστας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου
 Γκιάλης Στέλιος, Πανεπιστήμιο Δυτ. Αττικής

Η παρούσα εργασία προσφέρει μια εμπειρικά τεκμηριωμένη ανάλυση της σχέσης χωρικών παγιώσεων/προσωρινών διευθετήσεων (spatial fixes) και τουριστικοποίησης, στο πλαίσιο μιας εκτεταμένης περιόδου διαδοχικών κρίσεων (2000-2024), η οποία περιλαμβάνει την οικονομική κρίση 2008/2009 και την πανδημική κρίση. Για τον σκοπό αυτό, το θεωρητικό της πλαίσιο αντλεί από έννοιες και θεωρήσεις της Κριτικής Γεωγραφίας και της Γεωγραφικής Πολιτικής Οικονομίας. Συγκεκριμένα, η εργασία μελετά τη μεταβολή των σχηματισμών παγίου κεφαλαίου στην Ελλάδα σε τρεις διαφορετικές γεωγραφικές κλίμακες. Στο εθνικό επίπεδο, αξιοποιώντας στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ εξετάζονται οι επενδυτικές ροές από την βιομηχανική/μεταποιητική παραγωγή στο δομημένο περιβάλλον μέσω ενός Δείκτη Μετάθεσης Κεφαλαίων. Στη συνέχεια, για το επίπεδο της Περιφέρειας Αττικής, διερευνώνται οι παραγωγικές αναδιαρθρώσεις μέσω των μεταβολών των ακαθάριστων επενδύσεων παγίου κεφαλαίου στη μεταποίηση, τις κατασκευές και τον τουρισμό. Τέλος, αναλύεται η κατανομή της οικοδομικής δραστηριότητας στις Περιφερειακές Ενότητες της Αττικής, χρησιμοποιώντας στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ για τις οικοδομικές άδειες ανά κατηγορία ακινήτου. Μάλιστα, μέσω της δηλούμενης χρήσης όπως καταγράφεται στις οικοδομικές άδειες, εξετάζεται και η έκταση του φαινομένου της τουριστικοποίησης, στο πλαίσιο μιας ευρύτερης παραγωγικής και χωρικής αναδιάρθρωσης. Τα ευρήματα της εργασίας υπογραμμίζουν ότι οι κατασκευές αποτέλεσαν έως το 2008 την «ατμομηχανή» της ελληνικής οικονομίας, ενώ η δυναμική τους περιορίστηκε δραματικά κατά τα χρόνια της βαθιάς ύφεσης που ακολούθησαν. Η αναμικτή ανάκαμψη του δεύτερου μισού της δεκαετίας του 2010 υπήρξε άρρηκτα συνδεδεμένη με την τουριστικοποίηση της ελληνικής οικονομίας. Παράλληλα, τα ευρήματα καταδεικνύουν πώς οι παραγωγικές αναδιαρθρώσεις στη μητροπολιτική περιφέρεια Αττικής δομήθηκαν πάνω στην αποσάθρωση των υφιστάμενων χωρικών παγιώσεων/προσωρινών διευθετήσεων και σε μια εύθραυστη και ημιτελή διαδικασία δημιουργίας νέων χωρικών παγιώσεων. Συνολικά, η εργασία παρέχει μια ανάλυση των στενών δεσμών μεταξύ του κλάδων κατασκευών και τουρισμού, η οποία παραμένει υπο-μελετημένη στη βιβλιογραφία. Εξίσου σημαντικά, τεκμηριώνει τις συνέχειες αλλά και τις τομές στο πλαίσιο του κυρίαρχου προτύπου ανάπτυξης και των δομικών ανισοτήτων που διέπουν τον ελληνικό καπιταλισμό.

► Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 15:00 – 17:00 A2

Καινοτομία και παραγωγικές δραστηριότητες

► Θεματική ενότητα

Περιφερειακή ανάπτυξη-χωρικές ανισότητες ■ Πολυ-κρίσεις (poly-crisis), ανισότητες (χωρικές-περιβαλλοντικές, οικονομικο-κοινωνικές, κλπ.) και σχεδιασμός ■ Τουριστική ανάπτυξη και χωρικός σχεδιασμός

Πολύ Μικρές και Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις και περιφερειακή ανάπτυξη: Ο ρόλος των τοπικών και μη τοπικών θεσμών στην Ελληνική πραγματικότητα [166]

Ρασβάνης Ευάγγελος, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*
Καλογερέσης Θανάσης, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*

Οι Πολύ Μικρές και Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις (ΠΜΜΕ) αποτελούν αναπόσπαστο και ζωτικό στοιχείο της τοπικής οικονομικής ζωής, διαδραματίζοντας καθοριστικό ρόλο στην ενίσχυση της περιφερειακής ανάπτυξης, ιδιαίτερα στην ελληνική πραγματικότητα, όπου η αποκέντρωση είναι περιορισμένη και η κοινωνικοοικονομική συνοχή εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την τοπική επιχειρηματικότητα. Η παρούσα μελέτη εξετάζει τη σύνθετη σχέση των ΠΜΜΕ με το θεσμικό περιβάλλον - τόσο με τους τοπικούς θεσμούς, όπως η τοπική αυτοδιοίκηση, όσο και με μη τοπικούς θεσμούς, επίσημους (ρυθμιστικό και νομικό πλαίσιο, κρατικές πολιτικές) και άτυπους (κοινωνικά δίκτυα, πολιτισμικές αξίες). Στόχος είναι η κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι θεσμοί αυτοί επηρεάζουν τη λειτουργία, τις στρατηγικές και τις προοπτικές ανάπτυξης των ΠΜΜΕ, καθώς και η ανάδειξη της συμβολής τους στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας και της συνολικής δυναμικής των περιφερειών. Η μεθοδολογική προσέγγιση που υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του ερευνητικού προγράμματος VeSBUD (Very Small and Small Companies and Urban Development), βασίζεται σε συνδυασμό ποσοτικής και ποιοτικής ανάλυσης, αξιοποιώντας δεδομένα εκτενούς έρευνας ερωτηματολογίου σε ένα σημαντικό δείγμα ΠΜΜΕ από όλη την ελληνική επικράτεια και σε βάθος συνεντεύξεις με θεσμικούς και επιχειρηματικούς φορείς. Μέσα από αυτή τη σύνθετη προσέγγιση, η έρευνα επιδιώκει την ανάδειξη κρίσιμων διαστάσεων της αλληλεπίδρασης μεταξύ θεσμών και επιχειρήσεων, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στον ρόλο της τοπικής αυτοδιοίκησης ως εν δυνάμει καταλύτη ή τροχοπέδη στην τοποκεντρική ανάπτυξη. Επιπλέον, μέσω της ανάλυσης των ποσοτικών δεδομένων επιδιώκεται η ανάδειξη μικρο (που σχετίζονται με τα χαρακτηριστικά των μεμονωμένων επιχειρήσεων) και μέσο (κλαδικών και γεωγραφικών) παραγόντων που επηρεάζουν τη σύνθετη σχέση θεσμών – επιχειρήσεων. Η μελέτη θα επιχειρήσει να φωτίσει κρίσιμες πτυχές αυτής της σχέσης, να δώσει φωνή στις εμπειρίες των ίδιων των επιχειρηματιών και να θέσει ερωτήματα για το πώς μπορεί να ενισχυθεί ο ρόλος των ΠΜΜΕ στην περιφερειακή στρατηγική. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στην ελληνική ιδιαιτερότητα, δηλαδή στον χαμηλό βαθμό αυτονομίας της τοπικής αυτοδιοίκησης και στη σύνθετη σχέση της με την κεντρική διοίκηση, καθώς και στο πώς αυτή η συνθήκη επηρεάζει την αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων σε τοπικό επίπεδο. Παράλληλα, θα εξεταστεί η συμβιωτική σχέση ανάμεσα σε επίσημους και άτυπους θεσμούς, με σκοπό την ανάδειξη συνδυαστικών στρατηγικών στήριξης των ΠΜΜΕ στην κατεύθυνση μιας βιώσιμης περιφερειακής ανάπτυξης.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 15:00 – 17:00 A2

Καινοτομία και παραγωγικές δραστηριότητες

▶ Θεματική ενότητα

Περιφερειακή ανάπτυξη-χωρικές ανισότητες

Συντονίζοντας ένα Έργο Χωρικής Καινοτομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης στην Αν. Αττική. Πως οι δυσκολίες και οι αντικειμενικοί περιορισμοί μπορούν να αποτελέσουν μοχλούς ανάπτυξης και συγκριτικά πλεονεκτήματα για την περιοχή και τη βιωσιμότητα του Έργου [129]

Γιακουβάκη Ζωγραφιά, *Εθνική Πινακοθήκη*

Το ΠΙΚΕΡΜΙ 123 είναι Έργο Καινοτομίας Τετραπλής Έλικας, για τη δημιουργία Εμβληματικού Θεματικού Πάρκου Παλαιοντολογίας και Τοπικής Ταυτότητας στην Ανατολική Αττική, ένα έργο παγκόσμιας σημασίας και εμβέλειας. Το Έργο έχει ολοκληρώσει το Στάδιο Α ωρίμανσης και σύντομα θα εκκινήσει το Στάδιο Β. Είναι Έργο στρατηγικής σημασίας, με ανάδειξη της γεωγραφικής ονομασίας “Πικέρμι” και της ιδιαίτερης ταυτότητας τόπου Ραφήνας και Πικερμίου σε διεθνές χωρικό brand name, αναβαθμίζοντας την ευρύτερη περιοχή σε υπερεθνικό πόλο ανάπτυξης, πόλο έλξης και προορισμό. Βασικός σκοπός του Έργου Καινοτομίας “Πικέρμι 123” είναι η σταδιακή και πλήρης ωρίμανσή του, ώστε: Με υψηλή τεκμηρίωση, επιστημονική και τεχνική επάρκεια, να εξασφαλίσει την ορθολογική και ασφαλή υλοποίησή του, στα πλαίσια των Περιφερειακών και Εθνικών σχεδιασμών. Να εξασφαλίσει μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα. Να δημιουργήσει σημαντική αναπτυξιακή προοπτική, για την οικονομία, το περιβάλλον και την κοινωνία. Να πληροί τις προϋποθέσεις ένταξης στα εμβληματικά Προγράμματα Χωρικής- Αστικής Καινοτομίας της Ε. Ε. Προωθείται η άμεση ενεργοποίηση δικτύου καινοτομίας και συνεργειών ένταξης γνώσης για τη διατύπωση και εφαρμογή του κατάλληλου στρατηγικού σχεδιασμού. Κεντρική επιλογή αποτελούν διαδικασίες «από τα κάτω» και λειτουργίες ανοικτών επιστημών, με την ουσιαστική συμμετοχή των τεσσάρων ελίκων της καινοτομίας. Με οργάνωση και αξιοποίηση κατάλληλου μίγματος χρηματοδοτικών και θεσμικών εργαλείων. Ολοκληρώνοντας το Στάδιο Α διαπιστώθηκε η ανομοιόμορφη ανάπτυξη της κουλτούρας καινοτομίας και της συνεργατικότητας μεταξύ των τεσσάρων ελίκων. Ορισμένοι από τους συντελεστές- υποκείμενα του σχεδιασμού βρίσκονται στην πρωτοπορία, ενώ άλλοι συντελεστές είναι φοβικοί απέναντι στην καινοτομία και την ανοικτότητα. Παρατηρήθηκε ότι η έλλειψη επαρκούς πληροφόρησης, εκπαίδευσης και εξοικείωσης με τις νέες μεθοδολογίες της επιστήμης, της τεχνολογίας, της έρευνας και των εφαρμογών, αλλά και τοπικές αδράνειες, οδηγούν στην αναδίπλωση και στην οπισθοδρόμηση σε παλαιές και έτοιμες συνταγές, χωρίς σύγχρονο όραμα και βιωσιμότητα. Εντούτοις οι δυσκολίες, με ορθολογική και διεπιστημονική μεθοδολογική προσέγγιση οδηγούν τελικά στη βιώσιμη ωρίμανση και υλοποίηση του συνολικού Έργου. Πρόκληση για την έρευνα και τον σχεδιασμό είναι το ξεπέραςμα των ανορθολογικών σκοπέλων με την ένταξη όλων των συντελεστών στο συνολικό σχεδιασμό και στα στάδια ωρίμανσης, με αντίληψη των νέων δυναμικών που το Έργο Καινοτομίας και οι εξειδικευμένες συνέργειες δημιουργούν, της προστιθέμενης αξίας που παράγουν, και συνολικά της Κουλτούρας Καινοτομίας και Ανάπτυξης που τελικά δημιουργείται.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 15:00 – 17:00 A2

 Καινοτομία και παραγωγικές δραστηριότητες

▶ Θεματική ενότητα

 Ενημερία και ποιότητα ζωής ▪ Οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή ▪ Πολιτισμός και τουρισμός ▪ Συμμετοχικός σχεδιασμός και χωρική διακυβέρνηση ▪ Τουριστική ανάπτυξη και χωρικός σχεδιασμός

Προγραμματισμός Έργων με χρήση Εφοδιαστικής Αλυσίδας: Μια μεθοδολογική προσέγγιση [18]

Πράττος Λεωνίδα, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Πολύζος Σεραφείμ, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Καντιάνης Δημήτριος Δ., Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Η διαχείριση έργων αποτελεί έναν τομέα που απαιτεί συνεχιζόμενη εξέλιξη και προσαρμογή σε νέες τεχνολογίες και στρατηγικές. Ένας από τους τομείς που έχει αναδειχθεί τα τελευταία χρόνια είναι η ενσωμάτωση της εφοδιαστικής αλυσίδας στη διαδικασία του προγραμματισμού έργων. Η σύνδεση αυτών των δύο πεδίων αποτελεί μια καινοτόμο προσέγγιση που βελτιώνει την αποδοτικότητα και την επιτυχία των έργων. Αποδεικνύεται καθοριστική για την αύξηση της αποτελεσματικότητας, την ελαχιστοποίηση των κινδύνων και την εξασφάλιση της επιτυχούς ολοκλήρωσης του έργου. Η εφοδιαστική αλυσίδα διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στη διαχείριση υλικών, πληροφοριών και χρηματορικών. Ο προγραμματισμός έργων με χρήση εφοδιαστικής αλυσίδας αποτελεί μια στρατηγική προσέγγιση που συνδυάζει τις αρχές της διαχείρισης έργων και της εφοδιαστικής αλυσίδας για την βελτιστοποίηση των διαδικασιών, της παραγωγής και της παράδοσης προϊόντων ή υπηρεσιών. Βασίζεται στη στρατηγική σχεδίαση, τη διαχείριση των ροών υλικών και πληροφοριών, την αναγνώριση και αντιμετώπιση κινδύνων και την παρακολούθηση της απόδοσης του έργου. Η ενσωμάτωση αυτών των δύο πεδίων απαιτεί τη χρήση προηγμένων τεχνικών, όπως το IoT, το blockchain, η μέθοδος CPM, η PERT και τα συστήματα ERP. Οι μελλοντικές τάσεις περιλαμβάνουν την αξιοποίηση τεχνητής νοημοσύνης και blockchain για την αυτοματοποίηση και τη βελτίωση της λήψης αποφάσεων, προσφέροντας ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στις επιχειρήσεις. Συνολικά, η εφοδιαστική αλυσίδα ενισχύει την αποτελεσματικότητα και την επιτυχία των έργων, διασφαλίζοντας την έγκαιρη και ποιοτική παράδοσή τους. Με τη συνεχή παρακολούθηση των διαδικασιών, την ορθή ανάλυση κινδύνων και την ευέλικτη προσαρμογή του προγραμματισμού, τα έργα μπορούν να ολοκληρωθούν με επιτυχία, πληρώνοντας τις απαιτήσεις των πελατών και εντός των χρονοδιαγραμμάτων και προϋπολογισμών. Στο άρθρο αυτό προτείνεται μια μεθοδολογική προσέγγιση προγραμματισμού ενός τεχνικού έργου με τη χρήση της εφοδιαστικής αλυσίδας. Συγκεκριμένα, περιγράφεται το γενικό πλαίσιο της προσέγγισης, αναλύονται οι βασικές της εξισώσεις και περιγράφεται ο τρόπος εφαρμογής της σε ένα πραγματικό τεχνικό έργο.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 15:00 – 17:00 A2

 Καινοτομία και παραγωγικές δραστηριότητες

▶ Θεματική ενότητα

 Νέες τεχνολογίες και χώρος ▪ Οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή ▪ Παραγωγικές δραστηριότητες και Οργανωμένοι υποδοχείς ▪ Περιφερειακή ανάπτυξη-χωρικές ανισότητες

Το branding πόλης και τόπου ως στοιχείο σύζευξης τουρισμού και πολιτισμού: Η επίδραση των τηλεοπτικών σειρών [120]

Δέφνερ Αλέξιος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η σημασία της οπτικοακουστικής διάστασης για την προβολή της ταυτότητας των πόλεων και τόπων έχει γίνει αποδεκτή σε ευρεία κλίμακα. Ωστόσο, η έμφαση μέχρι τώρα έχει δοθεί στις ταινίες γενικά και τις τηλεοπτικές σειρές των ΗΠΑ. Η παρούσα παρουσίαση έχει ως στόχο να αναλύσει, στο πλαίσιο μιας ευρύτερης προσωπικής έρευνας, τη σημασία των τηλεοπτικών σειρών στην επίδραση του μάρκετινγκ και branding τόπου. Το θεωρητικό πλαίσιο στηρίζεται στον συνδυασμό της ανάλυσης της αναπαράστασης της πόλης και του τόπου στον κινηματογράφο και την τηλεόραση με τη βιβλιογραφική ανασκόπηση του κινηματογραφικού τουρισμού. Ένα κρίσιμο ζήτημα είναι η διάκριση μεταξύ της προγραμματισμένης, ή μη, προώθησης ενός συγκεκριμένου τόπου ως τόπου διαμονής, εργασίας ή επίσκεψης. Η κύρια ερευνητική μέθοδος είναι η ανάλυση επιλεγμένων τηλεοπτικών σειρών μετά το 2010 και εκτός των ΗΠΑ. Οι τόποι και, όχι πάντα κατά συνέπεια, τα έργα προέρχονται κυρίως από τη Μεσόγειο, τις βόρειες χώρες, τη Γερμανία, την Ολλανδία, τη Μέση Ανατολή, τη Νότια Κορέα, την Αυστραλία και τον Καναδά. Οι επιλεγμένοι τόποι και τα τηλεοπτικά έργα δεν είναι πάντα γνωστά, υπάρχοντα ή «ακριβή». Τα κύρια ευρήματα αφορούν ποικίλα ζητήματα: γεωγραφικά χαρακτηριστικά, τύποι branding (διασυνωριακό), τύποι τοπίου (θάλασσες, βουνά, δάση), τύποι έργων (μουσική), χαρακτηριστικά τόπων (επικίνδυνοι, ειδυλλιακοί, διαιρεμένες πόλεις, πόλεις με κοινωνικά προβλήματα, ύπαιθρος), ξεχωριστοί τόποι (περιοχές ιθαγενών), δυνατότητα του τόπου να έχει επιπτώσεις στη συμπεριφορά. Η έμφαση δίνεται σε επιλεγμένες διαφοροποιήσεις. Όσον αφορά το χωρικό επίπεδο, τα πλέον δημοφιλή, και μελετημένα, επίπεδα είναι το τοπικό και το αστικό, ενώ έχουν επίσης μελετηθεί η περιφέρεια και το έθνος. Όσον αφορά τα καλλιτεχνικά προϊόντα, οι σειρές της τηλεόρασης έχουν προκαλέσει αυξανόμενο ενδιαφέρον τα τελευταία χρόνια λόγω της θεματολογίας τους και της ποιότητάς τους. Η επίδραση του branding τόπου είναι δυσκολότερο να ανακαλυφθεί στις τηλεοπτικές σειρές. Έτσι, η μη προγραμματισμένη αντιμετώπιση της επίδρασης αυτής καταλήγει να είναι σημαντικότερη σε πολλές περιπτώσεις. Ο ρόλος του branding τόπου θα μπορούσε να γίνει κρισιμότερος, με την πρακτική έννοια, εάν ενδυναμωθεί η προγραμματισμένη αντιμετώπιση της επίδρασης του branding τόπου, δηλαδή εάν η προσέγγιση αυτή ενσωματωθεί σε σχέδια (χωρικά, τουριστικά, πολιτιστικά και/ή branding τόπου) με κύρια κατεύθυνση τη βελτίωση της ευημερίας και της ποιότητας ζωής.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 15:00 – 17:00 A6

 Branding τόπου

▶ Θεματική ενότητα

 Ευημερία και ποιότητα ζωής ▪ Πολιτισμός και τουρισμός ▪ Τουριστική ανάπτυξη και χωρικός σχεδιασμός

Θεωρητική και Εμπειρική Διερεύνηση της Σύνδεσης Ιδιότυπων Εμπορικών-Πολιτιστικών Γεγονότων με την Περιφερειακή Ενδογενή Ανάπτυξη μέσω του Τουρισμού: Η περίπτωση του Παζαριού της Λάρισας [186]

Φωλίνας Σωτήρης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Καλλιώρας Δημήτρης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Νιαβής Σπύρος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Μεταξάς Θοδωρής, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Γαβριηλίδης Γκάμπυ, Πανεπιστήμιο Δυτ. Αττικής

Η συγκεκριμένη εισήγηση αποσκοπεί στην παρουσίαση προς την επιστημονική κοινότητα των αποτελεσμάτων μιας εμπειρικής διερευνητικής διαδικασίας στο πεδίο των ελληνικών ιδιότυπων εμπορικών-αγοραστικών γεγονότων, αναφορικά με την ταυτότητά τους, τη σύνδεσή τους με τον τουρισμό, καθώς και με την τοπική ανάπτυξη των περιοχών που τα φιλοξενούν. Με καταβολές που χάνονται στα βάθη του χρόνου, τα ελληνικά ιδιότυπα εμπορικά γεγονότα, απαντώνται σε ένα εύρος ελληνικών πόλεων και περιοχών, προσελκύοντας αμείωτα και σταθερά, κάθε χρόνο, το ενδιαφέρον επισκεπτικών με πρόδηλα αυξημένη καταναλωτική διάθεση. Το ερευνητικό ενδιαφέρον είναι διττό και έγκειται αφενός στους λόγους βιωσιμότητας αυτών των συμμετεχόντων σε αυτά- όπως επίσης και τα κίνητρα των επισκεπτών. Επιπλέον διερευνάται το περιεχόμενο αυτών των γεγονότων, καθώς και -η μείζονος σημασίας- συσχέτισή τους με προσέλκυση τουριστών. Η συγκεκριμένη μελέτη αποσκοπεί στην άμβλυση του επιστημονικού διαλόγου, επί του πεδίου των ιδιότυπων αυτών γεγονότων, αφού ελάχιστοι έχουν ασχοληθεί επαρκώς επιστημονικά με αυτό ζήτημα, αλλά και στην καταχώρηση χρήσιμης γνώσης προς κάθε ενδιαφερόμενο, είτε καθαρά ακαδημαϊκά, είτε σε πρακτικό επίπεδο. Το υλικό του κορμού αυτής της μελέτης επιμερίζεται σε δύο κύριους άξονες: την παρουσίαση και σε βάθος κατανόηση των πεπραγμένων και των ερευνών που αφορούν αντίστοιχα γεγονότα μέσα από τη διεθνή εμπειρία και την παρουσίαση της ίδιας της πρωτογενούς έρευνας και των στοιχείων που προκύπτουν από αυτή, καθώς και την ανάλυση και την ερμηνεία των αποτελεσμάτων αυτής. Τέλος, αξίζει να παρατεθεί ότι για πρώτη φορά αποκρυσταλλώνεται η πραγματική ταυτότητα των γεγονότων ως πολιτιστικών, παρά ως αναχρονιστικών μοντέλων τοπικών αγορών, η ύπαρξη τουριστικής διάστασης, καθώς και σημαντικά ευρήματα σχετικά με τον κύκλο ζωής, τα κίνητρα των επισκεπτών, την επισκεπτική αφοσίωση κ. α.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 15:00 – 17:00 A6

 Branding τύπου

▶ Θεματική ενότητα

 Πολιτισμός και τουρισμός

Πόλος Έλξης και Ανάπτυξης. Η ταυτότητα τόπου και η πολιτιστική δικτύωση ως κρίσιμοι παράγοντες για μία σύγχρονη και αποτελεσματική προσέγγιση του σχεδιασμού: Η περίπτωση του προορισμού "Ανατολική Αττική" [130]

Γιακουβάκη Ζωγραφιά, *Εθνική Πινακοθήκη*
Μπούργος Μιχάλης, *Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*

Η Περιφερειακή Ενότητα Ανατολικής Αττικής αποτελεί ευρύτερη χωρική ενότητα, με ελάχιστο κρίσιμο μέγεθος και ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, όπου συγκεντρώνονται τόσο όμοια διαρθρωτικά προβλήματα (ταχύτατη υπερσυγκέντρωση πληθυσμού, έλλειψη αστικών υποδομών και εξυπηρετήσεων, περιορισμένη ανθεκτικότητα, ανεπάρκεια σχεδιασμών, κ. α) όσο και κοινά κρίσιμα συγκριτικά πλεονεκτήματα (φυσικό περιβάλλον, ιστορικοί τόποι-πολιτιστικοί πόροι, παραγωγικές δραστηριότητες, εγγύτητα στη μητρόπολη, συγκοινωνιακοί κόμβοι, προώθηση/ανάπτυξη νέων αναπτυξιακών έργων κ. α). Το κρίσιμο ερώτημα/πρόκληση είναι πώς μπορεί ο σχεδιασμός να αναπτύξει μία σύγχρονη και αξιόπιστη δυναμική στην περιοχή, που θα αναδείξει το brand Ανατολική Αττική σε έναν δυναμικό Πόλο Έλξης και Ανάπτυξης, με αειφόρα χαρακτηριστικά και ιδιαίτερα θετικό πρόσημο για τις τοπικές κοινότητες και οικονομίες. Ο Πολιτισμός ιεραρχείται ως κρίσιμος πυλώνας για την τοπική ανάπτυξη, την ποιότητα ζωής και την ανάδειξη της ταυτότητας προορισμού, με κόστος σχετικά περιορισμένο αλλά υψηλό κοινωνικό και οικονομικό όφελος. Αρχικός αντιπροσωπευτικός πιλότος επιλέχθηκε ο Δήμος Ραφήνας-Πικερμίου. Στην εισήγηση θα αξιολογηθεί η ωριμότητα της τοπικής κοινωνίας και οικονομίας, σε συνεργασία με κέντρα λήψης των σχετικών αποφάσεων, στη συνδιαμόρφωση οράματος για τους τόπους, με μεθοδολογικά εργαλεία εξειδικευμένες διαδικασίες τετραπλής έλικας, που επικεντρώνουν στην ενεργοποίηση των συντελεστών/διαδικασιών της καινοτομίας και τη δημιουργία κουλτούρας καινοτομίας. Με ανάδειξη της τοπικής ταυτότητας μέσω στοχευμένων Εργαστηρίων Συμμετοχικού Σχεδιασμού και ποιοτικής έρευνας σε ειδικούς. Σε άμεση διασύνδεση με ευρύτερους σχεδιασμούς, με δικτύωσεις και αλληλεπίδραση με κοινωνικούς και πολιτιστικούς φορείς, με μέριμνα για το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον, την κοινωνική συνοχή, την ποιοτική αναπτυξιακή προοπτική. Η υποστήριξη καινοτόμων προτάσεων, η τεκμηρίωση των σχεδιασμών ενός βιώσιμου οράματος, η αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων των τόπων, η ενεργή συμμετοχή των πολιτών μπορούν να λειτουργήσουν παράλληλα και σε συνδυασμό με τους σχεδιασμούς ανάπτυξης εμβληματικών υποδομών στην περιοχή (αεροδρόμιο, Λιμάνια Ραφήνας και Λαυρίου, ΒΙΠΕ, οδικοί άξονες, προαστιακός, κ. α.). Επιπλέον, η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών καθώς και η τεκμηριωμένη και συστηματική επικοινωνιακή στρατηγική, μπορούν να δημιουργήσουν συνολικά τους όρους για την επίτευξη του στόχου μας, τη θετική αναπτυξιακή προοπτική, με επισκεψιμότητα και διαβίωση ποιότητας και αύξηση του εισοδήματος σε τοπικό και μεσο-γεωγραφικό επίπεδο.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 15:00 – 17:00 A6

 Branding τόπου

▶ Θεματική ενότητα

 Ευημερία και ποιότητα ζωής ▪ **Νέες τεχνολογίες και χώρος** ▪ **Πολιτισμός και τουρισμός** ▪ **Συμμετοχικός σχεδιασμός και χωρική διακυβέρνηση** ▪ **Τουριστική ανάπτυξη και χωρικός σχεδιασμός**

Ενσωμάτωση της παραδοσιακής παράκτιας πολιτιστικής κληρονομιάς στο τουριστικό αφήγημα [141]

Σαμουρκασίδου Έλενα, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Ο αυξανόμενος ανταγωνισμός στον χώρο του τουρισμού και η μεταστροφή του κλάδου από το μοντέλο του μαζικού τουρισμού σε εκείνο του εναλλακτικού, επιτείνει την αναγκαιότητα της διαφοροποίησης του τουριστικού προϊόντος αλλά και του εμπλουτισμού του. Ο θαλάσσιος τουρισμός, και πιο συγκεκριμένα ο αλιευτικός τουρισμός, δύναται να αποτελέσει ισχυρό εργαλείο περιφερειακής ανάπτυξης και τόνωσης του τοπικού εισοδήματος παράκτιων αλιευτικών περιοχών. Οι αλιευτικές κοινότητες στην Ευρωπαϊκή Ένωση, μοιράζονται τις ίδιες κοινές προκλήσεις, αναφορικά με την κλιματική αλλαγή, την πίεση από την τουριστική δραστηριότητα και τον μετασχηματισμό της αλιευτικής βιομηχανίας. Τα τελευταία χρόνια, με την αναγνώριση της σημασίας της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς και της ενσωμάτωσής της στη συλλογική μνήμη των περιοχών, επιχειρείται μία πιο ολιστική και συμπεριληπτική προσέγγιση όλων των συνιστωσών της πολιτιστικής κληρονομιάς ενός τόπου στην τουριστική του ταυτότητα. Στο παρόν άρθρο, διερευνάται η συνεισφορά της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς των παράκτιων περιοχών στην ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού όπως ο παράκτιος και ο αλιευτικός και οι συνθήκες βελτίωσης της αναπτυξιακής δυναμικής των αλιευτικών κοινοτήτων. Μεθοδολογικά, πραγματοποιείται μία αποδελτίωση της βιβλιογραφίας και του θεσμικού πλαισίου, παρουσιάζονται επιτυχημένα παραδείγματα και καλές πρακτικές αλιευτικών κοινοτήτων σε διεθνές επίπεδο αλλά και ευρωπαϊκών προγραμμάτων που έχουν υλοποιηθεί και έχουν καταλήξει στις προοπτικές και στις αδυναμίες/στρεβλώσεις που απαντώνται. Τα συμπεράσματα της έρευνας υποδηλώνουν ότι αν και στην Ελλάδα υπάρχει μία σημαντική δυναμική των αλιευτικών κοινοτήτων προς αξιοποίηση και ενσωμάτωσης στο ευρύτερο τουριστικό αφήγημα, εντούτοις τόσο το θεσμικό πλαίσιο που δημιουργεί αγκυλώσεις όσο και η ελλιπής επιστημονική καταγραφή και σύνδεση της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς των παράκτιων περιοχών (παραδόσεις, έθιμα, συνταγές, παραδοσιακή ναυπηγική κτλ.) με τον τουρισμό και την ανάπτυξη της περιοχής, λειτουργούν ως τροχοπέδη για την αξιοποίηση ενός ιδιαίτερα σημαντικού αναπτυξιακού πόρου.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 15:00 – 17:00 A6

Branding τόπου

▶ Θεματική ενότητα

Πολιτισμός και τουρισμός

Σκιαγραφώντας την Εικόνα της Ελληνικής Πόλης: Η ΧΩΡΑ της Ελευσίνας ως Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης 2023 [155]

Μαντάς Νεοκλής, Δρ. Ψυχογεωγραφίας, Πολεοδόμος Μηχ.

Αντλώντας έμπνευση από την αποφθεγματική σκέψη του Baudrillard (1986) στο βιβλίο του *America*, όπου υποστηρίζει ότι οι ευρωπαϊκές πόλεις μοιάζουν με αντανakλάσεις ζωγραφικών έργων, ενώ οι αμερικανικές πόλεις μοιάζουν σαν να έχουν ξεπηδήσει από τον κινηματογράφο, η εργασία επιχειρεί να βρει μια κατάλληλη παρομοίωση για τη σύγχρονη εικόνα της ελληνικής πόλης. Στόχος να υπογραμμισθεί τόσο η πολυπλοκότητα του ορισμού της εικόνας της πόλης (έμφαση στην υλική και στην άυλη διάσταση), όσο και να αναδειχθεί η καλλιτεχνική ουσία που κρίνεται απαραίτητη για μια αποτελεσματική διαδικασία (re)branding. Στο πρώτο μέρος και μέσα από μια φαινομενολογική μεθοδολογία που βασίζεται: α) στη ντελεζιακή αποδόμηση της ανθρώπινης σκέψης (επιστήμη, φιλοσοφία, τέχνες) (Deleuze, 1995), β) στο ντεριντιανό τριμερές σχήμα της ΧΩΡΑΣ (Τόπος + Μύθος + Λόγος) (Derrida, 1987) και γ) στον λακανικό Βορρόμιο Κόμβο (Πραγματικό-Φαντασιακό-Συμβολικό) (Lacan, 1975), επιχειρείται μια σύντομη αναδρομή στις μοντέρνες, μεταμοντέρνες και σύγχρονες προσεγγίσεις της εικόνας της πόλης υπό το πρίσμα της πολιτισμικής μεταβολής που συντελέστηκε στην ιστορική και γεωγραφική σκέψη του δυτικού κόσμου. Στο δεύτερο μέρος του άρθρου και με αφορμή τη λογοτεχνική (θεατρική ή ποιητική) διάσταση της εικόνας της ελληνικής πόλης που προάγεται από την ιδιότυπη αντίφαση μεταξύ του Τόπου (αστικές πραγματικότητες) και του Μύθου (αστικές σημασίες), η έρευνα στρέφεται προς τη μελέτη περίπτωσης της Ελευσίνας ως Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης για το 2023. Με γνώμονα το καλλιτεχνικό πρόγραμμα της διοργάνωσης, αλλά και την προσωπική εμπειρία του συγγραφέα, τόσο σαν μέλος της Καλλιτεχνικής Ομάδας όσο και σαν κοινό της διοργάνωσης, ιστορίες (Λόγος) αναδύονται στο μεταίχμιο των παλίμψηστων Τόπων και των διαχρονικών Μύθων, αποκαλύπτοντας έναν μηχανισμό παραγωγής νέων φαντασιακών γεωγραφιών που στοιχειοθετεί μια σύγχρονη εικόνα της Ελευσίνας και μπορεί να αποτελέσει ισχυρή βάση και για το re-branding της στις αρχές του 21ου αιώνα. Βιβλιογραφία Baudrillard J. (1986), *America*, London: Verso. Deleuze G. (1995), *Negotiations: 1972-1990*, New York: Columbia University Press. Derrida J. (1987), *Khôra*, Paris: Galilée. Lacan J. (1975), *Encore: Le Seminaire (Livre XX)*, Paris: Seuil. Μαρμαρινός Μ. (2023), *Καλλιτεχνικό Πρόγραμμα της 2023 Ελευσίς* ■ Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης, Ελευσίνα: 2023Ελευσίς.

► Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 15:00 – 17:00 A6

 Branding τόπου

► Θεματική ενότητα

 Πολιτική για το Τοπίο και χωρικός σχεδιασμός ■ Πολιτισμός και τουρισμός ■ Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές ■ Τουριστική ανάπτυξη και χωρικός σχεδιασμός

Πλαίσιο Περιγραφής και Αξιολόγησης των Μεγάλων Έργων. Μελέτη περίπτωσης για το Κέντρο Πολιτισμού "Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος" [101]

Θεοδωρόπουλος Ηλίας, *Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)*
Γαβανάς Νικόλαος, *Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*

Στην παρούσα εργασία αναπτύσσεται μια συστηματική και ολιστική μεθοδολογική προσέγγιση για την αξιολόγηση των Μεγάλων Έργων, εστιάζοντας όχι μόνο σε οικονομικά κριτήρια, αλλά και σε κοινωνικές, περιβαλλοντικές και θεσμικές παραμέτρους. Η μεθοδολογία της έρευνας διαρθρώνεται σε τέσσερα στάδια, διαμορφώνοντας ένα πλαίσιο περιγραφής και αξιολόγησης, το οποίο εφαρμόζεται πιλοτικά στη Μελέτη Περίπτωσης του Κέντρου Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (ΚΠΙΣΝ). Αρχικά, πραγματοποιείται συστηματική ανασκόπηση της βιβλιογραφίας, με στόχο την καταγραφή των βασικών θεωρητικών προσεγγίσεων στην αξιολόγηση των Μεγάλων Έργων. Η ανασκόπηση περιλαμβάνει τόσο επιστημονικά άρθρα όσο και ευρύτερη βιβλιογραφική τεκμηρίωση, επιτρέποντας τον εντοπισμό και την ανάλυση των βασικών κριτηρίων και δεικτών αξιολόγησης που χρησιμοποιούνται διεθνώς. Στη συνέχεια, γίνεται η κατηγοριοποίηση των δεικτών αξιολόγησης, η οποία βασίζεται σε τέσσερα βασικά κριτήρια: οικονομικό, κοινωνικό, περιβαλλοντικό και θεσμικό. Κάθε κριτήριο περιλαμβάνει πέντε κύριους δείκτες, που προσδιορίζουν τη συνολική προσέγγιση της αξιολόγησης ενός Μεγάλου Έργου. Η δομημένη αυτή κατηγοριοποίηση επιτρέπει την ανάπτυξη ενός σαφούς και μεθοδικού πλαισίου αξιολόγησης. Με βάση τα παραπάνω, διαμορφώνεται ένα ερωτηματολόγιο για την εκτίμηση δεικτών αξιολόγησης, το οποίο σχεδιάζεται ώστε να μπορεί να εφαρμοστεί σε πραγματικά έργα. Το ερωτηματολόγιο αυτό εφαρμόζεται πιλοτικά στη Μελέτη Περίπτωσης του ΚΠΙΣΝ, μέσω συνεντεύξεων με τέσσερις ειδικούς, οι οποίοι είχαν άμεση εμπλοκή είτε στην κατασκευή είτε στη λειτουργία του έργου. Η πιλοτική εφαρμογή στοχεύει στην αξιολόγηση του πλαισίου και στην προσαρμογή του για μελλοντική χρήση. Τέλος, πραγματοποιείται συλλογή και επεξεργασία των δεδομένων που προκύπτουν από τις συνεντεύξεις. Η ανάλυση των απαντήσεων επιτρέπει την κατάταξη των δεικτών αξιολόγησης και την εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με τη συνολική αποτίμηση του έργου. Μέσα από τη διαδικασία αυτή, αξιολογείται κατά πόσο τα αποτελέσματα συμβαδίζουν με τις τάσεις της σύγχρονης βιβλιογραφίας και εάν το προτεινόμενο πλαίσιο μπορεί να αποτελέσει εργαλείο για μια πιο ολιστική προσέγγιση στην αξιολόγηση των Μεγάλων Έργων, πέρα από τα αυστηρά τεχνοκρατικά κριτήρια.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 15:00 – 17:00 A6

Branding τόπου

▶ Θεματική ενότητα

Mega-trends (EU Green Deal, Βιομηχανία 4.0 κλπ) και ανάπτυξη ■ Έξυπνη, βιώσιμη και συμπεριληπτική (χωρίς αποκλεισμούς) ανάπτυξη ■ Νέες τεχνολογίες και χώρος ■ Παραγωγικές δραστηριότητες και Οργανωμένοι υποδοχείς ■ Χωρικός σχεδιασμός-κλιματική αλλαγή

Αναγνώριση και Ανάλυση Άτυπων Λύσεων που βασίζονται στη Φύση: Η περίπτωση της Θεσσαλονίκης [103]

Θεοδωρίδου Θεοδώρα, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*
Βιτοπούλου Αθηνά, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*

Οι Λύσεις που Βασίζονται στη Φύση (Nature-based Solutions - NbS) αναδεικνύονται τα τελευταία χρόνια ως καίρια εργαλεία για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των πόλεων και την επίτευξη των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης. Ωστόσο, πολλές πόλεις εξακολουθούν να στερούνται επίσημων στρατηγικών για την ενσωμάτωση των NbS στον αστικό σχεδιασμό. Η παρούσα μελέτη ακολουθεί μια συστηματική μεθοδολογία για την αναγνώριση άτυπων πρακτικών NbS σε τέτοια πλαίσια, εστιάζοντας σε λύσεις που, παρότι δεν σχεδιάστηκαν εξ αρχής ως NbS, συμβάλλουν έμμεσα στη βιωσιμότητα και την ανθεκτικότητα του αστικού περιβάλλοντος. Για την αξιολόγηση αυτών των πρακτικών, χρησιμοποιείται το Παγκόσμιο Πρότυπο του IUCN για τις NbS (IUCN Global Standard for Nature-based Solutions), το οποίο επιτρέπει τη διάκριση μεταξύ πράσινων και μπλέ υποδομών που πληρούν τις αρχές των NbS και εκείνων που δεν ανταποκρίνονται στις απαιτούμενες προδιαγραφές. Η μεθοδολογία που ακολουθείται βασίζεται σε δύο διακριτά αλλά αλληλοσυμπληρούμενα στάδια: 1. Ανασκόπηση και χωρική ανάλυση της υφιστάμενης πράσινης και μπλε υποδομής στη Θεσσαλονίκη, με κατηγοριοποίηση ως προς την κλίμακα εφαρμογής (κτίριο, γειτονιά, πόλη) και την τυπολογία τους. 2. Επιτόπια έρευνα και άμεσες παρατηρήσεις στον αστικό χώρο αλλά και ανάλυση των υπάρχοντων μελετών/σχεδίων, με σκοπό την αναγνώριση πρακτικών και υποδομών που πληρούν τα οκτώ κριτήρια του IUCN για τις NbS. Η εφαρμογή της μεθοδολογίας στη Θεσσαλονίκη ανέδειξε την ύπαρξη σημαντικού αριθμού αστικών χώρων πρασίνου, μπλε υποδομών, αστικών κήπων και λύσεων διαχείρισης όμβριων υδάτων, οι οποίες λειτουργούν ως NbS. Η μελέτη υπογραμμίζει τη σημασία της αναγνώρισης και αξιοποίησης των υφιστάμενων, συχνά άτυπων, NbS ως ένα προκαταρκτικό βήμα για τον σχεδιασμό ολοκληρωμένων στρατηγικών αστικής βιωσιμότητας και προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή.

► Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 15:00 – 17:00 B12

Περιβαλλοντικές προκλήσεις και χωρικός σχεδιασμός

► Θεματική ενότητα

Περιβαλλοντικές Προκλήσεις και Χωρικός σχεδιασμός ▪ Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές ▪ Χωρική ανθεκτικότητα και προσαρμογή σε κλιματικούς και άλλους κινδύνους ▪ Χωρικός σχεδιασμός-κλιματική αλλαγή

Η διαχρονική συμβολή των αστικών ρεμάτων στη διαμόρφωση της πόλης. Η περίπτωση της τεχνητής κοίτης του Ιλισού [72]

Ματθαίου Μυρτώ, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η αποκάλυψη των επιχωματωμένων ή υπογειοποιημένων αστικών ρεμάτων, στον αντίποδα των πρακτικών που ακολουθήθηκαν τον προηγούμενο αιώνα, αναδεικνύεται ως ένα μείζον διεπιστημονικό θέμα. Αποτελεί όχι μόνο αναπόσπαστο κομμάτι της βιώσιμης διαχείρισης των αστικών υδάτων και της αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής, με βασικότερο σκέλος την αντιπλημμυρική προστασία στις πόλεις, αλλά και τρόπο λειτουργικής και αισθητικής αναβάθμισης του αστικού περιβάλλοντος και επαναπροσδιορισμού της σχέσης της σύγχρονης πόλης με το φυσικό τοπίο. Κατά την επαναεισαγωγή των αστικών ρεμάτων στο τοπίο της πόλης, εγείρονται ερωτήματα σχετικά με τον τρόπο ενσωμάτωσης και το ρόλο τους στο σύγχρονο αστικό ιστό. Η κατανόηση της συμβολής των ρεμάτων στη διαμόρφωση της πόλης μέσα από τη διερεύνηση της διαχρονικής σχέσης πόλης-ρέματος, φαίνεται να είναι καθοριστική για τον τρόπο που αυτά θα ενταχθούν στο σημερινό τοπίο και θα επηρεάσουν σήμερα αλλά και στο μέλλον τη μορφή της πόλης. Η μελέτη αναδεικνύει τη διαχρονική συμβολή των ρεμάτων στη διαμόρφωση της πόλης μέσα από το παράδειγμα της τεχνητής κοίτης του Ιλισού. Η τεχνητή κοίτη κατασκευάστηκε στις αρχές του 20ου αι. και παραμένει έως σήμερα το μεγαλύτερο ανοικτό τμήμα του ρέματος που διασχίζει την πόλη. Η εισαγωγή της στο αθηναϊκό τοπίο, την εποχή που η πόλη μόλις είχε αρχίσει να επεκτείνεται, συνέβαλε καθοριστικά στη διαμόρφωση και ανάπτυξη των γύρω οικισμών. Η περιορισμένη, μη συμμετρική και ασυνεχής ενσωμάτωση του ρέματος στην πόλη, ενίσχυσε διαχρονικά το διαχωριστικό χαρακτήρα του και συνέβαλε στη διαμόρφωσή του ως ισχυρού ορίου. Χρησιμοποιώντας τη μέθοδο του παλίμψηστου, η μελέτη αντιπαραβάλλει διαφορετικά ιστορικά στρώματα της περιοχής, προκειμένου να ερμηνεύσει τη σημερινή δομή πόλης-ρέματος ως αποτέλεσμα μιας διαχρονικής χωρικής αλληλεπίδρασης. Για την απεικόνιση των ιστορικών στρωμάτων γίνεται χρήση του λογισμικού QGIS μέσω του οποίου επιτυγχάνεται η γεωαναφορά, ψηφιοποίηση και υπέρθεση ιστορικών χαρτών και τοπογραφικών διαγραμμάτων, σχεδίων έγκρισης και επέκτασης των γύρω οικισμών.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 15:00 – 17:00 B12

 Περιβαλλοντικές προκλήσεις και χωρικός σχεδιασμός

▶ Θεματική ενότητα

 Χωρική ανθεκτικότητα και προσαρμογή σε κλιματικούς και άλλους κινδύνους ■
Χωρικός σχεδιασμός-κλιματική αλλαγή

Επαναφορά και αξιοποίηση της κοίτης του Ιλισού στο πολεοδομικό συγκρότημα της Αθήνας: Δυνατότητες, προκλήσεις και απόψεις των κατοίκων [93]

Ξενοπούλου Κλειώ, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*
 Λεγάκη Μαρία-Ειρήνη, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*
 Παπαθανασίου Χριστίνα, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*

Η στρατηγική της επαναφοράς και αποκατάστασης του παραποτάμιου περιβάλλοντος υπογειοποιημένων αστικών υδάτινων ρευμάτων σε μια πιο φυσική, υπέργεια κατάσταση, υποθετείται όλο και περισσότερο διεθνώς τις τελευταίες δύο δεκαετίες. Βασικούς στόχους αποτελούν η μείωση της απορροής των ομβρίων για την αποτροπή πλημμυρικών φαινομένων και η βιώσιμη διαχείριση του νερού, ο εμπλουτισμός της πράσινης-μπλε υποδομής, η δημιουργία οικοτόπων και η ενίσχυση της βιοποικιλότητας, προσφέροντας ταυτόχρονα ευκαιρίες για χώρους κοινωνικοποίησης και αναψυχής, εκπαίδευσης και παιχνιδιού, καθώς και για τη βελτίωση των υποδομών ήπιας κινητικότητας. Στο πλαίσιο αυτό, αντικείμενο της μελέτης αποτελεί η διερεύνηση της επαναφοράς και αξιοποίησης της κοίτης του ποταμού Ιλισού στο πολεοδομικό συγκρότημα της Αθήνας, ο οποίος εγκλιβωτίστηκε μεταπολεμικά κατά το μεγαλύτερο τμήμα του, χάνοντας τον ρόλο του ως πηγή ζωής και οικολογικής ισορροπίας. Βασικός στόχος ήταν η κατανόηση και καταγραφή των χωρικών, περιβαλλοντικών και κοινωνικών δυναμικών και προκλήσεων που αναδύονται, καθώς και η διερεύνηση των απόψεων των τοπικών κοινοτήτων. Εκτός από τη βιβλιογραφική διερεύνηση, πραγματοποιήθηκε πρωτογενής έρευνα πεδίου, η οποία περιλάμβανε καταγραφή, χαρτογράφηση και φωτογραφική τεκμηρίωση των χωρικών, αντιληπτικών και περιβαλλοντικών στοιχείων των παραποτάμιων περιοχών, από το ρέμα Παπάγου έως τις εκβολές του ποταμού στον Φαληρικό όρμο, με στόχο τον εντοπισμό και την κατανόηση των επιμέρους ενότητων τοπίου βάσει των κυρίαρχων χαρακτηριστικών τους. Η έρευνα επικεντρώθηκε στη συνέχεια στις παραποτάμιες περιοχές της Καλλιθέας και του Μοσχάτου, λόγω του έντονου οικιστικού χαρακτήρα της συγκεκριμένης ενότητας τοπίου. Για τη διερεύνηση και καταγραφή των απόψεων, αναγκών και προσδοκιών των κατοίκων, σε σχέση με την υπάρχουσα κατάσταση και την ενδεχόμενη επαναφορά, διενεργήθηκε έρευνα ερωτηματολογίου σε δείγμα 345 συμμετεχόντων. Με βάση τα ευρήματα της έρευνας πεδίου, καθίσταται σαφής η ανάγκη επανένταξης και αξιοποίησης του υδάτινου στοιχείου, με μεθόδους που ανταποκρίνονται στην ταυτότητα της εκάστοτε ενότητας τοπίου, τόσο για λόγους περιβαλλοντικής αναβάθμισης και ανακούφισης από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, όσο και για την αποκατάσταση της σχέσης του ανθρώπου με τη φύση. Ταυτόχρονα, τα αποτελέσματα της έρευνας ερωτηματολογίου υπογραμμίζουν τη θετική στάση των κατοίκων απέναντι στο ζήτημα, εστιάζοντας στις θετικές συνέπειες που θα επιφέρει η επαναφορά του Ιλισού στο επίπεδο της γειτονιάς, ως σημείο συνάντησης και αλληλεπίδρασης του ανθρώπου με το φυσικό στοιχείο.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 15:00 – 17:00 B12

 Περιβαλλοντικές προκλήσεις και χωρικός σχεδιασμός

▶ Θεματική ενότητα

 Συμμετοχικός σχεδιασμός και χωρική διακυβέρνηση ■ Χωρική ανθεκτικότητα και προσαρμογή σε κλιματικούς και άλλους κινδύνους

Συγκριτική Ανάλυση Μεθοδολογιών Εκτίμησης Κινδύνου Πυρκαγιάς σε Ζώνες Διεπαφής Δασών–Οικισμών. Η Περίπτωση της Βορειοανατολικής Αττικής [56]

Παπάζογλου Αγγελική, *Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)*

Λαγαρίας Απόστολος, *Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*

Στρατηγέα Αναστασία, *Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)*

Υπό το πρίσμα της Κλιματικής Αλλαγής, τα καταστροφικά φαινόμενα πυρκαγιών σε δασικές περιοχές εντείνονται, εκθέτοντας σε αυξημένο κίνδυνο περιοχές του αστικού ιστού που βρίσκονται στις Ζώνες Διεπαφής Δασών-Οικισμών [Wildland Urban Interfaces (WUIs)]. Τα φαινόμενα αυτά έχουν ως αποτέλεσμα σοβαρές κοινωνικο-οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις, καθιστώντας επιτακτική την ανάγκη για προληπτική δράση μέσα από τον Σχεδιασμό Διαχείρισης Καταστροφών. Θέτοντας στο επίκεντρο την τροφοδότηση του σχεδιασμού αυτού με κατάλληλη πληροφορία, η παρούσα εργασία αποσκοπεί στην εκτίμηση κινδύνου πυρκαγιάς σε Ζώνες Διεπαφής Δασών-Οικισμών, δηλαδή σε αστικές και περιαστικές περιοχές που γειτνιάζουν με δασικές εκτάσεις ή βρίσκονται σε κοντινή απόσταση από αυτές. Ως περιοχή μελέτης για τον σκοπό αυτό επιλέγεται η Βορειοανατολική Αττική, μία δηλαδή ιδιαίτερα ευάλωτη περιοχή στις πυρκαγιές. Η εργασία, αξιοποιώντας τη διεθνή εμπειρία, καταγράφει ένα σύνολο παραγόντων/κριτηρίων άμεσα σχετιζόμενων με τα φαινόμενα πυρκαγιάς στις Ζώνες Διεπαφής Δασών-Οικισμών και αξιοποιεί τα κριτήρια αυτά για την τροφοδότηση δύο μεθοδολογιών εκτίμησης κινδύνου πυρκαγιάς, αποσκοπώντας ταυτόχρονα στη σύγκριση των εξαγόμενων αποτελεσμάτων. Πιο συγκεκριμένα, η εργασία αξιοποιεί την Αναλυτική Μέθοδο Ιεράρχησης (Analytical Hierarchy Process – AHP) και τον αλγόριθμο Random Forest μέσω του εργαλείου Forest-Based Classification. Τα αποτελέσματα που προκύπτουν από τις δύο μεθοδολογίες καταδεικνύουν ένα μάλλον διαφοροποιημένο χωρικό πρότυπο κινδύνου δασικών πυρκαγιών, ελέγχονται δε μέσα από την αντιπαράθεσή τους με τις επιπτώσεις (καμένη έκταση) των επαναλαμβανόμενων περιστατικών δασικών πυρκαγιών, που συνέβησαν στην περιοχή μελέτης κατά την τελευταία εικοσαετία (ειδικότερα την περίοδο 2000-2023). Η αντιπαράθεση αυτή καταδεικνύει ότι η μεθοδολογία του αλγόριθμου Random Forest παράγει αποτελέσματα που συνάδουν με την παρελθούσα εμπειρία των πυρκαγιών, καθοδηγώντας με αποτελεσματικό τρόπο την εκτίμηση κινδύνου πυρκαγιάς σε Ζώνες Διεπαφής Δασών-Οικισμών στην περιοχή μελέτης. Αντίθετα, η Αναλυτική Μέθοδος Ιεράρχησης οδηγεί σε έναν υποτιμημένο χωρικά κίνδυνο πυρκαγιάς, ιδιαίτερα στον παράκτιο χώρο. Η αξιοπιστία των αποτελεσμάτων εκτίμησης κινδύνου, στο πλαίσιο αυτό, συνιστά κρίσιμη παράμετρο για τη διατύπωση τοποκεντρικών (ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες των επιμέρους ενοτήτων της περιοχής μελέτης) παρεμβάσεων σε διάφορα πεδία, π.χ. χωροθέτησης πυροσβεστικών κρουσμάτων / υδροδεξαμενών σε κρίσιμα σημεία, διάνοιξης αντιπυρικών ζωνών, κ.λπ., αυξάνοντας έτσι το επίπεδο προστασίας του φυσικού και δομημένου χώρου και ετοιμότητας στην περίπτωση κρίσης.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 15:00 – 17:00 B12

Περιβαλλοντικές προκλήσεις και χωρικός σχεδιασμός

▶ Θεματική ενότητα

Χωρικός σχεδιασμός-κλιματική αλλαγή

Αποκατάσταση των εργατικών κατοικιών Γιαννούλης στη Λάρισα μετά την κακοκαιρία Daniel: Ευκαιρία για μια πιο βιώσιμη, συμμετοχική και ανθεκτική ανασυγκρότηση; [15]

Δαδήλας Δημοσθένης, *Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο*
 Παιδακάκη Αγγελική, *Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο*

Η κλιματική κρίση αυξάνει την ένταση και τη συχνότητα των φαινομένων που προκαλούν καταστροφές, αναδεικνύοντας τις αδυναμίες των υφιστάμενων μηχανισμών ανάκαμψης και ανοικοδόμησης. Η κακοκαιρία «Daniel» το Σεπτέμβριο του 2023 προκάλεσε καταστροφικές πλημμύρες στη Θεσσαλία, με το συγκρότημα των εργατικών κατοικιών της Λάρισας - γνωστό και ως Εργατικές Κατοικίες Γιάννουλης - να υφίσταται σοβαρές ζημιές. Η έρευνα αυτή εξετάζει πώς σχεδιάστηκε η αποκατάσταση της περιοχής και κατά πόσο οι εφαρμοζόμενες στρατηγικές αντικατοπτρίζουν τις ανάγκες της τοπικής κοινωνίας. Παράλληλα δίνει προτάσεις για μια πιο βιώσιμη και ανθεκτική αποκατάσταση. Η μελέτη στηρίζεται σε θεωρητικό πλαίσιο που συνδυάζει τις έννοιες της ανθεκτικότητας, βιωσιμότητας και της χωρικής διακυβέρνησης, καθώς και σε εμπειρικά δεδομένα από ημιδομημένες συνεντεύξεις με κατοίκους και εμπλεκόμενους φορείς (Δήμος Λαρισαίων, Περιφέρεια Θεσσαλίας, Εκκλησία, Εργατοϋπαλληλικό Κέντρο Νομού Λαρίσης, Επιτροπή Αγώνα Πλημμυροπαθών Γιάννουλης). Τα ευρήματα δείχνουν ότι η διαδικασία ανάκαμψης έχει ακολουθήσει κυρίως μια προσέγγιση «από πάνω προς τα κάτω», με τους κατοίκους να έχουν περιορισμένο ρόλο στο σχεδιασμό. Τα αποτελέσματα της έρευνας αναδεικνύουν την ανάγκη για μια πιο οργανωμένη στρατηγική διαχείρισης κινδύνου που δίνει βαρύτητα στο σχεδιασμό της πρόληψης, την ενδυνάμωση της συμμετοχής των πολιτών στη διαδικασία ανάκαμψης καθώς και την ενίσχυση της κοινωνικής στεγαστικής πολιτικής για τη δημιουργία ισότιμων, ανθεκτικών και βιώσιμων ανθρώπινων οικισμών μετά από φυσικές καταστροφές και κινδύνους στον Ελλαδικό χώρο.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 15:00 – 17:00 B12

Περιβαλλοντικές προκλήσεις και χωρικός σχεδιασμός

▶ Θεματική ενότητα

Εξυπνη, βιώσιμη και συμπεριληπτική (χωρίς αποκλεισμούς) ανάπτυξη ■
 Περιβαλλοντικές Προκλήσεις και Χωρικός σχεδιασμός ■ Πολυ-κρίσεις (poly-crisis),
 ανισότητες (χωρικές-περιβαλλοντικές, οικονομικο-κοινωνικές, κλπ.) και σχεδιασμός ■
 Συμμετοχικός σχεδιασμός και χωρική διακυβέρνηση

Δίκαιη Μετάβαση και Ενεργειακό Τρίλημμα: Περίπτωση μελέτης Ελλάδα, Βουλγαρία, Πολωνία [194]

Τουρλής Νίκος, Πανεπιστήμιο Δυτ. Μακεδονίας
 Καντελέρ Δέσποινα, Πανεπιστήμιο Δυτ. Μακεδονίας
 Πλιάτσικα Φωτεινή, Πανεπιστήμιο Δυτ. Μακεδονίας
 Τοπάλογλου Λευτέρης, Πανεπιστήμιο Δυτ. Μακεδονίας

Η ενεργειακή μετάβαση από τον άνθρακα στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας προκαλεί πολυεπίπεδα κοινωνικο-οικονομικά και περιβαλλοντικά διλήμματα, ιδιαίτερα σε περιοχές με ιστορική εξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα. Ζητήματα όπως η ανεργία, η αποβιομηχάνιση, η ενεργειακή φτώχεια και η κοινωνική ανισότητα καθιστούν την ανάγκη για δίκαιες και προσαρμοστικές μορφές διακυβέρνησης επιτακτική. Η παρούσα έρευνα εστιάζει στον ρόλο της μεταβατικής διακυβέρνησης δηλαδή των θεσμικών ρυθμίσεων, μηχανισμών και διαδικασιών που διευκολύνουν την αλλαγή προς ένα νέο ενεργειακό μοντέλο σε τρεις περιφέρειες υψηλής εξάρτησης από τον άνθρακα: τη Δυτική Μακεδονία (Ελλάδα), τη Σιλεσία (Πολωνία) και τη Στάρα Ζαγόρα (Βουλγαρία). Οι τρεις αυτές περιφέρειες έχουν ενταχθεί στον Μηχανισμό Δίκαιης Μετάβασης της ΕΕ και αντιμετωπίζουν παρόμοιες προκλήσεις, όπως αυξημένη ανεργία, ενεργειακή φτώχεια και περιβαλλοντική υποβάθμιση. Η έρευνα αξιολογεί πώς οι μορφές μεταβατικής και προσαρμοστικής διακυβέρνησης, οι οποίες επιτρέπουν την ευελιξία και συνεχή προσαρμογή των πολιτικών στις τοπικές ανάγκες, ανταποκρίνονται στο ενεργειακό τρίλημμα (ασφάλεια, βιωσιμότητα, προσιτότητα) και στις αρχές της δίκαιης μετάβασης. Από τον Νοέμβριο του 2024 έως τον Απρίλιο του 2025 διεξήχθη επιτόπια έρευνα, περιλαμβάνοντας 42 ημιδομημένες συνεντεύξεις με εμπειρογνώμονες που εκπροσωπούν ποικίλα θεσμικά πλαίσια (διοίκηση, αυτοδιοίκηση, κοινωνία πολιτών, αγορά ενέργειας). Η επιλογή των ερωτηθέντων βασίστηκε σε μια στοχευμένη, σκόπιμη δειγματοληψία (purposive sampling), με στόχο την εντοπισμένη προσέγγιση προσώπων που διαθέτουν εξειδικευμένη γνώση του αντικειμένου της ενεργειακής μετάβασης σε περιφερειακό επίπεδο. Οι εμπειρογνώμονες επιλέχθηκαν βάσει των κριτηρίων της θεσμικής εκπροσώπησης, εμπλοκή στη διαδικασία μετάβασης, γεωγραφική κάλυψη, εμπειρία και τεχνογνωσία. Ένα κρίσιμο εύρημα αφορά την ίδρυση περιφερειακών Παρατηρητηρίων Δίκαιης Μετάβασης που είναι μια υπάρχουσα μέθοδος για τη σύνδεση της πολιτικής με τον τόπο που τον συνδέει με τις παραμέτρους του ενεργειακού τριλήμματος. Ωστόσο, η επιτυχία τους βασίζεται στην ενεργό αλληλεπίδραση με τα ενδιαφερόμενα μέρη και στην προσαρμοστική διακυβέρνηση. Τα αποτελέσματα παρέχουν πρακτικές συμβουλές για την ενίσχυση της διαβουλευτικής δημοκρατίας και την προώθηση της ισότητας στις ευρωπαϊκές μεταβάσεις μετά τον άνθρακα.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 15:00 – 17:00 B12

Περιβαλλοντικές προκλήσεις και χωρικός σχεδιασμός

▶ Θεματική ενότητα

Ενέργεια και χωρικός σχεδιασμός

Η επίδραση των Μέσων Μαζικής Μεταφοράς στις αξίες των ακινήτων: Η περίπτωση του Μετρό Θεσσαλονίκης [168]

Αθανασούλη Ελένη, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*
 Καρανικόλας Νικόλας, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*
 Κυριακίδου Ελένη, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*

Στην παρούσα εργασία εξετάζεται η επίδραση των μέσων μαζικής μεταφοράς στις αγοραίες αξίες των ακινήτων, εστιάζοντας στη διερεύνηση των μεταβολών των τιμών των ενοικίων των κατοικιών στην πόλη της Θεσσαλονίκης, πριν και μετά την λειτουργία του μετρό. Στο πρώτο μέρος της εργασίας γίνεται μία σύντομη εισαγωγή για τη δυναμική σχέση των σύγχρονων αστικών κέντρων με τα μέσα μαζικής μεταφοράς διεθνώς, τα αποτελέσματα της συμβολής τους, καταλήγοντας συγκεκριμένα σε μία ανάλυση του Μετρό της Θεσσαλονίκης. Στη συνέχεια η βιβλιογραφική ανασκόπηση καλύπτει τα ζητήματα, σχετικά με τους παράγοντες, οι οποίοι διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην επίδραση των αξιών των ακινήτων, πέριξ των σταθμών των μέσων μαζικής μεταφοράς. Η βιβλιογραφική ανασκόπηση καλύπτει επίσης, έρευνες και εκτιμήσεις που πραγματοποιήθηκαν συγκεκριμένα για το μετρό της Θεσσαλονίκης πριν και κατά την φάση της κατασκευής του. Η μεθοδολογία που επιλέχθηκε, ενισχύεται με έρευνα πεδίου, στην οποία πραγματοποιείται ανάλυση και σύγκριση των τιμών των ενοικίων για τις περιοχές του κέντρου της πόλης της Θεσσαλονίκης, αλλά και για τους περιφερειακούς δήμους αυτής. Αρχικά η σύγκριση γίνεται για το χρονικό διάστημα 2022-2025, αλλά για ενίσχυση των αποτελεσμάτων της έρευνας επαναλαμβάνεται η σύγκριση και για τα έτη από το 2015 έως το 2022, καθώς και για τους μήνες από τον Σεπτέμβριο του 2024 έως τον Φεβρουάριο του 2025. Με τον τρόπο αυτό συμπεριλαμβάνονται χρονικά όλα τα στάδια της υλοποίησης του μετρό, από το πρώτο στάδιο των σημαντικών ανακοινώσεων της κατασκευής και τελικά της λειτουργίας του. Οι πηγές των δεδομένων που χρησιμοποιήθηκαν, ελήφθησαν από την Τράπεζα της Ελλάδος, αλλά και από πλατφόρμες αγγελιών ακινήτων μεσιτών. Παράλληλα πραγματοποιήθηκε και μία σχολαστική ανάλυση των υφιστάμενων κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών της χώρας, ώστε με αυτόν τον συνδυαστικό τρόπο να αποτυπωθεί καθαρά η σχέση μεταξύ των μεταβολών των τιμών των μισθωμάτων και της έναρξης της λειτουργίας του μετρό. Η συγκεκριμένη ανάλυση συμβάλλει στην καλύτερη κατανόηση της επίδρασης των συστημάτων μεταφοράς στην αγορά των ακινήτων της Θεσσαλονίκης και στη χρήση των δεδομένων για την χάραξη νέων χωροταξικών πολιτικών.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 15:00 – 17:00 B12

 Περιβαλλοντικές προκλήσεις και χωρικός σχεδιασμός

▶ Θεματική ενότητα

 Αστικές αναπλάσεις και διαχείριση ακινήτων

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ, ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Παρασκευή, 26.09.2025, 17:30 – 19:30

Το AirBnB ως νέο πολεοδομικό ζήτημα [284]

Σερράος Κωνσταντίνος, *Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)*

Η ραγδαία εξάπλωση της πλατφόρμας AirBnB και των λοιπών μορφών βραχυχρόνιας μίσθωσης έχει μετασχηματίσει την κατοικία από πρωτίστως κοινωνικό δικαίωμα σε εμπορεύσιμο αγαθό, αναδεικνύοντας ένα νέο και πολυσύνθετο πολεοδομικό ζήτημα. Το φαινόμενο αυτό, αν και σε ορισμένες μορφές δεν είναι εντελώς νέο, αποκτά σήμερα πρωτοφανή ένταση και γεωγραφική διάχυση, επηρεάζοντας τον χαρακτήρα, τη χρήση και τη λειτουργία των κατοικημένων περιοχών, ιδίως σε τουριστικά φορτισμένα περιβάλλοντα. Το κρίσιμο ερώτημα που τίθεται είναι αν η βραχυχρόνια μίσθωση συνιστά μια διακριτή χρήση γης, με ιδιαίτερες επιπτώσεις στον κοινωνικό ιστό, στην προσιτότητα κατοικίας και στη βιωσιμότητα των αστικών γειτονιών. Παράλληλα, τίθενται ζητήματα ρύθμισης, φορολόγησης και πολεοδομικού ελέγχου, τα οποία καλούνται να απαντήσουν οι φορείς σχεδιασμού. Η εισήγηση εξετάζει τις πολεοδομικές προεκτάσεις της βραχυχρόνιας μίσθωσης και διερευνά τους όρους και τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες η εν λόγω δραστηριότητα μπορεί να ενσωματωθεί ισόρροπα στο αστικό περιβάλλον, παράγοντας πολλαπλά οφέλη για τις πόλεις, χωρίς να υπονομεύει την κοινωνική συνοχή και το δικαίωμα στην κατοικία.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 17:30 – 19:30 A1

Πολεοδομικός σχεδιασμός και πολιτικές

▶ Θεματική ενότητα

Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές ▪ Τουριστική ανάπτυξη και χωρικός σχεδιασμός

Χρήσεις Γης και Πυρήνας ή μήπως υπάρχει ένας πυρήνας σε κάθε χρήση που όταν θίγεται αλλάζει η χρήση του; [258]

Μέλισσας Δημήτριος, *Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)*

Ως γνωστόν οι χρήσεις γης είναι ένα κοινωνικό και οικονομικό φαινόμενο. Οι χρήσεις γης αλλάζουν με το πέρασμα του χρόνου. Οι παραδοσιακές χρήσεις όπως μεταξουργείο, αμπελόκηποι, λαδάδικα έχουν πλέον ιστορικό χαρακτήρα. Η ερμηνευτική ανανοηματοδότηση των χρήσεων γης θεμελιώνεται έμπρακτα στο γεγονός ότι η παλέτα των χρήσεων σε μία περιοχή αναδιοργανώνεται δυναμικά με την εισοδο νέων χρήσεων που επιβάλλονται και καθιερώνονται ενώ άλλες χρήσεις επιβιώνουν οριακά ή εξαφανίζονται. Οι χρήσεις γης δηλαδή δεν προσδιορίζεται μόνο από την ιστορικότητα του χώρου αλλά από τη δυναμική εξισορρόπηση ή όχι που καθορίζει ο προσδιορισμένος χώρος που δεξιώνεται τις οικονομικές και κοινωνικές ανάγκες και εξελίξεις. Η κοινωνία διαμοιρασμού εισήγαγε έναν τρόπο διαφορετικό αξιοποίησης των ακινήτων, βραχυχρόνια μίσθωση δωματίων, ορόφων για κατοικία ή γραφείων, βραχυχρόνια μίσθωση ή ανταλλαγή εργαλείων, εμπορευμάτων, αποθηκών κτλ. Το ερώτημα που τίθεται είναι σε ποιο βαθμό η βραχυχρόνια μίσθωση αλλάζει τον πυρήνα κάθε χρήσης. Δηλαδή η βραχυχρόνια μίσθωση των αποθηκών και γραφείων θίγει τον πυρήνα της ειδικής πολεοδομικής λειτουργίας του γραφείου ή της αποθήκης; Μήπως τελικά υπάρχει ένας πυρήνας σε κάθε ειδική πολεοδομική λειτουργία που η οικονομική και κοινωνική εξέλιξη οφείλει να τον περιφρουρεί διότι σε διαφορετική περίπτωση οδηγούμαστε σε αλλοίωση αυτού του πυρήνα και ως εκ τούτου σε αλλαγή της ειδικής πολεοδομικής λειτουργίας; Διότι εάν τυχόν δεν υπάρχει ένας πυρήνας μιας χρήσης ο οποίος συντίθεται από κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τότε θα έχουμε εν τοις πράγμασι αλλαγή χρήσης του σχεδιασμού. Μια τέτοια όμως μεταβολή συνιστά αυθαίρετη αλλαγή χρήσης η οποία δεν δικαιολογείται ούτε από τη μακροχρόνια αδράνεια της διοίκησης ούτε από τον περιορισμένο και ανεπαρκή αναποτελεσματικό έλεγχο. Ως εκ του του σε αυτές τις περιπτώσεις τα δικαστήρια οφείλουν να διαπιστώνουν την παράνομη αλλαγή χρήσης στο βαθμό που θίγεται ο πυρήνας κάθε ειδικής πολεοδομικής λειτουργίας, διότι σε διαφορετική περίπτωση δεν θα καταστρατηγείται μόνο ο σχεδιασμός της περιοχής αλλά και η φέρουσα ικανότητά της.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 17:30 – 19:30 A1

Πολεοδομικός σχεδιασμός και πολιτικές

▶ Θεματική ενότητα

Αστικές αναπλάσεις και διαχείριση ακινήτων ▪ Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές

Οριοθετήσεις οικισμών [285]

Τασοπούλου Αναστασία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Παπακωνσταντίνου Βασίλης, ΔΙΚΤΥΟ Α.Ε.

Οι οριοθετήσεις οικισμών, με αποφάσεις Νομαρχών, αποτέλεσαν από τη δεκαετία του 1980 βασικό εργαλείο ρύθμισης των μικρών αγροτικών οικισμών της χώρας, που είχαν αναπτυχθεί άτυπα ή χωρίς επαρκή πολεοδομικό σχεδιασμό. Η οριοθέτηση ενός οικισμού δεν απαιτούσε την ένταξη σε σχέδιο, αλλά αποσκοπούσε στη διευκόλυνση της οικοδομικής δραστηριότητας και την έκδοση οικοδομικών αδειών υπό ευνοϊκότερους όρους από την εκτός σχεδίου δόμηση. Το Συμβούλιο της Επικρατείας, με αλληπάλληλες αποφάσεις το 2017, 2019 και 2022, ακύρωσε οριοθετήσεις σε περιοχές όπως το Πήλιο και το Ρέθυμνο, καθώς έκρινε ότι οι Νομάρχες δεν διέθεταν την αρμοδιότητα για την έκδοση τέτοιων αποφάσεων, ενώ παράλληλα απέρριψε τη μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε ως επιστημονικά ανεπαρκή και μη αποδεκτή. Οι αποφάσεις αυτές οδήγησαν σε πολεοδομική αδράνεια, καθώς επί σειρά ετών κατέστη αδύνατη η έκδοση οικοδομικών αδειών σε πολυάριθμους οικισμούς. Νομοθετικές ρυθμίσεις των τελευταίων ετών επανέφεραν το θέμα στο προσκήνιο (Ν. 4759/2020, ΠΔ 11/15. 04/2025, Ν. 5215/2025), στοχεύοντας σε ενιαίες, επιταχυνόμενες διαδικασίες, ενσωματωμένες πλέον στις μελέτες Τοπικών και Ειδικών Πολεοδομικών Σχεδίων του προγράμματος «Κωνσταντίνος Δοξιάδης», εναλλακτικά της εκπόνησης αυτοτελών μελετών. Το ζήτημα προκάλεσε και εξακολουθεί να προκαλεί κοινωνικές αντιδράσεις και πολιτική αντιπαράθεση, καθώς η ανασφάλεια δικαίου και η επίδραση στις αξίες ακινήτων αποτελούν διαρκείς ανησυχίες για τους πολίτες. Η εισήγηση εξετάζει την ιστορική διαδρομή των οριοθετήσεων και επικεντρώνεται στη σύγχρονη εφαρμογή τους στο πλαίσιο του προγράμματος πολεοδομικών μεταρρυθμίσεων, εστιάζοντας σε μεθοδολογικά ζητήματα, χρονικές δεσμεύσεις, εναλλακτικά εργαλεία και παράλληλες μελέτες, καθώς και προκλήσεις συμμετοχής και δημόσιας διαβούλευσης, αναδεικνύοντας τις έντονες πολιτικές και κοινωνικές διαστάσεις του θέματος.

► Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 17:30 – 19:30 A1

 Πολεοδομικός σχεδιασμός και πολιτικές

► Θεματική ενότητα

 Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές

Γενικοί Οικοδομικοί Κανονισμοί και πολεοδομικός Σχεδιασμός: νομολογιακές εξελίξεις και θεσμικές προκλήσεις [83]

Σταματίου Κωνσταντίνα, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η παρούσα μελέτη εξετάζει τη σχέση μεταξύ των Γενικών Οικοδομικών Κανονισμών (ΓΟΚ) και του πολεοδομικού σχεδιασμού, δύο βασικών πυλώνων του πολεοδομικού δικαίου που καθορίζουν τους όρους, τους περιορισμούς και τις προϋποθέσεις για την εκτέλεση κατασκευών και την ανέγερση κτιρίων εντός και εκτός των εγκεκριμένων σχεδίων πόλεων και οικισμών. Αν και οι κανόνες των ΓΟΚ έχουν εθνική εμβέλεια και αφορούν μεμονωμένα κτίρια, ενώ τα πολεοδομικά σχέδια πρώτου ή δευτέρου επιπέδου καλύπτουν ολόκληρες δημοτικές ή πολεοδομικές ενότητες, και οι δύο διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στη διαμόρφωση της οικιστικής ανάπτυξης και της συνολικής οργάνωσης του χώρου. Αυτή η διαπίστωση καθιστά αναγκαία την ανάλυση της αλληλεπίδρασής τους και της μεταξύ τους σχέσης. Στο επίκεντρο της ανάλυσης βρίσκεται ο Νέος Οικοδομικός Κανονισμός (ΝΟΚ) και το σύστημα πολεοδομικών κινήτρων που εισήγαγε, το οποίο επιτρέπει την προσαύξηση του συντελεστή δόμησης και του ύψους των κτηρίων, με αντιστάθμισμα τη μείωση της κάλυψης, την αύξηση των ακάλυπτων και κοινόχρηστων χώρων και των χώρων πρασίνου και την ενεργειακή αναβάθμιση των κτηρίων. Η επέμβαση του ΝΟΚ σε τομείς που παραδοσιακά ανήκαν στον τοπικό πολεοδομικό σχεδιασμό αποκαλύπτει τις εντάσεις μεταξύ των οριζόντιων πολεοδομικών ρυθμίσεων των ΓΟΚ και των τοπικών πολεοδομικών σχεδίων. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη συνταγματικότητα του συστήματος πολεοδομικών κινήτρων, όπως έχει διατυπωθεί στις αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας, γεγονός που αποτελεί ένα από τα βασικά ζητήματα της μελέτης. Επιπλέον, η μελέτη εξετάζει τις θεσμικές προκλήσεις που προκύπτουν από την ανάγκη συμμόρφωσης της Διοίκησης προς τις πρόσφατες νομολογιακές εξελίξεις. Σε αυτό το πλαίσιο, προτείνονται τρόποι εξορθολογισμού των πολεοδομικών κινήτρων και η ένταξή τους σε ένα ολοκληρωμένο σύστημα πολεοδομικού σχεδιασμού, με στόχο την εξασφάλιση της ασφάλειας δικαίου και της συνοχής του θεσμικού πλαισίου. Συμπερασματικά, η μελέτη υπογραμμίζει την ανάγκη για μια νέα, πιο ευέλικτη, και συνταγματικά θεμιτή προσέγγιση στον πολεοδομικό σχεδιασμό, που θα διασφαλίζει τη βιωσιμότητα των οικιστικών αναπτύξεων και θα ενισχύει τη συνοχή του θεσμικού πλαισίου και την ασφάλεια δικαίου.

► Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 17:30 – 19:30 A1

Πολεοδομικός σχεδιασμός και πολιτικές

► Θεματική ενότητα

Περιβαλλοντικές Προκλήσεις και Χωρικός σχεδιασμός ■ Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές ■ Χωρικός σχεδιασμός-κλιματική αλλαγή

Η Πόλη σε Ομηρία: Οι Άρσεις των Ρυμοτομικών Απαλλοτριώσεων ως Δούρειος Ίππος για τη Βιωσιμότητα [33]

Φουλίδου Αργυρώ, Αρχιτέκτων Μηχ., Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας/Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Μικέλη Ευλαμπία, Αρχιτέκτων Μηχ., Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

Τασοπούλου Αναστασία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Ο σχεδιασμός των ελληνικών πόλεων, σύμφωνα με τον Φιλιππίδη (2005), «είναι ένας μακρύς κατάλογος από αθετημένα αρχικά σχέδια χάραξης, που στην καλύτερη περίπτωση εφαρμόστηκαν αποσπασματικά, με απειρία αλλαγών και αναθεωρήσεων» ενώ «οι πολεοδομικές εφαρμογές στην Ελλάδα δηλώνονται περισσότερο με την απουσία παρά με την παρουσία τους». Η ραγδαία αστική ανάπτυξη σε συνδυασμό με την έλλειψη ολοκληρωμένου πολεοδομικού σχεδιασμού οδήγησε στην εμφάνιση συμπτωμάτων χωρικής παθογένειας για τις ελληνικές πόλεις, όπως, μεταξύ άλλων, η έλλειψη κοινόχρηστων χώρων και χώρων κοινωνικής υποδομής. Παρά το γεγονός ότι, η έννοια της βιωσιμότητας εισήχθη ως κύρια κατευθυντήρια αρχή του πολεοδομικού και του χωροταξικού σχεδιασμού στην Ελλάδα από τα τέλη της δεκαετίας του 1990, οι θεσμοθετημένοι σχεδιασμοί του αστικού χώρου φαίνεται πως δεν κατόρθωσαν να διασφαλίσουν την αποτελεσματική εφαρμογή της. Έρευνα για την παρούσα εργασία αποτέλεσε η αύξηση του αριθμού των αιτημάτων πολιτών, που καταγράφεται μετά την ισχύ των άρθρων 87-93 του Ν. 4759/2020, τα οποία αφορούν στην αποδέσμευση των ιδιοκτησιών τους, που είχαν δεσμευτεί επί μακρόν, για τη δημιουργία κοινόχρηστων χώρων και χώρων κοινωνικής υποδομής βάσει των ισχυόντων ρυμοτομικών σχεδίων, χωρίς να έχουν συντελεστεί οι σχετικές απαλλοτριώσεις. Η μελέτη βασίζεται στην επεξεργασία και ανάλυση των στοιχείων που τηρούνται στο αρχείο του Τμήματος Χωρικού Σχεδιασμού της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας αναφορικά με υποθέσεις άρσεων ρυμοτομικών απαλλοτριώσεων που χειρίστηκε κατά το χρονικό διάστημα από 2011 έως σήμερα. Στόχος είναι η διερεύνηση του φαινομένου καθώς και η αποτίμηση των επιπτώσεων που έχει στη βιωσιμότητα του αστικού χώρου αλλά και στον ίδιο τον πολεοδομικό σχεδιασμό. Μέσα από τη συγκριτική ανάλυση της διαδικασίας που προβλέπεται από τα άρθρα 87-93 του Ν. 4759/2020 σε σχέση με προγενέστερες νομοθετικές ρυθμίσεις, επιχειρείται η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητάς της και η ανάδειξη των παραγόμενων συνεπειών στις ρυθμίσεις του χώρου. Από την ανάλυση των διαθέσιμων στοιχείων προκύπτουν συμπεράσματα που αναδεικνύουν τους κινδύνους για τη βιωσιμότητα του αστικού περιβάλλοντος. Αναδύονται, επίσης, σημεία που με τον κατάλληλο χειρισμό μπορεί να μετατραπούν σε ευκαιρίες που θα συμβάλλουν στην επίτευξη του τελικού στόχου της βιώσιμης πόλης.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 17:30 – 19:30 A1

 Πολεοδομικός σχεδιασμός και πολιτικές

▶ Θεματική ενότητα

 Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές

Επιχείρηση Πολεοδομικής Ανασυγκρότησης–ΕΠΑ (1983) και Πρόγραμμα "Κωνσταντίνος Δοξιάδης" (2020): Κρίσεις και συγκρίσεις [227]

Μπεριάτος Ηλίας, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Στην εισήγηση επιχειρείται να διερευνηθούν και να παρουσιαστούν αδρομερώς οι συνθήκες, οι διαδικασίες και τα αποτελέσματα του προγράμματος Επιχείρηση Πολεοδομικής Ανασυγκρότησης (ΕΠΑ) με βάση το νόμο 1337/1983 και επόμενους και επίσης τα ανάλογα στοιχεία και χαρακτηριστικά του προγράμματος Κωνσταντίνος Δοξιάδης με βάση το νόμο 4759/2020 και επόμενες συμπληρωματικές διατάξεις. Η παράθεση των στοιχείων των δυο προγραμμάτων σχεδιασμού μπορεί να οδηγήσει στις απαραίτητες κρίσεις και συγκρίσεις, ποσοτικές και ποιοτικές, τηρουμένων πάντα των αναλογιών, λόγω τη χρονικής απόστασης των περίπου 40 ετών που χωρίζουν τα δυο σχεδιαστικά εγχειρήματα. Η συγκρίσεις αυτές είναι χρήσιμες, αφενός για την πληρέστερη διαχρονική ανάλυση και ερμηνεία του συστήματος πολεοδομικού και χωροταξικού σχεδιασμού στη χώρας μας και αφετέρου για την άντληση διδαγμάτων για τον τρόπο με τον οποίο εκμεταλλευόμαστε και κεφαλαιοποιούμε την υπάρχουσα εμπειρία (θεσμική, προγραμματική και σχεδιαστική) προς όφελος της αντιμετώπισης των σημερινών περιβαλλοντικών, αναπτυξιακών και κοινωνικών προβλημάτων του ελληνικού χώρου. Ενδεικτικά, η εισήγηση επιχειρεί να εξετάσει συγκριτικά την ποιότητα της νομοθέτησης, την ύπαρξη επιχειρησιακού σχεδίου εφαρμογής της νομοθεσίας, το περιεχόμενο της νομοθεσίας, τις συντονιστικές δομές, τα επίπεδα σχεδιασμού, τις προδιαγραφές και την επίβλεψη των μελετών, τα τεχνικά μέσα, τη χρηματοδότηση, τα χρονικά πλαίσια, την επίτευξη αποτελεσμάτων σε επίπεδο θεσμικών ντοκουμέντων (θεσμοθέτηση σχεδίων και προγραμμάτων) κ. α. Επίσης, η εισήγηση θα προσπαθήσει να αξιολογήσει τα αποτελέσματα του προγράμματος της ΕΠΑ και παράλληλα να επιχειρήσει μια εκτίμηση για την πορεία του προγράμματος Κ. Δοξιάδη (χρόνος ολοκλήρωσης, προϊόντα σχεδιασμού, εφαρμογή επί του πεδίου κλπ.).

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 17:30 – 19:30 A1

Πολεοδομικός σχεδιασμός και πολιτικές

▶ Θεματική ενότητα

Εξυπνη, βιώσιμη και συμπεριληπτική (χωρίς αποκλεισμούς) ανάπτυξη ▪ Παραγωγικές δραστηριότητες και Οργανωμένοι υποδοχείς ▪ Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές ▪ Συμμετοχικός σχεδιασμός και χωρική διακυβέρνηση ▪ Χώρος & Πληθυσμός

Οικοδομώντας την νομιμοποίηση του πολεοδομικού σχεδιασμού: Ο ρόλος του πολεοδόμου στο ελληνικό σύστημα χωρικού σχεδιασμού [48]

Γεμεντζή Γεωργία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Ο πολεοδομικός σχεδιασμός αποτελεί πρωτίστως μια σύνθετη δραστηριότητα του δημόσιου τομέα με κύριο στόχο τη διαχείριση του χώρου και τη διαμόρφωση νέων τόπων ή τη βελτίωση των υφιστάμενων. Στο πλαίσιο αυτό ο πολεοδομικός σχεδιασμός ως δημόσια πολιτική (οφείλει να) αναζητεί διαδρομές σύνταξης σχεδίων που ενσωματώνουν όχι μόνο δημοκρατικές και έννομες πρακτικές αλλά και κοινωνικά και πολιτικά αποδεκτές αποφάσεις. Σήμερα η διαδικασία της συμμετοχικής λήψης αποφάσεων αποτελεί κεντρικό πυλώνα του πολεοδομικού σχεδιασμού και παρουσιάζεται τόσο στη βιβλιογραφία όσο και στην εμπειρική πραγματικότητα ως άμεσα συνδεδεμένη με την -πολιτική, κοινωνική ακόμη και θεσμική- νομιμοποίηση του σχεδιασμού. Εντούτοις, η πρακτική του πολεοδομικού σχεδιασμού περιλαμβάνει διαδικασίες συμμετοχής των εμπλεκόμενων που είναι τυπικές, θεσμικές και ανοιχτές αλλά και άτυπες ή σκιώδεις. Στην πρακτική του σχεδιασμού πέρα από τους εμπλεκόμενους από τον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, κεντρικό ρόλο έχουν οι επαγγελματίες πολεοδόμοι-χωροτάκτες που αντιλαμβάνονται τα επόμενα ζητήματα του σχεδιασμού μέσα από διαφορετικά αξιακά πλαίσια και πολιτικές προτεραιότητες. Η θέση τους απέναντι στα ζητήματα που καλούνται να επιλύσουν διαμορφώνεται όχι μόνο από την πολιτική και διοικητική πρακτική με την οποία είναι εξοικειωμένοι, αλλά κυρίως από την εξειδικευμένη επιστημονική τους γνώση. Ωστόσο, όταν η «μορφή» της χωρικής ανάπτυξης που προτείνεται από τον πολεοδόμο έρχεται σε αντίθεση με τα κοινωνικά αιτήματα των διαφόρων ομάδων, προκύπτει το εξής ερώτημα: τι νομιμοποιεί τον πολεοδόμο να υπερασπίζεται τα αποτελέσματα της ανάπτυξης που προτείνει επικαλούμενος το δημόσιο συμφέρον παρά τις εκπεφρασμένες αντιρρήσεις; Η εργασία επιχειρεί να καταγράψει τις διάφορες διαστάσεις της οικοδόμησης της νομιμοποίησης του πολεοδομικού σχεδιασμού δίνοντας έμφαση στον ρόλο του πολεοδόμου. Τα παραδείγματα αντλούνται από το σύστημα χωρικού σχεδιασμού στην Ελλάδα.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 17:30 – 19:30 A1

 Πολεοδομικός σχεδιασμός και πολιτικές

▶ Θεματική ενότητα

 Πολυ-κρίσεις (poly-crisis), ανισότητες (χωρικές-περιβαλλοντικές, οικονομικο-κοινωνικές, κλπ.) και σχεδιασμός ▪ Συμμετοχικός σχεδιασμός και χωρική διακυβέρνηση

Η Χωρική Συνοχή στην περίοδο της πολυκρίσης και στο μέλλον στην Ευρωπαϊκή Ένωση – με μερικές παρατηρήσεις για την Ελλάδα [40]

Αγγελίδης Μηνάς, *Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)*

Η «χωρική συνοχή» (territorial cohesion) είναι μια έννοια με πολύ μεγάλη σημασία για την πολιτική χωρικής ανάπτυξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση - γιατί η κατεύθυνση πολιτικής για χωρική συνοχή έχει ενταχθεί στις Συνθήκες, συνακόλουθα αποτελεί τη νομική βάση για τη διαμόρφωση των «χωρικών» δράσεων της Κοινότητας. Η χωρική συνοχή στην ΕΕ «δοκιμάστηκε» και δοκιμάζεται από διαδοχικές κρίσεις της ΕΕ στην πρόσφατη περίοδο, οι οποίες, σύμφωνα με πολλούς, εντάσσονται σε μια πολυκρίση (polycrisis). Η παρούσα εισήγηση επικεντρώνεται στην εξέταση του κατά πόσον οι πολιτικές χωρικής συνοχής που εφαρμόστηκαν στην περίοδο της πολυ-κρίσης (όπως και εκείνες που σχεδιάζονται για το μέλλον) ανταποκρίνονται αφενός στον κύριο «στόχο χωρικής συνοχής», δηλαδή στον περιορισμό των χωρικών ανισοτήτων, αφετέρου στην υλοποίηση των ευρύτερων Κοινοτικών πολιτικών και στρατηγικών. Η εξέταση αυτή περιλαμβάνει τις υποπεριόδους της πολυκρίσης: (α) της παγκόσμιας εξάπλωσης του Covid-19 και (β) της εισβολής της Ρωσίας στην Ουκρανία και της σχετικής ενεργειακής κρίσης. Όπως επίσης, περιλαμβάνει τις διαφορετικές πτυχές της χωρικής συνοχής: ανταγωνιστικότητα / καινοτομία, απασχόληση, δημογραφική και κοινωνική δομή, περιβάλλον / ενέργεια, κλιματική αλλαγή, χωρική δια-κυβέρνηση. Επειδή η πολυκρίση φαίνεται να εντείνεται σε ορισμένο βαθμό λόγω της διαφαινόμενης πολυεπίπεδης κρίσης στις σχέσεις ΕΕ – ΗΠΑ και της ανάγκης για περισσότερο αυτόνομη «ανάπτυξη» της ΕΕ στους τομείς της άμυνας κλπ., αποκτά ακόμα πιο μεγάλη σημασία ο διάλογος για το μέλλον της ΕΕ. Στην εισήγηση εξετάζεται ο ρόλος της χωρικής συνοχής στα σενάρια μελλοντικής εξέλιξης της ΕΕ και αξιολογούνται οι επιπτώσεις αυτού του ρόλου στην κύρια «αποστολή» της πολιτικής χωρικής συνοχής: την μείωση των χωρικών ανισοτήτων. Τέλος, διατυπώνονται προτάσεις που εξειδικεύουν το «καλύτερο» μέλλον της χωρικής συνοχής στην ΕΕ.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 17:30 – 19:30 A2

Περιφερειακή ανάπτυξη - χωρικές ανισότητες II

▶ Θεματική ενότητα

Οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή ■ Περιφερειακή ανάπτυξη-χωρικές ανισότητες ■ Πολυ-κρίσεις (poly-crisis), ανισότητες (χωρικές-περιβαλλοντικές, οικονομικο-κοινωνικές, κλπ.) και σχεδιασμός

Πολυκρίση και χωρική ανισότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση [47]

Αρτελάρης Παναγιώτης, *Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο*
Μαυρομάτης Γεώργιος, *Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο*

Η ερευνητική εργασία προτείνει ένα νέο θεωρητικό και αναλυτικό υπόδειγμα, ενσωματώνοντας την έννοια της πολυκρίσης στην ανάλυση της περιφερειακής ανισότητας, με έμφαση στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στις λεγόμενες «περιοχές που έχουν μείνει πίσω» (left behind places). Στο ευρωπαϊκό πλαίσιο, ο ακαδημαϊκός και πολιτικός διάλογος γύρω από αυτές τις περιοχές αποτελεί πλέον τον κυρίαρχο τρόπο κατανόησης και αντιμετώπισης των χωρικών διαφορών και ανισοτήτων. Η προτεινόμενη προσέγγιση φιλοδοξεί να εμβαθύνει στην κατανόηση της εξελισσόμενης δυναμικής της χωρικής ανισότητας και να συμβάλει στην ερμηνεία της σύνθετης και διασυνδεδεμένης φύσης της. Σε γενικές γραμμές, η πολυκρίση παραπέμπει στην ταυτόχρονη εκδήλωση πολλαπλών, διασυνδεδεμένων κρίσεων, οι οποίες αλληλοτροφοδοτούνται και εντείνουν τις περιφερειακές ανισότητες. Οι «περιοχές που έχουν μείνει πίσω» συνιστούν τους κατεχοχόν τόπους όπου οι επιπτώσεις της πολυκρίσης συσσωρεύονται, ενισχύοντας τη χωρική ευαλωτότητα και την κοινωνική περιθωριοποίηση. Η εργασία αναδεικνύει το γεγονός ότι η υφιστάμενη βιβλιογραφία δεν έχει εστιάσει συστηματικά στις συνέπειες των σωρευτικών κρίσεων για τις περιφερειακές ανισότητες, καθιστώντας κρίσιμη και επιτακτική την ανάγκη για μια νέα ερευνητική οπτική.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 17:30 – 19:30 A2

Περιφερειακή ανάπτυξη - χωρικές ανισότητες II

▶ Θεματική ενότητα

Οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή ▪ Περιφερειακή ανάπτυξη-χωρικές ανισότητες ▪ Πολυ-κρίσεις (poly-crisis), ανισότητες (χωρικές-περιβαλλοντικές, οικονομικο-κοινωνικές, κλπ.) και σχεδιασμός

Χωρική συγκέντρωση και περιφερειακές ανισότητες στην ανεργία: Η περίπτωση της Ελλάδας [27]

Τσιώτας Δημήτριος, *Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών*

Καντιάνης Δημήτριος Δ., *Πανεπιστήμιο Αιγαίου*

Κραμποκούκης Θωμάς, *Πανεπιστήμιο Δυτ. Μακεδονίας*

Στην περιφερειακή επιστήμη, η χωρική συγκέντρωση και οι χωρικές ανισότητες αποτελούν στενά συνδεδεμένες έννοιες που ενδέχεται να συγχέονται και να αντιμετωπίζονται ως ταυτόσημες, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις που οι μελέτες εστιάζουν στις κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις της χωρικής ανάπτυξης. Η βάση αυτής της ανταλλακτικής αντιμετώπισης οφείλεται στην αλληλεπίδραση τόσο των υποκείμενων μηχανισμών τους όσο και της αλληλεξάρτησης των δύο εννοιών, καθώς, αφενός, η χωρική συγκέντρωση αποτελεί μοχλό εμφάνισης οικονομικών αστικοποίησης, εντοπιότητας, κλίμακας και άλλων σχετιζόμενων πλεονεκτημάτων (τα οποία διαφοροποιούν την ελκυστικότητα των θέσεων στο γεωγραφικό χώρο και οδηγούν σε χωρική ασυμμετρία και περιφερειακές ανισότητες) και, αφετέρου, οι χωρικές ανισότητες αποτελούν αίτιο διαφοροποιημένης ελκυστικότητας για εγκατάσταση δραστηριοτήτων στο γεωγραφικό χώρο (οδηγώντας με τη σειρά τους στην εμφάνιση περαιτέρω ασύμμετρων χωρικών συγκεντρώσεων). Σε αυτό το εννοιολογικό πλαίσιο, το άρθρο αυτό επιχειρεί να συνεισφέρει στην εννοιολογική εμβάθυνση και διάκριση μεταξύ των δύο εννοιών, μέσα από μια εμπειρική εφαρμογή που πραγματοποιείται σε ομαδοποιημένα δεδομένα ανεργίας της περιόδου 2000-2022 στην Ελλάδα και η οποία στηρίζεται στον υπολογισμό χαρακτηριστικών περιπτώσεων από τους αποκαλούμενους (στη βιβλιογραφία) δείκτες χωρικής συγκέντρωσης και διαφοροποίησης σε αντιπαράβολή με τους βασικούς δείκτες περιφερειακών ανισοτήτων. Με χρήση τεχνικών επαγωγικής και παραμετρικής στατιστικής, η εμπειρική ανάλυση πραγματοποιείται και στις τρεις διαστάσεις (χωρικός, τομεακός, χρονικός) των διαθέσιμων ομαδοποιημένων δεδομένων, αναδεικνύοντας το βαθμό διαφοροποίησης των αποτελεσμάτων μεταξύ των διαφορετικής κατηγορίας διαθέσιμων δεικτών και διαφωτίζοντας τόσο ως προς την εννοιολογική διάκριση όσο και ως προς το επίπεδο αλληλεξάρτησης ανάμεσα στη χωρική συγκέντρωση και τις χωρικές (περιφερειακές) ανισότητες.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 17:30 – 19:30 A2

Περιφερειακή ανάπτυξη - χωρικές ανισότητες II

▶ Θεματική ενότητα

Ευημερία και ποιότητα ζωής ▪ Περιφερειακή ανάπτυξη-χωρικές ανισότητες

Χωροχρονική δυναμική της περιφερειακής ανάπτυξης στην Ε.Ε. (2000-2024). Μία εφαρμογή των χωρικών αλυσίδων Markov [139]

Δούκισσας Λεωνίδας, *Ινστιτούτο Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών*

Πανταζής Παναγιώτης, *Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*

Η παρούσα εργασία επικεντρώνεται στην ανάλυση διαχρονικής εξέλιξης καθώς και την μοντελοποίηση των γεωγραφικών διαφοροποιήσεων του επίπεδου οικονομικής ανάπτυξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση την περίοδο 2000-2024. Επιχειρείται η εφαρμογή της μεθόδου των χωρικών αλυσίδων Markov σε χρονοσειρά δεδομένων ΑΕΠ (Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν) με γεωγραφικό επίπεδο αναφοράς NUTS-3 στον ευρωπαϊκό χώρο, για την εκτίμηση της δυναμικής και συγκέντρωσης ή διάχυσης της οικονομικής ανάπτυξης. Η βασική ιδέα για τη χρήση των αλυσίδων σε γεωγραφικά δεδομένα είναι η εξέταση της πιθανότητας μετάβασης μιας γεωγραφικής ενότητας από μία (αρχική) κατάσταση ανάπτυξης (π.χ. χαμηλό, μεσαίο ή υψηλό ΑΕΠ) σε διαδοχικές χρονικές περιόδους, λαμβάνοντας υπόψη την τοπική διάρθρωση και τη δυναμική των χωρικών μονάδων με βάση τις τιμές του ΑΕΠ σε προηγούμενες χρονικές στιγμές. Η χωρική αλληλεξάρτηση (γεινίαση) μεταξύ των χωρικών μονάδων λαμβάνεται υπόψη και ενσωματώνεται στο υπόδειγμα παράλληλα με τις διαδοχικές καταστάσεις σε διαφορετικές χρονικές στιγμές. Τα αποτελέσματα εφαρμογής της προτεινόμενης μεθόδου περιλαμβάνουν τα εξής επίπεδα ενδιαφέροντος: • στην ανάλυση περιφερειακής σύγκλισης ή απόκλισης του ΑΕΠ αξιολογώντας την δυναμική της χωρικής ανισότητας και πόλωσης με βάση τη χωρική αλληλεπίδραση, • στον εντοπισμό διαχρονικών οικονομικών συσπειρώσεων (Clusters) και φαινομένων διάχυσης (Spillover Effects), διερευνώντας τα χωρικά μοτίβα (patterns) συγκέντρωσης ή διάχυσης της ανάπτυξης, καθώς επίσης και • στην αξιολόγηση της περιφερειακής ανθεκτικότητας, αναλύοντας την αντίδραση σε οικονομικές κρίσεις και την πιθανότητα ανάκαμψης με βάση και τις αναπτυξιακές συνθήκες στις γειτονικές περιοχές. Η εφαρμογή των συγκεκριμένων μοντέλων σε χωρικό επίπεδο NUTS-3 προσφέρει σημαντική πληροφόρηση για την εκτίμηση της περιφερειακής οικονομικής εξέλιξης και τη διαμόρφωση πολιτικών για την προώθηση ισόρροπης ανάπτυξης και τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων με την συνεπακόλουθη στόχευση αποφυγής «παγίδων φτώχειας» και ευρωσκεπτικισμού ιδίως των «περιοχών που μένουν πίσω» (left behind areas).

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 17:30 – 19:30 A2

 Περιφερειακή ανάπτυξη - χωρικές ανισότητες II

▶ Θεματική ενότητα

 Περιφερειακή ανάπτυξη-χωρικές ανισότητες ▪ Πολυ-κρίσεις (poly-crisis), ανισότητες (χωρικές-περιβαλλοντικές, οικονομικο-κοινωνικές, κλπ.) και σχεδιασμός

Σκέψεις, προβληματισμοί και προτάσεις για τη μετεξέλιξη της Πολιτικής Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης [146]

Κρητικός Αλέκος, *ΕΛΙΑΜΕΠ*

Καλλιώρας Δημήτρης, *Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί μοναδική περίπτωση υπερεθνικού οργανισμού ο οποίος αναλαμβάνει ρητή δέσμευση για την ενδυνάμωση της οικονομικής, της κοινωνικής και της εδαφικής συνοχής. Πρόκειται αφενός για το αντιστάθμισμα (ή για το συμπλήρωμα) της δημιουργίας και λειτουργίας της ενιαίας αγοράς και αφετέρου για απτή εκδήλωση (κοινωνικής) αλληλεγγύης. Το άρθρο ανατρέχει στην εξέλιξη της Πολιτικής Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης αντλώντας συμπεράσματα τα οποία συμβάλλουν στη διαμόρφωση σκέψεων, στην ανάδειξη προβληματισμών και στην κατάθεση προτάσεων για τη μετεξέλιξή της. Η κατανόηση του συνόλου των πτυχών οι οποίες διέπουν τη διαμόρφωση και την άσκηση της Πολιτικής Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθίσταται επιτακτική ιδιαίτερα μετά τη σύσταση του Ταμείου Ανάκαμψης. Πρόκειται για τον κεντρικό πυλώνα του χρηματοδοτικού μέσου «Επόμενη Γενιά Ευρωπαϊκής Ένωσης» το οποίο δημιουργήθηκε ως ανταπόκριση στην ανάγκη για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης του κορονοϊού. Αποτελώντας έμμεση, πλην σαφή, ομολογία περί των ανεπαρκειών της αγοράς – οι οποίες είχαν καταδειχθεί ήδη κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2008-2015) – η σύσταση του Ταμείου Ανάκαμψης συνιστά άλμα δημοσιονομικής ενοποίησης και δύναται να σηματοδοτήσει τη μετεξέλιξη της Πολιτικής Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το Ταμείο Ανάκαμψης, συνιστώντας την εν τοις πράγμασι έκδοση ευρωομολόγου (αν και κάτι τέτοιο, για πολιτικούς λόγους, δεν ομολογείται), δύναται να θεωρηθεί και ως πειραματισμός από μέρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς δύναται να εξελιχθεί σε μία καθιερωμένη πρακτική στο βαθμό που η απορρόφηση των πόρων του αφενός συμβεί με ομαλό τρόπο και αφετέρου επιφέρει πολλαπλασιαστικά οφέλη στους αποδέκτες τους. Στόχος του άρθρου είναι η ζύμωση ιδεών για ένα ζήτημα εξέχουσας σπουδαιότητας, με την ακαδημαϊκή και την πολιτική συζήτηση να βρίσκονται εν εξέλιξει.

► Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 17:30 – 19:30 A2

Περιφερειακή ανάπτυξη - χωρικές ανισότητες II

► Θεματική ενότητα

Οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή

Η Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνοχής και οι επιδράσεις της στις ανισότητες στην Ευρώπη [196]

Πετράκος Γιώργος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Καλλιώρας Δημήτρης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Σωτηρίου Αλεξάνδρα, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Σαράτσης Γιάννης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Αλεξίου Σταυρούλα, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Ένας από τους βασικούς στόχους της Πολιτικής Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι να προωθήσει την σύγκλιση μεταξύ των περιφερειών. Για τον λόγο αυτό η κατανομή των πόρων σε κάθε προγραμματική περίοδο είναι συγκεντρωμένη στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες. Παρόλα αυτά, η αποτελεσματικότητα της Πολιτικής Συνοχής δεν είναι τεκμηριωμένη και υπάρχει μεγάλη συζήτηση για το αν τελικά είναι τόσο απαραίτητη. Το άρθρο εστιάζει σε τρία ερευνητικά θέματα για τα οποία τα μέχρι στιγμής δεδομένα δεν επιτρέπουν να έχουμε μια ξεκάθαρη εικόνα. Αρχικά το άρθρο εξετάζει τις επιπτώσεις της Πολιτικής Συνοχής σε τρεις τύπους ανισοτήτων οι οποίοι εν μέρει είναι αλληλοσυσχετιζόμενοι: τις περιφερειακές ανισότητες εντός της κάθε χώρας, τις ανισότητες μεταξύ χωρών και την εισοδηματική ανισότητα μέσα σε κάθε χώρα. Στην συνέχεια το άρθρο εξετάζει ποια μέσα πολιτικής (για παράδειγμα οι επενδύσεις, οι υποδομές, οι πολιτικές για το ανθρώπινο δυναμικό ή για το περιβάλλον) είναι πιθανότερο να μειώνουν τις χωρικές ή τις εισοδηματικές ανισότητες. Αυτά τα μέσα πολιτικής σχετίζονται σε μεγάλο βαθμό και με παρεμβάσεις σε διαφορετικό στάδιο της οικονομίας. Υπάρχουν πολιτικές που ενισχύουν τις βασικές προϋποθέσεις της ανάπτυξης (pre-market), πολιτικές που ενισχύουν την οικονομία και την επιχειρηματικότητα (in market) και πολιτικές που έρχονται ως εξισορροπητικές των αστοχιών της οικονομίας (post-market). Το άρθρο μελετά ποιο μείγμα πολιτικών είναι πιθανότερο να μειώνει διαφορετικά είδη ανισοτήτων. Ακόμη, το άρθρο εξετάζει εάν η διοικητική ικανότητα και η απορροφητικότητα των διαχειριστικών αρχών σε εθνικό και τοπικό επίπεδο επιδρά στην αποτελεσματικότητα της Πολιτικής Συνοχής να μειώσει της ανισότητες. Το άρθρο κλείνει με προτάσεις βελτίωσης της Πολιτικής Συνοχής οι οποίες εκτιμάται ότι θα ενισχύσουν την αποτελεσματικότητά της.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 17:30 – 19:30 A2

 Περιφερειακή ανάπτυξη - χωρικές ανισότητες II

▶ Θεματική ενότητα

 Οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή ■ Περιφερειακή ανάπτυξη-χωρικές ανισότητες

Τουρισμός, Φέρουσα Ικανότητα και Βιοποικιλότητα: Ένα μεθοδολογικό πλαίσιο για την αξιολόγηση της πίεσης στον Δήμο Μυτιλήνης [24]

Ηλιάδης Φίλιππος, SUPCO - sustainable urban planning consultants
 Βουλέλλης Παναγιώτης, SUPCO - sustainable urban planning consultants
 Κουριέρης Χρήστος, SUPCO - sustainable urban planning consultants
 Φαλάρας Τριαντάφυλλος, SUPCO - sustainable urban planning consultants
 Ασπρογέρακας Ευάγγελος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Ο τουρισμός είναι ένας τομέας που αναπτύσσεται ραγδαία και συμβάλλει σημαντικά στην οικονομική ανάπτυξη, ενώ παράλληλα ασκεί έντονες πιέσεις στο φυσικό περιβάλλον. Το παρόν άρθρο αντιμετωπίζει την επιτακτική ανάγκη κατανόησης και διαχείρισης των πιέσεων που δέχονται τα φυσικά οικοσυστήματα λόγω της αυξημένης τουριστικής δραστηριότητας. Προτείνουμε ένα μεθοδολογικό πλαίσιο για την αξιολόγηση της τουριστικής πίεσης και την εκτίμηση της φέρουσας ικανότητας μέσω δεικτών που αφορούν τον Τουρισμό, τη Βιοποικιλότητα και τη Φέρουσα Ικανότητα. Μεθοδολογίες όπως η Ανάλυση Κύκλου Ζωής (Life Cycle Assessment) και η Λογιστική του Φυσικού Κεφαλαίου (Natural Capital Accounting) θα χρησιμοποιηθούν για την κατασκευή των δεικτών. Μέσω της Πολυκριτηριακής Σταθμισμένης Επικάλυψης (Multivariate Weighted Overlay Analysis) και της Αναλυτικής Ιεραρχικής Διαδικασίας (Analytical Hierarchy Process), οι δείκτες θα συνδυαστούν για να εντοπιστούν χωρικά οι περιοχές με τη μεγαλύτερη πίεση. Χρησιμοποιώντας έναν κάρναβο 100m x 100m, η προσέγγισή μας κανονικοποιεί δεδομένα από διάφορες χωρικές αναλύσεις, επιτρέποντας συνεπή και ακριβή χωρική ανάλυση. Τα ευρήματα αναδεικνύουν την ανάγκη ρύθμισης των τουριστικών δραστηριοτήτων ώστε να αποφευχθεί η περιβαλλοντική υποβάθμιση και να διασφαλιστεί η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των φυσικών πόρων. Το προτεινόμενο πλαίσιο αποτελεί ένα ολοκληρωμένο εργαλείο για τους φορείς χάραξης πολιτικής και τους ενδιαφερόμενους, διευκολύνοντας τη λήψη τεκμηριωμένων αποφάσεων για την προώθηση βιώσιμων τουριστικών πρακτικών που ευθυγραμμίζονται με τους στόχους της περιβαλλοντικής διατήρησης.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 17:30 – 19:30 A6

 Τουρισμός, πολιτική για το τοπίο και χωρικός σχεδιασμός

▶ Θεματική ενότητα

 Περιβαλλοντικές Προκλήσεις και Χωρικός σχεδιασμός

Αξιολόγηση Χαρακτήρα Τοπίου και Σύνθεση Ζωνών Τοπίου: Μελέτη περίπτωσης στην Περιφερειακή Ενότητα Χανίων [174]

Λιονάτου Μαρία, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)

Λατινόπουλος Διονύσιος, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)

Σιώπης Βασίλης, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)

Η υποστήριξη της πολιτικής του Τοπίου η οποία επικυρώθηκε το 2000 με την υπογραφή της Ευρωπαϊκής Σύμβασης, αποτελεί ευρωπαϊκή αναγνώριση της έννοιας του τοπίου και κοινή μετάβαση στον προγραμματισμό, προστασία και διαχείρισή του. Ένα σημαντικό εργαλείο στο πλαίσιο της Σύμβασης που θα μπορούσε να συνεισφέρει στην παρακολούθηση, την προστασία και την αειφόρο διαχείριση των τοπίων της Ελλάδας είναι η αναγνώρισή τους μέσω της δημιουργίας ενός Άτλαντα Τοπίου - ενός χάρτη αποτύπωσης, καταγραφής και αξιολόγησης των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των τοπίων της χώρας. Η μεγάλη ποικιλομορφία του αναγλύφου και φυσικού περιβάλλοντος της Ελλάδας σε συνδυασμό με τα πολιτιστικά, ιστορικά, κοινωνικά και αντιληπτικά χαρακτηριστικά που εντοπίζονται σε κάθε περιοχή συνθέτουν μία πολυδύναμη σχέση. Η αναγνώριση, καταγραφή και κατηγοριοποίηση των ενοτήτων τοπίου μιας περιοχής σε χωροταξική ή και στρατηγική κλίμακα αποτελεί μία σύνθετη και πολύ-επίπεδη διαδικασία που απαιτεί την ανάλυση των παραπάνω χαρακτηριστικών, των δυνάμεων που τα μεταβάλλουν και των πιέσεων που ασκούνται σε αυτά. Για την ανάλυση και ορισμό της τυπολογίας του τοπίου σε μια περιοχή καταγράφονται διάφορες μεθοδολογίες που προκύπτουν από αξιολόγηση του τοπίου βασιζόμενες σε συγκεκριμένα κριτήρια, όπως το ανάγλυφο και το υψόμετρο της περιοχής, τις προστατευόμενες περιοχές και αυτές με πολιτιστικό και αρχαιολογικό ενδιαφέρον, τις περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, τη βλάστηση, τις καλύψεις κ. α. Η παρούσα εργασία παρουσιάζει μια αναλυτική μεθοδολογία «Αξιολόγησης του Χαρακτήρα του Τοπίου», με τη χρήση μετρήσιμων παραμέτρων που επηρεάζουν τη διαμόρφωση του τοπίου, όπως περιβαλλοντικά και ανθρωπογενή στοιχεία, σε συνδυασμό με αντιληπτικά χαρακτηριστικά. Η μεθοδολογία αυτή εστιάζει όχι μόνο στην ποσοτική και ποιοτική καταγραφή αλλά και στη σύνθεση ζωνών τοπίου. Ως περιοχή εφαρμογής χρησιμοποιείται η Περιφερειακή Ενότητα Χανίων, καθώς χαρακτηρίζεται από έντονη διαφοροποίηση αναγλύφου, βλάστησης και λοιπών περιβαλλοντικών στοιχείων. Παράλληλα διαθέτει πλούτο πολιτιστικών και ιστορικών στοιχείων αλλά και μεγάλη ποικιλία υφιστάμενων χρήσεων που επηρεάζουν τη διαμόρφωση του τοπίου. Σκοπός της εργασίας είναι η διαμόρφωση μιας μεθοδολογικής προσέγγισης για τον σχεδιασμό ενός Άτλαντα Τοπίου, ως δυναμικό εργαλείο για την χάραξη του αειφόρου σχεδιασμού και διαχείρισής του.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 17:30 – 19:30 A6

 Τουρισμός, πολιτική για το τοπίο και χωρικός σχεδιασμός

▶ Θεματική ενότητα

 Πολιτική για το Τοπίο και χωρικός σχεδιασμός

Θεωρίες λήψεως αποφάσεων στο πολιτισμό και την ανθεκτικότητα. Δημιουργώντας ένα πολυκριτηριακό μοντέλο για την πολιτισμική ανθεκτικότητα των τόπων. [4]

Λινάκη Ελένη, Μηχ. Χωροταξίας & Ανάπτυξης

Η παρούσα έρευνα μελετά τη σύνδεση της ανθεκτικότητας με τον πολιτισμό. Προτείνει μια μεθοδολογία αποτίμησης της πολιτισμικής ανθεκτικότητας του οικιστικού περιβάλλοντος της Ελλάδας, μέσω ενός πολυκριτηριακού μοντέλου. Κάθε οικιστικό σύνολο, ομάδα, κοινωνική τάξη και άτομο δέχεται διαχρονικά πιέσεις ή/και κρίσεις. Η δημιουργία ενός μοντέλου αποτίμησης της πολιτισμικής ανθεκτικότητας των πόλεων, διασφαλίζει τόσο τη συνέχεια του πολιτισμού στο μέλλον, όσο και τη μεταβίβασή του από γενιά σε γενιά. Το προτεινόμενο μοντέλο δομείται με άξονα τις δύο παραμέτρους (ανθεκτικότητα, πολιτισμός) και εφαρμόζεται σε κάθε τόπο. Με τη σύνθεση των παραπάνω, δημιουργείται ένα νέο επιστημονικό εργαλείο για τον άυλο και υλικό πολιτισμό των οικιστικών συνόλων και την αξιολόγησή τους με ποσοτικά και ποιοτικά κριτήρια. Αρχικά, η δομή του συστήματος διαμορφώνεται με τις κατηγορίες των πολιτισμικών αγαθών. Εν συνεχεία, στις κατηγορίες αυτές εφαρμόζονται δείκτες σχετικοί με διαφορετικές πιέσεις ή/και κρίσεις. Η υπάρχουσα κατάσταση των οικιστικών συνόλων αποτιμάται ώστε να αποφευχθούν ή/και να αντιμετωπιστούν τετελεσμένες αλλά και μελλοντικές διαταραχές. Η επιλογή ενός πολυκριτηριακού συστήματος προκύπτει μετά από τη διαπίστωση ότι, για την αξιολόγηση της πολιτισμικής ανθεκτικότητας με τη χρήση δεικτών, υπάρχει μια ταυτόχρονη χρήση διαφορετικού είδους δεικτών. Λόγω αυτού, δεν υπάρχει μια κοινή αξιολόγηση του πολιτισμού και δεν γίνεται εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων. Παραδείγματος χάριν, χρησιμοποιούνται παράλληλα λεκτικοί δείκτες (ΝΑΙ/ΟΧΙ) με αριθμητικούς (πχ ημερομηνίες) κ. ά. Για τους παραπάνω λόγους, η μεθοδολογία του μοντέλου αφορά την ανάπτυξη του με όμοιας λογικής ποσοτικά και ποιοτικά κριτήρια, συνθέτοντας έναν οδηγό χρήσης (toolkit) μέσω του οποίου επεξηγούνται τα βήματα, τα στάδια και ο τρόπος βαθμονόμησης των κριτηρίων. Στόχος είναι μια κοινή μεθοδολογία χρήσης του μοντέλου από τον καθένα. Τέλος, η προτεινόμενη μεθοδολογία μπορεί να εφαρμοστεί σε κάθε τόπο και να συνδεθεί με τη μελλοντική βιώσιμη ανάπτυξη των πόλεων, συντελώντας στην εισαγωγή της πολιτισμικής ανθεκτικότητας, ως μια νέα παράμετρο σχεδιασμού του χώρου στην Ελλάδα.

► Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 17:30 – 19:30 A6

 Τουρισμός, πολιτική για το τοπίο και χωρικός σχεδιασμός

► Θεματική ενότητα

 Νέες τεχνολογίες και χώρος ■ Πολιτισμός και τουρισμός ■ Χωρικός σχεδιασμός-κλιματική αλλαγή

Μελέτη της περιφερειακής ανθεκτικότητας της Ελλάδας στην τουριστική ζήτηση: Μια τρισδιάστατη μετρική προσέγγιση [28]

Τσιώτας Δημήτριος, *Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών*
 Κραμποκούκης Θωμάς, *Πανεπιστήμιο Δυτ. Μακεδονίας*
 Καντιάνης Δημήτριος Δ., *Πανεπιστήμιο Αιγαίου*

Η ανθεκτικότητα των χωρικών οικονομιών αποτελεί ιδιότητα που περιγράφεται από υψηλό βαθμό πολυπλοκότητας, καθώς η συμπεριφορά των οικονομικών συστημάτων, τόσο στις επιδράσεις του εξωτερικού τους περιβάλλοντος όσο και στις μετασχηματιστικές τάσεις που αναπτύσσονται εσωτερικά τους, συνιστά μια πολυμεταβλητή διαδικασία, η οποία εξαρτάται από οικονομικούς, διαρθρωτικούς, κοινωνικούς, γεωγραφικούς, περιβαλλοντικούς, θεσμικούς, πολιτικούς και άλλους συναφείς παράγοντες. Εκφράζοντας, ως έννοια, την εγγενή ικανότητα των οικονομικών συστημάτων να ανθίστανται, να ανακάμπτουν, να προσαρμόζονται ή να εξελίσσονται έναντι διαφόρων ειδών και φύσης διαταραχών, η μελέτη της οικονομικής ανθεκτικότητας σε περιφερειακή κλίμακα είναι δυνατό να διαφωτίσει προς την κατεύθυνση, τόσο της διερεύνησης των μηχανισμών που προάγουν αποτελεσματικότερα την περιφερειακή ανάπτυξη όσο και της εκδήλωσης περισσότερο στοχευόμενων ενεργειών περιφερειακής πολιτικής. Υποθέτοντας ότι μια οικονομική κρίση μπορεί να ερμηνευθεί ως “διαταραχή” στην λειτουργική ισορροπία των ανοιχτών οικονομιών, αυτό το άρθρο μελετά το βαθμό στον οποίο η οικονομική κρίση του 2008 επηρέασε την ανθεκτικότητα των περιφερειών της Ελλάδας ως προς την τουριστική τους ζήτηση. Η μελέτη εστιάζει στην περίπτωση του τουρισμού, θεωρούμενου ως βασικού οικονομικού κλάδου της χώρας, αναλύοντας δεδομένα τουριστικής ζήτησης (πληρότητας καταλυμάτων) και ετήσιας απασχόλησης της περιόδου Ιαν 2000 – Δεκ 2018, με τη χρήση ενός τρισδιάστατου δείκτη οικονομικής ανθεκτικότητας, που έχει προταθεί πρόσφατα στη διεθνή βιβλιογραφία από τους Tsiotas and Katsaiti (2025), τον υπολογισμό των δεικτών τοπικής ειδικευσης (location quotients) και τεχνικών επαγωγικής και παραμετρικής στατιστικής ανάλυσης. Η έρευνα εξετάζει κατά πόσο η τομεακή ειδικευση μιας περιφέρειας σχετίζεται με πτυχές της οικονομικής της ανθεκτικότητας στην τουριστική ζήτηση, παρέχοντας ιδέες για τη χωρική ασυμμετρία που περιγράφει γενικά τη σχέση ανάμεσα στο βασικό τομέα και την τρωτότητα μιας περιφερειακής οικονομίας λόγω της βασικής εξειδίκευσής της.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 17:30 – 19:30 A6

 Τουρισμός, πολιτική για το τοπίο και χωρικός σχεδιασμός

▶ Θεματική ενότητα

 Τουριστική ανάπτυξη και χωρικός σχεδιασμός ▪ Χωρική ανθεκτικότητα και προσαρμογή σε κλιματικούς και άλλους κινδύνους

Σχεδιασμός για την Κλιματική Ουδετερότητα και την Ανθεκτικότητα. Το Τοπικό Πολεοδομικό Σχέδιο (ΤΠΣ) Ιωαννινών ως Εργαλείο για την Ανάπτυξη σε έναν Μεταβαλλόμενο Κόσμο [226]

Ανδριανός Παύλος, *Ροϊκός Σύμβουλοι Μηχανικοί Α.Ε.*
 Βίνη Κατερίνα, *Ροϊκός Σύμβουλοι Μηχανικοί Α.Ε.*

Σε ένα μεταβαλλόμενο περιβάλλον λόγω της κλιματικής κρίσης και των κοινωνικοοικονομικών προκλήσεων, η ανάγκη για «έξυπνο» και ανθεκτικό πολεοδομικό σχεδιασμό είναι πιο επιτακτική από ποτέ. Η παρούσα εισήγηση, εστιάζει στην περίπτωση του ΤΠΣ Ιωαννινών, το οποίο λειτουργώντας συντονισμένα με τον πιστοποιημένο από την ΕΕ σχεδιασμό του Δήμου Ιωαννιτών για κλιματική ουδετερότητα, διαμορφώνεται σε παράδειγμα τοπικής πολιτικής που θα ανταποκρίνεται δημιουργικά στις σύγχρονες προκλήσεις, συνδέοντας τον χωρικό σχεδιασμό, την ευρωπαϊκή πολιτική για το κλίμα και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Τον Απρίλιο του 2022 ο Δήμος Ιωαννιτών πέτυχε την ένταξή του στην Ευρωπαϊκή Αποστολή «100 κλιματικά ουδέτερες και έξυπνες πόλεις έως το 2030», θέτοντας ως όραμα την επίτευξη του φιλόδοξου στόχου της κλιματικής ουδετερότητας 20 χρόνια νωρίτερα από τις δεσμεύσεις της Πράσινης Συμφωνίας. Το Κλιματικό Σύμφωνο της Πόλης (ΚΣΠ), που στοχεύει σε μείωση κατά 90, 61% της τρέχουσας απογραφής των εκπομπών των ΑτΘ (373. 647, 47 τόνοι CO₂) έως το τέλος της δεκαετίας, αποτελεί τον στρατηγικό οδικό χάρτη για τον ριζικό μετασχηματισμό σε βασικούς τομείς, με συγκεκριμένο χρηματοοικονομικό πλάνο, εξασφαλίζοντας παράλληλα τη δέσμευση της συμμετοχής Βασικών Φορέων της πόλης. Στο πλαίσιο της πολεοδομικής μεταρρύθμισης «Κωνσταντίνος Δοξιάδης» και των μελετών ΤΠΣ, ενσωματώνεται πλέον στο πολεοδομικό σχεδιασμό η εξειδίκευση της ανάλυσης σε τομείς που αφορούν την προσαρμογή στη κλιματική αλλαγή καθώς και τη πολιτική προστασία. Τα νέα στοιχεία της ανάλυσης περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων, μελλοντικές κλιματικές προβλέψεις, μικροκλιματικές συνθήκες που διαμορφώνονται από την έντονη αστικοποίηση, εντοπισμό των περιοχών υψηλού κινδύνου σε φυσικές καταστροφές και εκτίμηση της κλιματικής τρωτότητας βασικών τομέων και γεωγραφικών περιοχών. Τα παραπάνω αξιολογούνται μέσω ενός συστήματος εφαρμόσιμων δεικτών, ενσωματώνοντάς και τους Βασικούς Δείκτες Βιωσιμότητας που απορρέουν από τα εγκεκριμένα νέα Πολεοδομικά Πρότυπα. Ενσωματώνοντας το όραμα του Δήμου Ιωαννιτών, το ΤΠΣ μετατρέπεται σε ένα δυναμικό εργαλείο χωρικού σχεδιασμού που αξιοποιώντας το ΚΣΠ και σε συνέργεια με αυτό, προτείνει στρατηγικές για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και την ενίσχυση της πολιτικής προστασίας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη μείωση των κλιματικών κινδύνων, την ενίσχυση - προώθηση των πράσινων και γαλάζιων υποδομών, τη βιώσιμη κινητικότητα, την ενεργειακή απόδοση και την προώθηση της κυκλικής οικονομίας, ισορροπώντας παράλληλα τις προκλήσεις αστικοποίησης και προστασίας του μοναδικού φυσικού περιβάλλοντος που περιβάλλει την πόλη.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 17:30 – 19:30 B12

Χωρική ανθεκτικότητα και προσαρμογή σε κλιματικούς και άλλους κινδύνους

▶ Θεματική ενότητα

Ενέργεια και χωρικός σχεδιασμός ▪ Χωρική ανθεκτικότητα και προσαρμογή σε κλιματικούς και άλλους κινδύνους ▪ Χωρικός σχεδιασμός-κλιματική αλλαγή

Προσομοίωση σεναρίων περιβαλλοντικής αναβάθμισης και βιώσιμης κινητικότητας σε τυπολογία οδών στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Θεσσαλονίκης [32]

Συλλήρης Νικόλαος, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*

Παπαγιαννάκης Απόστολος, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*

Η ραγδαία αύξηση της θερμοκρασίας στον αστικό ιστό, κατά τους θερινούς μήνες, επιφέρει αρνητικές επιπτώσεις στις μετακινήσεις των πολιτών στο δημόσιο χώρο και δημιουργεί σοβαρές δυσλειτουργίες στις πόλεις. Γι' αυτό το λόγο καθίσταται αναγκαία η αναζήτηση λύσεων προσαρμογής μέσω των αρχών και μεθόδων του περιβαλλοντικού - βιοκλιματικού σχεδιασμού. Ο ερευνητικός στόχος της παρούσας εργασίας είναι να προτείνει τρόπους βελτίωσης του μικροκλίματος, της ποιότητας του αέρα και της μείωσης του ενεργειακού αποτυπώματος κατά μήκος του οδικού δικτύου της Θεσσαλονίκης. Εξετάζονται τρεις περιοχές (100m x 100m) του Πολεοδομικού Συγκροτήματος (ιστορικό κέντρο, 25ης Μαρτίου και Εύοσμος) λαμβάνοντας υπόψη μια τυπολογία οδικών αξόνων, οι οποίοι επιλέχθηκαν με κριτήρια που αφορούν την λειτουργική ιεράρχηση των οδών, τον προσανατολισμό τους, το λόγο ύψους κτιρίου/πλάτους οδού, τον συντελεστή θέασης του ουρανού, τα πληθυσμιακά δεδομένα, τη σχέση δομημένου αδόμητου χώρου και τις χρήσεις γης ισογείου. Η μελέτη περίπτωσης περιλαμβάνει την περιβαλλοντική προσομοίωση της υφιστάμενης κατάστασης σε αντιπροσωπευτικούς οδούς άξονες των τριών περιοχών, καθώς και την σύγκριση με τις επιπτώσεις στο μικροκλίμα από την εφαρμογή σεναρίων περιβαλλοντικής αναβάθμισης. Τα σενάρια βελτίωσης αφορούν την συντηρητική αναβάθμιση του δημόσιου χώρου των επιλεγμένων οδών (βιοκλιματικά υλικά επίστρωσης του δημόσιου χώρου, φυτεύσεις δρόμων και στεγών), καθώς και ριζικά σενάρια βιώσιμης κινητικότητας (ολική πεζοδρόμηση, ήπια κυκλοφορία και ηλεκτροκίνηση 50%). Η προσομοίωση πραγματοποιήθηκε με το λογισμικό ENVI-met 5. 7. 1 για την πιο θερμή ημέρα και ώρα της δωδεκαετίας (2012-2024), οι οποίες είναι 03/08/2021 και 16:00 αντίστοιχα, σύμφωνα με τα στοιχεία των πλησιέστερων σε κάθε περιοχή μετεωρολογικών σταθμών. Επίσης, η μελέτη έλαβε υπόψη τους κυκλοφοριακούς φόρτους από το Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας Θεσσαλονίκης καθώς και τις τιμές ατμοσφαιρικής ρύπανσης από τους σταθμούς μέτρησης ρύπων. Τα αποτελέσματα αποδεικνύουν την βελτίωση όλων των περιβαλλοντικών δεικτών. Ειδικότερα, ο δείκτης θερμικής άνεσης μειώνεται από 2, 4 οC έως 9, 8 οC βαθμούς, και βασικοί κυκλοφοριακοί ρύποι όπως το οξείδιο του αζώτου και τα μικροσωματίδια από 15, 8 % έως 86, 5 % και από 2, 7 % έως 5, 5 % αντίστοιχα, ανάλογα με το σενάριο επέμβασης. Τα ευρήματα των έρευνας αναδεικνύουν την αναγκαιότητα και τα οφέλη του περιβαλλοντικού σχεδιασμού για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας του δημόσιου χώρου των αστικών οδών.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 17:30 – 19:30 B12

 Χωρική ανθεκτικότητα και προσαρμογή σε κλιματικούς και άλλους κινδύνους

▶ Θεματική ενότητα

 Χωρική ανθεκτικότητα και προσαρμογή σε κλιματικούς και άλλους κινδύνους

Κλιματική αλλαγή και άνοδος της στάθμης της θάλασσας. Διερεύνηση πλημμυρικής επικινδυνότητας στο λιμάνι Θεσσαλονίκης [121]

Μιχοπούλου Στέλλα, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)

Παπαγιαννάκης Απόστολος, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)

Τα τελευταία χρόνια, καθώς τα ακραία καιρικά φαινόμενα εντείνονται, οι πόλεις σαν συστήματα υφίστανται διαταραχές και αρνητικές επιπτώσεις. Οι θαλάσσιες μεταφορές είναι ένας κλάδος της διεθνούς οικονομίας που υποστηρίζει την παγκόσμια εφοδιαστική αλυσίδα και αποτελεί σημαντικό συστατικό της λειτουργίας των πόλεων. Η παρούσα ερευνητική εργασία εξετάζει το φαινόμενο της άνοδου της στάθμης της θάλασσας στο λιμάνι της Θεσσαλονίκης και επιχειρεί να απαντήσει σε ερωτήματα όπως: σε ποιο βαθμό κινδυνεύει από την άνοδο της στάθμης, ποιες είναι οι λιμενικές υποδομές που άμεσα επηρεάζονται; με ποιο τρόπο οι υπεύθυνοι φορείς οφείλουν να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις; Αρχικά, η μεθοδολογία περιλαμβάνει μια βιβλιογραφική επισκόπηση όσον αφορά τις επιπτώσεις της κλιματικής κρίσης στον τομέα των θαλασσιών μεταφορών, τις στρατηγικές και τα μέτρα προσαρμογής, καθώς και παραδείγματα ορθών πρακτικών σε διεθνείς λιμένες. Επίσης, εξετάζονται ο ρόλος, η υφιστάμενη κατάσταση και το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας του λιμένος Θεσσαλονίκης. Στη συνέχεια, προσομοιώνονται δύο εναλλακτικά σενάρια άνοδου της στάθμης της θάλασσας στα 0, 44-0, 76 μ. και στο 1, 01 μ. με βάση τις κατηγοριοποιήσεις Representative Concentration Pathways (RCP) και Shared Socio-Economic Pathways (SSP), τη διεθνή βιβλιογραφία για τις προβλέψεις των επιπτώσεων στη Μεσόγειο και στην Ελλάδα, καθώς και τα ψηφιακά μοντέλα εδάφους που ήταν διαθέσιμα. Επιπλέον, πραγματοποιήθηκε έρευνα ερωτηματολογίου σε δείγμα 664 ατόμων με στόχο την καταγραφή των αντιλήψεων των πολιτών σχετικά με το φαινόμενο της κλιματικής αλλαγής. Τα αποτελέσματα των προσομοιώσεων αναδεικνύουν ότι σημαντικές λιμενικές υποδομές, όπως οι τουριστικές, είναι ευάλωτες στις θαλάσσιες πλημμύρες. Η εργασία προτείνει συγκεκριμένες επεμβάσεις προσαρμογής με στόχο την βελτίωση της ανθεκτικότητας του λιμένος, με βάση την διεθνή εμπειρία. Τα ευρήματα τεκμηριώνουν την ανάγκη εκπόνησης, από τους υπεύθυνους φορείς, μιας ολοκληρωμένης μελέτης επιπτώσεων και εφαρμογής μέτρων προσαρμογής με βάση ψηφιακά δεδομένα υψηλής ευκρίνειας (μοντέλα εδάφους, ανάλυση κυματισμών), έτσι ώστε το λιμάνι Θεσσαλονίκης να είναι σε θέση να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά οποιοδήποτε μελλοντικό, δυσμενές κλιματικό σενάριο.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Παρασκευή, 26.09.2025 17:30 – 19:30 B12

 Χωρική ανθεκτικότητα και προσαρμογή σε κλιματικούς και άλλους κινδύνους

▶ Θεματική ενότητα

 Χωρική ανθεκτικότητα και προσαρμογή σε κλιματικούς και άλλους κινδύνους

Πολιτική Προστασία: Αποτελεσματικός σχεδιασμός και χωρική διάσταση έγκαιρης πρόβλεψης και αντιμετώπισης Τεχνολογικών Ατυχημάτων Μεγάλης Έκτασης – Ευρωπαϊκή Οδηγία SEVESO. Εξειδικεύοντας στην Περιφέρεια Αττικής [131]

Μπούργος Μιχάλης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η Ευρωπαϊκή Οδηγία SEVESO αφορά Εγκαταστάσεις που διαχειρίζονται επικίνδυνες ουσίες σε ποσότητες μεγαλύτερες από συγκεκριμένα όρια. Διακρίνονται σε «ανώτερης» και «κατώτερης» βαθμίδας. Οι «ανώτερης» υποχρεώνονται στην υλοποίηση/υποστήριξη ειδικού Σχεδίου Αντιμετώπισης Τεχνολογικών Ατυχημάτων Μεγάλης Έκτασης (ΣΑΤΑΜΕ). Σκοπός των σχετικών σχεδιασμών είναι η άμεση και συντονισμένη απόκριση των εμπλεκόμενων Φορέων στην πρόβλεψη, αποτελεσματική αντιμετώπιση και άμεση/βραχεία διαχείριση των συνεπειών λόγω εκδήλωσης συμβάντος/μεγάλου ατυχήματος. Βασική προϋπόθεση του σχεδιασμού: η συνέργεια και διαλειτουργικότητα των εμπλεκόμενων Φορέων, με συντονιστικό ρόλο των Περιφερειών. Οι νέες τάσεις και η υιοθέτηση νέων μηχανισμών, καινοτομιών, δυναμικών και θεσμικών προσεγγίσεων, αναδεικνύουν τον χωρικό σε κρίσιμο παράγοντα για τον ορθολογικό σχεδιασμό, την έγκαιρη πρόβλεψη και την αντιμετώπιση των Ατυχημάτων/Συμβάντων. Οι εγκαταστάσεις SEVESO βρίσκονται συνήθως σε περιοχές με μεγάλη ανάπτυξη της βιομηχανίας, σημαντικές ενεργειακές εγκαταστάσεις και συνύπαρξη χρήσεων γης, ανάμεσά τους και «κατοικία», διαμορφώνοντας μία πολύ «ευαίσθητη» χωρικά περιοχή. Επιπλέον, τις περιοχές αυτές χαρακτηρίζουν και οι σύνθετες συνιστώσες των χωρικών/τεχνικών χαρακτηριστικών σχεδίων πολιτικής προστασίας, σε συνδυασμό με νέες τεχνολογικές/επιστημονικές τάσεις, προσεγγίσεις και δυναμικές. Αναδεικνύοντας τελικά την ιδιαίτερη αξία δικτύωσης, συνεργειών και αλληλεπίδρασης των συμμετεχόντων, για βέλτιστη αποτελεσματικότητα επιλογών/σχεδιασμών, προσβλέποντας στην χωρική ανθεκτικότητα, την ευημερία, την ασφάλεια, την ποιότητα ζωής. Με ευθύνη και συντονισμό της Πολιτικής Προστασίας των Περιφερειών, ακολουθείται η προβλεπόμενη διαδικασία. Πρόκληση η εξειδίκευση σε επιλογές που ενισχύουν την καινοτομία, αναγνωρίζουν τις πολλαπλάσιες επιπτώσεις συνύπαρξης διαφορετικών εγκαταστάσεων SEVESO ή άλλων παραγόντων «κινδύνου» στο χώρο και διευκολύνουν τη λειτουργία δικτύων/συνεργιών. Πάντα, με αντίληψη και συνείδηση της ιδιαίτερης σημασίας των ειδικών ΣΑΤΑΜΕ για την ασφάλεια, ευζωία και προστασία των κατοίκων και της οικονομικής ανάπτυξης σε ευρύτερες χωρικές ενότητες, οι Περιφέρειες οφείλουν να ολοκληρώνουν κατάλληλες αναλύσεις και τεκμηριώσεις, για επικαιροποιημένη εξειδίκευση του Γενικού ΣΑΤΑΜΕ στις εγκαταστάσεις ανώτερης βαθμίδας και στην ευρύτερη περιοχή που μπορεί να επηρεάσει ένα μεγάλο τεχνολογικό ατύχημα. Η εισήγηση θα εξειδικεύσει σχετικούς σχεδιασμούς, κατάλληλες μεθοδολογίες και ιδιαίτερα χωρικά χαρακτηριστικά, για την περίπτωση της Περιφέρειας Αττικής. Αναδεικνύοντας κρίσιμα δεδομένα και βασικούς άξονες για τον σχεδιασμό, την πρόβλεψη και την αντιμετώπιση των τεχνολογικών ατυχημάτων μεγάλης έκτασης, καθώς και την ιδιαίτερη πρόσθετη αξία-συμβολή των επιστημών του χώρου για την έγκαιρη πρόβλεψη και αξιολόγηση καταστάσεων με πολλαπλάσια αποτελέσματα από δυνητικά σχετικά ατυχήματα σε ευαίσθητες περιοχές.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 17:30 – 19:30 B12

Χωρική ανθεκτικότητα και προσαρμογή σε κλιματικούς και άλλους κινδύνους

▶ Θεματική ενότητα

Ενέργεια και χωρικός σχεδιασμός ■ Οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή ■ Παραγωγικές δραστηριότητες και Οργανωμένοι υποδοχείς ■ Περιβαλλοντικές Προκλήσεις και Χωρικός σχεδιασμός ■ Χωρική ανθεκτικότητα και προσαρμογή σε κλιματικούς και άλλους κινδύνους

Η συμμετοχή των πολιτών στον σχεδιασμό στρατηγικών περιορισμού του κινδύνου από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Η περίπτωση του Μοσχάτου [57]

Λέκα Ακριβή, *Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)*

Αθανασοπουλος Κωσταντίνος, *Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)*

Στρατηγέα Αναστασία, *Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)*

Σήμερα σε όλον τον πλανήτη επαληθεύονται οι προβλέψεις της επιστημονικής κοινότητας για τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής (ΚΑ) στον φυσικό και δομημένο χώρο. Το πλαίσιο δράσης απέναντι στους κινδύνους από τις επιπτώσεις αυτές υποστηρίζεται από: α) Τις εθνικές, περιφερειακές και τοπικές στρατηγικές για τη μείωση του κινδύνου και τον περιορισμό του εκτιθέμενου στις επιπτώσεις της ΚΑ πληθυσμού, και β) Τα σχέδια πολιτικής προστασίας, που ενεργοποιούνται όταν εκδηλώνεται μία τέτοια κρίση, όπως π.χ. τα σχέδια εκκένωσης. Η συμμετοχή πολιτών στη διαμόρφωση σχεδίων που αφορούν την πολιτική προστασία σε τοπικό επίπεδο μπορεί να συνεισφέρει στο επίπεδο της πρόληψης κρίσεων και της ενίσχυσης της αστικής ανθεκτικότητας, αποτελώντας ταυτόχρονα εργαλείο αύξησης της ευαισθητοποίησης αλλά και ενδυνάμωσης των πολιτών. Η εργασία διερευνά το θέμα της συμμετοχής των πολιτών στη διαμόρφωση σχεδίων διαχείρισης κρίσεων που απορρέουν από τις επιπτώσεις της ΚΑ. Ως πεδίο εφαρμογής επιλέγεται ο Δήμος Μοσχάτου, μία περιοχή που τα τελευταία χρόνια έχει επανειλημμένα πληγεί από πλημμύρες. Η εργασία στηρίζεται σε ποιοτική δομημένη έρευνα, βασισμένη σε ερωτηματολόγιο που διενεργήθηκε δια ζώσης, με αποδέκτες κατοίκους του μελετώμενου Δήμου. Από τα αποτελέσματα αυτής αναδεικνύεται ότι παρότι ο τοπικός πληθυσμός ανησυχεί για τον κίνδυνο πλημμύρας στην περιοχή, πολύ μικρό μέρος αυτού έχει γνώση του Σχεδίου Έκτακτης Ανάγκης του Δήμου σε ένα τέτοιο ενδεχόμενο. Επιπλέον η πλειονότητα θεωρεί χρήσιμη τη συμμετοχή των πολιτών στη σύνταξη ενός τέτοιου σχεδίου. Από την έρευνα προέκυψε επίσης ότι παρόλο που υπάρχει γενικότερα διάθεση ενημέρωσης για τα τεκταινόμενα στον Δήμο μέσα από τις παραδοσιακές οδούς της δια ζώσης επικοινωνίας αλλά και σύγχρονες μεθόδους, όπως τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, σημειώνεται πολύ χαμηλός βαθμός εμπλοκής των πολιτών στις αποφάσεις, στοιχείο που οφείλεται κυρίως στην έλλειψη προσωπικών κινήτρων, αλλά και στην αίσθηση που έχουν οι πολίτες σχετικά με την περιορισμένη ανταπόκριση της τοπικής διοίκησης στις προτάσεις τους. Η έρευνα καταδεικνύει επίσης ότι ακόμα και σε περιοχές, όπως ο Δήμος Μοσχάτου, που πλήττονται επανειλημμένα από τις επιπτώσεις της ΚΑ και υπάρχει αυξημένη ανησυχία των πολιτών, σημειώνεται ένα έλλειμμα συμμετοχικής κουλτούρας τόσο από πλευράς των πολιτών όσο και από αυτή της τοπικής διοίκησης που οδηγεί εν τέλει σε ένα έλλειμμα αποτελεσματικής επικοινωνίας των εν λόγω σχεδίων στην κοινωνία.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 17:30 – 19:30 B12

Χωρική ανθεκτικότητα και προσαρμογή σε κλιματικούς και άλλους κινδύνους

▶ Θεματική ενότητα

Συμμετοχικός σχεδιασμός και χωρική διακυβέρνηση ▪ Χωρικός σχεδιασμός-κλιματική αλλαγή

Κλιματική αλλαγή και εισοδηματική ανισότητα: Εξετάζοντας την αλληλεπίδραση μεταξύ εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και δεικτών ανισότητας [191]

Πετράκος Γιώργος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Πέτρου Κλεονίκη-Ναταλία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η κλιματική αλλαγή θεωρείται η πρόκληση του 21ου αιώνα. Το παρόν άρθρο εξετάζει τη σχέση μεταξύ της κλιματικής αλλαγής και της εισοδηματικής ανισότητας, παρέχοντας στοιχεία ότι αλληλεπιδρούν μεταξύ τους και επηρεάζονται αμοιβαία. Η εισοδηματική ανισότητα εντός των χωρών θα διερευνηθεί με τη χρήση του συντελεστή Gini και της αναλογίας πλουσίων προς φτωχούς (Rich to Poor ratio), ενώ η ανισότητα μεταξύ των χωρών θα μετρηθεί με το κατά κεφαλήν αναπτυξιακό χάσμα του ΑΕΠ. Η κλιματική αλλαγή εξετάζεται μέσω της περιβαλλοντικής υποβάθμισης (τα επίπεδα των κατά κεφαλήν εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα (CO₂)), η οποία είναι ένας από τους κύριους παράγοντες που συμβάλλουν στην κλιματική αλλαγή. Παρόλο που η κλιματική αλλαγή σχετίζεται με διάφορα αέρια θερμοκηπίου, όπως οι αλογονάνθρακες, το υποξείδιο του αζώτου, το μεθάνιο, το πιο σημαντικό ανθρωπογενές αέριο θερμοκηπίου είναι το CO₂, το οποίο συμβάλλει στην υπερθέρμανση του πλανήτη και στη κλιματική αλλαγή, καθώς οι ανθρώπινες δραστηριότητες έχουν αυξήσει την περιεκτικότητα του στην ατμόσφαιρα κατά 50% σε λιγότερο από 200 χρόνια. Αυτή η υπερβολική ποσότητα CO₂ στην ατμόσφαιρα παγιδεύει τη θερμότητα και οδηγεί σε ακραία κύματα καύσωνα και καιρικά φαινόμενα, όπως τυφώνες και έντονες βροχοπτώσεις. Λαμβάνονται επίσης υπόψιν διάφορες μεταβλητές ελέγχου, όπως κρατικές επενδύσεις, φυλετική ανισότητα, παγκοσμιοποίηση, φορολογία επιχειρήσεων, ξηρασία, μερίδιο του βιομηχανικού τομέα, μερίδιο του αγροτικού τομέα, ενεργειακή ένταση, δασικός χώρος, εμπορική φορολογία, πυρκαγιές και δείκτης βαρύτητας εμπορίου. Το άρθρο χρησιμοποιεί μοντέλα πάνελ 3-stage least square προκειμένου να ληφθεί υπόψη ο ενδογενής χαρακτήρας των μεταβλητών της ανισότητας και της κλιματικής αλλαγής και να εκτιμηθούν οι άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις των βασικών παραγόντων της αγοράς και της πολιτικής. Συνολικά εξετάζονται 167 χώρες για να ληφθεί η εικόνα σε παγκόσμιο επίπεδο για την περίοδο 1990-2022, με δεδομένα από την Παγκόσμια Τράπεζα, τα Ηνωμένα Έθνη, Βάση Δεδομένων της παγκόσμιας ανισότητας και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Τα αποτελέσματα υποδεικνύουν ότι η υποβάθμιση του περιβάλλοντος αυξάνει την εισοδηματική ανισότητα, καθώς το χαμηλό άκρο της κατανομής του εισοδήματος επηρεάζεται περισσότερο και έχει περιορισμένη ικανότητα αντίδρασης. Επίσης η ανισότητα μπορεί να επηρεάσει την περιβαλλοντική υποβάθμιση με μη γραμμικό τρόπο ή υπό όρους, όπου το επίπεδο της ανισότητας και το επίπεδο ανάπτυξης καθορίζουν την κατεύθυνση της επίπτωσης.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Παρασκευή, 26.09.2025 17:30 – 19:30 B12

Χωρική ανθεκτικότητα και προσαρμογή σε κλιματικούς και άλλους κινδύνους

▶ Θεματική ενότητα

Πολυ-κρίσεις (poly-crisis), ανισότητες (χωρικές-περιβαλλοντικές, οικονομικο-κοινωνικές, κλπ.) και σχεδιασμός ▪ Χωρικός σχεδιασμός-κλιματική αλλαγή

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ, ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Σάββατο, 27.09.2025, 09:00 – 11:00

Μελετώντας την τουριστική εποχικότητα: Ανάλυση διακυμάνσεων και περιφερειακών στρατηγικών στην Ελλάδα [46]

Μολώνη Πελαγία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η χωρική και χρονική συγκέντρωση τουριστικών ροών αποτελεί βασική πρόκληση για τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη, επηρεάζοντας την οικονομική σταθερότητα και τη διαχείριση πόρων. Οι τουριστικοί προορισμοί αναπτύσσουν πολιτικές και δράσεις προσαρμοσμένες στις εκάστοτε συνθήκες, με κρίσιμους παράγοντες την ένταση των παρεμβάσεων και την ευελιξία του μίγματος πολιτικής. Η παρούσα μελέτη εστιάζει στις ελληνικές περιφέρειες, συσχετίζοντας την ένταση και μεταβλητότητα των τουριστικών πιέσεων με τις πολιτικές που εφαρμόστηκαν, κατά τις περιόδους 2014–2020 και 2021–2027. Αναπτύσσονται δείκτες που ποσοτικοποιούν τον όγκο και την εποχικότητα των ροών, καθώς και το εύρος των παρεμβάσεων ανά περιφέρεια. Κεντρικός στόχος είναι να διερευνηθεί κατά πόσο οι περιοχές με εντονότερες τουριστικές πιέσεις υιοθέτησαν περισσότερες ή διαφοροποιημένες πολιτικές, και αν οι αλλαγές στις τουριστικές συνθήκες επηρέασαν το εφαρμοζόμενο μίγμα πολιτικής. Η μελέτη βασίστηκε σε δεδομένα διανυκτερεύσεων για όλες τις ελληνικές περιφέρειες κατά την περίοδο 2010–2023, εξαιρουμένων των ετών 2020 και 2021 λόγω της πανδημίας Covid-19. Για την ανάλυση της συγκέντρωσης των τουριστικών ροών χρησιμοποιήθηκαν ο δείκτης Gini, ενώ η ένταση μετρήθηκε μέσω του πλήθους διανυκτερεύσεων ανά περιφέρεια. Η μεταβλητότητα εκτιμήθηκε με βάση τη μεταβολή του μέσου όρου των τριών ετών που προηγήθηκαν της κατάρτισης των επιχειρησιακών σχεδίων κάθε περιόδου. Σε επίπεδο πολιτικών, εξετάστηκαν οι πολιτικές που προτείνονται στα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ) και στις μελέτες του Ινστιτούτου Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΙΝΣΕΤΕ) για τις προγραμματικές περιόδους 2014–2020 και 2021–2027. Η ένταση των πολιτικών εκφράστηκε μέσω του αριθμού διαφορετικών δράσεων ανά περιφέρεια και η μεταξύ τους ομοιότητα εξετάστηκε με τον δείκτη Jaccard. Τα ευρήματα της μελέτης δεν επιβεβαιώνουν την ύπαρξη σταθερής σχέσης μεταξύ της έντασης των τουριστικών πιέσεων και του πλήθους των πολιτικών παρεμβάσεων. Ειδικότερα, κατά την προγραμματική περίοδο 2014–2020, οι περιφέρειες με υψηλότερα επίπεδα διανυκτερεύσεων και εποχικότητας, παρουσίασαν μεγαλύτερη ποικιλομορφία στο μίγμα πολιτικής. Αντιθέτως, την περίοδο 2021–2027, η τάση αυτή αντιστράφηκε, καταδεικνύοντας μείωση της πολιτικής έντασης στις ίδιες περιφέρειες και υποδηλώνοντας πιο συγκεντρωτικές και ομοιογενείς στρατηγικές παρεμβάσεων.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Σάββατο, 27.09.2025 09:00 – 11:00 Αμφιθέατρο

ΝΕΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ - Αστική Ανάπτυξη

▶ Θεματική ενότητα

Περιφερειακή ανάπτυξη-χωρικές ανισότητες ▪ Πολιτισμός και τουρισμός ▪ Τουριστική ανάπτυξη και χωρικός σχεδιασμός

Τα Καταλύματα Βραχυχρόνιας Μίσθωσης στο κέντρο της Αθήνας και η συσχέτισή τους με τον Αστικό Εξευγενισμό και την Στεγαστική Κρίση [98]

Αλβέρτη Άννα, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Κάλφας Χρήστος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Τζιαμτζή Άννα, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Το παρόν άρθρο στοχεύει στη μελέτη του αστικού εξευγενισμού και της στεγαστικής κρίσης που υφίστανται τα περισσότερα μεγάλα αστικά κέντρα στον ευρύτερο ευρωπαϊκό χώρο. Συγκεκριμένα, μελετάται ο εξευγενισμός που έχει επέλθει από την καλπάζουσα ανάπτυξη των καταλυμάτων βραχυχρόνιας μίσθωσης στα τρία κεντρικά διαμερίσματα της Αθήνας όπου πρόσφατα επιβλήθηκαν κυβερνητικά μέτρα και περιορισμοί. Στην πρώτη ενότητα, αναφέρονται βασικές έννοιες και ορισμοί που εστιάζουν στην περαιτέρω κατανόηση του θέματος μελέτης. Στη δεύτερη ενότητα, παρουσιάζεται η μεθοδολογία της ερευνητικής ομάδας, όπως η συλλογή βιβλιογραφικών πηγών, γεωχωρικών δεδομένων και δεδομένων από συνεντεύξεις στην περιοχή μελέτης. Ακολούθως, στην τρίτη ενότητα, γίνεται παράθεση των βασικών χαρακτηριστικών της περιοχής μελέτης και της κατάστασης που επικρατεί σήμερα. Επιπροσθέτως, στην τέταρτη ενότητα, περιγράφονται οι συγκεντρώσεις και οι πυκνότητες καταλυμάτων βραχυχρόνιας μίσθωσης καθώς και οι τάσεις των τιμών μακροχρόνιας ενοικίασης. Παράλληλα, στη συγκεκριμένη ενότητα γίνεται η συσχέτιση πυκνότητας καταλυμάτων και τιμών μακροχρόνιας ενοικίασης από την οποία εξάγονται κρίσιμα συμπεράσματα. Στις τελευταίες ενότητες, πραγματοποιείται συζήτηση με τα ζητήματα που αντιμετωπίστηκαν κατά τη διάρκεια της εκπόνησης καθώς και ο σχηματισμός συμπερασμάτων. Το βασικό συμπέρασμα της μελέτης είναι ότι όντως τα καταλύματα βραχυχρόνιας μίσθωσης αποτελούν έναν από τους κυριότερους παράγοντες για την αύξηση των τιμών μακροχρόνιας ενοικίασης αλλά δεν έχει τη μεγαλύτερη βαρύτητα στο φαινόμενο της μελέτης.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Σάββατο, 27.09.2025 09:00 – 11:00 Αμφιθέατρο

ΝΕΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ - Αστική Ανάπτυξη

▶ Θεματική ενότητα

Αστικές αναπλάσεις και διαχείριση ακινήτων ▪ Ευημερία και ποιότητα ζωής ▪ Τουριστική ανάπτυξη και χωρικός σχεδιασμός ▪ Χώρος & Πληθυσμός

Ο ρόλος των **flagship projects** στην προσέλκυση επενδύσεων και στην κοινωνική συνοχή: Η περίπτωση της "Διπλής Ανάπλασης" του Δήμου Αθηναίων [133]

Καλέμηξ Αλέξανδρος, *Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)*

Οι μεγάλες αστικές αναπλάσεις συχνά παρουσιάζονται ως εργαλεία βιώσιμης ανάπτυξης, αλλά στην πράξη εξυπηρετούν επενδυτικά συμφέροντα, συχνά εις βάρος των τοπικών κοινωνιών. Η εισήγηση εξετάζει τη «Διπλή Ανάπλαση» Βοτανικού-Λεωφόρου Αλεξάνδρας μέσα από το πρίσμα των νεοφιλελεύθερων πολιτικών, εστιάζοντας στη σχέση μεταξύ flagship projects, city marketing και real estate ανάπτυξης. Αντλώντας υλικό από την τρέχουσα βιβλιογραφία, η ανάλυση δείχνει ότι η ανάπλαση του Ελαιώνας δεν σχεδιάστηκε για να καλύψει τις πραγματικές ανάγκες της Αθήνας, αλλά για να δημιουργήσει ένα νέο πεδίο κερδοφορίας για την κτηματαγορά. Οι κρατικές επιχορηγήσεις και οι παραχωρήσεις γης (geo-bribes) λειτουργούν υπέρ των επενδυτών, με τον δημόσιο χώρο και τις κοινωνικές υποδομές να αποτελούν δευτερεύοντα ζητήματα. Παρόμοιες αναπλάσεις σε ευρωπαϊκές πόλεις, όπως η Γλασκώβη, έχουν οδηγήσει σε gentrification και κοινωνικούς αποκλεισμούς, αποδεικνύοντας ότι τέτοια έργα συχνά διαμορφώνουν πόλεις προσαρμοσμένες στις ανάγκες του κεφαλαίου. Η εισήγηση υποστηρίζει ότι ο Ελαιώνας δεν αξιοποιήθηκε με γνώμονα την κοινωνική και περιβαλλοντική ισορροπία, αλλά ως πεδίο επενδύσεων, όπου το τι απομένει για δημόσια χρήση καθορίζεται από τα επιχειρηματικά συμφέροντα. Αντί για μια ανάπλαση που θα στηρίζεται στις ανάγκες των κατοίκων, το έργο ενσωματώνει μια λογική city branding, δίνοντας προτεραιότητα στην εικόνα της πόλης έναντι της ουσιαστικής κοινωνικής πολιτικής. Ως συμπέρασμα, η εισήγηση αναδεικνύει την ανάγκη για εναλλακτικές προσεγγίσεις που θα προτάσσουν τη συμμετοχική λήψη αποφάσεων, την ενίσχυση του δημόσιου χώρου και τη διατήρηση των τοπικών κοινοτήτων. Ο Ελαιώνας θα μπορούσε να αποτελέσει ευκαιρία για μια διαφορετική, πιο δίκαιη μορφή ανάπτυξης.

► Πρόγραμμα παρουσίασης

 Σάββατο, 27.09.2025 09:00 – 11:00 Αμφιθέατρο

 ΝΕΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ - Αστική Ανάπτυξη

► Θεματική ενότητα

 Αστικές αναπλάσεις και διαχείριση ακινήτων ▪ Οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή ▪ Πολυ-κρίσεις (poly-crisis), ανισότητες (χωρικές-περιβαλλοντικές, οικονομικο-κοινωνικές, κλπ.) και σχεδιασμός ▪ Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές ▪ Συμμετοχικός σχεδιασμός και χωρική διακυβέρνηση

Η πόλη μέσα από το "βλέμμα του καλλιτέχνη": Η περίπτωση της Αθήνας [76]

Παπαλαμπίδου Ιόλη, *Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)*

Τι κι αν εξερευνούσαμε την πόλη της Αθήνας υπό το βλέμμα του καλλιτέχνη; Η Αθήνα μεταμορφώνεται μέσα από την δική του ματιά. Η περιπλάνησή του δεν είναι απλώς μια φυσική μετακίνηση, αλλά μια εξερεύνηση που αναδεικνύει τα καταγωγικά νήματα της πόλης μέσα στο ιστορικό της πλαίσιο. Η πόλη γίνεται ένα πεδίο όπου το παρελθόν και το παρόν συνυφίνονται, δημιουργώντας ένα τοπίο βιωματικό και αισθητικό. Η Αθήνα υπήρξε σταθμός στην πορεία πολλών καλλιτεχνών. Ένα ευρετήριο των έργων τους αναδεικνύει τα στιγμιότυπα αυτά και δημιουργεί μια αφήγηση που διατρέχει διαφορετικές ιστορικές περιόδους. 50 έργα, 35 επισκέπτες, 1 πόλη. Ξεχωρίζω 6 από αυτούς και διαβάζω την πόλη μου μέσα από τις σημειώσεις τους. Ο Louis Kahn, ο Le Corbusier, ο Christian Andersen, επισκέπτονται την Αθήνα, την κατοικούν και καταγράφουν τις σκέψεις τους για τα στοιχεία του τόπου. Ο Δημήτρης Πικιώνης, ο Νίκος Χατζηκυριάκος-Γκίκας και ο Ηλίας Δεκουλάκος την περπατούν, διαμένουν σε αυτήν και καταθέτουν επίσης τις δικές τους καταγραφές. Η διαδρομή που ακολουθώ ιχνηλατεί τη δική τους πορεία στον χώρο. Αναζητώ τα σημεία όπου σχεδίασαν, όπου σημείωσαν τις σκέψεις τους, όπου ζωγράφισαν. Αναλύω τις σημειώσεις τους, λαμβάνοντας υπόψη: Τη θέση στο αττικό τοπίο όπου βρέθηκε ο καθένας για να αποτυπώσει τη στιγμή εκείνη και πώς ήταν η κοινωνία που αντίκρισε (Πού), τα στοιχεία του έργου και τον τρόπο με τον οποίο τα διατύπωσε (Πώς), τη θεματολογία του έργου (Τι), το πώς εξελίχθηκε το σημείο αυτό της πόλης μέχρι σήμερα (Τώρα), τον λόγο για τον οποίο ανασυνθέτει την εικόνα της πόλης (Γιατί). Εγώ, όμως, βρίσκομαι στο σήμερα και η θύμηση του χώρου έχει αλλάξει. Το βλέμμα μου δεν είναι αμιγώς δικό μου. Είναι ένα βλέμμα που φέρει μέσα του όλες τις ματιές που προηγήθηκαν. Η καρδιά της πόλης πάλλεται συνεχώς. Η πόλη έχει ένα ρυθμό που ποτέ της δεν τον έχασε. Οι δρόμοι που περπατώ έχουν ήδη χαραχθεί από άλλους, οι εικόνες που αντικρίζω έχουν ήδη καταγραφεί και σχολιαστεί. Κι έτσι, γεννιέται η δική μου ματιά. Μέσω αυτής, η Αθήνα δεν είναι πλέον μόνο μια υλική πραγματικότητα, αλλά ένας ζωντανός οργανισμός, μια αέναη αφήγηση που συνεχώς εξελίσσεται.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Σάββατο, 27.09.2025 09:00 – 11:00 Αμφιθέατρο

ΝΕΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ - Αστική Ανάπτυξη

▶ Θεματική ενότητα

Ευημερία και ποιότητα ζωής ▪ Πολιτική για το Τοπίο και χωρικός σχεδιασμός ▪ Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές ▪ Χώρος & Πληθυσμός

Ιχνηλατώντας εκφάνσεις κατοίκησης στην Πάτρα: Η αναζήτηση του "μέσα", "ανάμεσα" και "έξω" [170]

Ευθυμίου Ελένη, Πανεπιστήμιο Πατρών
Μουστάκα Φρειδερίκη, Πανεπιστήμιο Πατρών

Αντικείμενο μελέτης της παρούσας προπτυχιακής ερευνητικής εργασίας (Τμήμα Αρχιτεκτόνων Πανεπιστημίου Πατρών), αποτελεί ο δημόσιος χώρος και οι πολλαπλές εκφάνσεις οικειοποίησης - κατοίκησης που εντοπίζονται σε αυτόν. Υποκείμενο μελέτης αποτελούν οι άνθρωποι στερούμενοι σταθερής οικίας, οι οποίοι ωθούνται από την ανάγκη τους να επιβιώσουν και να συμβιώσουν, οικειοποιούνται το περιβάλλον εισάγοντας έναν ευμετάβλητο τρόπο κατοίκησης. Το θεωρητικό μέρος της έρευνας, αποτελεί βιβλιογραφική αναδρομή στη μεθοδολογία της ιχνηλάτησης και στη σημασία του ρήματος ιχνηλατώ. Επίσης διερευνάται το χωρικό αποτύπωμα και η σχέση του σώματος του υποκειμένου με το περιβάλλον του. Ως εκ τούτου, η αναφορά στο πεδίο των αισθήσεων κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική, δημιουργώντας ερωτήματα όπως «πού», «με ποιον τρόπο», και «γιατί» εντοπίζουμε τα παραδείγματα και πώς βιώνονται μέσω των αισθήσεων. Στο κεφάλαιο της πρωτογενούς δράσης αναλύονται πιο συγκεκριμένα οι τόποι μελέτης σε τρία στάδια, ξεκινώντας από ευρύτερες περιοχές της Πάτρας, έπειτα εστιάζοντας σε μικρότερης έκτασης περιοχές, και καταλήγοντας σε συγκεκριμένα παραδείγματα. Στην συνέχεια, εστιάζουμε στο κάθε παράδειγμα ξεκινώντας με την ανάλυση της διάρθρωσης του χώρου. Σχέδια κατόψεων, τομών και φωτογραφίες αποτελούν τα μέσα αποτύπωσης του κάθε παραδείγματος, ενώ μέσω της βιωματικής προσέγγισης του χώρου οδηγούμαστε σε παρατηρήσεις. Βασικός σκοπός είναι να αναγνωρίσουμε τους «πόλους έλξης», δηλαδή τα χωρικά στοιχεία που οδηγούν το υποκείμενο μελέτης στα σημεία αυτά. Οι αισθήσεις, ο χώρος και ο χρόνος λειτουργούν ως τα φίλτρα προσέγγισης του βιώματος, γεγονός που τα καθιστά παραμέτρους εξέτασης των παραδειγμάτων. Στα συμπεράσματα, συγκεντρώνονται τα παραδείγματα σε σύνολο, φιλτράρονται μέσω των παραμέτρων εξέτασης, γεγονός που οδηγεί σε κοινές παρατηρήσεις σχετικά με τον χώρο και το βίωμα. Έπειτα, συγκρίνονται τα παραδείγματα μεταξύ τους και καταγράφονται ομοιότητες και συνθετικές παρατηρήσεις. Οι παράμετροι εξέτασης αφορούν τα όρια, τις βασικές λειτουργίες της ευρύτερης περιοχής, αλλά και την έννοια του ενδιάμεσου χώρου -κατωφλιού- η οποία προκύπτει μέσα από τις υλικότητες, τις εναλλαγές των επιπέδων, και των προϋπαρχουσών των συνθηκών. Συμπέρασμα που προκύπτει αποκαλύπτει πως ο άνθρωπος έλκεται μέσα από τα χωρικά χαρακτηριστικά κάθε τόπου και έπειτα μέσω των αισθήσεων επιλέγει, τοποθετείται και αναδιαμορφώνει τον δικό του χώρο. Ο προσωπικός χώρος μπορεί να παρουσιάζει εναλλαγές ανά περίπτωση, αλλά πάντα εμφανίζει αυτή την κοινή χωρική μα πρωτίστως βιωματική συνισταμένη: το «Ανάμεσα».

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Σάββατο, 27.09.2025 09:00 – 11:00 Αμφιθέατρο

ΝΕΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ - Αστική Ανάπτυξη

▶ Θεματική ενότητα

Πολυ-κρίσεις (poly-crisis), ανισότητες (χωρικές-περιβαλλοντικές, οικονομικο-κοινωνικές, κλπ.) και σχεδιασμός ▪ Χώρος & Πληθυσμός

Εξετάζοντας τη συμπαραγωγή (Co-production) στη Διαμόρφωση Αστικών Δημόσιων Χώρων: Ενεργοποίηση των Πολιτών στη Λήψη Αποφάσεων και τον Σχεδιασμό Αστικών Χώρων στη Γερμανία [79]

Τσόλα Ευρυδική, *Technical University Dortmund*

Οι σύνθετες προκλήσεις και αλλαγές που δύνανται να αντιμετωπίσει ο αστικός ιστός αποτελούν ένα πολυδιάστατο ζήτημα και απαιτούν προσαρμοστικές προσεγγίσεις τόσο στη διαδικασία σχεδιασμού όσο και στη λήψη αποφάσεων. Η συμπαραγωγή (co-production) αποτελεί μια διαδικασία που ενσωματώνει τους πολίτες στη διαμόρφωση των δημόσιων υπηρεσιών και της αστικής ανάπτυξης, με στόχο την ενδυνάμωση των κοινοτήτων και την κατανομή της εξουσίας στη λήψη αποφάσεων. Η Elinor Ostrom ανέδειξε την έννοια της συμπαραγωγής την δεκαετία του 1970, τονίζοντας τον ρόλο των πολιτών στη διαμόρφωση και παροχή δημόσιων υπηρεσιών. Σύμφωνα με την Ostrom, η συν-παραγωγή αναφέρεται στη διαδικασία κατά την οποία πολίτες και κρατικοί φορείς συνεργάζονται για την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών, αξιοποιώντας τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τους πόρους τους. Η συμπαραγωγή στον χώρο, πέρα από την ενίσχυση της ενεργούς συμμετοχής των πολιτών στον σχεδιασμό αστικών έργων, μετατρέπει τους πολίτες από παθητικούς αποδέκτες αλλαγών σε ενεργούς παραγωγούς του χώρου τους. Ακόμη, προάγει την ουσιαστική εμπλοκή των πολιτών στη διαμόρφωση των δημόσιων χώρων και στην επίλυση προβλημάτων, ενισχύοντας τη συνεργασία μεταξύ διαφόρων φορέων και ενδιάμεσων παραγόντων σε αντίθεση με τις παραδοσιακές, παθητικές μεθόδους διαβούλευσης. Η παρούσα μελέτη εξετάζει τη διαδικασία συμπαραγωγής στον αστικό χώρο της Γερμανίας, αναδεικνύοντας τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων και παρουσιάζοντας παραδείγματα και καλές πρακτικές που έχουν υιοθετηθεί. Παράλληλα, αναλύει τον ρόλο των φορέων στη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ των πολιτών και των δημόσιων φορέων, καθώς και τη σημασία της εμπιστοσύνης και της δημιουργίας ισχυρών θεσμικών δεσμεύσεων. Τέλος, η μελέτη αυτή συμβάλλει στην εμπάθυση της θεωρητικής κατανόησης της συμπαραγωγής και παρέχει χρήσιμες πληροφορίες για την εφαρμογή της στον σχεδιασμό του αστικού χώρου.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Σάββατο, 27.09.2025 09:00 – 11:00 Αμφιθέατρο

 ΝΕΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ - Αστική Ανάπτυξη

▶ Θεματική ενότητα

 Ενημερία και ποιότητα ζωής ■ Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές ■ Συμμετοχικός σχεδιασμός και χωρική διακυβέρνηση

Αστική Διάχυση και Παράκτιες Ζώνες: Παράγοντες, Δυναμική και Προκλήσεις στον Χωρικό Σχεδιασμό. Η περίπτωση της Ελλάδας [109]

Σπυροπούλου Άννα, Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Τσιλιμίγκας Γεώργιος, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Η παράκτια ζώνη συγκεντρώνει ένα πλήθος δυναμικών καθώς αποτελεί ταυτόχρονα πεδίο ανάπτυξης, πόλο έλξης ανθρώπινων δραστηριοτήτων και κρίσιμο φυσικό οικοσύστημα. Το φαινόμενο της αστικοποίησης των ακτών εντείνεται διεθνώς. Στην Ελλάδα, μια χώρα με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, εκτεταμένο μήκος ακτογραμμής και έντονη νησιωτικότητα, η αστική διάχυση στις παράκτιες ζώνες συνιστά μία από τις πιο σύνθετες και κρίσιμες εκφάνσεις. Η σταδιακή μετατόπιση πληθυσμού, υποδομών και επενδυτικού ενδιαφέροντος προς τις ακτές έχει οδηγήσει, σε πολλές περιπτώσεις, σε άναρχη και κατακερματισμένη εξάπλωση των οικιστικών και οικονομικών δραστηριοτήτων, με σοβαρές περιβαλλοντικές και κοινωνικές συνέπειες. Παρά τη διαρκώς αυξανόμενη ένταση του φαινομένου, παρατηρείται διαχρονική αδυναμία συγκρότησης ενός συνεκτικού, καθολικού και αποτελεσματικού συστήματος χωρικού σχεδιασμού. Το άρθρο εστιάζει στην ανάλυση βασικών παραγόντων που ενισχύουν την αστική διάχυση στις ελληνικές παράκτιες περιοχές, όπως είναι η ανεξέλεγκτη τουριστική ανάπτυξη, η διάχυση παραθεριστικών κατοικιών, οι επενδυτικές πιέσεις και η ανεπαρκής ρύθμιση των παράκτιων ζωνών. Παράλληλα, αναλύονται οι αδυναμίες στην εφαρμογή χωρικού και περιβαλλοντικού σχεδιασμού, καθώς και η έλλειψη σαφούς χωρικής οριοθέτησης και λειτουργικών σχεδίων χρήσεων γης. Επιπλέον, εξετάζονται βασικά πρότυπα διάχυσης, όπως είναι η γραμμική δόμηση κατά μήκος των ακτών και η συγκέντρωση δραστηριοτήτων σε τουριστικά σημεία υψηλής επισκεψιμότητας. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στις επιπτώσεις των παραπάνω προτύπων στα φυσικά οικοσυστήματα, στη λειτουργικότητα του χώρου και στην κοινωνική ισορροπία των περιοχών. Η μεθοδολογική προσέγγιση βασίζεται σε συνδυασμό βιβλιογραφικής ανάλυσης και αξιολόγησης χωρικών πολιτικών και σχεδιασμών. Αναφορικά με τη δυναμική του φαινομένου και την ανάγκη αντιμετώπισής του, η εργασία καταλήγει στην αναγκαιότητα ενίσχυσης εργαλείων ολοκληρωμένης διαχείρισης, στην βάση των αρχών της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Παράκτιων Ζωνών (ΟΔΠΖ), με στόχο μια πιο βιώσιμη και ανθεκτική ανάπτυξη των παράκτιων ζωνών.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Σάββατο, 27.09.2025 09:00 – 11:00 A1

 Αστική διάχυση

▶ Θεματική ενότητα

 Χωρικός σχεδιασμός και παράκτιος χώρος

Μεταβολή της αστικής διάχυσης στην παράκτια ζώνη και στην ενδοχώρα της Ρόδου [62]

Χατζή Ευστρατία, Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Ζαφειρέλλη Σοφία, Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Γουργιώτης Ανέστης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η νησιωτικότητα αποτελεί ένα χαρακτηριστικό, που καθορίζει τόσο τις δυνατότητες όσο και τους περιορισμούς για την ανάπτυξη της Ρόδου, επηρεάζοντας ζητήματα όπως η προσβασιμότητα, το περιορισμένο μέγεθος του νησιού, οι περιορισμένοι διαθέσιμοι πόροι, καθώς και τα χαρακτηριστικά της φυσικής και πολιτισμικής κληρονομιάς. Στην περίπτωση της Ρόδου, ιδιαίτερη σημασία έχει η επίδραση του τουρισμού, ο οποίος λειτουργεί ως βασικός μοχλός ανάπτυξης, αλλά ταυτόχρονα ενισχύει την διαδικασία της αστικής διάχυσης. Στο εμπειρικό σκέλος της εργασίας εξετάζονται οι μεταβολές του δομημένου χώρου στο νησί της Ρόδου κατά την περίοδο 2000-2020. Πιο συγκεκριμένα, προσδιορίζονται τα ποσοστά δόμησης με διάκριση ανάμεσα στην παράκτια ζώνη και την ενδοχώρα του νησιού, όπως επίσης και σε περιοχές εντός και εκτός ορίων οικισμών. Για τον ορισμό της παράκτιας ζώνης, χρησιμοποιήθηκαν κριτήρια που περιλαμβάνουν: α) ζώνες από την ακτογραμμή, β) τα όρια των οικισμών, γ) την γεωμορφολογία του εδάφους. Η σύνθεσή των γεωχωρικών δεδομένων έγινε με την χρήση εργαλείων γεωπληροφορικής για την διασφάλιση ενός σύνθετου ορισμού της παράκτιας ζώνης. Για την αποτύπωση της μεταβολής της αστικής διάχυσης χρησιμοποιήθηκε το Imperviousness Density (IMD) από το πρόγραμμα Global Monitoring for Environment and Security (GMES) για τις χρονολογίες 2006, 2012 και 2018. Τα όρια των οικισμών ανακτήθηκαν από τα δεδομένα που παρέχονται από την πλατφόρμα της e-rolodotomia ενώ τα όρια των παραδοσιακών οικισμών ψηφιοποιήθηκαν. Τα ευρήματα της έρευνας αναδεικνύουν τις διαφοροποιήσεις στην αστική ανάπτυξη, οι οποίες σχετίζονται με τα φυσικό-γεωγραφικά και αναπτυξιακά χαρακτηριστικά του νησιού. Τα αποτελέσματα της εργασίας επισημαίνουν τη ανάγκη για ένα ολοκληρωμένο και αποτελεσματικό σύστημα διαχείρισης του δομημένου χώρου, το οποίο να εξισορροπεί την οικονομική ανάπτυξη με την περιβαλλοντική προστασία. Η νησιωτικότητα και οι ειδικές απαιτήσεις του τουριστικού κλάδου καθιστούν επιτακτική τη χάραξη στρατηγικών βιώσιμης χωρικής ανάπτυξης.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Σάββατο, 27.09.2025 09:00 – 11:00 A1

[Αστική διάχυση](#)

▶ Θεματική ενότητα

Χωρικός σχεδιασμός και νησιωτικότητα ■ Χωρικός σχεδιασμός και παράκτιος χώρος

Ο ρόλος του οδικού δικτύου στην κατανομή της μεταβολής της αστικής διάχυσης στην Πάρο 2006-2018 [64]

Χατζή Ευστρατία, *Πανεπιστήμιο Αιγαίου*
 Ζαφειρέλλη Σοφία, *Πανεπιστήμιο Αιγαίου*
 Γουργιώτης Ανέστης, *Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*

Η παρόδια δόμηση δημιουργεί άτυπους γραμμικούς οικισμούς, οι οποίοι αλλοιώνουν και επηρεάζουν την περιβαλλοντική και κοινωνικοοικονομική δυναμική, την ισορροπία των τοπικών οικοσυστημάτων και το τοπίο. Το φαινόμενο αυτό συνδέεται άμεσα με τις ιδιαίτερες συνθήκες της νησιωτικότητας, την έντονη τουριστική δραστηριότητα και την επιθετική οικιστική ανάπτυξη. Η ζήτηση για νέες κατοικίες και τουριστικές υποδομές οδηγεί σε εντατικές και συχνά ανταγωνιστικές χρήσεις γης, με αποτέλεσμα τη δημιουργία κατακερματισμένων τοπίων και την ύπαρξη αυξημένης πίεσης στους τοπικούς πόρους. Παράλληλα, η έλλειψη ενός ολοκληρωμένου χωρικού σχεδιασμού ενθαρρύνει την άναρχη δόμηση και δημιουργεί προκλήσεις στη διαχείριση των υποδομών και των υπηρεσιών, όπως η ύδρευση, η διαχείριση των απορριμμάτων, η διαχείριση των λυμάτων και των δικτύων μεταφορών κ.α. Στην παρούσα εργασία διερευνάται η μεταβολή της δόμησης κατά μήκος του οδικού δικτύου της Πάρου εκτός των ορίων των οικισμών, για την περίοδο 2006 - 2018. Το οδικό δίκτυο κατηγοριοποιείται και δημιουργούνται παρόδιες ζώνες επιρροής διαφορετικού πλάτους, ώστε να ποσοτικοποιηθούν η έκταση και τα χωρικά μοτίβα της αστικής ανάπτυξης στις ζώνες αυτές. Για την αποτύπωση της δόμησης χρησιμοποιήθηκαν δεδομένα από το Imperviousness Density (IMD) από το πρόγραμμα Global Monitoring for Environment and Security (GMES) για τις χρονολογίες 2006, 2012 και 2018 και τα δεδομένα ορίων των οικισμών της Πάρου αντλήθηκαν από το γεωγραφικό σύστημα «Ηλεκτρονική Πολεοδομία» (e-poleodomía) του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Οι μεταβολές στις παρόδιες ζώνες αναδεικνύουν τον ρόλο του οδικού δικτύου στην αστική διάχυση, προσφέροντας πολύτιμα δεδομένα για τον σχεδιασμό μιας βιώσιμης αστικής ανάπτυξης, διασφαλίζοντας την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και τη διατήρηση της πολιτιστικής ταυτότητας του νησιού.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Σάββατο, 27.09.2025 09:00 – 11:00 A1

 Αστική διάχυση

▶ Θεματική ενότητα

 Χωρικός σχεδιασμός και νησιωτικότητα

Αστική διάχυση και κατανομή καταλυμάτων στο νησί της Τήνου [59]

Αναστασιάδου Άννα-Σόνια, Πανεπιστήμιο Αιγαίου
 Δερδεμέζη Ευαγγελία-Θεοδώρα, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Ο τουριστικός τομέας αποτελεί για τα νησιά την κύρια, και σε πολλές περιπτώσεις την αποκλειστική οικονομική δραστηριότητα. Η ανάπτυξη της τουριστικής δραστηριότητας εκτός πλαισίου σχεδιασμού οδηγεί σε μη αναστρέψιμες χωρικές επιπτώσεις με σοβαρές περιβαλλοντικές και πολιτιστικές συνέπειες. Στον ήδη πιεσμένο, και σε πολλές περιπτώσεις κορεσμένο, χώρο των νησιών, τα τελευταία χρόνια έχει προστεθεί ένας επιπλέον παράγοντας οικιστικής πίεσης που αφορά στα καταλύματα βραχυχρόνιας μίσθωσης, τα οποία και ξεκίνησαν στο πλαίσιο της οικονομίας διαμοιρασμού αλλά γρήγορα έγιναν άλλο ένα είδος τουριστικής επιχείρησης. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να εξετάσει την χωροθέτηση τουριστικών καταλυμάτων και καταλυμάτων βραχυχρόνιας μίσθωσης σε σχέση με την αστική διάχυση. Για το εμπειρικό σκέλος της μελέτης επιλέχθηκε το νησί της Τήνου, το οποίο βρίσκεται στις βόρειες Κυκλάδες και τα τελευταία χρόνια δέχεται έντονες τουριστικές πιέσεις. Για την ποσοτική ανάλυση χρησιμοποιήθηκαν τα datasets Impervious Built-up 2018 (Global Monitoring for Environment and Security), ανακτήθηκαν και ψηφιοποιήθηκαν τα όρια των οικισμών της Τήνου, ανακτήθηκαν τα καταλύματα βραχυχρόνιας μίσθωσης από το Inside Airbnb Network και ψηφιοποιήθηκαν τα τουριστικά καταλύματα που εντοπίζονται στην πλατφόρμα Booking.com (Booking Holdings Inc.). Ακολούθως πραγματοποιήθηκε σύγκριση της χωρικής πυκνότητας των καταλυμάτων με την χωρική πυκνότητα της αστικής διάχυσης στο νησί της Τήνου. Από την ανάλυση προκύπτει ότι η αστική διάχυση έχει χωρική σχέση με τη χωροθέτηση καταλυμάτων. Εντός ορίων οικισμών, υπάρχει επίσης μεγάλο ποσοστό καταλυμάτων και ιδιαίτερα βραχυχρόνιας μίσθωσης, αποδεικνύοντας την αλλαγή χρήσεων γης των οικισμών και την τουριστικοποίηση μέσω ad-hoc πρακτικών. Παρότι η οικονομία των νησιών στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στην τουριστική δραστηριότητα, ο χωρικός σχεδιασμός παρουσιάζει σημαντικό κενό. Η καθυστέρηση θέσπισης του νέου Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου για τον Τουρισμό έχει δημιουργήσει ουσιαστικά ζητήματα για τη διαχείριση ενός στρατηγικού αναπτυξιακού τομέα για την χώρα που πρέπει άμεσα να αντιμετωπιστεί.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Σάββατο, 27.09.2025 09:00 – 11:00 A1

[Αστική διάχυση](#)

▶ Θεματική ενότητα

Χωρικός σχεδιασμός και νησιωτικότητα ■ Χωρικός σχεδιασμός και παράκτιος χώρος

Ανίχνευση της Αστικής Διάχυσης με Τεχνητά Νευρωνικά Δίκτυα (ANN) σε Δορυφορικές Εικόνες στην Κλίμακα του Πολεοδομικού Σχεδιασμού της Μυτιλήνης [136]

Παπαχρυσού Παναγιώτα, Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Βασιλάκος Χρήστος, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Η αστική διάχυση αποτελεί ένα πολύπλευρο και σύνθετο χωρικό φαινόμενο με σημαντικές επιρροές στην αποτελεσματικότητα και την ευελιξία του πολεοδομικού σχεδιασμού, καθώς καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό η εξέλιξη και η δομή των σύγχρονων πόλεων. Η κατανόηση, αλλά και παρακολουθήση αυτής της δυναμικής είναι απαραίτητη και καίριας σημασίας, για τη χάραξη πολιτικών που προωθούν την αειφόρο ανάπτυξη και τον βιώσιμο σχεδιασμό των πόλεων. Η παρούσα μελέτη εστιάζει στην χαρτογράφηση και ανίχνευση των μεταβολών του δομημένου περιβάλλοντος, κατά την τελευταία δεκαετία, αξιοποιώντας τη θερμοθετημένη κλίμακα του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου Μυτιλήνης (1:25. 000). Σκοπός είναι η αξιολόγηση της έντασης της αστικής διάχυσης και της τεκμηρίωση της δυναμικής του αστικού μετασχηματισμού. Η προσέγγιση αξιοποιεί δεδομένα Τηλεπισκόπησης και Τεχνητές Μηχανικές Μάθησης, όπως Τεχνητά Νευρωνικά Δίκτυα (Artificial Neural Networks – ANN), με σκοπό την ακριβή εξαγωγή του δομημένου ιστού από δορυφορικές εικόνες Sentinel-2. Η μεθοδολογία περιλαμβάνει τον σχεδιασμό του εποπτευόμενου μοντέλου ταξινόμησης, καθώς και την επιλογή των χαρακτηριστικών του και εστιάζει στην διαχρονική ανάλυση των μεταβολών του δομημένου περιβάλλοντος. Τα αποτελέσματα παρουσιάζουν το μέγεθος και την έκταση της αστικής διάχυσης, κατά την τελευταία δεκαετία και συγκρίνονται με τις προβλεπόμενες πολεοδομικές ζώνες, τις επεκτάσεις και τους βασικούς άξονες ανάπτυξης του ΓΠΣ Μυτιλήνης. Η μελέτη συμβάλλει σημαντικά στην ανάδειξη της μηχανικής μάθησης ως ενός ισχυρού και σύγχρονου εργαλείου, για τον εντοπισμό και την ανάλυση φαινομένων αστικής διάχυσης, καθώς προσφέρει νέες δυνατότητες στην ακριβή και αποδοτική επεξεργασία γεωχωρικών δεδομένων. Από την άλλη, ενισχύει την κατανόηση της αλληλεπίδρασης του σχεδιασμού με τον αστικό χώρο, αλλά και την αποτίμηση της εφαρμογής και προσαρμοστικότητας του πολεοδομικού σχεδιασμού στη σύγχρονη πραγματικότητα.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Σάββατο, 27.09.2025 09:00 – 11:00 A1

 Αστική διάχυση

▶ Θεματική ενότητα

 Νέες τεχνολογίες και χώρος

Χωρικές τυπολογίες των νησιών των Κυκλάδων και μεταβολή της αστικής διάχυσης [96]

Δερδεμέζη Ευαγγελία-Θεοδώρα, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Ένα από τα κυριότερα ζητήματα που αντιμετωπίζουν τα νησιά των Κυκλάδων συνδέεται με την εντατική τουριστική ανάπτυξη που δημιουργεί συνεχόμενες πιέσεις για δόμηση, νέες επενδύσεις και συνοδές υποδομές εξυπηρέτησης συχνά μεγάλης κλίμακας. Τόσο οι αναγνωρισμένοι και κορεσμένοι τουριστικοί προορισμοί όσο και τα λιγότερο ανεπτυγμένα νησιά των Κυκλάδων, τα τελευταία χρόνια αντιμετωπίζουν το ζήτημα της εντατικής αστικής διάχυσης. Η αστική διάχυση δεν έχει τυχαία κατανομή στο χώρο των νησιών αλλά εμφανίζει μεγαλύτερη συχνότητα σε συγκεκριμένες χωρικές τυπολογίες. Σκοπός της εργασίας είναι να προσδιοριστούν οι τυπολογίες του χώρου και να διερευνηθεί η σχέση αυτών με τη διαχρονική μεταβολή της αστικής διάχυσης στις Κυκλάδες από το 2000 ως το 2020. Για τον προσδιορισμό των τυπολογιών έγινε κατηγοριοποίηση του αναγλύφου των νησιών βάσει του υψομέτρου και της κλίσης και στη συνέχεια σύνθεση αυτού του επιπέδου με τα επίπεδα περιοχών: (α) φυσικής κληρονομιάς, (β) πολιτιστικής κληρονομιάς και (γ) των περιαστικών ζωνών. Η απόδοση του δομημένου χώρου έγινε με εφαρμογή τηλεπισκοπικών μεθόδων και για τη διάκριση της αστικής εξάπλωσης σε περιοχές εντός και εκτός ορίων ανακτήθηκαν και ψηφιοποιήθηκαν τα όρια των οικισμών των νησιών. Η μεταβολή της αστικής διάχυσης συναρτήσει των χωρικών τυπολογιών εξετάζεται σε δύο χρονικές περιόδους 2000 – 2010 και 2010 – 2020. Από τα αποτελέσματα της εργασίας προκύπτει ότι αν και η έκταση και ο ρυθμός μεταβολής της αστικής διάχυσης διαφέρουν στο κάθε νησί, οι τυπολογίες χώρου που ελκύουν την αστική διάχυσή παρουσιάζουν κοινά χαρακτηριστικά. Η εκτός ορίων οικισμών δόμηση καθοδηγείται σε μεγάλο βαθμό από το μηχανισμό της αγοράς και από ad-hoc επιλογές που οδηγούν σε μη αναστρέψιμες αλλαγές στο τοπίο και στα χωροκοινωνικά συστήματα των νησιών.

► Πρόγραμμα παρουσίασης

Σάββατο, 27.09.2025 09:00 – 11:00 A1

Αστική διάχυση

► Θεματική ενότητα

Χωρικός σχεδιασμός και νησιωτικότητα ■ Χωρικός σχεδιασμός και παράκτιος χώρος

"No net land take" πολιτικές και πρακτικές στην Ελλάδα: Παράδειγμα από τη Δυτική Αττική [107]

Πανατζής Παναγιώτης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Γεμεντζή Γεωργία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η μετατροπή των φυσικών και ημι-φυσικών εκτάσεων σε τεχνητές επιφάνειες για λόγους οικιστικούς, εμπορικούς, ανάπτυξης παραγωγικών δραστηριοτήτων και εξυπηρέτησης των μεταφορών αποτελεί συνήθη πρακτική στην Ελλάδα. Η διαδικασία αυτή έχει αποτιμηθεί άλλοτε θετικά ως μοχλός ανάπτυξης και άλλοτε αρνητικά καθώς συσχετίζεται με το φαινόμενο της αστικής διάχυσης και της συνεπαγόμενης υποβάθμισης του φυσικού περιβάλλοντος, της ποιότητας ζωής και της αύξησης των κλιματικών κινδύνων. Η προσπάθεια αντιστροφής της τάσης κατάληψης γης από ανθρωπογενείς δραστηριότητες, μέσω της αποκατάστασης τεχνητών επιφανειών σε ημι-φυσικές περιοχές έχει σταδιακά συσχετιστεί με διάφορες ευρωπαϊκές πολιτικές (Εδαφική Ατζέντα 2030, Ευρωπαϊκή Στρατηγική Εδάφους 2030, Οδηγός για την Ενεργειακά Αποδοτική Ευρώπη), ενώ πλέον στο πλαίσιο της Πράσινης Μετάβασης η «μηδαμινή κατάληψη γης» (no net land take) έως το 2050 αποτελεί πλέον κεντρική επιδίωξη. Η εργασία διερευνά το πλαίσιο πολιτικής χωρικού σχεδιασμού - νομοθεσία, στρατηγικές, εργαλεία και μηχανισμούς διακυβέρνησης- που έχει αναπτύξει η Ελλάδα για να ενσωματώσει την ευρωπαϊκή κατεύθυνση για τη «μηδαμινή κατάληψη γης». Για την εμπειρική έρευνα εξετάζεται ο Δήμος Ασπρόπυργου στη Δυτική Αττική, καθώς πρόκειται για μια περιοχή που εντάσσεται στη μητροπολιτική περιοχή της Αττικής που δέχεται συνεχείς πιέσεις αστικοποίησης λόγω της κομβικής του θέσης στο δίκτυο μεταφορών και της έντονης ανάπτυξης των παραγωγικών δραστηριοτήτων, ειδικά δε του κλάδου της εφοδιαστικής. Αρχικά, επιχειρείται η εκτίμηση της διαχρονικής εξέλιξης της κατάληψης της γης με τη χρήση γεω-χωρικών μεθόδων και η ερμηνεία με βάση τα τοπικά χαρακτηριστικά και τον εφαρμοζόμενο χωρικό σχεδιασμό μέχρι σήμερα. Στη συνέχεια στο πλαίσιο υλοποίησης του Τοπικού Πολεοδομικού Σχεδίου που βρίσκεται σε εξέλιξη αποτιμώνται τα εργαλεία, οι πολιτικές και οι μηχανισμοί διακυβέρνησης που αποσκοπούν στη μείωση της κατάληψης γης. Μέσω της ανάλυσης της περίπτωσης μελέτης, θα γίνει προσπάθεια να αναδειχθούν τα βασικά εμπόδια, οι τομείς συγκρούσεων και οι προκλήσεις, καθώς και οι εν δυνάμει λύσεις που μπορούν να συμβάλουν στην ελαχιστοποίηση της «κατάληψης γης» και στη μετάβαση προς έναν πιο βιώσιμο χωρικό σχεδιασμό.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Σάββατο, 27.09.2025 09:00 – 11:00 A1

 Αστική διάχυση

▶ Θεματική ενότητα

 Περιβαλλοντικές Προκλήσεις και Χωρικός σχεδιασμός ▪ Χωρικός σχεδιασμός- κλιματική αλλαγή

NOK vs Σχεδιασμός; [259]

Μέλισσας Δημήτριος, *Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)*

Ο ορθολογικός σχεδιασμός, αποτελεί ένα σύνθετο εγχείρημα, η υλοποίηση του οποίου προϋποθέτει την αξιολόγηση όλων των δεδομένων, στοιχείων και αναγκών και εδράζεται σε μια δέσμη στόχων που επικεντρώνονται: α) στη βέλτιστη διασφάλιση των όρων διαβίωσης μέσα στον οικιστικό ιστό β) στην περιφρούρηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών που συνθέτουν την πολεοδομική φυσιογνωμία και την προστασία της υπό διαμόρφωση περιοχής και γ) στην εκπόνηση με βάση τις αρχές της πολεοδομικής επιστήμης. Όλοι δε οι όροι και περιορισμοί δομήσεως (αρτιότητα οικοπέδων, συντελεστής δομήσεως, ποσοστό καλύψεως κ.λπ.) πρέπει να θεσπίζονται με βάση τέτοιου είδους πολεοδομικά κριτήρια, ούτως ώστε να είναι προσαρμοσμένοι προς τη φύση του οικισμού και να εξυπηρετούν τη λειτουργικότητά του. Βάσει της αρχής του σχεδιασμού, αποκλειστικά και μόνο η Πολιτεία δύναται να καθορίζει όρους δόμησης, οι οποίοι αποτελούν περιορισμό και μορφή παρέμβασης στο ατομικό δικαίωμα της ιδιοκτησίας, κατά το άρθρο 17 του Συντάγματος. Οι παρεκκλίσεις, όπως και οι περιορισμοί δόμησης, έχουν κανονιστικό χαρακτήρα και συνδέονται με το χώρο στον οποίο θα αναπτύσσονται. Ο πολεοδομικός σχεδιασμός, έχει ευρύτερες συνέπειες, που δεν περιορίζονται στα όρια του εκάστοτε οικιστικού συνόλου, αλλά εκτείνονται σε ολόκληρη την επικράτεια. Η αρχή της κυριαρχίας του σχεδιασμού (“Planmäßigkeitssprinzip”), αναγορεύει το σχεδιασμό των όρων και περιορισμών δόμησης μιας περιοχής ως αποκλειστικό μέσο για τον καθορισμό και τον περιορισμό δόμησης της. Με τα κίνητρα του ΝΟΚ, τα οποία δεν είναι προϊόν πολεοδομικού σχεδιασμού με βάση πολεοδομικά κριτήρια και σκοπό την εξυπηρέτηση των πραγματικών αναγκών του οικισμού αλλά αποτέλεσμα ιδιωτικής πρωτοβουλίας με βάση ιδιωτικά οικονομικά κριτήρια, δημιουργούνται αλλαγές των όρων δόμησης σε ακίνητα μιας ορισμένης περιοχής και επέρχονται τροποποιήσεις του πολεοδομικού κανονισμού στο βαθμό που πραγματοποιείται αύξηση της πραγματοποιούμενης δόμησης και του όγκου των κτιρίων. Με την επίμαχη ρύθμιση του άρθρου 10 του ΝΟΚ, κατά παράβαση των ανωτέρω αρχών περί κρατικού πολεοδομικού σχεδιασμού, δημιουργούνται κατακερματισμένοι κοινόχρηστοι χώροι, ασήμαντης έκτασης, σε τυχαίες θέσεις του οικισμού, οι οποίοι δεν είναι προϊόν πολεοδομικού σχεδιασμού βάσει πολεοδομικών κριτηρίων με σκοπό την εξυπηρέτηση των πραγματικών αναγκών του οικισμού, αλλά προϊόν της πρωτοβουλίας του ιδιοκτήτη/κατασκευαστή, ο οποίος ενεργεί αποβλέποντας στην επωφελέστερη για τον ίδιο εκμετάλλευση του οικοπέδου.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Σάββατο, 27.09.2025 09:00 – 11:00 A2

Πολεοδομικά εργαλεία και κανονισμοί

▶ Θεματική ενότητα

Αστικές αναπλάσεις και διαχείριση ακινήτων ▪ Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές

Από τον μη σχεδιασμό στον υπερ-σχεδιασμό του ελληνικού χώρου. Ομοιότητες και διαφορές αποτυπωμάτων δόμησης στη διάρκεια ενός αιώνα [287]

Κλαμπατσέα Ρένα, *Εθνικό Μετσόβειο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)*

Η παρούσα εργασία επιχειρεί μια συνοπτική αναδρομική αφήγηση της αξιολογικής πορείας του χωρικού σχεδιασμού στην Ελλάδα στη διάρκεια του αιώνα. Κύριοι σταθμοί αυτής της διαδρομής αποτελούν τα σημαντικότερα γεγονότα που καταγράφηκαν ως τομές για τον χωρικό σχεδιασμό (θεσμοθετημένο ή/και εφαρμοσμένο), με την ανάδειξη των ανάλογων αποτελεσμάτων για την ποιότητα του δομημένου περιβάλλοντος της χώρας. Η εργασία επιχειρεί μέσω της σχετικής περιοδολόγησης να σχολιάσει τεκμηριωμένα, την κοινή αντίληψη που υποστηρίζεται ότι διέπει συστηματικά την κρατική μέριμνα για τον χωρικό σχεδιασμό: α) αρχικά με την μη ουσιαστική προώθηση ενός ολοκληρωμένου σχεδιασμού, β) συχνά με την «ανοχή» του μη σχεδιασμού και γ) έως τη σύγχρονη αντιμετώπιση που χαρακτηρίζεται από έναν εξαντλητικό υπερ-σχεδιασμό, έναν υπέρμετρο και λεπτομερή χωρικό σχεδιασμό ειδικά σε κλίμακες που αφορούν κυρίως τη μονάδα (ιδιοκτησία/επένδυση) και όχι το σύνολο (χωρική ενότητα). Υποστηρίζεται ότι μπορούν να καταγραφούν κοινά στοιχεία των δυο «διαφορετικών» προσεγγίσεων και κοινά αποτελέσματα αναφορικά με την παραγόμενη δόμηση και την ποιότητα του δομημένου περιβάλλοντος. Κύριος άξονας των κοινών/ομοίων ή και διαφορετικών παραγόμενων είναι η συμβολή (ενίοτε ως επιβολή) του χωρικού σχεδιασμού (εμφανής ή σκιάδης ή και μη υπαρκτή). Το ερευνητικό ερώτημα που διερευνάται εδώ, συμπυκνώνεται στην αναζήτηση του εάν ο υπερ-σχεδιασμός τελικά συμβάλλει (και σε ποιο βαθμό) στον στόχο της ύπαρξης και εφαρμογής ενός ολοκληρωμένου, δίκαιου και δημοκρατικού βιώσιμου χωρικού σχεδιασμού με όρους χωροκοινωνικής και περιβαλλοντικής δικαιοσύνης και συμπερίληψης, προάγοντας το δημόσιο συμφέρον ως οφείλει. Μέσω της χρήσης χαρακτηριστικών παραδειγμάτων ανά επιλεγμένη χρονική περίοδο θεσμοθέτησης και εφαρμογής χωρικού σχεδιασμού αναμένεται η αποτύπωση των αποτελεσμάτων δόμησης και ποιότητας περιβάλλοντος που παρήχθησαν και παράγονται σε ποικίλες περιοχές της χώρας στη διάρκεια αυτού του αιώνα.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Σάββατο, 27.09.2025 09:00 – 11:00 A2

Πολυεδομικά εργαλεία και κανονισμοί

▶ Θεματική ενότητα

Ενέργεια και χωρικός σχεδιασμός ■ Περιβαλλοντικές Προκλήσεις και Χωρικός σχεδιασμός ■ Πολυ-κρίσεις (poly-crisis), ανισότητες (χωρικές-περιβαλλοντικές, οικονομικο-κοινωνικές, κλπ.) και σχεδιασμός ■ Χωρικός σχεδιασμός-κλιματική αλλαγή

Ένα παλιό «δικαίωμα» για σύγχρονες πολεοδομικές ανάγκες: Το δικαίωμα επιφανείας επανέρχεται [184]

Καλογιάννης Σταύρος, *KALCO Consultants*

«Επιφάνεια» είναι το εμπράγματο δικαίωμα φυσικού ή νομικού προσώπου να κατασκευάζει κτίσμα σε έδαφος δημοσίου κτήματος, που δεν του ανήκει, και να ασκεί στο κτίσμα τις εξουσίες που παρέχει το δικαίωμα της κυριότητας. Η επιφάνεια συνιστάται για ορισμένη διάρκεια, από 5 έως 99 έτη. Το δικαίωμα επιφανείας δεν αποτελεί κάποιο σύγχρονο εργαλείο για θέματα πολεοδομικού σχεδιασμού. Αποτελούσε θεσμό του ρωμαϊκού δικαίου, ίσχυε δε σε ευρωπαϊκές χώρες, όπως το Βέλγιο, τον 19ο αιώνα. Στην Ελλάδα της Οθωνικής περιόδου αναφέρεται στο Διάταγμα «περί της εκποιήσεως των εθνικών κτημάτων», του 1836, που εφαρμόστηκε σε σχέδια πόλεως (Πειραιά, Πατρών, κ. α.). Ίσχυσε μέχρι την εισαγωγή του Αστικού Κώδικα το 1946, ο οποίος τον κατήργησε, διατηρώντας τα προϋπάρχοντα δικαιώματα. Το δικαίωμα επιφανείας προς το Δημόσιο επανεισήχθη στο ελληνικό δίκαιο με τον Ν. 3986/2011 «Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2012-2015». Η εφαρμογή του στον πολεοδομικό σχεδιασμό αποδεικνύεται σημαντική, καθώς δίνει δυνατότητες αξιοποίησης δημόσιων ακινήτων χωρίς τη μεταβίβαση της κυριότητας. Ενδεικτικά: α) για την ολοκληρωμένη αξιοποίηση του ακινήτου Μητροπολιτικού πόλου Ελληνικού - Αγίου Κοσμά, έκτασης 6. 203 στρεμμάτων, ο Ν. 4706/2020 όρισε ότι η διανομή του ακινήτου του Μητροπολιτικού πόλου και η σύσταση επί αυτού, χωρίς αντάλλαγμα, δικαιώματος επιφανείας υπέρ της ΤΑΙΠΕΔ ΑΕ, υλοποιούνται με σύμβαση μεταξύ Δημοσίου και ΤΑΙΠΕΔ ΑΕ. Η σύμβαση κυρώθηκε με τον Ν. 4787/2021 και εφαρμόζεται. β) Με τον Ν. 5179/2025 θεσμοθετήθηκε η δυνατότητα σύστασης επιφανείας σε δημόσια ακίνητα στο Τετραχώρι Σουλίου, με σκοπό την επίλυση ιδιοκτησιακών ζητημάτων και την ανάδειξη της περιοχής. Το δικαίωμα επιφανείας αποτελεί σήμερα ένα ευέλικτο εργαλείο για τη δημόσια διοίκηση και τον πολεοδομικό σχεδιασμό. Ενισχύει την αστική ανάπτυξη, την προσέλκυση επενδύσεων, την υλοποίηση σύνθετων έργων, ιδίως μέσω ΣΔΙΤ. Είναι ιδανικό για ακίνητα με ασαφές ιδιοκτησιακό καθεστώς, για πρώην στρατόπεδα και άλλες δημόσιες εκτάσεις, ενώ διευκολύνει τη δημιουργία κοινωνικής και πολιτιστικής υποδομής, με σεβασμό στη δημόσια περιουσία. Το παρόν άρθρο αναλύει το ισχύον νομικό πλαίσιο, τις δυνατότητες ενσωμάτωσης του δικαιώματος επιφανείας στον σύγχρονο πολεοδομικό σχεδιασμό στο πλαίσιο της πολεοδομικής μεταρρύθμισης «Κωνσταντίνος Δοξιάδης», τα αναμενόμενα οφέλη από την εφαρμογή του και προτάσεις για την περαιτέρω αξιοποίησή του.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Σάββατο, 27.09.2025 09:00 – 11:00 A2

 Πολεοδομικά εργαλεία και κανονισμοί

▶ Θεματική ενότητα

 Αστικές αναπλάσεις και διαχείριση ακινήτων ▪ Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές

Η τρίτη διάσταση στο ρυμοτομικό σχέδιο: Είναι εφικτή η μετάβαση από την οικοδομική γραμμή στον οικοδομικό όγκο; [37]

Βαρθολομαίος Αριστοτέλης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η μορφή της πόλης στην ελληνική πολεοδομία ρυθμίζεται μέσα από ένα σύνολο γενικών κανόνων και σχεδίων τα οποία διατηρούν ένα έντονα οριζοντιογραφικό χαρακτήρα. Ρυμοτομικό σχέδιο και σχέδιο χρήσεων γης καθορίζουν τη γεωμετρία και τη λειτουργία της πόλης στις δύο διαστάσεις. Η τρίτη διάσταση και γενικότερα η ογκοπλαστική διαμόρφωση των οικοδομικών τετραγώνων ρυθμίζεται από τους τοπικούς όρους δόμησης και το Νέο Οικοδομικό Κανονισμό (NOK). Ο NOK αντιμετωπίζει τη μορφή της πόλης αδιαφοροποίητα και διογκώνεται συνεχώς, ως αποτέλεσμα της αδυναμίας του, ως γενικού κανονισμού, να εξειδικεύεται αποτελεσματικά στις τοπικές συνθήκες. Η ανάγκη για βιώσιμες και κλιματικά ανθεκτικές αστικές μορφές επιβάλλει την εισαγωγή καινοτομιών στον πολεοδομικό σχεδιασμό. Μια τέτοια καινοτομία, όπως υποστηρίζει η παρούσα εργασία, είναι η ενίσχυση της τρίτης διάστασης στα ρυμοτομικά σχέδια, μεταβαίνοντας από την οικοδομική γραμμή στο μέγιστο επιτρεπτό οικοδομικό όγκο στην κλίμακα του οικοδομικού τετραγώνου. Τα πλεονεκτήματα είναι πολλαπλά: (i) αποτελεσματική και συνολική ρύθμιση των αδρών μορφολογικών χαρακτηριστικών από τον πολεοδόμο μελετητή, (ii) απλοποίηση του NOK και διαδικασιών πολεοδομικού ελέγχου, (iii) σαφήνεια ως προς τις δυνατότητες οικοδομικής εκμετάλλευσης – επικοινωνία με κοινωνία και αγορά, (iv) οπτικοποίηση και ανάλυση της παραγόμενης αστικής μορφής. Η θέση αυτή υποστηρίζεται από μια διερεύνηση διεθνών πρακτικών και καινοτομιών στον πολεοδομικό σχεδιασμό, οι οποίες αποτελούν εφελθτήριο διάλογο.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Σάββατο, 27.09.2025 09:00 – 11:00 A2

 Πολεοδομικά εργαλεία και κανονισμοί

▶ Θεματική ενότητα

 Αστικές αναπλάσεις και διαχείριση ακινήτων ▪ Ενέργεια και χωρικός σχεδιασμός ▪ Περιβαλλοντικές Προκλήσεις και Χωρικός σχεδιασμός ▪ Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές

Η Εξέλιξη και η Εφαρμογή των Οικοδομικών Κανονισμών στην Ελλάδα: Σχέση με τον Αστικό Σχεδιασμό [140]

Καραβιδοπούλου Αλεξάνδρα, Δήμος Θεσσαλονίκης

Κατσαβουνίδου Γαρυφαλλιά, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)

Οι οικοδομικοί κανονισμοί αποτελούν ένα από τα βασικά εργαλεία του πολεοδομικού σχεδιασμού καθορίζοντας το δομημένο περιβάλλον και επηρεάζοντας τη λειτουργία των πόλεων. Στην Ελλάδα, οι κανονισμοί αυτοί έχουν εξελιχθεί μέσα από μια διάφορα διαδοχικά νομοθετήματα, με στόχο την προσαρμογή τους στις ανάγκες των πόλεων και λαμβάνοντας κάθε φορά τις ιδιαίτερες κοινωνικοπολιτικές συνθήκες της εκάστοτε εποχής. Ωστόσο, η οριζόντια εφαρμογή τους, χωρίς προσαρμογή στις ιδιαίτερες ανάγκες κάθε περιοχής, έχει οδηγήσει σε φαινόμενα όπως η αυθαίρετη δόμηση, η περιβαλλοντική υποβάθμιση και η αναποτελεσματική αξιοποίηση του δημόσιου χώρου. Η σχέση μεταξύ οικοδομικών κανονισμών και πολεοδομικών μελετών είναι αλληλένδετη και αλληλοεξαρτώμενη, επηρεάζοντας τόσο τις διαδικασίες αστικού σχεδιασμού όσο και τη βιωσιμότητα των πόλεων. Παρά ταύτα, οι θεσμικές ασυνέχειες μεταξύ των δύο, συχνά δημιουργούν εμπόδια στην αποτελεσματική υλοποίηση του πολεοδομικού σχεδιασμού. Ένα βασικό ζήτημα που τίθεται είναι, κατά πόσο το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο μπορεί να προσαρμοστεί στις διαρκώς μεταβαλλόμενες ανάγκες του αστικού σχεδιασμού, ενσωματώνοντας σύγχρονες περιβαλλοντικές, κοινωνικές και τεχνολογικές προκλήσεις. Μέσω της συγκριτικής ανάλυσης δύο περιοχών της Θεσσαλονίκης –του Ιστορικού Κέντρου και της Τούμπας– μελετάται ο τρόπος με τον οποίο οι οικοδομικοί κανονισμοί εφαρμόστηκαν σε περιοχές με διαφορετικά πολεοδομικά χαρακτηριστικά και κοινωνικοοικονομικά δεδομένα. Αυτή η ανάλυση αποσκοπεί στο να καταδείξει τον τρόπο με τον οποίο οι κανονισμοί έχουν διαμορφώσει τη λειτουργικότητα και τη βιωσιμότητα των δύο αυτών περιοχών. . Επιπλέον, μελετώντας διεθνείς πρακτικές, η έρευνα θα διατυπώσει προτάσεις για την ενίσχυση της σύνδεσης μεταξύ των οικοδομικών κανονισμών και του αστικού σχεδιασμού, προκειμένου να αναπτυχθεί ένα πιο ευέλικτο και προσαρμοσμένο στις τοπικές ανάγκες κανονιστικό πλαίσιο. Η εφαρμογή βιώσιμων πρακτικών, η βελτίωση της συνεργασίας των θεσμών και η αξιοποίηση καινοτόμων εργαλείων σχεδιασμού μπορούν να συμβάλουν στη δημιουργία πόλεων πιο λειτουργικών, ανθεκτικών και βιώσιμων

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Σάββατο, 27.09.2025 09:00 – 11:00 A2

 Πολεοδομικά εργαλεία και κανονισμοί

▶ Θεματική ενότητα

 Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές

Θρησκευτικά Ιδρύματα στην Ελλάδα. Εισαγωγή στην Ανάλυση του Νομικού και Θεσμικού Πλαισίου αναφορικά με τη Χωροθέτηση, τους Οικοδομικούς Κανονισμούς και την Ένταξή τους στον Χωρικό Σχεδιασμό [252]

Λαλένης Κωνσταντίνος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η παρούσα εργασία διερευνά τη σχέση μεταξύ θρησκευτικών ιδρυμάτων και χωρικού σχεδιασμού στην Ελλάδα, με έμφαση στο νομικό και θεσμικό πλαίσιο που διέπει τη χωροθέτηση, την κατασκευή και τη λειτουργία των θρησκευτικών χώρων. Αν και το Σύνταγμα διασφαλίζει την ελευθερία θρησκείας, η ισχυρή παρουσία της Ορθόδοξης Εκκλησίας επηρεάζει σε σημαντικό βαθμό τη δημόσια πολιτική και τον σχεδιασμό, όπως φάνηκε και στην περίπτωση καθυστερήσεων στην ίδρυση ισλαμικού τεμένους στην Αθήνα. Η εργασία επικεντρώνεται στη λειτουργία της «ναοδομίας», ενός εξειδικευμένου πολεοδομικού τμήματος για εκκλησιαστικά κτίρια, που λειτουργεί με σχετική αυτονομία από τις υπόλοιπες πολεοδομικές υπηρεσίες. Αναλύονται οι συνέπειες αυτής της αυτονομίας, κυρίως σε ζητήματα αυθαίρετης δόμησης, περιβαλλοντικής επιβάρυνσης και έλλειψης συμμετοχής του κοινού στις σχετικές διαδικασίες. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στο φαινόμενο της αυθαίρετης δόμησης ναών και λοιπών θρησκευτικών εγκαταστάσεων, σε περιοχές πρασίνου ή δασικές εκτάσεις, χωρίς τις απαραίτητες άδειες, και στην απουσία ουσιαστικών κυρώσεων. Αυτή η πραγματικότητα αναδεικνύει μια άτυπη ασυλία θρησκευτικών φορέων, η οποία φαίνεται να ενισχύεται από την κοινωνική και πολιτική ανοχή. Τέλος, η εργασία υιοθετεί συγκριτική προσέγγιση με άλλα κράτη της Ε. Ε., αναζητώντας κοινά πρότυπα και αποκλίσεις σε θεσμούς και πολιτικές σχετικά με τον σχεδιασμό για τη θρησκεία.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Σάββατο, 27.09.2025 09:00 – 11:00 A2

 Πολεοδομικά εργαλεία και κανονισμοί

▶ Θεματική ενότητα

 Πολιτισμός και τουρισμός ▪ Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές

Ο ρόλος της αγοράς ακινήτων στην προώθηση της ενεργειακής αναβάθμισης κτηρίων [263]

Τριανταφυλλόπουλος Νίκος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη θεσπίζουν φιλόδοξες πολιτικές και μέτρα για την επίτευξη των στόχων για την ενεργειακή αναβάθμιση του κτηριακού αποθέματος. Οι νέες τεχνολογίες αναπτύσσονται ραγδαία, αλλά σημαντικά εμπόδια εμποδίζουν την εφαρμογή τους στο χώρο. Σε αυτή την εργασία, το ζήτημα αυτό διερευνάται και συνδέεται με τη λειτουργία της αγοράς ακινήτων σε κοινωνικά και περιβαλλοντικά ευάλωτες αστικές περιοχές. Υποστηρίζεται ότι για τη λήψη αποφάσεων σχετικά με την ενεργειακή αναβάθμιση των κτιρίων, τόσο από τους ιδιοκτήτες τους όσο και από τους επενδυτές, εκτός από το αναμενόμενο κέρδος από τη μείωση του ενεργειακού κόστους, πρέπει να υπάρχουν απτά οφέλη από την αύξηση της αγοραίας αξίας των κτιρίων και την παραγωγή κεφαλαιακών κερδών. Η ενεργειακή αναβάθμιση ενός κτιρίου αποτελεί μια οικονομική επένδυση σε ένα κεφαλαιουχικό περιουσιακό στοιχείο και οι ενεργειακές πολιτικές είναι πιο αποτελεσματικές όταν τα οφέλη γίνονται απτά και σημαντικά, χρησιμοποιώντας τις δυνάμεις της αγοράς. Για έναν ιδιοκτήτη ή επενδυτή ακινήτων, η αύξηση της αξίας του περιουσιακού στοιχείου αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την επένδυση στην ενεργειακή αναβάθμιση ενός κτηρίου και οι αποφάσεις τους βασίζονται πρωτίστως στα θεμελιώδη στοιχεία της αγοράς ακινήτων, στην ποιότητα της περιοχής στην οποία βρίσκεται, καθώς και στις προσδοκίες τους για αναβάθμιση της περιοχής, οι οποίες ενσωματώνονται στην αγοραία αξία των κτηρίων, και δευτερευόντως στην ενεργειακή απόδοσή τους. Αυτό το γεγονός υποδηλώνει ότι η αγορά ενέργειας υπόκειται στην αγορά ακινήτων. Μια υποβαθμισμένη περιοχή του κέντρου της Αθήνας χρησιμεύει ως μελέτη περίπτωσης. Με βάση δεδομένα έρευνας πεδίου, αναλύονται περιπτώσεις ενεργειακής ανακαίνισης κτιρίων μέσω συμπράξεων δημόσιου-ιδιωτικού τομέα. Οι ευρωπαϊκοί στόχοι για την ενεργειακή αναβάθμιση των κτιρίων μπορούν να αποτελέσουν το όχημα για την προώθηση της αστικής αναγέννησης για την επίτευξη σημαντικών πολλαπλασιαστικών οφελών, την καταπολέμηση της υποβάθμισης περιοχών και την άμβλυση της ενεργειακής φτώχειας.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Σάββατο, 27.09.2025 09:00 – 11:00 A6

 Αστική ανάπτυξη και αγορά ακινήτων

▶ Θεματική ενότητα

 Αστικές αναπλάσεις και διαχείριση ακινήτων ▪ Ενέργεια και χωρικός σχεδιασμός

Πραγματικά δικαιώματα προαίρεσης για ευέλικτη λήψη αποφάσεων στις επενδύσεις Αστικής Ανάπτυξης [22]

Καντιάνης Δημήτριος Δ., Πανεπιστήμιο Αιγαίου
 Κραμποκούκης Θωμάς, Πανεπιστήμιο Δυτ. Μακεδονίας
 Τσιώτας Δημήτριος, Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Σύμφωνα με τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών, έως το 2050, ο αστικός πληθυσμός αναμένεται να αυξηθεί κατά 75% σε 6, 3 δισεκατομμύρια, από 3, 6 δισεκατομμύρια το 2010. Ως αποτέλεσμα, η αύξηση του όγκου της οικοδομικής δραστηριότητας παγκοσμίως θα είναι εξίσου σημαντική, με σχεδόν διπλάσια αναμενόμενη παγκόσμια κατασκευαστική παραγωγή. Οι ασταθείς οικονομικές συνθήκες, συχνά εξαιτίας απρόβλεπτων καταστάσεων ανωτέρας βίας όπως η πανδημία COVID-19, διαμορφώνουν ένα ευρύ φάσμα επιχειρηματικού κινδύνου για τα επενδυτικά σχέδια έντασης κεφαλαίου, όπως είναι τα έργα αστικής ανάπτυξης. Η παραδοσιακή ανάλυση προεξοφλημένων ταμειακών ροών (DCF) για την αξιολόγηση επενδύσεων σε ακίνητα έχει αμφισβητηθεί εδώ και καιρό για την αδυναμία της να υποστηρίξει την ανάγκη για διαχειριστική ευελιξία πέρα από την κλασική αρχική απόφαση του «go/no go», ειδικά όσο πιο μακροχρόνιο και καινοτόμο είναι το αναπτυξιακό έργο. Προερχόμενα από τις χρηματοπιστωτικές αγορές, τα πραγματικά δικαιώματα προαίρεσης (real options) αποτελούν μια ολοένα και ευρύτερα αποδεκτή δυναμική εναλλακτική προσέγγιση έναντι των στατικών DCF υπολογισμών. Ένα πραγματικό δικαίωμα προαίρεσης παρέχει στον επενδυτή το δικαίωμα, χωρίς ουσιαστικά καμία υποχρέωση, της λήψης απόφασης για ένα υποκείμενο περιουσιακό στοιχείο (νέο έργο) μεταγενέστερα από τον αρχικό χρόνο λήψης απόφασης, π. χ., της καθυστέρησης στην επέκταση μιας εμπορικής εγκατάστασης ή ακόμα και της εγκατάλειψης ενός νέου συγκροτήματος κατοικιών πριν από την έναρξη της κατασκευής του. Η αξία μιας τέτοιας δυνατότητας προκύπτει από την εγγενή αβεβαιότητα που σχετίζεται με το υπό εξέταση έργο. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η εφαρμογή της ανάλυσης των πραγματικών δικαιωμάτων προαίρεσης στην αξιολόγηση της χρηματοοικονομικής βιωσιμότητας των επενδύσεων σε έργα αστικής ανάπτυξης προκειμένου να διερευνηθεί το εύρος της δυνατότητας βελτίωσης της διαχειριστικής ευελιξίας στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Για τις αναλύσεις χρησιμοποιούνται τόσο ο τύπος Black-Scholes όσο και η μέθοδος του διωνυμικού πλέγματος (binomial lattice). Τα αποτελέσματα της έρευνας αναλύονται και συγκρίνονται με τις συμβατικές τεχνικές αξιολόγησης. Τα κύρια αναμενόμενα οφέλη από τη χρήση πραγματικών δικαιωμάτων προαίρεσης στην αστική ανάπτυξη, ήτοι η βελτιστοποίηση της λήψης αποφάσεων βάσει εναλλακτικών επιλογών καθώς και η παροχή πρακτικών και ευέλικτων τεχνικών προσαρμογής στους μεταβαλλόμενους εξωτερικούς παράγοντες, καταδεικνύονται από ένα αριθμητικό παράδειγμα εφαρμογής ενός δικαιώματος καθυστέρησης σε ένα πραγματικό έργο κατασκευής ενός νέου εμπορικού κέντρου.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Σάββατο, 27.09.2025 09:00 – 11:00 A6

Αστική ανάπτυξη και αγορά ακινήτων

▶ Θεματική ενότητα

Εξυπνη, βιώσιμη και συμπεριληπτική (χωρίς αποκλεισμούς) ανάπτυξη

Χαρακτηριστικά και παράγοντες του Airbnb στον Δήμο Αθηναίων: Μια χωροχρονική ανάλυση δεδομένων [35]

Κυριακοπούλου-Δελήωργα Μαρία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Μανέτος Παναγιώτης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Καλλιώρας Δημήτρης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Τα καταλύματα Airbnb προσφέρουν σημαντικά οφέλη (όπως εισόδημα, αναβάθμιση κτιρίων, τουριστική ώθηση). Ωστόσο, υφίστανται ενδεχόμενες αρνητικές επιδράσεις στα εισοδήματα των οικοδεσποτών, λόγω υπερσυγκέντρωσης προσφοράς, εποχικότητας και κανονιστικών παρεμβάσεων. Η παρούσα μελέτη διερευνά τη χωροχρονική μεταβολή των παραγόντων που επηρεάζουν τα εισοδήματα των οικοδεσποτών Airbnb στον Δήμο Αθηναίων, κατά τα έτη 2015, 2017 και 2019. Η ανάλυση επικεντρώνεται στο μήνα Μάρτιο των προαναφερθέντων ετών, επιλογή που έγινε τυχαία, δεδομένου ότι η Αθήνα έχει πλέον αναδειχθεί ως αστικός προορισμός καθ' όλη τη διάρκεια του έτους και έχει χαρακτηριστεί, από επιστήμονες, ως «θαύμα» της τουριστικής βιομηχανίας. Στο πλαίσιο της μελέτης, εφαρμόζεται η μέθοδος της Γεωγραφικά Σταθμισμένης Παλινδρόμησης Πολλαπλής Κλίμακας (MGWR) για να εντοπισθούν και να αναλυθούν οι χωρικοί παράγοντες που επηρεάζουν τα έσοδα από βραχυχρόνιες μισθώσεις, αξιοποιώντας δεδομένα στο περιβάλλον των λογισμικών GIS και MGWR έκδοσης 2.2. Η έμφαση στις χωρικές διαφοροποιήσεις φιλοδοξεί να αναδείξει τις τοπικές δυναμικές του φαινομένου εντός του Δήμου Αθηναίων.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Σάββατο, 27.09.2025 09:00 – 11:00 A6

Αστική ανάπτυξη και αγορά ακινήτων

▶ Θεματική ενότητα

Αστικές αναπλάσεις και διαχείριση ακινήτων ▪ Ψηφιακές Υποδομές, Καινοτόμες Εφαρμογές, Ανάλυση Μεγάλων Δεδομένων και Χωρικός Σχεδιασμός

Εξάπλωση καταλυμάτων βραχυχρόνιας μίσθωσης και μεταβολές αξιών γης: Το παράδειγμα της Θεσσαλονίκης [106]

Παπαδημητρίου Μαρία, *Πανεπιστήμιο Αιγαίου*
 Γουρζής Κώστας, *Πανεπιστήμιο Αιγαίου*
 Ψαρολόγος Δημήτρης, *Πανεπιστήμιο Αιγαίου*
 Γκιάλης Στέλιος, *Πανεπιστήμιο Αιγαίου*

Στόχος της εργασίας είναι να συνεισφέρει στην κατανόηση της αλληλεπίδρασης μεταξύ βραχυχρόνιων μισθώσεων, ξενοδοχειακών κλινών και αξιών γης, παρέχοντας χρήσιμα εργαλεία για τον χωρικό σχεδιασμό και τη λήψη αποφάσεων σε επίπεδο πολιτικής. Ο εξευγενισμός, η τουριστικοποίηση και εξάπλωση των βραχυχρόνιων μισθώσεων (BM) αποτελούν κρίσιμες διαδικασίες των σύγχρονων πόλεων που οδηγούν σε, συχνά ριζική, αναδιαμόρφωση του αστικού τοπίου. Αυτές οι αλληλοσυσχετιζόμενες δυναμικές και τάσεις επηρεάζουν την κοινωνική και οικονομική σύνθεση των πόλεων, προκαλώντας αύξηση των ενοικίων και μεταβολές στις αξίες γης, καθιστώντας επιτακτική την ανάγκη για ρύθμιση και βιώσιμες πολιτικές στέγασης. Η παρούσα μελέτη στηρίζει σε μικτές μεθόδους έρευνας και εξετάζει τη διαχρονική εξάπλωση των καταλυμάτων BM, μέσω πλατφορμών τύπου Airbnb, στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Θεσσαλονίκης (ΠΣΘ) την περίοδο 2018-2025, και τη συσχέτισή τους με τις υφιστάμενες ξενοδοχειακές κλίνες και τις μεταβολές στις αξίες γης. Με τη χρήση Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών (GIS) και χωρικών αναλυτικών μεθόδων, όπως ο δείκτης Location Quotient (LQ), η Ανάλυση Χωρικών Θερμών Σημείων (Hotspot Analysis) και η Χωρική Αυτοσυσχέτιση (Moran's I), διερευνάται η γεωγραφική κατανομή των καταλυμάτων και η επίδρασή τους στις τιμές ενοικίων και πώλησης ακινήτων. Τα καταλύματα BM παρουσιάζουν υπερσυγκέντρωση στο κέντρο της πόλης, με ιδιαίτερη έμφαση στις περιοχές/γειτονιές του Βαρδάρη, της Αγίας Σοφίας, της Αριστοτέλους και στα Λαδάδικα. Ο LQ αναδεικνύει περιοχές ακραίας υπερσυγκέντρωσης, ενώ η ανάλυση Hotspot επιβεβαιώνει την ύπαρξη «θερμών σημείων» γύρω από το ιστορικό κέντρο. Οι ποιοτικές συνεντεύξεις με πληροφοριοδότες προσθέτουν σημαντικές πληροφορίες για κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις στην πόλη, όπως η αύξηση των ενοικίων, οι αλλαγές των χρήσεων γης και η μεταβολή της κοινωνικής σύνθεσης των γειτονιών. Η έρευνα επιβεβαιώνει ότι η άνοδος των βραχυχρόνιων μισθώσεων συνδέεται με τον τουριστικό εξευγενισμό (tourism gentrification) και την αύξηση της κερδοσκοπίας στην αγορά ακινήτων και τα ευρήματα υπογραμμίζουν την ανάγκη για ολοκληρωμένες πολιτικές διαχείρισης που θα διασφαλίζουν τη βιώσιμη ανάπτυξη των πόλεων, διατηρώντας την κοινωνική συνοχή και την προσιτή κατοικία.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Σάββατο, 27.09.2025 09:00 – 11:00 A6

 Αστική ανάπτυξη και αγορά ακινήτων

▶ Θεματική ενότητα

 Αστικές αναπλάσεις και διαχείριση ακινήτων ▪ Περιφερειακή ανάπτυξη-χωρικές ανισότητες ▪ Τουριστική ανάπτυξη και χωρικός σχεδιασμός

Η Μεταρρύθμιση του Ελληνικού Κτηματολογίου υπό Οικονομικούς Περιορισμούς και Εξωτερική Πίεση την Περίοδο 2009–2018 [80]

Μπαλλά Ευαγγελία, *University of Twente*

Η δημιουργία κτηματολογικών συστημάτων αποτελεί σύνθετη μεταρρύθμιση, με στόχο την νομική ασφάλεια των εμπράγματων συναλλαγών και την ασφάλεια ιδιοκτησίας της γης. Η τελευταία επηρεάζεται από θεσμικές παρεμβάσεις και εξωγενή γεγονότα (Antonio et al., 2016; Prindex, 2024). Παρά τη σημασία τους, υπάρχει κενό στη βιβλιογραφία για τις επιπτώσεις των κρίσεων στην εξέλιξή τους και στην ασφάλεια ιδιοκτησίας της γης. Η Ελλάδα, η οποία αντιμετώπισε την κρίση δημόσιου χρέους της ευρωζώνης το 2009, προσφέρει χαρακτηριστική περίπτωση. Η παρούσα εισήγηση εξετάζει τη μεταρρύθμιση του Κτηματολογίου στην Ελλάδα, με έμφαση στη θεσμική της εξέλιξη και τις επιδράσεις της κρίσης. Υιοθετείται ιστορική νεοθεσμική προσέγγιση και πολυθεματικό θεωρητικό πλαίσιο που συνδυάζει την έννοια της «αλλαγής τρίτης τάξης» (Tsoukas, 2012), τα «δύστροπα προβλήματα» πολιτικής (Rittel & Webber, 1973) και την έννοια των «πλαισιώσεων» (Schön & Rein, 1994). Η εμπειρική ανάλυση βασίζεται σε πρωτογενές (συνεντεύξεις) και δευτερογενές υλικό (νομοθεσία, επίσημα έγγραφα, δημοσιεύματα), εστιάζοντας σε κρίσιμες καμπές από τη δεκαετία του 1990 έως το 2018. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην περίοδο της κρίσης, όπου η εξωτερική πίεση και οι όροι των Μνημονίων λειτούργησαν ως καταλύτες επιτάχυνσης της διαδικασίας. Η έρευνα αναδεικνύει ότι το Ελληνικό Κτηματολόγιο αποτελεί μεταρρύθμιση τρίτης τάξης με υψηλό βαθμό πολυπλοκότητας και συγκρουσιακότητας, χαρακτηριστικά που την καθιστούν «δύστροπο πρόβλημα» δημόσιας πολιτικής. Η κρίση οδήγησε στην κατάρρευση του υποδείγματος (Hogan, 2019) των υφιστάμενων συστημάτων δημοσιότητας εμπραγμάτων δικαιωμάτων ως μη βιώσιμων για την εξυπηρέτηση των δημοσιονομικών αναγκών της χώρας και τη διευκόλυνση της μετάβασης σε νέο αναπτυξιακό μοντέλο που ευνοεί τις άμεσες ξένες επενδύσεις και την οικονομική ανάπτυξη, οδηγώντας στην ιδεολογική εδραίωση (Hogan, 2019) της μεταρρύθμισης του Κτηματολογίου. Τέλος, η έρευνα υπογραμμίζει ότι η κατανόηση της φύσης της μεταρρύθμισης ως δύστροπου προβλήματος αποτελεί αναγκαίο προαπαιτούμενο για τη διατύπωση μελλοντικών προτάσεων και αναδεικνύει την ανάγκη για ευέλικτες και συμμετοχικές διαδικασίες που προσαρμόζονται σε συνθήκες αβεβαιότητας και συγκρουσιακότητας, καθώς και για την επίτευξη συναινέσεων τόσο στον ορισμό του προβλήματος όσο και στον στόχο των μεταρρυθμίσεων.

► Πρόγραμμα παρουσίασης

 Σάββατο, 27.09.2025 09:00 – 11:00 A6

 Αστική ανάπτυξη και αγορά ακινήτων

► Θεματική ενότητα

 Αστικές αναπλάσεις και διαχείριση ακινήτων ▪ Οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή ▪ Πολυ-κρίσεις (poly-crisis), ανισότητες (χωρικές-περιβαλλοντικές, οικονομικο-κοινωνικές, κλπ.) και σχεδιασμός

Η Μεταρρύθμιση του Ελληνικού Κτηματολογίου υπό Συνθήκες Κρίσης: Θεσμικές Αντιπαραθέσεις, Εξωτερικές Πιέσεις και Πλαισιώσεις Πολιτικής [81]

Μπαλλά Ευαγγελία, *University of Twente*

Η ανάπτυξη κτηματολογικών συστημάτων είναι μια περίπλοκη διαδικασία που αντικατοπτρίζει τις κοινωνικές, θεσμικές, νομικές και οικονομικές συνθήκες κάθε χώρας. Η προτεινόμενη εισήγηση εξετάζει τη μεταρρύθμιση του Ελληνικού Κτηματολογίου, εστιάζοντας στον τρόπο με τον οποίο οι διαφορετικοί εμπλεκόμενοι θεσμικοί δρώντες – εγχώριοι και διεθνείς – αντιλήφθηκαν το πρόβλημα και προώθησαν λύσεις υπό συνθήκες κρίσης και δημοσιονομικής προσαρμογής. Η μελέτη συμβάλει στην βιβλιογραφία διαχείρισης γης αξιοποιώντας θεωρητικές έννοιες από την πολιτική επιστήμη όπως η πλαισίωση, ο ορισμός προβλημάτων δημόσιας πολιτικής, οι δυσεπίλυτες αντιπαραθέσεις, η εξωτερική ενδυνάμωση των δρώντων και η θεσμική πολυπλοκότητα των μεταρρυθμίσεων γης. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στον ρόλο της αιρεσιμότητας πολιτικής, ως βασικό μηχανισμό επιβολής μεταρρυθμίσεων υπό συνθήκες εξωτερικής πίεσης. Η έρευνα υιοθετεί μια ποιοτική προσέγγιση, χρησιμοποιώντας πρωτογενή και δευτερογενή δεδομένα για να αναδείξει τις διαφορετικές πλαισιώσεις και τις θεσμικές αντιπαραθέσεις. Η ανάλυση των διαφορετικών πλαισιώσεων αποκαλύπτει δυσεπίλυτες πολιτικές αντιπαραθέσεις. Η μεταρρύθμιση του Κτηματολογίου, όπως προσεγγίστηκε από τους εγχώριους θεσμικούς δρώντες, χαρακτηρίζεται ήδη από την έναρξή της τη δεκαετία του 1990 από δύο αντικρουόμενες πλαισιώσεις ως προς τον ορισμό του προβλήματος και τη λύση του: την τεχνική πλαισίωση και τη νομική πλαισίωση. Τα προγράμματα δημοσιονομικής προσαρμογής ανέδειξαν την ολοκλήρωση του Κτηματολογίου ως προϋπόθεση οικονομικής ανάκαμψης και μετάβασης σε ένα παραγωγικό μοντέλο που βασίζεται σε επενδύσεις στηριζόμενες στη νομική ασφάλεια των συναλλαγών, στις ιδιωτικοποιήσεις και την αύξηση των δημοσίων εσόδων μέσω των έγγειων φόρων και των εσόδων από τις εμπράγματα συναλλαγές. Η οικονομική κρίση και η εξωτερική πίεση λειτούργησαν ως καταλύτες που αναδιαμόρφωσαν τη δυναμική των θεσμικών δρώντων, επιταχύνοντας θεσμικές αλλαγές που διαφορετικά θα αντιμετώπιζαν παρατεταμένη αντίσταση. Η ανάλυση καλύπτει την περίοδο από την έναρξη της μεταρρύθμισης στα μέσα της δεκαετίας του 1990 έως και τα χρόνια της οικονομικής κρίσης, εστιάζοντας στις διαφορετικές πλαισιώσεις του προβλήματος που διαμορφώθηκαν από την αρχή και εξελίχθηκαν στο χρόνο. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην περίοδο της κρίσης και στο πώς οι συνθήκες αιρεσιμότητας και εξωτερικής πίεσης επηρέασαν τη δυναμική των θεσμικών δρώντων και των υφιστάμενων πλαισιώσεων. Η έρευνα συμβάλλει στην κατανόηση του πώς οι εξωτερικές πιέσεις και οι εσωτερικές θεσμικές αντιπαραθέσεις επηρεάζουν την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων διαχείρισης γης, παρέχοντας χρήσιμα συμπεράσματα για ανάλογες περιπτώσεις διεθνώς.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Σάββατο, 27.09.2025 09:00 – 11:00 A6

 Αστική ανάπτυξη και αγορά ακινήτων

▶ Θεματική ενότητα

 Αστικές αναπλάσεις και διαχείριση ακινήτων ▪ Πολυ-κρίσεις (poly-crisis), ανισότητα (χωρικές-περιβαλλοντικές, οικονομικο-κοινωνικές, κλπ.) και σχεδιασμός

Κοινότητες Πρακτικής στο Θαλάσσιο Χωροταξικό Σχεδιασμό: Προκλήσεις και προοπτικές για την Ελλάδα [253]

Ποζουκίδου Γεωργία, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*
 Ιστορίου Θεοδώρα, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*
 Κωστοπούλου Θεώνη, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*
 Παπαγεωργίου Μαριλένα, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*

Οι Κοινότητες Πρακτικής (Communities of Practice) αποτελούν μια νέα και αναδυόμενη τάση διεθνώς. Πρόκειται για συλλογικά σχήματα τα οποία λειτουργούν ως πεδίο επικοινωνίας, ανταλλαγής τεχνογνωσίας και εξειδικευμένων γνώσεων, με απώτερο σκοπό την εύρεση και συνδιαμόρφωση κοινά αποδεκτών λύσεων, με πρακτική εφαρμογή σε κρίσιμα και επιτακτικά θέματα που ανακύπτουν σε μια περιοχή αλλά και κοινωνία. Αν και οι Κοινότητες Πρακτικής προσομοιάζουν με δίκτυα συνεργασίας ή και με ad hoc ομάδες εργασίας, στην πράξη αυτό που τις διαφοροποιεί είναι η κοινή αποστολή και η αμοιβαιότητα μεταξύ των μελών, καθώς και η επικέντρωση στο συλλογικό και κοινό συμφέρον. Η παρούσα εργασία, αφού αναλύσει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τη φιλοσοφία των Κοινοτήτων Πρακτικής, επιχειρεί να εξετάσει τη χρησιμότητά τους στο πλαίσιο του Θαλάσσιου Χωροταξικού Σχεδιασμού (ΘΧΣ). Καταγράφει τις υφιστάμενες και αναδυόμενες Κοινότητες Πρακτικής ΘΧΣ στον ευρωπαϊκό χώρο, και επιχειρεί να αναδείξει τα οφέλη και τις προοπτικές για τα δεδομένα της Ελλάδας. Βασική διαπίστωση της εργασίας είναι ότι στην Ελλάδα, Κοινότητες Πρακτικής μπορούν και πρέπει να αναδυθούν τόσο σε επίπεδο Θαλάσσιων Χωρικών Ενοτήτων (ΘΧΕ), όσο και σε υποπεριφερειακό ή/και τοπικό επίπεδο. Και στα δύο επίπεδα, η διακυβέρνηση και ο χωροταξικός σχεδιασμός της χώρας εμφανίζει εξαιρετική πολυπλοκότητα (σε σχέση με τη στεριά), ενώ επίσης δεν υπάρχουν εδραιωμένα σχήματα συνεργασίας και αλληλεπίδρασης μεταξύ των εκάστοτε διακυβευματιών. Άλλωστε, οι εξελίξεις στο ελληνικό θαλάσσιο χώρο αναμένεται να είναι ραγδαίες στο άμεσο μέλλον, με αυξανόμενες πιέσεις για χωροθετήσεις χρήσεων και δραστηριοτήτων. Αυτό σημαίνει ότι η εύρεση βέλτιστων λύσεων και πρακτικών, που θα υπηρετούν εκτός από τα ιδιωτικό και το δημόσιο συμφέρον, ενώ επίσης θα συμμορφώνονται και με τις σύγχρονες τάσεις και τις τρέχουσες πολιτικές (π.χ. ευρωπαϊκή πράσινη συμφωνία) είναι εκτός από επιτακτική και αναγκαία. Στο πλαίσιο αυτό, οι Κοινότητες Πρακτικής μπορούν να παίξουν ουσιαστικό ρόλο, καθώς μπορούν να διασφαλίσουν την ενεργοποίηση του κατάλληλου ανθρώπινου κεφαλαίου, ενώ επίσης μπορούν να εξασφαλίσουν τη συμπερίληψη (inclusiveness) καθώς και τη δίκαιη μετάβαση (just and fair transition) στο θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό. Έχοντας πετύχει τα παραπάνω, διασφαλίζεται εν τέλει και η εφαρμογή του εκάστοτε σχεδιασμού.

► Πρόγραμμα παρουσίασης

 Σάββατο, 27.09.2025 09:00 – 11:00 B2

 [Θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός](#)

► Θεματική ενότητα

 Θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός ▪ Συμμετοχικός σχεδιασμός και χωρική διακυβέρνηση

Θαλάσσιος Χωροταξικός Σχεδιασμός και Δεξιότητες: Παρακολούθηση και αξιολόγηση για την πράσινη και ψηφιακή μετάβαση των λιμένων [69]

Μποϊλέ Μαρία, Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Πέρρα Βασιλική-Μαρία, Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Η πράσινη και ψηφιακή μετάβαση είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την περαιτέρω ανάπτυξη της λιμενικής βιομηχανίας, καθώς και για τη βελτίωση των διαδικασιών διακυβέρνησης στο πλαίσιο του Θαλάσσιου Χωροταξικού Σχεδιασμού (ΘΧΣ). Στο πλαίσιο αυτό, το παρόν άρθρο διερευνά τις δεξιότητες που απαιτούνται για την υλοποίηση της μετάβασης αυτής, αναδεικνύοντας το ρόλο του ΘΧΣ στην συστηματική παρακολούθηση και αξιολόγηση τους για την αξιοποίησή τους στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και χάραξης πολιτικής. Αρχικά, καταγράφηκαν οι τεχνολογίες που υποστηρίζουν το «πρασίνισμα» και τον ψηφιακό μετασχηματισμό των λιμένων. Στη συνέχεια, αναλύθηκαν μέσω έρευνας ερωτηματολογίων οι απαιτούμενες δεξιότητες και τα επαγγελματικά προφίλ, λαμβάνοντας υπόψη τόσο τις τρέχουσες όσο και τις μελλοντικές ανάγκες του τομέα. Η έρευνα απευθύνθηκε σε φορείς της λιμενικής βιομηχανίας, συμπεριλαμβανομένων μεταξύ άλλων ναυτιλιακών εταιρειών και εταιρειών εφοδιαστικής αλυσίδας. Τα αποτελέσματα αναδεικνύουν τα κενά και τις ελλείψεις δεξιοτήτων, καθώς και την ανάγκη συστηματικής παρακολούθησής και αξιολόγησής τους μέσω του ΘΧΣ. Στο πλαίσιο αυτό, προτείνονται μηχανισμοί παρακολούθησης και αξιολόγησής τους με στόχο την ενίσχυση της σύνδεσης της γαλάζιας με τη «χερσαία» οικονομία και την υποστήριξη της πράσινης και ψηφιακής μετάβασης των λιμένων. Η προσέγγιση αυτή συμβάλλει στην επίτευξη συναφών εθνικών και ευρωπαϊκών στόχων πολιτικής, προσφέροντας ένα καινοτόμο πλαίσιο για την ενσωμάτωση κοινωνικοοικονομικών δεδομένων και στοιχείων διακυβέρνησης στον σχεδιασμό του θαλάσσιου χώρου. Η καινοτομία της μελέτης αυτής έγκειται στη σύνδεση της ανάπτυξης «γαλάζιων» δεξιοτήτων με τα εργαλεία ΘΧΣ, προσφέροντας πρακτικές κατευθύνσεις για τη βελτίωση της διακυβέρνησης και την επιτάχυνση της ενεργειακής και ψηφιακής αναβάθμισης των ελληνικών λιμένων.

► Πρόγραμμα παρουσίασης

Σάββατο, 27.09.2025 09:00 – 11:00 B2

[Θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός](#)

► Θεματική ενότητα

Θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός ▪ Οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή ▪ Χωρικός σχεδιασμός και παράκτιος χώρος

Ζητήματα τρωτότητας του θαλάσσιου και παράκτιου χώρου έναντι φυσικών και τεχνολογικών καταστροφών: Ο ρόλος του Θαλάσσιου Χωροταξικού Σχεδιασμού (ΘΧΣ) [244]

Κωστοπούλου Θεώνη, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*

Παπαγεωργίου Μαριλένα, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*

Ο θαλάσσιος και παράκτιος χώρος γίνεται όλο και πιο ευάλωτος/εκτεθειμένος σε φυσικούς και τεχνολογικούς κινδύνους που συχνά καταλήγουν σε καταστροφές, τόσο λόγω της επιτάχυνσης της κλιματικής αλλαγής όσο και λόγω της προόδου της τεχνολογίας που οδηγεί σε αύξηση των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων που λαμβάνουν χώρα στον ευαίσθητο αυτό χώρο. Το παρόν άρθρο εξετάζει και κατηγοριοποιεί τους κυριότερους κινδύνους ανάλογα με την προέλευσή τους (στεριά ή θάλασσα), τη φύση τους (φυσικοί ή ανθρωπογενείς) και το είδος των επιπτώσεων που μπορούν να επιφέρουν στο χώρο που θα συμβούν (υλικές, κοινωνικές, οικονομικές, περιβαλλοντικές). Παράλληλα αναλύει το ρόλο του χωροταξικού σχεδιασμού στην αντιμετώπιση αυτών των κινδύνων μέσα από την υπάρχουσα βιβλιογραφία. Μέσα από την έρευνα που πραγματοποιήθηκε φαίνεται ότι ο χωροταξικός σχεδιασμός μπορεί να αποτελέσει εργαλείο για την πρόληψη και αντιμετώπιση μεγάλου αριθμού κινδύνων, αλλά αν και πολλοί από αυτούς επηρεάζουν και το θαλάσσιο χώρο, δεν έχουν μελετηθεί ακόμη επαρκώς μέσα από τη σκοπιά του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού. Το άρθρο καταλήγει ότι οι σημαντικότεροι και συχνότεροι κίνδυνοι τους οποίους οφείλει κατά προτεραιότητα να λάβει υπόψη ο ΘΧΣ συμπεριλαμβάνουν τις παράκτιες πλημμύρες (είτε από στεριά είτε από θάλασσα), τα τσουνάμι, αλλά και τα ατυχήματα στις θαλάσσιες μεταφορές και δραστηριότητες, ανταποκρινόμενος έτσι σε ένα μεγάλο εύρος κατηγοριών κινδύνων (δηλ. φυσικοί και ανθρωπογενείς κίνδυνοι προερχόμενοι είτε από τη στεριά είτε από τη θάλασσα). Τέλος, προτείνεται όχι μόνο η ενσωμάτωση της ανάλυσης ρίσκου στο ΘΧΣ αλλά και μια ολοκληρωμένη διαχείριση του παράκτιου και θαλάσσιου χώρου που θα λαμβάνει υπόψη τις αλληλεπιδράσεις στεριάς και θάλασσας.

► Πρόγραμμα παρουσίασης

Σάββατο, 27.09.2025 09:00 – 11:00 B2

Θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός

► Θεματική ενότητα

Θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός ▪ Χωρική ανθεκτικότητα και προσαρμογή σε κλιματικούς και άλλους κινδύνους ▪ Χωρικός σχεδιασμός και παράκτιος χώρος ▪ Χωρικός σχεδιασμός-κλιματική αλλαγή

Μελέτη της δομής και των χωρικών δυναμικών του δικτύου ακτοπλοϊκών μεταφορών της Ελλάδας [31]

Βομβά Μαριάννα, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Τσιώτας Δημήτριος, Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η έντονη νησιωτικότητα της Ελλάδας καθιστά επιτακτική την ανάγκη ανάπτυξης και διατήρησης ενός εκτενούς, αποδοτικού και συνεκτικού δικτύου ακτοπλοϊκών μεταφορών. Το δίκτυο αυτό εξυπηρετεί τις ανάγκες σύνδεσης των νησιών, τόσο μεταξύ τους όσο και με την ηπειρωτική χώρα, συμβάλλοντας παράλληλα στην οικονομική ανάπτυξη, σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Στο πλαίσιο αυτό, η αποτελεσματική λειτουργία του Ελληνικού Ακτοπλοϊκού Δικτύου (Greek Maritime Network – GMN) προκύπτει καθοριστικής σημασίας, καθώς επηρεάζει τόσο την οικονομική δραστηριότητα όσο και την κοινωνική συνοχή των νησιωτικών περιοχών. Το παρόν άρθρο εστιάζει στη μελέτη της δομής και των χωρικών δυναμικών του GMN, με χρήση της ανάλυσης σύνθετων (πολύπλοκων) δικτύων (complex network analysis). Η ανάλυση του GMN πραγματοποιείται δίχως να λαμβάνεται υπόψη η μεταβλητότητα του εν λόγω δικτύου λόγω εποχικότητας και επιτρέπει την χαρτογράφηση των συνδέσεων (δρομολογίων) μεταξύ των κόμβων (λιμένων) του δικτύου και τη μελέτη των δομικών και λειτουργικών του χαρακτηριστικών, όπως η κεντρικότητα, η συνδεσιμότητα και η ανθεκτικότητα. Τα αποτελέσματα αναδεικνύουν σημαντικές ιδιότητες του δικτύου, οι οποίες είναι δυνατό να υποκινήσουν μηχανισμούς περιφερειακής ανάπτυξης, αλλά ανιχνεύουν και πιθανές αδυναμίες που δύναται να επηρεάσουν την αποδοτικότητα του δικτύου και τη συνακόλουθη συμβολή του στην περιφερειακή και χωρική ανάπτυξη της Ελλάδας. Με τη μοντελοποίηση και την ανάλυση του GMN, το άρθρο αποσκοπεί να συνεισφέρει στη βαθύτερη, ενόργανη (βασιζόμενη σε στοιχεία, δείκτες και μετρικές), γνώση της ακτοπλοϊκής αγοράς της χώρας, προσφέροντας μεθοδολογικά εργαλεία που διευκολύνουν τη διαδικασία λήψης αποφάσεων και στοχεύουν στην ενίσχυση της συνδεσιμότητας και της ανθεκτικότητας του θαλάσσιου εθνικού μεταφορικού χώρου. Επιπλέον, αποσκοπεί να παρακινήσει για περαιτέρω έρευνα σχετικά με την ανάπτυξη των ακτοπλοϊκών μεταφορών, με γνώμονα τη βελτίωση της προσβασιμότητας, τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων και την ενίσχυση της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής της χώρας.

► Πρόγραμμα παρουσίασης

Σάββατο, 27.09.2025 09:00 – 11:00 B2

[Θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός](#)

► Θεματική ενότητα

Περιφερειακή ανάπτυξη-χωρικές ανισότητες ▪ Χωρικός σχεδιασμός και νησιωτικότητα

Θαλάσσιος Χωροταξικός Σχεδιασμός και Λιμενικές Υποδομές. Η περίπτωση της Ελλάδας [128]

Κατράδη Αντωνία, Μηχ. ΧΠΠΑ, MSc EMΠ

Η ζήτηση για ανάπτυξη δραστηριοτήτων και η χωροθέτηση χρήσεων στον θαλάσσιο και παράκτιο χώρο, είναι υψηλή, ενώ αναμένεται να αυξηθεί παραπάνω μελλοντικά. Ο Θαλάσσιος Χωροταξικός Σχεδιασμός (Θ. Χ. Σ.), συμβάλλει στην ορθολογική οργάνωση των χρήσεων, καθώς και στις μεταξύ τους σχέσεις. Οι λιμενικές υποδομές καθίστανται βασικές παράμετροι στη λήψη των αποφάσεων, κατά την εκπόνηση στρατηγικών και χωροταξικών σχεδίων. Ο Θ. Χ. Σ. θα αποτελέσει εργαλείο ανάπτυξης για την εξέλιξη των λιμενικών υποδομών, ενώ παράλληλα θα οδηγήσει στη βιώσιμη διαχείριση τους, και στη μείωση των πιέσεων μεταξύ της αλληλοεπίδρασης ξηράς – θάλασσας. Εντός των εθνικών χωρικών υδάτων της Ελλάδας, παρατηρείται πλήθος πλοίων/σκαφών, ενώ για την εξυπηρέτησή τους, απαιτείται η κατασκευή σύγχρονων λιμενικών υποδομών. Η σημασία της ελληνικής ναυτιλίας είναι εξαιρετικά σημαντική, δίνοντας έμφαση στην προσπάθεια ένταξης της Ελλάδας στις Θαλάσσιες Οδούς και στην ενίσχυση της ως «ναυτική χώρα». Κύριοι στόχοι είναι η στήριξη της εσωτερικής ναυτιλίας και η αναδιάρθρωση του λιμενικού συστήματος για την εξυπηρέτηση της νησιωτικότητας, η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του συνόλου των λιμένων και η αναβάθμιση του επιπέδου τους στο διεθνές σύστημα θαλάσσιων μεταφορών. Οι λιμενικές υποδομές του θαλάσσιου τουρισμού, διαφοροποιούνται ως προς τον σχεδιασμό, το μέγεθος, τα χαρακτηριστικά των πλοίων/σκαφών κ.ά. Σημαντική παράμετρο για την ανάπτυξη του θαλάσσιου τουρισμού είναι η ύπαρξη κατάλληλων τουριστικών λιμενικών υποδομών, με στόχο τη θαλάσσια αναψυχή. Όσον αφορά τους υφιστάμενους ελληνικούς τουριστικούς λιμένες, η συνολική δυναμικότητα, είναι περιορισμένη, έναντι της μεγάλης ζήτησης για θέσεις ελλιμενισμού, με συνέπεια την προτίμηση λιμένων, άλλων ανταγωνιστικών χωρών. Συμπερασματικά, στόχος είναι η παρουσίαση των οφελών που προκύπτουν από τον Θ. Χ. Σ., στις λιμενικές υποδομές. Η ανάλυση έχει προκύψει από την καταγραφή και την έρευνα των τομέων του Θ. Χ. Σ., των λιμενικών υποδομών, της ναυτιλίας, του θαλάσσιου τουρισμού κ. ά., ενώ γίνεται σε δύο σκέλη. Αρχικά αναφέρονται τα οφέλη του Θ. Χ. Σ. ως στρατηγικό εργαλείο για την ανάπτυξη, τον εκσυγχρονισμό και την ορθή λειτουργία των ελληνικών λιμενικών υποδομών. Στη συνέχεια, στο δεύτερο σκέλος, παρουσιάζονται καλές πρακτικές, πρωτοβουλίες και ευκαιρίες του Θ. Χ. Σ., προς ανάπτυξη των ελληνικών λιμενικών υποδομών, οι οποίες θα μπορούσαν να αποτελέσουν κινητήριες δυνάμεις υιοθέτησης, για την αποτελεσματικότερη βιώσιμη διαχείριση των λιμένων, τη μείωση των πιέσεων, τη δημιουργία συνεργασιών κ. ά. .

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Σάββατο, 27.09.2025 09:00 – 11:00 B2

 [Θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός](#)

▶ Θεματική ενότητα

 Θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός ■ Χωρικός σχεδιασμός και νησιωτικότητα ■ Χωρικός σχεδιασμός και παράκτιος χώρος

Η σημασία του χωροταξικού σχεδιασμού στην ανάπτυξη των ιχθυοκαλλιεργειών στην Ελλάδα και ο ρόλος του κλάδου στο σύγχρονο επιχειρησιακό περιβάλλον. [67]

Καραμπατζάκη Θεοφάνια, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Γουργιώτης Ανέστης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Πετρίδης Φίλιππος, Περιβαλλοντολόγος – Ιχθυολόγος
 Μαρκάκης Ισίδωρος, Γεωπόνος
 Μπαϊραμίδης Στέλιος, Περιβαλλοντολόγος – Ιχθυολόγος
 Πέτσα Κατερίνα, Γεωγράφος
 Τουλουπάκη Ελεάνα, Περιβαλλοντολόγος – Ιχθυολόγος

Ο κλάδος των ιχθυοκαλλιεργειών συνιστά έναν από τους πιο δυναμικούς της ελληνικής οικονομίας, προσφέροντας σημαντικές προοπτικές ανάπτυξης, λόγω του συγκριτικού πλεονεκτήματος της χώρας σε θαλάσσιους πόρους, εκτεταμένη ακτογραμμή και ιδανικές θαλάσσιες συνθήκες. Η σημασία του ενισχύεται από τον ρόλο που διαδραματίζει τόσο στην εθνική όσο και στις τοπικές οικονομίες. Αποτελεί σημαντικό παραγωγικό κλάδο της χώρας, με την πλειονότητα της παραγωγής να προορίζεται για εξαγωγές σε διεθνείς αγορές, έχοντας θετική επίδραση στο εθνικό εμπορικό ισοζύγιο. Παράλληλα, συμβάλλει στη δημιουργία θέσεων εργασίας σε παράκτιες και απομακρυσμένες περιοχές, ενισχύοντας την τοπική οικονομία και κοινωνική συνοχή. Η ομαλή και αποδοτική λειτουργία των ιχθυοκαλλιεργειών βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στο Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Υδατοκαλλιέργειες (ΕΠΧΣΑΑ-Υ). Ωστόσο, το ΕΠΧΣΑΑ-Υ παρουσιάζει σημαντικές αδυναμίες και καθυστερήσεις στην εφαρμογή του λόγω χρονοβόρων διοικητικών διαδικασιών. Αυτές οι καθυστερήσεις αποτελούν έναν κρίσιμο αρνητικό παράγοντα για την ανάπτυξη του κλάδου, καθώς λειτουργούν αποτρεπτικά στην προσέλκυση επενδύσεων. Η ανάγκη για επικαιροποίηση κρίνεται επιτακτική για την επίτευξη των διαδικασιών, την εναρμόνιση με τις ευρωπαϊκές πολιτικές και την διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξής του. Στόχος της παρούσας μελέτης είναι η ανάδειξη της σημασίας του χωρικού σχεδιασμού στην ανάπτυξη των ιχθυοκαλλιεργειών στην Ελλάδα και την εκτίμηση του οικονομικού και κοινωνικού αποτυπώματος του κλάδου, αξιοποιώντας την έως σήμερα εμπειρία από την εφαρμογή του πλαισίου.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Σάββατο, 27.09.2025 09:00 – 11:00 B2

 Θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός

▶ Θεματική ενότητα

 Οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή ▪ Παραγωγικές δραστηριότητες και Οργανωμένοι υποδοχείς ▪ Στρατηγικός Σχεδιασμός και Γεωπολιτική ▪ Χωρικός σχεδιασμός και παράκτιος χώρος

Το δικαίωμα των προσφύγων στην ενέργεια. Κοινωνικοχωρική μελέτη σε δομές φιλοξενίας–καμπς στη Θεσσαλονίκη [50]

Τσαβδάρου Χάρης, Πανεπιστήμιο του Άμστερνταμ
Καϊκα Μαρία, Πανεπιστήμιο του Άμστερνταμ

Οι προσφυγικοί πληθυσμοί είναι ευάλωτοι στην φτώχεια, συμπεριλαμβανομένης της στεγαστικής και ενεργειακής φτώχειας. Ένα σύνολο από κατευθύνσεις και οδηγίες προτείνονται από διεθνείς οργανισμούς για την πρόσβαση σε επαρκή ενέργεια και σε φιλικές προς το περιβάλλον πηγές ενέργειας για εκτοπισμένους πληθυσμούς που κατοικούν σε προσφυγικά καμπς. Παρόλο που υπάρχουν τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο σημαντικές μελέτες που εξετάζουν την σύνδεση της στεγαστικής και ενεργειακής φτώχειας για τους ντόπιους πληθυσμούς έως τώρα δεν έχει εξεταστεί το ζήτημα όσον αφορά τη στέγαση των προσφύγων. Λαμβάνοντας υπόψη ότι η κύρια πολιτική του ελληνικού κράτους για την στέγαση των προσφύγων είναι οι «Ελεγχόμενες Δομές Προσωρινής Φιλοξενίας Αιτούντων Άσυλο» (καμπς) παρατηρείται έως τώρα ένα σημαντικό ερευνητικό κενό στην εξέταση και αξιολόγηση των ενεργειακών υποδομών και των ενεργειακών αναγκών των κατοίκων των δομών-καμπς. Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι η πρόσβαση σε ενέργεια δεν είναι μόνο σημαντική για τη θέρμανση, το μαγείρεμα και το φωτισμό, αλλά επίσης αφορά την κάλυψη αναγκών επικοινωνίας και πληροφόρησης των κατοίκων των δομών-καμπς. Η πρόσβαση σε ενέργεια είναι ιδιαίτερα σημαντική για τα παιδιά ώστε να μπορούν να παρακολουθούν μαθήματα. Επίσης η ενεργειακή φτώχεια ή η έλλειψη ενέργειας ενδέχεται να συνδέεται με ζητήματα έμφυλης βίας. Τέλος κρίσιμες είναι οι παράμετροι που αφορούν στο κατά πόσο οι δομές φιλοξενίας και οι κατοικίες των διαμενόντων λαμβάνουν υπόψη προδιαγραφές του ενεργειακού και οικοδομικού κανονισμού, και τι δυνατότητες υπάρχουν για ενεργειακή αναβάθμιση, εξοικονόμηση ενέργειας και χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Αυτή η παρουσίαση βασίζεται σε ερευνητική μελέτη που πραγματοποιείται από το καλοκαίρι του 2024 και περιλαμβάνει εθνογραφική έρευνα, επιτόπια παρατήρηση και ημιδομημένες συνεντεύξεις με εκπροσώπους του Υπουργείου Μετανάστευσης, διοικητές, τεχνικό προσωπικό και διαμένοντες-πρόσφυγες σε δομές φιλοξενίας-καμπς καθώς και αρχιτέκτονες, πολεοδόμους και κατασκευαστικές εταιρείες που εμπλέκονται στο σχεδιασμό και την κατασκευή των δομών φιλοξενίας. Η παρουσίαση λαμβάνει υπόψη τις κριτικές σπουδές ενέργειας και τις χωρικές προσεγγίσεις των καμπς και επιδιώκει να αναδείξει το ζήτημα της ενεργειακής επισφάλειας και τις δυνατότητες ενεργειακής δικαιοσύνης για τους προσφυγικούς πληθυσμούς. Η εστίαση δίνεται στην εξέταση των ενεργειακών συνθηκών, υποδομών και πολιτικών καθώς και των κοινωνικοχωρικών διαστάσεων και της βιωμένης εμπειρίας των προσφύγων σε δομές φιλοξενίας-καμπς γύρω από τη Θεσσαλονίκη.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Σάββατο, 27.09.2025 09:00 – 11:00 B12

 Μεταναστευτικές ροές και ο ρόλος του σχεδιασμού

▶ Θεματική ενότητα

 Ενέργεια και χωρικός σχεδιασμός ▪ Μεταναστευτικές ροές και ο ρόλος του σχεδιασμού

Διακυβέρνηση (μέσω) "κοινοτήτων"; (Αμφισβητούμενες) κατηγορίες στις γεωγραφίες των προσφυγικών camps στην Ελλάδα [150]

Παπατζανή Εύα, *Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ)*

Χατζηπροκοπίου Πάνος, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*

Η διαδικασία ασύλου στην Ελλάδα, όπως διαμορφώθηκε από το 2015 κι έπειτα, συνδέεται με την υποδοχή και προσωρινή διαμονή των αιτούντων σε «δομές προσωρινής φιλοξενίας» (camps). Η «τοποθέτηση» των ανθρώπων σε κάποιο camp καθορίζεται από μηχανισμούς κατηγοριοποίησης και φιλτραρίσματος που επιβάλλονται από κρατικούς και άλλους φορείς και βασίζονται τόσο σε νομικά προσδιορισμένα κριτήρια, όπως ο τύπος και το στάδιο του αιτήματος ασύλου, η «ευαλωτότητα» ή η χώρα προέλευσης, όσο και σε άτυπες κρίσεις σχετικά με την εθνότητα/φυλή, το θρήσκευμα, την οικογενειακή κατάσταση, το φύλο, την ηλικία, τη γλώσσα. Παρά τα κοινά τους χαρακτηριστικά ως τεχνολογίες εξουσίας, οι γεωγραφίες των camps ποικίλουν με βάση τέτοιες κατηγορίες, οι οποίες τελικά προσδιορίζουν τη σύνθεση του διαμέλλοντος πληθυσμού τους: έτσι πχ κάποιες δομές μπορεί να «φιλοξενούν» κυρίως «ευάλωτες» ομάδες, άλλες κυρίως οικογένειες, σε άλλες επικρατούν συγκεκριμένες εθν(ικ)ότητες, κ. ο. κ. Οι θεσμικοί δρώντες φαίνεται να αντιλαμβάνονται τις κατηγορίες αυτές ως σταθερές και ομοιογενείς που συγκροτούν διαφορετικές «κοινότητες», με τις οποίες διαπραγματεύονται μέσω «κοινοτικών συναντήσεων» ή συνομιλώντας με «κοινοτικούς αρχηγούς». Επιπρόσθετα, μέσω μηχανισμών παρακολούθησης του προσφυγικού πληθυσμού, αλλά και ad-hoc πρακτικών, πολλαπλασιάζονται οι «κατηγορίες» των διαμενόντων (βλ. π.χ. «επισκέπτες», «ακατάγραφοι», «μη-συμμορφούμενοι»), δημιουργώντας περίπλοκες εσωτερικές γεωγραφίες, όπως π.χ. χωρικές διευθετήσεις που διαχωρίζουν τους ανθρώπους σε διαφορετικές υπο-περιοχές ή οικιστικές μονάδες. Αντικείμενο της ανακοίνωσης είναι οι κατηγοριοποιήσεις που αναδύονται μέσα και γύρω από τις γεωγραφίες των camps στην Ελλάδα, με έμφαση στην έννοια της «κοινότητας». Πως αυτή πλαισιώνεται από τους φορείς διαχείρισης των δομών, πως διαπλέκεται με άλλες κατηγορίες και τι είδους γεωγραφίες παράγει; Πως οι διαμένοντες στα camps βλέπουν και αντιλαμβάνονται αυτές τις γεωγραφίες, πως τις βιώνουν, τις διαπραγματεύονται ή και αντιστέκονται σε αυτές; Τα ερωτήματα αυτά προσεγγίζονται σε διαφορετικές κλίμακες μέσω δευτερογενών δεδομένων και έρευνας πεδίου που διεξήχθη το διάστημα 2019-2022 και περιλάμβανε ημιδομημένες συνεντεύξεις με θεσμικούς φορείς, εθνογραφικές επισκέψεις και συνεντεύξεις με διαμένοντες. Η έννοια της «κοινότητας» αναδύεται ως διακριτή κατηγορία (χωρικής) διακυβέρνησης. Πρόκειται όμως για μια κατηγορία αμφισβητούμενη, καθώς υπόκειται σε πολλαπλές και αντικρουόμενες νοηματοδοτήσεις, τόσο από τους θεσμικούς δρώντες όσο από τους ίδιους τους ανθρώπους που επιχειρεί να κατηγοριοποιήσει.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Σάββατο, 27.09.2025 09:00 – 11:00 B12

 Μεταναστευτικές ροές και ο ρόλος του σχεδιασμού

▶ Θεματική ενότητα

 Μεταναστευτικές ροές και ο ρόλος του σχεδιασμού

Χωρικές και κοινωνικές διαστάσεις της εκπαίδευσης προσφύγων [151]

Βουδρισλής Νίκος, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)

Χατζητροκοπίου Πάνος, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)

Η μαζική μετακίνηση πληθυσμών λόγω πολεμικών συγκρούσεων και κοινωνικών κρίσεων έχει αναδείξει την εκπαίδευση των παιδιών προσφύγων ως μία από τις σημαντικότερες προκλήσεις του 21ου αιώνα. Τα παιδιά πρόσφυγες αποτελούν μια ιδιαίτερα ευάλωτη ομάδα, καθώς αντιμετωπίζουν ταυτόχρονα την απώλεια της πατρίδας, τις διακρίσεις και τις προκλήσεις ένταξης στις νέες κοινωνίες. Αυτές οι συνθήκες επηρεάζουν την ψυχική και κοινωνική τους ευημερία, την πολιτιστική τους ταυτότητα και την ακαδημαϊκή τους πορεία. Η ενίσχυση της κοινωνικής τους ανθεκτικότητας καθίσταται κρίσιμη, καθώς τους επιτρέπει να ανταπεξέρχονται σε αντίξοες καταστάσεις και να ανακάμπτουν από τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν. Η ένταξή τους στο σχολικό και κοινωνικό περιβάλλον παρέχει ένα σταθερό, υποστηρικτικό πλαίσιο, το οποίο συμβάλλει στην αποκατάσταση της καθημερινότητάς τους, ενισχύοντας τη μελλοντική τους πρόοδο και προσαρμογή. Στοιχεία όπως η ασφάλεια, η ένταξη σε ένα υποστηρικτικό σχολικό περιβάλλον, η πολιτισμική αποδοχή, η απουσία διακρίσεων με βάση τη θρησκεία ή την εθνικότητα και η ποιοτική στέγαση, συνιστούν σημαντικούς προστατευτικούς παράγοντες που συμβάλλουν στην προσαρμογή και την ενδυνάμωση αυτών των παιδιών. Η εκπαίδευση συνεπώς, δεν περιορίζεται στη μετάδοση γνώσεων, αλλά λειτουργεί ως μέσο ενδυνάμωσης που μπορεί να μεταμορφώσει ζωές, προσφέροντας στα παιδιά ευκαιρίες ψυχοκοινωνικής στήριξης, ανάπτυξης κοινωνικών δεξιοτήτων και ενίσχυσης της αυτοπεποίθησής τους. Η παρούσα εισήγηση εστιάζει στις χωρικές και κοινωνικές διαστάσεις της εκπαίδευσης των προσφύγων, εξετάζοντας τις συνθήκες διαβίωσης και τις γεωγραφικές παραμέτρους που επηρεάζουν την εκπαιδευτική τους πορεία. Μέσω ποιοτικής έρευνας, βασισμένης σε 22 ημι-δομημένες συνεντεύξεις, διερευνάται η οπτική των εκπαιδευτικών και των εμπλεκόμενων φορέων σχετικά με την εκπαίδευση των παιδιών προσφύγων πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης που διαμένουν σε Δομές Φιλοξενίας της Θεσσαλονίκης. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη χωρική διάσταση και τις συνθήκες διαβίωσης, καθώς και στον ρόλο του αστικού περιβάλλοντος στη διαδικασία ένταξης. Παιδιά που διαμένουν εντός του αστικού ιστού και έχουν συνεχείς επαφές με την τοπική κοινότητα δείχνουν ταχύτερη γλωσσική και κοινωνική προσαρμογή, καθώς έρχονται σε επαφή συστηματικά με την ελληνική γλώσσα και τις κοινωνικές πρακτικές της καθημερινότητας. Αντιθέτως, η διαβίωση σε απομονωμένες δομές φιλοξενίας, όπου η επαφή με τον ευρύτερο κοινωνικό ιστό είναι περιορισμένη, αναστέλλει τη διαδικασία ένταξης και περιορίζει την απόκτηση βασικών δεξιοτήτων.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Σάββατο, 27.09.2025 09:00 – 11:00 B12

Μεταναστευτικές ροές και ο ρόλος του σχεδιασμού

▶ Θεματική ενότητα

Μεταναστευτικές ροές και ο ρόλος του σχεδιασμού ▪ Χώρος & Πληθυσμός

Χωρική διαχείριση των προσφυγικών κρίσεων: Δυνατότητες χρησιμοποίησης των πολεοδομικών–χωροταξικών μηχανισμών [182]

Δαμανάκης Εμμανουήλ, Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΥΠΕΝ)

Το παρόν άρθρο αποτελεί συνέχεια έρευνας, που αποκάλυψε πως οι προσφυγικές ροές προς την Ελλάδα σε βάθος 100 ετών αποτέλεσαν αναπόσπαστο μέρος της μεταμόρφωσης της υπαίθρου και των πόλεων. Τα ευρήματα της έρευνας που προηγήθηκε ανέδειξαν τις αλληλεξαρτήσεις μεταξύ προσφυγικών κρίσεων - οικιστικών επιλογών, τα βασικά προβλήματα οικιστικής ανάπτυξης, καθώς και τις χωρικές και οικιστικές επιλογές διαχείρισης μαζικών προσφυγικών μετακινήσεων προς την Ελλάδα ανά διακριτή μεταναστευτική περίοδο. Η προβληματική που παρουσιάζεται στο παρόν άρθρο θέτει στο επίκεντρο τον χωρικό σχεδιασμό και αποκαλύπτει σε ποιο βαθμό οι μαζικές προσφυγικές ροές προς την Ελλάδα οδήγησαν σε θεμελιώδεις αλλαγές στο βασικό σύστημα χωρικού σχεδιασμού της χώρας ή σε «εργαλειοποίηση» προγενέστερων χωρικών μηχανισμών (χωροταξικών και πολεοδομικών). Η εξέταση αυτής της σχέσης προσανατολίζει στη διερεύνηση επιμέρους θεμελιωδών ζητημάτων που συνδέονται με την ανάπτυξη αλληλεξαρτήσεων μεταξύ των προσφυγικών κρίσεων με τις εκάστοτε οικιστικές και χωρικές επιλογές και τους επίσημους μηχανισμούς χωρικού σχεδιασμού. Διευκρινίζεται ότι η χρησιμοποίηση του όρου «χωρικές επιλογές» αφορά σε συνεκτικές επιλογές του χωρικού σχεδιασμού, και δεν αφορά σε αποσπασματικές πρακτικές οικιστικής αποκατάστασης, σε επιλογές σημειακής χωροθέτησης υποστηρικτικών δομών και οικιστικών συγκροτημάτων κ. ά. Το αντικείμενο έρευνας οριοθετείται εντός των παραπάνω προβληματισμών, ώστε οι προσφυγικές κρίσεις στην Ελλάδα να ιδωθούν υπό το πρίσμα των επιλογών χωρικού σχεδιασμού. Το βασικό ερώτημα προς απάντηση σχετίζεται με το εάν τα μεγάλα προσφυγικά συμβάντα είναι σε θέση να διαμορφώσουν, και σε ποιο βαθμό, τις μεταβλητές που προσδιορίζουν τον χωρικό σχεδιασμό, σε χωροταξικό και πολεοδομικό επίπεδο. Προσανατολίζει στη διερεύνηση της ειδικότερης σχέσης που αναπτύσσεται μεταξύ των μαζικών εξωτερικών προσφυγικών μετακινήσεων και του χωρικού σχεδιασμού και στην ανάδειξη των περιθωρίων των υφιστάμενων χωρικών χωροταξικών και πολεοδομικών μηχανισμών της Ελλάδας να συμμετέχουν στην διαχείριση προσφυγικών κρίσεων υπό καθεστώς κινδύνου.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Σάββατο, 27.09.2025 09:00 – 11:00 B12

Μεταναστευτικές ροές και ο ρόλος του σχεδιασμού

▶ Θεματική ενότητα

Μεταναστευτικές ροές και ο ρόλος του σχεδιασμού ▪ Πολυ-κρίσεις (poly-crisis), ανισότητες (χωρικές-περιβαλλοντικές, οικονομικο-κοινωνικές, κλπ.) και σχεδιασμός ▪ Στρατηγικός Σχεδιασμός και Γεωπολιτική ▪ Χώρος & Πληθυσμός

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ, ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Σάββατο, 27.09.2025, 11:30 – 13:30

Ειδικό Πολεοδομικό Σχέδιο: Ανισχνεύοντας το παρόν και το μέλλον [111]

Μπαρμπέρης Γεώργιος, *Μηχ. ΧΠΠΑ*

Το Ειδικό Πολεοδομικό Σχέδιο ενσωματώθηκε στο ελληνικό σύστημα σχεδιασμού ως αυτοτελή κατηγορία σχεδίου, αρχικώς με τον Ν. 4269/2014, διατηρώντας την ίδια ιδιάζουσα φυσιογνωμία και στους δύο επόμενους μεταρρυθμιστικούς νόμους, τον Ν. 4447/2016 και τον Ν. 4759/2020 αντίστοιχα. Ωστόσο, ειδικοί τύποι σχεδιασμού είχαν εισαχθεί και σε προγενέστερες νομοθεσίες, οι οποίοι διαφέρουν σημαντικά από τον δημόσιο σχεδιασμό, τόσο από πλευρά στόχευσης, όσο και από πλευρά χωρικής εμβέλειας. Η χωροθέτηση παραγωγικών ή επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και κοινωφελών λειτουργιών στρατηγικής σημασίας, η δημιουργία κοινόχρηστων χώρων υπερτοπικής εμβέλειας καθώς και ο πολεοδομικός σχεδιασμός διευρυμένων χωρικών/διοικητικών ενοτήτων, συνιστούν βασικό αντικείμενο των εν λόγω σχεδίων. Εν ολίγοις, το Ειδικό Πολεοδομικό Σχέδιο, ως *sui generis* πολεοδομικό εργαλείο, είναι σε θέση να καλύψει ειδικές ανάγκες του χωρικού σχεδιασμού, υπηρετώντας πολλαπλούς στόχους πολεοδομικού, αναπτυξιακού και περιβαλλοντικού-αποκαταστατικού χαρακτήρα. Σήμερα, ένας μεγάλος αριθμός Ειδικών Πολεοδομικών Σχεδίων έχει εγκριθεί ή βρίσκεται ακόμη υπό εκπόνηση, τόσο από δημόσιους φορείς όσο και από ιδιώτες επενδυτές, με διακριτό στόχο πολεοδομικής επέμβασης κάθε φορά, δημιουργώντας προβληματισμό ως προς τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα και την αρμονική ένταξή τους στην ευρύτερη εργαλειοθήκη του χωρικού σχεδιασμού, επισημαίνοντας έτσι την άγνοση, ακόμη, κατεύθυνση αλλαγής της φιλοσοφίας του εγχώριου συστήματος σχεδιασμού. Αντικείμενο του παρόντος άρθρου συνιστά η κριτική επισκόπηση του Ειδικού Πολεοδομικού Σχεδίου, παρουσιάζοντας τις ιδιαιτερότητες και τα νεωτερικά στοιχεία, σχετικά με τον πολυσχιδή χαρακτήρα, τη στοχοθεσία και τις υπάρχουσες τάσεις που το χαρακτηρίζουν, τις αναγκαίες δικλίδες ασφαλείας για την ομαλή και επιτυχή πρακτική εφαρμογή του εργαλείου, καθώς και τα βασικά ζητήματα και τις εκκρεμείς διαδικασίες που προκύπτουν κατά τη διάρκεια των απαραίτητων διοικητικών διαδικασιών. Σε τελικό επίπεδο, εξάγονται ορισμένες συμπερασματικές σκέψεις σχετικά με τις μελλοντικές προκλήσεις που αναφύονται, τόσο για τον ίδιο τον χωρικό σχεδιασμό, όσο και για τους επαγγελματίες πολεοδόμους, την κοινωνία και τη Διοίκηση.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Σάββατο, 27.09.2025 11:30 – 13:30 Αμφιθέατρο

 ΝΕΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ - Χωρικός σχεδιασμός

▶ Θεματική ενότητα

 Παραγωγικές δραστηριότητες και Οργανωμένοι υποδοχείς ▪ Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές ▪ Τουριστική ανάπτυξη και χωρικός σχεδιασμός ▪ Χωρικός σχεδιασμός και παράκτιος χώρος ▪ Χωρικός σχεδιασμός-κλιματική αλλαγή

Αστικοί μετασχηματισμοί και νεκροταφειακοί χώροι: Ο θάνατος στον σύγχρονο χωρικό σχεδιασμό [218]

Λούτζης Γεώργιος-Διονύσιος, *Αρχιτέκτων Μηχ.*
Νικολαΐδη Γαλήνη, *Αρχιτέκτων Μηχ.*

Οι χώροι ταφής αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι κάθε κοινωνικού σχηματισμού και κοινωνικής τελετουργίας. Αντικατοπτρίζουν την ιδιομορφία των πόλεων στο πέρασμα του χρόνου και αφηγούνται την εξέλιξη των στάσεων της κοινωνίας απέναντι στο θάνατο, εφόσον αποτελούν με τη σειρά τους ‘πόλεις’ με περιορισμένο μέγεθος. Στο διάβα των αιώνων από τους διάσπαρτους χώρους ταφής έως τα σύγχρονα οργανωμένα κοιμητήρια, οι χώροι ταφής συγκροτούν ζωτικά αστικά κύτταρα πολλαπλών ιδιοτήτων, τα οποία βρίσκονται αντιμέτωπα με ποικίλες χωρικές και περιβαλλοντικές προκλήσεις. Πρόκειται για σημαντικούς ελεύθερους αστικούς χώρους, ανοιχτούς στο κοινό της πόλης που ξεπερνούν τα θρησκευτικά τελετουργικά και μπορούν να αντιμετωπιστούν ως μνημειακά ‘κενά’ και φορείς ιστορικής μνήμης, κοινωνικής συνοχής και περιβαλλοντικής συνείδησης. Από τους μεσαιωνικούς χώρους που ήταν χώροι κοινωνικοί και πολυσύχναστοι, εγκαθίσταται ένας εκτοπισμός των νεκροταφείων από τον πυρήνα της πόλης με αποτέλεσμα να λειτουργούν ως ‘οργανωμένα κενά’ στα όρια της, αφήνοντας πίσω τα μνημειακά ταφεία ως ‘αστικά θραύσματα’. Επομένως, σκοπός της παρούσας εισήγησης είναι η διερεύνηση των θεωρήσεων περί θανάτου, φιλοσοφικών και πολιτισμικών, από τον Μεσαίωνα έως και τη σύγχρονη εποχή και η επιρροή που άσκησαν στο σχεδιασμό των σύγχρονων χώρων ταφής. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην διαφαινόμενη αστική δυναμική των κοιμητηρίων, μελετώντας ζητήματα αστικής ένταξης, τοπιακής συγκρότησης και βιώσιμης επανάχρησης, στα πλαίσια ενός κλίματος εξαστισμού και έλλειψης ανοιχτών δημόσιων χώρων. Ενισχύοντας την παραπάνω προβληματική, η παρούσα εισήγηση εμβαθύνει στον επαναπροσδιορισμό της σχέσης του ανθρώπου με το ζήτημα του θανάτου, μέσα από την ανάδειξη της μνήμης προγενέστερων και υφιστάμενων ιστορικών χώρων ταφής, καθώς και την ενσωμάτωση μιας νέας, βιώσιμης και ολιστικής ταφικής τελετουργίας στον αστικό ιστό της περιοχής της Ευαγγελίστριας στη Θεσσαλονίκη. Το ζήτημα της ταφής εντάσσεται στον αστικό ιστό και την καθημερινή ζωή των κατοίκων, καθιστώντας τους συγκεκριμένους χώρους ικανούς να λειτουργήσουν ως πολυδιάστατα αστικά κύτταρα και ως χωρικοί φορείς νοημάτων που εγείρουν πολύμορφες αναγνώσεις της πόλης και του τόπου, προωθώντας μια νέα αφήγηση της πόλης του μέλλοντος, ικανής να διαχειρίζεται τη ζωή και τον θάνατο με ευαισθησία, σεβασμό και οικολογική συνείδηση.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Σάββατο, 27.09.2025 11:30 – 13:30 Αμφιθέατρο

ΝΕΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ - Χωρικός σχεδιασμός

▶ Θεματική ενότητα

Περιβαλλοντικές Προκλήσεις και Χωρικός σχεδιασμός ▪ Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές ▪ Χωρικός σχεδιασμός-κλιματική αλλαγή

Περιβαλλοντικός σχεδιασμός υπαίθριων χώρων στάθμευσης στο Λιμάνι της Θεσσαλονίκης [29]

Σεραφεϊμίδου Αναστασία, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)

Η αυξανόμενη αστικοποίηση και η χρήση ιδιωτικών οχημάτων οδηγούν στη δημιουργία εκτεταμένων χώρων στάθμευσης, οι οποίοι συμβάλλουν στην ανάπτυξη θερμικών νησίδων και επιβαρύνουν το αστικό περιβάλλον. Το Λιμάνι της Θεσσαλονίκης, που είναι ένας σημαντικός κόμβος μεταφοράς και οικονομικής ανάπτυξης, εξυπηρετείται από δύο οργανωμένους χώρους στάθμευσης συνολικής δυναμικότητας 630 θέσεων. Η παρούσα εργασία στοχεύει να εξετάσει πώς ο βιοκλιματικός σχεδιασμός μπορεί να εφαρμοστεί σε υπαίθριους χώρους στάθμευσης και να αποτελέσει ένα μοντέλο αντιμετώπισης των περιβαλλοντικών προκλήσεων, με απώτερο στόχο να βελτιωθεί το μικροκλίμα και να προωθηθεί η αστική βιωσιμότητα. Η μεθοδολογία εκπόνησης της εργασίας περιλαμβάνει μια εκτενή βιβλιογραφική επισκόπηση για τις προδιαγραφές σχεδιασμού υπαίθριων χώρων στάθμευσης, τις βασικές αρχές και εργαλεία του βιοκλιματικού σχεδιασμού σε αστικό περιβάλλον. Επιπλέον, πραγματοποιήθηκε μια ανάλυση των χωρικών δεδομένων της περιοχής και αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης, καθώς και μια έρευνα ερωτηματολογίου σε χρήστες των χώρων στάθμευσης. Στη συνέχεια, ανασχεδιάστηκαν οι οργανωμένοι χώροι στάθμευσης του λιμανιού Θεσσαλονίκης στην κλίμακα 1:200 με την εφαρμογή βιοκλιματικών υλικών που μειώνουν την απορρόφηση θερμότητας, τη δημιουργία πράσινων ζωνών και σκίασης μέσω δενδροφύτευσης, την εγκατάσταση συστημάτων συλλογής βρόχινου νερού, την αξιοποίηση της ηλιακής ενέργειας και την διαμόρφωση ασφαλών διαδρόμων για πεζούς. Τα αποτελέσματα της ερευνητικής εργασίας υποδεικνύουν ότι η εφαρμογή ψυχρών και υδατοπερατών υλικών και η δημιουργία πράσινων ζωνών συμβάλλουν στον περιορισμό του φαινομένου της θερμικής νησίδας και αναβαθμίζουν την αισθητική του χώρου. Τα συστήματα συλλογής βρόχινου νερού εξασφαλίζουν την οικονομική και βιώσιμη διαχείριση των υδάτινων πόρων, ενώ οι ειδικά διαμορφωμένοι διάδρομοι διασφαλίζουν την προσβασιμότητα, την άνεση και την ασφάλεια των χρηστών. Επιπλέον, η χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας συμβάλλει στη μείωση των ατμοσφαιρικών ρύπων και ενθαρρύνει την υιοθέτηση πρακτικών φιλικών προς το περιβάλλον. Συμπερασματικά, ο περιβαλλοντικός σχεδιασμός των υπαίθριων χώρων στάθμευσης αποτελεί μια αποτελεσματική λύση για την προσαρμογή στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής σε αστικό περιβάλλον. Ο σχεδιασμός των υποδομών μεταφορών που στηρίζεται σε λύσεις βασισμένες στη φύση αποτελεί μια βιώσιμη και ανταποδοτική επένδυση σε μεσο-μακροπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα, γιατί επιφέρει σημαντικά οφέλη για την ποιότητα ζωής των κατοίκων και την λειτουργία και αισθητική της πόλης.

► Πρόγραμμα παρουσίασης

 Σάββατο, 27.09.2025 11:30 – 13:30 Αμφιθέατρο

 ΝΕΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ - Χωρικός σχεδιασμός

► Θεματική ενότητα

 Περιβαλλοντικές Προκλήσεις και Χωρικός σχεδιασμός ▪ Χωρικός σχεδιασμός- κλιματική αλλαγή

Η ένταξη του τραμ στον αστικό ιστό και οι χωρικές επιπτώσεις του. Η περίπτωση του Βόλου [112]

Σαββελίδη Μαρία-Ειρήνη, Μηχ. ΧΠΠΑ

Η ανθεκτικότητα των πόλεων είναι μια παράμετρος που δέχεται συνεχώς πιέσεις με σημαντικότερη τη κλιματική αλλαγή. Ένας από τους κυριότερους παράγοντες που εντείνουν αυτό το πολυπαραγοντικό και δυναμικό φαινόμενο είναι οι αστικές μεταφορές λόγω της μεγάλης εξάρτησης από τα ορυκτά καύσιμα. Ένας τρόπος μετριασμού αυτής της πίεσης είναι η στροφή στην βιώσιμη κινητικότητα και πιο συγκεκριμένα η προώθηση και η ανάπτυξη ενός αποτελεσματικού και φιλικού προς το περιβάλλον συστήματος Δημοσίων Συγκοινωνιών όπως είναι το τραμ, το μετρό κ.α.. Το παρόν άρθρο εστιάζει στην παρουσίαση των πλεονεκτημάτων του τραμ καθώς και στα στοιχεία που το καθιστούν βιώσιμο. Ιστορικά, το τραμ ήταν το πρώτο μέσο σταθερής τροχιάς το οποίο όμως αντικαταστάθηκε σε πολλές πόλεις με την εμφάνιση των λεωφορείων που θεωρήθηκαν πιο εύελικτα και οικονομικά μέσα. Ωστόσο, τις τελευταίες δεκαετίες γίνεται προσπάθεια αναβίωσης και αναβάθμισης παλαιότερων πρακτικών χάρη στα πολλαπλά πλεονεκτήματα που συνοδεύουν την ένταξη του τραμ στον αστικό ιστό με έμφαση να δίνεται στο γεγονός ότι αποτελεί μια μεταφορική λύση βιώσιμη και φιλική προς το περιβάλλον. Όσον αφορά την μελέτη περίπτωσης, για την πόλη του Βόλου, προτείνεται μια διαδρομή για την οποία πέρα από την βιβλιογραφική ανασκόπηση και τις διεθνείς καλές πρακτικές λήφθηκαν υπόψη και οι κατευθύνσεις του θεσμοθετημένου ΣΒΑΚ όπου προτείνεται η ένταξη συστήματος τραμ. Η συγκεκριμένη πρόταση τροποποιήθηκε στην παρούσα μελέτη έτσι ώστε να εξασφαλιστεί η μέγιστη αποτελεσματικότητα, η βέλτιστη κάλυψη του δικτύου και η οικονομική βιωσιμότητα του έργου. Συμπληρωματικά, διερευνήθηκε η σχέση του τραμ με τις χρήσεις γης αλλά και η επίπτωση του στο περιβάλλον. Η μελέτη περίπτωσης καταλήγει σε τρία βασικά συμπεράσματα. Πρώτον, η γεωμετρική ένταξη του τραμ στην πόλη του Βόλου είναι εφικτή. Δεύτερον, από περιβαλλοντική σκοπιά με την ένταξη του και την κατάργηση δύο λεωφορειακών γραμμών θα βελτιώσει την κυκλοφοριακή ροή στο κεντρικό τμήμα της πόλης και θα μειωθούν οι ημερήσιες εκπομπές CO₂. Τέλος, όσον αφορά τις χρήσεις γης, οι κυρίαρχες κατηγορίες που συναντώνται στην διαδρομή κίνησης του τραμ είναι το «πολεοδομικό κέντρο» και η «γενική κατοικία». Συνεπώς, προτείνεται η στροφή σε φιλικότερους προς το περιβάλλον τρόπους μετακίνησης αλλά και η εφαρμογή της παρούσας μεθοδολογίας με την εκπόνηση των κατάλληλων συμπληρωματικών μελετών.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Σάββατο, 27.09.2025 11:30 – 13:30 Αμφιθέατρο

 ΝΕΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ - Χωρικός σχεδιασμός

▶ Θεματική ενότητα

 Βιώσιμη κινητικότητα

Αστική ανάπτυξη και διαμόρφωση τόπου με άξονα τα μέσα σταθερής τροχιάς: Η περίπτωση του σταθμού Μετρό στην Δημοτική Ενότητα Σταυρούπολης [30]

Μπέση Χριστίνα, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)

Η παρούσα ερευνητική εργασία, διερευνά την εφαρμογή των μοντέλων αστικής ανάπτυξης με προσανατολισμό στη Δημόσια Συγκοινωνία (Transit-Oriented Development) και διαμόρφωσης τόπου, και εστιάζει σε μια αστική περιοχή μεσαίας προς υψηλής οικιστικής πυκνότητας -εντός ακτίνας 400μ. - γύρω από το σημείο χωροθέτησης του μελλοντικού σταθμού του Μετρό Θεσσαλονίκης στη Δ. Ε. Σταυρούπολης. Η μεθοδολογία περιλαμβάνει την χωρική ανάλυση των χαρακτηριστικών της περιοχής μελέτης, καθώς και έρευνα ερωτηματολογίου σε κατοίκους, επισκέπτες και τοπικές επιχειρήσεις. Στο πλαίσιο της εμπειρικής έρευνας με την συμμετοχή πολιτών και επιχειρήσεων καταγράφηκαν χαρτογραφικά τα προβλήματα και προκλήσεις της περιοχής, καθώς και οι συμπεριφορές κινητικότητας. Επίσης οι συμμετέχοντες εξέφρασαν τις απόψεις τους όσον αφορά τις αναμενόμενες επιπτώσεις από την μελλοντική λειτουργία του σταθμού Μετρό, καθώς και τις προσδοκίες τους για βασικούς τομείς της ποιότητας ζωής που χρήζουν βελτίωσης και αναβάθμισης, όπως η συγκοινωνιακή εξυπηρέτηση, η προσβασιμότητα, ο δημόσιος χώρος και οι υποδομές. Με βάση τα ευρήματα της ανάλυσης, διαμορφώθηκε ένα στρατηγικό όραμα για την αναβάθμιση της περιοχής πλησίον του μελλοντικού σταθμού Μετρό, επαναπροσδιορίζοντας την αστική ανάπτυξη με άξονα βιωσιμότητα, την καινοτομία και την ευημερία της κοινότητας. Η στρατηγική συνοδεύεται από ένα σχέδιο ανάπτυξης που προτείνει επεμβάσεις στις κλίμακες του πολεοδομικού, συγκοινωνιακού και αστικού σχεδιασμού (1:1000 και 1:200), οι οποίες εστιάζουν στην δημιουργία οδών ήπιας κυκλοφορίας, την ενίσχυση της μικρο-κινητικότητας, της περπατησιμότητας και του πρασίνου, την αναβάθμιση του δημόσιου χώρου με τη χρήση περιβαλλοντικά φιλικών υλικών, καθώς την αξιοποίηση αστικών κενών για την χωροθέτηση κοινόχρηστων λειτουργιών και δραστηριοτήτων. Η λειτουργία του Μετρό στη Δημοτική Ενότητα Σταυρούπολης αποτελεί ευκαιρία για την εφαρμογή μιας στρατηγικής αστικής ανάπτυξης με άξονα τη δημόσια συγκοινωνία, η οποία είναι απαραίτητη για μια ολιστική αντιμετώπιση των προβλημάτων ποιότητας ζωής και την διαμόρφωση ενός βιώσιμου και ανθεκτικού δομημένου περιβάλλοντος προς όφελος της τοπικής κοινότητας.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Σάββατο, 27.09.2025 11:30 – 13:30 Αμφιθέατρο

 ΝΕΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ - Χωρικός σχεδιασμός

▶ Θεματική ενότητα

 Βιώσιμη κινητικότητα ▪ Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές

Ανάλυση της Ατμοσφαιρικής Αστικής Θερμικής Νησίδας. Η Περίπτωση της Χάγης, Ολλανδία [277]

Νταρλαδής Άννα-Μαρία, Πανεπιστήμιο του Άμστερνταμ

Οι Αστικές Θερμικές Νησίδες (ΑΘΝ) περιγράφουν το φαινόμενο κατά το οποίο, μια πόλη ή τμήματα αυτής θερμαίνονται γρηγορότερα σε σχέση με το περιβατικό ή αγροτικό περιβάλλον. Η αντικατάσταση της φυσικής κάλυψης της γης με επιφάνειες που συγκρατούν τη θερμότητα ή εμποδίζουν την ανανέωση του αέρα ευθύνονται για το φαινόμενο. Οι ΑΘΝ προκύπτει να έχουν σημαντικές επιδράσεις στην ανθρώπινη υγεία και στο περιβάλλον. Συνήθως, οι ΑΘΝ εξετάζονται μέσω τεχνικών δορυφορικής τηλεπισκόπησης. Τέτοιες προσεγγίσεις ενέχουν βασικά μειονεκτήματα. Πρώτον, η τηλεπισκόπηση δεν επιτρέπει την εξέταση της θερμοκρασίας του αέρα (Ta) για συγκεκριμένες ημέρες (π.χ. φάση καύσωνα). Επιπλέον, οι δορυφορικές εικόνες (π.χ. Landsat 8) επιτρέπουν μόνο ενημερώσεις ανά 16 ημέρες, κάτι που δεν επαρκεί για να καταγραφεί δυναμικά μία ροή θερμότητας. Τέλος, η εκτίμηση της Ta με τη χρήση δορυφορικών εικόνων βασίζεται στη θερμοκρασία επιφάνειας (Ts). Στην παρούσα εργασία, για να ξεπεραστούν αυτοί οι περιορισμοί, συλλέχθηκαν μετρήσεις από μετεωρολογικούς σταθμούς με ωριαίες ενημερώσεις. Χρησιμοποιώντας τις ωριαίες θερμοκρασιακές μετρήσεις και επιπλέον δεδομένα δημιουργήθηκαν μοντέλα που εκτιμούν και απεικονίζουν τις ΑΘΝ για την πόλη της Χάγης κατά τη διάρκεια του μεγαλύτερου καύσωνα της Ολλανδίας, το 2015. Οι πιθανές μεταβλητές, για τη δημιουργία του μοντέλου, προέκυψαν από την εξίσωση της ενεργειακής ισορροπίας και από την βιβλιογραφία. Έπειτα από στατιστική ανάλυση προέκυψαν δύο μοντέλα, ένα που περιγράφει την διαδικασία θέρμανσης της πόλης και ένα τη διαδικασία ψύξης. Οι μεταβλητές που τελικά χρησιμοποιήθηκαν στα μοντέλα είναι η βλάστηση (NDVI), η λευκαύγεια, η απόσταση από την ακτογραμμή, το αποτύπωμα των κτιρίων, ο συντελεστής ορατότητας του ουρανού και η αδιαπερατότητα. Άλλες μεταβλητές παραλείφθηκαν είτε λόγω απουσίας σημαντικότητας ή πολυσυγγραμμικότητας. Τα μοντέλα, τα οποία είναι επαναχρησιμοποιούμενα, στοχεύουν να βοηθήσουν πολεοδόμους και υπεύθυνους χάραξης πολιτικής να κατανοήσουν τα μικροκλίματα, προκειμένου να αναπτύξουν στρατηγικές και σχέδια για πιο βιώσιμες πόλεις. Τα μοντέλα μπορούν να προβλέψουν τις θερμοκρασίες σε μια πιθανή περίπτωση όπου μία ή περισσότερες μεταβλητές μεταβάλλονται, άρα μπορούν να χρησιμοποιηθούν στο σχεδιασμό σεναρίων και κατ'επέκταση πολεοδομικών σχεδίων. Επιπλέον, τέτοιου είδους εργαλεία υποστηρίξις σχεδιασμού που βασίζονται σε γεωγραφικές πληροφορίες, μπορούν να προσφέρουν διαδραστική απεικόνιση χαρτών άρα και να χρησιμοποιηθούν σε διαδικασίες συνεργατικού χωρικού σχεδιασμού.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Σάββατο, 27.09.2025 11:30 – 13:30 Αμφιθέατρο

ΝΕΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ - Χωρικός σχεδιασμός

▶ Θεματική ενότητα

Ενημερία και ποιότητα ζωής ■ Περιβαλλοντικές Προκλήσεις και Χωρικός σχεδιασμός
 ■ Χωρικός σχεδιασμός-κλιματική αλλαγή

Η μεταβολή της αστικής διάχυσης: Συγκριτική ανάλυση των νησιών Σαντορίνης και Σερίφου [97]

Δερδεμέζη Ευαγγελία-Θεοδώρα, Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Κουκούλας Σωτήριος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Τις τελευταίες δεκαετίες, τα νησιά των Κυκλάδων χαρακτηρίζονται από αυξημένη δραστηριότητα δόμησης η οποία οφείλεται κυρίως στην αυξανόμενη τουριστική ανάπτυξη αλλά και στη ζήτηση για εξοχική κατοικία. Οι πιέσεις στο τομέα της δόμησης σε συνδυασμό με τη χαλαρή εφαρμογή του χωρικού σχεδιασμού στην Ελλάδα, οδηγούν σε άτακτη οικιστική ανάπτυξη η οποία εκδηλώνεται κυρίως στις περιοχές εκτός των ορίων των οικισμών. Η αστική διάχυση, όπως ονομάζεται το φαινόμενο αυτό, έχει ως συνέπεια την σπατάλη στην χρήση των φυσικών πόρων, την μεταβολή και αλλοίωση του τοπίου αλλά και την υπονόμηση μιας βιώσιμης αστικής επέκτασης. Στην παρούσα εργασία, εξετάζονται η Σαντορίνη και η Σερίφος, δύο νησιά με παρόμοιο μέγεθος αλλά με διαφορετικά χαρακτηριστικά ανάπτυξης. Σκοπός είναι να αποδοθεί ποσοτικά η διαχρονική εξέλιξη της δόμησης από το 2000 ως το 2020 με βήμα πέντε ετών, εστιάζοντας κυρίως στις περιοχές εκτός των ορίων των οικισμών. Η σύγκριση των αποτελεσμάτων για τα δύο νησιά θα μας βοηθήσει να καταλάβουμε καλύτερα το ρόλο της τουριστικής ανάπτυξης στην αστική διάχυση. Η ποσοτικοποίηση της αστικής διάχυσης πραγματοποιείται με μεθόδους τηλεπισκόπησης. Συγκεκριμένα, χρησιμοποιήθηκαν δορυφορικές εικόνες Landsat, οι οποίες κρίθηκαν κατάλληλες, επειδή αφενός επιτρέπουν διαχρονική μελέτη σε βάθος χρόνου και αφετέρου η χωρική τους ανάλυση επιτρέπει την απόδοση του δομημένου χώρου. Για την ταξινόμηση των καλύψεων γης χρησιμοποιήθηκε ο αλγόριθμος μηχανικής μάθησης Random Forest (RF). Τα αποτελέσματα της ανάλυσης μας δείχνουν ότι η οικιστική διάχυση δεν αποτελεί ζήτημα μόνο για τους ανεπτυγμένους διεθνείς τουριστικούς προορισμούς αλλά και για τα αναπτυσσόμενα νησιά. Όπως ήταν αναμενόμενο, το μέγεθος της αστικής διάχυσης στη Σαντορίνη είναι μεγαλύτερο από της Σερίφου. Ωστόσο, το ποσοστό της εκτός ορίων οικισμών δόμησης επί της συνολικής δόμησης του κάθε νησιού είναι μεγαλύτερο στη Σερίφο. Αυτά τα αποτελέσματα μας δείχνουν ότι τα εργαλεία χωρικού σχεδιασμού και οι κανονιστικές ρυθμίσεις δεν φαίνονται ικανά να αναχαιτίσουν τις πιέσεις της εκτός ορίων οικισμού δόμησης που δέχεται το τοπίο των νησιών. Στην εργασία αυτή έγινε το πρώτο βήμα για την διαπίστωση και την ποσοτικοποίηση του προβλήματος αλλά χρειάζεται περαιτέρω έρευνα για την διερεύνηση τυχών ιδιαίτερων παραγόντων (για το κάθε νησί) που οδηγούν σε αυτό το φαινόμενο και στην αποτυχία του παρόντος κανονιστικού πλαισίου.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Σάββατο, 27.09.2025 11:30 – 13:30 A1

 Χωρικοί μετασχηματισμοί και δυναμικές

▶ Θεματική ενότητα

 Χωρικός σχεδιασμός και νησιωτικότητα ■ Χωρικός σχεδιασμός και παράκτιος χώρος

Πολιτιστική Κληρονομιά και κατανομή της αστικής διάχυσης στο νησί της Ρόδου [63]

Χατζή Ευστρατία, Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Τσιλιμίγκας Γεώργιος, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Η διαχείρισή της αστικής διάχυσης αποτελεί κρίσιμη πρόκληση για τη βιωσιμότητα των νησιωτικών περιοχών. Το ζήτημα γίνεται περισσότερο επιτακτικό σε τουριστικά ανεπτυγμένες περιοχές όπου δημιουργούνται ζητήματα υπέρβασης της φέρουσας ικανότητας των τοπικών χώροκοινωνικών συστημάτων και πιέσεις υποβάθμισης της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς. Η παρούσα μελέτη εξετάζει τη χωρική κατανομή του δομημένου περιβάλλοντος στο νησί της Ρόδου, με έμφαση στη σχέση μεταξύ της αστικής εξάπλωσης και της πολιτιστικής κληρονομιάς. Για την αποτύπωση της αστικής διάχυσης τα δεδομένα ανακτήθηκαν από το Impervious Built-up (IBU) layer μέσω του προγράμματος Global Monitoring for Environment and Security (GMES) του 2018. Η ανάλυση ακολούθησε τα θεσμοθετημένα όρια των οικισμών και των κηρυγμένων περιοχών πολιτιστικής κληρονομιάς. Τα δεδομένα ορίων των οικισμών αντλήθηκαν από το αποθετήριο γεωχωρικής πληροφορίας «Ηλεκτρονική Πολεοδομία» (e-πολεοδομία) του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας και τα δεδομένα για την πολιτιστική κληρονομιά από το Αρχαιολογικό Κτηματολόγιο. Στη συνέχεια, υπολογίστηκε η δόμηση εντός και εκτός ορίων οικισμών, καθώς και εντός και εκτός περιοχών πολιτιστικής κληρονομιάς. Τα αποτελέσματα αναδεικνύουν ότι η έλλειψη ολοκληρωμένου χωρικού σχεδιασμού έχει οδηγήσει σε ασύμμετρη ανάπτυξη, με τον τουρισμό και την ζήτηση για δεύτερη κατοικία να λειτουργούν ως βασικοί παράγοντες ενίσχυσης της αστικής διάχυσης σε περιοχές με άμεση γειτνίαση με αγαθά πολιτιστικής κληρονομιάς. Η μελέτη υπογραμμίζει την ανάγκη για θεσμοθέτηση και εφαρμογή βιώσιμης στρατηγικής χωρικού σχεδιασμού, που να διασφαλίσει την ισόρροπη σχέση της τουριστικής ανάπτυξης με την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς της Ρόδου.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Σάββατο, 27.09.2025 11:30 – 13:30 A1

Χωρικοί μετασχηματισμοί και δυναμικές

▶ Θεματική ενότητα

Πολιτισμός και τουρισμός ▪ Τουριστική ανάπτυξη και χωρικός σχεδιασμός ▪ Χωρικός σχεδιασμός και νησιωτικότητα

Η ποσοτική απόδοση της επίδρασης των δομών οπτικής όχλησης στη μεταβολή της αστικής διάχυσης στο νησί της Σύρου [60]

Αναστασιάδου Άννα-Σόνια, Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Τσιλιμίγκας Γεώργιος, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Το νησιωτικό τοπίο των Κυκλάδων έχει διαμορφωθεί από την αλληλεπίδραση φυσικών και ανθρωπογενών παραγόντων και έχει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Το τοπίο αποτελεί αφενός φορέα της ιστορίας και της πολιτιστικής κληρονομιάς των νησιών και αφετέρου αποτελεί σημαντικό οικονομικό πόρο διασυνδεδεμένο κυρίως με την τουριστική ανάπτυξη. Οι κοινωνικοοικονομικές και τεχνολογικές εξελίξεις αναπόφευκτα προκαλούν αλλαγές στο τοπίο. Ωστόσο, η εντατική χωροθέτηση δομών και δραστηριοτήτων που δεν συνάδουν με τα τοπικά χαρακτηριστικά οδηγούν συχνά σε οπτική υποβάθμιση του τοπίου. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η ποσοτική απόδοση της επίδρασης της ορατότητας δομών οπτικής όχλησης στη μεταβολή της αστικής διάχυσης στο νησί της Σύρου. Η επιλογή των δομών που κρίνεται ότι επιφέρουν οπτική όχληση έγινε βάσει κριτηρίων που αφορούν: (α) στην κλίμακα τους, (β) στα δομικά, μορφολογικά και ογκοπλαστικά τους χαρακτηριστικά και (γ) στη διάρρηξη του τοπίου συνεχούς που η χωροθέτηση τους προκαλεί. Για την απόδοση της μεταβολής της αστικής διάχυσης χρησιμοποιήθηκαν δεδομένα Impervious Built-Up (IBU) από το πρόγραμμα Global Monitoring for Environment and Security (GMES) για τις χρονολογίες 2006, 2012 και 2018. Τα όρια των οικισμών ανακτήθηκαν από την πλατφόρμα e-rosleodotia για τους οικισμούς της Σύρου. Πραγματοποιήθηκε ακολούθως υπέρθεση των επιπέδων σύνθεσης της ορατότητας σε δομές όχλησης και μεταβολής της αστικής διάχυσης για τις δύο περιόδους. Από τη διαχρονική ανάλυση προκύπτει ότι υπάρχει αύξηση της δόμησης στον εξωαστικό χώρο, γεγονός που οδηγεί σε μεγαλύτερο ποσοστό δομημένου χώρου που επηρεάζεται από δομές οπτικής όχλησης. Αφενός η χωροθέτηση νέων δομών που δημιουργούν πιέσεις στο τοπίο και αφετέρου αύξηση της αστικής διάχυσης αποτελούν κρίσιμα ζητήματα για το τοπίο των νησιών που απαιτούν διαχείριση μέσω του χωρικού σχεδιασμού. Σε αντίθετη περίπτωση ζητήματα συγκρούσεων χρήσεων γης διασυνδεδεμένα με την οπτική όχληση και το τοπίο θα αναδυθούν. Η ενσωμάτωση του τοπίου στα πλαίσια και σχέδια χωρικού σχεδιασμού κρίνεται αναγκαία για την βιώσιμη διαχείριση της Σύρου.

► Πρόγραμμα παρουσίασης

Σάββατο, 27.09.2025 11:30 – 13:30 A1

Χωρικοί μετασχηματισμοί και δυναμικές

► Θεματική ενότητα

Χωρικός σχεδιασμός και νησιωτικότητα ■ Χωρικός σχεδιασμός και παράκτιος χώρος

Η Κατανομή του Δομημένου Χώρου στις Παράκτιες Περιοχές της Ελλάδας [71]

Τσαχπίνη Μαρία, Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Τσιλιμίγκας Γεώργιος, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Στις παράκτιες ζώνες ασκούνται σημαντικές πιέσεις εξαιτίας της συγκέντρωσής του πληθυσμού και των παραγωγικών δραστηριοτήτων. Λόγω της γεωγραφίας της Ελλάδας, δηλαδή του έντονου φυσικό- γεωγραφικού κατακερματισμού και της πολυδιάσπασης του χώρου, οι παράκτιες περιοχές, έχουν ιδιαίτερη σημασία στην συνολική λειτουργία του κράτους. Αποτελούν ευάλωτα χώρο-κοινωνικά συστήματα εκτεθειμένα σε πιέσεις που σχετίζονται με ζητήματα όπως: η άνοδος της στάθμης της θάλασσας, η ερημοποίηση, η έντονη οικιστική διάχυση, η επέκταση του δομημένου περιβάλλοντος κλπ. Σε αυτό το πλαίσιο, στο εμπειρικό σκέλος της έρευνας, προτείνεται μία σύνθετη πολυκριτηριακή ανάλυση για το προσδιορισμό του παράκτιου χώρου, και αναδεικνύονται ζητήματα που αφορούν στην οικιστική ανάπτυξη. Πιο συγκεκριμένα, η ζώνη του παράκτιου χώρου προέκυψε από την σύνθεση των ακόλουθων μεταβλητών: α) την γεωμορφολογία, β) τις ζώνες επιρροής από την ακτογραμμή, γ) τις δημοτικές ενότητες που εφάπτονται της ακτογραμμής, και αυτές που τέμνονται στα 5 χιλιόμετρα από την ακτογραμμή, δ) τις Λειτουργικές Αστικές Περιοχές, ε) την ισοψή των 5 μέτρων, και ζ) την ισοβαθή των 50 μέτρων. Από την υπέρθεση των μεταβλητών στην βάση προσδιορισμένων κριτηρίων προέκυψαν οι τυπολογίες του παράκτιου χώρου οι οποίες ομαδοποιήθηκαν. Ακολούθως υπολογίστηκε: α) η έκταση του δομημένου χώρου και η μεταβολή αυτού για κάθε ζεύγος χρονολογιών, με διάκριση στον παράκτιο και στον χερσαίο χώρο, και β) η έκταση του δομημένου χώρου και η μεταβολή του σε κάθε τυπολογία της παράκτιας ζώνης. Τα δεδομένα για την απόδοση του δομημένου χώρου ανακτήθηκαν από το Impervious Built-Up (IBU) από το πρόγραμμα Global Monitoring for Environment and Security (GMES) για τις χρονολογίες 2006, 2009, 2012, 2015 και 2018. Από τα αποτελέσματα της έρευνας αναδεικνύεται: α) η πολυπλοκότητα των ζητημάτων που ανακύπτουν στη προσέγγιση του παράκτιου χώρου, β) η μεγάλη συγκέντρωσή του δομημένου χώρου στην παράκτια ζώνη και γ) οι τυπολογίες του χώρου που προσελκύουν τον δομημένο χώρο. Τα αποτελέσματα της εργασίας επισημαίνουν την ανάγκη για ένα ολοκληρωμένο και αποτελεσματικό σύστημα διαχείρισης του δομημένου χώρου στην παράκτια ζώνη, ώστε η έντονη οικιστική ανάπτυξη να μην εξελίσσεται με απρογραμματιστό τρόπο.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Σάββατο, 27.09.2025 11:30 – 13:30 A1

Χωρικοί μετασχηματισμοί και δυναμικές

▶ Θεματική ενότητα

Χωρικός σχεδιασμός και παράκτιος χώρος

GIS και Big Data στη Χαρτογράφηση του Αύριο: Υπολογισμός και Αξιολόγηση του Αστικού Κορσμού σε Μητροπολιτικές Περιοχές. Το παράδειγμα της Αθήνας [231]

Χρυσικού Ιωάννα, Μηχ. ΧΠΠΑ

Τσιόκα Βασιλική, Γεωγράφος MSc Γεωπληροφορική

Νερούτσου Κατερίνα, Αρχιτέκτων Μηχ, MSc Πολεοδομίας-Χωροταξίας ΕΜΠ

Μαρακάκη Ιωάννης, Αγρονόμος-Τοπογράφος Μηχ., MEng ΕΜΠ, MSc GIS UCL, Δρ. Πολεοδομίας ΕΜΠ

Η συνεχής και εντατική αστικοποίηση των τελευταίων δεκαετιών έχει επιφέρει πρωτοφανή αστική πίεση στις μητροπολιτικές περιοχές, με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα την Αττική. Η πίεση αυτή εκδηλώνεται σε πολλαπλά επίπεδα: από τη χωρική εξάπλωση του αστικού ιστού και τη μεταβολή χρήσεων γης, έως την υπερφόρτωση των υποδομών και τη μείωση της ποιότητας ζωής. Η ανάγκη για ολοκληρωμένη και τεκμηριωμένη παρακολούθηση των μεταβαλλόμενων χαρακτηριστικών του αστικού περιβάλλοντος καθιστά αναγκαία τη χρήση σύγχρονων τεχνολογικών εργαλείων και μεθόδων ανάλυσης.

Στην παρούσα εργασία, με χρήση της μεθοδολογίας πολυκριτηριακής τεχνικής λήψης αποφάσεων της αναλυτικής ιεράρχησης (Analytical Hierarchy Process - AHP), γίνεται αξιοποίηση των Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών (GIS) και ανοικτών μεγάλων δεδομένων (Big Data) για τη χαρτογράφηση και ανάλυση της αστικής πίεσης, εστιάζοντας σε χωρικά και λειτουργικά χαρακτηριστικά των πόλεων. Η μεθοδολογική αυτή προσέγγιση βασίζεται στη συλλογή και ανάλυση ανοικτών γεωχωρικών δεδομένων.

Η εφαρμογή της μεθοδολογίας σε επιλεγμένες περιοχές του μητροπολιτικού συγκροτήματος (Αθήνα και Πειραιάς) ανέδειξε σημαντικές χωρικές διαφοροποιήσεις στην ένταση και μορφή της αστικής πίεσης, καθώς και περιοχές με υψηλό βαθμό συμφόρησης ή δυναμικής ανάπτυξης. Η απεικόνιση των αποτελεσμάτων σε θεματικούς χάρτες αποτελεί κρίσιμο εργαλείο για τον στρατηγικό σχεδιασμό. Η μελέτη επιβεβαιώνει τη σημασία της ενσωμάτωσης των ανοικτών γεωχωρικών δεδομένων στον σύγχρονο πολεοδομικό σχεδιασμό και προτείνει ένα επεκτάσιμο μεθοδολογικό πλαίσιο που μπορεί να εφαρμοστεί και σε άλλες αστικές περιοχές, συμβάλλοντας στη μετάβαση προς λειτουργικά και ανθεκτικά αστικά συστήματα.

► Πρόγραμμα παρουσίασης

 Σάββατο, 27.09.2025 11:30 – 13:30 A1

 Χωρικοί μετασχηματισμοί και δυναμικές

► Θεματική ενότητα

 Νέες τεχνολογίες και χώρος ■ Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές ■ Ψηφιακές Υποδομές, Καινοτόμες Εφαρμογές, Ανάλυση Μεγάλων Δεδομένων και Χωρικός Σχεδιασμός

Ολοκληρωμένες αστικές αναπλάσεις στην Κοπεγχάγη: Είναι η δανέζικη πρωτεύουσα μια "συμπεριληπτική πόλη"; [102]

Κούρα-Μανώλη Φρειδερίκη-Χριστίνα, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*
Χριστοδούλου Χάρις, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*

Η πρωτεύουσα της Δανίας βρίσκεται διαχρονικά στην κορυφή των κατατάξεων που παράγουν οι δείκτες οι οποίοι αναδεικνύουν τις πόλεις ως «συμπεριληπτικές». Γνωστή για τον ποδηλατοκεντρικό χαρακτήρα της, η Κοπεγχάγη από το 2015 έχει ορίσει ως στόχο την αναγνώρισή της και ως η πιο συμπεριληπτική πόλη στον κόσμο. Ήδη από τα τέλη του προηγούμενου αιώνα, στην πόλη επιχειρούνται αστικές παρεμβάσεις με σκοπό τη σύνδεση της χωρικής με την κοινωνική συμπεριληψη, τουλάχιστον ως προς τις διατυπωμένες αστικές πολιτικές. Η πιο έντονη και συστηματική προσπάθεια για την επίτευξή τους παρουσιάζεται με τις Ολοκληρωμένες Αστικές Αναπλάσεις (ΟΑΑ) γειτονιών, οι οποίες αναγνωρίζονται ως υποβαθμισμένες, αποσκοπώντας στην θετική τους ανάπτυξη. Πρόκειται για συμμετοχικές αναπλάσεις περιοχών κατοικίας ατόμων που ανήκουν στα κατώτερα οικονομικά στρώματα, μεταναστών και τοξικοεξαρτημένων ανθρώπων. Το παρόν άρθρο διερευνά τον χαρακτηρισμό της Κοπεγχάγης ως «συμπεριληπτική πόλη» μέσα από τα κίνητρα που υποκινούν τις αναπλάσεις περιοχών και τα πραγματικά αποτελέσματα των εφαρμογών τους. Βασίζεται σε συγκέντρωση υλικού από πρωτότυπη δευτερογενή έρευνα δημόσιων εκθέσεων, εγγράφων και δημοσιεύσεων για 25 εφαρμοσμένες ΟΑΑ. Μέσα από τη συγκριτική ανάλυση αυτών έως σήμερα, παρατηρείται μια αυξανόμενη τάση για τη δημιουργία εμπορικής ταυτότητας των γειτονιών και την επακόλουθη τουριστική τους εκμετάλλευση. Όσο κι αν έχουν επιφέρει κάποια θετικά αποτελέσματα στις περιοχές, έχουν δημιουργήσει προβλήματα ένταξης στις τοπικές μη-προνομιούχες κοινωνικές ομάδες και εξευγενισμό στο χώρο. Τόσο οι ίδιες όσο και διάφορα έργα αστικού σχεδιασμού που έχουν υλοποιηθεί στα πλαίσιά τους, έχουν λάβει μεικτές αντιδράσεις από εμπειρογνώμονες, ακτιβιστές και την τοπική κοινωνία. Μάλιστα, η χώρα κρίνεται ενώπιον του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ρατσιστική διάκριση που εφαρμόζει η άρρηκτα συνδεδεμένη με τις ΟΑΑ «Πολιτική για τις παράλληλες κοινωνίες». Μέσα από την διερεύνηση αυτή αποδεικνύεται ότι χρειάζονται βαθύτερες αστικές διεργασίες και αλλαγή νοοτροπίας, τόσο της κοινωνίας όσο και των Αρχών, ώστε να εξαλειφθούν οι ανισότητες και ο αποκλεισμός στον αστικό χώρο της πόλης.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Σάββατο, 27.09.2025 11:30 – 13:30 A2

Αστική αναζωογόνηση

▶ Θεματική ενότητα

Εξυπνη, βιώσιμη και συμπεριληπτική (χωρίς αποκλεισμούς) ανάπτυξη ▪ Συμμετοχικός σχεδιασμός και χωρική διακυβέρνηση

Χωρική ανάλυση και αξιολόγηση Αστικών Χώρων Πρασίνου: Κριτήρια και Δείκτες για τη Βελτίωση της Βιωσιμότητας στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Θεσσαλονίκης [42]

Εύδου Μυρτώ, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)

Λατινόπουλος Διονύσιος, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)

Η αξιολόγηση των ΑΧΠ είναι καθοριστική για την αστική βιωσιμότητα, καθώς επισημαίνει τις ανάγκες για προσβάσιμους και λειτουργικούς ελεύθερους χώρους. Η εργασία επικεντρώνεται στη χωρική ανάλυση και αξιολόγηση των ΑΧΠ στο ΠΣΘ, αξιοποιώντας κριτήρια και δείκτες που ενσωματώνουν γεωγραφικές παραμέτρους, όπως η απόσταση από σημεία ενδιαφέροντος, η χωρική κατανομή και η πληθυσμιακή πυκνότητα. Το πρώτο κριτήριο αφορά την επάρκεια των ΑΧΠ, η οποία είναι σημαντική για την υγεία και την ευημερία των κατοίκων, αλλά και την αστική βιωσιμότητα. Σε πυκνοδομημένες περιοχές, η αύξηση των ΑΧΠ μπορεί να επιτευχθεί με τη μετατροπή ανεκμετάλλετων εκτάσεων, απαιτώντας προσεκτική διαχείριση των χρήσεων γης. Οι σχετικοί δείκτες του κριτηρίου είναι: ο χώρος πρασίνου/κάτοικο, που θα αξιολογήσει τη βιωσιμότητα της περιοχής, και το ποσοστό κάλυψης από πράσινο που επιτρέπει συγκρίσεις μεταξύ διαφορετικών περιοχών. Δεύτερο κριτήριο είναι η ποιότητα των ΑΧΠ, που αξιολογείται με βάση τα φυσικά χαρακτηριστικά των χώρων. Χρησιμοποιούνται δύο δείκτες: ο μέσος όρος μεγέθους των ΑΧΠ/δήμο, και ο δείκτης NDVI, που παρέχει πληροφορίες για τη βλάστηση. Υψηλότερες τιμές του δείκτη υποδηλώνουν πιο υγιή και πυκνή βλάστηση. Τρίτο κριτήριο είναι η προσβασιμότητα και χωρική κατανομή των ΑΧΠ που συνδέονται με την ικανότητα των κατοίκων να προσεγγίζουν εύκολα τους χώρους πρασίνου. Η ανάλυση βασίζεται σε δύο δείκτες: το ποσοστό πληθυσμού που διαμένει εντός 300-500m από ένα μεγάλο ΑΧΠ και η μέση απόσταση του πληθυσμού ενός οικοδομικού τετραγώνου από τον πλησιέστερο πράσινο χώρο. Συμπεριλαμβάνεται επιπλέον η περιβαλλοντική ισοτιμία, με στόχο την ισότιμη πρόσβαση όλων των πολιτών. Για την αξιολόγηση της ομοιόμορφης κατανομής των ΑΧΠ επιλέγεται ο δείκτης ισοκατανομής. Τα χωρικά δεδομένα αντλούνται από το Παρατηρητήριο Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας και την υπηρεσία Copernicus Land Monitoring Service (Urban Atlas). Ο δείκτης NDVI βασίζεται σε δορυφορικά δεδομένα του Copernicus. Η επεξεργασία και χαρτογράφηση πραγματοποιούνται με χρήση QGIS, ενώ τα πληθυσμιακά δεδομένα προέρχονται από την ΕΛΣΤΑΤ. Η ανάλυση αναμένεται να αναδείξει τις χωρικές διαφοροποιήσεις στην επάρκεια, την ποιότητα και την προσβασιμότητα των ΑΧΠ, υπογραμμίζοντας την ανάγκη στοχευμένου σχεδιασμού και ενίσχυσης των πράσινων υποδομών. Τα ευρήματα δύνανται να υποστηρίξουν τη διαμόρφωση πολιτικών βιώσιμης αστικής ανάπτυξης, ενισχύοντας τη λειτουργικότητα, την προσβασιμότητα και την κοινωνική δικαιοσύνη στον αστικό χώρο.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Σάββατο, 27.09.2025 11:30 – 13:30 A2

 Αστική αναζωογόνηση

▶ Θεματική ενότητα

 Έξυπνη, βιώσιμη και συμπεριληπτική (χωρίς αποκλεισμούς) ανάπτυξη ▪ Ευημερία και ποιότητα ζωής ▪ Περιβαλλοντικές Προκλήσεις και Χωρικός σχεδιασμός ▪ Χωρική ανθεκτικότητα και προσαρμογή σε κλιματικούς και άλλους κινδύνους ▪ Χωρικός σχεδιασμός-κλιματική αλλαγή

Το πρόγραμμα αστικής ανάπτυξης του HafenCity και ο ρόλος των Μέσων Σταθερής Τροχιάς (U-Bahn) στο κυκλοφοριακό και πολεοδομικό προφίλ του [127]

Ελευθερίου Βασίλειος, *Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)*

Σιόλας Άγγελος, *Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)*

Μπακογιάννης Ευθύμιος, *Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)*

Αποστολόπουλος Κωνσταντίνος, *Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)*

Το Masterplan του HafenCity στο Αμβούργο, αποτελεί ένα υπόδειγμα σύγχρονου αστικού σχεδιασμού και βιώσιμης ανάπτυξης. Στόχος του παρόντος άρθρου αποτελεί η ανάλυση των βασικών χαρακτηριστικών του Masterplan, η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητάς του και η διερεύνηση της επίδρασης του Μέσου Σταθερής Τροχιάς (Μ.Σ.Τ.) στη μεταφορική συμπεριφορά των κατοίκων και επισκεπτών της περιοχής, ως μέρους ενός συνολικού δικτύου Μέσων Μαζικής Μεταφοράς που προτείνονται ή έχουν χωροθετηθεί στην περιοχή μελέτης. Τα ερευνητικά ερωτήματα που επιδιώκεται να απαντηθούν είναι: - Η σημερινή κυκλοφοριακή εικόνα της περιοχής μελέτης, σε συνδυασμό με την Πολεοδομική - Οι στόχοι που τίθενται από το πρόγραμμα αστικής ανάπτυξης της περιοχής μελέτης - Ποιο Μέσο Μαζικής Μεταφοράς κρίνεται ως αποδοτικότερο, σε σχέση και με τις επιδιώξεις του Masterplan για το HafenCity, και ποιος ο ρόλος το ΜΣΤ στην παραπάνω παραδοχή; - Πώς επηρεάζει και επηρεάζεται η λειτουργία του Μέσου Σταθερής Τροχιάς τη μεταφορική συμπεριφορά και τις συμπεριφορές μετακίνησης των κατοίκων και επισκεπτών της περιοχής μελέτη και κατ' επέκταση της αντίστοιχης εικόνας της περιοχής; - Σε ποιο βαθμό η χρήση του Μέσου Σταθερής Τροχιάς (U-Bahn) συμβάλλει στην αντιμετώπιση εμφάνισης φαινομένων κυκλοφοριακού κορεσμού στο HafenCity; - Σε ποιο βαθμό ανταποκρίνεται η χρήση του παραπάνω μέσου στις αρχικές προβλέψεις κι επιδιώξεις του Masterplan για τη μεταφορική εικόνα της περιοχής; - Πώς αντιλαμβάνονται οι κάτοικοι και οι επισκέπτες την ανάπτυξη του HafenCity σε σχέση και με τις, αρχικές έστω, επιδιώξεις του Masterplan; - Ποιος είναι ο ρόλος του HafenCity, τόσο βάσει του υφισταμένου όσο και του σχεδιαζόμενου προτεινόμενου συγκοινωνιακού δικτύου ως κόμβος διαμπερών διελεύσεων και πώς επηρεάζεται η κυκλοφοριακή εικόνα της περιοχής; - Ποιες μέθοδοι και ποια πολεοδομικά εργαλεία δύναται να αξιοποιούνται σε αντίστοιχες περιπτώσεις και αντίστοιχου μεγέθους project, ώστε να διασφαλιστεί η κυκλοφοριακή, συνεπώς και η πολεοδομική εικόνα μιας αντίστοιχης περιοχής από φαινόμενα υποβάθμισης που προκαλούνται εξαιτίας των συνηθειών μετακίνησης που επικρατούν στη περιοχή; Παρουσίαση των βασικών μεθοδολογικών ερευνητικών εργαλείων για την εξαγωγή συμπερασμάτων, αναφορικά με τη συμβολή του βασικού Μ. Σ. Τ. στην περιοχή μελέτης, σε συνδυασμό με μια σειρά άλλων πολεοδομικών και κυκλοφοριακών δεικτών και συντελεστών, στην πορεία υλοποίησης του μεγαλύτερου εν εξελίξει προγράμματος αστικής ανάπτυξης στην Ευρώπη.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Σάββατο, 27.09.2025 11:30 – 13:30 A2

Αστική αναζωογόνηση

▶ Θεματική ενότητα

Αστικές αναπλάσεις και διαχείριση ακινήτων ▪ Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές

Αστικοί και περαστικοί λαχανόκηποι: Συμβολή στην ανθεκτικότητα και δυνατότητες για τις Δυτικές συνοικίες της Θεσσαλονίκης [250]

Θωίδου Ελισάβετ, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)

Αντωνιάδου Αλεξάνδρα, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)

Σε μια εποχή έντονων περιβαλλοντικών και κοινωνικών προκλήσεων, οι πόλεις καλούνται να προσαρμοστούν στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Η αναγκαιότητα για ανθεκτικές και περιβαλλοντικά βιώσιμες στρατηγικές στον σχεδιασμό των πόλεων καθίσταται πλέον επιτακτική. Σε αυτό το πλαίσιο, οι αστικοί και περιαστικοί λαχανόκηποι αναγνωρίζονται ως βασικό στοιχείο πράσινων υποδομών με πολύπλευρη αξία – περιβαλλοντική, κοινωνική και οικονομική. Το άρθρο εξετάζει τον ρόλο των αστικών και περιαστικών λαχανόκηπων ως εργαλείο για την προώθηση της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης και ανθεκτικότητας, δίνοντας έμφαση στις δυνατότητες ενσωμάτωσής τους στον σχεδιασμό και τη λειτουργία των πόλεων. Η ανάλυση βασίζεται σε ερευνητική εργασία που εκπονήθηκε με περιοχή μελέτης τις Δυτικές Συνοικίες του Πολεοδομικού Συγκροτήματος Θεσσαλονίκης – μια περιοχή που χαρακτηρίζεται από έλλειψη ελεύθερων χώρων και ανάγκη για αναβάθμιση του αστικού πρασίνου. Η μελέτη συνδυάζει θεωρητική προσέγγιση με αναζήτηση διεθνών αλλά και εθνικών περιπτώσεων επιτυχημένης εφαρμογής καθώς και δεδομένα που προέκυψαν από επιτόπια έρευνα σε δήμους της περιοχής. Παρουσιάζονται τα πολλαπλά οφέλη των λαχανόκηπων, όπως η λειτουργία τους ως στοιχεία της πράσινης υποδομής που βοηθούν στην προσαρμογή των πόλεων στην κλιματική αλλαγή, καθώς και η ενδυνάμωση της σχέσης των πολιτών με το αστικό περιβάλλον και η συμβολή στην κοινωνική συνοχή. Παράλληλα, αναδεικνύονται οι δυσκολίες στην ανάπτυξή τους, όπως το ασαφές θεσμικό πλαίσιο, η έλλειψη διαθέσιμων χώρων και η περιορισμένη συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών. Το άρθρο καταλήγει σε προτάσεις για την προώθηση των λαχανόκηπων μέσω πολυεπίπεδων παρεμβάσεων: από τον εντοπισμό χώρων, τον σχεδιασμό «πράσινων διαδρομών» και τη διασύνδεση υφιστάμενων χώρων πρασίνου, έως την ενίσχυση της συμμετοχής των πολιτών και της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Η προώθηση των αστικών λαχανόκηπων μπορεί να αποτελέσει ένα σημαντικό βήμα προς πιο ανθεκτικές, ευημερούσες και ανθρώπινες πόλεις. Η παρουσίαση βασίζεται σε διπλωματική εργασία που εκπονήθηκε στο Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας και Ανάπτυξης του ΑΠΘ.

► Πρόγραμμα παρουσίασης

 Σάββατο, 27.09.2025 11:30 – 13:30 A2

 Αστική αναζωογόνηση

► Θεματική ενότητα

 Ευημερία και ποιότητα ζωής ▪ Περιβαλλοντικές Προκλήσεις και Χωρικός σχεδιασμός
▪ Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές ▪ Χωρικός σχεδιασμός-κλιματική αλλαγή

Στοιχεία τοπικής ταυτότητας και ιστορικής μνήμης που αλλοιώνονται: Η διάσταση της βιομηχανικής κληρονομιάς του εργοστασίου Γκλαβάνη–Καζάζη στην πόλη του Βόλου [274]

Καλέργης Δημήτρης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Κοκκάλη Ιφιγένεια, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Τα ιστορικά κτίρια αποτελούν θεμελιώδη συστατικά της τοπικής ταυτότητας, υπερβαίνοντας την αμιγώς αρχιτεκτονική τους διάσταση και συνδέοντας την πόλη με την διαχρονική, πολυεπίπεδη εξέλιξή της. Η παρούσα μελέτη υιοθετεί μια κατ' αρχάς θεωρητική προσέγγιση, με στόχο την ερμηνεία των στοιχείων ταυτότητας ενός συγκεκριμένου βιομηχανικού κτιρίου και της συνδεδεμένης με αυτό δραστηριότητας στην πόλη του Βόλου. Η εν λόγω εγκατάσταση, πέραν του αρχιτεκτονικού της ρόλου, διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο σε ένα ευρύ φάσμα κοινωνικών, οικονομικών και πολιτισμικών εξελίξεων για την τοπική κοινότητα. Το ερευνητικό ερώτημα του άρθρου, το οποίο δεν περιορίζεται στην εξεταζόμενη περίπτωση, επικεντρώνεται στον θεωρητικό προσδιορισμό εκείνων των παραγόντων μέσω των οποίων η εγκατάλειψη χρήσης μιας σημαντικής βιομηχανικής εγκατάστασης, μεγάλης έκτασης εντός του αστικού ιστού, είναι δυνατόν να μετασχηματίσει αλλά και να αλλοιώσει σημαντικά χαρακτηριστικά της τοπικής ταυτότητας, τα οποία στο παρελθόν αποτελούσαν καθοριστικό παράγοντα της αστικής ταυτότητας. Η περίπτωση της βιομηχανίας Γκλαβάνη - Καζάζη συνιστά μια ιδιαίτερη μελέτη περίπτωσης για ένα σύνολο αστικών ζητημάτων. Η θεωρητική ανάλυση των ιστορικών δεδομένων της συγκεκριμένης βιομηχανίας και του ρόλου της στην εξέλιξη της πόλης του Βόλου, καθώς και της επακόλουθης εγκατάλειψης και απαξίωσής της, τόσο λειτουργικά όσο και συμβολικά, αντιπροσωπεύει μια σειρά από αστικά νεότερα μνημεία στον ελλαδικό χώρο. Αυτά τα μνημεία φέρουν τα χαρακτηριστικά που δύνανται να συμβάλουν στη διαμόρφωση της τοπικής ταυτότητας μιας πόλης. Η κατανόηση και ανάλυση αυτών των στοιχείων κρίνεται κρίσιμη τόσο για την αξιολόγηση της ιστορικότητας ενός τόπου όσο και για τις ευκαιρίες και προοπτικές που δύνανται να έχουν στην περίπτωση αξιοποίησής τους, στο πλαίσιο της συμβολής τους στη διαμόρφωση της ταυτότητας ενός τόπου. Η παρούσα έρευνα, βασισμένη σε ιστορική αρχειακή τεκμηρίωση και θεωρητική ανάλυση, φιλοδοξεί να προσφέρει ένα πλαίσιο κατανόησης για την ανάδειξη της βιομηχανικής κληρονομιάς ως αναπόσπαστο κομμάτι της αστικής ταυτότητας και μνήμης, προτείνοντας δυναμικές κατευθύνσεις για την αξιοποίησή της.

► Πρόγραμμα παρουσίασης

 Σάββατο, 27.09.2025 11:30 – 13:30 A6

 Πολιτισμός και τουρισμός II

► Θεματική ενότητα

 Πολιτική για το Τοπίο και χωρικός σχεδιασμός

Ζωντανά τοπία: Πως η Πολιτιστική Κληρονομιά ενδυναμώνει την ανθεκτικότητα μίας κοινότητας [53]

Μπρούζγου Μαρία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Ασπρογέρακας Ευάγγελος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Τα πολιτιστικά τοπία συνιστούν ζωντανές χωρικές ενότητες οι οποίες εκφράζουν το παρελθόν και εξελίσσονται αποδεικνύοντας την ανθεκτικότητα της ανθρώπινης ύπαρξης, την προσαρμοστική ικανότητα και την ταυτότητά της. Αντιμετωπίζοντας φαινόμενα έντονων κλιματικών αλλαγών, την εξάπλωση της αστικοποίησης και τις κοινωνικοπολιτισμικές πιέσεις, τα πολιτιστικά τοπία αποτελούν παρακαταθήκη της παραδοσιακής γνώσης, βιώσιμων πρακτικών και κοινοτικής συνοχής. Από τους παραδοσιακούς οικισμούς με τα διάσημα πυργόσπιτα, τα οποία προσφέρουν βιώσιμες λύσεις διαβίωσης και βιοπορισμού, μέχρι τις αρχαίες πρακτικές που αφορούν καλλιέργειες της Μέσης Ανατολής και την ενίσχυση της προσαρμοστικότητας των κοινοτήτων σε έντονες καιρικές συνθήκες, τα πολιτιστικά τοπία προσφέρουν αστείρευτη γνώση η οποία δύναται να ενσωματωθεί σε καινοτόμες σύγχρονες στρατηγικές χωρικής ανάπτυξης. Συνεπώς, διερευνάται η σχέση πολιτιστικού τοπίου και ανθεκτικότητα κοινότητας, εξετάζοντας τους τρόπους με τους οποίους η πολιτιστική κληρονομιά, η παραδοσιακή γνώση και οι βιώσιμες πρακτικές ως στοιχεία του, συνεισφέρουν στην προσαρμοστική ικανότητα της κοινότητας έναντι ποικίλων προκλήσεων. Η ενσωμάτωση τους σε καινοτόμες στρατηγικές ανάπτυξης ανθεκτικότητας αποτελεί πρόκληση, καθώς απαιτείται ο συγκερασμός σύγχρονων και παραδοσιακών στοιχείων, θεμελιώνοντας τις συνδέσεις της κοινότητας με το πολιτιστικό και ιστορικό της υπόβαθρο.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Σάββατο, 27.09.2025 11:30 – 13:30 A6

 Πολιτισμός και τουρισμός II

▶ Θεματική ενότητα

 Οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή ▪ Πολιτική για το Τοπίο και χωρικός σχεδιασμός ▪ Χωρική ανθεκτικότητα και προσαρμογή σε κλιματικούς και άλλους κινδύνους ▪ Χωρικός σχεδιασμός-κλιματική αλλαγή

Ο καθημερινός τόπος μέσα από το πλαίσιο κατάκτησης της σύγχρονης πόλης από τις πρακτικές του κεφαλαίου. Η περίπτωση της πολιτιστικής ατζέντας της Στέγης Γραμμάτων και Τεχνών [215]

Χρηστάκη Αναστασία, *Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)*
Μίχα Ειρήνη, *Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)*

Η συγκεκριμένη εισήγηση έχει ως βασικό στόχο την διερεύνηση των ταυτοτήτων των καθημερινών τόπων και της εικόνας της πόλης, μέσα από την παρατήρηση της ολόενα και πιο έντονης υφανταγής κοινωνικών δομών και χώρων από τις πολιτικές του κεφαλαίου. Επικεντρώνεται στην πολιτιστική ατζέντα της Στέγης Γραμμάτων και Τεχνών του Ιδρύματος Ωνάση. Ως βασικό μεθοδολογικό εργαλείο χρησιμοποιείται η καλλιτεχνική ατζέντα της και συγκεκριμένα μελετάται ο λόγος και το περιεχόμενό της, με επιλογή εκδηλώσεων που σχετίζονται με την Αθήνα και την έννοια της πόλης. Μέσα από την ανάλυση του επικοινωνιακού υλικού και της προγραμματικής της, διερευνώνται τα νοήματα που προσδίδονται στον καθημερινό τόπο, υπό το πρίσμα πως η σύγχρονη πόλη διαμορφώνεται ως επενδυτικό πεδίο. Με αυτή την οπτική, η καλλιτεχνική παραγωγή σε μία πόλη αντανακλά τον τρόπο διαχείριση της ως επιχειρηματικός οργανισμός καθώς και την ανάδειξη του ελκυστικού προϊόντος της. Ξετυλίγεται ένα ευρύ φάσμα ερωτημάτων και συζητήσεων, τόσο ως προς το πολιτικό και οικονομικό υπόβαθρο πάνω στο οποίο το πολιτιστικό προϊόν ορθώνεται, όσο και στο ποιους εγκολπώνεται και ποιους αποκλείει μέσα σε ένα αστικό περιβάλλον. Η διερεύνηση δομείται ως μία αφήγηση σε 3 μέρη: 1. Ζητήματα που αναδεικνύονται ως προς τη μεγαλύτερη κλίμακα και τις νέες διαστάσεις των σύγχρονων πόλεων, στο πλαίσιο κατάκτησής τους από τις διεθνείς αγορές. 2. Ο ρόλος της ατζέντας της Στέγης στην παραγωγή συμβολικού κεφαλαίου για την πόλη της Αθήνας καθώς και η σημασία της στην επανακατασκευή της ταυτότητάς της. 3. Ζητήματα νοηματοδότησης του καθημερινού τόπου της Αθήνας μέσα από αναδυόμενους χώρους: ο φυσικός χώρος της πόλης, ο συμβολικός, και ο κοινωνικός. Εστιάζοντας στο υλικό της Στέγης και χρησιμοποιώντας το ως αναφορά αναζητώνται οι κυρίαρχες αφηγήσεις που καλλιεργούνται και προωθούν την εισχώρηση των σύγχρονων αγορών και την κατάκτηση των κοινωνικών δομών του καθημερινού τόπου στις αθηναϊκές γειτονιές. Τα ερωτήματα που αναδύονται είναι: Πώς μεταλλάσσονται οι εικόνες της γειτονιάς και πώς γίνονται αντιληπτές πλέον οι κοινωνικές σχέσεις που συμβαίνουν στην πόλη; Με ποιον τρόπο οι νέες ταυτότητες του τόπου ενσωματώνονται από τα ίδια τα υποκείμενα;

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Σάββατο, 27.09.2025 11:30 – 13:30 A6

Πολιτισμός και τουρισμός II

▶ Θεματική ενότητα

Πολιτισμός και τουρισμός ▪ Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές

Το φαινόμενο του υπερτουρισμού στην Ελλάδα. Η περίπτωση της Σαντορίνης [14]

Κομνηνού Ελένη, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Γουργιώτης Ανέστης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η εξέταση του φαινομένου του υπερτουρισμού στην Ελλάδα προϋποθέτει μία ολοκληρωμένη ανάλυση της τουριστικής ανάπτυξης ιστορικά, των σύγχρονων προκλήσεων και τις μελλοντικές προοπτικές. Η παρούσα έρευνα εμβαθύνει στο ζήτημα του χωρικού σχεδιασμού, τη συμβολή του στη διαμόρφωση της ελληνικής τουριστικής ανάπτυξης και του κυριάρχου μοντέλου μαζικού τουρισμού και των συνθηκών για την εμφάνιση του υπερτουρισμού. Διερευνά την κατάσταση του τουριστικού τοπίου (στην Ελλάδα) και επιχειρεί τη διάγνωση της ύπαρξης του φαινομένου στη Σαντορίνη ως άμεσα συνδεδεμένης με τουριστικές υπερσυγκεντρώσεις. Επιπλέον, μελετά τις διαδικασίες που οδηγούν στον υπερτουρισμό και περιγράφει τα υφιστάμενα προβλήματα και αναδεικνύει πιθανές μελλοντικές κατευθύνσεις. Μέσω των προαναφερθέντων, αυτή η έρευνα αποσκοπεί στην παροχή μίας διευρυμένης παρουσίασης του τοπίου των τουριστικών υπερσυγκεντρώσεων στη Σαντορίνη. Τέλος, διερευνά και υποστηρίζει την εισαγωγή νέων πρακτικών που κρίνονται απαραίτητες για τη μετρίαση του φαινομένου του υπερτουρισμού και των επιπτώσεων του.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Σάββατο, 27.09.2025 11:30 – 13:30 A6

 Πολιτισμός και τουρισμός II

▶ Θεματική ενότητα

 Τουριστική ανάπτυξη και χωρικός σχεδιασμός

Ο αστικός χώρος ως μνήμη: Η οδός των υαλοπωλείων στην Θεσσαλονίκη [238]

Δημουλά Σοφία, *Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΚΔΔΑ)*

Στόχος της εργασίας είναι η διαχρονική περιγραφή και η ιστορία της οδού Βασιλέως Ηρακλείου στην περιοχή του ιστορικού κέντρου της Θεσσαλονίκης. Το τμήμα της οδού μεταξύ των οδών Ίωνος Δραγούμη και Βενιζέλου κουβαλά μια ιστορία μεγαλύτερη των 150 χρόνων. Από τα μέσα του 19ου αι. η οθωμανική ονομασία του δρόμου ήταν «οδός υαλοπωλείων» ή «Φλυτζανάρι» (οδός των πωλητών φλυτζανιών ή «Γυαλάδικα», καθώς εκεί βρισκόταν συγκεντρωμένα αρχικά τα υαλουργεία. Από τα τέλη του 19ου αι. η Θεσσαλονίκη άρχισε να δραπετεύει από τον χαρακτήρα της Οθωμανικής πόλης, υιοθετώντας τα δυτικά πρότυπα εκσυγχρονισμού της καθημερινής ζωής. Οι ανάγκες των αστικών νοικοκυριών απαιτούσαν σύγχρονα οικιακά είδη, περίτεχνες λάμπες φωτισμού, πορσελάνες Βοημίας και κρύσταλλα Μουράνο, οικιακά είδη που βρισκόταν συγκεντρωμένα στα πολυάριθμα μαγαζιά γυαλικών της οδού. Το συγκεκριμένο τμήμα της Βασιλέως Ηρακλείου, αν και βρέθηκε στα όρια της πυρϊκαυστης ζώνης, δεν αλλοιώθηκε από την πυρκαγιά του 1917. Σταδιακά άρχισε να μεταβάλλεται ο χαρακτήρας της γύρω περιοχής, η νέα ρυμοτομία κατάπιε τα στενοσόκακα της οθωμανικής αγοράς αλλά οι έμποροι γυαλικών συνέχιζαν να συγκεντρώνονται στην ίδια θέση εμπλουτίζοντας τις βιτρίνες τους με εισαγόμενα κρύσταλλα. Σήμερα, η ονομασία «Γυαλάδικα» τείνει να ξεχαστεί από τη συλλογική μνήμη, αλλά τα εναπομείναντα μαγαζιά γυαλικών και οικιακών ειδών συνεχίζουν να αραδιάζουν τα προϊόντα τους στο πεζοδρόμιο, διαιωνίζοντας τον ιστορικό χαρακτήρα της πάλαι ποτέ οδού των Φλυτζανοπωλητών.

► Πρόγραμμα παρουσίασης

Σάββατο, 27.09.2025 11:30 – 13:30 Α6

Πολιτισμός και τουρισμός II

► Θεματική ενότητα

Χώρος & Πληθυσμός

Επαναπροσδιορίζοντας την Περιφέρεια: Το Ντοκιμαντέρ ως Εργαλείο Αναζωογόνησης των Μαστοροχωρίων Κόνιτσας [105]

Τρομπούκης Δημήτριος, *Ερευνητής*
 Qu Lei, *Delft University of Technology (TU Delft)*

Το άρθρο διερευνά τα εργαλεία που χρειάζονται οι περιοχές της περιφέρειας ώστε να μπορούν να μεταβούν από την πληθυσμιακή και οικονομική υποβάθμιση σε αναπτυξιακή τροχιά. Αρχικά, εξετάζεται ο ρόλος της οικονομικής συγκέντρωσης στα αστικά κέντρα ως καθοριστικός παράγοντας που εντείνει τις χωρικές και κοινωνικές ανισότητες, οδηγώντας συχνά στην οικονομική και δημογραφική υποβάθμιση των περιφερειακών και μη αστικοποιημένων περιοχών. Στη συνέχεια, διερευνούνται κυβερνητικές πολιτικές αναζωογόνησης των περιοχών της περιφέρειας οι οποίες, αν και καλοπροαίρετες, εκφράζονται με κεντρικά σχεδιασμένες (top-down) πρακτικές, όπως επιδοτήσεις, και οι οποίες αποδεικνύονται ανεπαρκείς στην ουσιαστική ενδυνάμωση αυτών των περιοχών. Πρόκειται για πολιτικές που δε λαμβάνουν, συνήθως, υπόψη τα ιδιαίτερα γνωρίσματα των περιοχών για τις οποίες θεσπίζονται, με αποτέλεσμα να επιτείνεται η παρακμή τους και να ενισχύεται η χωρική, πληθυσμιακή και οικονομική τους συρρίκνωση. Προκειμένου να αναστραφεί αυτή η κατάσταση, το άρθρο διερευνά τον ρόλο της τέχνης ως εργαλείου κατανόησης και ανάλυσης του χώρου, ενώ παράλληλα συμβάλλει στην ανάδειξη των πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων και των συγκριτικών πλεονεκτημάτων των εξεταζόμενων περιοχών. Ειδικότερα, προτείνεται η αξιοποίηση του ντοκιμαντέρ ως εργαλείου σχεδιασμού με διττό ρόλο: αφενός, ως μέσου αποκάλυψης αφανούς γνώσης και αφηγήσεων σχετικά με αυτές τις περιοχές και, αφετέρου, ως ενός δυναμικού μηχανισμού προβολής, ικανού να ενημερώσει και να ευαισθητοποιήσει ένα ευρύ κοινό για τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τις αναξιοποίητες δυνατότητες των εξεταζόμενων περιοχών. Στη συνέχεια, η συζήτηση τοποθετείται στο ελληνικό πλαίσιο, εστιάζοντας στην εξαρτημένη σχέση των περιοχών της περιφέρειας με τα δύο μεγάλα αστικά κέντρα, την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο και αντλώντας στοιχεία από την τέχνη του ντοκιμαντέρ ως εργαλείου σχεδιασμού, προτείνονται στρατηγικές και μέτρα με έμφαση στις από-τα-κάτω (bottom-up) πρωτοβουλίες, μέσα από τις οποίες δύνανται να αναδειχθούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των περιοχών της περιφέρειας, λειτουργώντας στη συνέχεια ως μοχλοί τοπικής αναζωογόνησης. Τέλος, το άρθρο εστιάζει στην πολιτισμική αξία της μαστορικής τέχνης στα Μαστοροχώρια της Κόνιτσας, αναδεικνύοντας τη δυναμική της ως κεντρικό -εν δυνάμει- φορέα ανάπτυξης της περιοχής. Συγκεκριμένα, εξετάζεται η προοπτική διατήρησης και αναβίωσης αυτής της παράδοσης υπό σύγχρονες συνθήκες, τονίζοντας τη σημασία της ως μέσο ενδογενούς και βιώσιμης ανάπτυξης τόσο για τους οικισμούς των Μαστοροχωρίων όσο και για την ευρύτερη περιοχή.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Σάββατο, 27.09.2025 11:30 – 13:30 A6

Πολιτισμός και τουρισμός II

▶ Θεματική ενότητα

Έξυπνη, βιώσιμη και συμπεριληπτική (χωρίς αποκλεισμούς) ανάπτυξη ▪ Περιφερειακή ανάπτυξη-χωρικές ανισότητες ▪ Πολιτική για το Τοπίο και χωρικός σχεδιασμός ▪ Συμμετοχικός σχεδιασμός και χωρική διακυβέρνηση ▪ Χώρος & Πληθυσμός

Η Αθήνα ως συμβολικός χώρος: Αναπαραστάσεις και Νοηματοδοτήσεις της πόλης μέσα από αφηγήσεις και κείμενα πολιτικής [220]

Δεμερτζή Αγγελική, *Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)*

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται την διαμόρφωση της σύγχρονης ταυτότητας της πόλης της Αθήνας μέσα από την αλληλεπίδραση αφηγήσεων για την πόλη και χωρικών πολιτικών, από τις αρχές του 2000 έως σήμερα. Εκκινώντας από τις χωρικές αναπαραστάσεις του Lefebvre και τους μύθους του Barthes ως σημειολογικά συστήματα, διερευνάται η σχέση μεταξύ των κυρίαρχων αφηγήσεων και των χωρικών πολιτικών. Η ανάλυση ξεκινά από την περίοδο διοργάνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων και την αφήγηση για μια Αθήνα ως ένα μητροπολιτικό κέντρο με διεθνή εμβέλεια. Ακολουθούν οι αφηγήσεις που συνόδευσαν την πόλη την περίοδο της κρίσης ως μια πρωτεύουσα σε παρακμή εν μέσω κοινωνικών αναταραχών. Το 2017 παρατηρείται μια στροφή στις αναπαραστάσεις της πόλης, δίνοντας έμφαση στην πολιτιστική αναγέννηση της πόλης. Μεγάλα πολιτιστικά γεγονότα, όπως η διεθνής καλλιτεχνική έκθεση της Documenta 14 και διεθνή μέσα ενημέρωσης ανακατασκευάζουν την ταυτότητα της πόλης, ως ανθεκτική, δημιουργική και πολιτιστικά ζωντανή πόλη. Οι αφηγήσεις αυτές οδήγησαν σε επιπτώσεις και στον υλικό χώρο και τις κοινωνικές σχέσεις, διαμορφώνοντας τις προϋποθέσεις για δραστηριότητες εξευγενισμού κι εντείνοντας την απόσταση ανάμεσα στις συμβολικές αναπαραστάσεις και στις βιωμένες καθημερινότητες των κατοίκων της Αθήνας. Ο (στρατηγικός) χωρικός σχεδιασμός την ίδια περίοδο - πάντα σε αλληλεπίδραση με τις αφηγήσεις - υλοποιείται ολοένα και περισσότερο μέσα από νέες μορφές διακυβέρνησης, νέους δρώντες και νέα εργαλεία μεταβαίνοντας από το ρυθμιστικό πλαίσιο του χώρου στο επιχειρηματικό πλαίσιο προσέλκυσης ιδιωτικών επενδύσεων και εμπορευματοποίησης του δημόσιου χώρου. Παρά την καλλιέργεια αντιλήψεων περί συμμετοχικών διαδικασιών, η διακυβέρνηση γίνεται σταδιακά κατακερματισμένη και λιγότερο δημοκρατική, θέτοντας σε αμφιβολία τις αρχές του χωρικού σχεδιασμού για άμβλυνση των ανισοτήτων, συμπερίληψη και χωρική δικαιοσύνη.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Σάββατο, 27.09.2025 11:30 – 13:30 A6

Πολιτισμός και τουρισμός II

▶ Θεματική ενότητα

Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές

"Χαρτογραφίες" του αστικού τοπίου της Κυψέλης μέσα από τον δημοφιλή ελληνικό κινηματογράφο 1950-1970: Μια εναλλακτική αστική μελέτη [190]

Ελευθεράκη Γεωργία, *Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)*

Η αστική κληρονομιά, στην υλική και άυλη μορφή της, αποτελεί για την ανθρωπότητα κοινωνικό, πολιτιστικό και οικονομικό αγαθό και βασικό πόρο για την ενίσχυση της βιωσιμότητας, της οικονομικής ανάπτυξης και της κοινωνικής συνοχής των αστικών περιοχών. Η αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης προβλέπει τη διατήρηση των υφιστάμενων πόρων, την ενεργό προστασία της αστικής κληρονομιάς και τη βιώσιμη διαχείρισή της. Το αστικό τοπίο αποτελεί ένα παλίμψηστο των προηγούμενων ιστορικών περιόδων, και των κοινωνικών και σχεδιαστικών φάσεων, προβάλλοντας τις υλικές δομές και τις άυλες ατμόσφαιρες που συνθέτουν τη συνολική αστική εμπειρία. Η κινούμενη εικόνα, ως μία μορφή φανταστικής περιήγησης, μοιράζεται τις δυναμικές ενός περιπάτου στην πόλη και, παράλληλα, έχει την ικανότητα να δημιουργήσει τη δική της κίνηση σε αυτή (Webber & Wilson, 2008). Οι κινηματογραφικές εικόνες, χωρίς να αναπαριστούν πιστά τον δημόσιο χώρο, έχουν τη δυνατότητα να προσδώσουν με πειστικό τρόπο την πρόσληψή του. Επιπλέον, ο κινηματογραφικός φακός, λειτουργώντας ως καταλύτης, μετατρέπει τον χώρο σε φορέα νοημάτων, συσχετιζόμενων κυρίως με τα άυλα στοιχεία που συνθέτουν ένα τόπο. Στην παρούσα εργασία προτείνεται μία εναλλακτική χαρτογράφηση/ανάγνωση του αστικού τοπίου της Κυψέλης, μιας από τις παλαιότερες και πιο πυκνοδομημένες συνοικίες του ευρύτερου αθηναϊκού κέντρου, μέσα από κινηματογραφικές ταινίες που αναπαριστούν και απεικονίζουν τη συνοικία στις δεκαετίες του 1950 και 1960. Η Κυψέλη, σε ρόλο "πρωταγωνιστή" ή ως "βοηθητικός ηθοποιός", άλλοτε κινητοποιεί και άλλοτε όχι, το αφήγημα της ελληνικής νεωτερικότητας. Δημιουργεί πλάνο με ιδιαίτερη πολιτισμική σημασία, στα οποία ανακαλύπτουμε τοπόσημα, μνημεία, τοπιακές ιδιαιτερότητες, αρχιτεκτονική, χώρους συνάντησης της περιοχής και αποκτούμε μία "συμπυκνωμένη" ερμηνεία του τόπου. Επιπρόσθετα, ο κινηματογράφος ως αναγνωρισμένη μορφή τέχνης έχει το προνόμιο να μην περιορίζεται μόνο στο παρόν, αλλά να εκτείνεται στο παρελθόν και στο μέλλον. Υπό αυτό το πρίσμα, χρησιμοποιώντας τον ως ιστορικό-κοινωνικό τεκμήριο (Ferro, 2002) μπορεί να παρέχει στον σημερινό θεατή μια διεισδυτική ματιά στον τρόπο θεώρησης του παρόντος και του πρόσφατου παρελθόντος της στιγμής δημιουργίας της ταινίας. Στόχος είναι η ανάδειξη της κοινωνικής ιστορίας, της νεώτερης αστικής αρχιτεκτονικής και φυσικής κληρονομιάς της γειτονιάς, και η προβολή των ιδιαίτερων ιστορικών και πολιτιστικών αξιών της, στοιχεία που μπορούν να συμβάλλουν και πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στο σχεδιασμό και τη βιώσιμη διαχείριση του αστικού τοπίου.

► Πρόγραμμα παρουσίασης

Σάββατο, 27.09.2025 11:30 – 13:30 A6

Πολιτισμός και τουρισμός II

► Θεματική ενότητα

Αστικές αναπλάσεις και διαχείριση ακινήτων ■ Ευημερία και ποιότητα ζωής ■ Πολιτική για το Τοπίο και χωρικός σχεδιασμός ■ Πολιτισμός και τουρισμός ■ Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές

Συνθετική αξιολόγηση του υπερτουρισμού στον νησιωτικό χώρο: Η περίπτωση της Σαντορίνης [61]

Λέκα Ακριβή, *Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)*

Λαγαρίας Απόστολος, *Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*

Στρατηγέα Αναστασία, *Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)*

Πρέκας Παναγιώτης, *Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)*

Το μαζικό τουριστικό μοντέλο, που κυριαρχεί στις παράκτιες και ιδιαίτερα στις νησιωτικές περιοχές της Μεσογείου, ασκεί σοβαρές πιέσεις, οδηγώντας συχνά σε φαινόμενα υπερτουρισμού και περιβαλλοντικής υποβάθμισης, που απειλούν τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των εν λόγω περιοχών, ενώ θέτουν σε κίνδυνο την ταυτότητά τους. Καθώς ο υπερτουρισμός αναδεικνύεται σήμερα ως κεντρικό ζήτημα για την επιστημονική έρευνα και τη χάραξη πολιτικής, η ανάγκη διαμόρφωσης συνθετικών προσεγγίσεων ανάλυσης και αξιολόγησης του φαινομένου καθίσταται επιτακτική. Η παρούσα εργασία συμβάλει στη κατεύθυνση αυτή, αναπτύσσοντας ένα μεθοδολογικό πλαίσιο στη βάση ποσοτικών δεικτών. Η συνεισφορά της έρευνας έγκειται στη συστηματικοποίηση των υφιστάμενων μεθοδολογικών προσεγγίσεων σε ένα συνεκτικό πλαίσιο, που συναξιολογεί αφενός το πρότυπο και τη δυναμική της τουριστικής προσφοράς/ζήτησης και αφετέρου τις χωρικές, περιβαλλοντικές, και οικονομικές επιπτώσεις του υπερτουρισμού, αξιοποιώντας για τον σκοπό αυτό ένα σύνολο γεωχωρικών δεδομένων και μεθόδων. Η έρευνα επικεντρώνεται στο νησί της Σαντορίνης, το οποίο συνδέεται με την έννοια του υπερτουρισμού εντός της περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου. Σε πρώτο επίπεδο καταγράφεται η μεταβαλλόμενη τουριστική δυναμική με χρήση διαχρονικών δεδομένων. Σε δεύτερο επίπεδο εξετάζονται οι επιπτώσεις του υπερτουρισμού μέσα από ένα σύνολο δεικτών, που βασίζεται στη διεθνή βιβλιογραφία και εμπειρία και υποστηρίζει τη διερεύνηση της υποβάθμισης των φυσικών και πολιτιστικών πόρων (οικοσυστήματα, τοπίο, πολιτιστική κληρονομιά), των μεταβολών στο χωρικό πρότυπο (αλλαγές στις χρήσεις γης), καθώς και των επιπτώσεων στο οικονομικό και το κοινωνικό επίπεδο. Τα αποτελέσματα καταδεικνύουν ότι με την επίδραση του μαζικού τουρισμού η οικονομία του νησιού έχει μετασχηματιστεί πλήρως προς την κατεύθυνση της τουριστικής μονοκαλλιέργειας, ενώ από την αξιολόγηση των δεικτών εντοπίζεται η υπέρβαση κρίσιμων ορίων της φέρουσας ικανότητας. Ειδικότερα, εντοπίζονται σοβαρές επιπτώσεις στις δραστηριότητες του πρωτογενούς τομέα, με τις παραμέτρους της Κλιματικής Αλλαγής να επιδεινώνουν περαιτέρω την υποβάθμιση και τον κατακερματισμό των παραδοσιακών αμπελώνων λόγω της διάχυτης δόμησης, με παράλληλη επέκταση του δομημένου χώρου ακόμη και εντός προστατευόμενων φυσικών περιοχών και αρχαιολογικών χώρων. Η εξειδίκευση της γεωχωρικής ανάλυσης σε διαφορετικές ζώνες του νησιού επιτρέπει την εξαγωγή χωρικά προσδιορισμένων συμπερασμάτων, καθώς και την ανίχνευση των συνεχιζόμενων πιέσεων στο διάστημα των τελευταίων ετών, ως προϊόν της μετα-πανδημικής εποχής και της επακόλουθης οικοδομικής έκρηξης.

► Πρόγραμμα παρουσίασης

Σάββατο, 27.09.2025 11:30 – 13:30 B2

Χωρικός σχεδιασμός και νησιωτικότητα

► Θεματική ενότητα

Τουριστική ανάπτυξη και χωρικός σχεδιασμός ▪ Χωρικός σχεδιασμός και νησιωτικότητα

Το Αποτύπωμα της Τουριστικής Ανάπτυξης στον Νησιωτικό Χώρο: Η Περίπτωση του Συμπλέγματος των Δωδεκανήσων [92]

Κούτση Διονυσία, *Μηχ. ΧΠΠΑ, Δρ. ΕΜΠ*

Στρατηγέα Αναστασία, *Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)*

Σπιλάνης Ιωάννης, *Πανεπιστήμιο Αιγαίου*

Οι νησιωτικές περιοχές βρίσκονται σήμερα στο επίκεντρο του δημόσιου διαλόγου, καθώς τα ιδιαίτερα γεωγραφικά, κοινωνικά, οικονομικά και φυσικά/πολιτιστικά χαρακτηριστικά τους καθιστούν αυτές ευάλωτες σε σύνθετες πιέσεις, που απορρέουν κυρίως από την υπέρμετρη τουριστική ανάπτυξη και την κλιματική αλλαγή. Επιπλέον, οι εγγενείς περιορισμοί που απορρέουν από τη νησιωτικότητα περιορίζουν την αναπτυξιακή τους δυναμική, εντείνοντας τη σύγκρουση μεταξύ της βιώσιμης αξιοποίησης των φυσικών/πολιτιστικών τους πόρων και της οικονομικής ανάπτυξης. Ταυτόχρονα, η ελκυστικότητα των νησιωτικών περιοχών ως τουριστικών προορισμών καθιστούν αυτές ‘μοχλούς’ της εθνικής αναπτυξιακής στρατηγικής, γεγονός που εντείνει περαιτέρω την τρωτότητά τους στις προαναφερθείσες πιέσεις. Στην ελληνική πραγματικότητα, οι νησιωτικές περιοχές της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου αποτελούν χαρακτηριστικό παράδειγμα για τη μελέτη των επιπτώσεων των παραπάνω προκλήσεων, καθώς συγκεντρώνουν, με διαρκώς εντεινόμενο ρυθμό, το υψηλότερο ποσοστό τουριστικών αφίξεων και διαθέσιμων κλινών στη χώρα. Στο πλαίσιο αυτό, η παρούσα εργασία εστιάζει στο νησιωτικό σύμπλεγμα των Δωδεκανήσων και επιχειρεί την αποτίμηση των επιπτώσεων των έως σήμερα ασκούμενων πολιτικών μέσω μιας σύνθετης μεθοδολογικής προσέγγισης, που επιχειρεί να σκιαγραφήσει τις κοινωνικές, οικονομικές, περιβαλλοντικές και χωρικές επιπτώσεις των υφιστάμενων αναπτυξιακών επιλογών σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο με τη χρήση ποιοτικών και ποσοτικών δεικτών. Η εφαρμογή της μεθοδολογίας καλύπτει το σύνολο του νησιωτικού συμπλέγματος των Δωδεκανήσων, επιτρέποντας τη διερεύνηση τόσο των διαφοροποιήσεων όσο και των κοινών τάσεων στον χωρικό και αναπτυξιακό τους μετασχηματισμό. Τα ευρήματα αναδεικνύουν τις σημαντικές δυσλειτουργίες του υφιστάμενου μοντέλου νησιωτικής ανάπτυξης, που χαρακτηρίζεται από έλλειψη ολοκληρωμένου στρατηγικού σχεδιασμού, κυριαρχία του «από πάνω προς τα κάτω» μοντέλου χάραξης πολιτικής και αποσπασματικές παρεμβάσεις. Επιπλέον, η απουσία αποτελεσματικού χωρικού σχεδιασμού και ελεγκτικών μηχανισμών έχει εντείνει την αδυναμία ελέγχου της τουριστικής δραστηριότητας ως κυρίαρχης συνιστώσας της νησιωτικής ανάπτυξης, με δυσμενείς επιπτώσεις στη βιωσιμότητα/ανθεκτικότητα των τοπικών οικοσυστημάτων και του ιδιαίτερου και εύθραυστου νησιωτικού τοπίου. Ως αποτέλεσμα των παραπάνω, η ανεξέλεγκτη τουριστική ανάπτυξη είναι ήδη εμφανής στην υπό μελέτη περιοχή και οδηγεί σε φαινόμενα υπερσυγκέντρωσης δραστηριοτήτων, αύξησης των κοινωνικών ανισοτήτων και υποβάθμισης του φυσικού και πολιτιστικού τοπίου στα νησιωτικά εδάφη. Τέλος, η έρευνα αναδεικνύει την ανάγκη αναθεώρησης των υφιστάμενων πολιτικών και διαμόρφωσης εναλλακτικών προσεγγίσεων στον αναπτυξιακό και χωρικό σχεδιασμό, ώστε το δίλημμα «προστασία vs ανάπτυξη» να προσεγγιστεί με πιο κριτική ματιά.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Σάββατο, 27.09.2025 11:30 – 13:30 B2

Χωρικός σχεδιασμός και νησιωτικότητα

▶ Θεματική ενότητα

Περιφερειακή ανάπτυξη-χωρικές ανισότητες ▪ Πολιτισμός και τουρισμός ▪ Συμμετοχικός σχεδιασμός και χωρική διακυβέρνηση ▪ Τουριστική ανάπτυξη και χωρικός σχεδιασμός ▪ Χωρικός σχεδιασμός και παράκτιος χώρος

Ο σχεδιασμός βιώσιμων νησιωτικών δικτύων ως απάντηση στην νησιωτικότητα. Η περίπτωση των μικρών ακριτικών νησιών του Αιγαίου [241]

Θεοδωρά Γιώτα, *Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)*

Σε συνθήκες παγκοσμιοποίησης, πολύπλευρης κρίσης, και ποικίλων δημογραφικών αλλαγών, έντονος είναι ο προβληματισμός για τον προσδιορισμό προτύπων ανάπτυξης και χωρικών πολιτικών για τη άμβλυνση των χωρικών ανισοτήτων και τη διασφάλιση της βιωσιμότητας και ανθεκτικότητας των φυσικών-πολιτιστικών - ανθρωπογενών οικοσυστημάτων. Τα νησιά και οι νησιωτικές περιφέρειες αποτελούν κατηγορία ιδιαίτερης κρισιμότητας αφού, λόγω των γεωγραφικών ιδιαιτεροτήτων τους, αντιμετωπίζουν κινδύνους και προκλήσεις που εγείρουν θέματα προστασίας, χωρικής διαχείρισης και εδαφικού και θαλάσσιου σχεδιασμού. Παρά το ερευνητικό ενδιαφέρον, σε επίπεδο Ε. Ε. δεν έχει υπάρξει ακόμα μια σταθερά διαμορφωμένη θέση για την ανάπτυξη του νησιωτικού χώρου. Την ίδια στιγμή, στην Ελλάδα, μία κατεξοχήν νησιωτική χώρα, απουσιάζει μια ρητά διατυπωμένη νησιωτική πολιτική. Έτσι, ζητήματα που αφορούν την αποσαφήνιση εννοιών και τον προσδιορισμό μεθοδολογιών προσέγγισης του νησιωτικού φαινομένου παραμένουν ανοικτά σε επίπεδο επίσημου κεντρικού σχεδιασμού. Το πρόβλημα εντοπίζεται στην απουσία πολυπαραγοντικής εκτίμησης της δυναμικής των νησιών και προσδιορισμού της περιοχής επιρροής τους ή/και της εξάρτησής τους από ισχυρά κέντρα νησιωτικών και ηπειρωτικών περιοχών. Εστιάζοντας στις ακριτικές περιοχές του Αιγαίου διερευνάται αν, και υπό ποιες συνθήκες, μπορεί να αποτραπεί η απομόνωση ή εγκατάλειψη των μικρών νησιών και να διασφαλιστεί η βιώσιμη ανάπτυξή τους. Η απάντηση αναζητείται στον εντοπισμό των συγκριτικών πλεονεκτημάτων των μικρών νησιών και στην αξιοποίησή τους ως μέσου ενδογενούς ανάπτυξης με στόχο την οργανική ένταξη των ευάλωτων αυτών τόπων σε ευρύτερα χωρικά, τομεακά και κοινωνικά σύνολα (ανάλογου ή συμπληρωματικού χαρακτήρα) υπερτοπικής / υπερεθνικής εμβέλειας ισχυροποιώντας με αυτόν τον τρόπο τον αναπτυξιακό τους ρόλο. Έμφαση δίνεται στη φυσική-πολιτιστική κληρονομιά, στο τοπίο και στο ανθρώπινο δυναμικό ως βασικών συντελεστών τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης. Το άρθρο επιδιώκει την ανάδειξη νέων δυναμικών χωρικών ενοτήτων στην ελληνική νησιωτική επικράτεια στις οποίες πρωταγωνιστικό ρόλο θα αναλάβουν τα μικρά νησιά. Διατυπώνεται, έτσι, πολυπαραγοντική μεθοδολογία εντοπισμού, εκτίμησης και τυπολογικής ταξινόμησης των μικρών νησιών με κριτήρια (δια)περιφερειακής εμβέλειας με στόχο την ανάδειξη των δυνατοτήτων τους στη συγκρότηση χωρικών νησιωτικών δικτύων ικανών να λειτουργήσουν ως μελλοντικοί πόλοι ανάπτυξης υπεριοπικής εμβέλειας στο πλαίσιο δράσεων συνεργασίας.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Σάββατο, 27.09.2025 11:30 – 13:30 B2

Χωρικός σχεδιασμός και νησιωτικότητα

▶ Θεματική ενότητα

Χωρικός σχεδιασμός και νησιωτικότητα

Η επίδραση του ναυπηγείου της Σύρου στον χωρικό σχεδιασμό της Ερμούπολης [10]

Μάνος Νικόλαος, *Ναυπηγός Μηχανολόγος Μηχ., M.Sc. Περιβάλλον και Ανάπτυξη ΕΜΠ*
Τσίμας Νικόλαος, *Αρχιτέκτων Μηχ., M.Sc. Σχεδιασμός-Χώρος-Πολιτισμός ΕΜΠ*

Το ναυπηγείο της Σύρου (Νεώριο) στην Ερμούπολη αποτελεί το μοναδικό ναυπηγείο σε ελληνικό νησί. Με ιστορία πλέον των δυο αιώνων, έχει διανύσει φάσεις ακμής και παρακμής, διατηρώντας ωστόσο αξιοσημείωτα μεγάλη διάρκεια συνεχούς λειτουργίας. Παράλληλα, η Ερμούπολη συγκαταλέγεται στις πρώτες πόλεις του νεοσύστατου ελληνικού κράτους που απέκτησαν ρυθμιστικό σχέδιο. Η πολεοδομική της ιστορία ξεκινά το 1834, όταν η Δημογεροντία θέτει τις βάσεις για τη σύνταξή του. Το 1835 πραγματοποιείται η πρώτη τοπογράφηση από τον L. Weber, ενώ ακολουθεί η διόρθωσή της και η εκπόνηση του πρώτου πολεοδομικού σχεδίου από τον Ed. Schaubert, σηματοδοτώντας την αρχή της οργανωμένης πολεοδόμησης της πόλης. Η παρούσα εισήγηση εστιάζει στη μελέτη του χωρικού σχεδιασμού της Ερμούπολης και τη σχέση του με την εξέλιξη του Νεωρίου στο χρόνο. Για την προσέγγιση του θέματος, πραγματοποιήθηκε έρευνα για την ιστορική εξέλιξη της Σύρου από ιστορικές πηγές καθώς και καταγραφή της εξέλιξης του χωρικού σχεδιασμού της Ερμούπολης (πολεοδομικός σχεδιασμός, ρυμοτομικά σχέδια και τροποποιήσεις τους, αεροφωτογραφίες). Στη συνέχεια, προσδιορίστηκαν τα χρονικά ορόσημα που σηματοδότησαν την πορεία του ναυπηγείου. Από την σύγκριση των τριών αυτών αξόνων, αναδείχθηκαν συνδέσεις και συσχετισμοί μεταξύ της ιστορίας του νησιού, του χωρικού σχεδιασμού και της ανάπτυξης του Νεωρίου. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η εγκατάσταση κατοικιών εργατών δίπλα στο ναυπηγείο και η ανάπτυξη ενός δικτύου κοινωνικής ζωής και οικονομικής αλληλεπίδρασης που επηρέασε την ανάπτυξη της πόλης συνολικά. Επίσης, με την παρουσία του Ναυπηγείου φαίνεται να σχετίζεται τόσο η επέκταση της Ερμούπολης προς τα νότια όσο και η συγκέντρωση χρήσεων δευτερογενούς τομέα γύρω του. Αυτές οι συνδέσεις φωτίζονται από τις ευρύτερες ιστορικές συνθήκες που επικρατούν στην περιοχή. Από την ενίσχυση της ανθεκτικότητας σε δύσκολες περιόδους έως τη βαθιά επίδρασή του στην κοινωνική και οικονομική ζωή τα χρόνια της ευημερίας, το ναυπηγείο λειτούργησε ως μοχλός προόδου και εξέλιξης, τοποθετώντας τη Σύρο σε μια εξέχουσα θέση στον ιστορικό και γεωγραφικό χάρτη. Συμπερασματικά, η παρουσία του ναυπηγείου στη Σύρο είναι καθοριστική για τον χωρικό σχεδιασμό της Ερμούπολης και τη συνολική ιστορική πορεία του νησιού. Οι συνδέσεις χωρικού σχεδιασμού και Νεωρίου αποτελούν ζωντανές μαρτυρίες της ιστορίας, της κοινωνίας και της οικονομίας της Σύρου, με σημασία για το παρελθόν αλλά και το μέλλον του νησιού.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Σάββατο, 27.09.2025 11:30 – 13:30 B2

Χωρικός σχεδιασμός και νησιωτικότητα

▶ Θεματική ενότητα

Χωρικός σχεδιασμός και νησιωτικότητα

Χωροταξικός Σχεδιασμός και Τουρισμός στη Σέριφο: Προκλήσεις και Προοπτικές Βιώσιμης Ανάπτυξης [236]

Τζιράκη Μαίρη, ΕΜΕΤ

Λάζογλου Μιλτιάδης, ΕΜΕΤ

Χατζηνικολάου Μπέτυ, ΕΜΕΤ

Το άρθρο αναλύει τη σχέση χωροταξικού σχεδιασμού και τουριστικής ανάπτυξης στη Σέριφο, έναν μικρό νησιωτικό προορισμό που αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις λόγω της αυξανόμενης τουριστικής δραστηριότητας. Η Σέριφος, όπως και πολλά άλλα νησιά του Αιγαίου, βιώνει έντονες πιέσεις εξαιτίας της εποχικότητας του τουρισμού, της έλλειψης ολοκληρωμένου σχεδιασμού και της άναρχης δόμησης, που συχνά απειλούν το φυσικό και πολιτιστικό της τοπίο. Εξετάζονται τα γεωγραφικά, πολεοδομικά και περιβαλλοντικά δεδομένα της Σεριφου, λαμβάνοντας υπόψη το ισχύον θεσμικό πλαίσιο χωροταξικής πολιτικής. Αναλύονται οι υφιστάμενες χρήσεις γης και η κατανομή της τουριστικής δραστηριότητας, ενώ παράλληλα διερευνώνται οι πιέσεις στις υποδομές και οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις που προκύπτουν από την ανεξέλεγκτη τουριστική ανάπτυξη. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην εκτίμηση της φέρουσας ικανότητας του νησιού, καθώς αυτή καθορίζει τα όρια της βιώσιμης ανάπτυξης και τις δυνατότητες ισορροπημένης τουριστικής αξιοποίησης. Αναδεικνύονται οι αδυναμίες και οι απειλές που συνδέονται με την τουριστική πίεση, αλλά και οι ευκαιρίες που προκύπτουν από μια στρατηγική προσέγγιση που στηρίζεται στη διατήρηση του αυθεντικού χαρακτήρα του νησιού και στην ενίσχυση του ποιοτικού τουρισμού. Οι προτάσεις που διατυπώνονται στο άρθρο εστιάζουν στην ανάγκη για έναν ολοκληρωμένο και προσαρμοστικό σχεδιασμό που λαμβάνει υπόψη τις τοπικές ιδιαιτερότητες και τις σύγχρονες τάσεις βιώσιμης ανάπτυξης. Στο πλαίσιο αυτό, προωθούνται λύσεις που βασίζονται στη ρύθμιση των χρήσεων γης, στη διαχείριση της τουριστικής ροής, στην ενίσχυση των υποδομών και στην αξιοποίηση νέων εργαλείων σχεδιασμού, όπως η χρήση δορυφορικών δεδομένων για την παρακολούθηση της δόμησης. Ο χωροταξικός σχεδιασμός μπορεί να αποτελέσει ισχυρό εργαλείο για τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη, διασφαλίζοντας ότι η Σέριφος θα διατηρήσει τη φυσιογνωμία της και θα αναπτυχθεί με τρόπο που σέβεται το περιβάλλον και την τοπική κοινωνία. Το άρθρο αναδεικνύει τη σημασία του συμμετοχικού σχεδιασμού και της ενσωμάτωσης καινοτόμων προσεγγίσεων, ώστε η τουριστική ανάπτυξη να ενισχύει την τοπική οικονομία χωρίς να υπονομεύει τη βιωσιμότητα του νησιού.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Σάββατο, 27.09.2025 11:30 – 13:30 B2

 Χωρικός σχεδιασμός και νησιωτικότητα

▶ Θεματική ενότητα

 Τουριστική ανάπτυξη και χωρικός σχεδιασμός

Διερεύνηση των προοπτικών πολλαπλής χρήσης του Θαλασσιού Χώρου [16]

Παπαθανασίου Μαρίνα, *Μηχ. ΧΠΠΑ, MSc*
 Ασπρογέρακας Ευάγγελος, *Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*

Η θάλασσα συνιστά ένα δυναμικό πεδίο συνύπαρξης πληθώρας φυσικών και ανθρωπογενών λειτουργιών και δραστηριοτήτων. Η αυξανόμενη ζήτηση για θαλάσσιο χώρο καθιστά αναγκαία τη συνύπαρξη των δραστηριοτήτων, την ενίσχυση των συνεργειών και συνεπώς την προώθηση της προσέγγισης των πολλαπλών χρήσεων. Στο πλαίσιο αυτό, ο Θαλάσσιος Χωροταξικός Σχεδιασμός (ΘΧΣ), αναγνωρίζεται ως το καταλληλότερο εργαλείο για την ορθολογική οργάνωση και διαχείριση του θαλάσσιου χώρου, στοχεύοντας παράλληλα στην εξασφάλιση της βιωσιμότητας των δράσεων, στην αποφυγή συγκρούσεων και στην ταυτόχρονη επίτευξη κοινωνικοοικονομικών και οικολογικών στόχων. Η παρούσα εργασία επιχειρεί να αναδείξει παραμέτρους αξιοποίησης της πολλαπλής χρήσης στο Θαλάσσιο Χωροταξικό Σχεδιασμό αξιοποιώντας τα αποτελέσματα Ευρωπαϊκών ερευνητικών προγραμμάτων. Σε πρώτο στάδιο γίνεται αναφορά στο θεσμικό πλαίσιο και σε κρίσιμα στοιχεία για τον ΘΧΣ, και κυρίως στις βασικές αρχές, που διαμορφώνουν την βάση για την κατάρτιση των θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων, αλλά και στις στρατηγικές προτεραιότητες για την ενσωμάτωση και προώθηση της πολλαπλής χρήσης. Στη συνέχεια διερευνάται η έννοια των πολλαπλών χρήσεων και των προοπτικών που εξασφαλίζει στο ΘΧΣ. Στο τελευταίο στάδιο διερευνώνται οι σημαντικότερες προκλήσεις για την προώθηση της προσέγγισης και τα σημεία εστίασης για την ανάπτυξη καινοτόμων λύσεων προκειμένου να αυξηθούν οι πιθανές συνέργειες, μέσω της συστηματικής αξιολόγησης των παραδοτέων σχετικών Ευρωπαϊκών ερευνητικών προγραμμάτων (MUSES, UNITED, κλπ.). Επιδιώκεται να αναδειχθούν οι πιθανοί βιώσιμοι συνδυασμοί δραστηριοτήτων με την διαμόρφωση μιας «μήτρας σχέσεων» για την αξιολόγηση της συμβατότητας και των αλληλεξαρτήσεων που αναπτύσσονται μεταξύ τους. Αναγνωρίζεται η πολυπλοκότητα της προσέγγισης και παρουσιάζονται οι βασικοί τύποι πολλαπλών χρήσεων που επικρατούν. Προκύπτει έτσι ένα χωροδιαγνωστικό εργαλείο που μπορεί να συμβάλει στην διαμόρφωση ενός ικανού πλαισίου για τον ΘΧΣ. Στα συμπεράσματα της μελέτης, αναδεικνύεται η σημασία αξιοποίησης και υιοθέτησης της στρατηγικής πολλαπλών χρήσεων, η οποία θα συμβάλει ουσιαστικά στη βιώσιμη διαχείριση των θαλάσσιων οικοσυστημάτων και στην ανάπτυξη της γαλάζιας οικονομίας. Τέλος, γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στην Ελλάδα, την ανάγκη συμμόρφωσης με την Οδηγία 2014/89/ΕΕ και τις πρόσφατες εξελίξεις σε σχέση με το ΘΧΣ.

- ▶ Πρόγραμμα παρουσίασης
 - Σάββατο, 27.09.2025 11:30 – 13:30 B12
 - *Χωρικός σχεδιασμός και παράκτιος χώρος*
- ▶ Θεματική ενότητα
 - Θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός

Παράγοντες ένταξης λιμένων στο δίκτυο κρουαζιέρας: Βιβλιογραφική επισκόπηση και η περίπτωση του Πειραιά [265]

Μιλπάνη Γεωργία, *Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*
 Ασπρογέρακος Ευάγγελος, *Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*

Η ταχεία ανάπτυξη της παγκόσμιας βιομηχανίας κρουαζιέρας έχει εντείνει την ανάγκη για στρατηγικό σχεδιασμό και αποτελεσματική διακυβέρνηση των λιμένων που λειτουργούν ως κόμβοι στο διεθνές δίκτυο. Η παρούσα εργασία επιχειρεί να απαντήσει στο κεντρικό ερευνητικό ερώτημα: Ποιοι είναι οι παράγοντες που καθορίζουν την επιλογή λιμένων - σταθμών από τις εταιρείες κρουαζιέρας και πώς αυτοί αντανακλώνται στην περίπτωση του Πειραιά; Η μεθοδολογική προσέγγιση της έρευνας βασίστηκε στη συνδυασμένη εφαρμογή (α) συστηματικής βιβλιογραφικής επισκόπησης παλαιότερων μελετών, με στόχο την καταγραφή των βασικών παραγόντων που καθορίζουν την επιλογή και την ένταξη λιμένων σε δίκτυα κρουαζιέρας, και (β) συγκριτικής ανάλυσης, με αξιοποίηση δευτερογενών δεδομένων (εκθέσεων, επίσημων αναφορών λιμένων και προηγούμενων μελετών) μεταξύ του Πειραιά και των καθιερωμένων λιμένων αφετηρίας της Μεσογείου, της Γένοβας και της Σαβόνας. Στόχος είναι η αποτίμηση της θέσης του Πειραιά και η ανάδειξη των πλεονεκτημάτων, αδυναμιών και αναγκών παρεμβάσεων για την ανάδειξή του σε λιμένα αφετηρίας στη Μεσόγειο. Η γεωγραφική του θέση, η τουριστική ταυτότητα της Αθήνας και η άμεση σύνδεση με δημοφιλείς τουριστικούς προορισμούς συμβάλουν προς την κατεύθυνση αυτή. Στα συμπεράσματα προκύπτουν μια σειρά από προκλήσεις καθώς, παρά τη σημαντική φέρουσα ικανότητά του και την ύπαρξη βασικών λιμενικών υποδομών, η περιορισμένη διαλειτουργικότητα των υπηρεσιών, οι έντονες χωρικές πιέσεις στις χερσαίες εγκαταστάσεις και η αποσπασματική λειτουργική οργάνωση περιορίζουν την αποδοτικότητα του λιμένα, ιδιαίτερα σε περιόδους υψηλής επισκεψιμότητας. Τέλος, αναδεικνύονται χρήσιμες κατευθύνσεις για φορείς δημόσιας πολιτικής και λιμενικής διακυβέρνησης προς ένα συνεκτικό πλαίσιο στρατηγικών παρεμβάσεων.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Σάββατο, 27.09.2025 11:30 – 13:30 B12

Χωρικός σχεδιασμός και παράκτιος χώρος

▶ Θεματική ενότητα

Θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός ▪ Τουριστική ανάπτυξη και χωρικός σχεδιασμός
 ▪ Χωρικός σχεδιασμός και παράκτιος χώρος

Διερεύνηση της συμβολής των μικρομεσαίων πόλεων του παράκτιου χώρου στην αστική και περιφερειακή ανάπτυξη: Η περίπτωση του ελλαδικού χώρου [266]

Λάιος Παναγιώτης, Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Τσιώτας Δημήτριος, Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Μέσα από το πρίσμα της Οικονομικής Γεωγραφίας, τα γεωγραφικά και γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά των περιοχών αποτελούν παράγοντες διαφοροποιημένης χωρικής ελκυστικότητας και προσέκλυσης οικονομικών δραστηριοτήτων και είναι δυνατό να προσδώσουν συγκριτικά πλεονεκτήματα στις σχετιζόμενες περιοχές και να διαμορφώσουν το πλαίσιο της χωρικής συνύπαρξης με το λειτουργικό τους περιβάλλον, προάγοντας τόσο την οικονομική όσο και (ευρύτερα) την αστική και περιφερειακή ανάπτυξη. Ειδικότερα στις περιπτώσεις των οικονομιών που απολαμβάνουν το πλεονέκτημα του θαλάσσιου φυσικού πόρου, όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση (σε διεθνές) και η Ελλάδα (σε εθνικό επίπεδο), η παράκτια γεωμορφολογία αποτελούσε ανέκαθεν μοχλό τομειακής ειδικευσης, μεταφορικού πλεονεκτήματος και οικονομικής ανάπτυξης, με στοιχεία αυτής της συμβιωτικής σχέσης να μπορούν να αναγνωριστούν ήδη από τις αρχές της ιστορίας των πόλεων. Με δεδομένη την άρρηκτη σχέση ανάμεσα στον παράκτιο χώρο και τα σχετιζόμενα με αυτόν αναπτυξιακά πλεονεκτήματα, το παρόν άρθρο μελετά το ρόλο των μικρομεσαίων πόλεων του παράκτιου χώρου στην αστική και περιφερειακή ανάπτυξη, μέσα από μια διπλή οπτική. Από τη μία πλευρά, διερευνάται, τόσο θεωρητικά όσο και εμπειρικά (με τη χρήση ποσοτικών μεθόδων), το κατά πόσο η λειτουργική ιδιότητα «μικρός» ή «μεσαίος» σχετίζεται (είτε ανταγωνιστικά είτε συμπληρωματικά) με τη γεωγραφική/γεωμορφολογική ιδιότητα «παράκτιος», η οποία έχει οδηγήσει ιστορικά στο σχηματισμό πόλεων μεγάλων πληθυσμιακών συγκεντρώσεων και οικονομικών κλίμακας. Από την άλλη πλευρά, επιχειρείται η αναγνώριση των επιμέρους (οικονομικών, κοινωνικών, δημογραφικών περιβαλλοντικών, κ.λπ.) χαρακτηριστικών που διέπουν τις μικρομεσαίες παράκτιες πόλεις και επιδρούν στο βαθμό που αυτές προάγουν την αστική και περιφερειακή ανάπτυξη, με τη διαμόρφωση ενός οικονομετρικού υποδείγματος. Η έρευνα διεξάγεται σε δεδομένα της τελευταίας πληθυσμιακής απογραφής και σε λοιπά χρονικά αναλλοίωτα δεδομένα από την Ελλάδα. Συνολικά, το άρθρο επιχειρεί να αναδείξει μηχανισμούς οικονομικής ανάπτυξης που διαφοροποιούνται από τους παραδοσιακούς βασιζόμενους στις οικονομίες κλίμακας και συγκέντρωσης, συνεισφέροντας στο διάλογο σχετικά με τις επιστημονικές προκλήσεις που επιτάσσουν την εφαρμογή εναλλακτικών μηχανισμών αστικής και οικονομικής ανάπτυξης αξιοποιώντας το πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα του υφιστάμενου πληθυσμιακού και δομημένου αποθέματος.

► Πρόγραμμα παρουσίασης

Σάββατο, 27.09.2025 11:30 – 13:30 B12

Χωρικός σχεδιασμός και παράκτιος χώρος

► Θεματική ενότητα

Περιφερειακή ανάπτυξη-χωρικές ανισότητες ▪ Χωρικός σχεδιασμός και παράκτιος χώρος ▪ Χώρος & Πληθυσμός

Εκτίμηση της αισθητικής αξίας του τοπίου στον πολεοδομικό σχεδιασμό Α' επιπέδου. Μελέτη περίπτωσης: Νότιο Πήλιο [222]

Στεφανή Φωτεινή, *Αγρονόμος-Τοπογράφος Μηχ., MSc, Δρ. Μηχ. ΜΧΠΠΑ*
 Μπακλατσιή Γραμματή, *Αγρονόμος-Τοπογράφος Μηχ., MSc ΧΠΠΑ*
 Γραμματικογιάννης Ηλίας, *Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο*

Το τοπίο αποτελεί τη συνεχή εξέλιξη της ώσμωσης των φυσικό- γεωγραφικών και ανθρώπογενών παραγόντων και διεργασιών. Η σημασία του τοπίου στην οικονομική ανάπτυξη και στην βελτίωση της ποιότητας ζωής καθιστά αναγκαία την εξέτασή του ως διακριτής μεταβλητής του χωρικού σχεδιασμού σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Βασισμένη στις αρχές της Ευρωπαϊκής Σύμβασης υλοποιήθηκε η νέα πολιτική αναγνώρισης και σχεδιασμού του τοπίου σε περιφερειακή χωρική κλίμακα μέσω της θεσμοθέτησης από το 2018 των νέων Περιφερειακών Χωροταξικών Πλαισίων. Η ιεράρχηση των τοπίων σε διεθνούς, εθνικής και περιφερειακής αξίας και οι κατευθύνσεις που απορρέουν από τον περιφερειακό χωροταξικό σχεδιασμό μπορούν να εξειδικευθούν και να συμπληρωθούν από τον πολεοδομικό σχεδιασμό πρώτου επιπέδου (Τοπικά πολεοδομικά Σχέδια και Ειδικά Πολεοδομικά Σχέδια). Η παρούσα εργασία συνιστά μια προσέγγιση εκτίμησης του χαρακτήρα και της αισθητικής αξίας του τοπίου σε τοπικό επίπεδο χωρικού σχεδιασμού. Η μεθοδολογική προσέγγιση συνίσταται: α) στον καθορισμό δεικτών εκτίμησης της αισθητικής αξίας του τοπίου όπως της φυσιογραφίας, της ποικιλότητας και πυκνότητας της βλάστησης, του υδάτινου στοιχείου, των οικισμών κ.λπ. β) στον καθορισμό διάκρισης κατηγοριών τοπίου ανάλογα με τα χαρακτηριστικά των δεικτών με προσθετική ή αφαιρετική βαρύτητα γ) στη σύνταξη χαρτών για κάθε κριτήριο με βάση την επιλεγμένη διάκριση των κατηγοριών δ) στην σύνθεση των χαρτών και στην τελική εκτίμηση. Ως μελέτη περίπτωσης η μεθοδολογική προσέγγιση εκτίμησης της αισθητικής αξίας του τοπίου εφαρμόστηκε στην περιοχή του Νοτίου Πηλίου. Αναγνωρίστηκε αρχικά ο χαρακτήρας του τοπίου ως ένας διακριτός συνδυασμός των χαρακτηριστικών του και στη συνέχεια έγινε η σύνθεση των δεικτών εκτίμησης και η αξιολόγηση της αισθητικής αξίας αυτού σε διαφορετικές κατηγορίες. Το συνθετικό αποτέλεσμα θα βοηθήσει στην ενίσχυση του τοπίου του Ν. Πηλίου ως περιβαλλοντικού και αναπτυξιακού πόρου με την ενσωμάτωση της ανάπτυξης των δραστηριοτήτων και την διασφάλιση της ποικιλότητά τους στις επόμενες γενιές. Η εφαρμογή της προτεινόμενης μεθοδολογίας εκτίμησης της αισθητικής αξίας του τοπίου υποδεικνύει ένα χωρικό εργαλείο ένταξης του τοπίου, απαραίτητο στον πολεοδομικό σχεδιασμό.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Σάββατο, 27.09.2025 11:30 – 13:30 B12

Χωρικός σχεδιασμός και παράκτιος χώρος

▶ Θεματική ενότητα

Ευημερία και ποιότητα ζωής ▪ Πολιτική για το Τοπίο και χωρικός σχεδιασμός

Ο ρόλος των γαστρονομικών κοινών και της γνώσης στην ανάπτυξη γαστρονομικών σκηνών: Βιβλιογραφική ανασκόπηση και εννοιολογικό πλαίσιο [233]

Χίνης Ιωάννης, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*

Καλογερέσης Θανάσης, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*

Το φαγητό, πέρα από πηγή θρεπτικών συστατικών απαραίτητων για την επιβίωση, εμπεριέχει ως έννοια και ένα δεύτερο επίπεδο, αυτό της απόλαυσης. Η διαδικασία μετατροπής της πρώτης ύλης σε τρώσιμο –δηλαδή η προετοιμασία του φαγητού– συνιστά μια συλλογική πολιτισμική πρακτική, που στηρίζεται σε ιδιουσυγκρασιακή και συχνά άρρητη γνώση. Πρόκειται για μια πρακτική παγκόσμια και διαχρονική, η οποία συγκροτείται ως πολιτισμικό κοινό. Κάθε τόπος προσέφερε κουζίνες των οποίων η εξέλιξη σε υπηρεσίες γαστρονομίας ανέδειξε παραδόσεις και ενσωμάτωσε τα γαστρονομικά κοινά στο ευρύτερο σώμα των πολιτισμικών κοινών. Η εισήγηση αποσκοπεί στη διερεύνηση των συνθηκών ανάπτυξης τοπικών γαστρονομικών σκηνών, όπως εμφανίζονται στη διεθνή βιβλιογραφία, εστιάζοντας στον ρόλο των γαστρονομικών κοινών και των διαδικασιών παραγωγής και μεταφοράς γνώσης στην ανάπτυξη τους. Παράλληλα, αντιστρέφοντας τον μηχανισμό του αρχικού ερωτήματος, εξετάζεται η συμβολή των σκηνών στην προστασία, τον μετασχηματισμό ή την πιθανή περίφραξη των κοινών κατά την εδραίωσή τους στο τοπικό και υπερτοπικό πλαίσιο. Μέσω ανασκόπησης της σχετικής βιβλιογραφίας, διερευνούμε τις διαδικασίες μετάφρασης των τοπικών παραδόσεων και κοινών γνώσεων γύρω από το φαγητό σε γαστρονομικές σκηνές. Συγκεκριμένα, επιχειρούμε να εντοπίσουμε διαδικασίες παραγωγής κοινών μέσα από καταγεγραμμένες πρακτικές δημιουργίας, διάσωσης και διάδοσης της γνώσης στον τομέα της εστίασης. Περαιτέρω, υιοθετώντας μια κοινωνικο-ολική προσέγγιση, παράγουμε το εννοιολογικό πλαίσιο που επιτρέπει τον διάλογο μεταξύ των γαστρονομικών κοινών και των αναδυόμενων γαστρονομικών σκηνών. Δηλαδή, εξετάζουμε κάθε παράδειγμα γαστρονομικής σκηνής που αναδεικνύεται μέσα από τη βιβλιογραφία ως ένα ετερογενές σύνολο, στο οποίο συγκαταλέγονται, μεταξύ άλλων, συνταγές, ιδέες, τοπικά προϊόντα, επαγγελματίες του κλάδου, καταναλωτές, προμηθευτές, ερευνητές, ακτιβιστές, καθώς και περιβάλλοντα, δίκτυα πληροφορίας και κείμενα πολιτικής. Καταλήγουμε σε τυπολογίες γαστρονομικών σκηνών, οι οποίες αντανακλούν διαφορετικούς συνδυασμούς των μεταξύ τους σχέσεων. Οι σκηνές αντλούν έμπνευση από τοπικές παραδόσεις, τις μετασχηματίζουν, και ενσωματώνουν εξωγενή στοιχεία στο τοπικό συγκείμενο, για να παραχθεί το νέο. Δημιουργούν, αναπτύσσονται, και συχνά αποκτούν χαρακτηριστικά κυρίαρχων τάσεων, ενίοτε, συνεισφέροντας στην τοπική πολιτιστική κληρονομιά. Ωστόσο, εμπεριέχουν και τη δυνητικότητα της περίφραξης και της υπερκατανάλωσης –και ενδεχομένως της καταστροφής– των γαστρονομικών κοινών. Συνεπώς, οι εκβάσεις τους τοποθετούνται εννοιολογικά στο φάσμα που εκτείνεται μεταξύ της κωμωδίας και της τραγωδίας των κοινών.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Σάββατο, 27.09.2025 11:30 – 13:30 B12

Χωρικός σχεδιασμός και παράκτιος χώρος

▶ Θεματική ενότητα

Παραγωγικές δραστηριότητες και Οργανωμένοι υποδοχείς ▪ Πολιτισμός και τουρισμός

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ, ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Κυριακή, 28.09.2025, 09:00 – 11:00

Ανθεκτικότητα και Περιφερειακή Ανάπτυξη: Η Μέθοδος DPSIR ως Εργαλείο για την Ενίσχυση της Βιωσιμότητας των Περιφερειών στις Διαταραχές [240]

Βάτσιου Μαργαρίτα, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η έννοια της περιφερειακής ανθεκτικότητας έχει αποκτήσει ιδιαίτερη σημασία στην περιφερειακή επιστήμη. Η ανθεκτικότητα μπορεί να θεωρηθεί ως η ικανότητα ενός περιφερειακού οικονομικού συστήματος να απορροφά διαταραχές, να προσαρμόζεται και να μετασχηματίζεται, διατηρώντας παράλληλα τη λειτουργικότητά του. Ωστόσο, η ανθεκτικότητα ερμηνεύεται ποικιλοτρόπως, ανάλογα με το θεωρητικό πλαίσιο και τα χαρακτηριστικά κάθε περιοχής και είναι μια ευέλικτη έννοια που εκλαμβάνεται διαφορετικά από διαφορετικούς ανθρώπους. Για την αποτύπωση της ανθεκτικότητας στις περιφέρειες, έχουν αναπτυχθεί νέα μεθοδολογικά πλαίσια που λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαίτερες συνθήκες κάθε περιοχής. Παραδείγματα περιλαμβάνουν την ανάπτυξη πράσινων τεχνολογιών, την προώθηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και την υιοθέτηση στρατηγικών αειφόρου αστικής ανάπτυξης. Η ανάπτυξη και εφαρμογή κατάλληλων μεθοδολογικών εργαλείων, όπως το DPSIR και η ενσωμάτωση της ανθεκτικότητας στον χωρικό σχεδιασμό αποτελούν κρίσιμα στοιχεία για την ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ικανότητας των περιφερειών να αντιμετωπίζουν και να ανακάμπτουν από διάφορες διαταραχές. Το πλαίσιο DPSIR (Drivers-Pressures-State-Impact-Response) αποτελεί ένα από τα πλέον διαδεδομένα εργαλεία αποτύπωσης της ανθεκτικότητας, αναλύοντας τις αιτιώδεις σχέσεις μεταξύ κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών παραγόντων. Επιτρέπει την κατανόηση των δυναμικών που επηρεάζουν την ανθεκτικότητα, διευκολύνοντας την ανάπτυξη κατάλληλων πολιτικών παρεμβάσεων. Αρχικά, οι δείκτες κατηγοριοποιούνται σε "οδηγούς" που ασκούν "πιέσεις" στην "κατάσταση" του συστήματος, η οποία με τη σειρά της οδηγεί σε συγκεκριμένες "επιπτώσεις" που προκαλούν διάφορες "απαντήσεις" για τη διατήρηση ή την αποκατάσταση του συστήματος. Συνολικά, η ανθεκτικότητα είναι ένα "δάνειο" που έχουμε πάρει από τις φυσικές επιστήμες. Σκοπός του άρθρου λοιπόν, είναι η κατανόηση των διαφορετικών ερμηνειών της ανθεκτικότητας καθώς και να διερευνηθούν οι τρόποι με τους οποίους η μέθοδος DPSIR μπορεί να ενταχθεί προς αυτή την κατεύθυνση.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Κυριακή, 28.09.2025 09:00 – 11:00 Αμφιθέατρο

ΝΕΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ - Ανάπτυξη και ανθεκτικότητα

▶ Θεματική ενότητα

Χωρική ανθεκτικότητα και προσαρμογή σε κλιματικούς και άλλους κινδύνους

Παραστατικές τέχνες και Πολιτιστικό προϊόν: Από τη δημιουργία στην εμπορική επιτυχία. Μελέτη περίπτωσης το Φεστιβάλ Αθηνών [117]

Ζγούρη Ειρήνη, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Τα πολιτιστικά φεστιβάλ αποτελούν κατεξοχήν βασικό γνώρισμα του πολιτισμού (Bowdin, 2011). Στη βιβλιογραφία υποστηρίζεται ότι το φεστιβάλ είναι «ένα πολιτιστικό γεγονός που περιλαμβάνει μια σειρά καλλιτεχνικών εκδηλώσεων που ανήκουν σε έναν καλλιτέχνη ή σε ένα είδος τέχνης» (Fallasi, 1987). Η αύξηση του αριθμού των φεστιβάλ αποδίδεται σε κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές μεταβολές, οι οποίες δημιούργησαν την ανάγκη επαναπροσδιορισμού της ταυτότητας των κοινωνιών στον παγκόσμιο χάρτη μέσω της αξιοποίησης των φεστιβάλ (De Bres & Davis, 2001; Picard & Robinson, 2006). Η παρούσα μελέτη εξετάζει τις παραστατικές τέχνες και το πολιτιστικό προϊόν — από τη δημιουργία έως την εμπορική επιτυχία — μέσα από τη μελέτη περίπτωσης του Φεστιβάλ Αθηνών και Επιδαύρου (ΦΑΕ). Το ΦΑΕ αποτελεί έναν από τους μακροβιότερους και σημαντικότερους πολιτιστικούς θεσμούς της Ελλάδας, συνδυάζοντας την παράδοση του αρχαίου δράματος και της κλασικής μουσικής με σύγχρονες μορφές τέχνης, ενώ ταυτόχρονα φιλοξενεί διεθνείς καλλιτέχνες και συνεργασίες, προσφέροντας ένα πλούσιο και πολυεπίπεδο πολιτιστικό πρόγραμμα. Συχνά παρατηρείται ότι ο σχεδιασμός στρατηγικών πολιτιστικής ανάπτυξης έχει ως βάση τον πολιτισμό, ο οποίος αναγνωρίζεται ως θεμέλιο της βιώσιμης ανάπτυξης. Για τον προσδιορισμό των χαρακτηριστικών του πολιτιστικού προϊόντος διακρίνονται τρία βασικά σημεία: α) η εμπορική πλευρά, β) τα προϊόντα που παράγονται από την πρωτογενή καλλιτεχνική δημιουργία, και γ) οι υπηρεσίες πολιτισμού που απευθύνονται στους επισκέπτες και στους παραγωγούς (Μπιτσάνη, 2004). Οι κλάδοι της πολιτιστικής δραστηριότητας και δημιουργίας, καθώς και οι συναφείς δράσεις, καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα: α) προϊόντα, β) πολιτιστικές υπηρεσίες, γ) κερδοσκοπικές δομές, δ) κρατικές και μη κρατικές δομές, ε) τοπικές δομές, στ) γεωγραφικά εκτεταμένες δομές, ζ) κλασικές μεθόδους και η) ψηφιακά μέσα. Η μελέτη επικεντρώνεται στην ανάλυση του ΦΑΕ ως πολιτιστικού προϊόντος, με στόχο την ανάδειξη των στρατηγικών που ενισχύουν την εμπορική και κοινωνική του απήχηση. Ειδικότεροι στόχοι είναι: η διερεύνηση της συμβολής των παραστατικών τεχνών στην οικονομία μέσω του ΦΑΕ, η ανάλυση της επίδρασής του στον πολιτιστικό τουρισμό και η ανάδειξη του ρόλου του στην ενίσχυση της πολιτιστικής ταυτότητας της Ελλάδας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στον τρόπο με τον οποίο το φεστιβάλ συνδυάζει καλλιτεχνική ποιότητα και εμπορική βιωσιμότητα, διατηρώντας την πολιτιστική του σημασία και ανταποκρινόμενο στις προκλήσεις του σύγχρονου πολιτιστικού πεδίου.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Κυριακή, 28.09.2025 09:00 – 11:00 Αμφιθέατρο

ΝΕΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ - Ανάπτυξη και ανθεκτικότητα

▶ Θεματική ενότητα

Ενημερία και ποιότητα ζωής ▪ Νέες τεχνολογίες και χώρος ▪ Περιφερειακή ανάπτυξη-χωρικές ανισότητες ▪ Πολιτισμός και τουρισμός ▪ Στρατηγικός Σχεδιασμός και Γεωπολιτική

Ανάπτυξη μιας ποσοτικής προσέγγισης αστικής τυπομορφολογίας ως υποστηρικτικό πλαίσιο για τον ολοκληρωμένο χωρικό σχεδιασμό βιώσιμης κινητικότητας [212]

Παρασκευόπουλος Γιάννης, *Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)*
Μπακογιάννης Ευθύμιος, *Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)*

Η μορφή της πόλης χαρακτηρίζεται από πολύπλοκα σχήματα με διαφορετικές νοηματοδοτήσεις, γεγονός που περιορίζει την ουσιαστική συμμετοχή «μη-ειδικών» στον σχεδιασμό αλλά και σε ένα ευρύτερο διάλογο για την πόλη. Το εννοιολογικό και ερμηνευτικό σχήμα των τυπολογιών απαντάει σε αυτήν ακριβώς την ανάγκη καθώς αποτελεί κρίσιμο εργαλείο για την ανάγνωση, την κατανόηση, και τελικά τον σχεδιασμό της πόλης. Η αστική μορφολογία και η τυπομορφολογία έχουν σημαντική ερευνητική παράδοση στην ανίχνευση τέτοιων τυπολογιών, ωστόσο οι συνήθειες τυπομορφολογικές προσεγγίσεις χρησιμοποιούν περιγραφικές μεθόδους που οδηγούν σε ευριστικούς/ασαφείς τύπους, όχι ιδιαίτερα χρήσιμους κατά την σχεδιαστική διαδικασία. Σε αυτό το πλαίσιο, επιχειρείται μια συνδυαστική προσέγγιση της τυπομορφολογίας και της ποσοτικής χωρικής ανάλυσης ως ένα υποστηρικτικό πλαίσιο κατανόησης, διαλόγου και εν δυνάμει σχεδιασμού της πόλης. Αναλυτικότερα, αναπτύσσεται και υλοποιείται ένα ολοκληρωμένο μεθοδολογικό πλαίσιο -το οποίο χρησιμοποιεί αποκλειστικά ανοικτά και προσβάσιμα δεδομένα (διαθέσιμα για το ευρύτερο ευρωπαϊκό αστικό χώρο)- για την διερεύνηση των τυπολογιών της αστικής μορφής της Αθήνας. Συγκεκριμένα αξιοποιούνται προηγμένες μέθοδοι ανάλυσης χωρικών δεδομένων για την ανίχνευση των αστικών τύπων δόμησης, δικτύου και δραστηριοτήτων, ως τα κατεξοχήν πυρηνικά στοιχεία της αστικής μορφής. Επιπλέον, τα αποτελέσματα της μεθοδολογίας για την Αθήνα, αξιολογήθηκαν από μια πολύμορφη ομάδα ειδικών (σχετικούς με την πολεοδομία, την βιώσιμη κινητικότητα, το αστικό σχεδιασμό κ. α.) μέσω ενός διαδικτυακού χωρικού expert focus group. Η κύρια συνεισφορά της παρούσας εργασίας είναι η δημιουργία ενός αναπαράξιμου μεθοδολογικού πλαισίου που αξιοποιεί λεπτομερή δεδομένα, άμεσα διαθέσιμα για τον Ευρωπαϊκό αστικό χώρο. Καθώς στο επιστημονικό πεδίο της τυπομορφολογίας πολύ συχνά ενδιαφέρει η συγκριτική ανάλυση της αστικής μορφής διαφορετικών πόλεων, και συνεπώς η κατασκευή ενός τόσο απαιτητικού σε δεδομένα μεθοδολογικού πλαισίου, με χρήση ανοικτών και άμεσα προσβάσιμων λεπτομερών δεδομένων προσφέρει την δυνατότητα εφαρμογής του σε πόλεις με διαφορετικό αστικό και κοινωνικο-οικονομικό περιβάλλον. Επιπλέον, η συγκεκριμένη προσέγγιση έχει σημαντική συνάφεια με τον σχεδιασμό του χώρου και ιδιαίτερα με τον ολοκληρωμένο χωρικό σχεδιασμό βιώσιμης κινητικότητας (integrated urbanism-mobility planning), καθώς, οι εντοπισμένοι αστικοί τύποι μπορούν να αξιοποιηθούν ως ένα λεξιλόγιο διατύπωσης χωρικών προτάσεων στις πρώτα στάδια της σχεδιαστικής διαδικασίας, γεγονός που υπογραμμίστηκε και κατά την ομάδα εστίασης με ειδικούς (expert focus group).

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Κυριακή, 28.09.2025 09:00 – 11:00 A1

Βιώσιμη κινητικότητα

▶ Θεματική ενότητα

Βιώσιμη κινητικότητα ▪ Νέες τεχνολογίες και χώρος ▪ Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές

Αστική ανάπτυξη και περιβαλλοντική αναβάθμιση με άξονα τους σταθμούς Μετρό στο Δήμο Καλαμαριάς [73]

Τσαβδάρη Ζωή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)

Ράπτη Παναγιώτα, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)

Παπαγιαννάκης Απόστολος, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)

Η παρούσα ερευνητική εργασία διερευνά τις δυνατότητες αστικής ανάπτυξης στις περιοχές επιρροής των μέσων σταθερής τροχιάς, μελετώντας τρεις από τους πέντε σταθμούς της γραμμής επέκτασης του Μετρό Θεσσαλονίκης στον Δήμο Καλαμαριάς. Στόχος της μελέτης είναι η περιβαλλοντική αναβάθμιση των περιοχών επιρροής των σταθμών μέσω της εφαρμογής των αρχών της Αστικής Ανάπτυξης Προσανατολισμένης στη Δημόσια Συγκοινωνία (Transit Oriented Development-TOD), με κατευθυντήριους άξονες την ενίσχυση της βιώσιμης κινητικότητας, τη βελτίωση της ποιότητας ζωής, την κοινωνική συνοχή και την οικονομική ανάπτυξη. Η μεθοδολογία περιλαμβάνει την χωρική ανάλυση και χαρτογραφική απεικόνιση της υφιστάμενης κατάστασης των περιοχών των σταθμών Νομαρχία, Αρετσού και Μίκρα βάσει κοινωνικών, οικονομικών και πολεοδομικών παραμέτρων. Οι τρεις αυτοί σταθμοί βρίσκονται σε τρεις διαφορετικούς τύπους περιοχών, δηλ. αστική, γειτονιάς και περιαστική αντίστοιχα. Επίσης, πραγματοποιήθηκε έρευνα ερωτηματολογίου στο πεδίο και διαδικτυακά σε δείγμα 225 κατοίκων επαγγελματιών και επισκεπτών με στόχο την καταγραφή των συνηθειών μετακίνησης των πολιτών, των προσδοκιών τους όσον αφορά την αναμενόμενες επιπτώσεις του Μετρό στις γειτονιές, των προβλημάτων ποιότητας ζωής, καθώς και την διατύπωση προτάσεων βελτίωσης από την τοπική κοινότητα. Με βάση την αξιολόγηση της έρευνας πεδίου, προτείνεται μια ολοκληρωμένη στρατηγική πολεοδομικής, συγκοινωνιακής και περιβαλλοντικής αναβάθμισης, προσαρμοσμένη στην τυπολογία TOD κάθε σταθμού. Οι βασικοί άξονες της στρατηγικής επικεντρώνονται στα εξής: α) ανάπτυξη ολοκληρωμένων και πολυτροπικών συστημάτων μεταφορών, β) προώθηση της βιώσιμης κινητικότητας και της ενεργητικής μετακίνησης, γ) αναβάθμιση και αξιοποίηση δημόσιου χώρου και χώρων πρασίνου, δ) ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και τοπικής οικονομίας και ε) διασφάλιση καθολικής προσβασιμότητας και ελκυστικότητας σταθμών. Η έρευνα τεκμηριώνει ότι, η εφαρμογή του προτύπου TOD είναι εφικτή στον Δήμο Καλαμαριάς και μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην βιώσιμη και ανθεκτική αστική ανάπτυξη, με προϋπόθεση τη συνεργασία δημόσιων και ιδιωτικών φορέων, καθώς και την ενεργό συμμετοχή της τοπικής κοινότητας.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Κυριακή, 28.09.2025 09:00 – 11:00 A1

 Βιώσιμη κινητικότητα

▶ Θεματική ενότητα

 Βιώσιμη κινητικότητα ▪ Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές

Η προώθηση της ηλεκτροκίνησης στην Ελλάδα: προκλήσεις και προοπτικές [88]

Αναστασιάδου Κωνσταντίνα, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*

Ο τομέας των μεταφορών ευθύνεται για την πλειοψηφία των εκπομπών ρύπων που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή. Ειδικά οι οδικές μεταφορές ευθύνονται για ποσοστό μεγαλύτερο του 70% των ρύπων που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή στην Ευρώπη, καθώς και για την ατμοσφαιρική ρύπανση, αλλά και την ηχορύπανση. Το πρόβλημα είναι ακόμη εντονότερο στις αστικές περιοχές, στις οποίες κατοικεί η πλειοψηφία του παγκόσμιου πληθυσμού, με συνεχώς αυξανόμενες τάσεις, και στις οποίες αποδίδεται η κατανάλωση ενεργειακών πόρων σε ποσοστό μεγαλύτερο του 78% και η παραγωγή ρύπων σχετιζόμενων με την κλιματική αλλαγή σε ποσοστό μεγαλύτερο του 60% παγκοσμίως. Επομένως, η στροφή προς περισσότερο βιώσιμες εναλλακτικές μετακίνησης είναι επιβεβλημένη όσο ποτέ, με την ηλεκτροκίνηση να αναδύεται ως πολλά υποσχόμενη λύση βιώσιμης κινητικότητας. Η αγορά ηλεκτρικών οχημάτων κερδίζει συνεχώς έδαφος τα τελευταία χρόνια και στην Ελλάδα, ωστόσο όχι με τους ρυθμούς που αυτό συμβαίνει σε άλλες χώρες. Εκτός, βέβαια, από τα αναμενόμενα οφέλη που συνδέονται με την προώθηση της ηλεκτροκίνησης, υπάρχουν και προκλήσεις, οι οποίες χρήζουν αποτελεσματικής διαχείρισης, προκειμένου να μεγιστοποιηθεί το αντίστοιχο όφελος και να ελαχιστοποιηθεί το αντίστοιχο κόστος, σε επίπεδο κοινωνικό, οικονομικό και περιβαλλοντικό. Στο πλαίσιο αυτό, η παρούσα εργασία αποσκοπεί στον εντοπισμό και την ανάλυση των σημαντικότερων οφελών, αλλά και προκλήσεων και εμποδίων που σχετίζονται με την προώθηση της ηλεκτροκίνησης στην Ελλάδα. Παράλληλα, διερευνώνται οι προοπτικές της ηλεκτροκίνησης στη χώρα, βάσει σχετικών ερευνών, στατιστικών δεδομένων και εκτιμώμενων τάσεων, σε σύγκριση και με άλλες χώρες. Τέλος, βάσει καλών πρακτικών που εφαρμόζονται σε διεθνές επίπεδο, διατυπώνονται προτάσεις για την αποτελεσματική διαχείριση των προκλήσεων και των εμποδίων που σχετίζονται με την προώθηση της ηλεκτροκίνησης στην Ελλάδα.

► Πρόγραμμα παρουσίασης

Κυριακή, 28.09.2025 09:00 – 11:00 A1

Βιώσιμη κινητικότητα

► Θεματική ενότητα

Βιώσιμη κινητικότητα

Αυτόνομα οχήματα: Επιπτώσεις και απαιτήσεις για τα αστικά οδικά δίκτυα και τις υποδομές [185]

Δουγαλής Παναγιώτης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Πλάκα Γκαμπριέλα, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)
 Γαβανάς Νικόλαος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Τα τελευταία χρόνια τα αυτόνομα οχήματα έχουν κεντρίσει το ενδιαφέρον στον τομέα των μεταφορών αποτελώντας μια ριζοσπαστική καινοτομία η οποία ανατρέπει τα παραδοσιακά πρότυπα μετακίνησης. Η ανάπτυξη των αυτόνομων οχημάτων επηρεάζει τις συνθήκες κινητικότητα και προσβασιμότητας έχοντας άμεση επίδραση στην αστική ανάπτυξη και επηρεάζοντας το περιβαλλοντικό αποτύπωμα των πόλεων. Πολλές χώρες, κυρίως του δυτικού κόσμου, έχουν ενσωματώσει τα αυτόνομα οχήματα στις στρατηγικές τους για τις έξυπνες πόλεις και τη βιώσιμη κινητικότητα. Παρά τις πολυάριθμες δοκιμές σε διάφορες πόλεις εξακολουθεί και υπάρχει αβεβαιότητα για τις επιπτώσεις λόγω της έλλειψης επαρκών δεδομένων. Αν και η τεχνολογία έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο, τα πλήρως αυτόνομα οχήματα απέχουν ακόμη από την ευρεία χρήση τους στην καθημερινότητα, με τους κατασκευαστές να εφαρμόζουν ολοένα και περισσότερες τεχνολογίες αυτονομίας στα οχήματα. Εκτιμάται ότι το 2025 το 60% των οχημάτων θα ανήκουν στο Επίπεδο 2 αυτονομίας, ενώ το 2030 τα οχήματα που θα ανήκουν στο επίπεδο 3 και 4 θα αντιπροσωπεύουν το 8% των πωλήσεων παγκοσμίως. Η παρούσα έρευνα εξετάζει την ενσωμάτωση των αυτόνομων οχημάτων στο αστικό περιβάλλον δίνοντας έμφαση στις απαιτούμενες υποδομές αλλά και στις προκλήσεις που προκύπτουν. Ως μελέτη περίπτωσης επιλέχθηκε η πόλη του Βόλου, μια μεσαία μεγέθους ελληνική πόλη, όπου αξιολογήθηκαν οι δυνατότητες και οι δυσκολίες της ενσωμάτωσης των αυτόνομων οχημάτων, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες και τις υποδομές της πόλης. Η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε βασίζεται στη μέθοδο Delphi με τη διανομή ερωτηματολογίων σε 22 εμπειρογνώμονες, εκ των οποίων οι 12 απάντησαν στον πρώτο γύρο και οι 10 στον δεύτερο. Στο πρώτο ερωτηματολόγιο επετεύχθη ομοφωνία στις 4 από τις 9 ερωτήσεις, ενώ οι υπόλοιπες πέντε εξετάστηκαν περαιτέρω στο δεύτερο γύρο επιτρέποντας στους ειδικούς να παράσχουν αιτιολογήσεις για τις απαντήσεις τους. Τα δεδομένα που συλλέχθηκαν αναλύθηκαν με στατιστική ανάλυση για την ποσοτική εκτίμηση των απόψεων και τη διαμόρφωση συναίνεσης. Επιπλέον, εφαρμόστηκε θεματική ανάλυση στα δεδομένα που συλλέχθηκαν στον δεύτερο γύρο για την εμβάθυνση στις απαντήσεις των ειδικών. Τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν ότι η ενσωμάτωση των αυτόνομων οχημάτων στον Βόλο παρουσιάζει σημαντικές δυσκολίες κυρίως λόγω της ανάγκης αναβάθμισης των υποδομών της πόλης.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Κυριακή, 28.09.2025 09:00 – 11:00 A1

Βιώσιμη κινητικότητα

▶ Θεματική ενότητα

Βιώσιμη κινητικότητα

Μεθοδολογία αξιολόγησης της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών Δημόσιων Συγκοινωνιών: Η περίπτωση της Καρδίτσας [247]

Αδάμος Ευάγγελος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Γαβανάς Νικόλαος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Ναθαναήλ Ευτυχία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η προώθηση των δημόσιων συγκοινωνιών αποτελεί διαχρονικά βασικό άξονα των πολιτικών για τη Βιώσιμη Αστική Κινητικότητα. Ειδικότερα σήμερα, στο πλαίσιο της κλιματικής αλλαγής, η αναβάθμιση των συστημάτων δημόσιων μεταφορών καθίσταται ιδιαίτερως κρίσιμη. Οι αστικές μεταφορές εξακολουθούν να βασίζονται σε μεγάλο βαθμό στη χρήση ιδιωτικών οχημάτων, γεγονός που συμβάλλει σημαντικά στις περιβαλλοντικές επιβαρύνσεις. Ενδεικτικά, αυτές ευθύνονται για το 25% των συνολικών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου που προέρχονται από τον τομέα των μεταφορών. Παράλληλα, τα δίκτυα μεταφορών καλούνται να ανταποκριθούν σε σημαντικές προκλήσεις, όπως η προώθηση της κοινωνικής συμπεριληψης και η κάλυψη των ολοένα αυξανόμενων αναγκών κινητικότητας του αστικού πληθυσμού. Στην παρούσα εργασία προτείνεται ένα πολυεπίπεδο μεθοδολογικό πλαίσιο για την αξιολόγηση των δημόσιων συγκοινωνιών σε μικρές και μεσαίες πόλεις, συνδυάζοντας ποιοτικά και ποσοτικά εργαλεία ανάλυσης. Η προτεινόμενη μέθοδος βασίζεται σε τρεις διακριτούς πυλώνες: (α) ημι-δομημένες συνεντεύξεις με θεσμικούς φορείς του συστήματος μεταφορών, (β) έρευνα “μυστικού παρατηρητή” για την τεκμηρίωση της πραγματικής λειτουργικής κατάστασης του δικτύου, και (γ) έρευνα δομημένου ερωτηματολογίου στον τοπικό πληθυσμό, με στόχο τη διερεύνηση της ικανοποίησης των χρηστών, της αντίληψης άνεσης, της πληροφόρησης, της αξιοπιστίας και της προσβασιμότητας – ιδίως για ευάλωτες ομάδες και άτομα με αναπηρία. Η μεθοδολογία εφαρμόστηκε πιλοτικά στην πόλη της Καρδίτσας, μία μεσαίου μεγέθους πόλη της Περιφέρειας Θεσσαλίας, αναδεικνύοντας κρίσιμες ελλείψεις στον σχεδιασμό και τη λειτουργία του αστικού συγκοινωνιακού δικτύου, όπως η περιορισμένη χωρική και χρονική κάλυψη, η χαμηλή αξιοπιστία, η απουσία μέριμνας για την προσβασιμότητα, καθώς και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι τοπικοί φορείς στην λειτουργία και στην αναβάθμιση των δημόσιων συγκοινωνιών της πόλης. Παράλληλα, τα ευρήματα κατέδειξαν υψηλή κοινωνική αποδοχή για την υιοθέτηση σεναρίων αναβάθμισης. Η προτεινόμενη μεθοδολογία μπορεί να αξιοποιηθεί ως εργαλείο υποστήριξης στην ανάπτυξη πολιτικών αναβάθμισης των δημόσιων συγκοινωνιών.

► Πρόγραμμα παρουσίασης

 Κυριακή, 28.09.2025 09:00 – 11:00 A1

 Βιώσιμη κινητικότητα

► Θεματική ενότητα

 Βιώσιμη κινητικότητα

Η Βιώσιμη Κινητικότητα και το Αστικό Πράσινο ως εργαλεία αστικής ανθεκτικότητας στις μικρομεσαίες πόλεις: Η περίπτωση της Καρδίτσας [115]

Τοπούζη Βικτώρια, Δασολόγος-Περιβαλλοντολόγος, ΜSc
Σαμουρακασίδου Έλενα, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Οι πόλεις θεωρούνται πολυσύνθετα ετερογενή οικοσυστήματα που επηρεάζονται από διεθνείς κρίσεις και συγκυρίες όπως η κλιματική, η ενεργειακή και η μεταναστευτική κρίση και τα οποία εμφανίζουν μία πληθώρα ευάλωτων και τραυτών στοιχείων. Εξαιτίας της υψηλής συγκέντρωσης του πληθυσμού στις πόλεις, οι ανθρώπινες δραστηριότητες που διεξάγονται εντός τους, επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό το φυσικό περιβάλλον και τη διαθεσιμότητα των φυσικών πόρων. Ως εκ τούτου, οι πόλεις καλούνται να αντιμετωπίσουν και να διαχειριστούν αστάθειες, πιέσεις, απειλές και προκλήσεις που καθορίζουν και το επίπεδο ανθεκτικότητάς τους. Μια από τις σημαντικότερες προκλήσεις της σημερινής πραγματικότητας για τις σύγχρονες πόλεις είναι η εξισορρόπηση της αναπτυξιακής δυναμικής τους με τη μείωση του ανθρακικού αποτυπώματος. Στις ελληνικές πόλεις, η απουσία των αστικών χώρων πρασίνου θεωρείται ένα από τα πιο σημαντικά περιβαλλοντικά και δομικά προβλήματα. Επιπλέον, η βιώσιμη αστική κινητικότητα αποσκοπεί τόσο στην ενίσχυση της ποιότητας ζωής των ανθρώπων, όσο και στις μακροχρόνιες καλές περιβαλλοντικές πρακτικές και την οικονομική ανάπτυξη. Το παρόν άρθρο εστιάζει, μέσω της έρευνας πεδίου που διεξήχθη, στην αποδελτίωση των απόψεων των δημόσιων φορέων σχετικά με τον ρόλο της βιώσιμης αστικής κινητικότητας και του αστικού πρασίνου στην επίτευξη αστικής ανθεκτικότητας. Μελέτη περίπτωσης αποτελεί η πόλη της Καρδίτσας. Η έρευνα επιχείρησε να διερευνήσει τον τρόπο που οι υφιστάμενες υποδομές βιώσιμης κινητικότητας και το αστικό πράσινο της πόλης, μπορούν να αποτελέσουν εργαλεία προκειμένου να ενισχυθεί η ανθεκτικότητα της πόλης και να θωρακιστεί στην αντιμετώπιση περιβαλλοντικών κινδύνων και δυνητικών καταστροφών όπως είναι οι πλημμύρες, οι καύσωνες, οι σεισμοί και οι πυρκαγιές. Από τη δευτερογενή έρευνα σε υπάρχουσες μελέτες, προκύπτει ότι η πόλη της Καρδίτσας διαθέτει μεν εκτεταμένο δίκτυο ποδηλατοδρόμων, πεζοδρόμων και πράσινων διαδρομών για τη βιώσιμη μετακίνηση αλλά από την άλλη, το ποσοστό αστικού πρασίνου εντός του αστικού ιστού της κρίνεται ανεπαρκές. Τέλος, μια ακόμα πτυχή που αναδείχθηκε μέσα από την παρούσα έρευνα ήταν αφενός η μη εξοικείωση της τοπικής κοινότητας με την έννοια της αστικής ανθεκτικότητας και αφετέρου, ο χαμηλός βαθμός επίτευξής της, ιδιαίτερα σε ζητήματα διαχείρισης φυσικών καταστροφών συναρτήσει του χωρικού σχεδιασμού.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Κυριακή, 28.09.2025 09:00 – 11:00 A1

 Βιώσιμη κινητικότητα

▶ Θεματική ενότητα

 Βιώσιμη κινητικότητα ▪ Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές ▪ Χωρική ανθεκτικότητα και προσαρμογή σε κλιματικούς και άλλους κινδύνους ▪ Χωρικός σχεδιασμός- κλιματική αλλαγή

Σύστημα δεικτών για τον προσδιορισμό της συμβολής των νέων υπηρεσιών κινητικότητας στην επίτευξη της βιώσιμης ανάπτυξης [290]

Καλογεράκος Γεώργιος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Γαβανάς Νικόλαος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Ο τομέας των μεταφορών προκαλεί το 25% των παγκοσμίων εκπομπών CO₂. Στο πλαίσιο της ανάγκης αντιμετώπισης των εντεινόμενων επιπτώσεων της κλιματικής κρίσης και μέσα από τις δυνατότητες, που αναδύονται από τις σύγχρονες τεχνολογικές εξελίξεις, αναπτύσσονται ραγδαία τα τελευταία χρόνια νέες υπηρεσίες κινητικότητας. Οι παραπάνω υπηρεσίες μπορούν να διαχωριστούν στις νέες μορφές διαχείρισης υπηρεσιών κινητικότητας, που αφορούν υφιστάμενα ή νέα μέσα, και στα νέα μέσα μετακίνησης. Στα πρώτα συγκαταλέγονται η διαμοιρασμένη κινητικότητα και η «κινητικότητα ως υπηρεσία» (Mobility-as-a-Service). Τα δεύτερα περιλαμβάνουν τα αυτόνομα οχήματα, τα μέσα μικροκινητικότητας, είτε νέα είτε συμβατικά με ηλεκτρική υποβοήθηση, και τα μέσα αστικής εναέριας κινητικότητας. Οι εν λόγω καινοτομίες αναμένεται να επιφέρουν σημαντικές επιδράσεις στον τρόπο λειτουργίας των πόλεων και του χώρου γενικότερα. Συγχρόνως, η ιδιαίτερα περιορισμένη εφαρμογή τους έως τώρα συνεπάγεται σημαντικό βαθμό αβεβαιότητας σχετικά με τις συγκεκριμένες επιδράσεις. Οι αλλαγές μπορούν να εκτιμηθούν ως εκτενέστερες στην περίπτωση των νέων μέσων μετακίνησης. Σκοπός της παρούσας εισήγησης είναι η ανάπτυξη ενός συστήματος δεικτών για την αποτίμηση των επιδράσεων των νέων μέσων μετακίνησης στην επίτευξη συνθηκών βιωσιμότητας. Οι τελευταίες αρθρώνονται σε εκείνες που αφορούν στην κινητικότητα, στον χώρο, στην οικονομία, στο περιβάλλον και στην κοινωνία. Οι επιδράσεις στην κινητικότητα θεωρούνται ως οι πιο άμεσες, με εκείνες στον χώρο να ακολουθούν και να επηρεάζονται σε σημαντικό βαθμό από εκείνες στην κινητικότητα. Έπειτα, η οικονομία, το περιβάλλον και η κοινωνία αποτελούν τις τρεις αναγνωρισμένες συνιστώσες της βιωσιμότητας. Οι αλλαγές στους εν λόγω τομείς διαμορφώνονται από εκείνες στους τομείς της κινητικότητας και του χώρου. Αρχικά περιγράφεται το προτεινόμενο σύστημα δεικτών και ακολούθως παρουσιάζονται τα συναφή συστήματα, που εντοπίζονται έως τώρα στην βιβλιογραφία. Στην συνέχεια αποτυπώνονται η δομή του συστήματος και οι δείκτες. Παράλληλα, παρουσιάζεται ο βαθμός συνάφειας του εκάστοτε δείκτη με κάθε ένα από τα εξεταζόμενα νέα μέσα. Το προτεινόμενο σύστημα μπορεί να εφαρμοστεί σε πληθώρα περιοχών, καθώς επίσης μπορεί να υλοποιηθεί είτε αυτόνομα, είτε ενσωματωμένο σε κάποια άλλη μελέτη ή εργαλείο σχεδιασμού (π.χ. Τοπικό Πολεοδομικό Σχέδιο, Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας).

► Πρόγραμμα παρουσίασης

 Κυριακή, 28.09.2025 09:00 – 11:00 A1

 Βιώσιμη κινητικότητα

► Θεματική ενότητα

 Βιώσιμη κινητικότητα

Αξιολόγηση του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων [36]

Μπρατάνη Δήμητρα, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*
 Βαγιώνα Δήμητρα, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*

Οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΑΠΕ), ειδικά η αιολική ενέργεια, διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη μείωση των εκπομπών άνθρακα και στην ενεργειακή ανεξαρτησία των χωρών. Στην Ελλάδα, το δυναμικό της υπεράκτιας αιολικής ενέργειας είναι σημαντικό, ωστόσο η ανάπτυξη του έχει καθυστερήσει λόγω θεσμικών, τεχνικών και κοινωνικών προκλήσεων, όπως η γραφειοκρατία, το υψηλό κόστος και οι τοπικές αντιδράσεις. Η παρούσα εργασία εστιάζει στην κριτική αξιολόγηση του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων (Ε.Π.Α. -Υ.Α.Π.) στην Ελλάδα, λαμβάνοντας υπόψη τη διεθνή εμπειρία, το θεσμικό πλαίσιο, την τεχνολογική εξέλιξη, καθώς και τις κοινωνικές, περιβαλλοντικές και οικονομικές επιπτώσεις. Η μεθοδολογία της έρευνας περιλαμβάνει βιβλιογραφική επισκόπηση, συγκριτική ανάλυση διεθνών πρακτικών, ανάλυση του νομικού και οικονομικού πλαισίου και πρωτογενή έρευνα μέσω ερωτηματολογίων για τη διερεύνηση της γνώση και των απόψεων των πολιτών για την εγκατάσταση υπεράκτιων αιολικών πάρκων. Τα αποτελέσματα της συγκριτικής αξιολόγησης με άλλα διεθνή προγράμματα φανερώνουν ότι η Ελλάδα παρόλο που παρουσιάζει σημαντικά πλεονεκτήματα λόγω του υψηλού αιολικού δυναμικού στις θαλάσσιες περιοχές της, η υλοποίηση του Ε.Π.Α. -Υ.Α. Π είναι ακόμα σε αρχικά στάδια σε σχέση με άλλες χώρες όπως η Δανία, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Γερμανία, όπου η υπεράκτια αιολική ενέργεια έχει ήδη καταστεί κύρια πηγή ηλεκτροδότησης. Τα κοινά σημεία μεταξύ του Ε.Π.Α. -Υ.Α.Π και των διεθνών παραδειγμάτων έγκεινται στην υιοθέτηση κριτηρίων όπως η ταχύτητα ανέμου, η απόσταση από την ακτή και το βάθος των θαλάσσιων περιοχών. Τα αποτελέσματα της έρευνας ερωτηματολογίων φανερώνουν ότι η πλειοψηφία του κοινού αφενός αναγνωρίζει τη σημασία των υπεράκτιων πάρκων για την ενεργειακή αυτάρκεια της χώρας και αφετέρου εκφράζει προβληματισμούς για τις επιπτώσεις στα τοπιολογικά χαρακτηριστικά και τη θαλάσσια ζωή. Οι βασικές προκλήσεις περιλαμβάνουν το υψηλό κόστος κατασκευής και συντήρησης, τις περιβαλλοντικές ανησυχίες, την κοινωνική αποδοχή και τη σύνθετη αδειοδοτική διαδικασία. Τα σημαντικά οφέλη περιλαμβάνουν τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, την προσέλκυση επενδύσεων, τη βελτίωση της ενεργειακής ασφάλειας και την μείωση εκπομπών CO₂. Για τη βελτίωση του Ε.Π.Α. -Υ.Α.Π προτείνονται η απλοποίηση των διαδικασιών αδειοδότησης, η διασφάλιση χρηματοδοτικών κινήτρων, η ενίσχυση της κοινωνικής αποδοχής μέσω συμμετοχικού σχεδιασμού και ενημέρωσης των πολιτών, καθώς και η ενσωμάτωση καινοτόμων τεχνολογιών για τη μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Κυριακή, 28.09.2025 09:00 – 11:00 A2

Ενέργεια και Χωρικός Σχεδιασμός I

▶ Θεματική ενότητα

Ενέργεια και χωρικός σχεδιασμός

Χωροθέτηση χερσαίων αιολικών πάρκων στην Ε.Ε.: Πολιτικές, περιορισμοί και συγκριτική ανάλυση [158]

Αγγελακάκης Άγγελος, *Ινστιτούτο Βιώσιμης Κινητικότητας και Δικτύων Μεταφορών (I.MET.), Εθνικό Κέντρο Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης (Ε.Κ.Ε.Τ.Α.)*

Ντάνης Γεώργιος, *Ινστιτούτο Βιώσιμης Κινητικότητας και Δικτύων Μεταφορών (I.MET.), Εθνικό Κέντρο Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης (Ε.Κ.Ε.Τ.Α.)*

Γρίβα Θεοδώρα, *Πανεπιστήμιο Πειραιώς*

Μπενέκος Ιωάννης, *Ινστιτούτο Βιώσιμης Κινητικότητας και Δικτύων Μεταφορών (I.MET.), Εθνικό Κέντρο Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης (Ε.Κ.Ε.Τ.Α.)*

Μποϊλέ Μαρία, *Ινστιτούτο Βιώσιμης Κινητικότητας και Δικτύων Μεταφορών (I.MET.), Εθνικό Κέντρο Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης (Ε.Κ.Ε.Τ.Α.)*

Η σημερινή εποχή χαρακτηρίζεται ως μια περίοδος προσαρμογής όλης της ανθρωπότητας στην κλιματική αλλαγή και στην αντιμετώπιση του φαινομένου του θερμοκηπίου. Ταυτόχρονα η ίδια η αγορά ενέργειας βρίσκεται σε μια κατάσταση μεγάλης αβεβαιότητας λόγω έντονων γεωπολιτικών εντάσεων, ενώ η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) προσπαθεί από τη μεριά της να επιτύχει τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και την ενίσχυση της χρήσης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) με τον μελλοντικό ενεργειακό σχεδιασμό να περιλαμβάνει και την αξιοποίηση της πυρηνικής ενέργειας. Ο όρος ΑΠΕ αφορά τη μέγιστη δυνατή εκμετάλλευση ενέργειας που αντλείται από ένα φυσικό πόρο, χωρίς ωστόσο να προκαλείται η εξασθένιση του πόρου αυτού. Σημαντικό κομμάτι των ΑΠΕ αποτελεί η αιολική ενέργεια, η οποία παρουσιάζει μεγάλη διαθεσιμότητα και υψηλή απόδοση, συμβάλλοντας καθοριστικά στη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Κομβικό ρόλο στην εκμετάλλευση της αιολικής ενέργειας και στην προσπάθεια για ενεργειακή αυτονομία έχουν τα χερσαία αιολικά πάρκα, τα οποία παρουσιάζουν ορισμένα συγκριτικά πλεονεκτήματα σε σχέση με τα υπεράκτια, καθώς έχουν χαμηλότερο κόστος εγκατάστασης και συντήρησης, ευκολότερη πρόσβαση και μεγαλύτερη ταχύτητα κατασκευής. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η συνοπτική παρουσίαση του ισχύοντος πλαισίου για τη χωροθέτηση των χερσαίων αιολικών πάρκων στα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εστιάζοντας στους υφιστάμενους περιορισμούς και τις θεσμικές διαφοροποιήσεις. Η έρευνα βασίζεται σε επίσημα διαθέσιμα δεδομένα ανά κράτος και περιλαμβάνει πληροφορίες όπως: οι γενικοί και ειδικοί περιορισμοί που υπάρχουν στην εγκατάσταση αιολικών πάρκων, ο προσδιορισμός της ελάχιστης απόστασης μεταξύ των ανεμογεννητριών, η ελάχιστη επιτρεπόμενη απόσταση των αιολικών πάρκων από κατοικημένες περιοχές, οι υφιστάμενες ζώνες αποκλεισμού που αφορούν κυρίως προστατευόμενες περιοχές, όπως περιοχές NATURA 2000, περιοχές RAMSAR και άλλες περιοχές ειδικού ενδιαφέροντος, καθώς και ορισμένοι προτεινόμενοι τύποι περιοχών για την εγκατάσταση των αιολικών πάρκων. Η συγκεκριμένη έρευνα πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια του ευρωπαϊκού ερευνητικού έργου με το ακρωνύμιο TWINVEST (Universal, open-source and cybersecure Digital Twin to provide investors in onshore wind farms valuable insights about current operations and future investments) που βρίσκεται σε εξέλιξη (ημερομηνία έναρξης: 1η Ιουλίου 2024) και στοχεύει στη συγκριτική ανάλυση των υφιστάμενων εθνικών χωροταξικών πολιτικών ανάμεσα στα κράτη μέλη της Ε. Ε. σε σχέση με την ανάπτυξη των χερσαίων αιολικών πάρκων.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Κυριακή, 28.09.2025 09:00 – 11:00 A2

Ενέργεια και Χωρικός Σχεδιασμός I

▶ Θεματική ενότητα

Ενέργεια και χωρικός σχεδιασμός

Βέλτιστη Χωροθέτηση Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων στην Ελλάδα: Μεθοδολογία, Επιφάνεια Κόστους και Αξιολόγηση των Περιοχών Οργανωμένης Ανάπτυξης Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων (ΠΟΑΥΑΠ) [21]

Τσιάρα Χριστίνα, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Κασταρδή Βανέσσα, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Σπιλιωτόπουλος Γεώργιος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Βασιλειάδης Λάμπρος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η παρούσα έρευνα αφορά στον εντοπισμό κατάλληλων υπεράκτιων τοποθεσιών προς χωροθέτηση αιολικών πάρκων και τον υπολογισμό δεικτών κόστους μιας πλωτής φάρμας σε κάθε μία από αυτές. Αρχικά, αποδεκτές κρίθηκαν οι περιοχές στις οποίες ικανοποιούνται ταυτόχρονα ενδεικτικά κριτήρια, βάσει του σχετικού νομοθετικού πλαισίου (2000/60/ΕΚ, ν. 4964/2022), της βιβλιογραφίας και της συνήθους πρακτικής. Συνολικά, εφαρμόστηκαν οικονομοτεχνικά, περιβαλλοντικά και κριτήρια όχλησης, με το σύνολο της πληροφορίας να μοντελοποιείται υπό μορφή Γεωγραφικού Πληροφοριακού Συστήματος (GIS). Ορισμένα από τα κριτήρια είχαν αποκλειστικά επιτρεπτικό ή αποτρεπτικό χαρακτήρα (π.χ. πλήρης εξαίρεση των περιοχών του δικτύου NATURA 2000), ενώ άλλα εξετάστηκαν δυναμικά (π.χ. ενίσχυση της καταλληλότητας με την αύξηση του αιολικού δυναμικού). Έτσι, προϊόν αυτού του σταδίου αποτελεί ο χάρτης επιλέξιμων περιοχών, τόσο για πλωτές, όσο και για σταθερές έδρασης ανεμογεννήτριες. Ωστόσο, η μεθοδολογία υπολογισμού του κόστους αφορά μόνο στις πλωτές, καθώς είναι καταλληλότερες για τα βαθιά ελληνικά ύδατα. Επιπλέον, η τάση της βιομηχανίας αφορά τη χωροθέτηση πλωτών ανεμογεννητριών μεγάλης ισχύος, σε βαθύτερα νερά. Πρόκειται για την οικονομικά βιωσιμότερη λύση, η οποία -με προϋπόθεση τον αποδοτικό χωροταξικό σχεδιασμό- επιφέρει την ελάχιστη περιβαλλοντική και κοινωνική όχληση. Υπό αυτό το πρίσμα, με βάση τις συνθήκες της αγοράς, εκτιμήθηκε το κόστος ενός πλήρους κύκλου ζωής (Life-cycle Costing System – LCS) υπεράκτιου, πλωτού πάρκου για κάθε αποδεκτή περιοχή. Πρόκειται για δείκτη κόστους, ο οποίος συνοπτολογίζει τις δαπάνες των επιμέρους φάσεων ενός εγχειρήματος, από τη Μελέτη & Προσδιορισμό, στο Σχεδιασμό & Ανάπτυξη, στην Κατασκευή, στην Εγκατάσταση, στην Εκμετάλλευση και τελικά, στην Αποσυναρμολόγηση. Στη συνέχεια, υπολογίστηκε η εκτιμώμενη ετήσια παραγόμενη ενέργεια (E, σε MWh) κάθε δυνητικού πάρκου, λαμβάνοντας υπόψη προσεγγιστικές ετήσιες κατανομές του αιολικού δυναμικού ανά σημείο και την καμπύλη ισχύος της ανεμογεννήτριας αναφοράς. Έχοντας πλέον υπολογίσει τις αναγκαίες μεταβλητές (LCS, E), εφαρμόστηκε η μέθοδος Σταθμισμένου Κόστους Ενέργειας (Levelized Cost Of Energy – LCOE, σε €/MWh). Πρόκειται για ενδεικτικό μέγεθος, καθώς επιτρέπει τη σύγκριση μεταξύ διαφόρων σεναρίων παρέμβασης. Όπως στα προηγούμενα στάδια, η πληροφορία οπτικοποιήθηκε υπό μορφή χαρτών. Τέλος, περιλαμβάνεται συγκριτική αξιολόγηση των τεμαχίων του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων (ΕΠΑΥΑΠ). Συγκεντρωτικά, βάσει των κριτηρίων της παρούσας έρευνας, προέκυψε συμφωνία 0-15% για 4 από τα 25 τεμάχια και 70-100% για τα υπόλοιπα 16.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Κυριακή, 28.09.2025 09:00 – 11:00 A2

Ενέργεια και Χωρικός Σχεδιασμός I

▶ Θεματική ενότητα

Ενέργεια και χωρικός σχεδιασμός ▪ Θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός ▪ Περιβαλλοντικές Προκλήσεις και Χωρικός σχεδιασμός ▪ Χωρική ανθεκτικότητα και προσαρμογή σε κλιματικούς και άλλους κινδύνους ▪ Χωρικός σχεδιασμός-κλιματική αλλαγή

Συγκριτική αξιολόγηση πολυκριτηριακών μεθόδων λήψης αποφάσεων στη χωροθέτηση χερσαίων φωτοβολταϊκών συστημάτων [84]

Βαγιωνά Δήμητρα, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)

Η επιλογή της βέλτιστης θέσης χωροθέτησης των συστημάτων εκμετάλλευσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας αποτελεί πολύ σημαντικό ζήτημα τις τελευταίες δεκαετίες. Η παρούσα εργασία εστιάζει στη συγκριτική ανάλυση των μεθόδων πολυκριτηριακής ανάλυσης στη λήψη αποφάσεων για τη χωροθέτηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Έξι (6) μέθοδοι απόδοσης βαρών και τρεις (3) μέθοδοι πολυκριτηριακής ανάλυσης διαμορφώνουν δεκαοχτώ (18) συνδυασμούς (μοντέλα) που εφαρμόζονται για την αξιολόγηση και την κατάταξη κατάλληλων θέσεων χωροθέτησης φωτοβολταϊκών πάρκων στο νησί της Ρόδου. Για τον υπολογισμό της βαρύτητας των πέντε επιλεγμένων κριτηρίων αξιολόγησης (απόσταση από οικισμούς (KA1), απόσταση από οδικό δίκτυο (KA2), απόσταση από ηλεκτρικό δίκτυο (KA3), ηλικία ακτινοβολία (KA4), έκταση περιοχής χωροθέτησης (KA5)) χρησιμοποιούνται τόσο υποκειμενικές μέθοδοι (Analytical Hierarchy Process (AHP), ROC, SIMOS, Best Worst Method (BWM)) όσο και αντικειμενικές (ENTROPY, CRITIC) μέθοδοι απόδοσης βαρών. Οι εννέα κατάλληλες θέσεις χωροθέτησης φωτοβολταϊκών πάρκων αξιολογούνται και ταξινομούνται μέσω τριών (3) πολυκριτηριακών μεθόδων: the weighted sum method (WSM), the weighted product method (WPM) και the Technique for Order Preference by Similarity to Ideal Solution (TOPSIS). Οι ταξινομήσεις που προκύπτουν από την εφαρμογή των παραπάνω συνδυασμών συγκρίνονται και χρήσιμα αποτελέσματα εξάγονται. Τα κριτήρια αξιολόγησης παρουσιάζουν την ίδια σειρά ιεράρχησης στις υποκειμενικές μεθόδους απόδοσης βαρύτητας, ενώ στις αντικειμενικές μεθόδους τρία κριτήρια (AK1, AK2 και AK4) εμφανίζουν την ίδια θέση στην κατάταξη. Οι τρεις πρώτες βέλτιστες θέσεις χωροθέτησης εμφανίζουν την ίδια κατάταξη για δώδεκα μοντέλα και εντοπίζονται στο δυτικό (Θ4 και Θ5) και ανατολικό (Θ8) μέρος της Ρόδου, ενώ τελευταία θέση στην κατάταξη για τους περισσότερους συνδυασμούς εμφανίζει η Θ1 που βρίσκεται στη νότια πλευρά του νησιού. Η χρήση πολλαπλών μεθόδων πολυκριτηριακής ανάλυσης συνεισφέρει στην επιλογή των πιο βιώσιμων περιοχών για τη χωροθέτηση εγκαταστάσεων εκμετάλλευσης ηλιακής ενέργειας, αποφεύγοντας τα μειονεκτήματα και αξιοποιώντας τα οφέλη κάθε μεθόδου.

► Πρόγραμμα παρουσίασης

 Κυριακή, 28.09.2025 09:00 – 11:00 A2

 Ενέργεια και Χωρικός Σχεδιασμός I

► Θεματική ενότητα

 Ενέργεια και χωρικός σχεδιασμός

Υπεράκτια Αιολικά Πάρκα στην Ελλάδα και ο ρόλος του Θαλάσσιου Χωροταξικού Σχεδιασμού [39]

Χρυσικού Ιωάννα, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Γουργιώτης Ανέστης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η αξιοποίηση του θαλάσσιου χώρου, συνιστά ένα καίριο και περισσότερο από ποτέ επίκαιρο ζήτημα, αφού θέτει στο επίκεντρο την προστασία των θαλάσσιων ενδιαιτημάτων και ταυτόχρονα την ανάπτυξη δραστηριοτήτων σε αυτόν. Τα θαλάσσια πάρκα αποτελούν την πρώτη προσπάθεια, τουλάχιστον για την περίπτωση της Ελλάδας, προστασίας των θαλάσσιων οικοσυστημάτων, διατήρησης της θαλάσσιας βιοποικιλότητας και ρύθμισης των ανθρώπινων δραστηριοτήτων. Από την άλλη τα υπεράκτια αιολικά πάρκα, αξιοποιούν την υψηλή και σταθερή ένταση των ανέμων στη θάλασσα για την παραγωγή καθαρής μορφής ηλεκτρικής ενέργειας. Τα θαλάσσια αιολικά πάρκα βρίσκονται σε αρχικό στάδιο ανάπτυξης ενώ η ενίσχυση του θεσμικού πλαισίου χρήζει βελτίωσης. Επιπλέον, αν και η Ελλάδα διαθέτει σημαντικό δυναμικό για υπεράκτια αιολική ενέργεια, μέχρι σήμερα δεν έχει υλοποιηθεί κανένα σχετικό έργο, κυρίως λόγω γραφειοκρατικών εμποδίων, περιβαλλοντικών ανησυχιών και έλλειψης ολοκληρωμένου ρυθμιστικού πλαισίου. Το άρθρο αυτό επικεντρώνεται στα πλεονεκτήματα, στις προκλήσεις και στις προοπτικές που σχετίζονται με την ανάπτυξη των θαλάσσιων αιολικών πάρκων στην Ελλάδα. Διερευνά την υφιστάμενη κατάσταση σχετικά με τα υπεράκτια αιολικά πάρκα, όπως επίσης και τον ρόλο του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού ως προς την ανάπτυξη αυτών, δεδομένου ότι ο θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός αποτελεί έναν κρίσιμο μηχανισμό για την ορθολογική οργάνωση των δραστηριοτήτων στη θάλασσα. Ακόμη, εξετάζει τις τρέχουσες εξελίξεις, τα υφιστάμενα εμπόδια και τις δυνατότητες ανάπτυξης σε ένα πλαίσιο βιώσιμης διαχείρισης των θαλάσσιων πόρων. Παρά τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα υπεράκτια αιολικά πάρκα, οι προοπτικές ανάπτυξής τους στην Ελλάδα είναι σημαντικές, με την πρόοδο της τεχνολογίας, τη βελτίωση του θεσμικού πλαισίου και τη χρηματοδοτική υποστήριξη από ευρωπαϊκά προγράμματα να δημιουργούν θετικές προϋποθέσεις για το μέλλον.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Κυριακή, 28.09.2025 09:00 – 11:00 A2

 Ενέργεια και Χωρικός Σχεδιασμός I

▶ Θεματική ενότητα

 Ενέργεια και χωρικός σχεδιασμός ▪ Θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός ▪ Περιβαλλοντικές Προκλήσεις και Χωρικός σχεδιασμός ▪ Πολιτική για το Τοπίο και χωρικός σχεδιασμός

Ειδικά Πολεοδομικά Σχέδια: Προκλήσεις, Πολίτες και σημεία Εφαρμογής. Η Περίπτωση της Θεσσαλονίκης [156]

Θεοδωρακοπούλου Βασιλική, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*

Η οικονομική κρίση που έπληξε την Ελλάδα ανέδειξε την επιτακτική ανάγκη υλοποίησης μεταρρυθμίσεων, με κεντρικό άξονα την προώθηση της ανάπτυξης. Στο πλαίσιο αυτό, ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στη διευκόλυνση και ενίσχυση των στρατηγικών επενδύσεων, γεγονός που κατέστησε αναγκαία την εισαγωγή νέων θεσμικών και πολεοδομικών μηχανισμών. Ένα από τα πλέον σημαντικά εργαλεία που θεσπίστηκαν προς αυτή την κατεύθυνση είναι τα Ειδικά Πολεοδομικά Σχέδια (ΕΠΣ), τα οποία σχεδιάστηκαν για να εξυπηρετήσουν τη χωροταξική προσαρμογή και ρύθμιση των επενδυτικών δραστηριοτήτων. Η πολυπλοκότητα της ίδιας της φύσης του συγκεκριμένου νέου πλαισίου δεν έχει επιτρέψει μέχρι σήμερα να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα ως προς το πρόσημο των αλλαγών που πρόκειται να επιφέρει. Ωστόσο, τόσο οι πολίτες, όσο και οι εμπλεκόμενοι φορείς στην Ελλάδα δεν έχουν εκπαιδευτεί καταλλήλως προκειμένου να κατανοούν με ευκολία τέτοιου είδους αλλαγές που αφορούν οποιοδήποτε πλαίσιο με το οποίο εφαρμόζεται ανά περιπτώσεις ο πολεοδομικός σχεδιασμός. Κατά συνέπεια, παρατηρείται πως οι εξελίξεις σε τέτοιου είδους ζητήματα δεν αντικατοπτρίζουν τις ανάγκες του συνόλου και θυσιάζουν την βιωσιμότητα των πόλεων στον βωμό της ανάπτυξης και των επενδύσεων. Η Θεσσαλονίκη είναι μία από τις πρώτες περιπτώσεις πόλεων στον Ελλαδικό χώρο η οποία αποτέλεσε και αποτελεί έως σήμερα πεδίο μελέτης και εφαρμογής τέτοιου είδους σχεδίων. Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να αναδείξει μέσα από τη ματιά των πολιτών αλλά και των ειδικών του χώρου τις αδυναμίες του τρόπου διαχείρισης των διαδικασιών πριν και κατά την διάρκεια της εκπόνησης αυτών των νέων σχεδίων (ΕΠΣ) στην περίπτωση της Θεσσαλονίκης. Στα πλαίσια της εργασίας αναπτύχθηκε δομημένο ερωτηματολόγιο ως ερευνητικό εργαλείο, που περιλαμβάνει τη σχέση μεταξύ διαφορετικών κοινών (πολίτες, ειδικοί του χώρου, κ.λπ.) και το ίδιο το ΕΠΣ ως εργαλείο, με τελικό δείγμα που αριθμεί σε 532 άτομα. Τα συμπεράσματα αφορούν την αποδοτικότητα, την αποτελεσματικότητα και την αξιοπιστία των ΕΠΣ σε όλα τα στάδια που ακολουθήθηκαν, καθώς και τον τρόπο που μπορούν αυτές οι διαδικασίες αλλάζοντας τα σημεία στα οποία εστιάζουν, να αποτελέσουν πεδίο εποικοδομητικής επικοινωνίας μεταξύ πολιτών και πολιτείας διασφαλίζοντας το όφελος της ίδιας της πόλης.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Κυριακή, 28.09.2025 09:00 – 11:00 A6

 ΝΕΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ - Χωρικός σχεδιασμός – μεταφορές

▶ Θεματική ενότητα

 Αστικές αναπλάσεις και διαχείριση ακινήτων ▪ Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές ▪ Συμμετοχικός σχεδιασμός και χωρική διακυβέρνηση

Κοινόχρηστοι Χώροι και Απαλλοτριώσεις: Προκλήσεις και Στρατηγικές για την Ολοκλήρωση του Πολεοδομικού Σχεδιασμού [100]

Πατελίδα Μαριάννα, Διπλ. ΜΧΠΠΑ, MSc (Βιώσιμος Αστικός Σχεδιασμός)

Οι κοινόχρηστοι χώροι αποτελούν διαχρονικά σημαντικό στοιχείο του αστικού χώρου και πολεοδομικού σχεδιασμού, με ποικίλες μορφές και λειτουργίες στις πόλεις. Στην περίπτωση της Ελλάδας, οι σύγχρονες αλλαγές στο αστικό περιβάλλον —όπως η αστική διάχυση, η έντονη ανοικοδόμηση και η απουσία ολοκληρωμένου σχεδιασμού— έχουν επηρεάσει σημαντικά την ανάπτυξη και διατήρηση αυτών των χώρων, οδηγώντας σταδιακά στην απομείωση της χρήσης τους και, τελικά, στη μη αξιοποίησή τους. Αντίστοιχα φαινόμενα υποβάθμισης παρατηρούνται και σε πολλές ευρωπαϊκές πόλεις, όμως στην Ελλάδα το πρόβλημα παρουσιάζεται εντονότερα, λόγω της μακροχρόνιας καθυστέρησης στην ολοκλήρωση των θεσμοθετημένων σχεδίων πόλης, της πολυπλοκότητας στη διαδικασία απόκτησης και αξιοποίησης χαρακτηρισμένων χώρων, αλλά και στην έλλειψη ευέλικτων χρηματοδοτικών και πολεοδομικών εργαλείων. Το Πράσινο Ταμείο, μέσω του χρηματοδοτικού προγράμματος «ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΥ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ», έδωσε στους δήμους τη δυνατότητα (έως τις 31/12/2024) εκπόνησης Επιχειρησιακού Σχεδίου Εξασφάλισης Κοινόχρηστων και Κοινοφελών Χώρων (Ε. Σ. Ε. Κ. Κ.) βάσει του ισχύοντος πλαισίου (Τεχνικές Προδιαγραφές, άρθρο 92 του ν. 4759/2020). Οι Δήμοι που επιθυμούσαν, καλέστηκαν να τα καταρτίσουν και να καταγράψουν όλους τους χαρακτηρισμένους, αλλά και μη απαλλοτριωμένους χώρους ανά δημοτική ενότητα. Στόχος τους ήταν η ιεράρχηση των τελευταίων ως προς την αναγκαιότητα απόκτησής τους, βάσει πολεοδομικών, κοινωνικών και λειτουργικών κριτηρίων. Στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης εξετάζονται 29 ελληνικοί Δήμοι*, με διαφορετικό πληθυσμιακό μέγεθος (μικροί περιφερειακοί έως μητροπολιτικοί), που προχώρησαν στην κατάρτιση Ε. Σ. Ε. Κ. Κ. Μέσα από την ανάλυση των σχεδίων τους, αναδεικνύονται κρίσιμες παθογένειες στην εφαρμογή του πολεοδομικού σχεδιασμού, όπως η έλλειψη συστηματικής παρακολούθησης της κατάστασης των χαρακτηρισμένων χώρων, η απουσία μηχανισμών επιτάχυνσης των διαδικασιών απαλλοτρίωσης κ. ά. Επιπλέον, εντοπίζονται δυσλειτουργίες που σχετίζονται με το ιδιοκτησιακό καθεστώς, η απουσία διαλειτουργικότητας δεδομένων και ενιαίας βάσης πληροφόρησης μεταξύ υπηρεσιών. Η ανάλυση αυτή φωτίζει την ανάγκη θεσμικού και διοικητικού εκσυγχρονισμού προκειμένου τα Ε. Σ. Ε. Κ. Κ. να αποτελέσουν ουσιαστικό εργαλείο ανάκτησης των κοινόχρηστων χώρων και υλοποίησης του σχεδιασμού. *Συμμετοχή στην ομάδα έργου (υπεύθυνη έργου), για την εκπόνηση 29 Ε. Σ. Ε. Κ. Κ. ως υπάλληλος της εταιρίας LEVER SA – ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ Ανάπτυξης (marianna.patelida@lever.gr)

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Κυριακή, 28.09.2025 09:00 – 11:00 A6

 ΝΕΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ - Χωρικός σχεδιασμός – μεταφορές

▶ Θεματική ενότητα

 Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές

Ο σχεδιασμός του HIG Logistics Park ως ανταγωνιστικός κόμβος. Η συνεισφορά του σε χωροταξικό και πολεοδομικό επίπεδο και η σύγκριση με το Logistics park στο Αμβούργο [126]

Μαντά Θεοδώρα, Μηχ. ΜΧΠΠΑ

Το Thriasio Logistics Hub συνιστά ένα μεγάλης κλίμακας έργο με εθνική και χωροταξική σημασία, στοχεύοντας στην ενίσχυση του ρόλου της Ελλάδας ως σημαντικού διαμετακομιστικού κόμβου logistics στη Νοτιοανατολική και Κεντρική Ευρώπη. Λειτουργώντας ως πολυτροπικός κόμβος μεταφορών, αποσκοπεί στην αποτελεσματικότερη διακίνηση των εμπορευμάτων. Το έργο θα εγκατασταθεί στην ομώνυμη περιοχή του Θριασίου πεδίου, κοντά στην Αθήνα, που διαθέτει στρατηγικές συνδέσεις για συνδυασμένες μεταφορές. Σκοπός του έργου είναι να δημιουργηθεί ένας κόμβος διεθνών και εθνικών logistics, ο οποίος θα ανταγωνίζεται μεγάλα υπάρχοντα εμπορευματικά κέντρα κυρίως στα Βαλκάνια και την Κεντρική Ευρώπη. Αναμένεται να διαφοροποιηθεί μέσω της στρατηγικής του θέσης και τις αποτελεσματικές συνδυασμένες μεταφορές για την εξυπηρέτηση παγκόσμιων εμπορευματικών ροών. Παρουσιάζονται τα δυνατά σημεία και οι προοπτικές του πάρκου για να καταστεί ανταγωνιστικό, ενώ αναλύονται οι προκλήσεις που αναμένονται σχετικά με την αναβάθμιση των υφιστάμενων υποδομών και την απλούστευση του εγχώριου θεσμικού πλαισίου. Στη συνέχεια, γίνεται αναφορά και σύγκριση του πάρκου στο Θριάσιο με το logistics park στο Αμβούργο, το οποίο διαθέτει αποτελεσματικές συγκοινωνιακές συνδέσεις, συμπεριλαμβανομένων των οδικών, σιδηροδρομικών και θαλάσσιων μεταφορών μέσω του λιμανιού του Αμβούργου, ενός από τα μεγαλύτερα λιμάνια της Ευρώπης που εξυπηρετεί καθημερινά μεγάλες εμπορευματικές ροές στην ευρύτερη αγορά της Βόρειας Ευρώπης. Με στόχο την ομαλή λειτουργία του έργου και στην προσοδοφόρα εκμετάλλευσή του, τόσο σε πολεοδομικό, διαπεριφερειακό και ευρωπαϊκό επίπεδο, εξετάζεται η σύγκριση των δύο πάρκων με σκοπό να μελετηθεί η συνεισφορά του στον ελληνικό και ευρωπαϊκό χώρο, οι προκλήσεις που έχει να αντιμετωπίσει για να καταστεί ανταγωνιστικό καθώς και απειλές που θα μπορούσαν να αποφευχθούν.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Κυριακή, 28.09.2025 09:00 – 11:00 A6

ΝΕΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ - Χωρικός σχεδιασμός – μεταφορές

▶ Θεματική ενότητα

Mega-trends (EU Green Deal, Βιομηχανία 4.0 κλπ) και ανάπτυξη ▪ Παραγωγικές δραστηριότητες και Οργανωμένοι υποδοχείς ▪ Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές ▪ Στρατηγικός Σχεδιασμός και Γεωπολιτική ▪ Συμμετοχικός σχεδιασμός και χωρική διακυβέρνηση

Αυτόνομες Μεταφορές. Παρουσίαση της υφιστάμενης κατάστασης [179]

Καλφούντζος Γεώργιος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Τις τελευταίες δεκαετίες, με την αλματώδη πρόοδο της τεχνολογίας, έχει εισαχθεί στην εξίσωση των εμπορευματικών μεταφορών και μία νέα μεταβλητή: η αυτοματοποίηση-αυτονομία, ώστε πλέον να αναφερόμαστε σε αυτόνομες εμπορευματικές μεταφορές. Κατά την περίοδο του covid-19 παρουσιάστηκε η αναγκαιότητα για αυτόνομες και ανέπαφες διανομές τελευταίου μιλίου και άρχισαν να δοκιμάζονται ιδέες όπως αυτόνομα ρομπότ διανομής. Τάσεις για την αυτοματοποίηση και αυτονομία υπάρχουν και για πολύπλοκες και μεγάλης κλίμακας μεταφορικές αλυσίδες, όπως οι θαλάσσιες μεταφορές, με ιδέες για δημιουργία ‘ψηφιακού διδύμου’ ώστε να μελετηθεί πλήρως σε ψηφιακό επίπεδο μία τέτοια εφαρμογή. Ενδεικτικά του νέου τρόπου σκέψης στον τομέα των μεταφορών είναι πρόσφατα επιστημονικά άρθρα κατά την περίοδο 2015-2021, όπου γίνεται συζήτηση για Μεταφορικά Συστήματα Ιπτάμενων Αυτοκινήτων, διερευνάται η οικονομική επίδραση των αυτόνομων οχημάτων και εξετάζεται η ενδεχόμενη θετική περιβαλλοντική επίδραση ενός αστικού αυτόνομου μεταφορικού συστήματος, των αυτόνομων ταξί. Στην Γερμανία, έχει εξεταστεί το ενδεχόμενο μετατροπής των φορτηγών της χερσαίας μεταφορικής αλυσίδας σε αυτόνομα οχήματα. Οι αυτόνομες μεταφορές με φορτηγό, δηλαδή η μεταφορά αγαθών με οχήματα τεχνολογικά κατάλληλα εξοπλισμένα ώστε να λειτουργούν αυτόνομα χωρίς οδηγό, ήδη εφαρμόζονται σε περιοχές των ΗΠΑ και οι κύριες δυσκολίες που εντοπίζονται μέχρι στιγμής είναι η εφαρμογή της αυτονομίας των φορτηγών οχημάτων πλήρως ακόμη και στα σημεία διανομής και όχι μόνον στην πορεία στον αυτοκινητόδρομο, η κατάσταση του οδικού δικτύου, το νομικό πλαίσιο και αντιδράσεις του ανθρώπινου – κοινωνικού παράγοντα (π. χ διαμαρτυρία εργατών και οδηγών που νοιώθουν να απειλούνται οι θέσεις εργασίας τους). Στο εύλογο ζήτημα της βελτιστοποίησης των δρομολογίων, της σύνθεσης του στόλου και των logistics της μεταφοράς, της χωροθέτησης των κόμβων, της αποδοτικότητας έχει αναπτυχθεί επιστημονική συζήτηση, όπως και για το ζήτημα της ολοκληρωμένης αυτόνομης μεταφοράς, δηλαδή της πλήρους διασύνδεσης της αυτόνομης μεταφοράς και της τελικής παράδοσης (last mile delivery) των αγαθών με αυτόνομα ρομπότ – οχήματα στον παραλήπτη. Στο παρόν άρθρο, θα γίνει παρουσίαση των αυτόνομων μεταφορών με διεθνή παραδείγματα (καθώς είναι μία τρέχουσα καινοτομία που τώρα αναπτύσσεται), των τεχνολογικών μεθόδων που χρησιμοποιούνται, των προκλήσεων που παρουσιάζονται καθώς και εκτίμηση για την αποδοχή και επιτυχία του εγχειρήματος.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Κυριακή, 28.09.2025 09:00 – 11:00 A6

ΝΕΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ - Χωρικός σχεδιασμός – μεταφορές

▶ Θεματική ενότητα

Mega-trends (EU Green Deal, Βιομηχανία 4.0 κλπ) και ανάπτυξη ▪ Βιώσιμη κινητικότητα ▪ Ευημερία και ποιότητα ζωής ▪ Νέες τεχνολογίες και χώρος ▪ Ψηφιακές Υποδομές, Καινοτόμες Εφαρμογές, Ανάλυση Μεγάλων Δεδομένων και Χωρικός Σχεδιασμός

Αναλύοντας την επίδραση των βελτιώσεων του μεταφορικού δικτύου στην αστική εξάπλωση της Θεσσαλονίκης [143]

Λεοντούδης Γρηγόρης-Παναγιώτης, Μηχ. ΧΠΠΑ, Σαμαράς και Συνεργάτες Α.Ε. – Σύμβουλοι Μηχανικοί

Η παρούσα μελέτη εξετάζει τη συσχέτιση μεταξύ των αλλαγών του μεταφορικού δικτύου και της αστικής εξάπλωσης, χρησιμοποιώντας τεχνικές μηχανικής μάθησης. Συγκεκριμένα, μέσα από μια διαδικασία επαναλαμβανόμενων προβλέψεων και επαληθεύσεων, η μελέτη παρουσιάζει την επίδραση δύο νέων έργων στην εξάπλωση του αστικού ιστού της περιοχής μελέτης, χρησιμοποιώντας ένα μοντέλο κυτταρικών αυτόματων (cellular automata – CA) το οποίο αποδίδει τα αποτελέσματα μέσω διαδικασιών machine learning. Ως περιοχή μελέτης ορίστηκε η Θεσσαλονίκη, της οποίας η αστική εξάπλωση έχει επηρεαστεί από τα μεταφορικά δίκτυα. Η Θεσσαλονίκη αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα περιοχής όπου η ανάπτυξη του μεταφορικού δικτύου, ιδίως από τις αρχές του 21ου αιώνα, έχει καταλυτικό ρόλο στις αλλαγές στον αστικό ιστό. Στην παρούσα μελέτη, τα δύο κύρια έργα που εξετάζονται είναι η Βασική Γραμμή του Μετρό Θεσσαλονίκης με την Επέκταση προς Καλαμαριά και ο νέος κλειστός αυτοκινητόδρομος "Flyover". Η εργασία εξετάζει την επίδραση αυτών των έργων στην εξάπλωση του αστικού ιστού, χωρίς να εμβαθύνει σε κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις. Αξιοποιώντας τα απαραίτητα δεδομένα αναπτύσσεται ένα μοντέλο πρόβλεψης με σκοπό να αξιολογήσει τον τρόπο με τον οποίο τα νέα δίκτυα υποδομών της περιοχής μελέτης επηρεάζουν τον αστικό ιστό. Καινοτομία της εργασίας αποτελεί η χρήση δεδομένων Urban Atlas, το οποίο προσφέρει υψηλή ακρίβεια και λεπτομέρεια στην ανάλυση καλύψεων γης, απαραίτητα για την πρόβλεψη της μελλοντικής κατάστασης. Αποτέλεσμα της εργασίας είναι χάρτες πρόβλεψης αστικής εξάπλωσης και πιθανοτήτων αστικοποίησης στην περιοχή της Θεσσαλονίκης για τον χρονικό ορίζοντα της πρόβλεψης, καθώς και συμπεράσματα σχετικά με τη χρήση του SLEUTH σε αντίστοιχες περιπτώσεις. Συμπερασματικά, η μελέτη αποτυπώνει την πιθανότητα περιοχών να μετατραπούν σε αστικές και την επίδραση του Μετρό και του Flyover σε αυτή την μεταβολή.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Κυριακή, 28.09.2025 09:00 – 11:00 A6

 ΝΕΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ - Χωρικός σχεδιασμός – μεταφορές

▶ Θεματική ενότητα

 Νέες τεχνολογίες και χώρος ■ Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές ■ Χωρικός σχεδιασμός-κλιματική αλλαγή ■ Ψηφιακές Υποδομές, Καινοτόμες Εφαρμογές, Ανάλυση Μεγάλων Δεδομένων και Χωρικός Σχεδιασμός

Η κοινωνικοχωρική διαλεκτική των Διεθνών Εκθέσεων: Η περίπτωση της Θεσσαλονίκης [152]

Κουρκουρίδης Δημήτρης, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*
Φραγκόπουλος Ιωάννης, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*

Το εκθεσιακό φαινόμενο στη σύγχρονη εκδοχή του, έχει αναπτυχθεί ραγδαία και επεκτάθηκε σταδιακά από τις μεγάλες μητροπόλεις σε διάφορα περιφερειακά κέντρα. Οι εκθέσεις λοιπόν στη μετανεωτερική περίοδο που διάγουμε αποτελούν ακόμη πιο σημαντικά οικονομικά γεγονότα με πολιτικό και πολιτισμικό περιεχόμενο, αλλά και μια ιδιαίζουσα σημασία για την χωρική και αστική ανάπτυξη των πόλεων, περιφερειών και κρατών που τις φιλοξενούν. Οι ίδιοι οι εκθεσιακοί χώροι αναδύονται πλέον ως συμβολικοί χώροι έντονης κοινωνικής διάδρασης ομάδων, φορέων και κοινωνικών δρώντων, αλλά και χωρικής αναπτυξιακής δυναμικής για τους τόπους και τις χώρες φιλοξενίας (Κουρκουρίδης, 2021). Βέβαια παρά την κοινή παραδοχή των σημαντικών επιδράσεων των εκθέσεων, οι ανωτέρω δυναμικές δεν αναδεικνύονται ιδιαίτερα στην βιβλιογραφία, γεγονός που καθιστά επίκαιρη και αναγκαία την ανάδειξη τους. Στην παρούσα εργασία επιχειρείται η διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο η κοινωνιολογική προσέγγιση του χώρου επιτρέπει την κατανόηση του σύνθετου και πολυδιάστατου εκθεσιακού φαινομένου στη μετανεωτερική πόλη, με επίκεντρο τη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης (ΔΕΘ). Στην εργασία αυτή αξιοποιείται ως θεωρητικό πλαίσιο, η κοινωνικοχωρική διαλεκτική (Lefebvre, 1991) εξετάζοντας τον τρόπο με τον οποίο ο χώρος συγκροτείται και ταυτόχρονα ανασυγκροτεί τις κοινωνικές σχέσεις, τις εξουσιαστικές δομές και τις πολιτισμικές αναπαραστάσεις (Παπαδημητρίου και Φραγκόπουλος, 2018). Η ΔΕΘ αναλύεται ως ένας σύνθετος χώρος συλλογικών επιτελέσεων, ηγεμονικών αφηγήσεων και κοινωνικής συναίνεσης. Η έρευνα αξιοποιεί ευρήματα συνεντεύξεων σε εκθέτες και επισκέπτες εκθέσεων της Θεσσαλονίκης, στις οποίες διατυπώνονται οι απόψεις και οι προσδοκίες σχετικά με τον ρόλο της ΔΕΘ στην καθημερινή ζωή της πόλης. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις κοινωνικές αναπαραστάσεις του εκθεσιακού χώρου, στις αντιλήψεις περί αστικής ανάπτυξης και στα συμβολικά φορτία που αποδίδονται στον θεσμό. Τέλος η παρούσα εργασία, προσφέρει ερευνητικά δεδομένα για τη δυναμική και ταυτόχρονα αμφίδρομη αλληλεπιδραστική σχέση που αναπτύσσεται ανάμεσα στον θεσμό της Έκθεσης και την πόλη της Θεσσαλονίκης. Βιβλιογραφία Κουρκουρίδης, Δ. (2021). Κοινωνικοχωρικές διαστάσεις των εκθέσεων, πόλη και αλληλεπιδραστικές δυναμικές: η περίπτωση της Θεσσαλονίκης. Διδακτορική Διατριβή. Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας και Ανάπτυξης. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Παπαδημητρίου, Ε. και Φραγκόπουλος, Ι. (2018). Περιβαλλοντική Ανισότητα, Χώρος Πολιτισμικές Αναπαραστάσεις και Κοινωνικές Πρακτικές. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Τζιόλα. Lefebvre, H. (1991). *The Production of Space*. Oxford: Blackwell. (originally published in French in 1974).

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Κυριακή, 28.09.2025 09:00 – 11:00 B2

Ανάπτυξη, ευημερία και χώρος

▶ Θεματική ενότητα

Οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή ■ Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές ■ Συμμετοχικός σχεδιασμός και χωρική διακυβέρνηση ■ Τουριστική ανάπτυξη και χωρικός σχεδιασμός

Επενδύσεις και Κοινωνική Ανθεκτικότητα: Η Περίπτωση της Εξόρυξης Χρυσού στις Σκουριές, Χαλκιδικής [123]

Χατζηπροκοπίου Παναγιώτης-Αρίων, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*
 Λάμπρος Χρήστος, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*

Η εξορυκτική δραστηριότητα αποτελεί μια από τις πιο αμφιλεγόμενες μορφές επένδυσης παγκοσμίως λόγω των σημαντικών κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών επιπτώσεων που προκαλεί. Η παρούσα εισήγηση μελετά την περίπτωση της канаδικής εταιρείας Eldorado, η οποία ανέλαβε την επένδυση εξόρυξης χρυσού στην περιβαλλοντικά ευαίσθητη περιοχή των Σκουριών Χαλκιδικής, και τις στάσεις της τοπικής κοινωνίας απέναντι σε αυτήν. Αφετηρία αποτελεί η υπόθεση πώς η οικονομική κρίση παρέχει, δια μέσου της κεντρικής πολιτικής περί επενδύσεων και ανάπτυξης, την ευκαιρία στις εταιρείες εξόρυξης να επεκτείνουν τις ζώνες εκμετάλλυσής τους. Ειδικότερα, επιχειρούμε να εξηγήσουμε πως η επένδυση επηρεάζει την ανθεκτικότητα της τοπικής κοινωνίας. Θα γίνει μια προσπάθεια να εξετάσουμε την ανθεκτικότητα υπό τρεις κύριες διαστάσεις: •Την ανθεκτικότητα του φυσικού περιβάλλοντος και των κοινών πόρων που απειλούνται από την επένδυση. Οι τοπικές κοινότητες πρέπει να συμμετέχουν ενεργά στη διαχείριση των κοινών πόρων, εξασφαλίζοντας ότι οι δραστηριότητες που τους επηρεάζουν δεν υπονομεύουν τη μακροπρόθεσμη ευημερία τους και ενισχύουν τη βιωσιμότητα. •Την κοινωνική ανθεκτικότητα των τοπικών κοινωνιών ως προς την εξασφάλιση εισοδήματος σε περίοδο οικονομικής κρίσης, είτε με έσοδα από την τουριστική εκμετάλλευση της περιοχής, είτε μέσω απολαβών από απασχόλησή στην εξόρυξη, αλλά ενδεχομένως και ως προς τη διάρρηξη της κοινωνικής συνοχής λόγω του διχασμού που προκάλεσε η αντιπαράθεση σε σχέση με την εξόρυξη. •Και τέλος την ανθεκτικότητα του αντί-εξορυκτικού κινήματος έναντι των τοπικών πιέσεων που δέχονταν. Η ανθεκτικότητα βασίζεται στην ικανότητα του να προσαρμόζεται το κίνημα στις συνεχείς μεταβαλλόμενες συνθήκες και να αντιμετωπίζει αποτελεσματικά τις πιέσεις από την τοπική κοινωνία, τις κυβερνήσεις και την ίδια την εταιρεία. Η εισήγηση βασίζεται σε μεικτή μεθοδολογική προσέγγιση που συνδύασε ποιοτική έρευνα με ημι-δομημένο οδηγό συνέντευξης που αφορούσε προνομιακούς συνομιλητές, καθώς και ποσοτική έρευνα ερωτηματολογίου που απευθύνονταν στα μέλη της τοπικής κοινωνίας. Αξιοποιώντας τα πλεονεκτήματα που μας δίνει η επαγωγική στατιστική, θα προσπαθήσουμε να εμβαθύνουμε την μελέτη των αποτελεσμάτων και να εξάγουμε πιο ασφαλή συμπεράσματα για την τοπική κοινωνία.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Κυριακή, 28.09.2025 09:00 – 11:00 B2

 Ανάπτυξη, ευημερία και χώρος

▶ Θεματική ενότητα

 Περιφερειακή ανάπτυξη-χωρικές ανισότητες

Η Νέα Πόλη: από τα πάνω για...τα πιο πάνω [149]

Χατζηευθυμίου Γιώργος, *Politecnico di Milano*

Οι τελευταίες δεκαετίες χαρακτηρίζονται από σημαντική έξαρση του φαινομένου αστικοποίησης μέσω, όχι μόνο της μεγέθυνσης υφιστάμενων μητροπολιτικών περιοχών, αλλά και μέσω της ανάπτυξης νέων πόλεων που δύνανται να διαδραματίσουν ισχυρό μέσω των επερχόμενων κοινωνικοοικονομικών δυναμικών που προεικονίζουν. Στην παρούσα έρευνα (μέρος διατριβής) η νέα πόλη από το μηδέν (from scratch) αποτελεί αδήρτο πεδίο διερεύνησης υπό διττή έννοια, αφενός υπό εννοιολογικό πρίσμα, μέσω του οποίου αναδεικνύονται τα χαρακτηριστικά όχι μόνο της νέας πόλης αλλά εν γένει του σύγχρονου αστικού σχεδιασμού και της επιρροής του σε κοινωνικοπολιτικό επίπεδο, και αφετέρου ο ρόλος και οι επιμέρους συνιστώσες των στον ονομαζόμενο παγκόσμιο νότο, καίριο χαρακτηριστικό των οποίων αποτελεί η συσχέτιση αυτής της προσέγγισης με μετααποικιακές προεκτάσεις. Ως εκ τούτου, η παρούσα πρόταση (τμήμα διατριβής) αποσκοπεί στην ανάλυση μίας ολιστικής αποτίμησης του φαινομένου ανάδυσης των παραπάνω από 150 νέων πόλεων και της συγκέντρωσής τους στον παγκόσμιο νότο ως μεθοδολογικό εργαλείο με σκοπό την διερεύνηση ή/και ανάδειξη ενός οντολογικού σχήματος της σύγχρονης (πλέον) Πόλης, ενώ παράλληλα πραγματώνεται μία πρώιμη ανάλυση συγκερασμού των αστικών τους αφηγημάτων με χαρακτηριστικά νεοφιλελεύθερων πρακτικών (neoliberal urbanism). Κατ' αυτό τον τρόπο, τα διερευνητικά ερωτήματα που τίθενται αφορούν τόσο σε ζητήματα εννοιολογικού πλαισίου της Πόλης (τι είναι η Πόλη σήμερα, σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά της νέας πόλης;) αλλά και στις αστικές προσεγγίσεις που σχετίζονται με την έξαρσή των υπό τα νεοφιλελεύθερα αφηγήματα περί αστικής, κοινωνικοοικονομικής και περιβαλλοντικής βιωσιμότητας (ο ρόλος των νέων πόλεων στη νέα έξαρση αστικοποίησης). Η παραπάνω εισήγηση αποσκοπεί όχι μόνο στην παρουσίαση και την εισαγωγή των νέων πόλεων στις συζητήσεις γύρω από τον αστικό σχεδιασμό και τις επιστήμες του χώρου εν γένει, αλλά στην αποτίμηση των νέων πρακτικών σχεδιασμού υπό μία πιθανή μετάσταση του τελευταίου σε ένα νέο μοντέλο παραγωγής χώρου. Μία μετάσταση που επιδρά όχι μόνο σε υφιστάμενα πεδία κριτικής ανάλυσης της “παραδοσιακής” πόλης αλλά και σε νέα ζητήματα που προκύπτουν εκ των αφηγημάτων τους. Με άλλα λόγια, με όρους παγκόσμιου νότου, μπορούμε να μιλάμε για νέες μετααποικιοκρατικές πρακτικές χωρικού σχεδιασμού ή η νέα Πόλη θέτει τα σπάργανα για μία νέα αστική επανάσταση;

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Κυριακή, 28.09.2025 09:00 – 11:00 B2

Ανάπτυξη, ευημερία και χώρος

▶ Θεματική ενότητα

Πολυ-κρίσεις (poly-crisis), ανισότητες (χωρικές-περιβαλλοντικές, οικονομικο-κοινωνικές, κλπ.) και σχεδιασμός ▪ Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές ▪ Στρατηγικός Σχεδιασμός και Γεωπολιτική

Η Ενδογένεια της Πολιτικής Συνοχής [200]

Πετράκος Γιώργος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Αλεξίου Σταυρούλα, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Σωτηρίου Αλεξάνδρα, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Οι περιφερειακές πολιτικές στην ΕΕ έχουν σχεδιαστεί για να αντιμετωπίζουν τα ζητήματα χωρικής ασυμμετρίας της αναπτυξιακής διαδικασίας. Ωστόσο, παρά την υπόσχεση, την προσδοκία και το όραμα για μεγαλύτερη συνοχή και ευημερία για όλους, τις τελευταίες δύο δεκαετίες η οικονομική ανάπτυξη στην ΕΕ χαρακτηρίζεται από μειωμένη δυναμική σε σύγκριση με τους εμπορικούς της εταίρους και, κυρίως, αυξανόμενες χωρικές ανισότητες, γεγονός που εγείρει σοβαρά ερωτήματα σχετικά με την αποτελεσματικότητα των περιφερειακών πολιτικών. Για τον λόγο αυτό, πληθώρα μελετών έχει επικεντρωθεί στην εξέταση του αντίκτυπου της Πολιτικής Συνοχής και της ικανότητάς της να αντιμετωπίζει τις διαρθρωτικές αδυναμίες των περιοχών σε υστέρηση. Πολλές από αυτές τις μελέτες επισημαίνουν ότι η Πολιτική Συνοχής αντιμετωπίζει σοβαρές δυσκολίες στην υποστήριξη μιας βιώσιμης διαδικασίας σύγκλισης για τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες. Παρότι έχουν προταθεί διάφορες ερμηνείες αναφορικά με την κατεύθυνση και την ένταση της πολιτικής, η υφιστάμενη βιβλιογραφία έχει παραβλέψει ένα κρίσιμο στοιχείο, το οποίο θα μπορούσε να συμβάλει, έστω εν μέρει, στην εξήγηση αυτών των απογοητευτικών αποτελεσμάτων. Στην παρούσα εργασία αναδεικνύεται το ζήτημα του αρχικού σχεδιασμού της Πολιτικής Συνοχής και τίθεται το ερώτημα κατά πόσον η διαδικασία λήψης αποφάσεων λαμβάνει επαρκώς υπόψη τις αποκλίσεις στα επίπεδα ανάπτυξης, τις αναπτυξιακές τροχιές και τα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά των περιφερειών-αποδεκτών. Συνεπώς, κρίνεται αναγκαία η αξιολόγηση του βαθμού κατά τον οποίο η Πολιτική Συνοχής προσδιορίζεται ενδογενώς και ανταποκρίνεται στις πραγματικές ανάγκες των περιφερειών, ή αν στην πραγματικότητα διαμορφώνεται βάσει πολιτικών ή άλλων σκοπιμοτήτων. Η εργασία εξετάζει την ανταποκρισιμότητα της Πολιτικής Συνοχής σε περιφερειακό επίπεδο έναντι των οικονομικών, διαρθρωτικών και κοινωνικών ανισοτήτων, διερευνώντας αν η χαμηλή αποτελεσματικότητά της οφείλεται εν μέρει σε αναντιστοιχία μεταξύ της κατανομής των πόρων και των υφιστάμενων προβλημάτων των περιφερειών. Συγκεκριμένα, αναλύεται ο βαθμός στον οποίο η Πολιτική Συνοχής καθορίζεται ενδογενώς, υπό την έννοια ότι δίνει προτεραιότητα στην αντιμετώπιση των υφιστάμενων οικονομικών, διαρθρωτικών και κοινωνικών αποκλίσεων των πλέον μειονεκτικών περιοχών ή αν στην πραγματικότητα εξυπηρετεί άλλες προτεραιότητες. Η οικονομετρική ανάλυση βασίζεται σε δυναμικά διαστρωματικά στοιχεία τριών προγραμματικών περιόδων σε επίπεδο περιφερειών (NUTS II) για το χρονικό διάστημα 2000-2022. Τα ευρήματα της ανάλυσης αναμένεται να έχουν σημαντικές πολιτικές προεκτάσεις όσον αφορά τον σχεδιασμό, την εφαρμογή και την αποτελεσματικότητα της Πολιτικής Συνοχής.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Κυριακή, 28.09.2025 09:00 – 11:00 B12

Περιφερειακή ανάπτυξη - χωρικές ανισότητες III

▶ Θεματική ενότητα

Περιφερειακή ανάπτυξη-χωρικές ανισότητες

Περιφέρειες που έχουν «μείνει πίσω» (left-behind regions) και Άνιση Ανάπτυξη. Η περίπτωση της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης [213]

Σαρούκου Άννα, Πανεπιστημίο Αιγαίου
Αβαγιανού Αθηνά, Πανεπιστημίο Αιγαίου
Γκιάλης Στέλιος, Πανεπιστημίο Αιγαίου

Παρόλο που η βιβλιογραφία σχετικά με τις περιφέρειες της ΕΕ που έχουν «μείνει πίσω» (left-behind regions) αυξάνεται συνεχώς, η μελέτη ορισμένων διαστάσεων του σχετικού φαινομένου παραμένει ελλιπής και στερείται εμπειρικής τεκμηρίωσης. Η παρούσα μελέτη έχει ως στόχο να καλύψει μέρος αυτού του κενού, παρουσιάζοντας μια θεωρητικά τεκμηριωμένη, εμπειρική μελέτη των Ελληνικών περιφερειών που έχουν «μείνει πίσω», εστιάζοντας στην Ανατολική Μακεδονία και Θράκη (ΑΜΘ). Μέσα από τη συγκριτική ανάλυση με τις λοιπές Ελληνικές περιφέρειες, κατά την πρώτη περίοδο της οξείας οικονομικής ύφεσης (2009-2013) που βίωσε ολόκληρη η χώρα, η ΑΜΘ φαίνεται να πλήττεται εντονότερα. Η μελέτη βασίστηκε στην ανάλυση ποσοτικών, δευτερογενών δεδομένων που αφορούν την απασχόληση και το ανθρώπινο κεφάλαιο, καθώς επίσης και αξιοποίηση σχετικών, πρόσφατων μελετών (όπως η μελέτη «Εργαζόμενοι και εργασία στην Κεντρική Μακεδονία: Ανθεκτικότητα, επισφάλεια και επαγγέλματα στη μετα-πανδημική εποχή» (2021)). Για την απεικόνιση της γεωγραφικής διάστασης αυτής της ανισότητας έγινε χρήση κατάλληλων δεικτών όπως ο LQ (Location Quotient), και η δημιουργία χαρτών, baseline διαγραμμάτων και διαφόρων πινάκων. Από την ανάλυση προκύπτει ότι η ΑΜΘ είναι μια αμιγώς αγροτική περιφέρεια, η οποία βιώνει πληθυσμιακή μείωση και οικονομική στασιμότητα, ενώ προσφέρει μειωμένες κοινωνικές υπηρεσίες. Η εξωτερική μετανάστευση οδηγεί σε έλλειψη εργατικού δυναμικού στις βιομηχανίες της περιοχής, γεγονός που επηρεάζει αρνητικά την παραγωγικότητα και την ανάπτυξη, ενώ οι πρόσφατες, εθνικής κλίμακας, πολιτικές λιτότητας εμποδίζουν τη συντήρηση των υποδομών. Παρά τον θετικό αντίκτυπο των μεταναστευτικών εμβασμάτων στη στήριξη της περιφερειακής οικονομίας, οι αρνητικές επιπτώσεις της μετανάστευσης και της επισφαλούς απασχόλησης εξακολουθούν να είναι σημαντικές. Αυτό οφείλεται, εν μέρει, στο γεγονός ότι οι δημογραφικές αλλαγές δημιουργούν ανισορροπίες, καθώς οι ηλικιωμένοι παραμένουν και οι νεότεροι μεταναστεύουν, με αποτέλεσμα να απαιτούνται πρόσθετα μέτρα κοινωνικής πρόνοιας. Η εργασία τονίζει την ανάγκη για ανάπτυξη ριζοσπαστικών στρατηγικών «από κάτω προς τα πάνω», οι οποίες θα προάγουν την τοπική ανάπτυξη, θα βελτιώσουν τις ευκαιρίες απασχόλησης και θα ενισχύσουν τη παραμονή των κατοίκων στην περιφέρεια. Τέλος, υπογραμμίζεται η ανάγκη για ευρύτερες αναπτυξιακές στρατηγικές που μπορούν να αναζωογονήσουν τις περιφέρειες που έχουν μείνει πίσω, όπως η ΑΜΘ, μέσω της εκπαίδευσης, της αναζωογόνησης της τοπικής βιομηχανίας, της τεχνολογίας και της συλλογικής δράσης των εργαζομένων.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Κυριακή, 28.09.2025 09:00 – 11:00 B12

Περιφερειακή ανάπτυξη - χωρικές ανισότητες III

▶ Θεματική ενότητα

Έξυπνη, βιώσιμη και συμπεριληπτική (χωρίς αποκλεισμούς) ανάπτυξη ▪ Μεταναστευτικές ροές και ο ρόλος του σχεδιασμού ▪ Οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή ▪ Περιφερειακή ανάπτυξη-χωρικές ανισότητες ▪ Πολυ-κρίσεις (poly-crisis), ανισότητες (χωρικές-περιβαλλοντικές, οικονομικο-κοινωνικές, κλπ.) και σχεδιασμός

Άνιση Αστική και Περιφερειακή Ανάπτυξη στα σύνορα της Ε.Ε.: Μία συγκριτική Μελέτη Ελλάδας – Τουρκίας σε μια περίοδο πολλαπλών κρίσεων [216]

Κουτσάκης Κίμωνας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου
 Συκάς Γιώργος, Πανεπιστήμιο Αιγαίου
 Γουρζής Κώστας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Στόχος της εργασίας, είναι να μελετήσει συγκριτικά τις αστικές και περιφερειακές ανισότητες στις περιφέρειες της Ελλάδας και της Τουρκίας, σε μια περίοδο που εκκινεί από την λήξη της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2008/2009 και φθάνει ως τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία (2016-2023). Η εν λόγω οκταετία χαρακτηρίστηκε από πολλαπλές κρίσεις σε παγκόσμια κλίμακα, κρίσεις που προκάλεσαν ραγδαίες αναδιατάξεις στις οικονομικές δραστηριότητες πολλών χωρών, προκαλώντας ταυτόχρονα αναδιαρθρώσεις σε ποικίλες χωρικές κλίμακες. Αυτή η αμφίδρομη σχέση της οικονομίας με το χώρο επηρεάζει αλλά και δημιουργεί τις συνθήκες που είναι απαραίτητες για την συσσώρευση και την κοινωνική αναπαραγωγή. Η έρευνα εφαρμόζει ποσοτικές μεθόδους περιφερειακής ανάλυσης και ερμηνείας για τις υπό-περιόδους (2016-2020) και (2021-2023). Πιο συγκεκριμένα με την εφαρμογή του κανόνα τάξης- μεγέθους στις πόλεις άνω των 50. 000 κατοίκων εξετάζεται η αστική ιεραρχία στις υπό μελέτη δύο χώρες και μελετάται η σχέση των αστικών κέντρων με τις περιφερειακές κλίμακες οικονομίες χωρικής συγκέντρωσης. Στη συνέχεια, μέσω του δείκτη Hirschman-Herfindal (H-H) -συγκέντρωσης και γεωγραφικής εξειδίκευσης- και αξιοποιώντας δεδομένα της Eurostat, εξετάζεται η περιφερειακή και κλαδική ανισοκατανομή του εργατικού δυναμικού, στις δύο υπό-περιόδους. Τέλος, εντοπίζεται ο βασικός τομέας απασχόλησης (κλάδος), με την αξιοποίηση του σχετικού συντελεστή συγκέντρωσης LQ για τα έτη 2019 και 2023, ώστε να μελετηθεί η αλληλεξάρτηση βασικών με μη-βασικούς κλάδους αλλά και το πώς οι κλάδοι εξειδίκευσης κάθε περιφέρειας επηρεάστηκαν από την κρίση. Αξιοποιώντας κομβικές έννοιες της Γεωγραφικής Πολιτικής Οικονομίας, η εργασία αναδεικνύει τις σημαντικές ανισότητες τόσο στο εσωτερικό όσο και ανάμεσα στις δύο χώρες μελέτης. Η εργασία επισημαίνει πως, παρά τους γεωπολιτικούς ανταγωνισμούς και την «κούρσα εξοπλισμών», οι περιφερειακές ανισότητες τόσο στην Τουρκία, όσο και ακόμη περισσότερο, στην Ελλάδα, σχετίζονται με χρόνιες διαρθρωτικές παθογένειες και μη αποτελεσματικών θεσμών και δομών ώστε να εξασφαλίσουν την ισόμετρη και ανεξάρτητη ανάπτυξη. Καταληκτικά, η εργασία προτείνει εφαρμογές bottom-up αστικών και περιφερειακών πολιτικών που θα μπορούσαν να συμβάλουν σε μια ανάπτυξη με επίκεντρο την ισόρροπη ανάπτυξη και την ποιοτική απασχόληση.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Κυριακή, 28.09.2025 09:00 – 11:00 B12

 Περιφερειακή ανάπτυξη - χωρικές ανισότητες III

▶ Θεματική ενότητα

 Οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή ▪ Περιφερειακή ανάπτυξη-χωρικές ανισότητες ▪ Πολυ-κρίσεις (poly-crisis), ανισότητες (χωρικές-περιβαλλοντικές, οικονομικο-κοινωνικές, κλπ.) και σχεδιασμός ▪ Στρατηγικός Σχεδιασμός και Γεωπολιτική

Χωρική Διάσταση της Εισοδηματικής Ανισότητας: Εφαρμογή ανάλυσης ποσοστημορίων και γενικευμένων καμπυλών Pareto στις ελληνικές περιφέρειες, 2003-2019 [234]

Ψυχάρης Γιάννης, Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών
 Πολίτης Κωνσταντίνος, Πανεπιστήμιο Πειραιώς
 Δούκισσας Λεωνίδας, Ινστιτούτο Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πάντειον Πανεπιστήμιο
 Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών
 Πανταζής Παναγιώτης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Σε όλη τη διάρκεια του 21ου αιώνα, η χωρική διάσταση της ανισότητας εισοδήματος έχει προσελκύσει αυξανόμενο ενδιαφέρον τόσο από την επιστημονική κοινότητα όσο και από τους φορείς χάραξης πολιτικής. Εμπειρικά διαπιστώνεται ότι η ανισότητα εισοδήματος έχει φτάσει σε ιστορικά πρωτοφανή επίπεδα και, σε συνδυασμό με την ενσωμάτωση του χώρου στη μελέτη της, αποκαλύπτεται έντονη χωρική ετερογένεια. Ωστόσο, ενώ η ανάλυση της κατανομής του εισοδήματος βασίζεται συνήθως σε συνοπτικούς δείκτες, όπως ο δείκτης Gini, η ανάλυση κατά ποσοστημόρια — και ιδιαίτερα στα ακραία εισοδήματα, είτε στα ανώτερα είτε στα κατώτερα στρώματα της κατανομής — συμβάλλει καθοριστικά στη ανάδειξη της συνολικής χωρικής ανισότητας. Πιο συγκεκριμένα, η παρούσα εργασία αποσκοπεί στην ανάδειξη των γεωγραφικών διαστάσεων των ανισοτήτων στο δηλωθέν εισόδημα, καθώς και στην ανίχνευση της διαφοροποίησης της ενδοπεριφερειακής ανισότητας των ελληνικών περιφερειών κατά την περίοδο 2003–2019. Τα δεδομένα βασίζονται σε τυχαίο δείγμα που περιλαμβάνει το 10% του συνολικού αριθμού δηλώσεων φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων. Η συγκριτική ανάλυση βάσει ποσοστημορίων εφαρμόζεται τόσο στο σύνολο του δείγματος των δηλώσεων όσο και σε υποσύνολό του — που περιλαμβάνει μισθωτούς και συνταξιούχους — και παρέχει εμπειρικά στοιχεία για τον βαθμό διαφοροποίησης της κατανομής του εισοδήματος μεταξύ των περιφερειών. Εξετάζεται επίσης η επίδραση των οριακών ποσοστημορίων στη χωροχρονική ανισότητα του εισοδήματος, ενώ παρέχεται η δυνατότητα συγκριτικής προσέγγισης μεταξύ της Αττικής — ως «μιας κατηγορίας από μόνη της» — και των λοιπών περιφερειών της χώρας. Για την ανάλυση της ανισότητας σε όλα τα ποσοστημόρια μεταξύ των διαφόρων περιφερειών χρησιμοποιήθηκαν μη παραμετρικά τεστ, όπως το τεστ Kolmogorov–Smirnov, ενταγμένα σε ένα πλαίσιο πολλαπλών ελέγχων. Επιπλέον, μέσω της χρήσης μοντέλων Pareto για τα υψηλότερα εισοδήματα και των γενικευμένων καμπυλών Pareto, η εργασία στοχεύει στην ανάδειξη των περιφερειακών διαφορών και στην αξιολόγηση της καταλληλότητας αυτών των μοντέλων, τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο. Τα αποτελέσματα προσφέρουν μια νέα οπτική για την ανισότητα εισοδήματος στον χώρο και τον χρόνο και είναι ιδιαίτερα χρήσιμα για τον σχεδιασμό της περιφερειακής πολιτικής, η οποία θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τόσο τη διαπεριφερειακή όσο και την ενδοπεριφερειακή/διαπροσωπική ανισότητα, με σκοπό την επίτευξη μιας πιο ισόρροπης χωρικής και κοινωνικής ανάπτυξης διαχρονικά.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Κυριακή, 28.09.2025 09:00 – 11:00 B12

Περιφερειακή ανάπτυξη - χωρικές ανισότητες III

▶ Θεματική ενότητα

Ευημερία και ποιότητα ζωής ▪ Περιφερειακή ανάπτυξη-χωρικές ανισότητες ▪ Πολυκρίσεις (poly-crisis), ανισότητες (χωρικές-περιβαλλοντικές, οικονομικο-κοινωνικές, κλπ.) και σχεδιασμός

Οι προσδιοριστικοί παράγοντες της Περιφερειακής Ανισότητας στην Ελλάδα [187]

Αρτελάρης Παναγιώτης, *Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο*

Η περιφερειακή ανισότητα αποτελεί μια σημαντική συνιστώσα της συνολικής ανισότητας με έντονες κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές επιπτώσεις. Σκοπός της ερευνητικής εργασίας είναι η εμπειρική ανάλυση των αιτιών της περιφερειακής ανισότητας στην Ελλάδα από το 1980 και μετά. Η ανάλυση πραγματοποιείται στις περιφέρειες NUTS 2 & NUTS 3 και εστιάζει στην αποτύπωση των βασικών παραγόντων που συμβάλλουν στη δημιουργία και ενίσχυση των ανισοτήτων. Οι παράγοντες αυτοί συνδέονται με οικονομικές (κατά κεφαλήν ΑΕΠ, ρυθμοί οικονομικής μεγέθυνσης), κοινωνικές (π.χ. εκπαίδευση), γεωγραφικές (πχ. αστικοποίηση/πληθυσμιακή πυκνότητα, καθώς και άλλες μεταβλητές. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη μελέτη των ενδοπεριφερειακών διαφοροποιήσεων, οι οποίες δεν έχουν προσελκύσει έντονο ενδιαφέρον τόσο σε ακαδημαϊκό όσο και πολιτικό επίπεδο. Για την εμπειρική ανάλυση χρησιμοποιούνται οικονομετρικά χωρικά υποδείγματα όπως είναι τα μοντέλα *spatial error*, *spatial lag* and *spatial durbin*. Τα αποτελέσματα αναδεικνύουν την ανάγκη για πιο ευέλικτες και χωρικά «ευαίσθητες» στρατηγικές ανάπτυξης, συμβάλλοντας στη συζήτηση για τις πολιτικές συνοχής.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Κυριακή, 28.09.2025 09:00 – 11:00 B12

 Περιφερειακή ανάπτυξη - χωρικές ανισότητες III

▶ Θεματική ενότητα

 Οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή ■ Περιφερειακή ανάπτυξη-χωρικές ανισότητες

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ, ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Κυριακή, 28.09.2025, 11:30 – 13:30

Συμμετοχικότητα και σχεδιασμός μεταφορών: Η ενσωμάτωση του συμμετοχικού σχεδιασμού στα Σχέδια Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας [43]

Γαβανάς Νικόλαος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Κεσοπούλου Σοφία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Αναστασιάδου Κωνσταντίνα, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η βιώσιμη αστική κινητικότητα συνδυάζει διαφορετικούς περιβαλλοντικούς, κοινωνικούς και οικονομικούς στόχους στο πλαίσιο της βελτίωσης των συνθηκών μετακίνησης και της εξέλιξης του συστήματος μεταφορών με γνώμονα την αειφορία. Το εύρος των στόχων και η πολυπλοκότητα των μεταξύ τους σχέσεων απαιτεί μία ολιστική προσέγγιση σχεδιασμού, προϋποθέτοντας τη βαθιά κατανόηση των τοπικών συνθηκών και τη διαμόρφωση λύσεων με επίκεντρο τον πολίτη. Η συμμετοχικότητα αποτελεί αναγκαία παράμετρο και ο συμμετοχικός σχεδιασμός βασικό εργαλείο για την ικανοποίηση αυτής της απαίτησης και την επιτάχυνση της μετάβασης προς τη βιώσιμη αστική κινητικότητα. Η συμμετοχικότητα νοείται ως η άμεση εμπλοκή της κοινωνίας των πολιτών στη λήψη αποφάσεων και, γενικότερα, στη δημόσια δράση. Ο συμμετοχικός σχεδιασμός αναφέρεται στη συστηματική διαδικασία με την οποία η κοινότητα επιτυγχάνει συνειδητά ένα συγκεκριμένο στόχο συμμετέχοντας ενεργά στην αξιολόγηση των παραμέτρων και τη διαμόρφωση και υλοποίηση προτάσεων. Στις αρχές των Σχεδίων Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ) γίνεται άμεση αναφορά στην ενσωμάτωση του συμμετοχικού σχεδιασμού. Στο πλαίσιο αυτό, η εργασία επικεντρώνεται στις κοινωνικές παραμέτρους και στον ρόλο της συμμετοχικότητας στον σχεδιασμό για την προώθηση της βιώσιμης αστικής κινητικότητας. Γίνεται διερεύνηση σε σχέση με τις εμπλεκόμενες κοινωνικές ομάδες και τα κριτήρια για την επαρκή συμπεριλήψή τους και την αποδοχή από πλευράς τους της διαδικασίας και του προϊόντος του σχεδιασμού. Περιγράφονται με συστηματικό τρόπο οι προκλήσεις (ενδογενείς και εξωγενείς ως προς τη διαδικασία σχεδιασμού) για επαρκή και αποτελεσματική συμμετοχή, καθώς και οι αρχές για τη μετάβαση από τον συμβατικό σχεδιασμό μεταφορών στη σύγχρονη συμμετοχική προσέγγιση. Με βάση τα παραπάνω, γίνεται ενδελεχής ανάλυση σε κάθε στάδιο και δραστηριότητα των ΣΒΑΚ ώστε να εντοπιστούν οι προτεινόμενες πρακτικές συμμετοχικού σχεδιασμού προκειμένου να αξιολογηθεί ο βαθμός συμμετοχικότητας τόσο για το δίκτυο ενδιαφερόμενων φορέων (stakeholders) όσο και για τους πολίτες γενικότερα, σύμφωνα με την κλίμακα της συμμετοχής του πολίτη (Ladder of Citizen Participation) της Arnstein. Τέλος, προτείνεται ένα πλαίσιο κριτηρίων για την αποτελεσματική ενσωμάτωση του συμμετοχικού σχεδιασμού στα ΣΒΑΚ.

Το άρθρο βασίζεται σε εκπαιδευτικό υλικό που αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του Προγράμματος Digital Education Modules 4 Participatory Planning: DEMo4PPPL (Erasmus+).

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Κυριακή, 28.09.2025 11:30 – 13:30 A1

Έξυπνη, βιώσιμη και συμπεριληπτική ανάπτυξη

▶ Θεματική ενότητα

Έξυπνη, βιώσιμη και συμπεριληπτική (χωρίς αποκλεισμούς) ανάπτυξη ■ Βιώσιμη κινητικότητα ■ Συμμετοχικός σχεδιασμός και χωρική διακυβέρνηση

Συμμετοχικός Σχεδιασμός για "φιλικές" προς τους πεζούς γειτονιές: η διαδικασία και τα εργαλεία της εμπλοκής των διαφορετικών ομάδων πολιτών στο σχεδιασμό [269]

Ζυγούρα Άννα, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Κεσοπούλου Σοφία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Γαβανάς Νικόλαος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η «περπατησιμότητα» (walkability), δηλαδή κατά πόσο μια περιοχή είναι φιλική για το περπάτημα, αποτελεί βασικό χαρακτηριστικό της γειτονιάς, τόσο σε ότι αφορά στη φυσική όσο και στην κοινωνική της υπόσταση, με την ποιότητα εξυπηρέτησης των πεζών να δύναται να επηρεάσει πολλαπλές πτυχές της καθημερινότητας, από την υγεία των πολιτών και το φυσικό περιβάλλον μέχρι την οικονομική και κοινωνική ευημερία. Οι προκλήσεις στο σχεδιασμό «φιλικών» προς τους πεζούς γειτονιών περιλαμβάνει τόσο τους περιορισμούς που σχετίζονται με τις υποδομές, όσο και περιορισμούς που μπορεί να οφείλονται σε κοινωνικές και άλλες ανισότητες. Ο συμμετοχικός σχεδιασμός μπορεί να διασφαλίσει ότι τα έργα και οι πολιτικές που σχεδιάζονται σε επίπεδο γειτονιάς ευθυγραμμίζονται με τις ανάγκες και τις επιθυμίες των ανθρώπων που ζουν ή δραστηριοποιούνται σε αυτή, ωστόσο, η επιτυχία του εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ενσωμάτωση των απόψεων όλων των ενδιαφερόμενων μελών.

Στο πλαίσιο αυτό, η παρούσα εργασία εξετάζει τις διαφορετικές ομάδες πολιτών και ενδιαφερόμενων που μπορεί να ζουν ή και να δραστηριοποιούνται σε επίπεδο γειτονιάς, όπως μαθητές και φοιτητές, ηλικιωμένους, ευάλωτες και ειδικές ομάδες πολιτών, επισκέπτες, επιχειρηματίες και εργαζόμενους, καθώς και τη διαφοροποίηση των αναγκών τους για τη πεζή μετακίνησή τους. Επίσης, παρουσιάζονται τα διαφορετικά εργαλεία και μέθοδοι συμμετοχικού σχεδιασμού, όπως ομάδες εστίασης, ερωτηματολόγια, ψηφιακά εργαλεία, living labs και εξετάζεται η δυνατότητα πρόσβασης και χρήσης τους από τις διαφορετικές ομάδες πολιτών και ενδιαφερόμενων, η οποία μπορεί να εξαρτάται από διαφορετικούς παράγοντες, όπως η εξοικείωσή με τη χρήση νέων τεχνολογιών, η σχέση με τη γειτονιά και ο βαθμός ενσωμάτωσης των ατόμων στην κοινότητα. Τέλος, επιχειρείται η αντιστοίχιση επιλεγμένων μεθόδων και εργαλείων συμμετοχικού σχεδιασμού με συγκεκριμένες ομάδες πολιτών, με κριτήρια τις διαφοροποιημένες ανάγκες αλλά και τους περιορισμούς της κάθε ομάδας. Η έρευνα βασίζεται σε συστηματική βιβλιογραφική ανασκόπηση, ενώ αναλύονται συγκεκριμένα παραδείγματα από τη διεθνή εμπειρία.

Το άρθρο βασίζεται σε εκπαιδευτικό υλικό που αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του Προγράμματος Digital Education Modules 4 Participatory Planning: DEMo4PPL (Erasmus+) και αποτελεί συνέχεια του υλικού αυτού.

► Πρόγραμμα παρουσίασης

Κυριακή, 28.09.2025 11:30 – 13:30 A1

Έξυπνη, βιώσιμη και συμπεριληπτική ανάπτυξη

► Θεματική ενότητα

Ευημερία και ποιότητα ζωής ■ Συμμετοχικός σχεδιασμός και χωρική διακυβέρνηση

Καθολικός Σχεδιασμός και Συμμετοχικότητα στον Αστικό Σχεδιασμό υπό το Πρίσμα της Προσβασιμότητας: Προκλήσεις και Προοπτικές στο Πλαίσιο της Πόλης των 15 Λεπτών [104]

Παϊπάτη Μαρία, *MaaSLab / Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*

Καμαργιάννη Μαρία, *MaaSLab*

Μπετσίδου Θεοδώρα, *MaaSLab*

Γαβανάς Νικόλαος, *Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*

Ο καθολικός σχεδιασμός και η συμμετοχικότητα αποτελούν θεμελιώδεις αρχές για τον σύγχρονο αστικό σχεδιασμό, ιδιαίτερα υπό το πρίσμα της προσβασιμότητας. Έμφαση δίνεται στις ανάγκες των ευάλωτων χρηστών της οδού, όπως τα Άτομα με Αναπηρία (ΑμεΑ), τα οποία συχνά αποκλείονται από τον σχεδιασμό των αστικών υποδομών. Οι εν λόγω πληθυσμιακές ομάδες αντιμετωπίζουν καθημερινά εμπόδια, από την έλλειψη προσβάσιμων διαδρομών και ασφαλών διαβάσεων έως τις ανεπαρκείς υπηρεσίες μετακίνησης και την απουσία «φιλικού προς όλους» δημόσιου χώρου. Παράλληλα, η ακαδημαϊκή συζήτηση αναδεικνύει τη σημασία υιοθέτησης του μοντέλου της Πόλης των 15 Λεπτών, το οποίο επιδιώκει να ανατρέψει το μέχρι πρότινος ανεξέλεγκτο πρότυπο αστικού σχεδιασμού, που στηριζόταν στη χωρική αποσύνδεση και την εξάρτηση από το αυτοκίνητο. Το νέο μοντέλο προωθεί μια πόλη «ανθρώπινης κλίμακας», ενισχύει τον ρόλο της γειτονιάς ως βασικής μονάδας οργάνωσης και ενθαρρύνει βιώσιμους τρόπους μετακίνησης, όπως η πεζή μετακίνηση και η ποδηλασία. Βασική του αρχή είναι η δυνατότητα κάλυψης των καθημερινών αναγκών (εργασία, υγεία, εκπαίδευση, ψυχαγωγία κ. ά.) μέσα σε 15 λεπτά με τα πόδια ή το ποδήλατο. Η μετακίνηση των χρηστών εντός αυτού του πλαισίου – από την αφετηρία έως την προσέγγιση της υπηρεσίας ή του τελικού προορισμού – προϋποθέτει άμεση, ασφαλή και ανεμπόδιστη πρόσβαση για όλους. Ωστόσο, η ανάλυση και ο σχεδιασμός αυτών των διαδρομών έχει κατά κανόνα βασιστεί στην οπτική του "μέσου χρήστη", αγνοώντας τις διαφοροποιημένες ανάγκες που προκύπτουν από τη μειωμένη κινητικότητα, τις αισθητηριακές ή νοητικές αναπηρίες και άλλες μορφές ευαλωτότητας. Η παρούσα μελέτη αναδεικνύει τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα ΑμεΑ σε έξι ευρωπαϊκές πόλεις, βάσει των ευρημάτων του έργου Inclusive Spaces, το οποίο χρηματοδοτείται από το πρόγραμμα Ορίζοντας Ευρώπη (Horizon Europe). Καταγράφεται η βιωματική εμπειρία των χρηστών και αξιολογείται η προσβασιμότητα του αστικού χώρου, των δημόσιων κτιρίων και υποδομών. Στην παρούσα εργασία, σε επέκταση του εν λόγω έργου, αξιοποιούνται τα ευρήματα και αναλύονται τα αποτελέσματα σε σχέση με την προσέγγιση, τις αρχές και της προκλήσεις για την πόλη των 15 λεπτών, με γνώμονα τον καθολικό σχεδιασμό. Αναδεικνύονται έτσι συγκεκριμένες προτεραιότητες για τη συμπερίληψη όλων των μετακινούμενων στο πλαίσιο της πόλης των 15 λεπτών.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Κυριακή, 28.09.2025 11:30 – 13:30 A1

Έξυπνη, βιώσιμη και συμπεριληπτική ανάπτυξη

▶ Θεματική ενότητα

Έξυπνη, βιώσιμη και συμπεριληπτική (χωρίς αποκλεισμούς) ανάπτυξη ▪ Βιώσιμη κινητικότητα

Μελέτη της σχέσης μεταξύ χωρικής Ζήτησης και οδικής αστικής οργάνωσης: Η περίπτωση της Καρδίτσας [177]

Καραλή Κατερίνα, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Τσιώτας Δημήτριος, Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Οι κοινωνικές δομές, η οικονομική διάρθρωση και η χωρική οργάνωση του αστικού χώρου αποτελούν έννοιες που διακρίνονται διαχρονικά από μια συμβιωτική και πολύπλοκη σχέση. Από θεωρητικής σκοπιάς, ο αστικός χώρος παράγεται, μέσα από το μετασχηματισμό του φυσικού σε δομημένο περιβάλλον, αναδύει χρήσεις γης, οι οποίες επαναπροσδιορίζουν τις υφιστάμενες μορφές αστικής οργάνωσης, και προσελκύει πληθυσμιακές ροές που δημιουργούν προϋποθέσεις αστικής ανάπτυξης συνοδευόμενης από περαιτέρω μετασχηματισμούς των αστικών δομών. Υποθέτοντας ότι η μορφή της χωρικής οργάνωσης στον αστικό χώρο αποτυπώνει τις κοινωνικοοικονομικές δυνάμεις και τις διεργασίες που εφαρμόστηκαν και συντελέστηκαν διαχρονικά σε αυτόν, το παρόν άρθρο εξετάζει το βαθμό της αστικής χωρικής οργάνωσης σε σχέση με τη ζήτηση για αστικό χώρο, μελετώντας την περίπτωση του οδικού πλέγματος της πόλης της Καρδίτσας. Η ανάλυση βασίζεται στη μοντελοποίηση του αστικού οδικού δικτύου της Καρδίτσας σε γράφο και πραγματοποιείται με τον υπολογισμό μέτρων και μεγεθών τοπολογίας δικτύου και των συσχετίσεων μεταξύ των αξιών ενοικίου και των τοπολογικών χαρακτηριστικών του αστικού δικτύου. Τα αποτελέσματα παρέχουν πληροφορίες, αφενός, για τη συνδετικότητα του αστικού οδικού δικτύου και την αποτελεσματικότητα της χωρικής οργάνωσης του πολεοδομικού συγκροτήματος της Καρδίτσας και, αφετέρου, για το βαθμό συνεισφοράς που μπορεί να αποδοθεί στη χωρική ελκυστικότητα (ζήτηση για αστικό χώρο) ως προς τη διαμόρφωση του αστικού ιστού. Το μεθοδολογικό πλαίσιο προτείνει εργαλεία ποσοτικής περιγραφής και ανάγνωσης του αστικού χώρου που είναι δυνατό να συνεισφέρουν περαιτέρω στην κατανόησή του και να προάγουν τον αστικό και πολεοδομικό σχεδιασμό.

► Πρόγραμμα παρουσίασης

 Κυριακή, 28.09.2025 11:30 – 13:30 A1

 Έξυπνη, βιώσιμη και συμπεριληπτική ανάπτυξη

► Θεματική ενότητα

 Αστικές αναπλάσεις και διαχείριση ακινήτων ▪ Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές ▪ Χώρος & Πληθυσμός

Διερεύνηση των δυνατοτήτων Αναδυνάμωσης (Repowering) αιολικών πάρκων στην Ελλάδα: Η περίπτωση της Νότιας Εύβοιας [91]

Οικονομίδου Βαρβάρα, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Ασπρογέρακας Ευάγγελος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Οι Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, και ειδικότερα η αιολική ενέργεια, αναδεικνύονται ως κεντρικό εργαλείο της πολιτικής για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Η ενέργεια που παράγεται από τον αέρα είναι καθαρή και συμβάλλει σημαντικά στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, που ευθύνονται για την επιδείνωση του φαινομένου. Ο κύκλος ζωής των αιολικών πάρκων περιλαμβάνει την εγκατάσταση, τη λειτουργία, τη συντήρηση και την αναβάθμιση ή απόσυρση. Καθώς οι ανεμογεννήτριες φτάνουν στο τέλος της αναμενόμενης διάρκειας ζωής τους, συνήθως μετά από 20-25 χρόνια, η παραγωγή ενέργειας μπορεί να μειώνεται λόγω φθοράς ή παλαιότητας των συστημάτων. Η Αναδυνάμωση (Repowering) είναι η διαδικασία αντικατάστασης των παλαιών ανεμογεννητριών με νέες, πιο αποδοτικές μονάδες, που προσφέρουν μεγαλύτερη ενεργειακή απόδοση και μεγαλύτερη ισχύ. Η Αναδυνάμωση επιτρέπει την αναβάθμιση των εγκαταστάσεων, στις θέσεις – περιοχές των υφιστάμενων αιολικών πάρκων, περιορίζοντας το περιβαλλοντικό αποτύπωμα. Η παρούσα εργασία, διερευνά τις προοπτικές και προϋποθέσεις Αναδυνάμωσης αιολικών πάρκων στην περιοχή της Νότιας Εύβοιας. Σκοπός είναι η διαμόρφωση μιας μεθοδολογίας με τη διατύπωση συγκεκριμένων βημάτων εφαρμογής της μεθόδου για την αξιοποίηση περιοχών με ήδη εγκατεστημένα αιολικά πάρκα με στόχο την ενίσχυση της παραγωγικής ικανότητας τους. Η Νότια Εύβοια αποτελεί μια περιοχή με σημαντική συγκέντρωση αιολικών πάρκων, καθώς απολαμβάνει ισχυρό αιολικό δυναμικό, ανήκει στις Περιοχές Αιολικής Προτεραιότητας (Π. Α. Π.) κατά το Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας και ως εκ τούτου η εφαρμογή της προσέγγισης αποκτά μεγάλο περιβαλλοντικό και ενεργειακό ενδιαφέρον. Η έρευνα βασίζεται στην αξιοποίηση δεδομένων της πλατφόρμας Global Wind Atlas με χρήση Συστημάτων Γεωγραφικών Πληροφοριών (GIS).

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Κυριακή, 28.09.2025 11:30 – 13:30 A2

 Ενέργεια και Χωρικός Σχεδιασμός II

▶ Θεματική ενότητα

 Ενέργεια και χωρικός σχεδιασμός

Απολιγνιτοποίηση και αναπτυξιακός αναπροσανατολισμός στο Δήμο Κοζάνης: Χωρικές προκλήσεις και εφαρμογή του ΕΣΔΙΜ [132]

Τσανακτσίδου Σοφία, Δήμος Κοζάνης

Ο Δήμος Κοζάνης αποτέλεσε για δεκαετίες βασικό κόμβο του εθνικού ενεργειακού συστήματος, στηριγμένος σε ένα μονοθεματικό αναπτυξιακό μοντέλο, βασισμένο στην εξορυκτική δραστηριότητα και την παραγωγή ενέργειας από λιγνίτη. Αν και το πρότυπο αυτό συνέβαλε καθοριστικά στην ενεργειακή επάρκεια και στην περιφερειακή απασχόληση, παρήγαγε εξαρτήσεις, λειτουργικές στρεβλώσεις και περιορισμένη ανθεκτικότητα στις σύγχρονες μεταβολές. Η απολιγνιτοποίηση, όπως υλοποιείται από το 2019 στο πλαίσιο των στρατηγικών για την κλιματική ουδετερότητα, έχει επιταχύνει τη μετάβαση σε ένα νέο παραγωγικό και χωρικό παράδειγμα, ασκώντας ιδιαίτερη πίεση σε τοπικό επίπεδο. Λαμβάνοντας υπόψη και τις επιπτώσεις της χρηματοοικονομικής κρίσης, των μνημονιακών πολιτικών και της πανδημίας COVID-19, η διαδικασία απολιγνιτοποίησης επιδείνωσε τη θέση της περιοχής, η οποία ήδη κατέγραφε υψηλά ποσοστά ανεργίας και δημογραφική πίεση. Πιο συγκεκριμένα, εγείρονται σύνθετα ζητήματα χωρικής μετάβασης, κοινωνικής συνοχής και παραγωγικού αναπροσανατολισμού. Η εργασία εξετάζει την εφαρμογή του Εδαφικού Σχεδίου Δίκαιης Μετάβασης (ΕΣΔΙΜ) στον Δήμο Κοζάνης, αξιολογώντας τη χωρική στόχευση των παρεμβάσεων και τη δυνατότητα ενσωμάτωσής του στα Τοπικά Πολεοδομικά Σχέδια (ΤΠΣ), ως εργαλεία πολεοδομικής πολιτικής πρώτου επιπέδου. Καταγράφεται επίσης η ανάγκη για συνεκτικό σχεδιασμό στην ανάπτυξη ΑΠΕ, καθώς η εκτεταμένη εγκατάσταση ιδίως των φωτοβολταϊκών σταθμών, συχνά χωρίς ενιαίο πλαίσιο χωροθέτησης, προκαλεί προβληματισμό ως προς τη σχέση ενεργειακής μετάβασης, τοπίου και χρήσεων γης. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στις πράσινες αλυσίδες αξίας, καθώς και στην πολιτισμική διάσταση της μετάβασης, ως μέσου διατήρησης της τοπικής μνήμης και της λιγνιτικής ταυτότητας, αλλά και ως πεδίου νέων δημιουργικών δραστηριοτήτων. Η εργασία υποστηρίζει ότι η επιτυχή υλοποίηση του ΕΣΔΙΜ προϋποθέτει πολυεπίπεδη διακυβέρνηση, διασύνδεση με τα διαθέσιμα χρηματοδοτικά εργαλεία και συμμετοχικό σχεδιασμό με χωρική εξειδίκευση.

► Πρόγραμμα παρουσίασης

Κυριακή, 28.09.2025 11:30 – 13:30 A2

Ενέργεια και Χωρικός Σχεδιασμός II

► Θεματική ενότητα

Ενέργεια και χωρικός σχεδιασμός ▪ Περιφερειακή ανάπτυξη-χωρικές ανισότητες ▪ Πολυ-κρίσεις (poly-crisis), ανισότητες (χωρικές-περιβαλλοντικές, οικονομικο-κοινωνικές, κλπ.) και σχεδιασμός ▪ Χωρική ανθεκτικότητα και προσαρμογή σε κλιματικούς και άλλους κινδύνους

Ενεργειακή μετάβαση και εργασιακή επισφάλεια: Η απολιγνιτοποίηση της ηλεκτροπαραγωγής στην Ελλάδα [74]

Κρομμύδα Βασιλική, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Η κλιματική κρίση και η όξυνση των κοινωνικο-οικονομικών ανισοτήτων έχουν καταστήσει την ενεργειακή μετάβαση έναν μηχανισμό προσωρινής κοινωνικο-οικολογικής διευθέτησης, που επιτρέπει την αναπαραγωγή άνισων σχέσεων εξουσίας. Σε αυτό το πλαίσιο, η στροφή προς οικονομίες χαμηλών εκπομπών άνθρακα, καθοδηγούμενη από διεθνείς και εθνικές πολιτικές, αναδιαμορφώνει τις σχέσεις κεφαλαίου, κράτους και εργασίας σε τομείς όπως η ηλεκτροπαραγωγή. Η παρούσα έρευνα, αξιοποιώντας προσεγγίσεις της Κριτικής Γεωγραφίας και της Γεωγραφικής Πολιτικής Οικονομίας, διερευνά τον μετασχηματισμό των τοπικών εργασιακών καθεστώτων στο πλαίσιο της απολιγνιτοποίησης και της ανάπτυξης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, εστιάζοντας στην περίπτωση της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας. Αναλύεται η χωρική και εργασιακή αναδιοργάνωση των δραστηριοτήτων που σχετίζονται με την παραγωγή ενέργειας, η ροή ενεργειακών επενδύσεων και τα ζητήματα διακυβέρνησης και δράσης τοπικών παραγόντων. Στόχος είναι να αναδειχθεί το βασικό πλαίσιο σχέσεων, οι συνθήκες και οι φορείς δράσης που συνδιαμορφώνουν το αναδυόμενο εργασιακό καθεστώς. Για την προσέγγιση του ερευνητικού στόχου υιοθετήθηκαν μεικτές μέθοδοι έρευνας, περιλαμβάνοντας επισκόπηση βιβλιογραφίας και πολιτικών, ανάλυση δευτερογενών κοινωνικο-οικονομικών και χωρικών δεδομένων, καθώς και ανάλυση πρωτογενών δεδομένων, τα οποία συλλέχθηκαν την περίοδο 2021-2022 μέσω ομάδων εστίασης και συνεντεύξεων με εργαζόμενους, κατοίκους και άτομα-κλειδιά. Τα ευρήματα καταδεικνύουν ότι η τρέχουσα κοινωνικο-οικολογική διευθέτηση στηρίζεται σε προϋπάρχουσες άνισες σχέσεις και δομές, εκμεταλλεζόμενη απαξιωμένα ενεργειακά τοπία, ενώ ενσωματώνει την εργασιακή επισφάλεια ως βασικό χαρακτηριστικό του νέου εργασιακού καθεστώτος. Η διακυβέρνηση της ενεργειακής μετάβασης, με κύρια χαρακτηριστικά την τεχνοκρατία και τον συγκεντρωτισμό, εντείνει την πολιτική περιθωριοποίηση της περιοχής μελέτης και οδηγεί σε πολυεπίπεδες συγκρούσεις. Παράλληλα, η εμπορευματοποίηση της γης για την προσέλκυση νέων ενεργειακών επενδύσεων, η ιδιωτικοποίηση της ηλεκτροπαραγωγής και η εντεινόμενη ενσωμάτωσή της στις παγκόσμιες αλυσίδες αξίας, έχουν οδηγήσει στην ανάπτυξη τοπικών κινημάτων που αντιδρούν στην υφαρπαγή γης, την επισφάλεια και την αύξηση των ανισοτήτων.

► Πρόγραμμα παρουσίασης

Κυριακή, 28.09.2025 11:30 – 13:30 A2

Ενέργεια και Χωρικός Σχεδιασμός II

► Θεματική ενότητα

Ενέργεια και χωρικός σχεδιασμός ▪ Περιφερειακή ανάπτυξη-χωρικές ανισότητες ▪ Πολυ-κρίσεις (poly-crisis), ανισότητες (χωρικές-περιβαλλοντικές, οικονομικο-κοινωνικές, κλπ.) και σχεδιασμός

Δικαιοσύνη στην κινητικότητα και εξηλεκτρισμός μεταφορών: Η περίπτωση της ηλεκτροκίνησης στην Ελλάδα [87]

Κρομμύδα Βασιλική, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Τσιγδινός Στέφανος, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)

Παρασκευόπουλος Γιάννης, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)

Ο εξηλεκτρισμός των μεταφορών και η προώθηση της ηλεκτροκίνησης αποτελούν μέρος της ενεργειακής μετάβασης που αποσκοπεί στη μείωση της εξάρτησης από τα ορυκτά καύσιμα και στην αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης. Ωστόσο, η μετάβαση αυτή εστιάζει κυρίως σε τεχνολογικές λύσεις δίνοντας έμφαση σε προσωρινά οικονομικά και περιβαλλοντικά οφέλη, υποβαθμίζοντας τις (άμεσες ή έμμεσες) χωρο-κοινωνικές επιπτώσεις σε μεσο-/μακροπρόθεσμο ορίζοντα και τις ανισότητες που μπορεί να προκύψουν από τη διάδοση των ηλεκτρικών οχημάτων. Η αντίφαση αυτή προσεγγίζεται βιβλιογραφικά μέσα από την έννοια της δικαιοσύνης στην κινητικότητα (mobility justice), η οποία αφορά τη δίκαιη κατανομή των πόρων και των επιλογών μετακίνησης, εξασφαλίζοντας ότι όλα τα άτομα, και ιδίως οι πιο κοινωνικο-οικονομικά ευάλωτες ομάδες, έχουν ισότιμη πρόσβαση σε βιώσιμες μορφές κινητικότητας. Η εν λόγω έννοια παρέχει ένα κριτικό πλαίσιο ανάλυσης καθώς δεν εξετάζει μόνο ζητήματα κοινωνικής ισότητας υπό το πρίσμα των συστημικών εμποδίων κινητικότητας, αλλά και το πώς οι άνισες σχέσεις εξουσίας και οι παγκόσμιες αλυσίδες αξίας διαμορφώνουν ανισότητες στην κινητικότητα. Η παρούσα έρευνα αφορά την πολυκλιμακωτή διερεύνηση της δικαιοσύνης στην κινητικότητα σχετικά με τον εξηλεκτρισμό των οδικών μεταφορών, με έμφαση στα ιδιωτικά αυτοκίνητα. Στόχος είναι η διαμόρφωση ενός εννοιολογικού πλαισίου για την κατανόηση των εμποδίων και προκλήσεων κατά τη μετάβαση αυτή, με βάση τη δικαιοσύνη στην κινητικότητα, εστιάζοντας στην περίπτωση της Ελλάδας. Για την πολύπλευρη προσέγγιση του ερευνητικού στόχου αξιοποιούνται συνδυαστικά πολλαπλοί μέθοδοι. Πρώτον, πραγματοποιείται βιβλιογραφική επισκόπηση για τη διερεύνηση της σχέσης της δικαιοσύνης της κινητικότητας και της ηλεκτροκίνησης. Δεύτερον, εξετάζονται δείκτες βιώσιμης ανάπτυξης σε διεθνές επίπεδο, προκειμένου να αναλυθούν οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ βιώσιμης κινητικότητας, ενεργειακής μετάβασης και κοινωνικο-οικονομικής δικαιοσύνης, καθώς και οι πιθανές χωρο-κοινωνικές ανισότητες. Τρίτον, αναλύονται πολιτικές που εφαρμόζονται στην Ελλάδα, εστιάζοντας στις κατευθύνσεις, τα επιχειρησιακά μέτρα, τη χρηματοδότηση και τις επιδοτήσεις που σχετίζονται με τον εξηλεκτρισμό των αυτοκινήτων. Ως εκ τούτου, αποτέλεσμα της έρευνας είναι μία κριτική αποτίμηση της ηλεκτροκίνησης μέσα από το πρίσμα της δικαιοσύνης στην κινητικότητα, λαμβάνοντας υπόψη τις πολυκλιμακωτές επιπτώσεις της μετάβασης. Ως μία από τις λίγες έρευνες στην Ελλάδα που τέμνει ζητήματα δίκαιης μετάβασης και ανισότητων στην ηλεκτροκίνηση, η παρούσα εργασία δύναται να αναδείξει νέες οπτικές στη σχετική βιβλιογραφία για την κινητικότητα και τις κοινωνικο-οικονομικές ανισότητες.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Κυριακή, 28.09.2025 11:30 – 13:30 A2

Ενέργεια και Χωρικός Σχεδιασμός II

▶ Θεματική ενότητα

Mega-trends (EU Green Deal, Βιομηχανία 4.0 κλπ) και ανάπτυξη ▪ Έξυπνη, βιώσιμη και συμπεριληπτική (χωρίς αποκλεισμούς) ανάπτυξη ▪ Βιώσιμη κινητικότητα ▪ Ενέργεια και χωρικός σχεδιασμός ▪ Πολυ-κρίσεις (poly-crisis), ανισότητες (χωρικές-περιβαλλοντικές, οικονομικο-κοινωνικές, κλπ.) και σχεδιασμός

Διαχρονική μελέτη των μεταβολών του δομημένου περιβάλλοντος με δορυφορικά δεδομένα Sentinel-2 (2017-2024). Η περίπτωση της Πάρου [134]

Ζανιά Αλεξάνδρα, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Τσιανάκα Αφροδίτη, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Οι μεταβολές στις χρήσεις γης και της δόμησης στα ελληνικά νησιά αποτελούν κρίσιμο ζήτημα για τον χωρικό σχεδιασμό, καθώς επηρεάζουν το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον, τη διαχείριση των φυσικών πόρων και την βιώσιμη ανάπτυξη. Η παρούσα μελέτη διερευνά τις χωρικές και χρονικές αλλαγές του δομημένου περιβάλλοντος στη νήσο Πάρο κατά την περίοδο 2017-2024, αξιοποιώντας δεδομένα τηλεπισκόπησης από τον δορυφόρο Sentinel-2 και αναλυτικές μεθόδους γεωχωρικής επεξεργασίας. Επιλέχθηκαν δορυφορικές εικόνες για το κάθε έτος της περιόδου μελέτης και εφαρμόστηκαν μέθοδοι ταξινόμησης και ανίχνευσης μεταβολών κάλυψης γης. Συγκεκριμένα για την ταξινόμηση χρησιμοποιήθηκε ο αλγόριθμος μηχανικής μάθησης Random Forest και για την εκτίμηση των αλλαγών η μέθοδος της σύγκρισης ταξινομημένων δορυφορικών εικόνων. Τα ευρήματα της μελέτης μας βοηθούν να καταλάβουμε την αποτελεσματικότητα των διαθέσιμων εργαλείων χωρικού σχεδιασμού και θέτουν ερωτήματα σε σχέση με την ανάγκη επιπλέον βιώσιμων πολιτικών διαχείρισης γης, τόσο σε πολεοδομικό όσο και σε χωροταξικό επίπεδο. Η μελέτη επίσης αναδεικνύει την ανάγκη ενσωμάτωσης της τηλεπισκόπησης στον χωρικό σχεδιασμό, παρέχοντας αντικειμενικά δεδομένα για την στήριξη αποφάσεων.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Κυριακή, 28.09.2025 11:30 – 13:30 A6

ΝΕΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ - Περιβαλλοντική ανάλυση και σχεδιασμός

▶ Θεματική ενότητα

Νέες τεχνολογίες και χώρος ▪ Πολιτική για το Τοπίο και χωρικός σχεδιασμός ▪ Τουριστική ανάπτυξη και χωρικός σχεδιασμός ▪ Χωρικός σχεδιασμός και νησιωτικότητα ▪ Ψηφιακές Υποδομές, Καινοτόμες Εφαρμογές, Ανάλυση Μεγάλων Δεδομένων και Χωρικός Σχεδιασμός

Ανθεκτικότητα (κρίσιμων) υποδομών και βιωσιμότητα. Το παράδειγμα του Άνω Βόλου με τις καταστροφικές πλημμύρες. [77]

Παχιστής Ελευθέριος, Μηχ. ΧΠΠΑ

Η μελέτη εξετάζει τις επιπτώσεις των ακραίων καιρικών φαινομένων Daniel και Elias (Σεπτέμβριος-Οκτώβριος 2023) στις υποδομές του Άνω Βόλου, αναδεικνύοντας την έννοια της ανθεκτικότητας απέναντι σε φυσικές καταστροφές. Ο βασικός στόχος είναι η αποτύπωση των ζημιών, η αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης και η διατύπωση προτάσεων για τη βελτίωση της ανθεκτικότητας των υποδομών μέσω πολυδιάστατης ανάλυσης και διαχρονικής προσέγγισης. Η ερευνητική μεθοδολογία περιλαμβάνει: (α) συλλογή δεδομένων μέσω ερωτηματολογίων από 117 κατοίκους της περιοχής, (β) επιτόπια καταγραφή και χαρτογράφηση των ζημιών στις υποδομές, και (γ) συγκριτική ανασκόπηση διεθνών καλών πρακτικών για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας έναντι παρόμοιων φυσικών φαινομένων. Οι συμμετέχοντες αξιολόγησαν τις επιπτώσεις στις υποδομές σε τρεις φάσεις: πριν από την καταστροφή, αμέσως μετά και στη σημερινή κατάσταση, παρέχοντας πολύτιμες πληροφορίες σχετικά με την αποτελεσματικότητα των μέτρων αποκατάστασης και την αντοχή του αστικού ιστού. Τα ευρήματα αναδεικνύουν τις σημαντικές αδυναμίες των υφιστάμενων υποδομών, καθώς και την έλλειψη ενός ολοκληρωμένου σχεδιασμού πρόληψης και αποκατάστασης. Οι καταστροφές που προκλήθηκαν από τις πλημμύρες είχαν εκτεταμένες κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις, καταδεικνύοντας την ανάγκη για άμεσες παρεμβάσεις και υιοθέτηση νέων στρατηγικών. Οι προτεινόμενες παρεμβάσεις εστιάζουν στην αναβάθμιση των συστημάτων απορροής, την ενίσχυση των αντιπλημμυρικών έργων, καθώς και στη βελτίωση του πολεοδομικού σχεδιασμού με γνώμονα τη βιωσιμότητα και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Κυριακή, 28.09.2025 11:30 – 13:30 A6

 ΝΕΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ - Περιβαλλοντική ανάλυση και σχεδιασμός

▶ Θεματική ενότητα

 Mega-trends (EU Green Deal, Βιομηχανία 4.0 κλπ) και ανάπτυξη ▪ Ευημερία και ποιότητα ζωής ▪ Περιβαλλοντικές Προκλήσεις και Χωρικός σχεδιασμός ▪ Χωρική ανθεκτικότητα και προσαρμογή σε κλιματικούς και άλλους κινδύνους ▪ Χωρικός σχεδιασμός-κλιματική αλλαγή

Διερεύνηση των κριτηρίων χωρικού σχεδιασμού με σκοπό τη δημιουργία προσβάσιμων, ασφαλών και άνετων περιοχών γύρω από τις στάσεις MMM για τις γυναίκες [125]

Χράντα Αικατερίνη-Παναγιώτα, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Κατά την πρόσφατη ανάδειξη της έμφυλης διάστασης ως παράμετρος στον σχεδιασμό, φαίνεται πως ο αστικός σχεδιασμός δεν μένει ανεπηρέαστος. Η έννοια του χώρου σήμερα αρχίζει να εξετάζεται ως προς τη βιωσιμότητα και την προσβασιμότητα του θέτοντας ως παράγοντα την απρόσκοπτη μετακίνηση ανεξαρτήτως φύλου σε αυτόν καθώς παρατηρείται να υπάρχουν κωλύματα στη μετακίνηση των γυναικών και ειδικότερα στη χρήση χώρων όπως οι σταθμοί, οι στάσεις κλπ. Σήμερα, αρκετές έρευνες εστιάζουν στην μη ουδέτερη φύση του χώρου, καθώς βάσει των χαρακτηριστικών του, όπως ελλιπής φωτισμός και διαμόρφωση χώρου περιμετρικά των στάσεων, φαίνεται να αποτελεί μέρος της διαδικασίας επιλογής μέσου και τρόπου μετακίνησης των γυναικών. Συγκεκριμένα, έρευνες έχουν δείξει πως οι γυναίκες, οι οποίες αποτελούν την κύρια ομάδα που χρησιμοποιεί τα MMM, στα κριτήρια της διαδρομής που θα ακολουθήσουν συμπεριλαμβάνουν παράγοντες σχετικούς με την ασφάλειά τους, όπως είναι η διαδρομή που πρέπει να διανύσουν προκειμένου να προσεγγίσουν κάποιο σταθμό MMM, ο φωτισμός της διαδρομής, η ορατότητα της στάσης στο εξωτερικό περιβάλλον και η πληροφόρηση σε πραγματικό χρόνο. Η πλειοψηφία των γυναικών φαίνεται να αισθάνεται περισσότερη ανασφάλεια όταν χρειάζεται να περπατήσουν από/ προς τη στάση των MMM κι όταν χρειάζεται να αναμένουν την άφιξη αυτών κατά τις βραδινές ώρες σε σύγκριση με την ημέρα, ενώ μελέτες δείχνουν ότι τα περισσότερα περιστατικά εγκληματικότητας κατά των γυναικών συμβαίνουν στους σιδηροδρομικούς σταθμούς, στις στάσεις των μέσων μαζικής μεταφοράς ή στη γύρω περιοχή. Σημειώνεται πως το ένα τέταρτο των περιστατικών λαμβάνει χώρα μέσα στα οχήματα μεταφοράς. Βάσει αυτών, η παρούσα εργασία προτείνει ένα πλαίσιο για τη συστηματική καταγραφή και αξιολόγηση του υφιστάμενου περιβάλλοντος χώρου περιμετρικά των σταθμών και των στάσεων με κριτήρια σχεδιασμού βασισμένα σε όσα διέπουν οι αρχές βιώσιμης αστικής κινητικότητας. Παράλληλα, η εργασία εφαρμόζει ένα προτεινόμενο σύστημα δεικτών αξιολόγησης της ασφάλειας του χώρου και των σταθμών/στάσεων και περιγράφει προτάσεις σχετικά με τα μέτρα που χρειάζεται να εφαρμοστούν προκειμένου να ενισχυθεί η προσβασιμότητα και η ασφάλεια στις μετακινήσεις των γυναικών σε επιλεγμένες στάσεις MMM στην πόλη της Θεσσαλονίκης. Οι στάσεις αυτές θα αφορούν μια στάση Μετρό και μια στάση λεωφορείου προκειμένου να αναδειχθούν ενδεχόμενες διαφορές μεταξύ των περιβαλλόντων χώρων διαφορετικών μέσων.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Κυριακή, 28.09.2025 11:30 – 13:30 Αμφιθέατρο

ΝΕΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ - Αστική ανάλυση και σχεδιασμός

▶ Θεματική ενότητα

Εξυπνη, βιώσιμη και συμπεριληπτική (χωρίς αποκλεισμούς) ανάπτυξη ▪ Βιώσιμη κινητικότητα

Ο ρόλος της Τεχνητής Νοημοσύνης στον αστικό σχεδιασμό: Εργαλεία, καλές πρακτικές και προκλήσεις [257]

Ροδακινιάς Πέτρος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η ενσωμάτωση της τεχνητής νοημοσύνης (AI) στον αστικό σχεδιασμό έχει αναδειχθεί ως σημαντικός οδηγός αλλαγής, αναδιαμορφώνοντας τον τρόπο σχεδιασμού, διαχείρισης και βελτιστοποίησης των πόλεων. Από τα εργαλεία τεχνητής νοημοσύνης που επαναπροσδιορίζουν τις χωρικές διατάξεις έως τα μοντέλα μηχανικής μάθησης που προβλέπουν τα πρότυπα κυκλοφορίας και τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, η τεχνητή νοημοσύνη ξεκλειδώνει νέες δυνατότητες για βιώσιμη και δίκαιη αστική ανάπτυξη. Ωστόσο, αυτή η τεχνολογική αλλαγή εισάγει επίσης πολύπλοκες προκλήσεις, συμπεριλαμβανομένων δεοντολογικών διλημμάτων, αλγοριθμικών προκαταλήψεων και της ανάγκης για διαφανείς διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Το άρθρο αυτό εξετάζει την τρέχουσα κατάσταση της ενσωμάτωσης τεχνητής νοημοσύνης στον αστικό σχεδιασμό μέσα από ένα κριτικό πρίσμα, εξετάζοντας τα εργαλεία, τις μεθοδολογίες και τις πρακτικές εφαρμογές της, αντιμετωπίζοντας παράλληλα τα τεχνικά, κοινωνικά και θεσμικά εμπόδια που πρέπει να ξεπεραστούν για να αξιοποιηθεί πλήρως το δυναμικό της. Πιο συγκεκριμένα, το άρθρο υποστηρίζει ότι η τεχνητή νοημοσύνη έχει τη δυνατότητα να αναδιαμορφώσει ριζικά τον αστικό σχεδιασμό, προσφέροντας πρωτοφανείς δυνατότητες στην ανάλυση δεδομένων, την προγνωστική μοντελοποίηση και τον συμμετοχικό σχεδιασμό. Για το σκοπό αυτό πραγματοποιείται εκτενής επισκόπηση της βιβλιογραφίας, για την οποία αξιοποιείται συστηματικά η τεχνητή νοημοσύνη. Ωστόσο, πρέπει να αντιμετωπιστούν σημαντικά εμπόδια – όπως ανισότητες στην πρόσβαση δεδομένων και θεσμικός κατακερματισμός - για να διασφαλιστεί ότι η τεχνητή νοημοσύνη μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στη δίκαιη αστική ανάπτυξη. Αυτό σημαίνει ότι το μέλλον του αστικού σχεδιασμού απαιτεί διεπιστημονική συνεργασία μεταξύ ερευνητών τεχνητής νοημοσύνης, πολεοδόμων και ενδιαφερόμενων μερών της κοινότητας. Με την ανάπτυξη μοντέλων ευαίσθητων στο εκάστοτε πλαίσιο, ισχυρών πλαισίων διακυβέρνησης και ανθρωποκεντρικών διεπαφών, οι πόλεις μπορούν να αξιοποιήσουν τις δυνατότητες της τεχνητής νοημοσύνης, διατηρώντας παράλληλα τον κοινωνικό ιστό που διατηρεί τους αστικούς χώρους ζωντανούς. Όπως αποδεικνύεται από διάφορες πρωτοβουλίες (από τις έξυπνες πόλεις της Γαλλίας έως το έργο NEOM της Σαουδικής Αραβίας), η συγχώνευση της τεχνολογικής καινοτομίας και των πρακτικών σχεδιασμού χωρίς αποκλεισμούς μπορεί να καθορίσει τα αστικά τοπία του 21ου αιώνα.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

 Κυριακή, 28.09.2025 11:30 – 13:30 B2

 Καινοτομία και χωρικός σχεδιασμός

▶ Θεματική ενότητα

 Ξεπνη, βιώσιμη και συμπεριληπτική (χωρίς αποκλεισμούς) ανάπτυξη ▪ Νέες τεχνολογίες και χώρος ▪ Συμμετοχικός σχεδιασμός και χωρική διακυβέρνηση

Αξιοποιώντας τη Ψηφιακή Γραφειοκρατία: Δυνατότητες και Προκλήσεις για την Αξιοποίηση Μεγάλων Διοικητικών Δεδομένων στην Πολεοδομική Ανάλυση [208]

Μπούκουρας Ευστάθιος, *Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)*

Οι διαδοχικές κρίσεις και οι επιταχυνόμενοι μετασχηματισμοί των σύγχρονων πόλεων απαιτούν μεθόδους επίκαιρης πολεοδομικής ανάλυσης, οι οποίες σήμερα περιορίζονται από στατικές και παρωχημένες πηγές δεδομένων, όπως οι δεκαετείς απογραφές πληθυσμού και κτιρίων, ή περιορισμένα συγκεντρωτικά δεδομένα κρατικών φορέων. Η πρόσφατη ψηφιοποίηση διαδικασιών που αφορούν το κτιριακό απόθεμα της χώρας, όπως οικοδομικές άδειες, δηλώσεις αυθαιρέτων κατασκευών ή ιστορικό κτιρίου για μεταβιβάσεις ακινήτων, έχει ως αποτέλεσμα το σταδιακό σχηματισμό εκτενών βάσεων μεγάλων διοικητικών δεδομένων που τροφοδοτούνται συνεχώς από μία αναδυόμενη ψηφιακή γραφειοκρατία. Τα δεδομένα αυτά συνιστούν σημαντικό, και εν πολλοίς αναξιοποίητο, δυναμικό για την επιστημονική και πολεοδομική έρευνα. Η αξιοποίησή τους, συνδέεται επίσης με μεθοδολογικές προκλήσεις λόγω της δομής τους και του γεγονότος πως έχουν εξαρχής σχεδιασθεί για διοικητικούς, και όχι ερευνητικούς, σκοπούς. Η εισήγηση εστιάζει στις σχετικές δυνατότητες και προκλήσεις, παρουσιάζοντας μία πιλοτική εφαρμογή χωρικής και χρονικής χαρτογράφησης περισσότερων του μισού εκατομμυρίου δηλώσεων αυθαιρέτων κατασκευών, για την Αττική, με βάση δεδομένα του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος. Η ανάλυση φωτίζει ένα κλασικό πολεοδομικό ζήτημα σε εθνικό επίπεδο, καταδεικνύοντας παράλληλα τις πρωτοφανείς δυνατότητες για βαθύτερη μελέτη σύνθετων αστικών φαινομένων, και τελικώς, καλύτερα τεκμηριωμένων και βασισμένων σε δεδομένα πολεοδομικών πολιτικών.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Κυριακή, 28.09.2025 11:30 – 13:30 B2

Καινοτομία και χωρικός σχεδιασμός

▶ Θεματική ενότητα

Νέες τεχνολογίες και χώρος ▪ Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές ▪ Ψηφιακές Υποδομές, Καινοτόμες Εφαρμογές, Ανάλυση Μεγάλων Δεδομένων και Χωρικός Σχεδιασμός

Ψηφιακά Δίδυμα: Μια καινοτόμα προσέγγιση στη διαχείριση λιμενικών υποδομών [160]

Αγγελακάκης Άγγελος, Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Ντάνης Γεώργιος, Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Μποϊλέ Μαρία, Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Θεοφάνης Σωτήριος, Center for Advanced Infrastructure and Transportation, Rutgers University

Στις μέρες μας οι λιμενικές υποδομές είναι εκτεθειμένες σε μια σειρά κινδύνων που περιλαμβάνουν ακραία καιρικά και γεωλογικά φαινόμενα, καθιστώντας κρίσιμη την έγκαιρη και αποτελεσματική διαχείρισή τους. Παράλληλα, έχει διαπιστωθεί ότι κατά τη διάρκεια του κύκλου ζωής των «κρίσιμων υποδομών», συμπεριλαμβανομένων και των λιμενικών, ένα ποσοστό της τάξης μεγέθους από 0, 4 έως 2 % του αρχικού κόστους κατασκευής τους δαπανάται σε ετήσια βάση για τη συντήρησή τους. Σε αυτό το πλαίσιο η ψηφιοποίηση δεδομένων αναδεικνύεται σε ένα πολύτιμο και αποτελεσματικό εργαλείο διαχείρισης, συμβάλλοντας στη δημιουργία «Εξυπνων Λιμένων» και στην ενίσχυση της βιωσιμότητας και της ασφάλειας τους. Στο επίκεντρο αυτής της προσέγγισης βρίσκονται τα Ψηφιακά Δίδυμα (Digital Twins - DT), τα οποία είναι σχεδιασμένα για να βελτιστοποιούν τις λιμενικές λειτουργίες μέσω της συνεχούς συλλογής και ανάλυσης δεδομένων σε πραγματικό χρόνο. Η διαδικασία αυτή διευκολύνεται μέσω της αξιοποίησης σύγχρονων εργαλείων όπως είναι οι αισθητήρες, το Διαδίκτυο των Πραγμάτων (IoT), μη επανδρωμένα οχήματα και όλα τα προαναφερθέντα, συνεπικουρούμενα από τις προηγμένες δυνατότητες που προσφέρει η τεχνητή νοημοσύνη (AI). Η παρούσα ερευνητική εργασία εστιάζει αρχικά στις σύγχρονες προκλήσεις και τους κινδύνους που αντιμετωπίζουν τα λιμάνια, στη συνέχεια αναλύει τα απαιτούμενα δεδομένα για την υλοποίηση ενός DT, έπειτα παρουσιάζει τα τεχνολογικά εργαλεία συλλογής δεδομένων και τη σημασία της ενίσχυσης της ανθεκτικότητας στη διαχείριση των λιμενικών υποδομών, καταλήγοντας στα οφέλη και στις πρακτικές εφαρμογές ενός DT στο λιμενικό περιβάλλον.

► Πρόγραμμα παρουσίασης

Κυριακή, 28.09.2025 11:30 – 13:30 B2

Καινοτομία και χωρικός σχεδιασμός

► Θεματική ενότητα

Ψηφιακές Υποδομές, Καινοτόμες Εφαρμογές, Ανάλυση Μεγάλων Δεδομένων και Χωρικός Σχεδιασμός

Η σημασία των αναπαραστάσεων στον πολεοδομικό και αστικό σχεδιασμό – Οπτικοποίηση: Μέσα και τεχνολογίες [159]

Θεοδωρακοπούλου Βασιλική, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)*

Τις τελευταίες δεκαετίες, η ψηφιακή επανάσταση που συναντάται σε όλους τους τομείς της κοινωνίας μας έχει οδηγήσει στην ανάγκη ανακάλυψης νέων πρακτικών στον τρόπο διοχέτευσης και επικοινωνίας των πληροφοριών στο ευρύ κοινό. Στον τομέα του πολεοδομικού σχεδιασμού και της αστικής ανάπτυξης, η ψηφιοποίηση (digitalization) έχει υλοποιηθεί σε μεγάλο βαθμό μέσω των συνεχώς εξελισσόμενων τεχνικών και μοντέλων οπτικοποίησης (visualization). Επί του παρόντος, η τεχνολογία πληροφοριών και επικοινωνιών (ΤΠΕ) αλλάζει τον τρόπο με τον οποίο οι πόλεις λειτουργούν και επηρεάζει τις πολιτικές που διαμορφώνονται για τη μελλοντική ανάπτυξη. Οι νέοι τρόποι χειρισμού των πληροφοριών έχουν οδηγήσει σε μια περισσότερο απρόσκοπτη ροή πληροφοριών και τρόπων συνεργασίας μεταξύ των σχεδιαστριών και του κοινού στο οποίο απευθύνονται, ενώ η ίδια η τεχνολογία είναι αυτή που μπορεί να επηρεάσει τη διάδοση των πληροφοριών του έργου μέσω της δημιουργίας ψηφιακών οπτικοποιήσεων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν ενεργά στην επικοινωνία με τους ενδιαφερόμενους φορείς και το κοινό. Άλλωστε, οι οπτικοποιήσεις έχουν περιγραφεί ως η μόνη κοινή γλώσσα με την οποία μπορούν να σχετίζονται όλοι οι συμμετέχοντες, τόσο σχεδιαστριές όσο και μη. Προκειμένου λοιπόν να αποτυπωθούν όλες οι τεχνικές πληροφορίες που περιλαμβάνονται σε μία έγγραφη μορφή αναφοράς, οι απεικονίσεις είναι ο καταλληλότερος τρόπος να καταστεί εφικτό, ενώ παράλληλα η οπτικοποίηση διευκολύνει σε μεγάλο βαθμό την κατανόηση μεγάλων ποσοτήτων δεδομένων, προάγοντας έτσι την αντίληψη των δυνατοτήτων των αντικειμένων μελέτης. Οι οπτικές αναπαραστάσεις δηλαδή, δεν είναι απλά το εργαλείο που θα χρησιμοποιήσουν οι σχεδιαστές και σχεδιάστριες του αστικού χώρου κατά τη μελέτη για να αναπαράγουν αυτά που δεν μπορούν να εκφραστούν μέσω των κειμένων. Αντιθέτως, είναι το απαραίτητο εργαλείο για την εξέλιξη των προτάσεων, μάλιστα με την επικοινωνία τόσο μεταξύ των ειδικών του χώρου αρχικά και εν συνεχεία μεταξύ αυτών και των πολιτών που βρίσκονται σε ρόλο αποδεκτών κάθε πλάνου που αφορά χωρικές αλλαγές της τοπικής κοινωνίας και του καθημερινού βιωμένου τους χώρου.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Κυριακή, 28.09.2025 11:30 – 13:30 B2

Καινοτομία και χωρικός σχεδιασμός

▶ Θεματική ενότητα

Νέες τεχνολογίες και χώρος ▪ Συμμετοχικός σχεδιασμός και χωρική διακυβέρνηση ▪ Ψηφιακές Υποδομές, Καινοτόμες Εφαρμογές, Ανάλυση Μεγάλων Δεδομένων και Χωρικός Σχεδιασμός

Προς ένα ενοποιημένο πλαίσιο χωρικών δεδομένων: Η εφαρμογή του LADM-PART 5 στον πολεοδομικό σχεδιασμό στην Ελλάδα [273]

Κυριακίδης Χαράλαμπος, *Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)*

Καλογιάννη Ευτυχία, *Delft University of Technology (TU Delft)*

Ξαγοράρης Νικόλαος, *Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)*

Μπακογιάννης Ευθύμιος, *Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)*

Δημοπούλου Έφη, *Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)*

Ο πολεοδομικός σχεδιασμός διαδραματίζει καίριο ρόλο στο πλαίσιο προώθησης της βιώσιμης ανάπτυξης, μέσω της ορθολογικής διαχείρισης της γης και της οργάνωσης της ανθρώπινης δραστηριότητας. Σήμερα, η αποτελεσματική διαχείριση της γης με αξιόπιστα εργαλεία χωρικής διακυβέρνησης είναι πιο σημαντική από ποτέ, λαμβάνοντας υπόψη προκλήσεις που σχετίζονται με την αύξηση του αστικού πληθυσμού, την κλιματική αλλαγή και την αποτελεσματική διαχείριση κρίσεων. Στο πλαίσιο αυτό, το διεθνές πρότυπο ISO 19152 LADM Part 5 – Spatial Plan Information προσφέρει ένα σύγχρονο πλαίσιο για την καταγραφή, παρακολούθηση και ανταλλαγή χωρικών και νομικών δεδομένων που σχετίζονται με τον χωρικό σχεδιασμό. Η εφαρμογή του διευκολύνει την ευθυγράμμιση των εθνικών συστημάτων με διεθνείς πρακτικές, ενισχύοντας τη διαφάνεια, τη συνεργασία και τη διαλειτουργικότητα τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο, συμβάλλοντας ουσιαστικά στη σύγχρονη διαχείριση του χώρου. Στόχος της εν λόγω μελέτης είναι η διερεύνηση της ενσωμάτωσης του προτύπου στο ελληνικό σύστημα πολεοδομικού σχεδιασμού, με έμφαση στο πρώτο επίπεδο σχεδιασμού, στο πλαίσιο του θεσμικού και λειτουργικού του μετασχηματισμού, σήμερα. Ειδικότερα, αντιστοιχίζονται οι βασικές κλάσεις του LADM Part 5 με τα εργαλεία και τις διαδικασίες του πρώτου επιπέδου σχεδιασμού. Δεδομένης της αναμονής έγκρισης των Τοπικών Πολεοδομικών Σχεδίων (ΤΠΣ) κατά την περίοδο σύνταξης της μελέτης, η μεθοδολογική προσέγγιση που ακολουθήθηκε βασίζεται στον προγενέστερο τύπο πολεοδομικού σχεδίου πρώτου επιπέδου, δηλαδή αυτό του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου (ΓΠΣ). Ελήφθηκαν, ωστόσο, υπόψη το νομοθετικό πλαίσιο και οι τεχνικές προδιαγραφές για την κατάρτιση των ΤΠΣ, με στόχο την εξασφάλιση της μελλοντικής συμβατότητας της προτεινόμενης προσέγγισης με το τρέχον σύστημα σχεδιασμού. Με σκοπό τη διατύπωση του προτεινόμενου μοντέλου, εξετάστηκε το θεσμικό πλαίσιο των ΓΠΣ και ΤΠΣ και διερευνήθηκαν οι χωρικές συνιστώσες αυτών, με αναφορά στις κλάσεις του προτύπου LADM Part 5, αξιοποιώντας διάγραμμα UML για τη δομημένη αποτύπωσή τους. Τα αποτελέσματα της έρευνας δεν περιορίζονται σε μια εκ των προτέρων αξιολόγηση της συμβατότητας του προτύπου με το ελληνικό σύστημα, αλλά επεκτείνονται διατυπώνοντας προτάσεις για περαιτέρω βελτίωση της διαχείρισης πολεοδομικών δεδομένων. Παράλληλα, αναδεικνύονται ζητήματα που χρήζουν περαιτέρω διερεύνησης, συμβάλλοντας στη μελλοντική εξέλιξη της χωρικής διακυβέρνησης και την ενίσχυση της τεκμηριωμένης λήψης αποφάσεων στον πολεοδομικό σχεδιασμό.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Κυριακή, 28.09.2025 11:30 – 13:30 B2

Καινοτομία και χωρικός σχεδιασμός

▶ Θεματική ενότητα

Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές ▪ Ψηφιακές Υποδομές, Καινοτόμες Εφαρμογές, Ανάλυση Μεγάλων Δεδομένων και Χωρικός Σχεδιασμός

Εξετάζοντας τις προκλήσεις εφαρμογής πολιτικών μείωσης των ανισοτήτων. Η περίπτωση του LEADER και των προγραμμάτων ενίσχυσης της γυναικείας επιχειρηματικότητας [224]

Νιαβής Σπύρος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Πέτρου Κλεονίκη-Ναταλία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Σαράτσης Γιάννης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Καλλιώρας Δημήτρης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Πετράκος Γιώργος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η οικονομική κρίση στα τέλη της δεκαετίας του 2000 και στις αρχές του 2010 είχε βαθιές επιπτώσεις, ιδιαίτερα στην ελληνική αγορά εργασίας, με την ανεργία να φτάνει σε πρωτοφανή επίπεδα. Νέοι και γυναίκες επλήγησαν ιδιαιτέρως, με την ανεργία των νέων (15-24 ετών) να εκτινάσσεται, ενώ πολλές γυναίκες αντιμετώπισαν μακροχρόνια ανεργία και περιορισμένη πρόσβαση σε σταθερή εργασία. Επίσης, η κρίση επιδείνωσε προϋπάρχουσες ανισότητες μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών. Η Ελλάδα παραμένει μεταξύ των κρατών-μελών της ΕΕ με σαφές πολυεπίπεδο χάσμα λόγω έλλειψης ανθρώπινου δυναμικού και γήρανσης του πληθυσμού στην ύπαιθρο. Στην καταπολέμηση αυτών των ανισοτήτων σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν οι παρεμβάσεις που χρηματοδοτούνται μέσω των Ευρωπαϊκών διαρθρωτικών ταμείων. Ωστόσο, η επιτυχής εφαρμογή αυτών των παρεμβάσεων επηρεάζεται από διαφορετικούς κοινωνικούς, πολιτικούς, θεσμικούς και οικονομικούς παράγοντες. Η παρούσα εισήγηση στηρίζεται στα αποτελέσματα του έργου ESSPIN το οποίο χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας Horizon Europe. Η ανάλυση εστιάζει σε δύο πολιτικές παρεμβάσεις που υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο ευρωπαϊκών πρωτοβουλιών: η πρωτοβουλία LEADER, με τοπική αναπτυξιακή στόχευση, και πολιτικές ενίσχυσης της γυναικείας επιχειρηματικότητας. Η μεθοδολογία βασίζεται σε ποιοτική ανάλυση δύο επιπέδων: 21 ημί-δομημένες συνεντεύξεις με εμπλεκόμενους φορείς και δύο ομάδες εστίασης με 16 συμμετέχοντες, που συζήτησαν την αποτελεσματικότητα και τις προκλήσεις των παρεμβάσεων. Η ανάλυση στόχευσε κυρίως στην περιοχή της Θεσσαλίας ενώ ενσωματώθηκαν και οι απόψεις φορέων των περιφερειακών ενοτήτων Πιερίας και Καβάλας. Τα αποτελέσματα αποκαλύπτουν κρίσιμα ζητήματα στον σχεδιασμό και την εφαρμογή των πολιτικών, όπως ο κεντρικός σχεδιασμός, η περιορισμένη ανατροφοδότηση, οι περιορισμένοι πόροι και η αδυναμία ευελιξίας στην εφαρμογή των κατευθυντήριων αρχών. Παράλληλα, αναδεικνύονται παράγοντες επιτυχίας όπως η τοπική διαβούλευση, η προσαρμογή μέρους των δράσεων στις ανάγκες της κοινότητας και η εμπειρία των τοπικών φορέων εφαρμογής των παρεμβάσεων. Η εισήγηση καταλήγει με προτάσεις για τη βελτίωση της εφαρμογής τέτοιων δράσεων στο μέλλον.

► Πρόγραμμα παρουσίασης

Κυριακή, 28.09.2025 11:30 – 13:30 B12

Χώρος και πληθυσμός

► Θεματική ενότητα

Εξυπνη, βιώσιμη και συμπεριληπτική (χωρίς αποκλεισμούς) ανάπτυξη ▪ Οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή ▪ Περιφερειακή ανάπτυξη-χωρικές ανισότητες ▪ Πολυ-κρίσεις (poly-crisis), ανισότητες (χωρικές-περιβαλλοντικές, οικονομικο-κοινωνικές, κλπ.) και σχεδιασμός

Τρεις δεκαετίες αλβανικών μεταναστεύσεων προς την Ελλάδα: Παλιές και νέες [272]

Κοκκάλη Ιφιγένεια, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Κοκόσης Νικόλαος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Φωτοπούλου Μυρσίνη, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η Αλβανία έχει χαρακτηριστεί ως «εργαστήριο για τη μελέτη της μετανάστευσης», δεδομένης της έντασης του φαινομένου εδώ και τρεις δεκαετίες. Το 2013, η Αλβανία αποτελούσε μία από τις χώρες με τα υψηλότερα ποσοστά αποδημίας παγκοσμίως, κατέχοντας την 17η θέση ενώ, το 2020, ο πληθυσμός των αποδήμων Αλβανών ξεπέρασε τους 1, 25 εκατομμύρια ανθρώπους, νούμερο που αντιστοιχεί στο 50% περίπου του πληθυσμού της χώρας. Σε αντίθεση με ό, τι συνέβαινε τις δύο πρώτες δεκαετίες μετά την πτώση του καθεστώτος της Αλβανίας το 1990, η Ελλάδα αποτελεί σημαντικό προορισμό των αλβανικών μεταναστεύσεων, αλλά δεν είναι πλέον ο πρωταρχικός προορισμός. Με βάση τα στοιχεία του ΟΟΣΑ, η Ιταλία είναι αυτή που συγκεντρώνει το μεγαλύτερο αριθμό Αλβανών και Αλβανίδων αποδήμων. Από τη δεκαετία του 1990, οι αλβανικές μεταναστεύσεις προς την Ελλάδα αποτέλεσαν ένα αξιοσημείωτο φαινόμενο: το 1991, οι Αλβανοί πολίτες αποτελούσαν το 12% του συνολικού μεταναστευτικού αποθέματος στην Ελλάδα, το 2001 ξεπέρασαν το 57% και το 2011 αποτελούσαν το 53% περίπου του συνολικού αλλοδαπού πληθυσμού. Στην τελευταία ελληνική απογραφή (2021) οι Αλβανοί υπήκοοι εξακολουθούν να είναι η μεγαλύτερη ομάδα αλλοδαπών, αποτελώντας το 49% εξ αυτών. Στο παρόν άρθρο επιδιώκεται η συνοπτική παρουσίαση της σύγχρονης αλβανικής μετανάστευσης προς την Ελλάδα, βασιζόμενη σε στοιχεία απογραφών των δύο χωρών τα τελευταία 30 χρόνια, με έμφαση στην περίοδο μετά το 2010. Διεξάγουμε μια χωροχρονική ανάλυση για να διερευνήσουμε την κατευθυντικότητα της αλβανικής μετανάστευσης προς την Ελλάδα, ήτοι να διερευνήσουμε τις περιοχές αποδημίας στην Αλβανία και τις περιοχές εγκατάστασης στην Ελλάδα (στο βαθμό και στην κλίμακα που αυτό είναι δυνατό, με βάση τη διαθεσιμότητα των δεδομένων). Εξετάζοντας τα μεταναστευτικά πρότυπα από τη δεκαετία του 1990 μέχρι σήμερα, διερευνούμε τις περιοχές στην Αλβανία που «εκδιώκουν» μετανάστες και εκείνες στην Ελλάδα που τους «απορροφούν». Ένα ακόμα ζητούμενο της παρούσας έρευνας αφορά το κατά πόσον οι μεταναστευτικές τάσεις της δεκαετίας του 1990-2000 παρουσιάζουν ομοιότητες ή όχι με τις μετακινήσεις των δύο τελευταίων δεκαετιών. Καθώς επίσης και το αν εντοπίζονται κοινά σημεία, ομοιότητες, παρόμοια πρότυπα, κλπ. στους τόπους αναχώρησης στην Αλβανία και στους αντίστοιχους τόπους άφιξης στην Ελλάδα.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Κυριακή, 28.09.2025 11:30 – 13:30 B12

Χώρος και πληθυσμός

▶ Θεματική ενότητα

Χώρος & Πληθυσμός

Ιδιομορφίες της αστικοποίησης στην Αλβανία: Διερευνώντας τις μεταβολές πληθυσμού και τις αλλαγές χρήσεων γης στον άξονα Τίρανα–Δυρράχιο κατά την τελευταία τριαντακονταετία [270]

Κοκκάλη Ιφιγένεια, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Λαγαρίας Απόστολος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Οι εσωτερικές μεταναστευτικές κινήσεις στην Αλβανία κατά τη διάρκεια των τελευταίων τριάντα ετών αποτέλεσαν σημαντικό παράγοντα εκτεταμένης αστικοποίησης, ενώ επέφεραν δραστική μείωση ή ακόμη και πλήρη κατάρρευση του πληθυσμού σε πολλές αλβανικές περιφέρειες. Η σχετική βιβλιογραφία αναδεικνύει τον σημαντικό ρόλο των κυρίαρχων κοινωνικοπολιτικών καθεστώτων στη διαμόρφωση αυτού που μπορεί να γίνει αντιληπτό ως μια μάλλον «ιδιόμορφη» περίπτωση – η αλβανική περίπτωση -, που απέχει τόσο από τα δυτικοευρωπαϊκά όσο και από τα ανατολικοευρωπαϊκά μοντέλα αστικοποίησης. Η προτεινόμενη εργασία επιδιώκει να συμβάλει στην έρευνα που εξετάζει την αστικοποίηση στην Αλβανία μετά το 1990, φιλοδοξώντας να αξιολογήσει το ρόλο των σύνθετων μεταναστευτικών ροών (αποδημία στο εξωτερικό, εσωτερική μετανάστευση, παλιννόστηση) στον μετασχηματισμό της αστικής ιεραρχίας. Το πλέγμα πληθυσμιακή αλλαγή – χρήσεις γης βρίσκεται στο επίκεντρο της προτεινόμενης εργασίας, ιδίως όσον αφορά την αστικοποίηση και την προαστιοποίηση της ευρύτερης περιοχής των Τιράνων, καθώς και του άξονα Τιράνων-Δυρραχίου. Συγκεκριμένα, διερευνούμε την αστική ανάπτυξη της Αλβανίας μετά το 1990, με ιδιαίτερη έμφαση στην περίοδο μετά το 2006, σε μια προσπάθεια να κατανοήσουμε την έκταση και τα γεωγραφικά χαρακτηριστικά της αστικοποίησης, αξιολογώντας παράλληλα τις επιπτώσεις της στο χώρο. Μεθοδολογικά, βασιζόμαστε α) στη μελέτη απογραφικών δεδομένων για τις πληθυσμιακές μεταβολές στην Αλβανία τα τελευταία τριάντα χρόνια (2001, 2011, 2021), σε επίπεδο περιφέρειας, επαρχίας και δήμου/κοινότητας (ανάλογα με τη διαθεσιμότητα των δεδομένων), β) στην εκτεταμένη ανάλυση χρήσεων γης, όπως προκύπτουν από δορυφορικά δεδομένα υψηλής ανάλυσης και την επεξεργασία τους με τη χρήση γεωχωρικών μεθόδων. Τα αποτελέσματα της έρευνας αναδεικνύουν την πολυπλοκότητα των διαδικασιών αστικοποίησης, καθιστώντας εφικτό τον προσδιορισμό του ξεχωριστού χαρακτήρα του πιο πρόσφατου κύματος (μετά το 2006). Επίσης, συμβάλλουν στην εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με τις διαδικασίες αστικοποίησης στην περιοχή των Βαλκανίων, στο πλαίσιο της προηγμένης παγκοσμιοποίησης και του νεοφιλελεύθερου καπιταλισμού.

► Πρόγραμμα παρουσίασης

Κυριακή, 28.09.2025 11:30 – 13:30 B12

Χώρος και πληθυσμός

► Θεματική ενότητα

Μεταναστευτικές ροές και ο ρόλος του σχεδιασμού ▪ Χώρος & Πληθυσμός

Από το σύστημα DPRD-50 στο DPRD-20: Συγκριτική αξιολόγηση της ποιότητας ζωής στις ελληνικές πόλεις μεσαίου μεγέθους μέσω σύνθετων δεικτών [175]

Ψαθά Εύα, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η ποιότητα ζωής στις πόλεις επηρεάζεται από πλήθος παραμέτρων που αφορούν τις οικονομικές, κοινωνικές, περιβαλλοντικές και πολιτιστικές διαστάσεις του αστικού περιβάλλοντος. Στην παρούσα έρευνα, επιχειρείται η συγκριτική αξιολόγηση της ποιότητας ζωής στις ελληνικές πόλεις μεσαίου μεγέθους μέσω σύνθετων δεικτών. Η μεθοδολογία βασίζεται σε μετα-ανάλυση των δεδομένων προηγούμενης έρευνας του 2013, η οποία διαμόρφωσε το σύστημα DPRD-50, το οποίο περιελάμβανε 50 δείκτες βασισμένους σε 70 μεταβλητές και κατανεμημένους σε 10 τομείς, που εκπροσωπούν τις 10 κύριες διαστάσεις της αστικής ποιότητας ζωής. Η αναδιάρθρωση του συστήματος DPRD-50 πραγματοποιήθηκε μέσω εφαρμογής ανάλυσης κύριων συνιστωσών (PCA), με στόχο τη μείωση των δεικτών από 50 σε 20, διατηρώντας τους ίδιους τομείς για την ποιότητα ζωής και καταλήγοντας στο σύστημα DPRD-20, το οποίο παρέχει μια πιο ευέλικτη εκτίμηση χωρίς να επηρεάζεται η αξιοπιστία των αποτελεσμάτων. Η τυποποίηση των δεδομένων για τον υπολογισμό των δεικτών πραγματοποιήθηκε με τη μέθοδο των z-scores, με μέσο όρο ορισμένο στο 100 και τυπική απόκλιση στο 10. Για τη συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν αποκλειστικά open-source δεδομένα, συμπεριλαμβανομένων των απογραφών της ΕΛΣΤΑΤ, του Urban Atlas, τις ιστοσελίδες των δήμων, καθώς και εργαλεία δεδομένων χρηστών όπως το OpenStreetMap. Οι δείκτες υπολογίστηκαν για τις επτά ελληνικές πόλεις μεσαίου μεγέθους: Βόλο, Ηράκλειο, Ιωάννινα, Καβάλα, Καλαμάτα, Λάρισα και Πάτρα. Τα αποτελέσματα αποκαλύπτουν σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των πόλεων ως προς τις υποδομές, την προσβασιμότητα σε κρίσιμες κοινωνικές υπηρεσίες, την ποιότητα του περιβάλλοντος και τις οικονομικές συνθήκες, ενώ, σε σύγκριση με την έρευνα του 2013, καταδεικνύουν τις διαφορετικές πορείες εξέλιξης των πόλεων κατά την τελευταία δεκαετία. Το σύστημα DPRD-20 αποδεικνύει τη χρησιμότητα της μεθοδολογίας για την αναγνώριση των δυνατών και αδύνατων σημείων των ελληνικών πόλεων, ενώ η χρήση open-source δεδομένων εξασφαλίζει τη δυνατότητα εύκολης και διαφανούς παρακολούθησης των δεικτών. Αυτό επιτρέπει την αβίαστη σύγκριση μεταξύ των πόλεων και διευκολύνει τη μεταφορά καλών πρακτικών χωρίς την ανάγκη περίπλοκης ή χρονοβόρας αναζήτησης δεδομένων. Συνολικά, η έρευνα φιλοδοξεί αφενός να συμβάλει στην κατανόηση των παραμέτρων που επηρεάζουν την ποιότητα ζωής στις ελληνικές πόλεις και αφετέρου να παρέχει χρήσιμα εργαλεία για την ανάπτυξη τοπικών πολιτικών που στοχεύουν στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης.

► Πρόγραμμα παρουσίασης

 Κυριακή, 28.09.2025 11:30 – 13:30 B12

 Χώρος και πληθυσμός

► Θεματική ενότητα

 Ενημερία και ποιότητα ζωής

Ποσοτική ανάλυση των οικονομικών ανισοτήτων στην Ευρώπη [25]

Κραμποκούκης Θωμάς, *Πανεπιστήμιο Δυτ. Μακεδονίας*
 Καντιάνης Δημήτριος Δ., *Πανεπιστήμιο Αιγαίου*
 Τσιώτας Δημήτριος, *Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών*

Στο άρθρο διερευνώνται οι οικονομικές ανισότητες στις περιφέρειες της Ευρώπης, σε επίπεδο NUTS2, με τη χρήση ενός συνδυασμού περιγραφικών, στατιστικών και χωρικών μεθόδων ανάλυσης. Βασικός στόχος είναι η αποτύπωση των περιφερειακών διαφορών και η κατανόηση των παραγόντων που τις επηρεάζουν. Αρχικά, πραγματοποιείται περιγραφική στατιστική ανάλυση των μεταβλητών, με τον υπολογισμό βασικών μέτρων θέσης και διασποράς. Παράλληλα, εκτιμώνται οι δείκτες ανισότητας Gini και Theil, προκειμένου να αποτυπωθεί η συνολική ανισοκατανομή του εισοδήματος και άλλων κρίσιμων κοινωνικοοικονομικών δεικτών στις περιφέρειες της Ευρώπης. Η διαχρονική ανάλυση των δεικτών αυτών επιτρέπει την ανίχνευση τάσεων σύγκλισης ή απόκλισης μεταξύ των περιφερειών. Στη συνέχεια, διερευνώνται οι σχέσεις μεταξύ των βασικών κοινωνικοοικονομικών μεταβλητών μέσω της ανάλυσης συσχετίσεων Pearson, επιτρέποντας την ανίχνευση γραμμικών και μη γραμμικών σχέσεων, παρέχοντας μια ολοκληρωμένη εικόνα των αλληλεπιδράσεων μεταξύ κρίσιμων παραγόντων, όπως το ΑΕΠ, η ανεργία, η απασχόληση και ο κίνδυνος φτώχειας. Για την ομαδοποίηση των περιφερειών και τον προσδιορισμό των κύριων υποκείμενων παραγόντων που επηρεάζουν τις οικονομικές ανισότητες, εφαρμόζεται η Ανάλυση Κύριων Συνιστωσών (PCA), προκειμένου να ανιχνευθούν κοινά πρότυπα. Τέλος, προκειμένου να διερευνηθεί η χωρική διάσταση των οικονομικών ανισοτήτων, υπολογίζεται ο δείκτης χωρικής αυτοσυσχέτισης Moran's I. Η ανάλυση αυτή επιτρέπει τον εντοπισμό χωρικών συσπειρώσεων υψηλών ή χαμηλών τιμών των υπό εξέταση μεταβλητών, αναδεικνύοντας τη σημασία των γεωγραφικών αλληλεπιδράσεων στη διαμόρφωση των ανισοτήτων. Τα αποτελέσματα μπορούν να συμβάλουν στη διαμόρφωση περιφερειακών πολιτικών, οι οποίες λαμβάνουν υπόψη τόσο τις οικονομικές διαφορές όσο και τις χωρικές δυναμικές τους. Συνολικά, η μελέτη αυτή συνδυάζει ποσοτικές και χωρικές προσεγγίσεις, με στόχο την παροχή μιας ολοκληρωμένης εικόνας των οικονομικών ανισοτήτων στις ευρωπαϊκές περιφέρειες και την ανάδειξη των βασικών παραγόντων που τις διαμορφώνουν.

► Πρόγραμμα παρουσίασης

Κυριακή, 28.09.2025 11:30 – 13:30 B12

Χώρος και πληθυσμός

► Θεματική ενότητα

Οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή ▪ Περιφερειακή ανάπτυξη-χωρικές ανισότητες ▪ Πολυ-κρίσεις (poly-crisis), ανισότητες (χωρικές-περιβαλλοντικές, οικονομικο-κοινωνικές, κλπ.) και σχεδιασμός

Επισφαλής εργασία και δράση των εργαζομένων σε φυσικούς και ψηφιακούς χώρους: Η περίπτωση των εργαζομένων σε πλατφόρμες διανομής τροφίμων στην Αθήνα [65]

Αβαγιανού Αθηνά, Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Γκιάλης Στέλιος, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Η ταχύτατη εξάπλωση των ψηφιακών πλατφορμών τα τελευταία χρόνια έχει επιφέρει σημαντικές μεταβολές στο εργασιακό τοπίο, τόσο σε παγκόσμιο επίπεδο όσο και στην Ελλάδα. Στο πλαίσιο αυτό, η εργασία εστιάζει στις πλατφόρμες διανομής φαγητού στην Αθήνα, αναδεικνύοντας τον καθοριστικό ρόλο που διαδραματίζουν ο φυσικός και ο ψηφιακός χώρος στη διαμόρφωση επισφαλών συνθηκών εργασίας. Κατά την περίοδο της πανδημίας Covid-19, ειδικά, όπου αυξήθηκε η ζήτηση για τέτοιες πλατφόρμες, αυξήθηκε και η εντατικοποίηση της εργασίας για χιλιάδες νέους και μετανάστες εργαζόμενους, οι οποίοι αντιμετωπίζουν πρόσθετες δυσκολίες ένταξης στην αγορά εργασίας. Η παρούσα έρευνα μελετά τη σχέση μεταξύ του φυσικού και ψηφιακού χώρου με τις διαφορετικές μορφές εργασιακής επισφάλειας που βιώνουν οι νέοι και μετανάστες εργαζόμενοι σε πλατφόρμες διανομής τροφίμων στην Αθήνα και τα είδη των δράσεων που αναπτύσσουν μέσα σε αυτούς. Για την καλύτερη κατανόηση αυτών των σχέσεων αντλούμε έννοιες της Γεωγραφικής Πολιτικής Οικονομίας και της Γεωγραφίας της Εργασίας, καθώς, ενώ οι πλατφόρμες μετασηματίζουν ριζικά τη χωρικότητα της εργασίας και τον τρόπο πρόσβασης σε αυτήν, οι περισσότερες μελέτες σχετικά με τη εργασία -ειδικά των νέων- βασίζονται σε αφηρημένες, αποπολιτικοποιημένες αντιλήψεις του χώρου. Η μεθοδολογία στηρίζεται σε πολλαπλές ποιοτικές τεχνικές: σε βάθος, ημιδομημένες συνεντεύξεις με εργαζόμενους σε δύο πλατφόρμες στην Αθήνα, επιτόπια παρατήρηση σε σημεία συγκέντρωσης και δράσης διανομίων, παρακολούθηση των συνομιλιών μεταξύ εργαζομένων σε ψηφιακή εφαρμογή ανταλλαγής μηνυμάτων και ανάλυση τεκμηρίων δημοσιευμένων στον τύπο και σε ιστοσελίδες εργατικών συλλογικοτήτων. Η επιλογή της Αθήνας ως πεδίου έρευνας βασίζεται αφενός στην έντονη παρουσία και πυκνότητα δραστηριότητας των ψηφιακών πλατφορμών διανομής, και αφετέρου στην πλούσια παράδοση της πόλης σε μορφές εργατικής κινητοποίησης. Η ανάλυσή μας αναδεικνύει ότι οι εργαζόμενοι σε ψηφιακές πλατφόρμες διανομής φαγητού βιώνουν διάφορες μορφές εργασιακής επισφάλειας, άμεσα συνδεδεμένες με τους φυσικούς (δρόμοι, πιάτσες, πλατείες της Αθήνας) και ψηφιακούς χώρους εργασίας (ψηφιακές εφαρμογές διαχείρισης και επικοινωνίας), ενώ παράλληλα τροφοδοτούνται υφιστάμενες κοινωνικές ανισότητες. Η εργασία τεκμηριώνει επίσης ότι ξεπερνώντας τις ποικίλες οργανωτικές στρατηγικές των πλατφορμών που συνδράμουν στο συστηματικό κατακερματισμό της εργατικού δυναμικού, οι εργαζόμενοι καταφέρνουν να αναπτύξουν ισχυρές συλλογικές δράσεις αλληλεγγύης και αντίστασης στους δρόμους της Αθήνας και κατακτούν μικρές αλλά σημαντικές νίκες.

▶ Πρόγραμμα παρουσίασης

Κυριακή, 28.09.2025 11:30 – 13:30 B12

Χώρος και πληθυσμός

▶ Θεματική ενότητα

Νέες τεχνολογίες και χώρος ▪ Πολυ-κρίσεις (poly-crisis), ανισότητες (χωρικές-περιβαλλοντικές, οικονομικο-κοινωνικές, κλπ.) και σχεδιασμός

Ευρετήριο συγγραφέων

Q

Qu Lei · 192

S

Shaker Yahya · 50

A

Αβαγιανού Αθηνά · 229, 255
 Αγαθαγγελίδης Ηλίας · 71
 Αγγελακάκης Άγγελος · 216, 247
 Αγγελίδη Μαργαρίτα · 21
 Αγγελίδης Μηνάς · 119
 Αγγελίδου Μαργαρίτα · 27
 Αγγελίδου Τατιανή-Βασιλική · 87
 Αδαμάκου Μαρία · 80
 Αδάμος Ευάγγελος · 212
 Αθασασιά Κωνσταντίνα-Δέσποινα ·
 75
 Αθανασοπουλος Κωσταντινος · 133
 Αθανασούλη Ελένη · 22, 110
 Αλβέρτη Άννα · 137
 Αλεξίου Σταυρούλα · 124, 228
 Αλμαλιώτη Σταματία · 78
 Αναστασιάδου Άννα-Σόνια · 145,
 180
 Αναστασιάδου Κωνσταντίνα · 210,
 234
 Αναστασίου Γιάννης · 70
 Ανδριανός Παύλος · 129
 Αντωνιάδου Αλεξάνδρα · 186
 Αποστολάκης Ιάσων · 30
 Αποστολόπουλος Κωνσταντίνος ·
 185
 Αργυρού Ιωάννα · 28

Αρτελάρης Παναγιώτης · 120, 232
 Ασπρογέρακας Ευάγγελος · 68, 71,
 73, 86, 125, 188, 200, 201, 238
 Αυγουστάκη Δήμητρα · 88

B

Βαγιωνά Δήμητρα · 215, 218
 Βαρθολομαίος Αριστοτέλης · 152
 Βασιλάκος Χρήστος · 146
 Βασιλάκου Άννα · 55
 Βασιλειάδης Λάμπρος · 217
 Βασιλειάδου Αικατερίνη · 43
 Βάτσιου Μαργαρίτα · 206
 Βεζυριαννίδου Σουλτάνα · 25, 59
 Βίνη Κατερίνα · 129
 Βιτοπούλου Αθηνά · 104
 Βλαστός Θάνος · 45
 Βομβά Μαριάννα · 164
 Βουδρισλής Νίκος · 169
 Βουλέλλης Παναγιώτης · 125

Γ

Γαβανάς Νικόλαος · 103, 211, 212,
 214, 234, 235, 236
 Γαβρηλίδης Γκάμπυ · 99
 Γάτου Αλεξία-Γεωργία · 60, 64
 Γεμενετζή Γεωργία · 88, 118, 148
 Γεωργιτσοπούλου Μαρία · 59
 Γιακουβάκη Ζωγραφιά · 96, 100
 Γκαραβούζη Αναστασία · 63
 Γκιάλης Στέλιος · 94, 158, 229, 255
 Γκούντα Μαριάμ-Ουρανία · 60
 Γούλας Απόστολος · 35
 Γουργιώτης Ανέστης · 65, 71, 143,
 144, 166, 190, 219

Γουρζής Κώστας · 94, 158, 230
 Γραμματικογιάννης Ηλίας · 203
 Γραμμένου Ελένη-Μαρία · 43
 Γρίβα Θεοδώρα · 216
 Γριτζάς Γιώργος · 81

Δ

Δαδήλας Δημοσθένης · 108
 Δαμανάκης Εμμανουήλ · 170
 Δεμερτζή Αγγελική · 193
 Δερδεμέζη Ευαγγελία-Θεοδώρα ·
 145, 147, 178
 Δέφνερ Αλέξιος · 98
 Δημοπούλου Γιώτα · 63
 Δημοπούλου Έφη · 249
 Δημουλά Σοφία · 191
 Δουγαλής Παναγιώτης · 211
 Δούκισσας Λεωνίδας · 79, 122, 231
 Δούμα Ειρήνη · 26
 Δρίτσας Σοφοκλής Ε. · 37

Ε

Ελευθεράκη Γεωργία · 194
 Ελευθερίου Βασίλειος · 185
 Εύδου Μυρτώ · 184
 Ευθυμίου Ελένη · 140

Ζ

Ζανιά Αλεξάνδρα · 242
 Ζαφειρέλλη Σοφία · 143, 144
 Ζαφειρίου Έρση · 47, 48, 50
 Ζγούρη Ειρήνη · 207
 Ζυγούρα Άννα · 235
 Ζυγούρη Φωτεινή · 32

Η

Ηλιάδης Φίλιππος · 125

Ηλιάδου Μαργαρίτα · 44

Θ

Θεοδωρά Γιώτα · 90, 197
 Θεοδωρακοπούλου Βασιλική · 220,
 248
 Θεοδωρίδου Θεοδώρα · 104
 Θεοδωρόπουλος Ηλίας · 103
 Θεοφάνης Σωτήριος · 247
 Θωίδου Ελισάβετ · 24, 186

Ι

Ιορδανίδου Ιωάννα · 33
 Ιστορίου Θεοδώρα · 21, 161

Κ

Καίκα Μαρία · 167
 Καλαβριώτη Αρετή · 36
 Καλαμαράς Άκης · 49, 50
 Καλέμης Αλέξανδρος · 138
 Καλέργης Δημήτρης · 53, 187
 Καλλιώρας Δημήτρης · 30, 80, 99,
 123, 124, 157, 250
 Καλογεράκος Γεώργιος · 214
 Καλογερέσης Θανάσης · 38, 58, 81,
 95, 204
 Καλογιάννη Ευτυχία · 249
 Καλογιάννης Σταύρος · 151
 Καλοπήτα Δήμητρα · 23
 Κάλφας Χρήστος · 137
 Καλφούντζος Γεώργιος · 223
 Καμαργιάννη Μαρία · 236
 Καντελέρ Δέσποινα · 109
 Καντιάνης Δημήτριος Δ. · 34, 62, 97,
 121, 128, 156, 254
 Καπιτσινης Νίκος · 82, 92
 Καραβιδοπούλου Αλεξάνδρα · 153

Καραλή Κατερίνα · 237
 Καραμπατζάκη Θεοφανία · 166
 Καρανικόλας Νικόλαος · 22, 110
 Καρτάλης Κωνσταντίνος · 71, 72
 Κασταρδή Βανέσσα · 217
 Κατράδη Αντωνία · 165
 Κατσαβουνίδου Γαρυφαλλιά · 153
 Κεσσοπούλου Σοφία · 234, 235
 Κίσσας Λάμπρος · 23
 Κλαμπατσέα Ρένα · 150
 Κοκκάλη Ιφιγένεια · 187, 251, 252
 Κοκκώσης Χάρης · 67
 Κοκόσης Νικόλαος · 251
 Κομνηνού Ελένη · 190
 Κουγιουμτζόγλου Αγγελική · 25
 Κουκούλας Σωτήριος · 178
 Κούρα-Μανώλη Φρειδερίκη-
 Χριστίνα · 183
 Κουριέρης Χρήστος · 125
 Κουρκουρίδης Δημήτρης · 58, 225
 Κουτρομάνου-Κοντόση
 Κωνσταντίνα · 72
 Κουτσάκης Κίμωνας · 230
 Κούτση Διονυσία · 45, 74, 196
 Κουτσοπούλου Αντωνία · 67
 Κραμποκούκης Θωμάς · 34, 62, 91,
 121, 128, 156, 254
 Κρητικός Αλέκος · 123
 Κρομμύδα Βασιλική · 240, 241
 Κυριακίδης Χαράλαμπος · 45, 249
 Κυριακίδου Ελένη · 22, 110
 Κυριακίδου Χαρίκλεια · 26
 Κυριακοπούλου-Δελήωργα Μαρία ·
 157
 Κωνσταντόγλου Μαρία · 53
 Κωστάκη Ειρήνη · 39, 43
 Κωστοπούλου Θεώνη · 161, 163

Λ

Λαγαρίας Απόστολος · 71, 73, 74,
 107, 195, 252
 Λάζογλου Μιλτιάδης · 199
 Λάιος Παναγιώτης · 202
 Λαλένης Κωνσταντίνος · 154
 Λάμπρος Χρήστος · 226
 Λατινόπουλος Διονύσιος · 126, 184
 Λεγάκη Μαρία-Ειρήνη · 106
 Λέκα Ακριβή · 74, 133, 195
 Λεοντούδης Γρηγόρης-Παναγιώτης
 · 224
 Λινάκη Ελένη · 127
 Λιονάτου Μαρία · 126
 Λούτζης Γεώργιος-Διονύσιος · 173

Μ

Μακρίδου Αλεξάνδρα · 43
 Μανέτος Παναγιώτης · 80, 157
 Μάνος Νικόλαος · 198
 Μαντά Θεοδώρα · 222
 Μαντάς Νεοκλής · 102
 Μαρακάκη Ιωάννης · 182
 Μαρκάκης Ισιδωρος · 166
 Ματθαίου Μυρτώ · 105
 Ματσίωρη Στεριανή · 37, 63
 Μαυρομάτης Γεώργιος · 120
 Μέλισσας Δημήτριος · 113, 149
 Μεταξάς Θοδωρής · 99
 Μικέλη Ευλαμπία · 116
 Μιλπάνη Γεωργία · 201
 Μίχα Ειρήνη · 189
 Μιχοπούλου Στέλλα · 131
 Μολώνη Πελαγία · 67, 136
 Μουρτιόγλου Φωτεινή · 43
 Μουστάκα Φρειδερίκη · 140
 Μπαϊραμίδης Στέλιος · 166
 Μπακλατσή Γραμματή · 203

Μπακογιάννης Ευθύμιος · 75, 185,
208, 249

Μπαλλά Ευαγγελία · 159, 160

Μπαλτάς Σωκράτης · 64

Μπαρμπέρης Γεώργιος · 172

Μπενέκος Ιωάννης · 216

Μπεριάτος Ηλίας · 117

Μπέση Χριστίνα · 176

Μπετσίδου Θεοδώρα · 236

Μποϊλέ Μαρία · 162, 216, 247

Μπούκουρας Ευστάθιος · 246

Μπούργος Μιχάλης · 100, 132

Μπρατάνη Δήμητρα · 215

Μπρούζγου Μαρία · 188

N

Ναθαναήλ Ευτυχία · 212

Ναλμπάντης Στράτος · 81

Νερούτσου Κατερίνα · 182

Νιαβής Σπύρος · 44, 67, 99, 250

Νικολαΐδη Γαλήνη · 173

Ντάνης Γεώργιος · 216, 247

Νταρλαδήμα Άννα-Μαρία · 76, 177

Ντίμτσα Αναστασία · 43

Ξ

Ξαγοράρης Νικόλαος · 249

Ξενοπούλου Κλειώ · 106

O

Οικονομίδου Βαρβάρα · 238

Π

Παιδακάκη Αγγελική · 108

Παϊπάη Μαρία · 236

Πανταζής Παναγιώτης · 71, 73, 122,
148, 231

Παπαγεωργίου Μαριλένα · 21, 161,
163

Παπαγιαννάκης Απόστολος · 130,
131, 209

Παπαδημητρίου Βασίλειος · 61

Παπαδημητρίου Μαρία · 158

Παπάζογλου Αγγελική · 107

Παπαθανασίου Μάρα · 31

Παπαθανασίου Μαρίνα · 73, 200

Παπαθανασίου Χριστίνα · 106

Παπαθεοχάρη Θεοδώρα · 67

Παπακωνσταντίνου Βασίλης · 26,
114

Παπαλαμπίδου Ιόλη · 139

Παπαλιούρα Ευδοξία · 54

Πάπαρη Αναστασία · 56

Παπατζανή Εύα · 168

Παπαχρυσού Παναγιώτα · 146

Παρασκευόπουλος Γιάννης · 45,
208, 241

Πατελίδα Μαριάννα · 221

Παχιστής Ελευθέριος · 243

Πέρρα Βασιλική-Μαρία · 162

Πετούση Σοφία · 60, 69, 70

Πετράκος Γιώργος · 124, 134, 228,
250

Πετριδης Φίλιππος · 166

Πέτρου Κλεονίκη-Ναταλία · 134,
250

Πέτσα Κατερίνα · 166

Πλάκα Γκαμπριέλα · 211

Πλασταρά Δήμητρα · 21

Πλατανιά Δέσποινα · 69, 70

Πλιάτσικα Φωτεινή · 109

Ποζουκίδου Γεωργία · 21, 161

Πολίτης Κωνσταντίνος · 231

Πολύδωρος Αναστάσιος · 71, 72

Πολύζος Σεραφεΐμ · 61, 91, 97

Πολυμενίδης Γιάννης · 42
 Πράττος Λεωνίδα · 97
 Πρέκας Παναγιώτης · 195
 Πρίγκου Σταματία · 57

P

Ράπτη Παναγιώτα · 209
 Ρασβάνης Ευάγγελος · 95
 Ροδακινιάς Πέτρος · 41, 245

Σ

Σαββελίδη Μαρία-Ειρήνη · 175
 Σαμαράς Νικόλαος · 52
 Σαμαράς Χρήστος · 52
 Σαμαρίνα Άννα · 71, 73
 Σαμουρκασίδου Έλενα · 40, 101, 213
 Σαραντάκου Ευθυμία · 66
 Σαράτσης Γιάννης · 77, 124, 250
 Σαρούκου Άννα · 229
 Σεραφειμίδου Αναστασία · 174
 Σερράος Κωνσταντίνος · 112
 Σιόλας Άγγελος · 185
 Σιώπης Βασίλης · 126
 Σκάγιαννης Παντολέων · 45, 46, 47, 49, 50
 Σκορδίλη Σοφία · 38
 Σπανογιάννη Ελένη · 90
 Σπιλάνης Ιωάννης · 196
 Σπιλιωτόπουλος Γεώργιος · 217
 Σπυροπούλου Άννα · 142
 Σταθάκη Χρυσή · 93
 Σταματίου Κωνσταντίνα · 115
 Στανωτάς Νικόλαος · 43
 Στεφανή Φωτεινή · 23, 29, 203
 Στρατηγέα Αναστασία · 28, 74, 107, 133, 195, 196
 Συκάς Γιώργος · 94, 230

Συλλίρης Νικόλαος · 130
 Σωτηρίου Αλεξάνδρα · 124, 228

T

Τασοπούλου Αναστασία · 26, 84, 114, 116
 Τζιαμτζή Άννα · 137
 Τζιράκη Μαίρη · 199
 Τοπάλογλου Λευτέρης · 109
 Τοπούζη Βικτώρια · 213
 Τουλουπάκη Ελέανα · 166
 Τουρλής Νίκος · 109
 Τριανταφυλλόπουλος Νίκος · 85, 155
 Τρομπούκης Δημήτριος · 192
 Τσαβδάρη Ζωή · 209
 Τσαβδάρου Χάρης · 167
 Τσάδαρη Σοφία · 45
 Τσανακτσίδου Σοφία · 239
 Τσαφούτης Δημήτρης · 37
 Τσαχπίνη Μαρία · 181
 Τσεπέρκας Χρήστος · 91
 Τσιανάκα Αφροδίτη · 242
 Τσιάρα Χριστίνα · 217
 Τσιγδινός Στέφανος · 45, 75, 241
 Τσιλιμίγκας Γεώργιος · 142, 179, 180, 181
 Τσίμας Νικόλαος · 198
 Τσιόκα Βασιλική · 182
 Τσιώτας Δημήτριος · 34, 61, 62, 78, 121, 128, 156, 164, 202, 237, 254
 Τσόλα Ευρυδίκη · 68, 141
 Τσουράπη Χρυσάνθη · 65

Φ

Φαλάρας Τριαντάφυλλος · 125
 Φουλίδου Αργυρώ · 84, 116
 Φουτάκης Δημήτρης · 24

Φραγκόπουλος Ιωάννης · 39, 43,
225
Φωλίνας Σωτήρης · 99
Φωτοπούλου Μυρσίνη · 251

Χ

Χατζή Ευστρατία · 143, 144, 179
Χατζηευθυμίου Γιώργος · 227
Χατζηιωάννου Ιωάννης · 45
Χατζημπίρος Κίμων · 89
Χατζηνικολάου Μπέτυ · 199
Χατζηνικολάου Πάνος · 72
Χατζηπροκοπίου Παναγιώτης-
Αρίων · 226
Χατζηπροκοπίου Πάνος · 168, 169

Χίνης Ιωάννης · 204
Χράντα Αικατερίνη-Παναγιώτα · 244
Χρηστάκη Αναστασία · 189
Χριστοδούλου Χάρις · 183
Χριστοπούλου Όλγα · 35, 36
Χρυσικού Ιωάννα · 182, 219
105, 107, 115, 127, 129, 133, 134,
148, 150, 163, 172, 173, 174,
177, 184, 186, 188, 213, 217,
224, 243

Ψ

Ψαθά Εύα · 253
Ψαρολόγος Δημήτρης · 94, 158
Ψυχάρης Γιάννης · 79, 231

Ευρετήριο θεματικών ενότητων

- Mega-trends (EU Green Deal, Βιομηχανία 4.0 κλπ) και ανάπτυξη, 27, 64, 76, 102, 221, 222, 240, 242
- Αστικές αναπλάσεις και διαχείριση ακινήτων, 21, 23, 30, 32, 51, 52, 54, 109, 112, 136, 137, 148, 150, 151, 154, 156, 157, 158, 159, 184, 193, 219, 236
- Βιώσιμη κινητικότητα, 44, 174, 175, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 222, 233, 235, 240, 243
- Ενέργεια και χωρικός σχεδιασμός, 60, 108, 128, 131, 149, 151, 154, 166, 214, 215, 216, 217, 218, 237, 238, 239, 240
- Εξυπηνη, βιώσιμη και συμπεριληπτική (χωρίς αποκλεισμούς) ανάπτυξη, 22, 26, 28, 29, 34, 37, 43, 102, 107, 116, 155, 182, 183, 191, 228, 233, 235, 240, 243, 244, 249
- Ευημερία και ποιότητα ζωής, 22, 24, 28, 43, 51, 53, 75, 77, 95, 97, 99, 120, 136, 138, 140, 176, 183, 185, 193, 202, 206, 222, 230, 234, 242, 252
- Θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός, 27, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 199, 200, 216, 218
- Νέες τεχνολογίες και χώρος, 22, 34, 40, 60, 78, 90, 92, 96, 99, 102, 126, 145, 181, 206, 207, 222, 223, 241, 244, 245, 247, 254
- Οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή, 20, 28, 29, 42, 60, 61, 64, 76, 80, 81, 90, 91, 95, 96, 118, 119, 122, 123, 131, 137, 158, 161, 165, 187, 224, 228, 229, 231, 249, 253
- Παραγωγικές δραστηριότητες και Οργανωμένοι υποδοχείς, 27, 58, 59, 60, 61, 63, 64, 87, 90, 96, 102, 116, 131, 165, 171, 203, 221
- Περιβαλλοντικές Προκλήσεις και Χωρικός σχεδιασμός, 31, 59, 74, 75, 88, 103, 107, 114, 124, 131, 147, 149, 151, 172, 173, 176, 183, 185, 216, 218, 242
- Περιφερειακή ανάπτυξη-χωρικές ανισότητες, 29, 33, 37, 60, 66, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 90, 91, 93, 94, 96, 118, 119, 120, 121, 123, 135, 157, 163, 191, 195, 201, 206, 225, 227, 228, 229, 230, 231, 238, 239, 249, 253
- Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές, 20, 22, 23, 24, 25, 28, 30, 31, 32, 33, 38, 41, 44, 51, 53, 55, 56, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 101, 103, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 137, 138, 140, 148, 150, 151, 152, 153, 171, 172, 175, 181, 184, 185, 188, 192, 193, 207, 208, 212, 219, 220, 221, 223, 224, 226, 236, 245, 248
- Πολιτική για το Τοπίο και χωρικός σχεδιασμός, 38, 42, 88, 101, 125, 138, 186, 187, 191, 193, 202, 218, 241
- Πολιτισμός και τουρισμός, 33, 34, 35, 36, 37, 51, 52, 53, 54, 62, 67, 68, 69, 95, 97, 98, 99, 100, 101, 126, 135, 153, 178, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 195, 203, 206

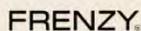
- Πολυ-κρίσεις (poly-crisis), ανισότητες (χωρικές-περιβαλλοντικές, οικονομικο-κοινωνικές, κλπ.) και σχεδιασμός, 31, 41, 46, 47, 49, 93, 107, 117, 118, 119, 121, 133, 137, 139, 149, 158, 159, 169, 226, 228, 229, 230, 238, 239, 240, 249, 253, 254
- Στρατηγικός Σχεδιασμός και Γεωπολιτική, 64, 86, 165, 169, 206, 221, 226, 229
- Συμμετοχικός σχεδιασμός και χωρική διακυβέρνηση, 22, 23, 28, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 48, 74, 95, 99, 105, 107, 116, 117, 132, 137, 140, 160, 182, 191, 195, 219, 221, 224, 233, 234, 244, 247
- Τουριστική ανάπτυξη και χωρικός σχεδιασμός, 33, 34, 36, 62, 65, 66, 67, 68, 69, 93, 95, 97, 99, 101, 111, 127, 135, 136, 157, 171, 178, 189, 194, 195, 198, 200, 203, 224, 241
- Χωρική ανθεκτικότητα και προσαρμογή σε κλιματικούς και άλλους κινδύνους, 46, 47, 70, 71, 72, 74, 103, 104, 105, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 162, 183, 187, 205, 212, 216, 238, 242
- Χωρικός σχεδιασμός και νησιωτικότητα, 36, 64, 67, 73, 142, 143, 144, 146, 163, 164, 177, 178, 179, 194, 195, 196, 197, 198, 241
- Χωρικός σχεδιασμός και παράκτιος χώρος, 27, 36, 66, 73, 88, 89, 141, 142, 144, 146, 161, 162, 164, 165, 171, 177, 179, 180, 195, 199, 200, 201, 202, 203
- Χωρικός σχεδιασμός-κλιματική αλλαγή, 44, 47, 70, 71, 72, 73, 102, 103, 104, 106, 114, 126, 128, 132, 133, 147, 149, 162, 171, 172, 173, 176, 183, 185, 187, 212, 216, 223, 242
- Χώρος & Πληθυσμός, 42, 78, 85, 116, 136, 138, 139, 168, 169, 190, 191, 201, 236, 250, 251
- Ψηφιακές Υποδομές, Καινοτόμες Εφαρμογές, Ανάλυση Μεγάλων Δεδομένων και Χωρικός Σχεδιασμός, 85, 156, 181, 222, 223, 241, 245, 246, 247, 248

7ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ, ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
25 - 28 Σεπτεμβρίου 2025, Βόλος, ΤΜΧΠΠΑ - ΠΘ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
& ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

ΧΡΥΣΟΙ ΧΟΡΗΓΟΙ

ΑΡΓΥΡΟΙ ΧΟΡΗΓΟΙ

ΧΑΛΚΙΝΟΙ ΧΟΡΗΓΟΙ

